FRANCISCI ANTONII VIVOLI

PHILOSOPHI ET MEDICI NEAPOLITANI,

IN ALMO AC CELEBERRIMO STVDIO NEAPOLITANO

PVBLICE AC ORDINARIE LIBRVM POSTERIORVM, ac Topicorum Profitentis.

DILVCIDA EXPOSITIO IN PRIMVM LIBRVM POSTERIORVM.

Ad Peradmodum Illuſtrem ac maximum virum Thomam Anellum Salernitanum,

REGIVM CONSILIARIVM LATERANENSEM.

EX SVPERIORVM PERMISSIS.

NEAPOLI,

APVD Horatium Saluianum, Cæſarem Cæſaris, & Fratres.

MDLXXXII.

ADMODVM ILLVSTRI

DOMINO THOMAE ANELLO SALERNITANO PHILIPPI REGIS A SECRETIS CONSILIARIO VIRO AMPLISSIMO.

FRANCISCVS ANTONIVS VIVOLVS AETERNAM FELICITATEM.

Mήτε νεῖν vt aiunt μήτε γράμματα, qui ignorauerit, caput homini ideo editum conceſsum; nimirum, vt cæleſtia oculis in quorum ſtruttura incredibile diuinæ mentis extat artificium, luſtrando: naturalium rerum, & ſeparatarum intelligẽtiarum perſcrutaretur quidditates, & cauſas: ceteris animantibus prorſus negata. tamquam illi ſolum aſpettabilia: vnde peripateticorum reſonat lyceam; cuiuſuis cognitionis ſemen, inſpectionem eſſe. Non aliter ſentio egò ampliſſime PRAESVL de libro poſteriorum quum Ariſtotelis doctrinam contemplor; vt fateri non verear; philoſophia penitiora huiuſcemodi cognitionis expertem comprehendere nequire: ea namquè exacta rerum notitia paratur reliquas logicæ partes, vtilitate & dignitate lõgè antecellendo; vt oculi puriſſimo vitro nitidiſſimoque cryſtallo animi ſpecula ſenſus alios. Verum inextricabilibus ambagibus quum doctrina hac obducatur: difficilior adeũtibus ad eam præſefert aditus. Quòd non immemor ego documenti Platonis, ad Architam quod patriæ occupationibus liberari non poſſet, permoleſtè ferentem: Neminem ſibi tantum natum; ſed ortus noſtri patriam partem, parentes partem amicosquè partem ſibi vendicare: præter publicum docendi munus; aliquid mihi circa hoc præmeditandum fore duxi; vt ſi quid noſtræ iuuentuti abſentibus, poſteriſquè prodeſſe valeam; id omne libentiſſimè proferrem. Quamobrem Ariſtotelis dicta expendendo; conſentientia, diſſentientiaque examinando, ad veritatis amuſſim pro virili reducere ſum conatus. Quod omne licet alias ſit tractatum probè diſputatum, & illuſtratum; vberius tamen luculentius, faciliorique compendio methodoquè aliquid diſſeruiſſe videbor: quodquè cum in volumen congeſſiſſem, amicorum hortatu, quibus multum ſanè tribuo, prælo immaturum fortè ſubieci quæ omnia ad euitandam liuidam noſtræ tempeſtatis cenſuram te patronum iure quodam præceteris expetunt, tum ob incredibilem tuam iuſtitiam, ſummam diligentiam, ſingularem prudentiã, diuinamquè propè vigilantiam; vndè doctrinæ præſtantia, gloriæ claritate, graui auctoritate, politioriquè humanitate immortales mereris honores: tum etiam ob multa tua in me collata beneficia qui-

bus tantum debere cogor, quantum non eſt quod facilè perſol-uam. Non equidem ſum oblitus me te fautore, adhibitum ad enodandum hoc met opus, in Neapolitana Academia, quam tuæ curæ, fideique commiſſam perpetuò afficere non deſinis in qua quantum profuerim, aliorum ſit iudicium; quantum vero profecerim; tu ipſe ex vigilijs hiſce meis noſcas velim; illas etenim tibi eo magis inſcriptas exhibuiſſe volui ne ingrati animi viderer ſubire notam, vbi nullum officij, & obſeruantiæ in te meæ extaret monimentum Sunt ædepol ſcripta hæc nulla eleganti dicendi ratione contexta, crediderim tamen ſi amplitudini tuæ fuerint accepta, eaque ſumma tua autoritate protexeris, fore ceteris probatiora, iuſtoque examine penſanda omnibus. Accipe ergo exiguum munus at gratum & inter alta Regni gubernacula hominem tui obſeruantem continuè foue. Vale Repub. decus. Parthenop. Prid. Id. Decemb. ſeſqui milleſimo octuageſimo primo.

IOANNIS FRANCISCI LOMBARDI NEAPOL.

SACRAE THEOLOGIAE DOCTORIS

DE DOCTISSIMO VIVOLO AD LECTOREM.

TETRASTICHON.

VIVOLVS à vita ſortitur nomina VIVI.
Dum ſibi non, alij at viuere quiſq; videt.
Illuſtrat ſiquidem variis hypomnemaſin omne,
Quod docet in logicis doctus Ariſtoteles.

FRANCISCI ANTONII VIVOLI

IN LIBRVM POSTERIORVM EXPOSITIO.

Præfatio.

CELEBERRIMI Doctores antequàm ad Ariſtotelis ſententiam interpretandā deſcendant, àd eā accedere non audent, priuſquàm aliqua prædocuerint, quæ ad ſcripta auctoris intelligenda cōferant, Sed Aliqui plura aliqui pauciora prædocenda uolnerunt. Siquidem inter Græcos Ammonius decē numero arbitratur, Inter noſtros Boethus ſex tantùm, inter Arabes Auerroes à me nunquàm ſatis laudatus, quē in poſterioriſtica facultate ſemper obſeruaui, obſeruaturus quo ad uiuam, octo ad Simplicij mentem decretauit. nam is eſt, ut nemo poſterioriſta dicatur niſi Auerroiſta, meritò etiam, ut dixerim, neminem doctum, qui Auerroēm non legerit, indoctiorem qui lectum cōtemnit, indoctiſſimum, cui non ſapit, hunc ordinem ab Antiquis Patribus confirmat Auerroes in præfatione primi phyſicorum, nec non in prologo primi poſt. quem (illo aſpirante a quo cælum, & tota natura dependet) expoſiturus ſum, qui eſt tanta difficultate (ſed quò difficilius hòc præclarius) ut hactenus (Pace aliorum dixerim) nemo ipſum illuſtrauit, niſi Auerroes quem in cunctis ſequar: ſed ſcio quàm ſcopuloſo, difficiliq; loco uerſer: ſi igitur quid indoctius, incautiuſq; dicam refutari a doctis cupio, refutaturus ipſe me, ſi fuero admonitus, omnes tamen oratos uelim, ut potiſſimum quærant quid ſcribam, non quomodo ſcribam, nec de auctoritatum multitudine me arguant: id enim primùm ſtudentium utilitatis gratia, deinde, ut conſtet, id uerum eſſe, quod dicturus ſum, eoq; magis quoniam ueritatis inueſtigator eſſe conabor, inquit enim Auer. in eo quod colliget appellatur cap. 9. multoties homo per cribrum immenſam arenæ quantitatem uentilando rimatur, ut inueniat paruam gemmam, non aliter nos per multas auctoritates ueritatem tamquàm præcioſiſſimam gemmam inuenire conabimur, & ne a me uarias, ac diuerſas expoſitorū circa Ariſt. uerba opiniones expectent, ſed tantùm rei ueritatem; quam Ariſt. ſentit. ſi quidem Platonis extat ſententia, nil magis ſpectare ad officium philoſophi, quam ceteris omiſſis; ueritati aſſiduè incumbere. quoniam hæc tā altè poſita eſt, tamq; in tenebris obuoluta, ut nihil ſit æquius, quàm eam indagando peruestigare, ac peruestigatam cognoſcere, ex quo placita christianorum Antiquis conſentiunt Philoſophis, aſſerentiū nil in tota uita aut eſſe amplius, aut melius quam diuinæ ueritatis patrocinium ſubire, & in eius maieſtate conquieſcere. Vnde Auguſtinus in libro ad ſacras uirtutes dicebat, ueritas eſt recti iudicij tenax memoriæ, recordationiſquè inſeparabilis ſapientiæ, ſecretorūmquè cuſtos, arcani uelamen, lectionum, & doctrinæ capax, utilia creans, uirtutis ſingulare auxilium cuncta cum ratione diſponens, in congregatione honeſtorum ſemper ſe ingerens, ſtudiorum, & artium pariter magiſtra per quam maturius omnia emanant. uerùm nè amplius lectorem ſuſpenſum detineam illa Auerrois octo, quæ Præcognitiones appellantur, ſine quibus fieri non poteſt, ut quis Ariſt. mentem concipiat, ut teſtatur primo poſt. primo, nec non 6. top. in primo loco definitionis clarius tamen 6. ethicorum cap. 4. ac etiam primo met. 48. & 2. poſt. 101. omnis doctrina, omniſque diſciplina fit ex præxiſtente cognitione. Hęc ſunt. Primum materia, quam alij ſubiectum, non nulli uerò ſcopum, intentionem, ſeu rem cōſideratam appellarunt, qua intentione perſpecta, ardentius incumbimus & non temerè uaga

mũr. Secundum, utilitas nũcupatur, qua perſpecta, prŏptiũs incumbimus, illam enim omnes expetimus, ad eamq; rapimur; nec aliquis eſt, qui utilia fugiat, aut ea non ſtudioſe perſequatur. Tertium ordo uocatur quem propter eius dignitatem Ariſt. 3. cæli, naturam appellauit tex. 24. Quartum diuiſio, quæ ob oculos totum opus ponit, & uniuſcuiuſq; partis ſcopum ad eam, quæ præcipua eſt intentionem dirigit. Quintum libri nomen cognominatur, quod eſt principium fons, origo, caput, & ueluti campus omnis noſtræ cognitionis. Sextũ uia doctrinæ uocatur, ſine qua ſcientia acquiri non poteſt. Septimũ proportio dicitur, quæ libri nobilitatem indicat. Octauum nomen auctoris, quód auctoritatem, ac operis grauitatem oſtendit: quibus omnibus explanatis facillimus apud Ariſt. erit aditus: Deum tamen Optimũ Maximum Deprecor, ut in tam arduo, & perdifficili negotio det auxilium, & dirigat noſtrũ intellectum ad ueritatem, ſitquè lux, & uia, laudabilis ingreſſus & perfecti egreſſus.

PRIMVM eorum; quæ fuerunt propoſita, Græci, Arabes, ac Latini omnes in primordio cuiuslibet ſcientiæ quærunt, ſubiectum eſt circa quod illa ſciẽtia verſatur. quod quidem non ſine ratione fieri, arbitror: eſt enim Alexandri ſententia in 1. priorum cap. 1. Si quis operis intentionem, ideſt, ſubiectum ignorauerit, cæco ſimilis efficitur, qui quo vadat ignorat, & in multos incidit labyrinthus, hæc enim rectè perſpecta, inquit Simplicius, intellectum noſtrum dirigit, ne a veritate procul vagemur, & temerè, ac fruſtrà in diuerſa trahamur. Iure igitur primum obtinet locum. ¶ Quod etiã confirmatur; quoniam omnis ars ordinata ſit ex fine præcognito 7. met. 23. ac 6. ethic. cap. 3. qui finis artis non eſt niſi ſubiectum artis, ad quod aliæ pręcognitiones ordinantur, tamquàm ad finem, qui primo intenditur 3. ethic. cap. 6. quare primum, quod quæritur eſt artis ſubiectum.

Confirmatio.

¶ Confirmatur etiã quoniam ſubiectum obtinet vicem ſubſtantiæ. Aliæ præcognitiones ſunt accidentia: & quoniam ſubſtãtia 7. met. 2. & 4. eſt prior accidente, quod ſub alijs verbis Ariſt. notificauit 8. phy. 39. & 2. phy. 66. verum etiam 4. phy. 43. cum dixit, quod eſt per ſe ſemper eſt prius, eo, quod eſt per accidens: nec non primo ethic. cap. 7. & 4. met. 14. Ideo prius à ſubiecto.

Alia confirmatio.

¶ Eoq; magis quoniam ſi ſubiectum in arte tractandum ignorabitur, & principia, & paſſiones etiam ignorabuntur, cũ in ſubiecto contineantur, & de eo inueſtigentur, vt teſtatur Ariſt. primo poſt. 57. 76. clarius 179. quem ordinem ex modo procedendi Ariſt. in ſuis libris obſeruatum comperimus, veluti inductio fieri poteſt; & primo in libro de interpretatione proponens ſubiectum, ait (Primũ oportet ponere quid ſit nomen, & quid Verbum poſtea, quid eſt Negatio, & Affirmatio, & Enũtiatio, & Oratio) ecce rem tractandam iã proponit: ſimiliter in libro priorum (Primũ dicere circa quid, & cuius intentio eſt: quoniam circa demonſtrationem) quę demõſtratio eſt ſubiectum. Amplius in primo de anima tex. 1. ait quare rationabiliter hiſtoriam de anima in primis ponemus, ecce ꝙ Ariſt. ſemper primum quod proponit inquirẽdum ſubiectum eſt: Vnde per quàm optime expoſitores omnes ſuum Principem inſectantes, primũ quod quærunt eſt ſubiectum. Nos autem Ariſt. morem inſequentes id, quod primum diſputandum aggrediemur, quod nam eſt ſubiectum totale in libro poſt. deinde vt mos eſt philoſophi, vt primo phy. 4. 57. ait à totali ad particulare deſcendere 3. phy. 2. & 2. de gen. & cor. 51. videbimus, quid eſt ſubiectum partiale.

Alia confirmatio.

¶ Sed apud omnes ſolet oriri dubitatio. Si enim ſubiectũ præcognoſcitur, & quid nominis & quia eſt vt 1. poſt. 2. 75. & 76. liquet quod adeò eſt notum, quo nil datur notius in arte: Vnde ergo eſt, quòd pari voto omnes in exordio libri, ipſum quærunt, ſicuti eſſet ignotum? quod enim præcognoſcitur, non quæritur. 1. poſt. 2, quoniã ſunt contraria, vt videre eſt 2. poſt. 33. quod enim præcognoſcitur notum eſt, quod verò quęritur eſt ignotum 2. poſt. 1. ideo nullum præcognitum eſt quæſitum, & è contrario: Cum ergo ita ſit, non rectè quidem agunt in principio libri ſubiectum ſemper quęrentes.

Dubitatio.

¶ Dicunt Aliqui, quòd nil prohibet, ſubiectum partiale non ſolum quæri, ſed etiã poſſe demonſtrari, veluti patet de igne, qui eſt ſubiectum partiale, & tamen ignem eſſe, fuit demonſtratum ab Ariſt. 4. cæli 32. ſed ſubiectum totale non quæritur, nec demonſtratur.

Solutio aliorũ.

¶ Pace eorum ¶ hoc ſtare non poteſt. Auer. enim 1. poſt. 73. ait ſubiecta aut accipiuntur, vt nota, per ſe, vel quia ſunt probata ab alia ſcientia 1. poſt. 2. & 77. vt ſunt ſubſtantiæ abſtractæ, quæ ſunt ſubiectum in 12. met. tamen ſumuntur notificatæ eſſe à naturali, vt

Confutatio.

dicit

dicit Auer. 1.phy. vltimó ergo, ſubiectum vt ſobiectum debet eſſe notum, ſiue fuerit tutale, ſiue partiale, aliter oon eſſet ſubiectum, & probatur validiſſimè: ſentẽtia enim eſt Ariſt. 1. de hyſtoria an. cap. 1. vbi inquit, ſicut ſe habet totú ad totum, ſic ſe habet pars ad partem : eadem enim eſt ratio totius & partis 1. cæli 19.73. & 4. cæli 22. clarius 3.phy. 52.& 1.cæli 80.58.97.& 2. cæli 92.100.& 105.ſed ſubiectum totale io tota ſcientia præſupponitur, præcognoſcitur, & eſt notum: ergo nõ demonſtratur; nec quæritur ſubiectum totale, nec partiale & in hoc teſtem voco Auer. 2.phy. 26.22.& 6.met. 1.2. poſt.33.1.phy. vltimo, nec noo 2. de anima 27.29. & 12. met. 5.vbi clariſſimè aſſerit, quòd impoſſibile eſt, aliquam ſcientiam vniuerſalem, aut particularem declarare, ſuum ſubiectum eſſe ſiue per ſignum, ſiue per demonſtrationem.

Dub. ¶ Sed quid dicẽdum ad auctoritatem Auer. 4. cæli 32. vbi inquit; ignem eſſe, demonſtrari poſſe; & tamen ignis eſt ſubiectum partiale, & pars ſubiectiua illius artis?

Sol. ¶ Dicas cum Auer. ꝙ oon ioconuenit, immo eſt neceſſarium, quòd ſubiecta partialia quærãtur, & demonſtrẽtur: tamen ſeruatis duabus conditionibus. Prima eſt; quando accidit, quòd fuerint ignota in arte, in qua ſunt ſubiecta. Secunda eſt, quòd habeant medium notius in illa ſcientia, per qood poſſint demonſtrari. quod quidẽ inouit Auer. 1.poſt.70.& 2.poſt. 33.verum etiam 2.phy.22. & hoc totum erit qñ cauſſæ ſubiecti artis latuerint, ideſt, quãdo cauſſæ ſeu partes ſubiecti dico ſubiecta partialia fuerint ignota, pro vt fecit Ariſt. in cõmonſtrando primam materiam, & primum mouentem in phyſicis auſcultationibus, quæ prima materia, & primus motor ſunt ſubiecta partialia in philoſophia: quæ cũ ſiot ignota, ipſa demonſtrauit demonſtratione ſigni, ideſt, per demonſtrationem, quia, ideſt, per ſignom naturale, vt inquit Auer. 2.phy. 22. & 1.phy. vltimo nec noo 8.phy.3.& 12.met. 5. clarius tamen 1.poſt.70. materia oon poteſt declarari eſſe propriè, niſi per ſignum naturale, & primus motor impoſſibile eſt, vt declaretur eſſe, niſi per ſignum naturale. Patet ergo quòd ideo, hæc demonſtrantur, quoniam ſunt ignota, & habent ſignum naturale tanquàm medium notius, per quod poſſunt demonſtrari. ſed ſi non haberent hoc mediũ notius, clarum eſt, quòd non poſſent demonſtrari à proprio artifice, ideſt, a naturali philoſopho: quod dico propter ſubſtantias abſtractas, quæ licet ſint partes ſubiectiuæ: tamen non poſſunt demonſtrari, quoniam non habent medium notius, per quod demonſtrari poſſint in metaphyſica; quoniam non eſt aliud medium ad probandas ſubſtantias abſtractas eſſe, niſi motus teſte Auer. 12.met. 5. & ideo naturalis philoſophus demonſtrat, ipſas eſſe per motum, tanquàm per mediũ notius. Deinde metaphyſicus accipit, illas eſſe demonſtratas à naturali, & præſupponit, eſſe notas, quod aſſerit Auer. 1.phy. vltimo: & hoc eſt illud, quod dicit Auer. 1.poſt.2.& 73. quãdo inquit, ſubiectum in arte aut debere eſſe notum per ſe, aut ab alio artifice acceptum tñ eſt Notandum, quòd raro contingit in ſcientia, quòd ſubiecta partialia, ſeu cauſſæ ſubiecti, ſeu partes ſubiectiuę demonſtrãtur in illa ſcientia, in qua ſunt ſubiectum propter duas cauſſas; vel quia rarò cõtingit, quòd ſunt ignota 2.poſt.33. vel quia rarò contingit illã ſcientiam habere mediũ notius ad illa demonſtrãda; quod 4.cæli 32. confirmat Auer. vbi aſſerit rarò hoc contingere, & non niſi ꝓpter iſtas cauſſas iam aſſignatas. Vnde cõcluditur, quòd quando inquit Auer. quòd ſubiectum partiale non demonſtratur, nec quæritur in arte, in qua eſt ſubiectum; ſed debet eſſe notum, hoc intelligitur, vt plurimum & in maiori parte, rarò tamẽ, & in minori parte quæritur, & demonſtratur.

¶ Sed dices contra determinatũ eſt, quòd cauſſæ ſubiecti, ideſt, ſubiecta partialia in arte oon quæruntur, nec demõſtrantur niſi demonſtratione ſigni, ex quo videtur, nõ poſſe demonſtrari demonſtratione ſimpliciter, hoc videtur falſum: ait enim Auer. 2.phy. 22. quòd cauſſæ ſubiecti artis poſſunt demonſtrari per demonſtrationem ſimpliciter, ergo determinatio dictorum eſt falſa, & contra Auer. *Dub.*

¶ Reſpõdet Auer. ibidem & 1.poſt.70 & dicit quòd tunc cauſſæ ſubiecti artis, ideſt, ſubiecta partialia poſſunt demonſtrari demõſtratione ſimpliciter, qñ habuerint cauſſas priores; tunc demonſtratio illarum cauſſarũ erit per demõſtrationem ſimpliciter in arte continente illam artem, ideſt, in metaphyſica: quæ continet ſub ſe omnes artes particulares, & commoſtrationem reliquorum principiorum noo in arte propria, in qua ſunt ſubiecta; ſed ſi demonſtrantur in arte propria, hoc erit per ſigna 1.poſt.70. *Sol.*

¶ Dices, quando eſt aliquod ſubiectum partiale in parte ſcientiæ ignotum, & illa ſcientia non habet medium notius, per quod poteſt demonſtrari illud ſubiectum, quid eſt faciendum? illud enim ſubiectum non debet remanere ignotũ: quoniam artifex non poteſt demonſtrare proprietates de illo ſubiecto: quoniam tunc de ſubiecto oſtenduntur paſſiones, & proprietates: quando ipſum eſſe fuerit notũ. 1.poſt.75. 76. & 57. *Petitio.*

¶ Dicas, quod recurrendum eſt ad alium artificem, qui habet mediũ notius, per quod poteſt demõſtrare eſſe illud ſubiectum *Reſponſio.*

ignotum, & cum fuerit demonſtratum ab illo tūc illa ars accipit illud ſubiectū notificatum & præſupponit, vt notū de quo ſubiecto noto poſtea oſtendit proprietates, quod exēplo manifeſtatur de metaphiſico. ſubiectum .n. partiale in metaphiſica ſunt ſubſtantiæ abſtractę, quæ ſunt ignotæ quo ad eſſe, metaphyſicus nō poteſt demonſtrare illas, qm̄ non habet medium, ideo recurrit ad naturalem ſibi ſubditū, qui naturalis habet medium notius, quod eſt motus: & ſic naturaliſ obediens metaphyſico, tanquàm ſeruus domino, demonſtrat ſubſtātias abſtractas eſſe per motum, quas eſſe notas ipſe metaphyſicus accipit à naturali, & pręſupponit in ſua ſcientia metaphyſica, tanquā ſubiectum: & de ipſo deinde oſtēdit proprietates, ex quibus latè pateat oībus, quòd tam ſubiectū totale in tota ſcientia, quàm ſubiectū partiale in parte ſcientiæ, in qua eſt ſubiectū, debet eſſe notum, tāquàm ianua domus, quā nemo quærit, nec ignorat. Si verò ſubiectū partiale quęritur, ac demonſtrat, non niſi qn̄ fuerit ignotum, & habet medium notius, per quod pōt demonſtrari à proprio artifice demōſtratione quia, non demōſtratione propter quid, nec ſimpliciter, quod quidem caſò accidit. Si verò demonſtratur demonſtratione ſimpliciter; hoc non fit à proprio artifice particulari: ſed ab artifice cōmuni, qui eſt

Sol. metaphyſicus his ſic ſtātibus. ¶ Soluitur dubitatio, quādo dicitur, quòd in principio artis quæritur ſubiectum ab expoſitoribus, dicimus enim, quòd non quæritur ſubiectum, vt ſubiectum; ſed quæritur ſubiectum in ordine

Alia ſol. ad prædicatum. ¶ Vel dicitur, quòd nō quæritur ſubiectum, ſed quæritur an ſubijciatur

Alia ſol. prædicatis in libro contentis. ¶ Vel Dicas, quòd aliud eſt illud, quod meretur eſſe ſubiectum, ideſt quod habet in tali ſcientia conditiones, per quas pōt eſſe ſubiectū. non enim quæritur eſſe ſubiecti, ſed illud qđ meret̄ eſſe ſubiectū: quo inuento ipſum, tanquàm notū, & ſubiectum præſupponitur v.g corpus naturale eſt ſubiectum in philoſophia naturali, nō quæritur eſſe corporis, quoniā illud eſſe ſupponitur, ſed quæritur, an corpus habeat illas conditiones, per quas poteſt eſſe ſubiectum, quod innuit Auer. 1. poſt. 73. vbi ait, ſi quis quæreret, an anguli, trianguli ſint æquales duobus rectis, nulli dubium eſt, quòd triangulū eſſe eſt notū: ſed id quod quæritur eſt, an illa paſſio, ſcilicet, habere tres angulos, in

Alia ſol. ſit triangulo. ¶ Vel Dicas, quòd non quæritur ſubiectum de ſecundo adiacente, ſed de tertio adiacente, ideſt, non quæritur ſubiectum de propoſitione binaria, ſed de propoſitione trinaria. ¶ Vel Dicas, quòd non quæ-

Alia ſol. ritur ſubiectum, quo ad ſi eſt: ſed quò ad quia eſt. Vnde per quàm optimè Auer. 1. poſt. 73. non quęrimus ſubiectū de quæſito, & eſſe ſimplici, ſed de quæſito, & eſſe compoſito oīum dictorum: exemplum eſt clariſſimum vt hęc propoſitio eſt de ſecūdo adiacente, ſeu binaria: homo eſt, quoniā conſtat ex ſubiecto & copula: quæ ſunt duo, modo non quæritur; quòd homo eſt, ſed id ſupponitur eſſe. ſed quando fit propoſitio de tertio adiacente, ſeu trinaria, quæ fit ex tribus, vt homo eſt riſibilis; tunc quæritur non ſubiectum: ſed quæritur tertium adiacēs, quod eſt prædicatum, vt ly, riſibilis de homine, & vt omnia in ſumma dicam, non quæritur ſubiectum eſſe; ſed quia eſt, ideſt, prædicata, accidentia, proprietates, paſſiones, & attributa de ſubiecto. Vnde quando quæritur ſubiectum nō per ſe, quia eſt notum; ſed per accidens, inquātum quæruntur accidentia de ſubiecto; quæ per ſe quæruntur, & ſic per accidens quæritur ſubiectum, accidentia, & prædicata, quæruntur per ſe iuxta ſententiam Auer. 4. phy. 45. vbi fatetur, quòd id, quod attribuitur accidenti, ſi attribuitur rei, ideſt, ſubiecto, illa eſt attributio per accidens: ſicut quando dicimus, materia prima eſt non ens, non dicimus, quòd materia prima eſt non ens per ſe: quia natura ſua eſt aliquid 1. phy. 66. ſed eſt non ens per accidens, propter priuationem: quæ priuatio eſt per ſe non ens 1. phy. 75. ex quibus latè patet vera propoſitæ dubitationis ſolutio, quòd ſi ſubiectum quæritur in principio libri, vel artis, non quæritur per ſe, ſed per accidens: quoniam principale intentum doctorum eſt, quærere accidentia, & proprietates de ſubiecto, non ſubiectum. ¶ Dices contra nam ſi ſubiectum *Replica* quæritur quia eſt ergo quæritur ſi eſt, quoniā 1. poſter. 2. quia eſt, & ſi eſt idem eſt. ¶ Di- *Sol.* cas, ꝙ quia ſimplex, idem eſt quod ſi eſt, non autem quia compoſitum. Et quoniam intentio noſtra eſt diſputare de ſubiecto: operæpretium mihi facturus eſſe videor, ſi prius eius ſignificata enarrabo: quoniam multa ſunt, ſemper regulam Ariſt. ſeruando primo cæli 110. vbi inquit, omne nomen æquiuocum prius diuidendum in ſua ſignificata, deinde determinandum veluti Ariſt. etiam confirmat. 1. elench. capit. 1. vbi dicit, qui nominum virtutis ſunt ignari, paralogizant: necnon 2. top. loco 7. & 8. verum etiam Auer. 7. met. 36. & 4. phy. 24. primo. poſt. 33. & 3. de anima 20. cuius cauſam aſſignans Auer. ait. 4. met. 2. quoniam ars non conſiderat de æquiuoco: cum ergo ſubiectum ſit nomen æquiuocum: Expedit, ipſum diuidere in ſua ſignificata, vt illud ſignificatum, de quo erit ſermo noſter, fiat

magis

magis manifeſtum iuxta regulam Ariſt. 1. cæli 96. dicitur ergo primo modo ſubiectum Prioriſticum, & eſt illud, quod conſideratur in ordine ad prædicatum, ſicuti ait Ariſt. 1. priorum cap. 1. vbi dicit ſubiectum eſt illud, de quo prædicatum dicitur. Alio modo eſt ſubiectum poſterioriſticum, & hoc eſt ſubiectum artis, vel ſcientiæ, de quo præcognoſcitur Quid, & Quia 1. poſt. 2. Quod quidem ſubiectum poſterioriſticum eſt Duplex; quoddam eſt actuale, & quoddam eſt virtuale. dicitur ſubiectum actuale, quatenus de ipſo in actu conſiderant paſſiones. Dicitur virtuale, quando non actu de eo conſiderantur paſſiones: ſed de altero in ordine tamen ad eius cognitionem: exemplum eſt. v. g. corpus naturale eſt ſubiectum in philoſophia naturali, dico actuale, & virtuale: & tunc eſt actuale, quando de eo actu tractantur proprietates: ſed quando eius prædicata dicuntur de principijs, & paſſionibus ſuis; tunc ipſum corpus naturale non eſt ſubiectum actuale: ſed virtuale, & ipſa principia dicũtur ſubiecta actualia in primo phy. & Nota, quòd ſubiectum artis ſiue fuerit actuale, ſiue virtuale, triplex eſt 2. poſter. 33. & 4. cæli 32. Aliud eſt totale, Aliud partiale ſolum, Aliud verò partiale principale: quod triplex ſubiectum in eadem ſcientia reperitur. v. g. in metaphyſica cuius ſubiectum totale, & adæquatum eſt ens inquantum ens 4. met. t. & ſubiectum partiale principale eſt ſubſtãtia ſeparata à materia 12. met. 1. & ſubiectũ partiale ſolũ ſunt decẽ prædicamẽta, vt aſſerit Auer. in paraphraſi met. cap. 2. ſed, quoniam cognitio horum ſubiectorũ in omni arte, vel ſciẽtia eſt neceſſaria: ideo oportet declarare, quid eſt ſubiectum totale, quid partiale ſolũ, & quid partiale principale. Dicimus ergo quòd, ſubiectũ totale, & adæquatum in ſcientia eſt illud, quod cõprehendit, & adæquat ſibi totam artem, & non excedit artem: nec exceditur ab arte: adeò quòd, nihil in arte per ſe conſideratur, (niſi de bonitate) quod non ſit vel ipſum vel principia, vel ſpecies vel paſſiones ipſius ſubiecti. 1. poſt. 179. Verum Nota, quòd ſubiectum totale, & adæquatũ tribus modis ſolet vocari ab Ariſt. primo modo, vocatur genus veluti 4. met. 5. & 1. poſt. 56. 57. 54. 58. 59. 69. 71. 73. 74. 75. 179. nec non 4. met. 5. Alio modo vocatur compoſitum. Alio modo ſubiectum appellatur: dicitur enim genus inquãtum refertur ad ſpecies & ad ſuas partes ſubiectiuas. Dicitur compoſitum reſpectu ſuorum principiorum. 1. phy. 65. Dicitur etiam ſubiectum, ſed in ordine ad ſuum prædicatum; & ſic patet, quòd cum ſubiectum tria habeat ſcilicet partes principia,

Quot modis dicitur ſubiectũ.

Quid eſt ſubiectũ totale.

Quot modis nocatur ſubiectum totale.

& paſſiones, vt teſtis eſt Ariſt. primo poſter. 179. his etiam tribus modis nuncupatur. Subiectum partiale principale in ſcientia eſt nobilior pars ſubiecti totalis, quemadmodum inter decem prædicamenta, quæ ſunt ſpecies entis, nobilior ſpecies, quæ eſt ſubſtantia, dicitur ſubiectum principale. Subiectum verò partiale ſolum eſt omne aliud à ſubiecto totali, veluti ſunt partes principia, & paſſiones ſubiecti totalis. ſed Nota, quòd principia, & paſſiones non dicuntur ſubiecta inquantum ſunt princpia, & paſſiones: quoniã id quod eſt principium pars & paſſio ſubiecti non poteſt dici ſubiectum: ſed dicuntur ſubiecta, inquantum ſubijciuntur prædicatis per ſe conſideratis de illis Amplius ſubiectũ adhuc dicitur pluribus modis aliud enim eſt ſubiectum vniuocum. Aliud verò eſt analogũ Alio modo ſumitur ſubiectum pro concetto vt 3. cæli 4. Alio modo pro vt eſt ſubiectum accidentis vt 2. de anima 8. Alio modo ſubiectum formæ, vt eſt materia prima, vt ibidẽ patet. Alio modo ſumitur ſubiectum pro eſſe, vt ſumit Ariſt. 5. phy. 7. quibus ſignificatis ipſius ſubiecti ſic declaratis, ſermo noſter erit de ſubiecto totali adæquato poſterioriſtico virtuali, actuali, & partiali, & principali analogo & non vniuoco. verũ quia omne ſubiectũ quodcunque ſit, ſiue totale, ſiue partiale ſolum, ſiue partiale principale, habet duas partes eſſẽtiales 1. poſt. 179. rem conſideratam, ſcilicet, & modum conſiderandi: quæ res conſiderata eſt ſicut materia: quoniã ſicut materia eſt determinabilis per plures formas 7. met. 8. ſic res conſiderata cũ diuerſis modis conſiderandi poteſt à diuerſis artibus cõſiderari. Modus verò cõſiderandi aſſimilatur formæ: quoniam ſicut forma 2. de anima 2. dat eſſe, & vnitatẽ materiæ, & cõpoſito ſic modus conſiderandi dat eſſe, & vnitatem ipſi ſubiecto rei conſideratæ. v. g. de definitione metaphyſicus topicus, & poſterioriſta conſiderant ſub diuerſis tamẽ conſiderandi modis. Metaphyſicus vt eſt ens, Topicus vt eſt problema topicum. Poſterioriſta verò, vt eſt inſtrumentũ notificans rerum ſubſtãtias. & ſic patet, quòd eadem res à diuerſis conſideratur ſub diuerſo tamen cõſiderandi modo. patet etiam, quòd ſubiectũ neceſſariò componitur ex his duabus partibus: quoniam ſicut in naturalibus materia, & forma ſunt neceſſariæ eorum partes ſic etiam in artificialibus. ſi vera eſt regula 2. phy. 22. & 79. verum etiam 4. meteororum 28. neceſſariæ ſunt res conſideratæ, & modus conſiderandi tunc enim ars eſt vera 2. poſt. 94. & 1. cæli 2. quando inſequitur opus naturæ. Quæritur ergo, quæ eſt res conſiderata in primo libro poſt. qua habita quæritur ſub quo modo con-

Quid eſt ſubiectũ partiale principale.

Quid eſt ſubiectũ partiale ſolum.

do conſiderandi in hac quæſtione cum mul-tæ, ac variæ ſint interpretum ſententiæ, prius quid alij ſentiunt recenſebimus, deinde quæ nam eſt noſtra, & vera opinio, imitãtes Ariſt. qui rarò, aut nunquam in rebus iſtis dubijs ſuam profert ſententiam, niſi prius aliorum, ſi quæ fuerint, reiecerit opiniones: ſic enim firmius ſtabilitur veritas, falſis exploſis ſentẽtijs. De ſubiecto igitur huius libri adæquato

Opinio Græcorum.

non concordes ſunt peripatetici. Græci enim aſſerunt ſubiectum in primo poſt. totale, & adæquatum eſſe totam demõſtrationẽ, quam poſitionem eorum iudicio validiſſimis rationibus probare videntur. ¶ Quarum prima eſt

Prima rõ græcorum.

talis, ideſt, ſubiectum in libro quod proponi-in prologo illius libri: ſed tota demonſtratio proponitur in ꝓlogo libri poſt. vt videre eſt in primo prioru cap. 1. ergo tota demonſtratio eſt ſubiectum in lib. poſt. ¶ Amplius, ideſt

Secũda Ratio.

ſubiectũ in libro quòd primò definitur ĩ illo libro, vt ait Auer. 1. cœli 2. ſed demõſtratio primò defin. ĩ in lib. poſt. tex. 8. ergo tota demonſtratio eſt ſubiectũ in primo poſt. ¶ Amplius,

Tertia Ratio.

ideſt ſubiectũ in libro qd̃ epilogaĩ in epilogo illius libri, ſed tota demõſtratio epilogatur in epilogo libri poſt. vt patet 2. poſt. 100. ergo tota demonſtratio eſt ſubiectum in 1. poſt. Ex

Collectio rationum.

quibus oibus fiat vna ratio, id eſt ſubiectũ in libro ꝙ proponiĩ in prologo definitur, tractatur in tractatu, & epilogaĩ in epilogo illius libri; ſed tota demõſtratio proponiĩ in prologo definiĩ in tractatu, & epilogatur in epilogo libri poſt. ergo tota demõſtratio eſt ſubiectum in primo poſt.

Quarta Ratio.

¶ Amplius Ariſt. 1. priorum cap. 5 ponens intentionẽ libri priorũ, & libri poſt. inquit, determinatis aũt his dicendũ eſt de ſyllogiſmo, poſtea de demonſtratione: ſed de ſyllogiſmo in lib. priorum, & qm̃ poſt lib. priorum immediate ſequiĩ liber poſt. ergo in primo poſt. intẽtio Ariſt. eſt de demonſtratione: ergo tota demõſtratio eſt ſubiectũ. ¶ Am-

Quinta Ratio.

plius nomẽ, & libri titulus ſumiĩ ſemper à re cõſiderata à ſubiecto libri, vt patet ferè in omnibus libris Ariſt. dicitur. n. liber Prædicamẽtorum: qm̃ prędicamenta conſiderantur: dicitur etiã liber priorũ de ſyllogiſmo, vt videre eſt 1. poſt. 26. qm̃ ſyllogiſmus ibi cõſideratur, inſcribitur etiã liber de anima: qm̃ anima eſt res cõſiderata à pari. liber poſt. inſcribitur, & nominatur de demõſtratione, vt ait Auer. in 1. poſt. in prologo ergo demõſtratio eſt ſubiectũ in libro poſt.

Sexta Ratio.

¶ Amplius genus natura eſt prius ſpecie, vt in cap. de priori ait Ariſt. in prædicamentis, & in 5. met. & ſpecies natura eſt poſterior gñe, & immediatè ſequitur genus. ſed ſyllogiſmus eſt genus demõſtrationis 1. poſt. 8. Auer. & demõſtratio eſt ſpecies, vt ibidẽ patet, & ſyllogiſmus eſt ſubiectum in libro priorũ: ergo demõſtratio de iure eſt ſubiectũ in libro poſt. qm̃ liber poſt. immediatè ſequitur librũ priorum. ¶ Amplius vbi conſide-

Septima Ratio.

rantĩ partes oẽs alicuius totius, ibi conſideratur illud totum: qm̃ totum non eſt ſine partibus, in partibus. n. totum eſt, Porphyrio teſte in cap. de ſpecie: ſed in 1. poſt. tractantur oẽs partes; materia. ſ. & forma demonſtrationis, vt patet de forma in 1. poſt. text. 103. vbi inqt Ariſt. figuratũ aũt ſcientialior eſt prima, & de materia, vt ſunt ꝓmiſſæ cõditionatæ à 1. tex. vſq; ad 95. ergo tota demonſtratio eſt ſubiectũ in 1. libro poſt. ¶ Amplius Ariſt. 1. poſt. 8. ex-

Octaua Ratio.

euſanaſe de alio modo ſciendi, ait, ſi alter eſt ſciẽdi modus poſterius, dicemus, quaſi dicat, quòd intentio nr̃a in 1. libro poſt. eſt conſiderare de demõſtratione, ſi daĩ alius ſciendi modus, dicemus, poſterius, hoc eſt in 2. poſt. vnde clarè ſumitur, quòd tota demonſtratio eſt ſubiectũ in 1. poſt.

Confirmatio.

¶ Amplius Græcorũ poſitio auctoritate Auer. cõfirmatur, ait. n. Auer 1. priorũ cap. 1. Id, quod q̃rimus in hoc libro, eſt demonſtratio, qm̃ ſyllogiſmũ quærimus, qm̃ demonſtrationem quærimus. ¶ Amplius,

Alia cõfirmatio

Auer. 2. poſt. com. 1. continuãs ſecudum librũ cum primo, ait ſic, cum iã expleuerit ſermonẽ de eo, quod eſt, quid ſit demõſtratio, incepit hic conſideratione de definitionũ ſpeciebus: ecce clarè patet per Auer. ꝙ tota demonſtratio eſt ſubiectũ in 1. poſt. ¶ Amplius Auer. in

Alia cõfirmatio

prologo 1. poſt. diuidens librũ poſt. ait prima pars eſt tractatus de demõſtratione & eſt qd̃ cõtinetur in 1. huius libri, & quid clarius in fauorẽ Græcorum. ¶ Quę dicunt Gręci; & ſi in

Confutatio opinionis Græcorum.

eorũ doctrina defendi poſſint tñ arguitur cõtra ſic, & demõſtratiuè quidẽ, ſi demonſtratio eſſet ſubiectũ in 1. poſt. tunc de ipſa tractarentur principia, partes, & paſſiones: ſiquidẽ hęc de ſubiecto indagantur, vt liquet 1. poſt. 179. ſed in libro poſt. vt patet non indagantur oĩa principia & oẽs partes demonſtrationis, non enĩ tractatur pars formalis, ideſt ſyllogiſmus, figura, & ordo, quę eſt neceſſario requiſita ad demonſtrationẽ. ergo non tota demonſtratio eſt ſubiectũ. Ideo Auer. poſitionem meliorẽ eſſe ac magis philoſophi mentẽ penetrare (Pace tñ eorum habita) arbitramur. Sed pro opi-

Opinio Auer.

nionis Auer. & veritatis intelligẽtia eſt ſciendũ, quòd liber priorũ, & liber poſt. ſunt vnus liber totalis: ſunt verò duo libri, ſeu duo tractatus partiales, vt inqt Auer. 1. poſt. in prologo, & quòd ſit verũ, ſic probatur. Ille liber di-

Liber priorum & poſt. sũt unus liber.

citur vnus, qui vnum habet prologum, & vnũ Epilogum ex 3. rethor. cap. de prologo: Sed liber priorum, & poſt. habet vnum prologũ, & vnum Epilogum, vt patet 1. priorum cap. 1. & 2. poſt. 100. ergo vnus eſt liber. Amplius verùm eſt notandum, quòd conſuetudo eſt

Ariſt.

Ariſt. multos, & plures libros vno nomine inſcriberet: inſcripſit enim libros phy. de phyſico auditu, & libros de cælo, & libros de generatione, & libros de anima: ex quo oritur ratio talis: ille eſt vnus liber, qui vnum habet nomen; ſed liber priorum, & poſt. vt inquit Auer. in prologo primi libri poſt. habet vnú nomen vterq; enim dicitur analyticus, ideſt, reſolutiuus. ergo eſt vnus liber. ¶ Amplius ille liber eſt vnus, qui vnum habet finē 2. de anima 49. à fine vnumquodque denominari, iuſtum eſt: ſed liber priorum, & poſt. habet vnum finem, nempe ſcientiam demonſtratiuam, vt patet 1. priorú cap. 1. ergo liber priorum, & poſt. eſt vnus liber: ex quibus eliciatur vna ratio, ille eſt vnus liber, qui hēt vnum prologum, vnum tractatum, vnum Epilogú, vnum nomen, & vnum finem, ſed liber priorum, & poſt. habet vnum prologum, vnum tractatum, vnum Epilogum, vnum finem: ergo liber priorú, & poſt. eſt vnus liber.

Dub. ¶ Sed Dices contrà, ſi ille dicitur vnus liber, qui habet vnum nomen; ergo illi dicuntur plures libri, qui habent plura nomina quoniam ſicut ſe habet vnum ad vnum, ſic ſe habent plura ad plura, quare ſi vnum nomen arguit vnum librum: ſic plura nomina & diuerſa arguunt plures & diuerſos libros: ſed liber priorum, & poſt. habent plura & diuerſa nomina: ille enim dicitur liber priorum, & iſte dicitur liber poſt. ergo ſunt, & ex nominum pluralitate dicuntur plures libri, & non vnus.

Sol. ¶ Dicas quod ſi habent vnum nomen commune, & vniuerſale: quod nomen commune, hoc eſt, quoniá vterque dicitur liber analyticus, ideſt reſolutorius; & ab vnitate huius nominis dicitur liber vnus: tamen ſi habent plura nomina, illa ſunt nomina partialia v.g. bos, & homo habent idem nomen commune, quod eſt animal: vterq; enim dicitur animal: ſed hēnt diuerſa nomina propria; alter enim dicitur bos, alter autem homo. quare ſicut homo, & bos ab vnitate nominis communis dicuntur vnum & idem, & ex pluralitate nominú propriorum dicuntur duo diuerſa: ſic liber priorum, & poſt. dicitur vnus liber, & plures libri.

Dub. ¶ Iterum Dices Auer. in prologo primi poſt. ait, quòd Ariſt. inſcripſit vtrumq; librú eodem nomine: ergo ſunt duo libri diſtincti.

Sol. ¶ Dicas, quòd ſunt duo libri diſtincti partiales, vel duo tractatus, qui ambo cōſtituunt vnum librum totalem, veluti ſunt octo libri phy. partiales, qui faciunt vnum librum totalem: ſimiliter hi ſunt duo libri partiales, qui faciunt vnum librum totalem, & in hoc teſtē duco Auer. in 2. poſt. 100. vbi aſſerit, quòd cōſideratio de ſillogiſmo eſt pars conſiderationis de demonſtratione, & ambo conſtituunt vnam conſiderationem. cum ergo liber priorum, & poſt. ſit vnus liber totalis, meritò debet habere vnum ſubiectum totale, & adæquatum: & decretando dicimus, totā demonſtrationem non eſſe ſubiectum in libro 1. poſt. tātùm, vt falsò Græci imaginantur: ſed eſt ſubiectum in libro priorum, & poſt. tamquam in vno totali libro, dico demonſtratio in communi analogicè ſumpta, prout continet ſub ſe demonſtrationē ſimpliciter propter quid: & quia, quod quidem demonſtratiuis rationibus probatur. Et prima eſt hæc. Id eſt, ſubiectum totale in aliquo libro, cuius principia paſſiones, & ſpecies per ſe conſiderantur in illo libro 1. poſt. 179. ſed in libro priorum, & poſt. conſiderātur partes demonſtrationis, ideſt, forma in libro priorum, & materia in libro poſter. vt teſtis eſt Auer. in prologo primi poſter. ergo demonſtratio eſt ſubiectú totale in vtroq; libro. ¶ Amplius illud eſt ſubiectum totale, & adæquatum in aliqua arte, quando illa ars quidquid conſiderat, eſt aliquid illius ſubiecti, & non aliud: ſed tam in libro priorum, quàm in libro poſt. cōſideratur aliquid demonſtrationis, vt ait Auer. 1. poſt. in prologo: ergo demonſtratio eſt ſubiectum in vtroque libro: non ergo demonſtratio eſt ſubiectum in libro poſt. tantùm: hæc ergo eſt vera Ariſt. & Auer. intentio in libro priorú, & poſt. tamquam in vno libro totali conſiderare de tota demonſtratione.

Rationes probātes totam demonſtrationē eſſe ſubiectū in libro priorum, & poſter.

Dub. ¶ Sed Dices, quid eſt ſubiectum partiale in libro priorum tantùm, tamquā in libro partiali, & quid erit ſubiectú in primo poſt. tamquā in libro partiale?

Sol. ¶ Dicas cum Auer. in prologo 1. poſt. vbi inquit ſic, quando demonſtrationes componuntur ex duabus rebus, quarum altera ſunt ipſæ præmiſſæ, quæ gerunt vicem materiæ, & altera eſt ipſa ratiocinatio, quam ſyllogiſmum dicimus, quæ gerit vicem formę, quæ cum iam explicata ſit in libro priorum analyticorum, hic ſermonem facit de altera re remanente ad cognitiónem ſyllogiſmi demonſtratiui, quæ eſt diſpoſitio materierum, ex quibus ille componitur, ideſt, ſubiectum, partiale actuale in libro priorum eſt ſyllogiſmus, qui eſt pars formalis ipſius demonſtrationis, & ſubiectum partiale in primo poſt. ſunt p̄miſſæ conditionatæ, ſcilicet, quæ ſunt veræ primæ immediatæ priores notiores, & cauſſa concluſionis vt aſſerere videtur Ariſt. 1. poſt. 9. quæ ſunt materia demonſtrationis, & ſic clarum eſt, quòd de forma conſideratur in libro priorum, & de materia in libro poſt. quæ forma, & materia tamquàm duæ partes vnitæ faciunt totam demonſtrationem & ſic tota demonſtratio eſt ſubiectum totale actuale in vtroque libro, & pars demonſtrationis,

quæ

quæ eſt forma, quæ ſyllogiſmus appellatur, eſt ſubiectum partiale actuale in libro priorum & præmiſſæ conditionatæ, quæ ſunt materia demonſtrationis, ſunt ſubiectum partiale actuale in primo poſter. tamquàm in libro partiali, quod quidem ratione probatur: id enim eſt ſubiectum actuale, de quo actu prędicata conſiderantur, ſed in libro priorum de ſyllogiſmo actu conſiderantur prædicata, vt patet primo priorum cap. primo, & cap. 5. ergo ſyllogiſmus eſt ſubiectũ partiale actuale in libro priorum: eadem ratione poteſt probari de ſubiecto libri poſt. id eſt, ſubiectum actuale in libro, de quo actu prædicata conſiderantur. ſed de præmiſſis in primo poſt. actu prædicata conſiderantur, vt patet 1. poſt. 9. 10. 11. vt quòd ſunt veræ primæ immediatæ priores notiores, & cauſſa concluſionis, & quod ſunt neceſſariæ 1. poſt. 28. 44. 45. 46. 47. 48. 49. ergo præmiſſæ ſunt ſubiectum actuale in primo libro poſter. & Nota, quòd poſſumus dicere, quòd demonſtratio eſt ſubiectum in primo libro priorum diſtincto à libro poſt. tamen eſt ſubiectum actuale quò ad formam, quoniam de forma ſua ibi conſideratur, & poſſumus dicere, quòd demonſtratio eſt ſubiectum in libro poſt. diſtincto à libro priorum: tamen eſt ſubiectum virtuale. vel poteſt dici, quòd demonſtratio eſt ſubiectum quò ad materiam; quoniam de materia ipſius demonſtrationis ibi pertractatur.

Dub. ¶ Sed contra dicta adſunt pulchræ dubitationes, & prima probat, quòd liber priorum, & poſt. non eſt vnus liber, & probatur ſic: dicit enim Ariſt. 1. poſt. 179. quòd ſcientia dicitur vna ab vnitate ſubiecti, & ſcientiæ dicuntur plures à pluralitate ſubiectorum, ideſt, tunc ſcientia eſt vna, quando habet vnum ſubiectum, & tunc plures quando habent plura ſubiecta à pari: tunc liber dicitur vnus, quando habet vnum ſubiectum, & dicuntur plures, quando habent plura ſubiecta: ſed liber priorum & poſt. habent plura ſubiecta: ergo ſunt plures libri: ergo non vnus liber, minor eſt vera, quoniam in libro priorum ſubiectũ eſt ſyllogiſmus; & in lib. poſt. præmiſſæ conditionatæ.

Sol. ¶ Dicas, quòd ſubiectum eſt duplex; Aliud totale, Aliud partiale: tunc dicimus, quòd quando dicit Ariſt. quòd ab vnitate ſubiecti ſumitur vnitas ſcientiæ, & libri intelligitur ab vnitate ſubiecti totalis, & à pluralitate ſubiectorum totalium, non autẽ ab vnitate, & pluralitate ſubiectorum partialium modo licet liber priorum, & poſt. habeant plura ſubiecta tamen nõ ſequitur, quòd ſunt plures libri: quoniam illa ſunt ſubiecta partialia non autem ſubiecta totalia, quæ ſubiecta partialia nõ faciunt plures libros ſicuti in libello Porphyrij quinq; voces ſunt ſubiecta partialia, & in libro prædicamentorum decem genera ſunt ſubiecta partialia: tamen non ſunt nec quinque, nec decem libri.

Replica. ¶ Dices contra, ſubiectum totale non eſt partiale: ſed ſyllogiſmus eſt ſubiectum totale, ergo non partiale: & probatur, id eſt, ſubiectum totale 1. poſt. 179. de quo indagantur partes, principia, & paſſiones: ſed de ſyllogiſmo in libro priorum indagantur partes: vt ſunt propoſitiones, paſſiones, vt qualis eſt perfectus, & imperfectus, principia, vt dictum de omni & de nullo, vt patet in cap. 1. ergo ſyllogiſmus eſt ſubiectum totale, & non partiale & per conſequens liber priorum & poſter. ſunt plures libri totales, non partiales.

Sol. ¶ Dicas quòd eſt ſubiectum totale inquantum de ipſo ſyllogiſmo inueſtigantur hæc; ſed dicitur ſubiectum partiale & pars reſpectu demonſtrationis; quod non inconuenit, idem dici totum, & partem reſpectu tñ diuerſorum dat exemplum Porphyrius de ſpetie, quæ reſpectu generis dicitur pars, & reſpectu indiuidui dicitur totum.

Dub. ¶ Amplius dubitatur in libro priorum tractatur de ſyllogiſmo, qui eſt forma cõmunis ad demonſtrationem ad ſyllogiſmum topicum, & elenchũ: ergo deberet eſſe vnus non ſolum cum libro poſt. ſed cum lib. top. & elench.

Sol. ¶ Dicas quòd, licet ſyllogiſmus ſit forma communis omnibus his, & quoniã primo & per ſe eſt forma demonſtrationis, ideo potius vnitur cum libro poſt. & non cum alio quod aſſerit Auct. in prologo cum dicit quòd liber poſter. primò intenditur à communiori parte, ideſt à libro priorum, reliqui vero ſecundò intenduntur; & ideo dum Ariſt. initiatus eſt librum priorum, declarauit intentum ipſius; ex illo eſſe hunc librum, & inſtituit ſcrutinium ſyllogiſmi ob ſcrutiniũ demonſtrationis, quod etiam Auct. 1. priorum cap. 1. confirmans dixit ſyllogiſmum quęrimus quoniam demonſtrationem quærimus ecce clarè patet quòd liber priorum eſt propter librum, poſt. ergo debet vniri cum illo, & non cum alio.

Dub. ¶ Amplius Dices quod, ſyllogiſmus nõ poteſt eſſe forma communis ad plures ſyllogiſmos, quoniam omnis forma repetitur in propria materia 8. phy. 46. à qua nunquam ſpoliatur: ſed ſyllogiſmus eſt forma demonſtrationis (vt dictum) ergo nũquam ſpoliatur à demonſtratione ſed eſt propria demonſtrationi & non alijs.

Sol. ¶ Dicas qđ forma naturalis ſemper repetitur in vna propria materia, vt forma humana in ſemine hominis, ſed forma artificialis veluti eſt ſyllogiſmus repetitur in pluribus materijs, vt imago Cæſaris in auro, argento, & ære: ſimiliter forma ſyllogiſtica reperitur in pluribus materijs

vt in materia demonſtratiua, topica, & clen-
cha, primò tamen in demonſtratiua, ſecunda
Dub. riò in alijs. ¶ Dices, quarè primò competit
Sol. materiæ demonſtratiuæ, deinde alijs? ¶ Di-
cas, quoniam demonſtratio eſt melior alijs
quoniam facit ſcientiam 1. poſter. 8. topicus
facit opinionem 1. top. elenchus deceptio-
nem 1. elench. 1. verùm quia ſcientia eſt no-
bilior opinione, & deceptione: Ideò demon
ſtratio eſt nobilior topico ſyllogiſmo, & elen
Dub. cho. ¶ Iterum Dices 2. phy. 31. forma præ
miſſarum, ſeu materiæ eſt concluſio; ergo
Sol. forma non eſt ſyllogiſmus. ¶ Dicas quòd,
forma eſt duplex, vna, quæ dicitur ordo, di-
ſpoſitio terminorum; & hæc eſt ſyllogiſmus:
alia eſt forma, quæ eſt vt finis, & hæc eſt con
Replica cluſio. ¶ Sed contra, genus eſt materia in
cap. de differentia. Porphyrius, ſyllogiſmus
eſt genus 1. poſt. 8. ergo ſyllogiſmus non eſt
Sol. forma, nec vt ordo, nec vt finis. ¶ Dicas
quòd, genus verè eſt forma vniuerſalis 1.
met. 17. 12. met. 14. 8. met. 6. & 7. met. 43.
& 46. verùm ſi eſt materia, non niſi propor
tionabiliter, & metaphoricè, vt etiam & Por
phyrio, & Alexandro placet in 2. libro na-
turalium quæſtionum cap. vltimo. Dubita-
tis ergo his & ſolutis oportet modo ſoluere
Sol. ad rationes Græcorum, quarum prima fuit hæc,
rationes id eſt, ſubiectum in libro, quod proponitur
Græco- in prologo illius libri: ſed tota demonſtratio
rum. proponitur in prologo libri priorum: ergo
tota demonſtratio eſt ſubiectum. ¶ Dicas,
quòd, quando Ariſt. propoſuit totam demon
ſtrationem non propoſuit ipſam, vt ſubiectũ
totale, in libro poſt. ſolum, ſed vt eſt ſubie-
ctum totale tàm in libro priorum, quàm in li
Replica bro poſt. tamquàm in vno totali libro. ¶ Sed
contra nam Ariſt. 1. priorum cap. 1. propo-
ſuit ſyllogiſmum, qui eſt ſubiectum in libro
priorum: quod confirmat in cap. 5. ergo quan
do propoſuit demonſtrationem ipſam propo
ſuit, vt eſt, ſubiectum in libro poſt. tantùm,
Sol. & non in libro priorum. ¶ Dicas, quòd præ-
poſuit demonſtrationem, vt eſt ſubiectum to
tale in vtroque libro. quando verò propoſuit
ſyllogiſmum propſuit ipſum, vt eſt ſubiectum
Sol. ſe- partiale in libro priorum tantùm. ¶ Ad ſe-
cũda ra cundam dicitur, Ariſtotelem definiſſe de-
tio. monſtrationem in 1. poſt. ſupponendo tamen
quòd vna pars demonſtrationis, quæ eſt for-
ma, ſit declarata in libro priorum: & ſic non
tota demonſtratio eſt ſubiectum in lib. poſt.
Alia ſol. ¶ Vel dicas, quòd tũc aliquod eſt ſubiectum
in libro, quando illud definitur definitione
quid rei modò demonſtratio definitur defini
Soluitur tione quid nominis, quod denotat illud ver-
3. ratio. bum in tex. 8. quando ait (dico.) ¶ Ad tertiã
dicitur, quòd Epilogauit demonſtrationem,
non vt eſt ſubiectum in libro poſt. tãtùm, ſed
vt eſt ſubiectum tàm in libro poſt. quàm in li
bro priorum. ¶ Sed contra: nã Ariſt. epiloga *Replica.*
uit ſyllogiſmum & demonſtrationem: ſyllo-
giſmũ, vt eſt ſubiectum in lib. prior. & demõ-
ſtrationem in lib. poſt. ¶ Dicas, ꝙ Epilogauit *Sol.*
ſyllogiſmum, vt eſt ſubiectum partiale, & de
monſtrationem, vt eſt ſubiectũ totale in vtro
que libro. ¶ Ad quartã dicas, quòd in primo *Soluitur*
prior. cap. 5. præpoſuit ſyllogiſmum, vt eſt ſu- *4. ratio.*
biectum partiale in libro prior. tantùm, & de
monſtrationẽ, vt eſt ſubiectũ totale in vtroq; *Dub.*
libro. ¶ Dices, fruſtra fit per plura quod põt
fieri per pauciora 1. phy. 50. & 3. de par. an.
cap. 4. ſed Ariſt. ꝓpoſuit, & Epilogauit demon
ſtrationem, tanq̃ ſubiectum totale, ergo non
oportebat præponere, nec epilogare ſyllogiſ-
mũ, qui eſt ſubiectum partiale: qm̃ qui nomi
nat totum, nominat ẽt partes: cum totum nil
aliud ſit, niſi ſuę partes 1. phy. 17. debebat er-
go ſolũ præponere, & Epilogare demonſtra- *Sol.*
tionem, & non ſyllogiſmum. ¶ Soluit, quòd
Ariſt. præpoſuit, & Epilogauit demonſtratio-
nem, & ſyllogiſmũ, qui eſt pars demonſtratio
nis diſtinctè loquẽdo, non autẽ confusè. ¶ Sol *Soluitur*
uitur quinta ratio, dicẽs ſic, quòd liber poſt. *5. ratio.*
Inſcribitur de demonſtratione, non inquantũ
eſt vnus liber partialis, ſed vt eſt vnus liber to
talis. cum lib. prior. in quo tota demonſtratio
eſt ſubiectũ. ¶ Vel dicas, quòd liber poſt. inti
tulatur de demonſtratione, quò ad materiam
ſolum, non quò ad materiã, & formam. ¶ Ad *Soluitur*
ſextam Dicas, quòd in lib. poſt. conſideratur *6. ratio.*
de ſpecie, id eſt, de demonſtratione, tñ non ſe
cundum totum: ſed ſm̃ partem materialem: tã
tũ ipſius demonſtrationis, & ſic ibi conſidera
tur de demonſtratione ſm̃ nomen non ſecun-
dum oẽs partes. ¶ Ad ſeptimam dicas, quòd *Soluitur*
falſum eſt dicere quòd Ariſt. in 1. poſt. 103. tra *7. ratio.*
ctat de forma demõſtrationis: qm̃ tractare de
aliqua re, nihil aliud eſt, niſi docere conditio
nes, & proprietates illius rei, quod non facit
Ariſt. in locò ſupradicto de forma demõſtra
tionis: ſed facit hoc in lib. prior. ſed in tex. al
legato facit electionem figurarum: aliquis .n.
poſſet quærere, quę trium figurarũ eſt ſcien-
tialior, prima vel ſecunda, vel tertia? Reſpõ-
det ipſe, & dicit, quòd figurarum ſciẽtialior
eſt prima, & ſic aliud eſt tractare de aliqua re
& aliud eſt facere electionem. ¶ Ad octauam *Soluitur*
dicitur, verum eſſe totam demonſtrationem *8. ratio.*
eſſe ſubiectum in libro poſt. inducendo librũ
priorum, non in libro poſt. ſolum. ¶ Ad oẽs *Soluun-*
auctoritates Auer. ductas in gratiam Gręcorũ *tur om-*
eſt dicendũ, ꝙ demonſtratio ſumit bifariam, *nes au-*
vno modo, vt eſt, aggregata ex forma, & mate *ctorita-*
ria: alio modo quo ad materiã tantùm, tunc di *tes Auer.*
citur, quòd qñ dicit Auer. quòd in 1. poſt. con

Alia ſol. ¶ Vel dicit quod materia & forma ſunt relatiua
Dub. ſecundū dici non ſecundū eſſe. ¶ Amplius nul
lum æquiuocum pōt eſſe ſubiectum 4. met. 2.
ait Auer. de æquiuoco ars non conſiderat: ſed
Sol. demōſtratio in 8. quæſ. poſt. eſt æquiuoca ergo
demonſtratio nequit eſſe ſubiectum. ¶ Dicit
quòd nullū æquiuocum purum pōt eſſe ſubie-
ctū, modo demōſtratio eſt æquiuoca analoga,
& ſic poteſt eſſe ſubiectum teſte Ariſt. 1. poſt.
179. vbi inquit ſciētia eſt vnius generis vniuo
Dub. ci, vel analogi, ſed non æquiuoci. ¶ Amplius,
nullum corruptibile poteſt eſſe ſubiectum: de
corruptibilibus enim non habetur ſcientia 1.
poſt. 62. & 6. met. 1. nec nō 7. met. 53. ſed de
monſtratio eſt corruptibilis: ergo demonſtra
tio nequit eſſe ſubiectū minor probatur, om-
ne compoſitum ex materia, & forma. 1. phy.
69. & 79. eſt corruptibile, ſed demōſtratio eſt
compoſita ex materia & forma 1. poſt. in pro
logo ergo demonſtratio eſt corruptibilis.
Sol. ¶ Dicitur quòd compoſitum ex vera materia
& vera forma eſt corruptibile modo demon-
ſtratio eſt compoſita ex præmiſſis, quæ gerūt
vicem materiæ, non ſunt vera materia, & ex
ratiocinatione quæ eſt ſyllogiſmus, qui ge-
rit vicem formæ, veluti Auer. in prologo 1.
Replica poſt. ¶ Sed contra, vbi eſt contrarietas, ibi
adeſt vera materia 1. cæli 20. & in libro de lō
gitudine, & breuitate vitæ cap. 1. ſed in demō
ſtratione adeſt cōtrarietas ergo in demonſtra
tione eſt vera materia & per cōſequens eſt cor
ruptibilis minor eſt Auer. in quæſ. 4. poſt. vbi
inquit, quòd demonſtratio conſtat ex contra
Sol. rijs. ¶ Dicitur, verùm eſt Notandum, quòd
prædicata ſunt bifariam, quædam per ſe pri-
ma, quædam verò per accidens, illa quæ ſunt
per ſe ſunt cōtraria, ideſt, diuerſa ab illis, quæ
ſunt per accidens, quo ſtante, quando dicit
Auer. quòd demonſtratio conſtat ex contra-
rijs, intelligitur ſic, ideſt, ex prædicatis per ſe,
quæ ſunt contraria, ideſt, diuerſa ab illis, quæ
ſunt per accidens. Vnde illa contrarietas nō
Dub. arguit corruptionē; ſed diuerſitatem. ¶ Am
plius: id, quod habet contrarium eſt corrup-
tibile 1. cæli 20. ſed demonſtratio habet con-
trarium: ergo eſt corruptibilis minor proba-
tur 1. cæli 23. contraria differunt ſpecie: vt,
albedo & nigredo: ſed demonſtrationes ſim-
pliciter propter quid, & quia. 1. poſt. 8. diffe
runt ſpecie in 8. quæſito poſt. ergo ſunt adin
Sol. uicem contrariæ. ¶ Dicitur, negando modū
argumentandi, quoniam eſt in ſecunda figu
ra ex ambabus affirmatiuis, in qua non valet
argumentari ex ambabus affirmatiuis, niſi in
terminis conuertibilibus 2. phy. 23. & 4. phy.
33. nec non 42. & 2. cæli. 23. valet enim di-
cere contraria differunt ſpecie, vt calidum, &
frigidum: ſed non quæ differunt ſpecie ſunt
contraria: ſed ſunt potius diſperata; ac adin-
uicem diuerſa, vt homo, & equus. ¶ Amplius *Dub.*
omne ſubiectum debet eſſe notū in ſcientia,
& non ignotum 1. poſt. 2. 75. & 76. ſed demō
ſtratio non eſt nota; ergo demonſtratio non
poteſt eſſe ſubiectū. minor probatur: id, quod
quæritur eſt ignotum 2. poſt. 1. ſed demonſtra
tio quæritur 1. priorum cap. 1. teſte Auer. ſyl-
logiſmum quærimus: quoniam demonſtra-
tionē quærimus: ergo demonſtratio eſt igno
ta. ¶ Dicit, quòd quando dicit Auer. demon- *Sol.*
ſtrationem quærimus: intelligitur, pro con-
ſideramus. ¶ Vel dicas, quòd demonſtratio *Alia ſol.*
eſt nota, ſi eſt; ſed eſt ignota: quia eſt, quod
non inconuenit, ideſt, non quæritur, ſi eſt de
monſtratio: ſed quæruntur conditiones, &
attributa demonſtrationis. ¶ Sed contra de- *Replica*
monſtratio non datur, non eſt ergo non eſt
nota ſi eſt, antecedens, probatur: ſi demon-
ſtratio daretur, & eſſet, aliud quidem non eſ-
ſet, niſi ſyllogiſmus 1. poſt. 8. ſed demonſtra
tio non eſt ſyllogiſmus: ergo demonſtratio
non datur: nec eſt, & quòd non ſit ſyllogiſ-
mus; probatur hoc modo: finis non prædica
tur de eo, cuius eſt finis, vt exemplo patet: nō
enim dicimus; ſerra eſt ſecare, nec demōſtra
tio eſt ſcire; ſed ſyllogiſmus eſt finis demon
ſtrationis 1. de anima 48. Ariſt. ergo demon
ſtratio non eſt ſyllogiſmus: ergo non datur,
nec eſt, & non eſt nota, ſi eſt. ¶ Dicas quòd, *Sol.*
quando dicit Ariſt. ſyllogiſmum eſſe finem
demonſtrationis; non accipit ſyllogiſmum,
prout ſyllogiſmus, eſt, ſed accipit ipſum, pro
concluſione. Vnde quando dicit, ſyllogiſmus
eſt finis, ideſt, concluſio eſt finis demonſtra-
tionis, vt ſe ipſum exponit. ¶ Amplius nul- *Dub.*
lum infinitum poteſt eſſe ſubiectum; quoniā
eſt ignotum 1. phy. 35. ſed demonſtratio eſt
infinita; ergo nequit eſſe ſubiectum. minor
probatur: id, quod conſtat ex infinitis, eſt in
finitum 1. phy. 35. ſed demonſtratio conſtat
ex principijs infinitis ergo eſt infinita: mi-
nor probatur: quoniam principia demonſtra
tionis oportet, quòd ſint ſcita 1. poſt. 15. 16.
17. & ſi ſunt ſcita, debent ſciri per alia prin-
cipia, & illa per alia: & ſic abibit in infini-
tum. ¶ Dicitur, quòd principia ſciuntur, ta- *Sol.*
men non per alia principia; ſed ſciuntur ſciē
tia per ſe 1. poſt. 21. Ariſt. & in com. 10. A-
uer. ¶ Sed contra ait Ariſt. 1. poſter. 95. 96. *Replica*
quòd, principia demonſtrationis ſciuntur
per alia principia demonſtrationis, non ſcié-
tia per ſe. ¶ Dicitur quòd principia demon- *Sol.*
ſtrationis quia, ſciuntur per principia demō
ſtrationis propter quid, & è contra: non au-
tem principia demonſtrationis ſimpliciter,
hæc enim ſciuntur per ſe; & fidem faciunt ex
ſeipſis 1. top. cap. 1. Ariſt.

Replica ¶ Contra 1.poſt.10, Ariſt. loquitur de princi-
pijs demonſtrationis ſimpliciter, & tamen di-
cit ipſe, quòd ipſorum eſt demonſtratio in il-
lis verbis; quando dicit, non ſciet non habẽs
Sol. demonſtrationem ipſorum. ¶ Dicas, quòd il-
le genitiuus ſecundum vocem debet legi in
ablatiuo, ſic dicẽdo; vt ſe exponit in tex. 21.
non ſciet, non habens demonſtrationem ip-
Dub. ſorum, ideſt, ex ipſis principijs primis. ¶ Am-
plius non datur demonſtratio ergo nõ poteſt
eſſe ſubiectum antecedens probatur, ſuppo-
nendo vnum ex Ariſt. 1. poſt. 35. t 53. quòd,
demonſtratio fit ex his, quæ ſunt prædicata
per ſe in primo modo; quo præhabito argui-
tur ſic: prædicata per ſe primi modi non dan-
tur: ergo non datur demonſtratio: nam ſi da-
rẽtur prædicata primi modi: vtique eſſent ge-
nera differentiæ, & definitiones 1. poſt. 30.
& 7. met. t 1. & in cap. de demõſtratione: ſed
nullum iſtorum eſt prædicatum in primo mo-
do: ergo non dantur prædicata in primo modo:
& probatur ſic: nullum accidens eſt prędica-
tum in primo modo: quoniam 1. poſt. 30. &
31. prædicata primi modi ſunt ſubſtantiæ: ſed
genus differẽtia, & definitio ſunt accidentia;
ergo non ſunt prædicata in primo modo, mi-
nor probatur. 1. poſt. 33. ait Ariſt. quæcunque
de ſubiecto dicuntur accidentia ſunt, ſed ge-
nus 1. top. cap. de genere prædicatur de ſu-
biecto ſimiliter differentia, & definitio ergo
ſunt accidentia: & per conſequens non ſunt
Sol. prædicata primi modi. ¶ Dicitur, quòd quan-
do dicit Ariſt. quæcunq; de ſubiecto dicunt.
ſunt accidentia: intelligitur ſic, ideſt, exiſtunt
per accidens; ſed non ſunt accidentia, vt di-
ſtinguuntur contra ſubſtantiam. vnde relin-
quitur: quòd prædicata primi modi dantur,
& ſunt ſubſtantiæ, & per conſequẽs datur de-
Dub. mõſtratio, & eſt ſubiectum. ¶ Amplius, ſi da-
retur demonſtratio, vtiquè conſtaret ex veris
1. poſt. 9. ſed non componitur ex veris, ſed ex
falſis: quoniã dicit Auer. in æpit. log. cap. de
def. quòd demonſtratio falſificat: ergo nõ da-
Sol. tur demonſtratio. ¶ Dicitur, quòd quãdo di-
cit Auer. quòd demonſtratio falſificat, non in-
telligitur, vt non dicit verum, ſed falſificat,
ideſt, negat, & affirmat, datur enim duplex
ſpecies demonſtrationis, alia affirmatiua, alia
Dub. negatiua vt 1. poſt. t 60. ¶ Amplius: nullum
infinitum poteſt eſſe ſubiectum; quoniam nõ
eſt ſcibile 1. phy. 35. & 50. ſed demonſtratio
eſt infinita: ergo, nequit eſſe ſubiectum: mi-
nor probatur: nam 2. de anima 49 à fine vnũ
quodque denominari iuſtum eſt; ſed finis de-
monſtrationis eſt infinitus: ergo demonſtra-
tio infinita: minor probatur: nam finis demõ-
ſtrationis eſt notificare accidentia 6. met. t. &
vndecimo met. 1. ſed accidentia 4. met. 13.
ſunt infinita, ergo demonſtratio eſt infinita;
non ergo ſubiectum. ¶ Dicitur, quòd accidẽ- *Sol.*
tia communia ſunt infinita non autẽ acciden-
tia eſſentialia, quæ notificat demonſtratio.
¶ Sed contra: nã accidẽtia eſſentialia ſunt pro- *Replica*
pria, & propria ſunt communia. vt riſibile eſt,
proprium homini, tamen eſt commune plu-
ribus, ſcilicet ſorti Platoni, & ceteris. ergo ſi,
demonſtratio notificat accidentia propria, no-
tificat accidẽtia communia. ¶ Dicitur, quòd, *Sol.*
accidẽtia propria vni ſpeciei ſunt communia,
non pluribus ſpeciebus, ſed pluribus indiui-
duis: quod non inconuenit. ¶ Amplius nihil, *Dub.*
& non ens, non poteſt eſſe ſubiectum: quoniã
ſubiectũ neceſſe eſt vt præcognoſcatur ſi eſt,
1. poſt 2. 76. ſed demonſtratio eſt nihil, & nõ
ens: ergo nequit eſſe ſubiectum: minor proba-
tur: id quod fit ex nihilo, eſt nihil: ſed demon-
ſtratio fit ex nihilo ergo eſt nihil. minor pro-
batur: nam demonſtratio 1. poſt. 62. 63. & in
cap. de demon. fit ex vniuerſalibus: ſed 1. de
anima 8. & 1. poſt. 162. vniuerſale eſt nihil. er-
go demonſtratio eſt nihil. ¶ Dicitur quòd, vni- *Sol.*
uerſale eſt nihil, ante ſingularia; ſed eſt ali-
quid, poſt ſingularia. ¶ Vel vniuerſale eſt ni- *Alia ſol.*
hil in actu extra animã; ſed eſt aliquid in ani-
ma, quod verificatur in rebus exiſtẽtibus ex-
tra animã vt 7. met. 57. & 1. poſt. 134. ¶ Am- *Dub.*
plius id cuius finis eſt nihil ſimpliciter, id eti-
am eſt ſimpliciter nihil: Si vera eſt regula 2.
de anima 49 à fine res denominatur: ſed fi-
nis demonſtrationis eſt facere, ſcire nihil ſim-
pliciter. ergo demonſtratio eſt nihil ſimplici-
ter. minor probatur: quoniã finis eius eſt no-
tificare nihil ſimpliciter, ideſt, non notificat
ſubſtantiã, quæ 7. met. 4. eſt ens ſimpliciter,
ſed notificat accidens 6. met. 1. & 11. met. 1. &
1. poſt. 57. & 52. quod accidẽs eſt nihil ſimpli-
citer, ideſt, non eſt ſubſtantia. ¶ Reſpondet *Sol.*
Auer. 1. de gen. & cor. 11. & dicit, quòd nihil
ſimpliciter intelligitur duobus modis; vno mo-
do, nihil ſimpliciter, quod non eſt nec ſubſtã-
tia, nec accidens. Alio modo quod, non eſt
ſubſtantia tantum; ſed eſt accidens, quo ſtante,
dicitur, quòd demonſtratio non facit ſcire ni-
hil ſimpliciter, ideſt, quod non eſt nec ſub-
ſtantia, nec accidens, quoniam tunc faceret
ſcire nihil: ſed non facit ſcire nihil ſimpliciter
ideſt, non facit ſcire ſubſtantiam: ſed notifi-
cat accidentia, quæ ſunt entia, & aliquid ſe-
cundum quid. ¶ Amplius, demonſtratio nõ *Dub.*
datur, ergo nequit eſſe ſubiectũ, antecedens
probatur: nam ſi demonſtratio daretur, ne eſ-
ſet fruſtratoria haberet aliquem finẽ; vel, n,
notificaret ſubſtantiam, vel accidens: ſed nul-
lum iſtorum: non enim notificat ſubſtantiam
6. met. 1. & 2. poſt. per totũ, non notificat ac-
cidens; quoniam ipſa notificat ignotum, ac-
cidens

uidens eſt notum, & ſenſatum 1. phy. 2. & 3. ergo demonſtratio non datur, non ergo ſubiectum. Sol. ¶ Dicitur quòd, demonſtratio non notificat accidentia, ſed inhærentiam accidentium de ſubiectis, quod innuit Auer. 1. poſt. 73. cum dixit, Demonſtratio oſtendit prædicatum in eſſe ſubiecto. Dub. ¶ Amplius nullum inutile, & fruſtratorium poteſt eſſe ſubiectum: ſed demonſtratio ſic, ergo non eſt ſubiectum. minor probatur, quod non habet finē & operationem fruſtatorium eſt: & æquiuocum 2. de anima 8. & 4. meteororum cap. vltimo & 1. de partibus animalium cap. 1. ſed demonſtratio caret fine, & operatione: ergo fruſtratoria minor probatur: nam ſi demonſtratio haberet finē, vtiq; notificaret naturaliter ignotum 2. poſt. 1. ſed nihil eſt naturaliter ignotū 2. phy. 47. & 1. de gen. & cor. 19. clarius tamen 2. poſt. 183. ergo demonſtratio caret fine fruſtratoria, & nequit eſſe ſubiectum. Sol. ¶ Dicitur ex Auer. 1. poſt 183. quòd nihil eſt naturaliter ignotum ratione ſui, ſed eſt ignotum ratione noſtri: & ad hoc, vt id fiat nobis notum; ars inſtituit inſtrumentū, quod demonſtratio appellatur, & ſic demonſtratio habet finē & non eſt fruſtratoria. Dub. ¶ Sed dices, quare non nullæ res ſunt nobis ignotæ? Sol. ¶ Reſpōdet Auer. 1. poſt. 183. & dicit quòd cauſſa maioris partis illorum, quæ ſunt apud nos naturaliter ignota, eſt quia impoſſibile eſt, quòd ea ſentiamus, quia non ſunt ſenſata; aut quia ſunt de genere ſenſatorum: ſed nō ſit noſtræ naturæ illa ſentire, aut quia caremus ſua ſenſatione, ob ſenſus carentiā: aut quia non occurrit nobis videre illa, & non eſt aliquid ſua natura apud nos ignotum. Dub. ¶ Amplius: demōſtratio eſt ſyllogiſmus inutilis, ergo nequit eſſe ſubiectum. antecedens probatur: ille eſt ſyllogiſmus inutilis, qui modo veritatem, & modo falſitatem dicit, vt in primo priorum cap. de prima figura: ſed demonſtratio ſic: ergo, minor probatur 2. phy. 30. & 1. phy. 68. eadem eſt cauſſa contrariorum: ſed medium in demōſtratione eſt cauſſa 1. poſt. 12. & 2. poſt. 5. ergo eſt cauſſa cōtrariorum. medium enim eſt cauſſa veritatis in demoſtratione: ergo eſt cauſa falſitatis: quoniam ſunt duo contraria; medium eſt cauſſa ſcientiæ in demonſtratione: ergo eſt cauſſa ignorantiæ. Vnde ſequitur, quòd ſi demonſtratio modo ait, & modo negat: modo dicit ſcientiam & ignorantiam, verum & falſum. ergo eſt ſyllogiſmus inutilis. Sol. ¶ Dicitur quòd cauſſa, quæ eſt mutabilis, & variabilis, eſt cauſſa contrariorum: modo medium in demoſtratione eſt cauſſa permanens æterna, immutabilis, quæ adeò eſt cauſſa veritatis, & ſcientiæ, quæ nunquàm eſt cauſſa falſitatis, & ignorantiæ. Dub. ¶ Amplius. Dubitatur, quod præmiſſæ veræ non poſſunt eſſe ſubiectum in 1. poſt. ſic præmiſſæ falſæ nō ſunt ſubiectum in primo poſt. teſte Auer. in prologo: ſed præmiſſæ veræ ſunt falſæ: ergo præmiſſæ veræ nequeunt eſſe ſubiectum. minor probatur, ſupponendo vnum, quòd verum, & falſum ſunt duo contraria 1. perihermenias cap. 5. hoc ſtante, idem eſt ſubiectum contrariorum 5. phy. 14. & 2. cæli 18. ſed in hac propoſitione, dicendo, præmiſſæ ſunt veræ: ly præmiſſæ ſunt ſubiectum vnius contrarij, ſcilicet veritatis: ergo ſunt ſubiectum alterius contrarij, ſcilicet falſitatis. Vnde verum eſt dicere, præmiſſæ ſunt veræ, & falſę: ergo ſi ſunt falſę, nequeunt eſſe ſubiectum in primo poſt. Sol. ¶ Dicitur quòd, idem eſt ſubiectum contrariorum ſeparabilium, modo licet veritas ſit contraria falſitati: tamen veritas in pręmiſſis demonſtrationis eſt contrarium inſeparabile, veluti calidum ignis, ſemper eſt cum igne, qui nunquam eſt frigidus; ſic præmiſſæ demonſtratiuæ ſemper ſunt verę & ſubiectum veritatis, quæ nunquam ſunt falſæ, & ſubiectum falſitatis: & ſic ſunt ſubiectum in primo poſter.

DE VTILITATE.

NON immeritò poſt ſubiectū; de vtilitate, quam affert poſterioriſtica facultas, verba facere operæpretium duximus: hic enim eſt mos Ariſt. in omnibus ſuis libris, primò ſubiectum, deinde vtilitatem, præponere: vt videre eſt. 1. priorum cap. 1. & primo de anima 2. vtilitas ergo, quę ex hac facultate portant omnes, qui ipſam profitentur, hæc eſt, vt dicit Auer. in prologo, iuuamen ergo eius eſt primarium iuuamen inter iuuamina, quæ cōfert ſciētia logicę, & eſt inſtituere veritatem omnium entium, ideſt, ſubſtantiarum, & accidentium, & in quæſito 4. poſt. ait artis Logices finem conditiones attributa inditia pręmiſſarum demonſtrationis inſtituere, quibus habitis illa nobis reſultat ſcientia, quæ ipſum felicitat hominem, ac in 3. quęſito poſt. felicitatem humanam nullatenus poſſe comparari: niſi talibus demonſtrationibus clarior extat ſententia Auer. in Epit. log. in fine, vbi aſſerit, nec aliunde id fieri manifeſtum eſt, niſi quod ex his illa reſultat ſcientia, quæ atteſtatur operi naturę, quę certiſſima, perfectiſſimaquè exiſtit, teſte Auer. 1. poſt. 41. 56. & 2. poſt. 94. quarum demonſtrationum pręmiſſarum inditia attributa ars logicæ habet inſtituere, vt etiam Auer. aſſerit in Epit. log. cap. 1. clarius tamen in quæſ. 3. vbi ſic ait, ca-

nones, & regulæ traditæ in libro poſt. ſuat, ex quibus naſcitur prouentus veræ ſcientiæ, qua ſubſtantificamur, & hæc eſt illa ſcientia, cui non permiſcetur id, quod eſt per accidẽs cum ipſum accidens multum impediat veritatem, vt 1. poſt. 178. liquet & iſta talis ſcientia eſt, qua homo fit ſimilis excelſo & diuino Deo ſecundum quantitatem, qua eſt eius poſſe illius ſimilitudinem: cum omnia entia appetãt aſſimilari Deo, vt 1. phy. 81. clarum eſt: quam felicitatem conſequi nõ poſſumus, niſi proprio inſtrumento, ſcilicet, potiſſima demonſtratione, cuius præſertim ars logices præmiſſarum inditia proprietates tradit, vt inſtrumenta ſciẽdi naturas rerum, quæ inſtrumenta demonſtratio, & definitio appellãtur. quæ nullibi declarantur niſi in libro poſt. in primo enim de demõſtratione, & in 2. de definitione conſideratur meritò liber poſter. eſt ille, qui iuuat ad acquirendam hominis felicitatem, quantum homini poteſt accidere, eſt etiam vtilis ad philoſophiam quoniam res naturales, oportet, quòd ſciantur per cauſſas ſcientia per cauſſam, habetur per demonſtrationem propter quid. & quoniam cauſſæ ſunt ignotę neceſſe eſt, vt ſciantur, & non niſi per effectus: qui proceſſus per effectus vocatur demonſtratio quia, 1. phy. 2. 2. de anima 12. & in libro de plantis cap. 1. verùm, quia de regulis facientibus demonſtrationem propter quid, & quia, tractatur in libro poſt. ſequitur ergo, quanta ſit vtilitas ad philoſophiam, quæ ꝓuenit ex hoc libro. hinc dicebat Ariſt. 1. top. cap. 9. ad tria enim eſt vtilis logica, ad exercitationes, ad colloquia, & ad eas, quæ ſecundum philoſophiam ſunt, diſciplinas, quod Auer. confirmans in Epit. log. cap. de qualitate faciendi demon. & in Epit. met. tractatu primo ait, quòd finis logices eſt auxiliari alijs artibus. Eſt etiam vtilis ad metaphiſicam. quoniam metaphiſicus ipſe volens perſcrutari rerum altiſſimarum naturas, & quidditates, alio medio non vtitur, niſi via motus, quæ demonſtratio quia, appellatur, de qua non niſi in libro poſt. tex. 95. 96. & infra, ſimiliter etiam ad theologiam, & ad medicinam. quoniam ſi philoſophiæ eſt vtilis, cui dubiũ, quòd medicinę etiam ſummoperè vtilis eſt? ibi enim medicus incipit, vbi philoſophus definit, vt in libro de ſenſu, & ſenſato cap. 1. morbi enim non cognoſcuntur niſi per cauſſas, & cauſſæ morborũ non niſi per effectus: qui duo proceſſus propter quid, & quia demonſtrationes appellantur. Ex quo patet cõmunis error omnium in hac tempeſtate, qui parum, & nihil logicæ, & libro præſertim poſt. in ſudantes, ſtatim ad philoſophiam, & ad medicinam accedunt. ſi enim ſcire eſt per cauſſam, & ſolus liber poſt. tradit inſtrumẽta ſciendi, per cauſſam. quomodo ſine libro poſt. aliquid ſcire poterunt? quomodo enim in philoſophia cauſſas rerum naturalium: & in medicina cauſſas morborum? hinc exclamat Auer. in 1. libro colliget. cap. 1. vbi ſic ait: & ſcias, quòd aliquis non poterit ſtare ſuper finem huius libri; nec intelligere maiorem partem eius, niſi ille, qui legerit tantùm in logica, quòd ipſe poſſit ad minus cognoſcere modos trium demonſtrationum, adhuc neceſſe eſt quòd ipſe ſit de illis, qui vſi fuerint aliquid ſcire in radicibus naturaliũ ſcientiarum: & ſi non erit de aliquibus iſtorum, non ſolum erit priuatus à certitudine intentionis huius libri, & ab vtilitate eius: ſed eueniet ei ab eo magnum nocumẽtum; eo quòd eum abominabitur, & deſpiciet; & quando abominabitur iſtum: ſcias quòd abominabitur veritatẽ huius ſcientię, o Domine philoſophe, & medice, qui accedis ad philoſophiam & medicinam ſine logica, quid tibi videtur de præcepto Auer? hinc ſcias quòd, peritior in logica, eſt aptior in philoſophia: cum logica ſit ſpiritus philoſophiæ, Diuo Iamblico teſte. & peritior in philophia eſt aptior in medicina. non ne Antiqui tanta cum ignominia 1. phy. 71. & 74. vocati fuerunt ignorãtes ab Ariſt. quoniam logicam ignorabant, neſcientes diſtinguere, quod eſt multiplex, & æquiuocum. ſed equiuoco, & multiplici pro vniuoco, & ſimplici vtebantur: cum ergo ſtultũ ſit, aliquid poſſe cognoſci ſcientia vera abſq; libro poſt. conſulo ergo omnibus, qui ad philoſophiam, medicinam, & quodlibet aliud ſcientiarum genus ſunt aggreſſuri, vt primò logicã optimè calleant, noctu, diuque & præcipuè poſterioriſticę facultati vacent. eſt enim fons, principium, origo & caput omnis noſtræ cognitionis; ad quam vos hortor, exhortor atque impello. eſt enim, vt Auguſtinus ait, Ars Artium, & ſcientia ſcientiarum, quæ exurientes paſcit, ſitientes reficit, mutos loqui facit, linguam balbutientium ſurgit, animamquè rationalem ad alias ſcientias diſponit. quanta ergò ſit vtilitas, quæ ex hac facultate logices ortum habet, illorum ſapiẽtum ſit iuditium, qui in ſcientijs ſunt periti: hinc ergo pro firmo, & rato omnibus relinquatur. qui ad philoſophiã ad medicinam, & ad quodlibet ſcientiarum genus accedere intendũt, ne aggredi ad illud audeant, niſi prius per hanc facultatem tranſeant, tamquam per ianuam, quam nemo ignorare debet, quæ quidem cum fuerit eis lata, atque aperta, & cum fuerit eis abſcondita, omnes aliæ ſcientiæ aperiuntur, & clauduntur, & hęc de vtilitate logicę ſatis ſuperquè ſatis dicta ſint.

DE ORDINE.

NOBILE quidem, atque difficile quæſitum de ordine libri poſt. an ipſe vel liber top. immediatè ſequatur poſt librum priorũ, propter eius igitur difficultatẽ aliqua dicere intẽdimus: eoq; magis, quoniã in natura nihil eſt inordinatum 8. phy. 15. 3. cæli 24. pariter in arte fore arbitramur: ars enim 2. phy. 22. nec nõ 4. meteororum 28. imitatur naturam: & quod magis eſt: quoniam ſcientia generatur in nobis ex ordine rerum ſcibilium, qui ordo eſt inter prius, & poſterius 5. met. 16. & quoniam quæſitum de ſe eſt difficile, & propter varias opiniones maior augetur difficultas: ideò ante veritatis determinationem, inlitum ſeruabimus morem. *Ordo ſeruandus in quæſito.* Primò enim alio rũ falſas recitabimus poſitiones. Secundò veritatem dicemus. Tertiò eorum rationes ſoluemus: & non immeritò: quoniam hæc eſt Ariſt. conſuetudo, vt noſtra exerceat ingenia: quæ eſt vna vtilitas, quæ ex dialectica ſumitur; vt patet primo top. cap. 2. primò afferre rationes probiles: deinde demonſtratiuas, vt etiã inquit Auer. 1. cæli 85. ex vtraq; enim parte motis difficultatibus, hiiſque varijs modis diſputatis facilius veritas cõſpicitur. Quo igitur ad primum: Auicẽna referente Auer. in prologo 1. poſt. ait, quòd poſt librum priorum immediatè ſequitur liber top. & non liber poſt. quam poſitionem his rationibus defendit. ¶ Quarũ prima eſt talis: *Prima Ratio.* pro cuius intelligentia Nota quòd mos eſt Ariſt. quando vult examinare aliquod quæſitum difficile; primò recitat rationes apparentes: deinde demonſtratiuas; veluti in phy. cum de principijs rerum naturalium diſputauit: ſimiliter in 2. phy. diſputans de caſu, & fortuna. & in cæteris, quod etiam Auer. confirmat 3. met. 1. & 4. phy. 3. quo ſtante, arguit Auicenna ſic, & eſt ratio à ſimili. *Prima Ratio Auicennæ.* ¶ Sicut ſe habent præmiſſæ topicæ ad præmiſſas demonſtratiuas; ſic ſe habet liber de præmiſſis topicis, qui eſt liber top. ad librum de præmiſſis demonſtratiuis, ideſt, ad librum poſt. ſed præmiſſæ topicæ in aliquo quæſito inquirendo præcedunt præmiſſas demonſtratiuas: ergo liber top. qui eſt de præmiſſis topicis præcedit librum poſt. qui conſiderat de præmiſſis demonſtratiuis: ergo liber top. præcedit librũ poſt. ¶ Amplius *Secunda Ratio.* communia præcedunt minus communia, & propria 1. phy. 4. 57. & 3. phy. 2. & 2. de gen. & cor. 51. nec non 1. de par. an. 1. & 1. priorum 5. ſed liber top. eſt communior libro poſt. ergo liber topicorum præcedit librum poſt. minor probatur 1. priorum cap. 1. & 1. poſt. 13. ait Ariſt. quòd, propoſitio top. accipit vtramq; partem contradictionis, propoſitio demonſtratiua vnam tantùm. ¶ Amplius *Tertia Ratio.* faciliora præcedunt difficiliora 5. met. primo & in Epit. log. cap. de locis topicis: ſed regulæ topicæ ſunt faciliores regulis demõſtratiuis: quoniam regulæ topicæ ſunt famoſæ, ac vulgatæ primo top. cap. 1. regulæ poſterioriſticæ ſunt occultæ ac difficiles 1. poſt. 72. ergo regulæ topicæ præcedũt demonſtratiuas. ſed de topicis in libro top. & de demonſtratiuis in libro poſt. ergo liber top. præcedit librum poſt. ¶ Amplius Ariſt. 1. top. 2. definiens doctrinam topicam, ait, propriam atq; maxime peculiare artis dialecticæ eſt ad omnium methodorum principia, viam habens. *Quarta Ratio.* tunc ſic ille liber debet præcedere, qui eſt via & introductio ad omnes artes, & ſciẽtias: ſed liber top. eſt via, & introductio ad omnes artes, & ſcientias: ergo liber topic. debet præcedere librũ poſt. ¶ Amplius: illa, quæ ſunt *Quinta Ratio.* gratia alicuius, debent præcedere illud: ſed liber top. eſt gratia libri poſt. vt aſſerit Auer. in prologo cap. de proportione: ergo liber top. debet præcedere librum poſt. ¶ Amplius 1. phy. 4. notiora debent præcedere minus *Sexta Ratio.* nota: ſed ſyllogiſmus top. eſt notior ſyllogiſmo demõſtratiuo, Auerroe teſte in 3. quæſito poſt. ergo ſyllogiſmus top. præcedit ſyllogiſmum demonſtratiuum: ſed de ſyllogiſmo top. in libro top. de demonſtratiuo in libro poſt. ergo liber top. præcedit librum poſter. ¶ Præterea: eſt alia ratio ſumpta ex conſuetu *Septima Ratio.* dine Ariſt. ſolet enim Ariſt. rem perfectiorẽ ac nobiliorem in vltima parte libri pertractare, vt inductione patet in 8. enim phy. de primo motore in libro de anima vltimo tractauit de intellectu in vltimo libro met. de prima intelligentia tanquam de re perfectiore, & nobiliore, qui ordo ab Ariſt. obſeruatus ſumitur ex 9. met. 15. vbi inquit quod, in natura ſemper vltimo producuntur perfectiora: & quæ primò generantur, ſunt imperfectiora: ſimiliter in arte cum ſit æmula naturæ 2. phy. 23. quod perfectius, ac nobilius eſt vltimò debet conſiderari: cum igitur demonſtratio, & definitio ſint inſtrumenta perfectiſſima omnium, quæ in logica conſiderantur: ergo vltimo loco debent tractari: quare cum liber poſter. de his agat, meritò vltimo loco venit collocandus: & per conſequens liber top. qui tractat de re ignobiliore, debet præcedere librum poſt. ¶ Amplius: id, quod facit ad co- *Octaua Ratio.* gnitionem alicuius, præcedit illud: ſed regulæ præmiſſarum top. conferunt ad cognitionẽ præmiſſarum demonſtratiuarum: ergo præcedunt illas: ſed liber top. conſiderat de regu

lis præ-

lis præmiſſarum top. & liber poſt. de regulis
præmiſſarum demonſtratiuarũ, vt ait Auer.
in prologo. ergo liber top. præcedit librum
Confirmatio. poſter. maior eſt Ariſt. 1. phy. 2. ¶ Amplius
adſunt auctoritates, & Prima eſt Ariſt. 1. prio
rum 1. nominando propoſitionem dialecticã,
relegat de ipſa, ſe dixiſſe in libro top. ex quo
loco nonſolam ſumitur, quòd liber top. præ-
cedit librum poſt. ſed etiam precedit librum
Alia cõfirmatio priorum. ¶ Amplius: Auer. in Epit. de regu-
lis, quibus fiunt argumenta, inquit ſic, Et ma
nifeſtũ eſt ex his, quæ diximus, q̃ intẽtio ſua,
& ordo ſuus, & proportio ſua q̃ legatur poſt
cognitionem ſyllogiſmi, & ſpecierum eius,
& ſuorum modorum, & ante librum demon-
ſtrationis & quid clarius in doctrina Auer. q̃
liber top. præcedit librum poſt? iſtæ ſunt ra-
tiones, & auctoritates Auicennę poſitionem
Quæſiti veritas. tuentes. ¶ Rei tamen veritas hæc eſt, ſcilicet,
quòd poſt. librum priorum immediatè ſequi
tur liber poſt. & per conſequens liber poſt.
præcedit librum top. quam veritatem decre-
„ tauit Ariſt. 1. priorum cap. 1. dicens primũ
„ circa quid, & cuius eſt intentio: quoniam
circa demonſtrationem paulò inferius propo
nit ſyllogiſmum, & non niſi propter demon
ſtrationẽ. Vnde prius de ſyllogiſmo in libro
priorum: immediatè poſtea de demonſtratio
Prima Ratio. ne in libro poſt. ¶ Amplius 1. priorum cap.
5. clariſſimè Ariſt. ordinat ſuos libros, vbi
ait, prius enim de ſyllogiſmo, ideſt, in libro
priorum, poſterius autem de demonſtratione
Secunda Ratio. in libro poſt. ¶ Amplius 2. poſt. 100. epilo-
gans ordinatè quæ dixit, ait ſic, de ſyllogiſ-
mo igitur adde tu in libro priorum, ac de de
Tertia Ratio. monſtratione in libro poſt ¶ Amplius 1. top.
cap. 1. oſtendens ordinẽ inter illos libros, pri
mò definit ſyllogiſmum ſimpliciter; ſecun-
dò demonſtrationem, tertiò ſyllogiſmum to
picum: vltimò ſyllogiſmum elenchum. Vn-
de hoc ordine ſicut ſyllogiſmi diffiniuntur,
ſic etiam libri ordinantur, primò liber prio-
rum, ſecũdò liber poſt. deinde top. demum
Quarta Ratio. liber elenchorum. ¶ Amplius: quæſiti verita
tem determinans Ariſt. 1. elenchorum cap. 8.
Epilogans ordinatè illa, quæ dixit in præcedẽ
„ tibus, ſic ait, de demonſtratiuis quidem in
analyticis dictum eſt. de dialecticis verò, & tẽ
tatiuis in ijs, quę prius. de altercatorijs autẽ,
& contentioſis nunc dicendũ; ex quibus cla-
rè patet poſt librum priorum immediatè ſe-
Confirmatio p Auer. qui librum poſt. deinde librum top. ¶ Quam
veritatem confirmauit Auer. in prologo his
„ verbis, dicens (verum tamen ordo ipſius in
„ telligas libri poſt. eſt ſine vllo dubio poſt
Dub. „ librum priorũ) ¶ Sed Dices quælibet ſpe-
cies immediatè ſequitur genus; ſed ſyllogiſ
mus in communi, de quo conſideratur in li-
bro priorum eſt genus: & ſyllogiſmus topi-
cus eſt species, de quo conſideratur in libro
top. ergo poſt librum priorum immediatè ſe
quitur liber top. ¶ Soluitur quòd, ſpecies poſt *Sol.*
ponitur generi dupliciter, vno modo media-
tè alio modo immediatè: tunc dicitur q̃, ſyl
logiſmus top. qui eſt ſpecies ſequitur genus
tamen mediatè: ſed demonſtratio, quæ etiam
eſt ſpecies, & tractatur in libro poſt. ſequitur
immediatè vnde liber poſt. immediatè & li-
ber top. mediatè ſequit librum priorũ. ¶ Cõ *Replica*
tra genus ęqualiter continet ſpecies, & non
ſuſcipit magis & minus Porphyrio teſte cap.
de genere, & vniuocè de illis prædicatur: ſed
ſyllogiſmus 1. poſt. 8. eſt genus ergo æquali-
ter prædicatur de ſpeciebus, & non prius de
vna, deinde & mediatè de alia: non ergo liber
priorum in quo tractatur de ſyllogiſmo, vt
de genere prius, & immediatè debet ample-
cti librum poſt. & poſterius, & mediatè librũ
top. qui ambo tractant de ſpecie. ¶ Soluitur *Sol.*
q̃ genus vniuocum æqualiter cõtinet ſpecies;
& non prius vnam, deinde aliam: ſed genus
analogum continet ſuas ſpecies analogicè, cũ
ordine quodam prius enim continet vnam,
quæ eſt nobilior, deinde aliam, quę eſt igno-
bilior: modo ſyllogiſmus eſt genus analogũ
ideò prius continet demonſtrationem; dein-
de ſyllogiſmum top. & alias ſpecies. ideò di-
cit Auer. in prologo ſic, quia ipſe eſt, qui pri
mò intenditur à communiore parte: reliquæ
verò ſecundò intenduntur, & paulo inferius
ait, quonis autem modo res ſe habeat; Expe-
dit incipere ab ea, quę naturaliter eſt magis
dilecta: quæ quidem eſt naturaliter magis ho-
noranda, cognitio, ſcilicet, demõſtrationis.
¶ Dices ſi dictum eſt ſupra, & ratione proba- *Dub.*
tum, quòd liber priorum & poſt. eſt vnus li-
ber, quomodo liber priorum pręcedit librum
poſt. & liber poſt. ſequitur librum priorum:
idem enim eſſet prius ſe ipſo, & poſterius. er
go liber priorum non præcedit librum poſt.
nec liber poſter. ſequitur librum priorum.
¶ Soluitur q̃, liber priorũ & poſt. vt eſt vnus *Sol.*
liber totalis, nec pręcedit, nec ſequitur, tamẽ
liber priorũ ſolus eſt, liber partialis, & liber
poſter. etiam eſt liber partialis: adeò q̃ liber
poſt. vt eſt partialis liber ſequitur librũ prio-
rum. ¶ Sed dices, liber poſt. debet præcede *Dub.*
re librum priorũ, & non è contra: ſicut enim
in natura non aliter in arte; ars enim eſt aſſe-
cla naturæ 2. phy. 22. ſed in natura, vt patet
in primo phy. materia præcedit formam: ſed
in libro poſter. tractatur de materia, vt dicit
Auer. in prologo, & in libro priorum de for
ma: ergo liber poſt. præcedit librum priorũ,
& non è contra. ¶ Soluitur, q̃ liber priorum *Sol.*
non præcedit librum poſt. ratione, qua tra-

ctat de forma; quoniam ratio concluderet. Sed ideò præcedit, quoniam in eo tractatur de ſyllogiſmo, qui eſt genus, cui generi contingit, vt ſit forma in libro poſt. de demonſtratione, quæ eſt ſpecies; & quia in cap. de priori genus naturà eſt prius ſpecie, quæ ſpecies naturà eſt poſterior genere; hac de cauſſa liber priorum præcedit, & liber poſt. ſequitur. ¶ Dices, materia, & forma faciunt vnum 2. Phyſ. 65. liber priorum tractat de forma, & liber top. de materia. ſ. de præmiſſis probabilibus, ergo liber priorum, & liber top. faciunt vnum librum. Si faciunt vnum, ergo iſti libri ſunt duo: ergo ſi liber priorum præcedit, ergo liber top. debet ſequi. ¶ Soluitur, verùm nota, quòd quelibet forma neceſſario vnitur cum ſua materia: Nota aliud quòd, quando plures formę vniuntur cum materia, & è contra fit hoc mediante quodam ordine, ſcilicet prioris, & poſterioris: Vnde forma nobilior ratione nobilitatis, & magis, & prius cum materia coniungitur, quàm forma ignobilior, & è contra materia nobilior prius, & magis coniungitur cum forma, quàm materia ignobilior. Nota aliud quòd, vnio eſt verior, & perfectior, quando forma vnitur cum nobiliore materia. Vnde dicas quòd, quamuis liber top conſideret de materia, & liber priorum de forma, cum enim illa materia non ſit nobilior quàm materia demonſtrationis, meritò non erit verior, & perfectior vnio libri priorum cum libro top. ſicut liber priorum cum libro poſt. ex quibus ſequitur quòd, prius, & magis liber priorum vnitur cum libro poſt. quàm cum libro top. ¶ Quæres quo ordine liber poſt. ſequitur librum priorum: eſt ſciendum quòd, duplex eſt ordo, quidam neceſſarius, & quidam propter melius. Ordo neceſſarius eſt quando res illa primò addiſcitur ſine qua ſubſequentia addiſci non poſſunt, vt Auer. ait 1. de anima 2. cú ait, liber de anima eſt neceſſarius ad librum de animalibus, quia eſt tanquàm principium, ſine quo animalia addiſci non poſſunt; ſimiliter primo Phy. principia ſunt prius conſideranda ordine neceſſario, quia principiata perfectè ſciri ſine eis nó poſſunt. Amplius Nota quòd, ordo ſecundum melius eſt duplex, quidá ſecundum melius, ideſt, notius facilius: Quidá verò eſt ſecundú melius, ideſt, nobilius, & perfectius: Ordo enim ſecundú melius notius eſt, qñ faciliora pręcedút difficiliora, vt liber Porphyrij, ſecundum melius, notius pręcedit alios libros lògices. Ordo verò ſecundú melius nobilius eſt à nobiliore incipere: tamen ſcias quòd, melius ſolú eſt, quòd nobilius pręcedit ignobilius: Sed nó neceſſarium: viſus enim ſecundum nobilitatem 2. de anima 77. pręcedit tactum: non ſecundum neceſſitatem; ſed aliquando accidit idé eſſe prius, ſecundum melius nobilius, & ſecundum neceſſarium, velut 1. de anima 1. animæ cognitio præcedit nobilitate, & in tex. 2. dicit Ariſt & etiam ex neceſſitate; qm̃ anima eſt quid nobiliſſimum in ſcientia naturali, & eſt principiú animalium, & ideò quia eſt nobilior, præcedit ordine nobilitatis: quia eſt principiú, præcedit ordine ſecundum neceſſarium: ſimiliter ſubſtantia præcedit omnia prædicamenta, ſm̃ melius nobilius, & ſecundum neceſſarium: qm̃ alia prędicamenta, ſunt accidentia non poſſunt eſſe ſine ſubſtantia 7. met. 47. & 4. quæ met. ſubſtantia eſt nobilior accidente 2. de anima 2. quibus præhabitis, dicitur cú Auer. in prologo quòd liber poſt. præcedit librú top. & alios nó ordine, ſecundú neceſſarium, nec ſecundum melius facilius, ſed ſecundú melius nobilius, quod dixit Auer. his verbis; Nó eſt aút res, id eſt, ratio neceſſaria in hac doctrina, ſcilicet logica inferens, ideſt, quæ inferat neceſſario præponi, ideſt, quòd liber poſt. præponatur arti topicæ. ſophiſticæ. & alijs, aut ſuccedere, ideſt poſtponi reliquis proprijs libris. Ex quo ſumi poteſt quòd liber poſt eſt primus liber in logica ſecundum nobilitaté iuxa Ariſt. ſententiam 1. cæli 12. & 8. Phy. 75. perfectum eſt prius imperfecto, & quoniam in libro poſt conſideratur de re perfectiſſima 1. poſt. 7. omnium, quę in logica tractantur: ſequitur quòd ſicut viſus inter ſenſus, ſic liber poſt. eſt prim' ſm̃ nobilitaté inter libros logicę: patet ergo quæſiti veritas.

SOLVVNTVR RATIONES IN OPPOSITVM.

INSPECTA quæſiti veritate ſi vera eſt ſententia, Auer. 1. Phy. 71. & 4. Phy. 31. oportet modo rationes in oppoſitú factas, ſoluere. ¶ Ad primam negatur ſimilitudo non enim valet dicere, ſicut ſe habent præmiſſę, ſic ſe habet liber ad librum ná licet verú ſit quòd, ſm̃ vſum, & exercitium, præmiſſæ topicæ præcedunt demonſtratiuas, vt aſſerit Auer. 1. cæli 85. tamen nó ſic ſe habet in doctrina, & ſm̃ doctriná. ¶ Vel dicas, dato quòd, valeret ſimilitudo, tamen negatur quòd in libro top. tractantur pręmiſſæ, & in libro poſt. Sed tractantur conditiones, regulæ, & ſigna pmiſſarú, teſte Auer. 1. poſt. 17. & in prologo. ¶ Contra, ná dicit Auer. in prologo quòd, præmiſſæ demonſtratiuæ ſunt ſubiectum in primò poſt. ergo nó regulæ conſiderantur in primò poſt. ¶ Dicas quòd, præmiſſæ conſiderantur quoad earum conditiones, quòd innuit Auer. 1 poſt. 17. & in prologo cú dicit ſic. tractat enim ille has præmiſſas, ſecundum numerum ſuarum ſpecierum, & attributo

Dub. — Sol. — Dub. — Ad 1. — Alia ſol. — Replica. — Sol.

tributorum. Vnde ſequitur quo ad attributa, & conditiones pmiſſarũ ſubiectũ in 1. poſt.

Ad ſecũdam. ¶ Ad ſecundam dicitur gloſando maiorem hoc modo: communia præcedunt illa propria, quorum ſunt communia, quæ propria ſubalternantur, & continentur ſub illis communibus, vt animal præcedit hominem, figura triangulum, & color albedinem modo. & ſi in libro top. conſiderentur communia & in libro poſter. propria tamen hæc propria non ſubalternantur, nec continentur ſub illis communibus conſideratis in libro topic. hinc optimè dicebat Porphyrius cap. de ſpecie: ſpecies ponitur ſub aſſignato genere: & ſic liber top. non præcedit librum poſter.

Ad Tertiam. ¶ Soluitur tertia, ꝙ faciliora aliquando non ſemper præcedunt difficiliora. ¶ Vel dicas *Alia ſol.* ꝙ, tunc faciliora præcedunt, quando ducunt in cognitionem difficillimorum: modò regulæ topicæ quamuis ſint faciles tamen non ducunt ad cognitionem regularũ demonſtratiuarum: quoniam ſunt duæ ſpecies diuerſæ, quarum vna non ducit ad cognitionem alterius; vt homo non facit ad cognitionem equi, nec ẽ contra.

Ad quartam. ¶ Soluitur quarta, ꝙ topica cõſideratur bifariam, vno modo, quantùm ad cognitionem regularum ſyllogiſmi topici: Alio modo, quo ad vſum illarum regularum: tunc dicas, ꝙ topica habet viam ad omnes artes, quantùm ad vſum, non quantùm ad cognitionem: nos autem loquimur quantùm ad cognitionem, vtrum præcedat, vel ſequatur.

Ad quintam. ¶ Soluitur quinta, quando dicitur quæ ſunt gratia alicuius, præcedunt illud; conceditur, quando ſunt gratia illius in cognoſcendo: non autem vt imperfectum ad perfectum, & obliquum gratia recti modo liber top. eſt gratia libri poſter. vt imperfectum ad perfectum, & obliquum ad rectum: & ſic liber top. non præcedit librũ poſter. ſed liber poſt. præcedit librum top. vt perfectum præcedit imperfectum 1. cæli 12. 8. phy. 75. 59. & 2. cæli 23. perfectum natura, & ratione, & tempore eſt prius imperfecto.

Ad ſextam. ¶ Soluitur ſexta, ꝙ ſyllogiſmus topicus eſt notior ſyllogiſmo demonſtratiuo, ſecundum noſtram notitiam, vt aſſerit Auer. in 3. quæſito poſt. vnde ſi liber top. præcedit librum poſter. non niſi ordine notioritatis, non nobilitatis.

Ad ſeptimam. ¶ Soluitur ſeptima, cum dicitur, ꝙ conſuetudo eſt Ariſt. vltimo loco conſiderare quod eſt nobilius: iſte ordo non ſemper ſeruatur ab Ariſt. ſignum eſt, quoniam in prædicamentis prius de ſubſtantia, in libro periermenias prius de nomine, in libro priorum prius de figura prima, quæ eſt nobilior primo poſter. 103. in libro de cælo prius de cælo, quàm de elementis, in 2. de anima prius de ſenſu viſus, tamquàm de nobiliore. ideò cùm iſte ordo non ſemper ſeruetur ab Ariſt. ſed ad placitum: meritò liber poſter. non eſt vltimus, & per conſequens liber topici non præcedit librum poſter. qui quidem ordo ab Ariſt. obſeruatus ſumitur à natura: quoniam natura non ſemper, ſed vt plurimum producit vltimo loco res nobiles: aliquando verò primo loco, vt patet de corde, quod primò generatur, vt 2. de gen. an. cap. 4. & in libro de iuuentute, & ſenectute cap. 2. quod quidem cor eſt pars nobiliſſima 3. de par. an. cap. 4. ſic etiam in arte, non ſemper, ſed aliquando, & quando non adeſt aliqua cauſſa cogens aliter facere, tractat vltimò loco id, quod eſt nobilius: & ideò dixit Auer. in prologo, quonis autem modo res ſe habeat expedit incipere ab ea re, quæ eſt magis dilecta, quæ eſt demonſtratio, cum faciat acquirere veritatem. *Ad octauam.*

¶ Soluitur octaua dicendo, quòd quamuis propoſitio topica prædicetur de demonſtratiua, non propter hoc ſequitur, ꝙ conditiones præmiſſarum top. ducunt ad cognitionem præmiſſarum demonſtratiuarum. ¶ Sed contrà nam ſuperius ducit ad cognitionem inferioris: ſed propoſitio top. eſt ſuperior, quia eſt vniuerſalior: & propoſitio demonſtratiua eſt propria: ergo cognitio propoſitionis topicæ ducit ad cognitionem propoſitionis demon. *Replica*

¶ Dicas: ſed nota, ꝙ tunc cognitio ſuperioris ducit ad cognitionem inferioris, quando eſt verè ſuperius, & verè inferius: ſed quando hoc non accidit, tunc ſuperius non ducit ad cognitionem inferioris, veluti eſt in hoc caſu.

Ad auctoritatẽ Ariſt. ¶ Ad auctoritatem Ariſt. in primo priorum dicitur, ꝙ non inconuenit, artificem accipere quædam, quæ deſeruiunt ſuo propoſito, tamquàm infra declaranda, vt fecit Ariſt. in 2. phyſ. 3. qui definiens naturam, accepit motum tamquàm declarandum in 3. libro & quòd hoc ſit verùm, lege ibi Ariſt. vbi dicit ſic: quid itaque eſt propoſitio & quomodo differat ſyllogiſtica, & demonſtratiua, & dialectica diligenter quidem in ſequentibus dicetur: ad præſentem verò vſum ſufficiant quæ nunc à nobis determinata ſunt.

Ad auctoritatẽ Auer. ¶ Ad locum Auer. dicas, ꝙ non loquitur de libro top. & poſter. ſed de vſu regularum top. & demonſtratiuarum: & dicit ꝙ vſus regularum top. eſt ante vſum regularum demonſtratiuarum: & ſic liber top. quò ad vſum, & exercitium præcedit librum poſt. non ſecundum doctrinam, & nobilitatem.

DE DIVISIONE.

TRes eſſe artis diuiſiones, Autores pro firmo habẽt omnes, quarum Prima eſt vniuerſaliſſima: Secunda eſt vniuerſalis: Tertia eſt particularis: vniuerſaliſſima eſt in libros. vniuerſalis verò in capitula: particularis eſt in textus: cauſſa huius multiplicatæ diuiſionis eſt quoniã aſſerit Ariſt. 3. de anima 38. q̃ ſciẽtiæ ſecantur, quemadmodum, & res, & quoniam res ſunt vniuerſaliſſimæ, vniuerſales, & propriæ: ideò liber poſt. & omnes alij diuiduntur in iſtas tres diuiſiones: & primò iſte liber diuidit in duas partes vniuerſaliſſimas ſcilicet, in primum, & in ſecundum librum: in primo tractat de demõſtratione, in ſecundo de diffinitione, Auer. teſte in prologo: quando ait, principes verò partes ipſius duæ ſunt, quarum Prima eſt tractatus de demonſtratione, & eſt quod continetur in primo huius libri: Secunda verò pars eſt tractatus de definitione; quam continet ſecundus liber hæc eſt diuiſio vniuerſaliſſima. Diuiſio vniuerſalis eſt in plura capita vniuerſalia. quoniam conſiderantur plures res vniuerſales: à primò enim vſque ad decimum inuenit rem tractandam, ex fine præcognito, ſoluendo ambiguitatem Menonis, & errores ſophiſtarum à 10. ad 18. docet quaſdam conditiones præmiſſarum demonſtrationis ſimpliciter à 18. ad 28. contradicit Antiquis dicentibus, omnium eſſe demonſtrationẽ, & alijs dicentibus, nullorum eſſe demonſtrationem à 28. ad 38. inuaſtigat tres alias cõditiones de omni per ſe, & vniuerſale à. 38. ad 44. notificat errores contingentes circa prædicatum vniuerſale à 44 ad 55. probat præmiſſas demonſtrationis ſimpliciter, & concluſiones eſſe neceſſarias à 55. ad 76. probat pręmiſſas & concluſiones eſſe proprias, & eſſentiales à 76. ad 82. notificat ſpecies præmiſſarum demonſtrationis ſimpliciter, vt ſunt definitiones, petitiones, ſuppoſitiones, dignitates ab 82. ad 89 conſiderat in quibus artes conueniunt ab 89. ad 95. manifeſtat modos interrogationis ſcientificos in cap. 30. de duabus alijs ſpeciebus demonſtrationis, ſcilicet, propter quid, et quia in cap. 31. quę figura eſt ſcientialior, & conuenientior ipſi demonſtrationi in 32. de ſyllogiſmo ignorantiæ in 33. quomodo nota fiunt principia demonſtrationis ſenſu, vel inductione ſenſata à 34. ad 38. probat ſtatum in medijs demonſtrationis in 38. probat quòd non licet in demonſtratione ſumere terminos alterius generis ſcientiæ in 39. conſiderat de demonſtratione vniuerſali, & particulari, quę potior in 40. vtrum affirmatiua demonſtratio, vel negatiua ſit melior in 41. de oſtenſiua ducens ad impoſſibile, in 42. quæ ſcientia certior, & prior altera ſcientia, in 43. quæ eadem, & quæ diuerſa ſcientia in 44. de differentia ſcientiæ ad ſenſum, & quòd non omnium eadem principia ſyllogiſmorum in 45. de differentia inter ſcientiam, & opinionem. Vltimò de ſolertia, & habitu neceſſario ad inuentionem medij. Diuiſio autem particularis fit in textus ſecundum quòd multæ res particulares conſiderantur. hæc ergo eſt diuiſio vniuerſalis, & particularis, quam, innuit Auer. in prologo, quando dixit, primus verò liber partitur in minores portiones. Et quoniam Ariſtoteles 3. rethor. cap. de prologo numerans partes artis neceſſarias, aſſerit, quòd cuiuſlibet narrationis, & artis duæ ſunt partes neceſſariæ 3. Altera, quæ prologus, altera verò, quę tractatus nominatur: ſi verò datur alia, quæ epilogus appellatur non tamquàm neceſſaria; ſed ob melius in arte reponitur cum ergo liber poſt. ſit artificialis narratio; meritò in duas neceſſarias partes diuidendus venit, in prologũ nempè, & tractatum. Prologus incipit à primò tex. vſque ad 10. excluſiuè; tractatus verò à decimo vſque ad finem. Prologus diuiditur in tres partes, prima eſt à primo tex. vſque ad ſeptimum, in qua ponit illam vniuerſalem propoſitionem, ſcilicet, omnis doctrina fit ex præcedente cognitione, per quam vult probare illam particularem, ſcilicet, ſcientiam, demonſtratiuam fieri ex præcedente cognitione: Secunda pars eſt à tex. ſeptimo vſque ad octauum incluſiuè, in qua ex definitione ipſius ſcire, & ex duis conditionibus infert conditiones ad ſcibile, tamquàm ad ſuum relatiuum. Tertia pars eſt textus nonus, in qua ſyllogiſmo hyppotetico ex conditionibus finis, ſcilicet, ipſius ſcire inferre quæ, & quot, & quales ſunt conditiones præmiſſarum demonſtratiuarum: quæ ſunt inſtrumenta ad ipſum finem, ſcilicet, ſcire. Prima pars huius prologi, quæ eſt à primo tex. vſque ad ſeptimum, diuiditur in tres partes, in prima, quæ eſt primus textus, ponit illam propoſitionem vniuerſalem (omnis doctrina fit ex præcedẽte cognitione) quã manifeſtat duplici inductione, primò in ſciẽtijs, & artibus omnibus: Secundò in inſtrumentis, quibus ſciẽtię acquiruntur. In ſecunda parte, quę eſt ſecundus tex. docet diuerſos modos pręcognitionis, & diuerſa pręcognita. In tertia parte, quę eſt à tex. 3. ad ſeptimum ſimul limitando dicta remouet dubia circa eam

Diuiſio vniuerſaliſſimas

Diuiſio vniuerſalis

Diuiſio particularis

contingentia. Tractatus verò diuidit in plures partes, ſicut dictum eſt in diuiſione vniuerſali. Dub. ¶ Dices: quare Ariſt. diuidit librum poſt. in prologum, & tractatum, tamquàm in partes neceſſarias, & in Epilogum, tanquàm Sol. in partem ad bene eſſe? ¶ Dicitur cum Ariſt. 7. met. 23. & 3. ethic. cap. 6. ꝙ omnis artifex tàm ſpeculatiuus, quàm practicus in omni eo, quod agit, aut operatur, duplici vtitur motu; quorum prior dicitur motus intellectiuus, ſeu conſultiuus; alter verò dicitur effectiuus, ſeu exequutiuus. Primus motus fit in prohemio. Secundus verò fit in tractatu & quoniam non dantur plures motus neceſſarij; ideò non ſunt plures partes neceſſarię. Idcirco Epilogus non eſt pars neceſſaria: quoniã non datur tertius motus neceſſarius. ideò ſequitur ꝙ Epilogus non eſt tertia pars neceſſaria, ſed ſi Epilogus eſt pars narrationis non niſi ob melius: vnde ſequitur ꝙ prologus, & tractatus dicuntur partes neceſſariæ, ſine quibus narratio eſſe non poteſt. quod quidẽ pulcherrimè in rebus natura conſtantibus patet: animalia enim tres habent partes, duas neceſſarias, vnam verò ad bene eſſe. partes enim neceſſariæ animaliũ ſunt os, per quod ſumũt alimentum, & aluus, per quam mittunt excrementa; ſine quibus animal eſſe nõ poteſt, teſte Ariſt. in libro de Iuuentute, & ſenectute cap. 1. & 2. de par. an. cap. 10. partes verò ad bene eſſe ſunt cruta 3. de par. an. cap. 4. ſine quibus poteſt eſſe animal; quoniam non ſunt neceſſaria ad vitam: nam ijs demptis vita non tollitur. Dub. ¶ Dices contra multa enim ſunt animalia, quæ ablatis vtriſq; partibus, & quæ vocatur caput, quæ eſt ſuſceptiua alimẽti; viuunt, vt aſſerit Ariſt. in libro de iuuentute, & ſenectute cap. 1. ergo os non dicitur pars neceſſaria. Sol. ¶ Soluitur cum Ariſt. ibidẽ, ꝙ ſunt quædam animalia, quæ habent tres partes, vnam, per quam alimentũ ſuſcipiunt; aliam, per quam excrementũ emittunt: Tertia autẽ dicitur media, in quibus animalibus ſi remouentur duæ partes, & remanet media ſine dubio viuunt; quæ ſunt animalia inſecta, vt veſpe, & apes. Dub. ¶ Sed oritur occaſio dubitandi: videtur enim, librum poſt. non habere prologum: nam ille dicitur prologus, in quo proponitur ſubiectum: ſed Ar. à primo tex. ad decimũ non proponit ſubiectũ, vt patet; ergo liber poſt. non habet prologum. Sol. ¶ Dicas, negando minorem; quoniam clarè patet, Ariſt. proponere conditiones præmiſſarum in tex. 9. Dub. ¶ Amplius id eſt, prœmiũ 3. reth. cap. 14. in quo nõ ſolùm proponitur ſubiectum, ſed attentio, docilitas, & beneuolẽtia captantur: ſed in primo poſt. à primo vſq; ad decimũ nullum iſtorum proponitur, vt clariſſimè patet: ergo liber poſt. non habet prooemium. ¶ Dicas, ꝙ talia prænominata Sol. non ſemper, ſed aliquando in prooemio proponuntur, veluti Ariſt. in primò de anima. ¶ Vltra Artifex demõſtratiuus non debet vti Dub. ſermonibus rethoricis. 2. poſt. 84. ſed Ariſt. eſt artifex demonſtratiuus, ergo nõ debet vti prologo, qui 3. reth. cap. 14. eſt ſermo rethoricus. ¶ Soluitur, ꝙ Artifex demonſtratiuus Sol. non vtitur prologo ad perſuadendum, ſed vtitur prologo ad prædicendum, & præponendum ſubiectum tractandũ in tractatu. ¶ Rurſus Doctores non nulli aſſerunt, librum poſt. Dub. non habere prologum: ſed potius propoſitionem, & probant ex modo procedendi Ariſt. in ſuis libris: nam Ariſt. tribus modis ſolet exordiri ſuos libros, vno modo cum narratione dicendorum, quæ prologus appellatur, vt in libro perihermenias, in libro elenchorum, & in libro de gen. & cor. Secundo modo ſolet incipere à memoria dictorum, vt fecit in libro metheororum, & in 2. libro de cælo. Tertio modo ſolet Ariſt. incipere à quadam propoſitione famoſa, vt in primo met. ſimiliter in libro ethicorum, & in primo phy. t. his ſtãtibus dicunt iſti, Ariſt. vſum eſſe vltimo dicẽdi modo, incipiendo à quadam famoſa dignitate, ſcilicet, omnis doctrina fit ex præcedẽte cognitione, & ſic non facit prologum.

¶ Quod confirmant per Auer. in principio cõmenti, vbi inquit, (hæc enuntiatio) per quę Confirmatio. verba propoſitionem adductam ab Ariſt. vocat enuntiationem; ergo patet, ꝙ Ariſt. enuntiat & propoſitionem facit & nõ prooemium. ¶ Soluitur, concedendo, Ariſt. incipere à qua Sol. dam communi dignitate hunc librũ, & multos alios: tamen non valet dicere, ergo non habet prooemium: quoniam dignitas ſeu propoſitio nihil aliud eſt niſi prooemium: 3. reth. cap. 13. quod etiã Ioannes grammaticus aſſerere clariſſimè videtur 1. phyſicorum in textu 2. ex quo patet quòd id, quod negant, affirmant. ¶ Amplius vnius libri vnum eſt prooemium: ſed liber priorum, & poſt. eſt vnus Dub. liber; ergo vnum habet prooemium, quod fit in libro priorum, cap. 1. ergo liber poſt. non habet prooemium. ¶ Dicitur, ꝙ vnus liber to Sol. talis debet habere vnum prologum totalem, liber priorum & poſt. eſt vnus liber totalis, habet vnum prologum totalem: ſed quoniam liber poſt. eſt liber partialis, ideò habet prologum partialem. ¶ Cõtra, ſi Ariſt. fecit pro Replica. logum totalem in libro priorum, ergo ibi cõprehendit, & propoſuit ſubiectum totale tractandum in vtroq; libro: non ergo oportebat iterum proponere, & facere prooemiũ in primo poſt. quoniam fruſtra fit per plura, quod fit p pauciora 1. phy. 50. & 3. de par. an. cap. 4.

¶ Di-

Sol. ¶ Dicas, ꝙ quando res tractanda eſt facilis; tunc indiget vno prologo: immò non eſt vtẽdum exordio, quando res patet vel eſt parua vt dicit Ar. 3. reth. cap. 14. ſed quádo res ſunt difficiles, veluti sũt res poſterioriſticæ 1. poſt. 72. non ſolú indigent vno, ſed pluribus prologis; veluti Ariſt. primo priorum cap. 1. fecit vnum prologum, & in cap. 5. fecit alium, & 1. poſt. 59. alium. Vnde ſequitur, nõ ſolùm librum poſt. habere prologum factum ĩ libro priorum: ſed prologum diſtinctum, & partialem.

Dub. ¶ Amplius: ſi liber poſt. haberet proœmium, haberet vſq; ad textum ſeptimum, & non ad decimum: & probatur, quoniã vbi auctor incipit definire, ibi incipit tractare: ſed Ariſt. in 7. tex. incipit definire: ergo ibi incipit tractare.

Sol. ¶ Soluitur, ꝙ quando Ariſt. in tex. 7. definit ipſum ſcire, non definit vt ſubiectum tractandum in libro, ſed definit, vt eſt pars ponenda in definitione demõſtrationis, eoq; magis, ꝙ Ariſt. non definit definitione quid rei, ſed quid nominis: ſimiliter dici poſſet, ꝙ & in tex. 8. definit demonſtrationẽ, non definitione quid rei, ſed quid nominis.

Dub. ¶ Amplius Auer. 1. poſt. 7. ait ꝙ Ariſt. in 7. tex. inchoat notificationem conditionum præmiſſarum demonſtrationis ſimpliciter: ergo incipit tractare.

Sol. ¶ Dicas, ꝙ numquàm Auer. mẽs fuit talis, ꝙ Ariſt. in 7. tex. incipit tractare conditiones: ſi enim hoc in eius dictis reperitur, non niſi propter malam translationem: & ꝙ ſit verùm, ipſemet in com. 9. aſſerit oppoſitũ, vbi dicit, poſtquàm pronuntiauit connexum harum conditionum, ipſis præmiſſis, incepit notificare modum nexus: ex his ergo ſequitur, quòd liber poſt. cum ſit liber partialis, habet proœmium partiale quod.

Vltima Ratio. ¶ Hac vltima, & demonſtratiua ratione probatur 3. reth. cap. 13. ideſt, libri proœmium, in quo proponitur inuentio ſubiecti, & rei tractandæ in tractatu; ſed à primo tex. vſq; ad decimum excluſiuè Ariſt. inuenit, proponit, & enumerat conditiones præmiſſarũ, quæ ſunt ſubiectum declarandum in primo poſt. vt patet in prologo & 1. poſt. 17. ergo omni pro manifeſto relinquatur, ꝙ à primo tex. vſque ad decimum Ariſt. facit proœmium.

DE TITVLO LIBRI.

Qværvnt Doctores illuſtres de nomine libri poſteriorum. Vnde nam eſt, ꝙ tam liber priorum, quàm poſt. dicitur analiticus, ſeu reſolutorius? peritè quidem quærunt, & non ſine cauſa; quoniam ſentẽtia eſt Ariſt. 1. poſt. 2. quã confirmat dilucidiſſimus Themiſtius, ꝙ præcognitio quid nominis eſt habenda ante omnem doctrinam; ſine qua nemo aditum habere poteſt ad diſciplinas, & artes. eſt enĩ fons, caput, principium, & cauſſa omnis noſtræ agnitionis: hac de cauſſa operæpretium eſt videre, à qua reſolutione vterq; liber priorum, ſcilicet, & poſt. dicitur reſolutorius: & quoniam res eſt difficilis in cuius perſcrutatione Ariſtotelis interpretes diſcordes eſſe videntur: Ideò prius quid ſentiãt Alij, breuiter dicemus: deinde veritatem adducemus.

OPINIO IOANNIS GRAMMATICI.

Ioannes Grãmaticus inter alios qui hoc quæſitum declarare nidenſ, ipſe primò perſoluit, ideò eius poſitionem primò vidẽdam, propoſui. Quærit ipſe in libro priorum, cur liber priorum inſcribitur de priore reſolutione? vbi nota, ꝙ dicens librum priorum, dicit etiam librum poſt. quoniam vnus eſt liber totalis, licet ſint duo libri: vel, vt, inquit Auer. in prologo poſt. ſunt duo tractatus partiales, ex quo mouetur dubium, quarè liber prior. & poſter. dicitur reſolutorius? ¶ Reſpondet Grammaticus Primò declarans, quid eſt reſolutio, & dicit, ꝙ reſolutio nil aliud eſt, niſi regreſſus ad priorem compoſitionis cauſſam, quæ reſolutio multis modis fert: alia eſt vniuerſi in partes, alia rei compoſitè in ſimplicia: qua reſolutione vtuntur geometræ: alia eſt corporum naturalium in elementa, alia eſt argumentorũ in proprias ſpecies, quæ dici poteſt deductio, multis etiam modis reſolutio dicitur: ſed ne longior ſumatur oratio, affert communem definitionem cuiuſcunq; reſolutionis; quæ eſt talis, ſcilicet, reſolutio eſt quędam reuerſio ad priora, & cauſſas coaugmẽtationis, ſeu compoſitionis. Nota aliud, quòd dicit Grammaticus, ꝙ Ariſt. in libro priorũ tria declarat: primò, ex quibus ſyllogiſmus conſtituitur: Secundò docet quomodo poſſumus abundare propoſitionibus ad formanda argumenta, quæ volumus. & ſic docuit, quæ eſt propoſitio vniuerſalis, quæ particularis, quæ contingens, quæ neceſſaria. Tertiò docet reſolui ratiotinationes ſeu ſyllogiſmos quibus ſtantibus, Grammaticus reſpondet ad dubium, & dicit, ꝙ liber priorum, & poſt. dicitur reſolutorius: quoniam Ariſt. in lib. priorum docet reſoluere ſyllogiſmum in ſuas ſpecies, & argumẽtationem in ſuas ſpecies, quæ reſolutio cum ſit præſtantior, & perfectior: Ideò liber iſte titulum, & nomen accepit, qui dicitur, Reſolutiuus. ¶ Sed, pace tanti viri, opinio hæc ſtare non poteſt: multa enim ſecum *Confutatio.*

cum

Prima ratio contra Grámaticum. cum inconuenientia trahit. Ideò contra arguatur demonſtratiuè. hoc pacto diuiſio non eſt reſolutio, quoniam reſolutio eſt compoſiti in ſimplicia, vt corporis in elementa, teſte Ariſt. 3. Phyſicorum 45. cũ dicit, omne namque, ex quo eſt, etiam reſoluitur in hoc. Diuiſio verò eſt generis in differentias, vt dicit Ariſt. & Auer. 7. met. 43. ex quo ſequitur, quòd, quod diuiditur non reſoluitur; ſed ſyllogiſmus diuiditur in ſuas ſpecies: ergo non reſoluitur in ſuas ſpecies. probatur; quoniam id, quod diuiditur in ſpecies, eſt genus. proprium, enim eſt generis diuidi in ſpecies, teſte Porphyrio cap. de differentia: ſed ſyllogiſmus eſt genus 1. poſt 8. inquit Auer. ergo ſyllogiſmus diuiditur, & non reſoluitur in ſpecies: vnde ſequitur cõtra Grammaticum; quòd ſi liber priorum diceretur reſolutorius ab illa reſolutione quæ fit ſyllogiſmi in ſuas ſpecies; tunc potius liber priorum diceretur

Secunda ratio. diuiſiuus, quàm reſolutiuus. ¶ Amplius illud reſoluitur in aliquod, ex quo eſt cōpoſitum. 1. Phyſicorum 44. clarius 3. Phyſicorum 45. ſed ſyllogiſmus non eſt compoſitus ex ſuis ſpeciebus, ſed diuiditur in ſuas ſpecies. ſicut dicim⁹, animalis aliud eſt rationale, aliud irrationale: pariter dicimus, ſyllogiſmi alius eſt demonſtratiuus, alius topicus, alius verò elenchus 1. poſt. 8. & 1. priorum cap. 5. ergo ſequitur, quòd ſyllogiſmus non reſoluitur in ſpecies, ſed diuiditur in illas: vnde potius liber priorum diceretur diuiſiuus, quàm reſo-

Replica lutiuus. ¶ Dices contra. Nam totum reſoluitur in partes, vt clarè patet; ſed genus eſt totum Porphyrio teſte cap. de ſpecie, & Ariſt. 1. Phyſicorũ 4. ergo genus reſoluitur in partes: & cum ſyllogiſmus ſit genus 1. priorum

Sol. cap. 5. & 1. poſt 8. ergo ſyllogiſmus vti genus reſoluitur, & non diuiditur in partes. ¶ Dicitur, quòd totum eſt duplex. Aliud integrale, quod dicitur verè totum extra animam exiſtens, & hoc reſoluitur in partes, ex quibus eſt compoſitum. Aliud verò eſt totum poteſtatiuum, ſeu totum prędicabile, quod non eſt verè totum, ſed ſecundum ſimilitudinem, & methaphoricè dicitur totum, quod innuit Ariſt. 1. Phyſicorũ 4. clarius Porphyrius cap. de ſpecie, cum dicit genus eſt (quoddam) totum: quaſi dicat, quòd non eſt verè totum, & hoc non reſoluitur; ſed diuiditur in partes ſubiectiuas, ſeu ſpecies, de quibus prædicatur

Secunda ratio. ¶ Amplius: cōtra Grammaticum, reſolutio eſt totius in partes, vt ipſemet dicit: ſed ſyllogiſmus non eſt totum, quia eſt pars, & principium totius ſpeculatiuæ ſcilicet demonſtrationis, vt inquit Auer. 1. poſt. in prologo, clarius Ariſt. 3. met. 10. cũ inquit prima generis ſunt principia; ſed ſyllogiſmus eſt genus, (vt probatum eſt:) ergo ſyllogiſmus eſt pars, & principium, & per conſequens non poteſt reſolui. ¶ Di-

Dub. ces, quod fit ex partibus, reſoluitur in partes 3. Phyſicorum 45. ſed ſyllogiſmus fit ex præmiſsis, quæ ſunt partes, ergo ſyllogiſmus reſoluitur in præmiſſas, tamquàm in partes.

Sol. ¶ Dicas, quòd aliud eſt dicere, ſyllogiſmum reſolui in ſpecies, & aliud eſt dicere, ſyllogiſmum reſolui in partes: tũc dicitur, quòd verum eſt, ſyllogiſmum reſolui in præmiſſas, tamquàm in partes, ſed non reſoluitur in ſuas ſpecies, vt benè inquit Ammonius in prædicabilibus cap. 1. ſed genus, potius diuiditur in illas. Sed quoniam res de ſe patet, illo non oportet amplius immorari.

OPINIO ZIMARAE.

MARCVS Antonius Zimara inter Auerroiſtas quidem non vltimus in ſuis theorematib⁹ in theoremate 60. antequàm ſuam determinet ſententiam, ſupponit, quòd reſolutio ipſa dicit bifaria. Alia naturalis: alia verò eſt reſolutio rationis, declarat, quę nã eſt reſolutio naturalis & dicit quòd reſolutio naturalis eſt ab effectu ad cauſã, à poſteriori ad pri⁹, vt quã reſoluitur miſtũ in elementa, & elementa in materiam, & formam. Reſolutio rationis eſt bifaria, quædam ſpeculatiua, quæ fit in ſcientijs ſpeculatiuis; quædam practica, & operatiua, quæ fit in artibus practicis, & operatiuis: declarat quæ eſt reſolutio rationis ſpeculatiua, dicit, quòd eſt à priori ad poſterius, à cauſa ad cauſatum. Et hoc eſſe verum probat pluribus rationibus. ¶ Prima eſt hæc ſci-

Prima ratio. licet ſcire rem reſolutè eſt per cauſam 1. poſt 9. ergo reſolutio in ſcientia ſpeculatiua eſt à cauſa, probat conſequentiam, quoniã quomodo eſt ſcientia reſolutiua, eodem modo

Secunda ratio. eſt ipſa reſolutio. ¶ Secundò probat ex auctoritate dilucidiſsimi Themiſtij 1. poſt. cap. 26. vbi definiens reſolutionem, dicit, reſolutio eſt vera concluſione poſita cauſſas, ex quibus

Tertia ratio. eſt, exquirere. ¶ Amplius: ſcientia ſpeculatiua acquiritur demonſtratione ſimpliciter, quæ procedit à cauſa ad effectum: ergo reſolutio ſpeculatiua eſt à cauſſa ad effectum: conſequentia probatur; quoniam reſolutio eſt demonſtratio propter quid, ſeu ſimpliciter. ¶ Amplius clariſsimus eſt locus Auer.

Quarta ratio. in 2. met. 11. vbi aſſerit, quòd reſolutio fit à poſterius, ergo à priore: declarat deinde, quæ nam eſt reſolutio rationis in operatiuis, & practicis, dicit, quòd eſt a poſteriori ad prius, idest, à cauſſato ad cauſſam, & probat hoc modo. 7. met. 23. omnis artifex præcognoſcit finem, & effectum, qui eſt poſterior in (illegible)

quem

quem intendit, & ex illo fine, ſeu effectu po ſito, & præcognito venatur media, quibus ille finis, ſeu effectus acquiritur. Quibus præhabitis, concludit ſuam opinionem, dicens, ꝙ liber poſt. non inſcribitur reſolutiuus à reſolutione naturali; ſed à reſolutione rationis, ſed non à reſolutione rationis, quæ eſt in operatiuis; ſed à reſolutione rationis, quæ fit in ſcientijs ſpeculatinis: quòd iſta ratione probat: quoniam Ariſt. in libro poſt. conſiderat de demonſtratione ſimpliciter, quæ procedit à cauſſa priore, ad effectum poſteriorem.

Confutatio. ¶ Sed Parcat nobis tantus vir; in hac re allucinari videtur: dicit enim, ꝙ in ſpeculatiuis reſolutio eſt à priori ad poſterius, quod falſum reputatur: quoniã reſolutio à qua liber poſter. dicitur reſolutiuus eſt in ſpeculatinis: ſed talis reſolutio eſt à poſteriori: ergo reſolutio rationis in ſpeculatiuis eſt à poſteriori, maior cõceditur ab ipſo, minor patet.

Secunda Ratio. ¶ Amplius, reſolutio vera eſt à poſteriori ad prius, vt ait Auer. 1. poſt. 93. ſed reſolutio in ſpeculatiuis eſt vera: ergo eſt à poſteriori ad prius, à cauſſato ad cauſſam.

Tertia Ratio. ¶ Amplius, reſolutio in mathematicis eſt ſpeculatiua, & tamen eſt à poſteriori, ergo reſolutio in ſpeculatiuis eſt à poſteriori, antecedens eſt Auer. 1. poſt. 93. vbi aſſerit, ꝙ mathematicus reſoluit quæſita in præmiſſas, ſed quæſita ſunt poſteriora, & præmiſſæ ſunt priores 1. poſt. 9. ergo reſolutio eſt à poſteriori in ſpeculatiuis ad priora.

Quarta Ratio. ¶ Amplius, ſi reſolutio eſſet à priori: tunc id, quod eſt prius, & ſimplex, reſolueretur, quod eſt impoſſibile: quoniam illud quod reſoluitur eſt compoſitum, teſte Ariſt. 1. phyſicorum 3. ¶ Dicit etiam iſte vir, reſolutionẽ rationis in ſpeculatiuis differre à reſolutione rationis in practicis, & operatiuis, hoc quidem à veritate alienum eſſe videtur, & probatur nam 7. met. 23. nec non 3. ethicorum cap. 6. eodem modo fit reſolutio in ſpeculatiuis, & operatiuis: vtraque enim procedit à poſteriori ad prius: ergo vna non differt ab alia. ¶ Aſſerit etiam, ꝙ reſolutio eſt demonſtratio ſimpliciter. de hoc quidem non poſſum non admirari quomodo tantus vir in re tam clara aberret; quando enim ſunt duo proceſſus diuerſi conuenire non poſſunt, demonſtratio ſimpliciter eſt diuerſus proceſſus à reſolutione, quoniam procedit à præmiſſis notis ad concluſionem ignotam: reſolutio à cõcluſione ad præmiſſas, vt dicit Themiſtius 1. poſt. cap. 26. ergo demonſtratio ſimpliciter non eſt reſolutio, nec è contra. Amplius: inuentio medij non eſt demonſtratio; ſed reſolutio. eſt inuentio medij; ergo non eſt demõſtratio. ¶ Amplius, id, quod præcedit aliquod, non eſt illud, ſed reſolutio præcedit demonſtrationẽ: ergo reſolutio nõ eſt demonſtratio: minor probatur, quoniam inuentio medij eſt ante demonſtrationem 2. poſt. 6. & 7. nec nõ 1. priorum cap. de inuentione medij, ſed, vt dictum reſolutio eſt inuentio medij, ergo reſolutio eſt ante demoſtrationem, & per conſequens reſolutio non eſt demõſtratio. ¶ Amplius multa: alia eſſent dicenda; quoniã res eſt tam clara, quę ampliore non indiget probatione: Ideò ſoluuntur eius rationes, & prima fuit talis, ſcire reſolutè eſt per cauſſam: ergo reſolutio eſt à cauſſa conſequentia: negatur, quoniam conſequentia deberet inferri ſic ergo reſolutio eſt ad cauſſam.

Soluitur 2. ratio. ¶ Ad 2. dicitur, ꝙ Zimara non bene intelligit Themiſtium: quoniam quando dicit Themiſtius, ꝙ reſolutio eſt cõcluſione poſita cauſſas, ex quibus eſt exquirere: intelligit ſic, ſcilicet, ꝙ reſolutio procedit à cõcluſione poſita, id eſt, præcognita in mente ad præmiſſas, & non è contra, videlicet, à præmiſſis ad concluſionem.

Soluitur 3. ratio. ¶ Ad tertiam; negatur conſequentia, & conſequentiæ: iterum probatio negatur tã quàm falſa.

Soluitur 4. ratio. ¶ Ad quartam dicitur, ꝙ Auer. 2. met. 11. per diſſolutionem nõ intelligit reſolutionem, ſed diuiſionem ex his ergo latè patet Zimaram grauiter erraſſe.

OPINIO PLVSQVAM COMMENTATORIS.

PLVSQVAM commentator in in primò artis medicinalis aliàm inſecutus eſt opinionem, & pro opinionis defenſione ſupponit duo: Primùm eſt, ꝙ reſolutio eſt à poſteriori ad prius: Secũdum eſt, quòd reſolutio eſt demonſtratio: quia, ex his infert ſuam concluſionem, ꝙ liber poſteriorum dicitur reſolutorius à demonſtratione, quia, & pro viribus conatur probare, ꝙ demonſtratio quia eſt reſolutio.

Prima Ratio. ¶ Et primò probat ſic, Reſolutio eſt à poſteriori ad prius, ſed demonſtratio quia eſt à poſteriori ad prius 2. de anima 12. & 1. poſt. 95. 96. & 1. phyſicorum 2. ergo demonſtratio quia eſt reſolutio.

Secunda Ratio. ¶ Amplius, reſolutio eſt contraria compoſitioni naturæ, ſed demonſtratio, quia, eſt contraria compoſitioni naturę: ergo demonſtratio quia eſt reſolutio: minor probatur: quoniam natura quando cõponit, procedit à cauſſa ad cauſſatum, à principio ad principiatum, à priori ad poſterius. verùm demonſtratio, quia, oppoſito modo, ſcilicet, à poſteriori ad prius.

Tertia Ratio. ¶ Amplius Reſolutio non eſt demonſtratio ſimpliciter, nec eſt demonſtratio propter quid: igitur eſt demonſtratio quia, antecedens eſt verum: quoniam demonſtratio ſimpliciter, & propter

quid

quid procedunt à priori ad poſterius 2. poſt. 94. demonſtratio quia à poſteriori ad prius: veluti reſolutio, ergo clarè relinquitur, quòd reſolutio eſt demõſtratio quia. ¶ Hæc opinio ſtare non poteſt: præſupponit enim vnum verum, quod eſt, quòd reſolutio eſt à poſteriori ad prius, & præſupponit duo falſa. Primum eſt, quòd demõſtratio quia eſt reſolutio: Secundum eſt, quòd à demonſtratione quia liber poſteriorum dicitur reſolutiuus. Primũ probatur, quod eſt falſum: quoniam demonſtratio quia eſt factio, quia infert concluſionẽ ignotam, & ipſam facit notam, quòd habet à definitione ſyllogiſmi, atqui reſolutio non eſt factio 3. ethicorum cap. 6. ergo reſolutio non eſt demonſtratio quia, nec demonſtratio quia eſt reſolutio. ¶ Amplius, inuentio medij non eſt demonſtratio 2. priorum cap. de inuentione medij ſed reſolutio eſt inuentio medij 3. ethicorum cap. 6. ergo reſolutio nõ eſt demonſtratio ¶ Amplius, demonſtratio quia procedit à præmiſſis naturaliter notis, & infert concluſionem naturaliter ignotam: quoniam eſt ſyllogiſmus 1. priorum cap. 5. & 1. poſt. 8. ſed reſolutio non procedit à præmiſſis naturaliter notis ad concluſionẽ ignotam, ſed à fine præcognito ad indaganda media ducentia ad finem 3. ethicorum cap. 6. ergo reſolutio non eſt demonſtratio quia. Secundum dictum etiam eſt falſum: quoniam 2. de anima 49. titulus nomen, & inſcriptio ſumitur à nobilitate: Sed demonſtratio quia non eſt nobilior; quoniam inter ſpecies demonſtrationis illa quæ eſt ſimpliciter, eſt nobiliſſima, & perfectiſſima 1. poſt. 7. ergo à demonſtratione quia, non ſumitur titulus, nec nomen, nec ab ipſa liber poſteriorũ dicitur reſolutiuus. ¶ Rationes huius opinionis de facili ſoluuntur, & prima ſoluitur ſic, negando modum argumentandi; & cauſſa negationis eſt: quoniam argumentum eſt in ſecunda figura, in qua non valet argumentari ex ambabus affirmatiuis. ¶ Vel dicendum quòd ſi demonſtratio quia procedit à poſteriori ad prius, procedit ſyllogiſticè hoc modo, videlicet, à poſteriori, tamquàm à medio noto; ſeu à præmiſſa naturaliter nota, & tendit ad prius, tamquàm ad concluſionem ignotam, vt 1. Phyſicorum 2. & 2. de anima 12. nec non 2. poſt. 20. & 6. met. 1. inquit Auer. Sed reſolutio licet procedat à poſteriori; tamen non eo modo, quo demonſtratio quia; ſed valdè modo diuerſo, hoc eſt, à poſteriori, tamquàm ex fine præcognito; & tendit ad prius tamquàm ad medium per quod poſſumus indagare illum finem, vt clare teſtatur Ariſt. 3. ethicorum cap. 6. ¶ Secunda ratio ſoluitur ſic, negando etiam modum argumẽtandi propter cauſſam dictã. ¶ Vel aliter dicendum, quòd licet demonſtratio quia ſit proceſſus contrarius compoſitioni naturę non per hoc eſt reſolutio, quoniam demonſtratio quia, quando procedit à poſteriori, nõ procedit modo reſolutiuo ſicut procedit ipſa reſolutio, ſed procedit modo factiuo & compoſitiuo valde diuerſo ab ipſa reſolutione, vt dictum ſupra. ¶ Tertia ratio ſoluitur ſic, negando conſequentiam: quoniam non valet dicere reſolutio non eſt demonſtratio ſimpliciter, nec eſt demonſtratio propter quid: ergo eſt demonſtratio quia: quoniam tunc valeret quando reſolutio eſſet aliqua ſpecies demonſtrationis: ſed quoniam eſt inſtrumentum valde diuerſum ab omni ſpecie demonſtrationis licet ſit ſimilis demonſtrationi quia: ideò nõ eſt numeranda inter ſpecies demonſtrationis nec eſt demonſtratio quia.

Confutatio · *Prima Ratio.* · *Secunda Ratio.* · *Solutiones rationum.* · *Alia ſol* · *Sol. 2. rationis.* · *Alia ſol* · *Sol. 3. rationis.*

QVAESITI VERITAS.

ALIORVM opinionibus recitatis, ipſiſque exploſis, reſtat veram ſententiam determinare: pro cuius intelligentia eſt Notandum quòd reſolutio 1. poſteriorũ 93 eſt duplex, alia vera, & eſt illa quæ eſt contraria compoſitioni naturæ: quoniam natura quando componit incipit à cauſſis, elementis, & principijs ſimplicibus, & deuenit ad cauſſata, elementata principiata, & compoſita: Sed reſolutio vera oppoſito modo ſe habet, ſcilicet à cauſſatis, principiatis, elementatis, & compoſitis ad cauſſas, principia, elementa, & ſimplicia. exemplum, vt totum corpus reſoluitur in partes organicas, partes organicæ in partes ſimilares reſoluuntur, & partes ſimilares in quatuor elementa: & quatuor elementa in materiam & formam, iuxta illud Ariſt. 1 Phyſicorum 44. & 2. de gen. & corr 6. clarius tamen 3. Phyſicorum 45 vbi ait, unumquodque ex quo eſt, etiam reſoluitur in hoc, hoc eſt in illud aliquod reſoluitur ex quo fuit compoſitum: altera verò eſt reſolutio non vera, quæ non eſt contraria compoſitioni naturæ, ſed potius ſequitur ſtilum, & ordinem naturæ, & quaſi eſt ſimilis compoſitioni naturæ. Hac pręhabita diſtinctione, quiſque ſit certus quòd liber priorum, & liber poſt. tamquàm vnus liber dicitur reſolutorius, non à reſolutione non vera, quæ eſt ſimilis compoſitioni naturę, ſed dicitur reſolutorius à reſolutione vera, quæ eſt contraria compoſitioni naturę. ¶ Dices, quòd reſolutio vera eſt triplex, alia naturalis, quæ potius, dicitur corruptio, vt quando natura reſoluit cõpoſita in ſimplicia, teſte Auer. 2. Phiſicorum 63. cum dicit videmus idem

Opinio vera. · *Dub.*

cor-

corpus tranſmutari de carneitate, in terreſtreitatem; Alia eſt reſolutio Mechanica; quæ dicitur deſtructio, vt quando compoſitum diuiditur in partes, vt tota maſſa carnis diuiditur in partes, & partes in minutas partes. Alia eſt reſolutio rationis facta ab intellectu, quæ eſt diſcurſus ſcientificus compoſitioni contrarius, & alio vocabulo dicitur ab Ariſt. 7. met. 23. nec non 3. ethicorum 6. motus intellectionis. ſtante hac triplici vera reſolutione, à qua iſtarum liber priorum, &
Sol. poſter. dicitur reſolutiuus? ¶ Dicas ex reſolutione vera rationis, quæ ideò dicitur vera, quoniam aſſimilatur reſolutioni veræ naturali; ſicut enim ſcientia dicitur vera; quoniam inſequitur opus naturæ 2. poſter. 94. & 1. cæli: ſic etiam reſolutio rationis eſt vera; quoniam inſequitur veram, & naturalem reſolutionem: & hæc vſitatur in artibus; & ſcientijs.
Petitio. ¶ Dices, ſi liber priorum, & poſter. dicitur reſolutorius à reſolutione rationis veram velle ſcire in quo libro fit hæc reſolutio, in libro priorum, vel in libro poſter?
Reſponſio. ¶ Dicas contra Ioannem Grammaticum, nõ fieri in libro priorum, ſed fieri in primo poſt.
Petitio. ¶ Iterum tamquam curioſus dices, & in qua
Reſponſio. parte libri primi poſter? ¶ Dicas à textu 7. vſque ad nonum. ¶ Dices, & quomodo fit
Petitio. hæc reſolutio rationis à 7. vſque ad nonum?
Reſponſio. ¶ Dicas, ꝙ Ariſt. volens habere ſcire demõſtratiuum, primò ipſum præcognoſcit, ſupponit tamquam finem demonſtrationis in 7. textu ex quo ſcire tamquam fine præcognito in mente Ariſt. indagat præmiſſas conditionatas in textu nono, tamquam media ducentia ad talem finẽ, & dicit ſic: ſi ſcire qui eſt finis demõſtrationis vult à nobis acquiri, oportet, vt acquiratur ex veris, ideſt, per præmiſſas veras primas immediatas priores notiores, & cauſas concluſionis, quibus poſtea inuentis per reſolutionem illæ met præmiſſæ ordinantur in modo, & in figura: quæ ordinatæ in modo, & figura ſyllogiſtica ducunt nos ad ſcire finem præcognitum. Vnde reſolutè eſt dicendum, ꝙ liber priorum, & poſt. dicitur reſolutorius à reſolutione, quæ fit in 1. poſter. à textu 7. vſque ad nonum: qua reſolutione fuit inuentum medium demõſtrationis ſimpliciter: quod quidem cum fuerit reſolutione inuentum per ipſum, nos deuenimus ad optatum finem, quem omnes natura deſideramus: qui finis ſcire appellatur; ex quo valent dicentes, ꝙ liber poſter. dicitur reſolutiuus à demonſtratione quia, quæ eſt reſolutio, hoc enim à veritate omnino alienum eſſe probauimus. & iterum nunc demonſtratiua ratione probatur. nam 2. de anima 49. à nobiliori & principaliori debet fieri denominatio: ſed cum demonſtratio ſimpliciter ſit nobilior demonſtratione quia 1. poſter. 7. meritò ergo iſte liber à reſolutione, quæ fit in demonſtratione ſimpliciter debet inſcribi, & denominari, quàm à demonſtratione quia & ſic intelligitur Auer. in prologo primi poſter. cum dicit, ſic qui liber de demonſtratione inſcribitur. ¶ Sed dices con- *Replica*
tra, ſi à nobiliore ſumitur denominatio. ergo iſte liber deberet denominari à demonſtratione quia, quoniam ipſa eſt digniſſima vt refert Auer. 1. poſter. 99. ¶ Dicas, ꝙ demon *Sol.*
ſtratio quia eſt digniſſima inter alias ſpecies demonſtrationis quia, vt ibidem Auer. ſed non eſt dignior, nec nobilior demonſtratione ſimpliciter. ¶ Dicas contra, à fine vnum *Replica*
quodque denominatur, hoc eſt, quanto finis vnius inſtrumenti eſt nobilior fine alterius inſtrumenti, tanto illud inſtrumentum eſt nobilius alio inſtrumento, ſed finis demonſtrationis quia eſt nobilior fine demonſtrationis ſimpliciter: ergo demõſtratio quia eſt nobilior demonſtratione ſimpliciter: & per conſequens iſte liber potius deberet inſcribi de demonſtratione quia, quàm de demõſtratione ſimpliciter. minor probatur: quoniam demonſtratio quia 1. poſt. 2. & 2. poſt. 20. nec non 2. de anima 12. & 6. met. 1. facit ſcire definitiones, quæ ſunt ſubſtantiæ: ſed demonſtratio ſimpliciter facit ſcire accidentia 1. poſt. 52. & 2. poſter. à textu nono vſque ad 21. nec non 11. met. 1. ſed ſubſtantia eſt melior accidente 2. de anima 2. Auer. ergo clarè ſequitur, ꝙ demonſtratio quia eſt nobilior demonſtratione ſimpliciter. ¶ Di- *Sol.*
cas, ꝙ demonſtratio quia non facit ſcire ſubſtantiam, ſed exiſtentiã ſubſtantiæ, quæ exiſtentia eſt accidens 2. poſter. 32. & 33. & ſic non ſequitur argumentum. ¶ Sed contra nã *Replica*
3. de anima 9. exiſtentia, & eſſentia eadem eſt: ergo ſi demonſtratio quia facit ſcire exiſtentiam, facit etiam ſcire eſſentiam: & ſic argumentum ſtat in ſuo robore. ¶ Dicas, ꝙ eſ- *Sol.*
ſentia, & exiſtentia eadẽ eſt in diuinis, non autem in alijs. ¶ Dices ergo ad minus, demon *Replica*
ſtratio quia in diuinis facit ſcire exiſtentiam, & eſſentiam: ergo eſt nobilior demonſtratione ſimpliciter. ¶ Dicas, ꝙ hoc verum eſt: ta- *Sol.*
men demonſtratio quia eſt nobilior demonſtratione ſimpliciter, hoc eſt, ratione rei ſcitæ, non autem ratione proceſſus: quoniam ratione proceſſus, ſcilicet, inquantum demonſtratio ſimpliciter procedit per cauſſam ipſa ſine dubio eſt nobilior: ſed inquantum demonſtratio quia facit. ſcire ſubſtantiam in diuinis, ſic ipſa eſt nobilior demonſtratione ſimpliciter. ¶ Dices contra, nam 1. phyſico- *Replica*
rum 81. & 2. de generatione animalium cap. 1

forma eſt diuina: & tamē demonſtratio quia facit ſcire exiſtentiam formæ, & non eſſentiā 12. met. 15. ergo in diuinis non eſt eadem *Sol.* eſſentia, & exiſtentia. ¶ Dicitur, ꝙ quando dicitur in diuinis, intelligitur, hoc eſt, in *Replica* æternis. ¶ Contra materia prima eſt æterna 1. phyſicorum 82. & tamen differt exiſtentia materiæ ab eſſentia: quoniam exiſtentia materiæ dicit accidens, eſſentia verò dicit ſubſtātiam. *Sol.* ¶ Dices, ꝙ per diuina, & æterna intelligimus ſuperiora, quæ ſunt incorruptibilia, & perpetua. Vnde nota, ꝙ non valet dicere, eſt diuinum, ergo eſt incorruptibile: quoniam forma eſt diuina, tamen ſi non per ſe tamen eſt corruptibilis per accidens. ſimiliter non valet, eſt æternum, ergo incorruptibile: quoniam materia eſt æterna: tamen ſi nō per ſe, ad minùs per accidens eſt corruptibilis 1. phyſicorum 82. ſuperiora vero & per ſe, & omni modo ſunt incorruptibilia, teſte Ariſtotele 1. de partibus animalium cap. vltimo. his ergo dubitatis, & ſolutis, reſtat firma cōcluſio, ꝙ demonſtratio ſimpliciter eſt nobi-*Dub.* lior demonſtratione quia. ¶ Sed circa dicta ſuperius dubitatur, quoniam Ariſt. in libro poſt. cum inuenit medium per reſolutionem: deinde componit illud medium in præmiſſis, & per illud medium in præmiſſis ordine cōpoſitiuo acquirit finem ſuum, qui eſt ipſum ſcire. Vnde eſt, ꝙ liber poſter. potius dicitur reſolutiuus à reſolutione, qua fuit inuentum medium, quàm compoſitiuus à compoſitione, qua itur à medio ad acquirendum ipſum *Sol.* ſcire, tamquam finem? ¶ Dicas ꝙ nomen ſumitur à nobiliore 2. de anima 49. & quoniā reſolutio eſt nobilior compoſitione, hac de cauſſa iſte liber potius dicitur reſolutiuus, *Replica* quàm compoſitiuus. ¶ Sed dices contra: nam proceſſus, & via, quæ tendit ad eſſe, eſt nobilior illa via, quæ tendit ad non eſſe: quoniam eſſe eſt nobilius non eſſe 1. phyſicorum 81. & 2. de generatione animalium cap. 1. ſed compoſitio eſt via tendens ad eſſe quoniam ſeparata, & diſunita aggregat, & componit: & reſolutio eſt via tendens ad non eſſe: quoniam diſgregat compoſitum & ipſum diuidit, & ſeparat: ergo compoſitio eſt nobilior reſo-*Sol.* lutione. ¶ Dicitur, ꝙ reſolutio eſt duplex, alia eſt naturalis, & hæc tendit ad non eſſe; alia verò eſt reſolutio rationis, & hæc tendit ad eſſe: quoniam procedit à fine præcognito, ad inueniendum medium, quod eſt aptum ad acquirendum illum finem, & ab hac reſolutione liber poſter. dicitur reſolutiuus.

Alia ſol. ¶ Vel dicendum, tamen eſt notandum, ꝙ qui ſcit reſoluere, ſcit componere, & non è contra primum eſt verum: ſecundum probatur ſic; quoniam Idiotæ ſciunt componere, & non reſoluere: Idiotæ enim ſyllogizant, & cōponunt ſyllogiſmos; ſed ignorant reſoluere illos ſyllogiſmos in propoſitiones, & in terminos. Vnde dicit Ioannes Grammaticus, difficilius eſſe reſoluere, quàm componere; ſed quoniam circa difficilia ars, virtuſq; conſiſtit 2. ethycorum cap. 3: ideo Ariſt. inſcripſit potius hunc librum reſolutiuum, quàm compoſitiuum, quoniā quanto res eſt difficilior, tanto eſt laborioſior, & maior virtus, & nobilitas in ipſa reperitur. ¶ Vel dicas falſum *Alia ſol.* eſſe, Ariſt. in primo poſt. componere: quoniam in primo priorum compoſuit ſyllogiſmum, hic verò tantum docet regulas componendi demonſtrationes, vt rectè inquit Auer. in Epit. log. cap. 1. & in 3. & 4. quæſito poſt. quæ demōſtrationes poſtea fiunt in alijs ſciētijs, vt Auer. inquit in primo poſt. in prologo. ¶ Dices ſi liber primus poſter. dicitur re-*Dub.* ſolutiuus, quoniam medium demonſtrationis ſimpliciter, per quod habetur ſcire, fuit reſolutione inuentum: quid dicendum eſt de ſecundo libro poſter. qui non tractat de medio, ſed de definitione, quæ vt in noſtro quæſito diximus, eſt inſtrumentum valde diuerſum à demonſtratione, quomodo dicetur reſolutiuus? ¶ Dicas ꝙ ſecundus poſt. dicitur *Sol.* reſolutiuus ab eadem reſolutione, qua dicitur primus: quoniam demonſtratio de cuius cōditionibus tractatur in primo poſter. teſte Auerroe 1. poſt. 17. eſt eadem cum definitione, quæ conſideratur in 2. poſter. vt inquit 1. poſt. 64. & 2. poſter. 46. & 47. nec non in Epit. log. cap. de triplici ſpecie definitionis, & vt inquit etiam Auer. in prologo primi poſter. conditiones, quæ competunt demonſtrationi, competunt etiam definitioni. patet ergo ex his omnibus, quomodo, & qualiter liber priorum, & poſt. dicitur reſolutiuus.

Dub. ¶ Dices, ſi liber poſt. diceretur reſolutiuus à reſolutione, qua fuit inuentum medium, per quod acquirimus ſcientiam: tunc ſequeretur, ꝙ omnes libri Ariſt. dicerentur reſolutiui: quoniam in omnibus libris Ariſt. ordine reſolutiuo inuenit res tractandas, & conſiderandas, vt inquit Ariſt. 7. met. 23. & 3. ethycorum 6. quem ordinem obſeruat in 1. phyſicorum qui; propoſita intentione, & fine in primo textu, qui finis eſt ſcientia rerum naturalium, inueſtigauit res tractandas. ſimiliter etiam in 1. priorum cap. 1. qui, propoſito fine, ſcilicet, demonſtratione, dixit, ꝙ prius erat conſiderandum de ſyllogiſmo, quoniam demonſtratio non poteſt haberi ſine ſyllogiſmo: ideo dixit in 1. priorum cap. 5. prius dicendum eſſe de ſyllogiſmo, quàm de demonſtratione: & non poteſt tractari de ſyllogiſmo, ſi prius non tractatur de propoſitione, &

termijs

termino, ecce ꝙ Ariſt. ordine reſolutiuo inuenit rem conſideratam in libro. vnde omnes libri, & omnes ſcientiæ dicerentur reſolutiui. ¶ Dicendum, ꝙ rei veritas intelligitur ſic, videlicet, ꝙ iſti libri dicuntur reſolutiui à fine, qui finis eſt ſcientia demonſtrationis ſimpliciter, quæ fuit acquiſita inſtrumento, ſeu medio, quod fuit inuentum per reſolutionem, & ſic iſti libri non dicuntur reſolutiui ab ordine reſolutiuo, quo res conſiderandæ fuerunt inuentæ, ſed dicuntur reſolutiui à reſolutione qua fuit inuenta ſciẽ ſia, quæ acquiritur per medium demonſtrationis ſimpliciter reſolutione inuentum, & ſic non dicitur iſte liber reſolutiuus à reſolutione, qua res tractanda inuenitur, ſed à reſolutione, qua ſcientia demonſtrationis ſimpliciter fuit inuenta.

Sol.

DE PROPORTIONE.

ET quoniam præcognitio nominis, tantam habet vim, ſine qua nulla doctrina acquiri poteſt, dilucidiſſimo Themiſtio referente 1. poſter. 2. cum ſit fons, & principium omnis noſtræ agnitionis, ideo antequàm declarabitur, quæ nam ſit proportio libri poſter. ad reliquos libros logices, oportet videre, quid ſibi vult hoc nomen proportio: & ſcias, ꝙ proportio aliud non eſt niſi cõparatio vnius rei ad aliam in perfectione, & nobilitate.

Dub. ¶ Quæres modo, quæ nam eſt proportio, ſeu comparatio libri poſter. ad alios libros logices? ¶ Reſpondet Auer. in prologo, & dicit. Proportio verò eius ad reliquas partes huius artis eſt, ſicut proportio principatus ad illos in quibus dominatur, ideſt, principis ad miniſtros, quaſi dicat, ꝙ liber poſter. reſpectu aliorum librorum, ſe habet, veluti princeps ad ſubditos, & ſicuti ſubditi debent obedire principi, ſic alij libri logices debent obedire libro poſter. & finis ad ea, quæ ſunt ante finem: ac ſi diceret; ꝙ ſicut illa, quæ ſunt ante finem reducuntur ad finem, ſic alij libri logices reducuntur ad librum poſter. Proportio verò partis communioris eſt, ſicuti proportio illorum, quæ ſunt ante finem ad finem, & quodammodo eſt ſicut proportio illorum, quibus dominatur ad ipſum dominum: & per inde huius proportio ad reliquas quinque artes eſt verè proportio domini ad illos, quibus dominatur, & illius cui ſubminiſtratur adminiſtros; illæ enim deductæ ſunt vt ſubminiſtrent ſcientię demonſtratiuæ, quæ peruenit ex hac parte. concluditur ergo, ꝙ liber poſter. reſpectu aliorum librorum logices ſe habet, veluti princeps dominus, & finis, cui omnes alij libri debent miniſtrare, & obedire: &, vt imperfecti reducuntur ad ipſum, tamquam ad perfectũ hæc ergo eſt huius libri proportio.

Sol.

DE VIA DOCTRINAE.

VIA doctrinæ primo phy. in prologo Auer. triplicem eſſe fateri videtur. Prima, quæ demonſtratio ſimpliciter appellatur. Secunda demonſtratio, propter quid cognominatur. Alia, quæ demonſtratio: quia dicitur, ſciant quæſo omnes, qui facultatem hanc profitentur, ꝙ via doctrinæ per quam acquiritur ſcientia præſentis libri, nulla iſtarum eſt, ſed illa eſt, quæ reſolutio prædicatur, qua fuit inuentum medium demonſtrationis ſimpliciter: verùm quia res eſt per ſe manifeſta: Ideo circa hac non oportet amplius immorari.

DE NOMINE AVCTORIS.

DE NOMINE Auctoris aliqua dicere, poſt alias præcognitiones, non inconſonum eſſe videtur, ſeu vt Græci dicunt, an liber poſter. ſit germanus & Ariſt. legitimus. Dicũt interpretes Ariſt. cõpoſuiſſe hunc librum Stagiritæ; Gręci viri, Nichomachi filiũ Philippi amiciſſimum, atq; medicum: & nemo fuit qui aliter ſentiret, nã præter inſcriptionem, & auctoritatem, magnam fidem facit ſtylus, breuitas ipſa, & ſubtilitas, quæ ab Ariſt. non diſcrepant. Alioqui Ariſt. imperfectus eſſet nam cum tres ſcientias inueniſſet, logicam, naturalem, & diuinam, quomodo Artifex ſcientificus fuiſſet, niſi inſtrumenta, quibus illæ ſcientiæ acquiruntur, tradidiſſet: quorum regulas Ariſt. tradidit in libro poſt? ¶ Dices, quare ſit mentio de nomine auctoris? ¶ Dicas ad extollendam doctrinam, & ad trahendos auditores ad beneuolẽtiam, & attentionem: quoniam ſi auctor erit parui momenti, & minoris conditionis, & grauitatis, ac auctoritatis; & eſt rudis, atque ignorans animus ſtudentium non mouetur: non deſiderat, nec ab illo adiſcere cupit. Ariſt. enim uir grauiſſimus, ſummaque auctoritate dignus ad quem omnes currunt, & à quo omnes ſapientes originem habuerunt, & apud poſteros philoſophiæ ſemper principatum obti- Dub. Sol.

nuit fuit enim miraculum in natura, quem Deus Optimus Maximus ſic exaltauit, de quo audet Auer. in prologo phy. dicere, nullus eorum qui ſequuti ſunt eum vſq; ad hoc tempus, quod eſt mille & qüingentorum annorum, nihil addidit, nec inuenit in eius verbis errorem alicuius quantitatis, & talem virtutem eſſe indiuiduo vno miraculoſum, & extraneum exiſtit: & cum hæc diſpoſitio cum in vno homine reperitur, dignus eſt vocari

Secunda laus. eſſe diuinus magis quàm humanus. ¶ Nec nõ Auer. 2. poſter. 22. ait laudeant qui hunc virum propriè decreuit, ſecundum humanam perfectionem, & ipſum ſeparauit in attingendo finem cuiuſque voluerit in hac ſpecie ob eius bonitatem, quæ acceptat illum, in quo ei complacuerit.

Tertia laus. ¶ Et 3. de anima 14. dicit, credo enim, ꝙ iſte homo fuerit regula in natura, & exemplar, quod natura inuenit ad demonſtrandam vltimam perfectionem humanam in materijs.

Quarta laus. ¶ Et 2. cæli 1. necnon 12. meta. 18. ait Alexander, teſte Auer. nos autem non ſumus ſubſtentati ſuper ſententiam huius hominis inter omnes alios, niſi quia videmus ipſam minoris ambiguitatis, & remotiorem à contradictione.

Quinta laus. ¶ Et 1. de gen. & cor. 38. aſſerit, quomodo fuit poſſibile, quòd ille magiſter primus ita conſentiit ſine probatione? cum nunquam creditur aliquid dixiſſe ſine forti probatione, hæ quidem, & aliæ ſunt infinitæ laudes huius miraculoſi viri, quas humana lingua referre non poteſt: ad ipſum ergo, & cum ipſo, & numquam contra ipſum, & ab ipſo ſemper recurramus, & concluſiones defendamus & nunquam audeamus; & a diſcamus. eſt enim regula, ſpeculum, & exemplar: regula, quæ ſi nos regulabit nunquàm, mens noſtra errabit: quibus ergo declaratis, expedit modo, ad ſingula verba exponenda accedere, adiuuante Deo Optimo Maximo a quo petimus auxilium, cõſenſum & directionem ad ipſam veritatem.

F I N I S.

FRANCISCI ANTONII VIVOLI PHILOSOPHI NEAPOLITANI DILVCIDA EXPOSITIO IN LIBRVM POSTERIORVM.

Idem 2. poſter. 101. & 6 top. in 1. loco definitionis & 1. met. 48. & 6. ethic. capit. 4.

OMNIS DOCTRINA, ET omnis diſciplina, intellectiua fit ex præexiſtente cognitione.

PERSPICACISSIMVS ille naturæ inueſtigator Ariſtot. in 4. meteororũ 28. nec non 2. phy. 22. & 79. artem imitari naturã, memoriæ proditum reliquit: & cum in natura admirabilis reperiatur ordo, veluti 8. Phy. 15. teſtatur dicens, nihil eorum, quæ natura cõſtant inordinatum eſt verùm etiã 3. cæli 24. inquit, ordo eſt propria natura ſenſibilium, quemadmodum igitur in natura ſemper reperitur ordo, ſic in arte ordinem reperiri, neceſſarium eſt: cum ſit imago, & ſequela naturæ, vt protulit Auer. 1. poſt. 41. 56. & 2. poſt. 94. nec non 1. cæli 2. cum dixit tunc artes, & ſcientiæ ſunt veræ, cum inſequuntur opus naturæ. cum igitur in omnibus entibus ordo reperiatur, 12. met. 52. & 2. de gen. & cor. 57. propterea rationi cõſonum eſt, cum vt periti artificis munere fungar, tum etiam vt Ariſt. & Auer. ac denique naturæ dogmata ſequar, vt ordo in ſingulis textibus exponendis ſeruetur: cum enim ordo (vt Cicero 2. de oratore affirmat) ſit qui memoriæ maximè lumen affert. ordo enim confuſionem aufert, & rebus explicandis plurimum cõducit; &, vt ſapientiſſimus aſſerit Plato, ab eo, qui ordine caret, præſtat non diſcere. ordo ergo eſt hic, quem omnes maiores noſtri in ſingulis Ariſt. ſententijs interpretandis obſeruare ſolent. Primò, textum cum textu continuant. Secundò intentionem, eiuſq; cauſſam aſſignant. Tertiò diuiſionem afferunt. Quartò, ſyllogismum textualem erigunt. Quintò, verba ponderant. Sextò dubitant, & ſoluunt, & non immeritò. quoniam vbi continuatio, ibi memoria; vbi intentio, ibi non eſt ambiguitas; vbi cauſſa intentionis, ibi quietatio; vbi diuiſio, ibi intelligentia; vbi verborum ponderatio, ibi determinatio; vbi dubitatio, ibi acuitas; vbi ſolutio, ibi dubitationis ceſſatio. nos autem eorum veſtigia inſectantes nõ aliter procedemus. Quò igitur ad primum

ordo ſeruandus.

hic textus continuari non poteſt; quoniam continuatio eſt memoria rei præteritæ cũ narratione rei docendæ, cum ordine inter rem

Quid eſt cõtinuatio.

edoctam, & rem docendam hic tex. cum ſit primus, non habet priorem cum quo continuatur. ideò relicta eius continuatione eſt aſſignanda intentio, & dicimus intentionem Ariſt. eſſe manifeſtare, ſcientiam demonſtratiuam & definitiuã fieri ex præexiſtẽte cognitione: cauſſa intentionis eſt, nè aliquis crederet, ſcientiam demonſtratiuam & definitiuam nõ fieri ex præexiſtente cognitione. quoniam Ariſt. in textu nominat, ſolùm ſyllogiſmum inductionem, exemplum & enthimema: non nominat demonſtrationem, nec definitionem. ¶ Diuidit hic textus in tres partes in prima ponit illam dignitatem tamquã maiorem (omnis doctrina fit ex præexiſtente cognitione) in ſecunda ibi (Manifeſtum) manifeſtat eam duplici inductione: vna inductione facta in ſcientijs ſpeculatiuis, & in artibus operatiuis: alia inductione verò facta in inſtrumentis, quibus acquiruntur ſcientiæ: in tertia ibi (ſimiliter & rethoricæ) remouendo dubitationem perficit ſecundam inductionem in omnibus inſtrumentis, erigendus veniт modo ſyllogismus, & maior eſt in textu quæ eſt talis, omnis doctrina, & omnis diſciplina fit ex præexiſtente cognitione: minor extra textum, ſed ſcientia demonſtratiua, & definitiua eſt doctrina, & diſciplina. ergo ſciẽtia demonſtratiua, & definitiua fit ex præexiſtente cognitione. ¶ Dices quarè Ariſt. erigit maiorem ſolum, & non minorem? ¶ Reſpondet Auer. in Epit. log. cap. de rethorica demonſtratiua: & dicit quoniam maior propoſitio potentia continet minorem, & concluſionem: & clarius Ariſt. 7. ethic. cap. 5. vbi inquit quoniam ipſa propoſitio maior eſt caput ſyllogiſmi. oportet, nunc verba ponderare. Verùm nota, intelligentiam totius dependere ab intelligentia partium: quoniam totum 1. phy. 17. nil aliud eſt, niſi partes: nec non 4. phy. 43. & 3. cæli 8. quarè tota hæc maior propoſitio intelligi non poteſt, niſi prius intelligantur partes, quæ ſunt ſubiectum, & prædicatum, & copula 1. priorum cap. primo. ſubiectum eſt ly (omnis doctrina, & omnis diſciplina intellectiua) copula verò eſt ly (fit) prædicatum, ly (ex præexiſtente cognitione) quibus perſcrutatis tota propoſitio erit dilucidata. ¶ Et primò quarè Ariſt. poſuit illud ſignum (omnis) quod eſt vniuerſaliter ſignificatiuũ vt dicit Auer. 1. perihermenias, cap. 5. cum ſubiecto propoſitionis, & non cũ prædicato?

Diuiſio tex.

Dub.

Sol.

Verborum ponderatio.

dicato? dixit enim oĩs doctrina fit ex præexiſtente cognitione; & non dixit, doctrina fit ex omni præexiſtente cognitione. ¶ Reſpondet Ariſt. 1. perihermenias cap. 5. & 1. poſt. 90 & dicit, quoniam illud ſignum ſcilicet (omnis) quod ſepimentum vocat ibi Auer. quando ponitur cum prædicato, facit propoſitionem incongruam, & falſam, vt ſi diceres, homo eſt omne animal. Dub. ¶ Dices ergo Ariſt. facit falſam propoſitionem in 2. poſt. 1. vbi cum prædicato ponit ſignum vniuerſaliter ſignificatiuum. Sol. ¶ Dicas ꝙ quando illud ſignum ſumitur appropriatè & æquiualenter ad particulare, poteſt poni cum prædicato, & ſic ſumit Ariſt. 2. poſt. 1. non autem diſtributiuè, Dub. & vniuerſaliter. ¶ Iterum dices Ariſt. 5. met. cap. de eodẽ inquit, ꝙ hoc ſignum non ponit̃ Sol. cum ſubiecto. ¶ Reſpondet ibidem Ariſt. & dicit quòd non ponit̃ cum ſubiecto ſingulari: non enim valet dicere omnis ſortes, ſed ponitur cum ſubiecto communi, vt omnis homo. Replica ¶ Dices contra, cælum eſt ſubiectum ſingulare, & mundus, & tamen Ariſt. 1. cæli 96. & 9 met. 17. & 3. cæli 1. dicit totum cælum, & in tex. 98. dicit, totus mundus, modo totum, & omne 1. cæli 3. & 3. phy. 64. idẽ eſt: ergo non ſolum ponitur cum ſubiecto communi, ſed etiam cũ ſubiecto ſingulari. Sol. ¶ Dicitur ꝙ Ariſt. non negat, ꝙ cum ſingularibus æternis ponatur hoc ſignum, ſed dicit nõ poni cũ ſingularibus ſubiectis corruptibilibus: dicitur enim, omnis mundus: ſed non dicitur Dub. omnis ſortes. ¶ Dices, quare cum ſubiecto ſin Sol. gulari æterno & non cum corruptibili? ¶ Dicitur, quoniam cum ſingulari æterno adeſt natura communis, & vniuerſalis, quæ non eſt in ſingulari corruptibili; vt notat Auer. 1. Dub. poſt. 40. & 41. & 65. ¶ Dices, hoc ſignum po Sol. nitur ne aliquando cum prædicato? ¶ Dicas, ſic: & nota, ꝙ quando prædicatum ſua natura remouetur, & negatur à ſubiecto, tunc cum ſubiecto ponitur ſignum affirmatiuum, & cũ prædicato ponitur ſignum negatiuum, vt omnis homo eſt nullus bos: ſimiliter nota, quãdo prædicatum non habet niſi vnum ſubiectum, etiam cum prædicato, ponitur ſignum affirmatiuum, vt ſol eſt omnis ſol. & quando prædicatum eſt cõmunius ſubiecto, tunc cũ ipſo ponitur ſignum particulare, vt omnis homo eſt aliquod animal, vt 2. poſt. 94. aſſerit Auer. His declaratis optimè Ariſt. poſuit, ly omnis, cum ſubiecto, & non cum prædicato propoſitionis, dicens (omnis doctrina, & omnis diſ-Dub. ciplina fit ex præexiſtente cognitione. ¶ Dices, doctrina, & diſciplina eſt genus, vt dicit Ar. in cap. de qualitate: ſed genus eſt prædicatum, 1. poſt. 30. & 1. top. cap. de genere; & Ariſt. poſuit ſignum vniuerſaliter ſignificatiuum cum doctrina, & diſciplina: ergo cum genere, & per conſequens cum prædicato.

Sol. ¶ Dicitur, doctrinam & diſciplinam eſſe genus reſpectu ſuarum ſpecierum: ſed eſt ſubiectum reſpectu prædicatorũ, quæ de ipſa prædicantur. ¶ Sed dices, quid intelligit Ariſt. Dub. per doctrinam, & diſciplinam? ¶ Dicas, ꝙ Sol. intelligit idem: quoniam ſunt nomina ſynonima vt 3. phy. 22. patet; eoq; magis, quoniã ſolet vti vno pro alio: nominat enim doctrinam, & non diſciplinam. 6. ethic. cap. 4. & nominat diſciplinam, & non doctrinam 1. met 48. & 1. poſt. 4. ex quo ſequitur, ꝙ ſiue dices, omnis doctrina, ſiue dices, omnis diſciplina, diuiſim, ſeu coniunctim, idem eſt. ¶ Dices, ſi ſunt idem; quare dicitur doctri- Dub. na, & diſciplina, & quomodo ſunt idem? ¶ Nota, quòd dicit Ariſt. 3. phy. 20. & 21. ꝙ Sol. vnus & idẽ motus in numero ſub diuerſo reſpectu habet duo diuerſa nomina: dicit̃ actio, & dicitur paſſio, dicitur actio, vt prouenit ab agente; & dicitur paſſio, vt recipitur à patiẽte: exemplũ; quando dominus verberat ſeruum; ille motus vnus numero, quem facit, ſeu illa verberatio reſpectu domini, qui verberat, dicitur actio: & ille met motus dicitur paſſio inquantum recipitur à ſeruo patiente illum motum, ſeu illam verberationem: ſimiliter vna, & eadem ſcientia numero habet duo nomina diuerſa; dicitur doctrina; & diſciplina: dicitur enim doctrina, ſeu doctio, quia eſt actus à didaſcalo tendens in diſcipulum: ideſt quia eſt actio docentis 3. phy. 20. ideſt, inquantum exit ab ore doctoris; quando docet diſcipulum. ¶ Vel dicitur doctrina, Alia ex poſitione. quia eſt docibilis, vt 6. ethic. cap. 4. declarat Ariſt. & dicitur diſciplina inquantum auditur, & recipitur à diſcipulo. ¶ Vel quia eſt diſciplinabilis, vt 6. ethic. cap. 4. ait Ariſt. vnde Alia ex poſitio. ſequitur ꝙ hæc duo nomina ſunt eadem in obiecto, quia ſignificant eandem ſcientiam ſed differunt ratione, & habitudine 3. phy. 22. vnde ſequitur, ꝙ dicitur ſcientia reſpectu ſcibilis: quæ ſcientia nominatur doctrina reſpectu doctoris, & dicitur diſciplina ratione diſcipuli: ſed nota, ꝙ doctrina non ſolum dicitur illa, quæ exit ab ore doctoris; ſed etiam Notandum. quando doctor, qui eſt vox viua fuerit abſens, vel mortuus, vicẽ doctoris libri ſeu ſcripturæ faciunt doctrinam, ac ſi doctor doceret: tamen differunt in hoc quoniã doctor, qui eſt viua vox principaliter, & magis imprimit, & accendit animum audientis, illumq; magis reddit attentum & vt dicit Auer. 9. met. 16. magiſtri quando faciunt addiſcentẽ eſſe ſcientem, non ceſſant docere addiſcentem, donec perueniant ad ſuam vltimam perfectionem: quod ſumunt à natura, quæ nõ ceſſat mouere rem

rem, donec perueniat ad ſuam vltimam perfectionem, libri verò, & ſcriptura ſecundario ad ſupplementum vocis doctoris, & per accidens, ex quo Nota, ꝙ duo ſunt doctores qui docent primus eſt vox viua, quæ dicitur doctor principalis & ſecundus eſt ſcriptura.

Dub. ¶ Dices, ſi doctrina & diſciplina ſunt nomina ſynonima idem ſignificantia, Ariſt. nõ debebat nominare vtramque, ſed vnam tãtùm, veluti 1. met. 48. nominauit ſolum diſciplinã & 6. ethic. cap. 4. ſolum doctrinam: & cauſa eſt, quoniam fruſtra fit per plura, quod fit per pauciora 1. phy. 50. & 56. & 12. met. 4. & 3. de partibus animal cap. 4. nec non 2. de anima 88. & 2. de partibus animalium 16.

Sol. ¶ Dicas, ꝙ nominauit vtramque, habẽs oculos ad tyrones, ne forte crederent, ꝙ nõ ſunt ſynonima, alibi verò nominauit vnam ſolum

alia ſol. quoniam loquitur ad prouectos. ¶ Vel dicas, ꝙ ſicut doctor, & diſcipulus ſunt duo relatiua: ſic doctrina, & diſciplina ſunt relatiua, vt in cap. de relatiuis aſſerit Ariſt. & quoniã qui nominat vnum relatiuorum, debet nominare reliquum ideò hic nominauit doctrinã,

Replica & diſciplinam. ¶ Sed dices, ſi hæc ſunt relatiua, & quando nominatur vnum debet nominari reliquum, ergo Ariſt. eſt diminutus in 1. met. 48. & 6. ethic. cap. 4. vbi nominauit vnũ

Sol. tantùm. ¶ Dicas, ꝙ Ariſt. hic nominauit vtrũ-

Dub. que expreſſè, ibi verò tacitè. ¶ Dices, nomina idem ſignificantia 1. cæli 1. & 4. phy. 45. & 129. nõ vſurpantur in doctrina demonſtratiua, cum ergo Ariſt. ſit artifex demonſtratiuus, non deberet vti his nominibus, ſcilicet, doctrina, & diſciplina, quæ ſunt ſynonima.

Sol. ¶ Dicas, ꝙ ſynonima duplicia ſunt quædam, quæ ſignificãt idem, ſecundum rem, & ſecundum definitionem, vt tunica, veſtis, & indumentum. Alia vero ſunt, quæ ſignificant idem, ſecundum rem, & non ſecundum definitionem, vt ens, & vnum 4. met. 5. doctrina demonſtratiua vtitur ſynonimis nõ primo modo, ſed ſecundo modo, doctrina & diſciplina ſunt ſynonima: ſecundo modo, nõ primo modo, vt teſtatur Ariſt. 3. phyſ. 22. & ſi forte doctrina, & diſciplina eſſent ſynonima primo modo, ſic etiam poſſent vſitari in doctrina demonſtratiua, tamen vt vnum eſt expoſitiuum alterius, veluti 4. phy. 45. docet

Dub. Auer. ſic etiam hic ſumi poſſunt. ¶ Sed, dices, ꝙ doctrina, & diſciplina ſunt diuerſa: ergo non ſynonima, quod denotat illa particula (&) poſita inter doctrinam, & diſciplinam.

Sol. ¶ Dicas, ꝙ ly (&) non ſumitur coniunctiuè, ſeu copulatiuè, prout habet coniungere, ſeu cõpulare diuerſa: ſed ſumitur expoſitiuè, pro (ideſt) quaſi dicat, omnis doctrina (&) ideſt, omnis diſciplina: hæc enim eſt vetus conſuetudo Ariſt. quando loquitur ad tyrones, vel quando res ſunt difficilis cognitionis, vti ſynonymis prout 1. phy. 1. & 3. vbi idem intelligit per principia cauſſas, & elementa, & 12. met. 25. & 1. phy. 2. & 5. vbi clarè ſynonimis vti videtur, quando dicit (ſunt autem primũ nobis dilucida, ac manifeſta) quis nam ignorat, hæc eſſe ſynonima? (intellectiua) Nota, ꝙ in tex. Græco legitur dianoitichi, ideſt dianoetica, quod verbum aliqui transferunt intellectiuam, alij verò diſcurſiuam, ex qua varia tranſlatione diuerſæ oriuntur interpretationes, & maximè inter Auer. & Alfarabiũ. Nos autem dicimus, ꝙ debet legi intellectiua, quod includit diſcurſiuam. ¶ Dices, quid

Petitio. intelligitur per diſcurſiuum? ¶ Dicas, ſcien-

Reſponſio. tiam acquiſitam per quatuor ſpecies diſcurſus, ideſt, per ſyllogiſmum, inductionem, exẽplum, & enthimema, vt patet in tex. qui diſcurſus eſt operatio humanæ mentis, non ſenſus, nec animæ vegetatiuæ: quoniam plantæ, & bruta & zoophita diſcurſu ſunt priuata, & mente, carent: non enim hæc cognoſcunt notũ, & ignotum, & quid intelligit per intellectiuam? ¶ Dicas, ꝙ intelligitur ſcientia acquiſita per demonſtrationem, & definitionem, & ſcientia primorum principiorum, non communium, ſed propriorum 1. met. 48.

Dub. ¶ Dices Ariſt. hic non nominat demonſtrationem, & definitionem, ſed ſyllogiſmum, inductionem, exemplum, & enthimema.

Reſponſio. ¶ Dicas ꝙ quando nominat ſyllogiſmum, nominat demonſtrationem, quoniam genus virtute continet ſpecies, qui ſyllogiſmus 1. poſt. 8. eſt genus, & demonſtratio eſt ſpecies, & etiam nominando demon. nominat etiam definitionem: quoniam 1. poſt. 64. & 2. poſt. 47. definitio, & demõſtratio ſunt idem, quæ demonſtratio potentia continet definitionem

Dub. 1. poſt. 11. Auer. ¶ Dices, quare in 1. met. 48. nominauit demonſtrationem, & definitionẽ,

Sol. hic vero non? ¶ Dicas, quoniam hic nõ erat manifeſtum vtrum ſcientia demonſtratiua, & definitiua fiat ex pcedente cognitione, ſed cũ fuerit deinde probatum, expreſſit in 2. poſt. 101. & 1. met. 48. & nota, ꝙ dicitur intellectiua, vel diſcurſiua ad differentiam ſcientię angelorum, quæ non eſt diſcurſiua ſed a Deo ſolo infuſa quæ dicitur per infuſionem & ad differentiam artium, & diſciplinarum, animalium brutorum, quæ non acquiruntur ex præcognitione quia nõ ſunt diſcurſiuæ, & ad differentiã cognitionis ſenſitiuæ, quæ 1. poſt. 3. nõ fit ex præcedente cognitione. ¶ Dices,

Dub. quarè Ariſt. hic dixit omnis doctrina, & omnis diſciplina intellectiua, & in 1. met. 48. nõ nominauit, nec intellectiuam, nec diſcurſiuam? ¶ Dicas, ꝙ ſatis eſt hic dixiſſe, ideò re- Sol.

petere

perere n̄ oportebat (fit) pro expoſitione huius particulæ; eſt ſciendum, ꝙ in natura, quādo res eſt cōpleta, & perfecta: tunc dicimus ꝙ illa res eſt: quando verò non eſt completa, tunc dicimus illa res fit: exemplum in arte, veſtis quando eſt completa, ab artifice tunc dicitur veſtis eſt: ſed dum non eſt completa, ab artifice tunc dicitur, veſtis fit ab artifice, quod aſſerit Ar. 8. phy. 58. ſimiliter, ſcientia dum exit ex ore doctoris erga diſcipulum nō eſt completa, ſed fit in diſcipulo: ideò Ariſt. dixit (fit) & non dixit, eſt.

Alia expoſitio. ¶ Vel dixit (fit) propter Platonem, qui vult noſtrum ſcire nō eſſe de nouo; ſed eſſe quodam reminiſci.

Alia expoſitio. ¶ Vel dixit (fit) propter prima principia cōmunia, quorum notitia nobis eſt naturaliter cognita ab ineunte ætate, quæ nō fit, ſed eſt, teſte Auer. 1. poſt. 134. quæ nō reminiſcimur quando & quomodo nobis aduenerint, & ſic eorum notitia non fit, cum de nouo non inſit nobis, ſed eſt ad differētiam primorum principiorum propriorum, quorum notitia non eſt, ſed fit.

Dub. ¶ Dices cōtra: nam Ariſt. 1. met. 48. dicit omnis diſciplina eſt, & non dicit fit: ergo expoſitio data eſt falſa.

Sol. ¶ Soluitur: verū nota. ꝙ ſicut in natura ſic etiam in arte; vt 2. phy. 22. & 4. meteororū 48. in natura enim aliquādo res eſt in eſſe, & modo imperfecto, quod eſſe modo imperfecto idem eſt ac ſi diceres res fit. Aliquando res eſt modo perfecto; & tunc verè eſt, ſic in arte: quando doctor docet diſcipulum, illa ſcientia eſt in diſcipulo tamē imperfecto modo idest illa ſciētia fit in diſcipulo. quarè quando dixit Ariſt. omnis diſciplina eſt, ſumitur ibi ly (eſt) modo imperfecto, quod idem eſt, quod fit.

Alia expoſitio. ¶ Vel dixit (fit) ideſt, accedit: ſicut ipſe ſe declarat paulo inferius, quando dicit, mathematicę nemque ſcientiæ per hunc modum accedunt.

Alia expoſitio. ¶ Vel dixit (fit) ideſt, ſe habet, vt 6. top. in primo loco definitionis.

Alia expoſitio. ¶ Vel dixit (fit) pro addiſcitur, vt ſe ipſum exponit 2. poſt. 101.

Alia expoſitio. ¶ Vel dixit (fit) ideſt, acquiritur à diſcipulo, vt Auer. exponit in paraphraſi.

Alia expoſitio. ¶ Vel dixit (fit) pro ineſt diſcipulo vt ibidem Auer.

Alia expoſitio. ¶ Vel dixit [fit] ideſt, ſcitur, vt exponit Auer. 6. ethic. cap. 4.

Alia expoſitio. ¶ Vel dicendum, ꝙ fieri nil eſt, niſi reduci de potentia ad actum 9. met. 9. & 12. met. 18. ideò dixit (fit) ideſt, reducitur de potentia ad actum (ex) hæc præpoſitio plura ſignificat. primò enim ſignificat materiam, vt domus fit ex lapidibus 5. met. 19. ſignificat etiam ordinem, vt album fit ex nigro, ideſt, corpus poſt album, fit nigrum; vt 1. phy. 43. & 1. de gen. an. cap. 18. & 2. met. 7. & 8. phy. 4. vt diſcipulus ex ignorante fit ſciens ideſt poſt ignorantem fit ſciens ſignificat etiam cauſam efficientem principalem, 5. met. cap. 24. vt ex quo pugna? ideſt, quis fuit cauſſa agens pugnam? ſignificat etiam cauſſam efficientem, inſtrumentalem, veluti ſerra ſecat lignum: vt 2. phy. 30. quibus ſignificatis ſic ſtantibus, dicimus ꝙ ly (ex) ſumitur hic, vt dicit cauſſam efficientē, inſtrumentalem (præexiſtente cognitione) Nota ꝙ præexiſtens cognitio eſt duplex in epit. log. cap. de rech. demon. & cap. 1. Alia vocatur dirigens, ſeu præparans, vt Au. in libro de inſomnijs cap. penultimo. Alia verò agens; & nota quòd dicitur dirigens, quoniam dirigit ad ſcientiam, quæ præcognitio dirigens eſt, duplex. alia quid nominis. alia quia eſt, ſeu, ſi eſt appellatur, dicitur agens: quoniā actu, & immediatè agit ſcientiam, quæ duplex eſt, quædam demonſtratiua, vt ſunt præmiſſæ cōditionatæ, quæ ſunt factiuæ, vt dicit Auer. 1. poſt. 2. & Ariſt. in libro de motu animalium cap. 4. Alia eſt definitiua, vt ſunt partes definitionis, genus nempè, & differentia, hic Ariſt. intelligit vtramque præcognitionē tàm dirigentem, quàm agentem; tàm demōſtratiuam, quàm definitiuam. quarè exponatur textus hoc modo (omnis doctrina & omnis diſciplina) ideſt, omnis ſcientia, quæ diuerſo reſpectu dicitur doctrina, & diſciplina, quę eſt potentia ſcibilis (intellectiua) ideſt, quæ habet per quatuor ſpecies diſcurſus, per ſyllogiſmum, inductionem, exemplum, & enthimema; & etiam per demonſtrationē, & definitionem, & ſcientiam, primorum principiorum propriorum (fit) ideſt, eſt, accedit, ſe habet, addiſcitur, acquiritur à diſcipulo, ineſt diſcipulo, ſcitur à diſcipulo, reducitur de potentia ad actum (ex præexiſtente cognitione) ideſt, dirigente, & agente actu exiſtēte tempore, præcedente talem ſcientiam 2. de anima 54. 5. phy. 17. 2. de gen. & cor. 53. & 9. met. 20. ideſt, ex præmiſſis actu exiſtentibus, & tempore præcedentibus ſcientiam de concluſione, quæ præmiſſæ faciunt ſcientiam. quoniam ſcientia nō poteſt facere ſe ipſam; ſed requiritur agēt, quod faciat ipſam, veluti ſunt præmiſſæ: quoniam dicit Ar. in libro de motu animalium cap. 3. ꝙ oportet præexiſtere mouens ei quod mouetur; & generans ei, quod generatur, ipſum autem ſe ipſo, nullum eſt prius quod 2. de anima 47. confirmat, dicens, nihil poteſt mouere, neque generare ſe ipſum nec non 9. met. 13. ſimiliter ſcientia definitiua fit ex eſſe, & nomine definiti: tamquam ex præcognitione dirigente, & ex genere, & differētia, tamquam ex præcognitione agente.

Noua expoſitio ¶ Vel aliter exponatur, ſicuti exponit Ariſt. 2. de anima 58. omnis addiſcens, qui eſt potentia ſciens (fit) actu ſciens accipit ſcientiam (ex præexiſten-

te)

te cognitione, ideſt, à docente, actu exiſtente,
tempore præcedente ipſum addiſcentem.
Dub. ¶ Dices quarè non dixit, omnis doctrina, &
diſciplina eſt præexiſtens cognitio in recto,
ſicut dixit ex præexiſtente cognitione in obli
Sol. quo? ¶ Dicas ad denotandum finem non
eſſe idem cum inſtrumento ad finem, vt
ſecare nó eſt idem cum ſerra, & quoniã ſcien
tia, ſeu doctrina eſt finis, & præexiſtens
cognitio vti ſunt præmiſſæ ſunt inſtrumen-
tum ad ſcientiam: ideò dixit in obliquo non
in recto; vt ſecare non eſt ſerra: ſic ſcientia
non eſt præexiſtens cognitio; ſed præexiſtens
Dub. cognitio facit ſcientiam. ¶ Amplius 1. de
gen. an. cap. 1. & 3. phy. cap. de infinito,
ars non inſert proceſſum in infinitum, modò
ſi doctrina fit ex præexiſtente cognitione, er-
go fit ex alia doctrina, & hæc ex alia, & ſic
committitur proceſſus in infinitum: ſed talis
proceſſus committi non debet, ergo doctri-
Sol. na non fit ex præexiſtente cognitione. ¶ Di-
cas, quòd doctrina fit ex præexiſtente cogni-
tione, non vt doctrina eſt, ſed vt eſt ſcientia.
Dub. ¶ Amplius id, ꝙ fit, eſt imperfectum, vt patet
8. phy. 58. & 1. phy. 64. ſed ſcientia fit, vt di-
citur in tex. ergo eſt imperfecta quòd eſt con
tra Ariſt. 6. Etic. cap. 4. vbi inquit, quòd
ſcientia eſt habitus concluſionis per demon-
Sol. ſtrationem acquiſitus. ¶ Dicas, quòd ſcien-
tia fit, & eſt imperfecta non ratione ſui, ſed
Dub. ratione addiſcentium. ¶ Amplius 1. phy. 64.
id, quòd fit, eſt compoſitum: ſed ſcientia eſt
ſimplex: quoniam eſt accidens in anima reſi-
dens, vt in antepredicamentis cap. 2. ergo
Sol. ſcientia non fit. ¶ Dicas, quòd ly (fit) non ſu-
mitur hic pro generatur, ſicuti ſumitur in 1.
phy. 64. ſed ſumitur hic pro acquiritur.
Replic. ¶ Sed contra, id generatur, quòd prius non
erat, & poſterius eſt 1. cæli 112. ſed ſcientia
prius non erat in anima addiſcentis, & poſte
Sol. rius eſt: ergo ſcientia verè generatur. ¶ Di-
cas quòd ſcientia ſemper eſt: quoniam eſt
æterna 6. Etic. 4. 1. poſt. 62. 63. & 7. met. 35.
& 53. & vt æterna eſt, non generatur: ſed ſi
generatur, & fit, non niſi ratione addiſcentis
Dub. ¶ Iterum dices quarè Ariſt. nominauit prius
Sol. doctrinam, & poſt diſciplinam? ¶ Dicitur,
quoniam ſicut doctor eſt prior diſcipulo; ſic
doctrina eſt prior diſciplina, & quoniam ſicut
res ſunt, ſic debent ordinari, meritò Ar. prius
doctrinam, deinde diſciplinam ſituauit. ¶ Di-
ces, contra quoniam aliquis homo, vt ſortes
prius eſt diſcipulus, deinde doctor, ergo ſicut
eſſe diſcipulum præcedit eſſe doctorem; ſic
diſciplina debet præcedere doctrinam, &
per conſequens debebat Ariſt. prius nomi-
nare diſciplinam, & deinde doctrinam. ¶ Di-
citur, quòd in vno, & eodem indiuiduo ve-
rum eſt, ꝙ diſcipulus eſt prior doctore, ſed in
diuerſis indiuiduis, doctor eſt prior diſcipulo
¶ Iterũ dices quãdo aliquis ex ſe ſine doctore
addiſcit aliquid, illa ſcientia fit ne ex præexi-
ſtente cognitione? ¶ Dicas, ꝙ ſi illa ſciẽtia eſt
alicuius concluſionis, vel præmiſſæ, quàm ad
diſcit viſu ſcriptorum, ſic etiam ex præexiſten
te cognitione: ſi verò eſt ſcientia primorum
principiorum, quæ inuentiua dicitur, non fit
ex præexiſtente cognitione.

Manifeſtum autem hoc ſpeculãtibus in omnibus mathematicę, enim ſcientię per hunc modum accedunt, & aliarum vnaquæque artium.

Cvm propoſuit illã vniuerſalem propoſi-
tionem quæ eſt maior ſyllogiſmi; nũc vt dicit
Auer. in paraph. in omnibus ſcientijs, & arti-
bus verã eſſe inductione, manifeſtat, ꝙ deno-
tat illa particula (manifeſtũ eſt) vnde duo fa-
cit, primò. n. ponit modũ probandi eſſe, verã
ſcilicet per inductionẽ: ſecũdò facit inductio
nem ibi (mathematicæ) quò igitur ad primũ
dicit (manifeſtum aũt hoc) ideſt, hoc, ꝙ dictũ
eſt, ſ. quòd omnis ſcientia fit ex præexiſtente
cognitione: negari non poteſt (aũt) ideſt, quia
(manifeſtũ eſt) hoc eſt manifeſtè appatet, di-
xit, manifeſtum, denotando modũ probandi
eſſe per inductionẽ, cuius propriũ eſt nó pro
bare, ſed manifeſtare 2. priorũ 23. (ſpeculan-
tibus) ideſt, illis qui faciunt ſpeculationẽ, in-
ductionem, inquiſitionẽ 1. poſt. 134. in omni-
bus ſingularibꝰ ſcientijs, népè & artibus, qui
nó poſsũt aliquam illarũ addiſcere, ſi illã nó
addiſcũt ex præexiſtẽte cognitione (matheme
ticæ. n. ſcientię) nũc facit inductionẽ, & dicit,
mathematicæ. n. ſciẽtiæ ideſt, ſpeculatiuæ ſin
gulæ, vt geometria, arithmetica, muſica, & p-
ſpectiua (accedũt) ideſt, ſiunt acquiſiũtur à no-
bis addiſcentibus: quaſi dicat non per alium
modũ, niſi per (hunc) ſupradictũ, ſ. ex præexi-
ſtẽte cognitione: aliter impoſſibile erit, vt di
cit in 2. poſt. 101. & nõ ſolũ ſcientię mathema
ticæ, quæ ſunt ſpeculatiuæ, ſed ẽt quaſi dicat
vnaquæque aliarũ artiũ, ſ. operatiuarũ, vt ędi
ficatoria, textoria, & ſutòria, quæ ſunt aliæ,
id eſt, diuerſæ à ſcientijs ſpeculatiuis, accedũt
& fiunt ex præexiſtẽte cognitione, patet ergo
ꝙ tàm ſciẽtiæ ſpeculatiuæ, quã artes operati-
uę acquirũtur ex pręexiſtẽte cognitione; qua
ſi dicat Ar. hæc ſciẽtia mathematica, vt geo-
metria, hæc ſciẽtia mathematica, vt perſpecti
ua, & hæc, vt arithmetica, & hæc, vt muſica, &
aliæ ſingulares artes, vt hæc, quę dicitur ſuto
ria, & hæc, vt textoria, & hæc, vt ædificatoria,
& omnes alię fiũt ex pręexiſtente cognitio-
ne, & impoſsibile eſt, aliter fieri: ergo vera
eſt vniuerſalis, ſcilicet omnis ſcientia, imo
mò omnis ars fit ex pręexiſtente cognitione.

Dub. ¶Dices, quæ artes fiũt ex præciſtẽte cognitio
Sol. ne? ¶Dicas omnes artes operatiuas, ſeu practi
cas, quæ duæ ſunt alia actiua, alia factiua: acti,
ua, quæ moralis dicitur, eſt triplex, ethica-
oeconomice, & polytica. Factiua, ſeu mecha,
nica eſt ſeptem modis, ſcilicet, laua, nemus,
miles, nauigatio, rus, medicina, ars fabrilis
Et nota, quòd actiua differt à factiua, quouiã
actiua eſt illa, poſt cuius actionem non eſt
monſtrare aliquid vltra, vt muſica, cantus, &
ſonus. Ars verò factiua eſt illa, poſt cuius fa-
ctionem eſt monſtrare aliquod opus, vt ſcam
num, nauis, 1. Etich. 1. & 9. met. 13. & ideò
dixit vnaquæque includendo omnes artes,
Dub. tàm actiuas, quàm factiuas. ¶ Dices princi-
pia artis 1. poſt. 10. ſunt per ſe nota in ar
te 2. phy. 22. & 26. quod per ſe notum ſuper
fluum eſt probare in arte 2. priorum 26. ſed
hæc propoſitio eſt per ſe nota in logica, quia
eſt principium in logica ergo ſuperfluum eſt
Sol. ipſam probare per inductionem. ¶ Dicitur,
quòd licet hæc propoſitio ſit per ſe nota, &
nõ indigeat probatione reſpectu ſui: tamen
indiget probatione ratione addiſcentium,
Dub. qui non ſic de facili credunt. ¶ Dices, quarẽ
Ariſt. manifeſtauit hanc propoſitionẽ indu-
Sol. ctione, & non demonſtratione? ¶Dicitur,
ꝙ propoſitiones tribus modis reperiũtur 1.
cæli 2. 4. cæli 28. & 2. phy. 3. 6. phy. 4. & 1. prio
rum cap. de ſyllogiſmo hyppotetico, quædã
ſunt notiſſimæ, quæ nulla indigent proba-
tione, quædem ſunt naturaliter ignotæ, quæ
ſyllogiſmo cathegorico probantur, quædem
verò ſunt medio modo non omnino ignotæ
nec omnino notæ, quæ indigent aliqua me-
neriæ diſciplinæ; vt eſt ſyllogiſmus hypoteti
cus per naturam. vel inductio, aut exẽplum,
diuiſio, vel enthimema; ex quo eit Auer. 4.
cæli 22. Alia eſt latentia, quæ ſyllogiſmo: &
alie eſt lateptia, quæ indiget inductione, qui-
bus ſic ſtantibus, Ariſt. non manifeſtauit hãc
propoſitionem demonſtratione, nec cathego
rico ſyllogiſmo: quoniam non eſt naturali-
ter ignota; ſed eſt nota per ſe, vel eſt medio
modo nota: ideò inductione, & non alio in-
ſtrumento ipſam notificauit, eoquè magis:
quoniam eſt propoſitio vniuerſalis, quæ 2.
priorum 26. & 1. top. cap. 9 & 1. poſt. t 34.
Dub. inductione probatur. ¶ Dices, inductio eſt
duplex 2. priorũ cap. 26. 1. phy. 48. 2. phy.
80. 8. phy. 53. & 2. cæli 49. & 59. Alia demon
ſtratiua. Alia topica, quæ inductione Ariſt.
notificauit hanc propoſitionẽ demõſtratiua,
Sol. vel topica? ¶ Dicas, inductione topica, non de
monſtratiua ſignum eſt: quoniam Ariſt. indu
xit plura ſingularia quãdo dixit, (mathemati
cæ ſciẽtiæ) ex quibus intulit vniuerſalem pro
poſitionem, quòd eſt priuilegiũ topicæ indu-
ctionis inferre omniã ſingularia, quibus indu
ctis infertur ipſum vniuerſale, vel aliquibus,
ſi non omnibus, quoniam ſunt infinita, & in-
numerabilia, vtendo tamen quedam cautele
dicẽdo, & ſic de ſingulis veluti vſus eſt Ariſt.
hic, & 2. poſt. t 5. 1. phy. 46. & 1. magnorum
moralium cap. 2. exẽplum, hic homo eſt colo
ratus, hic homo eſt coloratus, hic homo eſt
coloratus, & ſic de ſingulis, ergo omnis homo
eſt coloratus. Inductio autem demonſtratiua
infert vniuerſale: ex vno tantũ ſingulari in-
ducto, quoniam fit in materia neceſſaria, in
qua tantum valet particularis, quantum vni-
uerſalis, vt hic homo eſt riſibilis, ergo omnis
homo eſt riſibilis: quoniã in eſſentialibus, &
proprijs prędicatis, quòd competit vni ſingu
lari competit omnibus eiuſdem ſpeciei: ſed
nota, ꝙ inductio topica poteſt inferre vniuer
ſale ex vno ſingulari, inducto tamen non in
quantum eſt vnum, ſignificans vnam perſo-
nam; ſed vt habet vim repræſentandi omnia
ſingularia. ¶ Dices, ſi Ariſt. probauit hãc pro Dub.
poſitionem inductione topica, & non demon
ſtratiua: ergo hæc propoſitio non eſt neceſſa
ria, & per ſe, ſed communis, & per accidens.
¶Dicitur, quòd verum eſt, hanc propoſitio- Sol.
nem eſſe per ſe, & neceſſariam, & eam non
probet Ariſt. inductione topica, vt neceſſaria
eſt, & per ſe, ſed quoniam mos ſuus eſt propo
ſitiones notas confirmare teſtimonio topico,
vt fecit in tex. 7. & 1. cæli 2. ideò probauit
ipſam inductione topica, & nõ demõſtratiua.

Conſimiliter autem, & circa orationes, & quæ per ſyllogiſmos, & quæ per inductionem: ambæ enim per prius nota faciunt doctrinam: illę quidem accipientes, tamquàm à cognoſcentibus: iſtæ verò mõſtrantes vniuerſale ex eo, quòd ſingulare manifeſtum ſit.

PosTQVAM Ariſt. inductione facta in ſciẽ
tijs, & artibus, notificauit illam vniuerſalem
propoſitionem: nunc, alia inductione facta in
inſtrumentis, quibus acquiruntur ſcientię, eã
dem manifeſtat: vt vndiquê pateat, verã eſſe.
¶ Diuiditur iſta pars in duas partes, in prima
facit, quòd dictũ eſt: in ſecunda ibi (næ quidẽ
accipiẽtes) ſigillatim declarat, quomodo in-
ſtrumenta, ſcilicet ſyllogiſmus, & inductio fa
ciunt doctrinã ex prę exiſtẽte cognitione, pro
notitia eſt ſciendum, ꝙ duo ſunt inſtrumen-
ta quibus omnes doctrinæ acquirũtur, 1. poſt.
t 34. & 2. priorũ cap. 26. ſyllogiſmus, & indu-
ctio: cauſſa eſt, quoniã duę ſunt doctrinæ, vna
eſt concluſionum, alia principiorum, illa quę
eſt concluſionum ſyllogiſmo, quę verò prin-
cipiorum, inductione, vt docet Ariſt. 6 Etic.
cap. 4. unde ex numero doctrinarum ſu-

tur

mitur numerus inſtrumentorum, ex quo exponas ſic (ſimiliter) ideſt, ſicut omnis doctrina fit ex præexiſtente cognitione, ſic (autē) ideſt, etiam (& circa orationes, quæ per ſyllogiſmos, & quæ per inductionē) ideſt, ſyllogiſmi, & inductio, qui ſunt rationes 1. top. 9. & meritò dixit ſyllogiſmos in plurali; quoniam plures ſunt ſpecies ſyllogiſmorū, vt demonſtratiuus, topicus, elenchus, 1. poſt. 8. & 85. & inductionem in ſingulari: quoniam nominauit inductionem in cōmuni, tàm demonſtratiuam, quàm topicam (vtræque) ſcilicet, orationes ſyllogiſticæ, & inductiuę (per prius nota) ideſt, per præexiſtentem cognitionem (faciunt doctrinam) ideſt, ſcientiam.

Dub. ¶ Dices: quomodo valet hoc, ſcilicet, ſicut doctrina fit ex præexiſtente cognitione ſimiliter ſyllogiſmus, & inductio faciunt doctrinam ex præexiſtente cognitione?

Sol. ¶ Dicitur, ꝙ habitus, & inſtrumenta, quibus acquiruntur habitus, referuntur adinuicem: ſicut finis, & ea, quæ ſunt ad finem 2. phy. 88. & habent proportionabiliter eaſdem conditiones, ex quo dicimus, ꝙ ſi doctrina, & diſciplina, quę eſt habitus, & finis acquirendus per inſtrumenta eſt cum tali conditione acquiſita, ſcilicet, ex præuia notione: oportet etiam inſtrumenta, quibus acquiritur doctrina, & diſciplina, eſſe huiuſmodi, ideſt, proportionabiliter ex præuia notione.

Dub. ¶ Sed dices, ſi inſtrumenta fiunt ex præuia notione, ergo ex alijs inſtrumētis; & ſic in infinitum; quod eſt abſurdum.

Sol. ¶ Dicitur, ſed nota, ꝙ eædem conditiones conueniunt fini, & inſtrumentis, quæ ſunt ad finem, diuerſo tamen modo fini in recto, & per ſe, vt ſubiecto 1. de anima 64. principijs verò, & cauſſis, & eis quę ſunt ad finem in obliquo. v.g. homo intelligit, & anima itelligit: homo tamē in rectò; anima autem in obliquo dicas ergo, ꝙ fieri ex præuia notione paſſiuè cōpetit fini, ideſt, ſcientiæ, & inſtrumentis, ſcilicet, ſyllogiſmo, & inductioni, differenti tamē modo fini, ſeu ſcientiæ in recto, per ſe, & propriè, inſtrumētis verò obliquè, & impropriè: qm̄ inſtrumentis non competit fieri, ſed facere veluti innuit Ariſto. quando dicit vtræque enim per prius nota faciunt doctrinā: & ideo dixit (circa) denotando obliquum modum, velut etiam 1. priorum 1. & primo phy. 1. & 1 cæli 1. & 3. cæli t. nec non 2. phy. 24. & 1. de anima 3. & 1. de gen. & cor. 1. ex quibus lege litteram hoc modo ſicut, ſciētiæ ſpeculatiuæ, & artes operatiuę fiunt paſſiuæ ex præexiſtēte cognitione (ſimiliter) ideſt ſic etiam ſe habet circa orationes, quæ ſunt ſyllogiſticæ, & inductiuæ, quę vtreq; fiunt paſſiuæ, impropriè ſed actiuè, & propriè faciunt doctrinam per principia prius nota, ideſt, per præexiſtentem cognitionē:

Alia expoſitio. Sed licet hæc expoſitio ſit optima tū Nos altius mentem Ariſt. perſcrutantes, facilius, dicamus tū pro intelligentia eſt ſciendū, ꝙ ly (circa) Græcè dicitur (peri) ideſt (de) apud nos; quomodo vtitur Ar. 3. cæli 1. qui poſtquam in 1. cæli 1. dixit, ꝙ ſcientia de natura eſt circa corpora, exponens ly (circa) ſic in 3. cæli 1. ait hiſtoria de natura eſt (de) corporibus, vnde exponatur ſic ſicut ſcientiæ ſpeculatiuæ, & artes operatiuæ fiunt ex præexiſtēte cognitione (ſimiliter) q.d. eſt dicendū (circa) ideſt (de) (orationes) ideſt, orationibus ſyllogiſticis, & inductiuis, quæ vtreq; faciunt doctrinam, ideſt, ſcientiā ex præexiſtente cognitione tū non principaliter, ſed inſtrumentaliter, & quid doctius q̄ exponere Ar. per Ariſt.

Dub. ¶ Dices, quō hæ rationes faciunt ſcientiam ex præexiſtente cognitione?

Sol. ¶ Rñdet, & dicit, ꝙ orationes ſyllogiſticæ faciunt ſcientiā de concluſione ignota, hoc modo, videlicet (accipientes) ideſt, facientes ſcientiā (à cognoſcētibus) ideſt, à præmiſſis cognitis, ſeu notis: quę pmiſſæ cognitæ & notę faciunt ſcientiā & ſic ſciētia fit ex præmiſſis, tamq̄ ex præexiſtente cognitione v. g. omne rationale eſt riſibile, oīs homo eſt rationalis; ergo oīs homo eſt riſibilis: & meritò dixit, à cognoſcentibus. ſ. præmiſſis in plurali: qm̄ præmiſſæ ſemper in ſyllogiſmo ſunt plures, ideſt, duæ nō vna 1. poſt. 16 & 1 libro de motu anim. cap. 4. qm̄ ex vna propoſitione nō ſequit concluſio: & dixit (tamq̄) à cognoſcentibus non innuens diminutionē, hoc eſt, ꝙ pmiſſę non ſunt verè notæ: ſed affirmationē, hoc eſt, ꝙ ſūt verè notæ. ¶ Vel nō ſumit (tanq̄) ſimilitudinaliter, ſed expſſiuè veluti ſumit 1. de ani. 2. vbi ait, ꝙ aīa eſt tanq̄ principium animaliū, ideſt eſt, verè principiū. ſic præmiſſę ſunt tanq̄ notę, ideſt verè per ſe ſunt notæ, & vt notæ ſunt, ſic, tamq̄ præexiſtens cognitio faciunt ſcientiā de cōcluſione (illæ verò monſtrantes) nunc manifeſtat exēplo, quō inductio manifeſtat propoſitionem vniuerſalem, ex præexiſtente cognitione, & dicit (iſtę) ſcilicet orationes inductiuę (ſunt mōſtrantes) ideſt, monſtrant nō demonſtrant: ſed manifeſtant: qm̄ demonſtrare eſt propriū demonſtrationis (vniuerſale) ideſt propoſitionē vniuerſalē (ex eo quod manifeſtum eſt ſingulare) ideſt per ſingulare notū, & manifeſtum, tamq̄ per præexiſtentem cognitionem v.g. hic homo eſt riſibilis, ergo oīs hō eſt riſibilis.

Dub. ¶ Dices, de qua inductione hic intelligit Ar. de topica an de demōſtratiua?

Sol. ¶ Dicas de vtraq;

Dub. ¶ Sed cō trà, topica dicit illa quæ, vt inferat vniuerſalē propoſitionem debet inducere omnia ſingularia, vt 1. top. cap. 9. inquit Ariſt. modo Ariſt. hic non inducit niſi vnum: ergo non intelligit de topica ſed tantum de demonſtratiua.

Sol. ¶ Dicitur, ꝙ ſi illud vnum ſingulare ſumitur pro vt repræſentat vnam ſolam perſonam, ſic facit inductionem demonſtratiuam: ſed ſi ſumitur, vt habet vim repræſentandi omnia ſingularia, ſic facit inductionē topicam, ſed reſolutè dicas quòd intendit inductionem topicam, non demonſtratiuam.

Similiter & rethoricę perſuadent, aut enim per exempla, quod eſt inductio, aut per enthymemata, quod eſt ſyllogiſmus.

Cvm Ariſt. in 2. parte huius tex. inchoauit inductionē in inſtrumentis demōſtratiuis, dicens, ꝙ tàm ſyllogiſmus, quàm inductio faciunt ſcientiam ex præexiſtente cognitione: in hac 3. parte complet, inductionē in inſtrumentis rhetoricis: vt oſtendat vndiquè propoſitam propoſitionem eſſe veram; & dicit (ſimiliter) ideſt, ſicut ſyllogiſmus & inductio, quæ ſunt inſtrumenta demonſtratiua faciunt ſcientiā ex præexiſtente cognitione ſecundum eandē rationem (rethoricæ) ideſt, orationes, ideſt, exemplum, & enthymema: (perſuadēt) ideſt, faciūt perſuaſionem ex præexiſtente cognitione: ex quibus patet ꝙ propoſitio ꝓpoſita eſt vniuerſaliter vera q. d. ſciētiæ mathematicæ, & artes operatiuę, & ſciētia, quæ acquiritur per ſyllogiſmū, inductionem, exemplum, & enthymema, & præter has non dantur aliæ, fiunt ex præexiſtēte cognitione, ergo vera eſt illa vniuerſalis, omnis doctrina & omnis diſciplina fit ex præexiſtente cognitione. Dub. ¶ Dices, ſi Ariſt. probauit, ꝙ ſyllogiſmus, & inductio faciunt ſciētiam ex præexiſtente cognitione, non debebat probare, ꝙ exemplum, & enthymema faciunt ſciētiam ex præexiſtente cognitione: quoniā dicit ipſe in tex. ꝙ exemplum, eſt inductio: & enthymema eſt ſyllogiſmus, vnde videtur ſuperfluus. Sol. ¶ Dices, ꝙ maximè differt exemplum ab inductione; & enthymema à ſyllogiſmo: quoniam exemplum procedit ab vno ſingulari ad aliud ſingulare 2. priorū 27. v. g. Callias heri commiſit malum, fuit ſuſpēſus: ergo Sempronius qui hodie commiſit malū, ſuſpenderetur. Inductio autem eſt acceſſio à ſingularibus ad vniuerſale 2. priorum 26. & 1. top. cap. 9. enthymema procedit ab vna præmiſſa & infert concluſionē: ſyllogiſmus verò ex duabus præmiſſis infert concluſionem. 1. poſt. 26. 1. priorum 1. & 1. top. cap. 1. & in libro de motu animal. cap. 4. & ſi dicitur ſyllogiſmus, non niſi imperfectus 2 priorum cap. proprio, quando enim dicit Ariſt. ꝙ exemplum eſt inductio, & enthymema eſt ſyllogiſmus; intelligitur ſic. Iterum nota, ꝙ aliquod eſſe tale, capitur dupliciter, vno modo vniuocè: Alio modo analogicè, & proportionaliter, ideſt, idem in opere v. g. vti rex in regno; ita princeps in principatu. ex quo dicitur, ꝙ princeps eſt rex, non vniuocè, ſed proportionaliter in opere: quoniam quantam, & qualem vim poteſt rex in regno, talem, & tātam vim poteſt, & habet princeps in principatu. Vndè dicas ſic, ꝙ exemplum eſt inductio nō vniuocè, & enthymema eſt ſyllogiſmus non vniuocè; ſed proportionabiliter, & in opere: quoniā ſicut inductio, & ſyllogiſmus in arte ſua faciunt ſcientiam hoc opus ex præexiſtente cognitione; ſic exemplum, & enthymema in rethorica faciūt hoc met opus ſcilicet perſuaſionem ex præcedente cognitione. Alia expoſitio. ¶ Vel dicas, ꝙ exemplum eſt inductio rethorica, & enthymema eſt ſyllogiſmus rethoricus, vt dicit Auer. 1. rethoricorum cap. 2. Alia expoſitio. ¶ Vel dicas ꝙ ſunt idem in genere: quoniam enthymema eſt oratio, & ſyllogiſmus eſt oratio 1. Rethoricorum cap. 2. & exemplum eſt oratio, & 1. top. cap. 9. 1. priorum 1, 1. top. 1. & in libro de motu animal. cap. 4. quæ oratio eſt genus ad omnia hæc. Petitio. ¶ Dices, quarè Ariſt. exemplificauit de ſyllogiſmo, & inductione, & nō de exemplo, & enthymemate? Reſponſio. ¶ Dicitur, ꝙ hoc ommiſit tamquam clarum, & manifeſtum. Petitio. ¶ Iterum dices: videtur, ꝙ locutio Ariſt. non eſt congrua, quando dicit per exempla, quod eſt inductio, & per enthymemata, quod eſt ſyllogiſmus, coniungendo plurale cum ſingulari. Aliorū Reſponſio. ¶ Dicunt, ꝙ ly (quod) non refertur ad exempla, ſed ad perſuadere, quod fit per exempla. Vera ſolutio. ¶ Dicerem tamen, & ſecurius, vt Alij transferunt in ſingulari, ſcilicet, per exēplum, quod eſt inductio, & per enthymema, quod eſt ſyllogiſmus. Dub. ¶ Amplius Ariſtot. in tex. facit petitionem: procedit enim à ſingulari ad ſingulare; quoniam probauit illam vniuerſalem per inductionem factam in ſingularibus; ex qua vniuerſali probata probat particularem, ſcilicet, ſcientiam demonſtratiuam fieri ex pręcedente cognitione. Sol. ¶ Dicas cum Auer. 1. reth. cap. 4. ꝙ inductio eſt duplex; Alia eſt à ſingularibus ad vniuerſale: Alia verò à ſingulari ad ſingulare, mediante vniuerſali; hic Ariſtot. non vtitur inductione primo modo dicta: ſed ſecundò modo dicta, quæ nō eſt vera petitio; ſed ſecundum quid topica, & apparens petitio. ¶ Sed quoniam dictum eſt, ꝙ hæc enuntiatio non ſolum continet ſciētiam demōſtratiuam; ſed etiam definitiuam, quam expoſitionē. Inter alios ſequitur Alpharabius contra quem inſurgit Auer. aſſerens, ſcientiam, quæ acquiritur per definitionem, non fieri ex præexiſtente cognitione, & per conſequens non cōtineri ſub hac enuntiatione: quod probat quatuor medijs. Prima Ratio. ¶ Primum eſt

eſt tale ſumptum ab auctoritate Themiſtij in 1.poſt. cap.1. vbi aſſerit, omnem rationalem doctrinam, diſciplinamq; fieri ex præuia notione: ſed ſcientia definitiua non eſt rationalis, ideſt, diſcurſu, & ratione acquiſita: ergo ſcientia definitiua non fit ex præexiſtente cognitione.

Secunda Ratio. ¶ Amplius de illa doctrina loquitur Ariſt. in ſubiecto huius enuntiationis, de cuius præcognitione loquitur in prædicato illius, ſed in prædicato loquitur de præcognitione dirigente, & agente ſolum ſcientiam demonſtratiuam, & non definitiuam vt patet in tex. 2. ergo in ſubiecto intelligit tantum de ſcientia demõſtratiua & nõ definitiua.

3. ratio. ¶ Amplius Ariſt. exemplificando, quæ inſtrumenta faciunt doctrinam ex præexiſtente cognitione exẽplificat de ſyllogiſmo, inductione, exemplo, & enthymemate & non de definitione: ergo ſcientia quæ acquiritur per definitionem non fit ex præexiſtẽte cognitione.

4. ratio. ¶ Præterea: ſi hęc enuntiatio contineret vtrã que doctrinam demõſtratiuam nempè, & definitiuam: eſſet æquiuoca: quoniam ſcientia demonſtratiua procedit ex præmiſſis naturaliter notis ad concluſionem naturaliter ignotam; ſcientia verò definitiua procedit ex notis tamen non ad naturaliter ignotum. ergo ſunt duo æquiuoci proceſſus, & per conſequens enuntiatio eſſet æquiuoca continens illos, modo artifex demonſtratiuus, qualis eſt Ariſt. dedignatur vti æquiuoco, cum de ipſo non ſit ſcientia 4. met. 2, ergo ſcientia definitiua non fit ex præexiſtente cognitione, & nõ continetur in hac enuntiatione.

5. ratio. ¶ Amplius omnis definitio, tum illa, quæ eſt principiũ demonſtrationis, quæ eſt per ſe nota non indiget pręcognitione, cum illa, quæ eſt cõcluſio demõſtrationis quę eſt naturaliter ignota 1. poſt. 64. & 2. poſt. 47, non indiget præcognitione partium: ſed habetur ex præmiſſis demonſtrationis: ergo ſcientia definitiua non fit ex præexiſtenti cognitione.

Veritas ¶ Sed rei veritate inſpecta, res è cõtrario ſe habet: Vnde rectè dicit Alpharabius. Ariſt. enim clarè teſtatur tàm ſcientiam demonſtratiuã, quàm definitiuam fieri ex præexiſtente cognitione, 1. met. 48. & 6. top. in primo loco definitionis cui ſe ſubſcribit Auer. ibidem, ac etiam in Epit. log. cap. 1. & in cap. de rethorica demonſtratiua & 1. poſt. 2. verùm ne videatur Auer. ſibi ipſi & Ariſt. contradicere eſt notandũ, q́ nõ negat Auer. ſcientiam definitiuam nõ fieri ex pręexiſtente cognitione: ſed hoc latiſſimè affirmat, ſine dubio fieri ex præexiſtente cognitione: illud tamen, quod negat eſt hoc, ſcilicet, ſcientiam definitiuã non includi (hic) ideſt, in hac enuntiatione: ſed tantùm demõſtratiuã: ſed negat omninò, non includi (hic) niſi prima intentione: ſed includi ſecunda intentione: prima enim intentione ſcientia demonſtratiua ideſt vniuocè: ſecunda verò intẽtione, ideſt, analogicè ſcientia definitiua, veluti primo poſt. 2. reliquit.

Dub. ¶ Et ſi dices q́ rationes eius probant, ſcientiam definitiuam non fieri omnino ex præexiſtente cognitione.

Sol. ¶ Dicas, q́ illæ rationes ſunt ad hominẽ, contra Alpharabium probabiles non demonſtratiuæ: & q́ ſit verum non ne ſciebat Auer, quamuis hæc enuntiatio non contineret ſcientiam definitiuam: adhuc eſſet æquiuoca? quoniam contineret etiam proceſſus æquiuocos, ſyllogiſmum nempè, inductionem, exemplũ, & enthymema; ſyllogiſmus enim procedit à naturaliter notis ad naturaliter ignotum: inductio à ſingularibus notis ad vniuerſale quodam modo notum, & quodam modo ignotũ: ecce q́ ſunt æquiuoci proceſſus. ¶ Amplius non ne ſciebat Auer. q́ ſi valeret illa ratio, q́ ſcientia definitiua non fit ex præexiſtente cognitione: quoniam Ariſt. non nominauit ipſam in tex. ſimiliter ſequeretur, q́ nec ſcientia demonſtratiua fieret ex præexiſtente cognitione: quoniam nec demonſtrationem nominauit? Vnde ne iſte tantus & grauiſſimus vir ſic de facili reprehendatur: dicẽdum eſt, q́ mens ſua fuit mens Ariſt. & ſi oppoſitũ dixerit, non niſi diſputatiuè dicimus ergo ex Ariſt. & cum Auer, & cum Alpharabio; q́ hęc enuntiatio cõtinet in ſuo ſubiecto quicquid eſt in hoc libro, ideſt, ſcientiã demonſtratiuã in 1. libro, & ſcientiam definitiuam in ſecundo.

Sol. ad Primam ¶ Ad rationes, dicimus primò ad primã 1. q́ Themiſtius non negat, ſcientiam definitiuam non fieri ex pręexiſtente cognitione: ſed dicit, q́ omnis rationalis ſcientia ad differẽtiam ſenſitiuæ, quæ nõ fit ex præexiſtente cognitione.

Sol. ad ſecundã ¶ Ad ſecundam dicitur, q́ Ariſt. nominauit in ſecundo tex. præcognitiones dirigentes & agentes, ſcientiam definitiuam tamen non explicitè, ſed implicitè: quoniam nominando pęcognitiones dirigentes, & agentes ſcientiã demonſtratiuam, nominauit præcognitiones agentes, & dirigentes ſcientiam definitiuam: quoniam demonſtratio 1. poſt. 64. & 2. poſt. 47. & definitio idem ſunt; & cõditiones, quæ competunt demonſtrationi cõpetunt definitioni, vt teſtatur Auer. in prologo primi poſt.

Replica ¶ Dices 2. poſt. 19. demonſtratio & definitio non ſunt idem: ergo falſa ſolutio.

Sol. ¶ Dicitur, q́ non ſunt idem fine, & ordine, ſed ſunt idem ſubiecto, & materia.

Sol. ad tertiam. ¶ Ad tertiam, q́ exemplificando de ſyllogiſmo exemplificauit de demonſtratione, quoniam demonſtratio eſt ſyllogiſmus 1. poſter. 8. & 1. priorum cap. 5. & exemplificãdo de demonſtratione, exemplificat de definitione:

quo-

Sol. ad quartã. quoniam (vt dictum) idem ſunt. ¶ Ad quartam dicitur, ꝙ hæc enuntiatio non eſt æquiuoca purè, ſed analogicè dicta. ¶ Ad vltimã *Sol. ad vltimã.* dicitur, ꝙ licet definitio, quæ eſt principiũ, & quæ eſt concluſio demonſtrationis, non indigeat præcognitione partium, tamẽ illa, quæ eſt tota demonſtratiua, quæ eſt modicum euidens, indiget præcognitione partium, & hæc indubitanter fit ex præexiſtente cognitione.

Dub. ¶ Sed dices: quando ſunt duo analogata contenta ſub vno genere analogo, & vnum prædicatum competit vtriſq; : tunc primò, & per ſe cõpetit illi analogato, quod eſt nobilius v.g. demonſtratio, & definitio ſunt duo analogata contenta ſub hoc genere, ſcilicet, ſub inſtrumento ſciendi, & vtriſque competit hoc prædicatum ſcilicet, fieri ex præexiſtente cognitione 1. met. 48 & definitio (vt diximus in noſtro Quęſito) eſt nobilior demonſtratione ergo primò & per ſe, hoc prædicatum ſcilicet fieri ex præexiſtente cognitione, competit definitioni, & analogicæ demonſtrationi, & nõ è contra: & per cõſequens illa enuntiatio primò continet ſcientiam definitiuam, deinde demõſtratiuam.

Sol. ¶ Dicitur, ꝙ analogata ſunt bifariam. Alia enim ſunt, quæ inter ſe materialiter, & formaliter differunt: quædam verò ſunt, quę formaliter tantum differunt: ſed conueniunt materialiter. dicimus ergo, ꝙ maior eſt vera de illis analogatis, quæ differunt materialiter, & formaliter, non de illis, quę formaliter tantum, qualiter eſt demõſtratio, & definitio.

alia ſol. ¶ Vel dicas, ꝙ quando unum prędicatum competit duobus, primò competit vni, vel notiori, vel nobiliori, & quoniam demõſtratio eſt notior definitione: ideò primò primitate notioritatis, nõ nobilitatis fieri ex pręexiſtente cognitione competit demonſtrationi, & non definitioni, & per conſequens, hæc enuntiatio primò continet ſcientiam demonſtratiuam, & non definitiuam: ſed nota, ꝙ licet hæc enuntiatio primò contineat demõſtrationem, deinde definitionem, adhuc dicimus, ꝙ continet primò id, quod eſt nobilior: quoniam primò continet ſcientiam per demonſtrationem ſimpliciter, quæ eſt nobilior ſcientia, per demonſtrationem propter quid, & quia & ſic ſimul, & ſemel continet primò id, quod eſt notius; tamen reſpectu definitionis & id, quod eſt nobilius reſpectu demonſtrationis propter quid, & quia.

Alia digreſſio Auer. ¶ Iterũ Auer. digreditur contra Themiſtium, & probat artes operatiuas non fieri ex præexiſtente cognitione.

Prima Ratio. ¶ Et primò ſic diſcipulus ſurdus, & mutus à natiuitate addiſcit artem ſutoriam, & ædificatoriam ſine vlla præexiſtente cognitione: ſi enim magiſter doceret eum, nõ audit, quoniam caret ſenſu auditus. vnde deficiente ſenſu, deficit ſcientia illius ſenſus. 1. poſt. t. 34. caret loquutione: ex quo ſi vellet addiſcere aliquod, non poteſt illud quærere à præceptore: ergo caret, & deficit tu neceſſarijs ad ſcientiam, & artem & tamẽ addiſcit artẽ, ſicut ille qui audit, & loquitur.

Secunda Ratio. ¶ Amplius, animalia diſciplinabilia, vt pſitacus, merula, pica addiſcunt artem loquendi, & equus artem bellandi, & ſaltandi, & canis portandi ſportã, & ſaltandi, & venandi, & tamen ſine vlla præcedente cognitione.

Sol. ad Primam ¶ Dicitur, ꝙ licet ſurdus & mutus addiſcat artem ſutoriam, & alias ſine præexiſtente cognitione habita p auditum, non tamen ſine præcognitione habita per viſum: nam ſi eſſet ſurdus, & mutus, & cæcus à natiuitate nihil profectò vnquam addiſceret carens viſu, auditu, & loquutione.

Sol. ad Secundã ¶ Ad ſecundum dicitur, ꝙ hæc animalia acquirunt artem loquendi, & ſaltandi ex præexiſtente cognitione habita per conſuetudinem factam ex pluribus locutionibus auditis à nobis. ſimiliter equus & canis ex conſuetudine facta in pluribus ſaltibus, & actibus imperfectis, quæ conſuetudo deſeruit eis, vt præcognitio 2. ethic. 1. & 9. met. 10. & 14. vbi ait Ariſt. virtutes acquirimus operãdo prius, quemadmodũ in alijs artibus quæ enim oportet poſtquam didicerimus, facere, ea faciendo addiſcimus, ceu fabricando fabri, & eytharam pulſando citharedi: ecce ꝙ ex continuo vſu, tamquam ex præcognitione artes addiſcuntur.

alia ſol. ¶ Vel dicitur, ꝙ Ariſt. loquitur de artibus, & diſciplinis acquiſitis intellectu, vel diſcurſu pertinentibus ad hominem, & non de diſciplinis animalium brutorum quæ ſine diſcurſu & intellectu habẽtur.

Dub. ¶ Dicet, quid eſt dicendum de quibuſdam animalibus, quę habent artem ſine præcognitione, ſine conſuetudine, & exercitio, & actibus imperfectis? vt aranea facit telam, hyrundo nidum, formica in ęſtate cõſeruat cibum pro hyeme: 2. phyſicorum textu 80. puer ſtatim ex vtero natus ſumit mammas, & alia huiuſmodi?

Sol. ¶ Dicitur, ꝙ hæc animalia habent has operationes, & artes ex naturali inſtinctu, ſine doctore: quoniam naturæ animalium à nullo doctæ ſunt, vt ait Hyppocrates, nec non Ar. 6. ethic. cap. 13. & 2. top. loco 42. nemo natura eſt ſapiens, & vt dicit Au. 2. phy. 80. apes, & hyrundines aguot actiones artificiales ſine cognitione: quod pulchrè cõfirmat Galenus in 1. de vſu partium cap. 3. vbi aſſerit: ſi acceperis tria oua, vnum aquilæ; alterum anatis, reliquum ſerpentis, ex quibus oriantur aquila, anas, & ſerpens: quæ animalia dum perfecta fuerint ſola, & in eadem domo nutriueris, deinde ad locum ſubdialem ducta emiſeris. Aquila quidem in ſublime attolletur; Anas

autem

autem in paludem aliquá deuolabit, ſerpens verò ſub terram irrepet. Deinde illa citra doctorem venabitur, hæc natabit: ſerpens verò in terræ cauernis latebit, vnde ſequitur, quòd hæc animalia natura magis quàm ratione artem aliquam exercere videntur, apes videlicet plaſmare, fingereque alueolos theſauros verò quoſdam, & labyrinthos, formicæ fabricari, nere autem, & texere araneæ. vt autem
alia ſol. coniecto ſine doctore. ¶ Vel dicendum quòd quædam ſunt artes propriè dictæ, quæ diſcurſu acquiruntur, quædam verò ſunt artes, quæ impropriè dicuntur, quæ ſine diſcurſu acquiruntur, tūc dicimus quòd licet animalia diſciplinabilia acquirant artes ſine præcedente cognitione illæ non ſunt artes propriè dictæ acquiſite cum diſcurſu, ſed ſunt artes, ſeu diſciplinæ impropriè dictæ, quæ acquiruntur ſine præſiſtente cognitione, & ideò dixit Ariſt. omnis diſciplina (diſcurſiua) fit ex præſiſtente cognitione ad differentiam illarum diſciplinarum, quæ non ſunt diſcurſiuæ veluti ſunt diſciplinæ brutorum animalium, quę
Dub. fiunt ſine precognitione. ¶ Dices, quarê quædam animalia bruta loquuntur, vt Pſitacus,
Sol. quædam verò non vt Equus, & bos? ¶ Reſpondet Ariſt. 2. de par. an. cap. vltimo, & dicit, quòd ad litterarum explanationem, & ad ſermonis expreſſionem requiritur lingua, quæ habet tres conditiones, Prima vt ſit mollis, Secūda ꝙ ſit lata, Tertia vt ſit abſoluta, ideſt, libera: hinc homo cum habet linguam cum his conditionibus optimè loquitur, & cum lingua non eſt abſoluta, & libera, tūc quidam homines ſunt blæſi balbi, & torti: quod eſt vitium litterarum, & multoties licet lingua habeat has cōditiones, tamen propter ebrietatem non liberè loquuntur quam ob rem aues litteras proferre maximè poſſunt lingua ſunt latiore, quàm cæteræ: quod confirmat Ariſt. 2. de hyſt. an. cap. 12. vbi inquit: omniū maxime animalium poſt hominem litteras proferre non nulla auium genera queant, videlicet ea præcipue, quibus lingua latior: alia verò animalia, quorū lingua dura, craſſa, non abſoluta, nec libera, litteras exprimere, non poſſunt, & hæc eſt cauſſa, quarè quædam animalia loqui, & quædam non loqui videntur.

Tex. 2. *Dupliciter autē neceſſarium eſt præcognoſcere.*

pro hoc tex. vide 2. poſt. 73. 74. 75. 76. POSTQVAM Ariſt. notificauit illā vniuerſalem propoſitionem (omnem doctrinam, & diſciplinam fieri ex præcedente cognitione) nunc manifeſtat modos, ſeu numerum præcognitionum ſimul etiam, & numerum præcognitorum, ex quibus fit omnis doctrina. ¶ Diuiditur iſte tex. in quatuor partes; in prima ponit numerum præcognitionum, in 2. ibi (Alia namque) ſimul numerando declarat, quæ ſunt. In 3. (vt quoniam quidem) dat exēplum de præcognitionibus cum præcognitis in 4. ibi (Non enim) remouet quodam dubiū *Diuiſio tex.*
quò ad primum dicit Ariſt. quod dupliciter oportet præcognoſcere, ideſt, ante omnem doctrinam habendam de concluſione neceſſarium eſt habere duas præcognitiones, addentu dirigentes. ¶ Dices quæ ſunt iſte præcognitiones reſpondet Ariſt. & dicit.

Alia namque quia ſunt, præaccipere neceſſarium eſt.

HAEC eſt ſecūda pars tex. in qua nominat vnā præcognitionē verū nota, quòd accidentia non cognoſcuntur, niſi cum ſubiectis in quibus ſunt, vt dulcedo, quæ eſt accidens exiſtens in lacte non cognoſcitur, niſi ſimul cum lacte, cum quo ſemper eſt. Et quoniam præcognitiones ſunt accidentia, quæ ſunt in pręcognitis: Ideo non poſſunt cognoſci quæ ſunt præcognitiones, ſi non cognoſcuntur ſimul cum ſuis præcognitis Ideò Ariſt. declarans primam præcognitionē, declarat illam cum præcognito in communi, & dicit: Ariſt. namquè ſcilicet præcognita neceſſarium eſt pręaccipere: quia ſunt, ideſt, alia ſunt præcognita, de quibus neceſſarium eſt præcognoſcere hanc primam præcognitionem, quæ ſic nominatur, proprio nomine ſcilicet quia eſt, & nota, quod dixit (Alia) declarando, ꝙ illa pręcognita quæ præcognoſcuntur hac præcognitione ſic dicta, quia eſt, ſunt alia, ideſt, diuerſa ab alijs præcognitis, vt dicemus. ¶ Dices *Dub.*
quarè Ariſt. declarauit præcognititionem ſimul cum præcognito? ¶ Dicas propter cauſ- *Sol.*
ſam dictā, vel quoniam natura relatiuorum eſt, quòd vnum non poteſt intelligi ſine alio cum enim præcognitio, & præcognitum ſint duo relatiua, meritò fuerunt ſimul declarata & non vnum abſque alio. ¶ Dices ſine his pę *Dub.*
cognitionibus poteſt ne fieri doctrina? ¶ Re- *Sol.*
ſpondet Ariſt. in 2. poſt. tot. & dicit, quod impoſsibile eſt adiſcere ſine præcognitionibus: ex quo infertur quòd quando dicit Ariſt. ꝙ neceſſarium eſt præcognoſcere, intelligit ſimpliciter neceſſarium ſine quo non, hinc ſumas ꝙ Ariſt. hic loquitur de præcognitione neceſſaria, & nō de præcognitione vtili. ¶ Di *Dub.*
ces iſta præcognitio, quia quomodo eſt? ¶ Di *Sol.*
cas primò, quod eſt duplex: alia ſimplex, quæ potius dicitur, ſi eſt quæ explicatur per propoſitionem de ſecundo adiacente, vt homo eſt, quòd poteſt eſſe affirmatiuum, (vt dictum eſt,) & negatiuum, vt homo non eſt.

Alia

Alia verò compoſita, quæ explicatur per propoſitinnem de tettio adiacente, vt homo eſt riſibilis, ideſt, quando prædicatum, prædicatur de ſubiecto quod innuit Ariſt. 2. poſt. 1.

Dub. ¶ Dices, nulla quæſtio eſt præcognitio quoniam præcognitio eſt contraria quæſtioni 2. poſt. 33. ſed quia eſt 2. poſt. 1. eſt quæſtio ergo nnn eſt præcognitio.

Sol. ¶ Reſpondet Auer. 2. poſt. 2. ꝙ tunc eſt quæſtio, quando eſt ignota, & ſic nnn eſt præcognitio, ſed quando eſt nota tunc eſt præcognitio.

Dub. ¶ Dices cum præcognitio duplex ſit. Alia dirigens, vt quid nominis, & quia eſt. Alia agens, vt demonſtratiua, ſcilicet, præmiſſæ, & definitiua, vt genus & differentia, vt ait Auer. in cap. de rethorica demon. de qua hic loquitur Ariſt?

Sol. ¶ Reſpondet Auer. in com. 2. ꝙ prima intentione loquitur de dirigente ad ſcientiam demonſtratiuã, & ſecundaria intentione de dirigente ad ſciẽtiam definitiuam, ſed de qua prius dicas de dirigente, prius deinde de agente.

Dub. ¶ Dices ꝙ Ariſt. hic nnn nominat genus, nec differentiam ergo nec primaria, nec ſecundaria intẽtione loquitur de præcognitione agẽte ſcientiam definitiuam.

Sol. ¶ Dicas ꝙ intelligendo de agente ſcientiam demonſtratiuam, intelligit etiam de agente ſcientiam definitiuam: quoniam idem ſunt 1. poſt. 64. & 2. poſt. 47. ſi nõ expreſsè tacitè tamen, & implicitè.

Dub. ¶ Dices ſi præmiſſæ ſunt materia demonſtrationis 1. poſt. in prologo & 2. phy. 31. quomodo poſſunt eſſe præcognitionea agentes: cum cauſſa agens & materia nõ coincidant 2. phy. 70?

Sol. ¶ Dicas, ꝙ ſunt materia reſpectu ſyllogiſmi, vt ibidem Auer. vel reſpectu concluſionis vt 2. phy. 31. ſed ſunt agentes in quantum faciant ſcientiam de concluſione.

Dub. ¶ Dices materia & agens non coincidunt 2. phyſicorum 70. ſed præmiſſæ ſunt materia ergo non poſſunt eſſe cauſæ efficientes.

Sol. ¶ Dicitur ꝙ quñ eſt materia ex qua tunc nõ coincidit cum efficiẽte, ſed quñ eſt materia in qua tunc coincidit.

Dub. ¶ Vel dicas ꝙ ſunt quaſi materia, non verè materia 2. phy. 31. Auer. & in prologo 1. poſt.

Petitio. ¶ Dices, quæ eſt alia præcognitio quomodo

Reſpōſio nominatur? ¶ Reſpondet Ariſt. & dicit.

Alia verò quid eſt, quod dicitur intelligere, oportet.

Cvm Ariſt. numerauit primam præcognitionem nomine proprio, ipſam nominando quæ vocatur, quia eſt: & primũ præcognitũ nomine cõi, in hac 2. parte numerat ſecũdam præcognitionem, nominando ipſam nomine proprio, & ſecundum præcognitum nomine cõi: & dicit (alia verò) ſcilicet ſunt præcognita, de quibus (oportet) ideſt neceſſariũ eſt (intelligere) ideſt, præcognoſcere (quid eſt quod dicitur) ideſt, quid nominis, vt exponit Ariſt. 1. poſt. 73. 75. 76. quod notat illud verbum (dicitur) quoniam nomen dicitur, & ſignificat rem: res verò ſignificatur, vt hoc nomen ſubſtantia dicitur, & ſignificat hominem, & equum, vt in ante prædicamẽtis cap. vltimo Ariſt. quæ præcognitio quid nominis licet ſit confuſa vt ait Auer. 2. poſt. 79. tamen in omni inquiſitione eſt neceſſaria; quoniam eſt principium, fons, caput, & origo omnis noſtræ cognitionis, ſine qua fruſtrà ſitaditus ad ſcholas.

Petitio. ¶ Dices ſcire nomẽ rei eſt præcognitio, vellem ſcire, quod nomen proprium, vt bectonica, vel commune vt herba?

Reſpōſio ¶ Dicas vtrumq;: primò tamẽ proprium.

Dub. ¶ Iterum Dices 2. poſt. 32. & 44. quid eſt duplex, aliud quid nominis, aliud quid rei. vellẽ ſcire, quid rei poteſt eſſe præcognitio?

Sol. ¶ Dicas indubitanter, quòd, quando eſt intellectum terminis, tunc non poteſt eſſe præcognitio: ſed quando non eſt intellectũ terminis; poteſt eſſe præcognitio, quod innuit Auer. quãdo dicit ꝙ definitiones quid rei dũ intelliguntur, redduntur definitiones: ſed dum non intelliguntur, redduntur nominum explicationes v. g. definitio quid rei ipſius hominis hæc eſt, ſcilicet, homo eſt animal rationale, ly animal quod eſt genus, & ly rationale quod eſt differentia ſunt termini huius definitionis: qui, quando fuerunt intellecti, ideſt, quando ſcitur quid eſt genus, & quid eſt differentia: adeò dicitur hæc definitio, quid rei, quæ non dicitur, quid nominis, & hoc accidit, apud prouectos in arte: verùm quando iſti termini non ſunt intellecti: non ſcitur, quid eſt genus & differentia: tunc hæc definitio eſt quid nominis, quod accidit in initio artis, & apud nouitios in arte.

Quinq; modis fit explicatio nominis. ¶ Sed nota, ꝙ explicatio nominis quinque modis fieri poteſt. Prima, quando vnum nomen per alterum ſynonimum explicatur, vt tunica, ideſt, veſtis: Secunda, quando nomen accidentis ſignificat nomẽ ſubſtantiæ, vt Platoo, ideſt, currens: Tertia quando explicatur nomen ſubſtantiæ per proprium, vt ſi dico, homo, ideſt, riſibile. Quarta, quando definitio non intellecta terminis dicitur nominis explicatio. Quinta quando non ſolum ſignificatum nominis declarat, ſed etiam cauſſam ſignificati exprimit, vt homo, ideſt, ortus humo.

Petitio. ¶ Dices, quæ præcognitio eſt prior inter dirigentes illa, quæ eſt, quid nominis, an illa, quæ dicitur quia eſt?

Reſpōſio. ¶ Dicitur, ꝙ quid nominis præcognitio eſt prior: quoniam quid nominis ideſt rei, nomen poteſt haberi, ſine quia eſt; vt hoc nomen chimæra habetur, tamen chimæra non eſt ſimiliter hyrcoceruus vacuum,

& mons

& mons aureus: vnde oritur ratio talis in prædicamentis cap. de priori, ideſt, prius à quo non conuertitur conſequentia, ſed habito: quia eſt habetur nomen, & non e contra, ergo nomen eſt prius, q̃ quia eſt.
Petitio. ¶ Dices contra multa entia præcognoſcuntur, quia ſunt, & tñ illorum nomina ignorantur.
Reſpõſio ¶ Dicitur ꝙ ſi ignorantur nomina propria, non ignorantur nomina communia, vt ſi ignoratur hoc nomẽ Viuolus, non ignoratur hoc nomen homo.
Dub. ¶ Dices 2. poſt. 1. quia eſt, præcedit quid eſt: ergo falſum eſt quod dicitur.
Sol. ¶ Soluit ꝙ quia eſt, ideſt, ſi eſt p̃cedit quid rei & nõ quid nomini 2. poſt. 32. vbi dicitur nõ entis .i. rei, quę non eſt, non eſt definitio, ex quo nota quòd duę ſunt neceſſariæ præcognitiones vna, quæ dicitur quid nominis, ideſt ſcire nomina rerũ & alia eſt ſcire q̃a eſt, ideſt ſcire res ipſas eſſe.

Quadam autem vtroque modo.

Cvm Ariſt. numerauit duas præcognitiones, & proprio nomine nominauit, & duo prçcognita nomine communi: nunc numerat tertiam præcognitionem, & proprio nomine nominat ipſam cum tertio præcognito in communi: & dicit (quædã autem) ideſt præcognita (alia) diuerſa à primis, quæ neceſſarium eſt præcognoſcere (vtroque modo) ſcilicet præcognitionis, ideſt, vtraque præcognitione ſcilicet, quia eſt, & quid nominis, ideſt oportet, ſcire, quòd ſunt, & nomina illorum.
Dub. ¶ Dices ſi Ariſt. dixit, quòd dupliciter oportet prçcognoſcere, ideſt, quòd duæ ſunt prçcognitiones: quarẽ numerat tres, ſcilicet, quia eſt abſolutẽ, & quid eſt abſolutè, & quia eſt, & quid eſt coniunctim?
Sol. ¶ Dicitur, quòd duę ſunt prçcognitiones ſimplices, ſeu diuiſim ſumptæ, adeſt alia compoſita: ſeu coniuncta mixta ex ſimplicibus: & ſic ſunt tres.
Dub. ¶ Dices quarè Ar. numerauit tria tantùm præcognita, & non plura nec pauciora?
Sol. ¶ Dicitur quòd id, quòd natura eſt tale, artifex non poteſt mutare illud ab eſſe tali, ſed ſemper eſt tale in eſſe, & numero; vt digiti in manu natura ſunt quinque, non poſſunt eſſe nec plures, nec pauciores naturaliter: ſed p̃cognita 1. poſt. 56. & 57. natura ſua ſunt tria, & nihilominus, ergo Ar. non potuit addere, nec diminuere nihilominus, nec plus, tria ergo ſunt præcognita. Alia quæ præcognoſcuntur quia, ſunt alia præcognoſcuntur quid nominis, alia quia ſunt, & quid nominis duæ verò ſunt præcognitiones ſimplices, & ſunt tres, numerando compoſitam ex his.
Dub. ¶ Dices quæ ſunt illa præcognita quæ præcognoſcuntur, quia ſunt quomodo nominantur proprio nomine? Reſpondet Ariſt. & dicit.

Vt quoniam quidem omne; aut affirmare; aut negare, verum eſt, quia eſt. A

Postqvam nominauit præcognita nomine communi: nunc nominat illa, quę ſunt nomine proprio, & primò nominat, & exemplificat primum in methaphiſica: quaſi dicat Ariſt. illa præcognita, quæ oportet præcognoſcere: quia ſunt proprio nomine, vocãtur dignitates, ſeu communes propoſitiones, velut eſt, hæc dignitas (vt quoniam quidem omne, aut affirmare, aut negare) ideſt, de quolibet dicitur eſſe, vel non eſſe: hæc enim dignitas p̃cognoſcitur (quia eſt) ideſt, quia eſt, vera & nõ falſa: & hæc etiam omne totum eſt maius ſua parte præcognoſcitur: quia eſt vera: nemo enim tàm rudis eſt, qui hoc neget: dicitur enim vera, quoniam eſt ſenſata, & nullus ſenſus ei contradicit.
¶ Dices quarẽ oportet, vt dignitates præcognoſcantur, quia veræ ſunt? *Petitio.*
¶ Dicas quoniam dignitates ingrediuntur demonſtrationem 1. poſt. 76. quæ demonſtratio fit ex veris 1. poſt. 9. *Reſponſio.*
¶ Sed contra nam dicit Ariſt. 1. poſt. 67. & 2. de gen. an. cap. 6. quòd demonſtratio non fit ex communibus, modo dignitates 1. poſt. 14. ſunt communes, ergo licet, ſint veræ, non ingrediuntur demonſtrationem. *Replica.*
¶ Dicar, verum nota, quòd dignitates communes ingrediuntur demonſtrationem: tamen non actu, & formaliter, ſicut præmiſſæ propriæ, ſed virtute, & potentia. *Sol.*
¶ Dices, ſi ingrediuntur virtute, & potentia: ergo ingrediuntur actu, quoniam 1. cæli 20. fruſtratoria eſt illa potentia, quæ non reducitur ad actum. *Replica.*
¶ Dicas, quòd potentia, quando eſt naturalis, & non contradicens actui, tunc eſt fruſtratoria, ſi non reducitur ad actum, tamen quando eſt potentia logica, & abijciens actum, non dicitur fruſtratoria, ſi non reducitur ad actum. *Sol.*
¶ Dices, quarẽ Ariſt. potius exemplificauit de dignitatibus communibus quàm de proprijs? *Dub.*
¶ Dicitur quoniam nouitijs in arte ſatisfaciendum eſt, cum exemplis notioribus, & quoniam communia ſunt notioria proprijs 1. phyſicorum 4. 57. & 3. phy. 2. & 2. de gen. & cor. 51. ideò dedit exemplum in communibus, & non in proprijs. *Sol.*
¶ Sed nota, quòd Ariſt. dixit, quòd dignitates præcognoſcuntur, quia veræ ſunt ad differentiam ſubiecti, quòd præcognoſcitur, quia eſt, tantùm ideſt, vt homo eſt, quòd ſi eſt explicatur per propoſitionem de ſecundo adiacente, ſed illa præcognitio quia quæ præcognoſcitur de dignitatibus, explicatur per propoſitionem de tertio adiacente vt homo eſt rationalis hinc nota, ꝙ ly, quia eſt, dicitur dupliciter, vno mõ compoſitũ, & *Notandum.*

hoc pręcognoſcit de dignitatib⁹. Alio mõ ſimplex, quod verius dicitur ſi eſt, & hoc præcognoſcitur de ſubiecto. ¶ Sed dices ergo ſequitur, ꝙ præcognitiones ſunt tres, & non duę, vna, quid nominis: altera ſi eſt, alia tertia quia eſt. *Dub.* ¶ Dicitur, ꝙ ſunt duę in genere, ſcilicet, quia eſt, & quid nominis: ſed ſunt tres in ſpecie qm̃ ly quia eſt diuiditur in ſimplex, & cõpoſitum. *Sol.* ¶ Dubitabis quare Ariſt. nunc dicit, ꝙ dignitates præcognoſcuntur, quia ſunt, & nõ dicit quid nominis, & in tex. vndecimo dicit, ꝙ non ſolum præcognoſcuntur, quia ſunt ſed etiam quid nominis? *Dub.* ¶ Dicitur, quòd duplici de cauſa: primò quia in præmiſſis præcognitio quid nominis terminorum eſt facilis. *Sol.* ¶ Secundò quia tunc præcognoſcitur aliquod aliqua præcognitione, qñ eſt ignotum: ſed qñ eſt notũ illa præcognitione nõ oportet vt pręcognoſcatur: qñ enim pręmiſſę ſunt notæ notitia quid nominis, non præcognoſcuntur quid nominis, & ideò Ariſt. dixit hic ꝙ præcognoſcuntur ſolũ, quia ſunt veræ: qñ verò ſunt ignotæ quid nominis, tunc præcognoſcuntur quid nominis, & ſic intelligitur Ariſt. in tex. vndecimo veluti ſe exponit in tex. 76. *Alia ſol.* ¶ Quæres, quõ vocatur aliud præcognitũ proprio nomine de quo præcognoſcitur quid nominis? *Petitio.* ¶ Reſpõdet Ar. & dicit. *Reſpõſio*

Triangulum autem quoniam hoc ſignificat.

Cvm nominauit proprio nomine primũ præcognitum, quòd exemplo declarauit in methaphyſica, nũc nominat nomine proprio ſecundum præcognitum, & ipſum exemplificat in geometria: quaſi dicat Ariſt. illa præcognita, quæ præcognoſcuntur, quid nomen ſignificat proprio nomine, appellantur quęſita, ſeu paſſiones, vt ſe exponit 1. poſt. 76. quorum vnum eſt triangulum: ſic vocatur de quo triangulo, vt de quæſito præcognoſcitur: (qm̃ hoc ſignificat) ideſt, præcognoſcitur nomen ipſius, & ſicut dicimus de triangulo ſic dicimus de quolibet alio quæſito, quòd demonſtratur per demonſtrationem. v. g. riſibile quæritur, & demonſtratur de homine, antequàm demonſtretur de homine oportet vt præcognoſcatur nomen ipſius, ſcilicet, ꝙ dicitur riſibile. ¶ Sed dices, triãgulus 2. poſt. 7. & 43. eſt ſubiectum: ergo non quæſitũ, qm̃ ſubiectum eſt notum, & quęſitum eſt ignotũ 2. poſt. 1. *Dub.* ¶ Dicitur, quòd eſt ſubiectum reſpectu prædicati, quòd demonſtratur de ipſo, vt habere tres angulos æquales, ſed eſt quæſitũ ſo quantũ demõſtrat de alio, vt de data linea, vt patet in geometria. *Sol.* ¶ Amplius id, quòd eſt quæſitũ, non eſt præcognitũ 2. poſt. 4. ſed triãgulus eſt quæſitum, vt patet hic: ergo non eſt præcognitum. *Dub.* ¶ Dicitur ſicut exponit Ariſt. 1. poſt. 73. 74. 75. 76. quod quæſitum eſt præcognitum pręcognitione, quid nominis: tamen ſed quæritur, & demonſtratur eſſe. *Sol.* ¶ Dices quę ſunt illa pręcognita, quę pręcognoſcuntur quid ſignificant, & quia eſt? *Petitio.* ¶ Reſpondet Ariſt. & dicit. *Sol.*

Sed vnitatem vtroque modo, & quid ſignificat, & quod eſt.

Cvm notificauit ſecundum pręcognitum, ipſumq; proprio nomine nominauit: nũc declarat tertium præcognitũ, & proprio nomine nominat ipſum, exẽplificando in arithmetica quaſi dicat Ar. illa præcognita, quæ oportet vt præcognoſcãtur, quid nominis, & quia eſt, proprio nomine vocãtur ſubiecta, quorũ vnum eſt, & vocatur vnitas, quæ eſt ſubiectũ in arithmetica: de qua vnitate, vt de ſubiecto oportet præcognoſcere quid nominis, ideſt nomen, & quia eſt, vnde ait ſe (ſed vnitatẽ) addẽ to, quæ eſt ſubiectum in arithmetica: neceſſarium eſt præcognoſcere (vtroque modo) ideſt, quid ſignificat, ſcilicet hoc nomen vnitas (& quia eſt) ideſt, ſi eſt, & nota ꝙ non ſolũ intelligit de vnitate, quæ eſt ſubiectũ in arithmetica, ſed de quolibet alio ſubiecto cuiuſcũque ſcientiæ demonſtratiuæ, oportet vt ſciatur nomen illius, & quod ſit, & reperiatur in rerũ natura: qm̃ ſi illud ſubiectũ non eſt, & nõ repetitur de ipſo non poterit haberi ſcientia qm̃ de non ente non eſt ſcientia 1. poſt. 10. & 2. poſt. 32. ¶ Dices ſubiectũ eſt ignotũ: ergo non eſt præcognitũ: qm̃ demonſtratio eſt ſubiectum in libro poſt. vt patet 1. priorum. 1. & 2. poſt. 100. & demõſtratio eſt ignota: qm̃ quæritur, vt patet 1. priorũ cap. 1. vbi ait Auer. ſyllogiſmũ quærim⁹, qm̃ demõſtrationẽ quę rim⁹ ſimiliter ſyllogiſm⁹ eſt ſubiectũ in libro priorum, vt patet 1. priorum cap. 5. & tñ ſyllogiſmus eſt ignotus: qm̃ quæritur vt ait Auer. 1. priorũ cap. 1 & Ar. 1. top. ca. 1. ergo ſequitur ꝙ cum ſubiectum ſit ignotum nõ poteſt eſſe præcognitũ. *Dub.* ¶ Dicitur, ꝙ non quæritur ſubiectum quo ad ſi eſt, nec eſt ignotũ: ſed eſt præcognitũ, quoad ſi eſt, ſed ſi eſt ignotũ, & quæritur quoad quia eſt. *Sol.* ¶ Sed contra nã dictum eſt in tex. ꝙ ſubiectũ eſt præcognitũ quia eſt, ergo nõ eſt ignotũ, & quæritur quia eſt. *Replica* ¶ Dicitur, ꝙ eſt præcognitum, quoad eſt ſimplex, quòd potius dicitur ſi eſt, ſed quæritur quoad quia eſt compoſitũ v. g. nõ quęritur homo verũ ſit, qm̃ ſic præcognoſcitur, ſed quęritur homo verũ ſit riſibilis vnde, idẽ eſt dicere ſubiectũ quęri, quoad quia eſt, quod eſt dicere prædicata, cõditiones, & attributa quæri de ſubiecto, & ſic remanet text⁹ clariſſim⁹ ꝙ de primo præcognito quod vocat dignitas, *Sol.*

præcog-

præcognoſcitur quia eſt compoſitum de ſe-
cundo quòd vocatur quæſitum, ſeu paſſio,
præcognoſcitur nomen: de tertio, quòd voca
tur ſubiectum, ſeu genus, præcognoſcuntur
ambæ præcognitiones, ſcilicet nomen; &, eſ-
Petitio. ſe. ¶ Dices quæ iſtarum præcognitionum ma
gis cópetit ſubiecto quid nominis, an ſi eſt.
Reſpõſio ¶ Dicitur, magis ſi eſt quã quid nominis, ſed
nota candide lector huius ſententiæ facilita-
tem: quando vis facere demonſtrationem, ne
ceſſe eſt, vt accipias tres terminos 1. poſt. 76.
134. ſcilicet quęſitũ, mediũ, & ſubiectũ, mediũ,
vt rationale, quæſitum, vt riſibile, ſubiectum,
vt homo: quibus acceptis, antequàm facias
propoſitiones ex iſtis terminis, oportet te ſci-
re nomẽ riſibilis, ſcilicet, quid ſignificat hoc
nomen riſibile, deinde oportet te ſcire quid
ſignificat hoc nomen homo, & quòd homo
eſt, & reperitur, & cũ præcognouiſti hos ter
minos, præcognitionibus dirigentibus ſcili-
cet, quid nominis, & quia eſt confice propoſi-
tiones ex his terminis, ſic præcognitis, dicen-
do ſic: omne rationale eſt riſibile, omnis ho-
mo eſt rõnalis, & cũ ſunt cõfectæ iſtæ propoſi
tiones, quæ ſunt præcognitiones agẽtes, præ
cognoſce illas ſi ſunt verę, & ſi ſunt veræ tunc
ex ipſis cõficitur demõſtratio, & ſequitur ve-
ra concluſio, dicendo, ergo omnis homo eſt
riſibilis: ſi ſunt falſæ ex illis non fit demonſtra
tio, & non ſequitur ex illis vera ſcientia, &
ſic ſcientia fit ex pręexiſtente cognitione di-
rigente, & agẽte, & hæc eſt vera mens Ariſt
Petitio. ¶ Sed dices oportet ne vt iſta pręcognita, ſem
per præcognoſcantur, aut aliquando ſic, &
Reſpõſio aliquando non? ¶ Reſpondet Ariſt. & dicit.

Non enim conſimiliter horum vnum quodque manifeſtum nobis eſt.

CVM Ariſt. proprio nomine nominauit
præcognita, & præcognitiones: in hac vltima
parte tex. remouet dubium: diceret enim ali
quis, hæc tria præcognita dignitas nempè
quæſitum, & ſubiectum, oportet ne ſemper
præcognoſcere, aut aliquando ſic, & aliquan-
do non? Reſpõdet Ariſt. & dicit (vnumquod
que horum) ſcilicet, pręcognitorum (non cõ-
ſimiliter manifeſtum eſt nobis) quaſi dicat,
quando præcognita ſunt nota illa præcogni-
tione, qua debent præcognoſci, non debent
pręcognoſci illa pręcognitione, veluti homo
qui eſt ſubiectũ nomẽ hominis, & ſi eſt ipſius
eſt adeò notum, quòd præcognoſci non de-
bet ſimiliter: quando dignitates ſunt notæ
quid nominis, nec præcognoſci debent, ſimi
liter quęſitum: quando eſt notũ notitia quid
nominis, quoniam circa nota, & manifeſta ars
non verſatur, ſed circa ignota, & immanifeſta
2. Ethic. cap. 3. hinc dicebat Ariſt. 1. top. cap. 9.
circa ea, quę ſunt nota, & manifeſta non opor
tet dubitare: nam qui dubitant, vtrum opor-
tet, Deos honorare, & parentes diligere, an
non? pœna indigent: qui verò vtrum, nix alba
an non, ſenſu immò Ariſt. 1. poſt. 76. ſe expo-
nens ait, non nullas ſcientias, nihil prohibet,
quædam horum deſpicere, vt genus, id eſt, ſub
iectum non ſupponere eſſe ſi ſit manifeſtum,
quòd frigidum, & calidum, & paſſiones, id eſt
quæſita non accipere, quid ſignificãt, ſi ſint
planæ: quemadmodum neque cõmunia, id eſt,
dignitates non accipit quid ſignificant, quo-
niã notũ eſt, ſed quando hęc pręcognita ſunt
ignota, tunc neceſſariũ eſt, vt præcognoſcan-
tur, aliter ſcientia non fieret ex notis, ſed ex
ignotis, quòd eſt impoſsibile, & contra Ariſt.
1. met. 48 vbi inquit, quod omnis diſciplina
aut per demonſtrationem, aut per definitio-
nes eſt per præcognita. ¶ Dices: illud eſſe ſeu **Dub.**
ſi eſt quòd præcognoſcitur de ſubiecto, eſt
eſſe eſſentię? vel eſſe exiſtẽtię ſicut aſſerit Ar.
3. de anima 9. ¶ Reſpõdet Auer. 2. poſt. 33. & **Sol.**
dicit, eſſe exiſtentiæ, non eſſe eſſentiæ. ¶ Sed **Replica**
cõtra oã eſſe eſſentiæ, & eſſe exiſtentię idem
eſt 3. de anima 9. ergo ſi præcognoſcitur eſſe
exiſtentię, præcognoſcitur eſſe eſſentiæ. ¶ Di **Sol.**
citur, quòd ſunt idem ſubiecto differunt tñ ra
tione. ¶ Cõtra nã 3. de anima 9. eſſe exiſtẽtiæ **Replica**
& eſsẽtię idẽ ſunt ſubiecto, & rõne. ¶ Dicas, **Sol.**
quòd eſt verum in abſtractis diuinis, & non
in his inferioribus. ¶ Amplius eſſe exiſtentiæ **Dub.**
eſt corruptibile: ergo non debet pręcognoſci
quoniam demonſtratio fit ex ęternis 1. poſt.
62. & 6. Ethic. cap. 4. exiſtentia petri eſt corru **Sol.**
ptibilis, modo eſt, & modo non eſt. ¶ Dicitur
quòd non pręcognoſcitur exiſtentia hæc, &
illa particularis huius, & illius ſingularis: ſed
exiſtentia in communi de ſpecie, vt de homi-
ne, non enim pręcognoſcitur eſſe Franciſci
indiuidui: ſed eſſe ſpeciei hominis, qui homo
ſeu ſpecies præcognoſcitur eſſe, & verificatur
eſse in ſingularibus veluti aſserit Ariſt. 7.
met. 57. cum dicit nihil vniuerſalium ſepara
tim pręter ſingularia eſt, quòd etiam confir-
mat 1. poſt. 81. ¶ iterum quæres, omnis quæ- **Dub.**
ſtio poteſt, ne eſse præcognitio, & omnis præ-
cognitio poteſt ne eſse queſtio? ¶ Dicitur, ꝙ **Sol.**
præcognitio quid nominis adeò eſt præcogni
tio, quæ nullo mõ poteſt eſse quæſtio, & quæ-
ſtio, quæ dicitur propter quid 2. poſt. t. & 7.
met. 59. non poteſt eſse præcognitio, verum
ſi eſt, poteſt eſse quæſtio, & præcognitio hoc
mõ; videlicet, dicitur quęſtio reſpectu quid
nominis, dicitur præcognitio reſpectu quia
eſt ſimiliter quia eſt, dicitur præcognitio re-
ſpectu propter quid, & dicitur quæſtio reſpe
ctu ſi eſt.

Tex. 3. vide 2. priorum cap. de deceptione.

Eſt autem cognoſcere, alia quidem prius cognoſcentem, quorundam vero, & ſimul accipientem cognitionem.

Postqvam notificauit quòd omnis doctrina fit ex precedente cognitiune, & declarauit numerum præcognitionum, & præcognitorum: ex quibus fit umnis doctrina nunc intendit manifeſtare, quòd non omnia cognoſcuntur ex præcedente cognitiune: ſed quædam ſic, & quędam non vnde. ¶ Diniditur iſte tex. in tres partes, in prima ducet, quòd quædam cognoſcuntur ex prænia cugnitione, & quædam nun, quę nominat communi numine, in 2. ibi (vt quæcunque) exemplo declarat, quæ non cugnoſcuntur ex prçuia notione in 3. ibi (quòd quidē) nominat pruptio nomine per exemplum, illa quæ cognoſcuntur ex præcedente cognitione, & illa quæ non eugnoſcuntur ex præcedente cugnitione, quantùm ad primum, aliquis poſſet dicere, ò Ariſt. illa quæ ſciuntur, ſcinntur ne umnia ex præcedēte cognitione? Reſpondet Ariſt. quaſi dicat, non, ſed quædam cugnuſcuntur, ideſt, ſciuntur per prius cognoſcentē .i. ex prçcedente cognitione: & quędam ſunt, quurum non eſt cugnitio per prçcedentem cognitionem, ſed ſimul cugnuſcuntur, ideſt, ſubitò 2. priorum 19. quòd ſentiuntur ſine vlla prçuia notione cognoſcuntur, non ſciuntur, & nota, quòd illa, quę ſcinntur ex prçcedente cugnitiune, ſunt (alia) ideſt, diuerſa ab illis, quæ non cognoſcuntur ex præcedente gnitione: tū quia cugnoſcūtur diuerſo modu cugnitionis: tùm etiam quia cognuſcuntur à diuerſis putētijs quoniam quæ cognoſcuntur hoc modo cognitionis, ſcilicet, ex præcedente cognitione, cognuſcuntur ab intellectu quæ verò cognuſcuntur aliu modo cognitionis, ſcilicet, ſine præcedente cugnitione, cognuſcuntur à ſenſu, qui intellectus valde eſt à ſenſu diuerſus iuxta dictum Auer. 1. puſt. 182. vbi aſſerit oppuſitas, ſeu diuerſas res cumprehendentes oportet eſſe uppoſitus, ideſt, diuerſos. ¶ Dices, quæ ſunt illa, quæ cognoſcuntur ſimul ſubitò ſine nulla prçcedente cognitiune? ¶ Reſpondet Ariſt. & dicit.

Petitio. Reſpōſio

Vt quęcunque ſunt ſub vniuerſalibus, quorum habet cognitionem.

Postqvam ducuit, quòd nun omnia cognuſcuntur, ex præcedenta cognitiune: ſed quædam ſic, & quædam non. In hac parte illa exemplu declarat, quæ non cognuſcuntur ex præcedente cugnitiune: vnde ſi quis diceret, ò Ariſt. quæ ſunt illa, quę nun cognoſcuntur ex præcedente cognitione? Reſpondet ſic, dicens (vt) ideſt, verbi gratia (quæcunque) ideſt, omnia quę ſunt ſub vniuerſalibus quurum habet cognitiunem, ideſt, quurum vniuerſalium habet cognitionem adde tu per prius cugnoſcentem ideſt, ex præexiſtente cognitione, vt ſub homine ſpecie vniuerſali ſunt ſingulares humines: & vniuerſaliter ſub qualibet ſpecie ſunt indiuiduo, & ſingularia, vt bene Ariſt. in cap. de ſubſtantia, quádu dixit, ſecundę autem ſubſtantiæ dicuntur ſpecies, in quibus, ideſt, ſub quibus eę, quæ principaliter ſubſtantię dicuntur, inſunt: & hæ quidem, & harum ſpecierum genera, vt quidam homu in ſpecie quidem eſt in homine, ideſt, ſub humine, ex quibus ſequitur vera textus intelligentia: vt ſeipſum exponit Ariſt. quòd quæ cognoſcuntur ſine prçcedente cognitione, ſunt ſingularia, quę ſunt, ideſt continentur ſub vniuerſalibus, vt dicet etiam Ariſt. in tex. 4. addit etiam Auer. ꝙ nun ſulum ſingularia non cognoſcuntur ex præcedente cognitione; ſed etiam illa, quæ reminiſcentia cognoſcuntur v. g. ſunt duo amici in ſtudio, Sortes, & Platu qui, completo ſtudiu, curonantur curona docturatus deinde quiſque ſuum capit iter, & alter per longum tempuris ſpatium nō videt, alterum & interim intercedit obliuio, qua intercedēte, fortè fortuna inter deambulandum in foro alter obuiam venit alteri, & alter cugnoſcit alterū ex illa prænia notione, quæ prius præceſſit, ergo vnum ſingulare, vt Sortes, cognuſcit aliud ſingulare, vt Platonem ex præuia notione, Reſpundet Auer. & dicit, ꝙ licet reminiſcentia fiat ex prænia notione: tamen illa non eſt doctrina, & diſciplina, non enim continetur in illa enuntiatione: quoniā illa reminiſcentia eſt eadem ſcientia prius habita, vnde id quòd prius cognoui, cugnoſco nunc, eſt enim idem ſuccedenti, ſed ſcientia concluſionis non eſt eadem cum ſcientia præmiſſarum: & ſic licet ſcientia concluſionis, & reminiſcentia fiat ex præcedente cugnitiune diuerſo tamen modo, & ſcientia concluſiunis continetur ſub enuntiatione Ariſt. reminiſcentia verò nun. ¶ Dices ſi illa cognoſcuntur ſine præcedente cognitione, quę ſunt ſub vniuerſalibus, vt ſingularia: vellem ſcire modo pruptiu nomine quæ cugnuſcuntur ex præcedente cognitione, & quæ nun? Reſpondet Ariſt. & dicit.

Quod enim omne triangulum habet duobus rectis æquales, præſciuit, quòd autem hoc, quód eſt in ſemicculo triangulum eſt, ſimul inducens cognouit.

Pustqvam exemplificauit illa, quæ non ſiunt

fiunt ex præcedente cognitione: nunc proprio nomine nominat, & declarat tam illa, quæ cognoſcuntur ex præcedente cognitione, q̃ illa, quę non cognoſcuntur ex præcedẽte cognitione: & primò declarat illa, quæ fiũt ex præcedente cognitione: ſecundò quæ non fiunt ex præcedente cognitione, ibi (quòd enim) vnde hæc pars diuiditur in duas partes; in prima nominat quæ fiunt ex præcedẽte cognitione: in 2. quæ non fiunt ex præcedente cognitione: Quantùm ad primũ: quaſi dicat Ar. ſi tu neſcis quæ ſunt, & quomodo vocantur illa, quæ fiunt ex præcedente cognitione: dico, ꝙ ſunt, & vocantur vniuerſalia propoſitiones vniuerſales: verbi gratia, hæc propoſitio vniuerſalis, omnis triangulus habet tres angulos æquales duobus rectis fit ſcitur ex præcedente cognitione, ideſt, ex ſuis

Petitio. ſingularibus. ¶ Dices quomodo fit hoc. ¶ Di

Reſpõſio cas ſic: ſi volo ſcire, hanc propoſitionem vniuerſalem eſſe veram: oportet, illam ſcire ex præcedente cognitione, ideſt, facta inductione in omnibus ſingularibus, vt omnis triangulus habet tres angulos, eſt vera: quoniam hic triangulus ſingularis ſignatus in arena habet tres angulos: hic triangulus ſignatus in muro habet tres angulos, & hic, qui eſt in ſemicirculo habet tres angulos: & ſic de ſingulis. ergo vera eſt hæc vniuerſalis, ſcilicet, omnis triangulus habet tres angulos, & ſic vniuerſale fit ex præcedente cognitione: & ſicut dictum eſt de hac propoſitione vniuerſali, ſic etiam dicitur de oĩbus propoſitionibus vniuerſalibus. vnde præmiſſæ demonſtrationis, quæ ſunt vniuerſales, cognoſcuntur ex præcedente cognitione, ideſt, ex ſuis ſingularibus; non autem ex præcedente cognitione, ideſt, ex alijs præmiſſis: quoniam ſequeretur

Petitio. proceſſus in infinitum. ¶ Dices ſolum præmiſ

Reſpõſio ſæ vniuerſales fiunt ex præcedente cognitione, & non aliæ? ¶ Reſpondet Auct. & dicit, ꝙ non ſolum præmiſſæ, ſed etiam quæſita naturaliter ignota fiunt ex præexiſtente cognitio-

Petitio. ne. ¶ Dices, quomodo fit hoc? ¶ Dicas hoc

Reſponſio. modo, videlicet, hæc concluſio, omnis homo eſt riſibilis eſt naturaliter ignota, & non ſcita: ſed vt notificetur, & fiat nota, & vt ſciatur, oportet ſciri ex præcedente cognitione, ideſt, ex præmiſſis vniuerſalibus, dicẽdo, ſic, omne rationale eſt riſibile, omnis homo eſt rationalis, ergo omnis homo eſt riſibilis. ecce modo illa concluſio, ſcilicet, omnis homo eſt riſibilis, quæ erat ignota, nunc eſt nota, & ſcita ex præcedente cognitione, ideſt, ex præmiſſis vniuerſalibus, & illæ præmiſſę vniuerſales etiam ſciuntur ex præcedente cognitione, ideſt, ex ſingularibus, & ne detur proceſſus in infinitum: ſi quæres, illa ſingularia fiũt ne ex præcedente cognitione? dicas ꝙ nõ cognoſcuntur ex præcedente cognitione, ſed ipſa ſunt præcedẽtes cognitiones ex quibus notificantur propoſitiones vniuerſales, & præmiſſæ vniuerſales ſunt præcedentes cognitiones, ex quibus ſciuntur concluſiones 1. poſt.

Dub. 134. ¶ Dices quarè Ariſt. non exemplificauit de quæſitis, ſicut de propoſitione vniuerſa

Sol. li? ¶ Dicitur quoniam non erat dubium, immò notiſſimum ꝙ quæſita fiunt ex præceden-

Petitio. te cognitione. ¶ Iterùm dices, ſi ſingularia nõ fiunt ex præcedẽte cognitione: quomodo co

Reſponſio. gnoſcuntur, & ſciuntur, quando ſunt ignota? ¶ Reſpondet Ariſt. & dicit.

Quod verò hic, qui eſt in ſemicirculo triangulus ſit ſimul inducens cognouit.

POSTQVAM Ariſt. proprio nomine nominauit quæ ſunt illa, quæ cognoſcuntur ex præcedente cognitione: nunc proprio nomine nominat illa, quæ non cognoſcunt ex præ præcedente cognitione, & declarat modum, quomodo cognoſcuntur, quaſi dicat Ariſt. ſi tu neſcis, quomodo vocantur illa, quorũ cognitio eſt ſimul, ideſt, quæ non cognoſcũtur ex præcedente cognitione: dico, ꝙ nominantur, & ſunt ſingularia, verbi gratia (hic) ſcilicet triangulus qui eſt in ſemicirculo, ideſt, hoc ſingulare ſignatum (triangulus ſit) ideſt

Petitio. exiſtat. ¶ Dices quomodo ſcitur hoc ſingulare? ¶ Reſpondet & dicit (ſimul inducens co-

Reſponſio. gnouit) ideſt, ſubitò, quòd re pſentatur ſenſui: ſenſus cognoſcit ipſum immediatè ſine vlla prævia notione v. g. ego non cognoſco Regem Philippum; ſed ad hoc vt ipſum cognoſcam, neceſſe eſt, vt ipſe ſit coram ſenſu; ſenſus verò cum ſentit hoc ſingulare ſcilicet; Philippum, ipſum cognoſcit ſubitò ſine vlla præcedente cognitione. vnde dicit Ariſt. 7. met. 35. & 53. ſingularia ſenſu cognoſcuntur: cum enim abeant ab actu; non eſt manifeſtũ vtrum ſint aliquando, an non ſint. ex quo fiat ratio talis 1. poſt. 99. ſicut ſe habet negatio ad negationem; ſic ſe habet affirmatio ad affirmationem ſed ſi per abſentiam ſingularium à ſenſu ſubito de ipſis non remanet cognitio. ergo per præſentiam ſingularium coram ſenſu ſimul ſtatim ſine vlla prævia notione ipſa cognoſcuntur à ſenſu cognitione ſenſitiua: ꝙ confirmans Ariſt. 7. ethicorum cap. 5. ſic dixit; ſingularibus ſenſus prædominatur, & alia eſt ſcientia vniuerſalis; alia vero ſingularium rerum, quibus ſenſus dominatur. quaſi dicat, ꝙ ſcientia vniuerſalis eſt alia, ſeu diuerſa à ſcientia ſingularium: quoniam ſcientia rei vniuerſalis fit ex præcedente cognitione: ſcientia verò ſingularium fit ſine præcedente

cogni-

cognitione. prima enim eſt intellectiua, de-
monſtratiua, vel definitiua: ſecunda verò eſt
ſenſitiua. dat exemplũ Ariſt. ibi dicens, om-
ne dulce oportet guſtare: hæc eſt propoſitio
vniuerſalis, quæ fit ex præexiſtente cognitio
ne, hoc dulce, quod eſt vnum ſingulare, non
fit ex præexiſtente cognitione, ſed guſtatur,
& ſentitur ſenſu guſtus: verbi gratia, ſi dice-
ret aliquis hoc zaccarum eſt dulce, non cre-
derem illi, donec ſenſu guſtus guſtatẽ illud:
& quid clarius? vnde valeant illi, qui dicunt,
ꝙ Ariſt. hic docet tempus præmiſſarum, &
ꝙ hic faciat ſyllogiſmum, vel demonſtratio-
nem; cum alia, & alia & ad altiora ſit Ariſt.
intentio: quod idem aſſerit Ar. 2. de anima 60.
& 1. met. 1. ſenſus eſt ſingularium, ſcientia
verò vniuerſalium, & 1. poſt. 182. ſingularia
(Dub.) ſenſu compræhenduntur. ¶ Sed dices: contra
nam illa, quæ præſciuntur, fiunt ex præceden
te cognitione, vt patet in tex. ſed ſingularia
præſciuntur, vt ait Auer. in libro de inſom-
(Sol.) nijs cap. penultimo: ergo ſingularia fiunt ex
præcedente cognitione. ¶ Dicitur ꝙ, quando
ait Auer. ꝙ ſingularia præſciuntur, non intel
ligitur, ſicut intelligitur hic, ſed hoc modo,
videlicet: quoniam vniuerſale 6. ethicorum
cap. 13. fit ex ſingularibus, vnde oportet, ꝙ
præſciantur, ideſt, ꝙ præhabeantur ipſa ſin-
gularia, ex quibus præhabitis fit vniuerſale,
aliter vniuerſale nec fieri, nec haberi poſſet,
iuxta dictum Ariſt. 1. de anima 8. & Auer. 1.
poſt. 162. & 12. met. 27. vbi dicit ꝙ vniuerſa
le aut nihil eſt, aut poſterius eſt, ideſt, vniuer
ſale non eſt ante ſingularia, ſed eſt poſt ſingu
laria; quoniam fit ex ſingularibus, & ſic ſingu
laria præhabentur: ſed non præſciuntur.
¶ Vnde optimè dicebat Auer. 1. phy. 5. & pri
mo poſt. 134. ꝙ ſingularia ſunt principiũ ac-
(Dub.) quiſitionis ipſius vniuerſalis. ¶ Iterum dices,
ſenſus ſentit vniuerſale, ergo non ſentit ſin-
gulare: dicit enim Ariſt. 13. met. vltimo ſen-
ſus ſentit vniuerſale, vt viſus videt colorem
(Sol.) vniuerſalem. ¶ Reſpondet ibidem Ariſt. vi-
ſus videt colorem vniuerſalem per accidens,
inquantum hic color, quem videt, eſt color.
(Dub.) ¶ Amplius, ſingulare fit ex præcedente co-
gnitione vniuerſali: ergo falsò dicit Ariſt. ꝙ
ſingulare non fit ex præcedente cognitione:
probatur ſic: nam ſcio, hanc mulam ſingula-
rem eſſe ſterilem: quoniam ſcio omnem mu-
lam eſſe ſterilem: ergo ſingulare cognoſcitur
(Sol.) ex præcedente cognitione vniuerſali. ¶ Sol-
uitur, ꝙ verè artificialiter; cum regula artis
vniuerſale fit ex ꝓcedẽte cognitione. ſ. ex ſin
gularibus. tamen ſi ſingulare fit ex præexiſtẽ-
te cognitione vniuerſali, hoc eſt, præter regu
lam artis per accidens & contingenter nõ ne
(Dub.) ceſſario. ¶ Dices: illa potentia, quæ cogno-
ſcit vnum obiectum, nõ cognoſcit reliquum;
vt ſenſus viſus ſentit odorem, non autem ſo-
num, nec odorem: ſed ſenſus in communi ſen
tit vniuerſale 1. poſt. 106. ergo non ſentit ſin
gulare. ¶ Dicitur, ꝙ ſenſus ſi ſentit vniuerſa- (Sol.)
le, non primò, ſed primò ſingulare: deinde
vniuerſale intellectus. è contra teſte dilucidiſ
ſimo Themiſtio 3. de anima 9. ¶ Vel dicas, ꝙ (Alia ſol.)
ſenſus dupliciter conſideratur vno modo, vt
eſt potentia communis, & ſic eſt vniuerſalis,
vt viſus indifferẽter poteſt videre omnes ſin
gulares colores, vt hoc album, hoc nigrum:
alio modo ſecundũ operationem, ſeu in actu
ſecundo: tũc dicitur, ꝙ ſenſus eſt vniuerſalis,
quando conſideratur vt potentia: ſed quãdo
conſideratur ſecundũ operationem, & in actu
ſecundo, tunc eſt ſingularis. ¶ Quidam ex
hoc tex. ignoranter ſumunt, ꝙ propoſitio ſin
gularis, vt ſortes eſt animal, ingreditur ſyl-
logiſmum: quoniam Ariſt. facit ſyllogiſmum
quem ingreditur propoſitio ſingularis, quã-
do dicit, omnis triangulus habet tres angu-
los æquales hic qui eſt in ſemicirculo, eſt triã
gulus: ergo hic, qui eſt in ſemicirculo, habet
tres angulos æquales: ſi iſti intelligerẽt, quid
facit Ariſt. in hoc tex. non dicerent hæc ſic
falſa: & contra Ariſt. numquam enim mens
Ariſt. fuit hic facere ſyllogiſmum, nec demõ
ſtrationem; ſed tantùm declarare, quæ cogno
ſcuntur ex præcedente cognitione, & quæ nõ
veluti diximus: tamen datò, & non conceſſo,
ꝙ Ar. facit hic ſyllogiſmum: non per hoc eſt
dicẽdum, ꝙ propoſitio ſingularis ingrediatur
verũ & cathegoricum ſyllogiſmum defini-
tum in libro priorum cap. 1. niſi per accidẽs:
ſed ingreditur ſyllogiſmum ſeruantem figu-
ram tantùm, non autem ſeruantem figuram,
& modum nam licet hic ſyllogiſmus, omnis
homo eſt animal, ſortes eſt homo, ergo ſor-
tes eſt animal, ſit in figura prima; quoniam
medium ſubijcitur in maiori, & prædicatur
in minore. tamen non eſt in aliquo modo fi-
guræ; quoniam nullus modus reperitur in fi-
guris, qui fiat ex minore ſingulari. ſed ex par
ticulari, quæ particularis propoſitio differt à
ſingulari, ſicut cælum à terra: quoniã aliud
eſt dicere, aliquis homo eſt philoſophus: &
aliud eſt dicere, ſortes eſt philoſophus: nam,
quando dicitur, ꝙ aliquis homo eſt philoſo-
phus, dico, omnes qui ſunt philoſophi, & plu
res; ſed quãdo dicitur, ſortes eſt philoſophus,
dico vnum ſingulare, vnam determinatã per
ſonam, & ſic numquam reperitur, ꝙ propoſi
tio ſingularis ingrediatur ſyllogiſmum ſeruã
tem modum, & figuram, ſed ſeruantem figu
ram tantùm: qui ſyllogiſmi, quando fiunt ab
Ariſt. 7. ethicorum cap. 5. & in libro de motu
animaliũ cap. 4. & ab Auer. in epit. log. cap.
de

de prima, & ſecunda & tertia figura, dicuntur potius exempla ſyllogismorum, nō veri ſyllogismi. hinc Ariſt. 1. priorum cap. 1. numerans propoſitiones non numerauit propoſitionem ſingularem: ſed tãtum vniuerſalem particularem & indefinitam: niſi quoniam nō ingreditur ſyllogismum, quem definire intendit: ſed quoniã hoc quæſitum contra aliud ſentientes, hinc breui, illo aſpirante, à quo cælum, & tota natura dependet, foras mittemus. Ideo in illud tempus reponatur.

Tex. 4. *Quorundam enim in hunc modum diſciplina eſt, & non per medium extremum cognoſcuntur: quæcunque iam ſingularia ſunt, & non de ſubiecto aliquo.*

AB instituto non diſcedendo, eo ordine circa huius textus expoſitionē procedemus; quo ſanè in pcedentibus, cũ ergo declarauit, quæ ſunt illa, quæ cognoſcuntur ex præuia notione; & quę non. nunc cōcludit illa, quæ dixit clariore vocabulo, declarãdo quæ ſunt illa, quæ non cognoſcuntur ex præexiſtente cognitione, & docet, ꝙ ſcire eſt duplex; aliud in potentia; & aliud in actu. ¶ Diuiditur iſte

Diuiſio tex. textus in quatuor partes, in prima recolligit quæ dixit ſupra, & alio nomine nominat, & declarat quæ ſunt illa, quæ non cognoſcũtur ex præcedente cognitione: In 2. ibi (Antequàm) docet quod, ſcire eſt duplex, aliud in potentia. Aliud in actu. quoniam per hanc diſtinctionem ſoluit in ſexto tex. cauillum, & ſophysma Menonis, & ſophyſtarum. In 3. ibi (quod enim neſciuit) docet quomodo pręmiſſæ inductionis debent eſſe notæ. In 4. ibi (ſed manifeſtum) determinat veritatẽ. Quantùm igitur ad primum dicit Ariſt. recolligendo quæ dixit: (quorundam enim) adde tu entium (eſt diſciplina) ideſt, cognitio (in) ideſt, per (hunc modum) ſcilicet dictum in tex. 3. ideſt, ſine præexiſtente cognitione.

Petitio. ¶ Dices, o Ariſt. quod eſt illud, quod non fit

Reſpōſio ex præexiſtente cognitione? ¶ Reſpondet, & dicit, quòd eſt (vltimum) ideſt, ſingulare quod non cognoſcitur (per medium) ideſt, per præexiſtentem cognitionẽ ¶ Dices qua-

Petitio. rè ſingulare vocatur vltimum? ¶ Dicas: quo-

Reſponſio. niam vltimò ſubijcitur, verbi gratia, in hoc ſyllogiſmo, omnis homo eſt animal, ſortes eſt homo, ergo ſortes eſt animal, ly homo eſt medium, quoniam ſapit naturam ſubiecti, & prædicati: in prima figura ly ſortes ſubijcitur vltimò; & in minori, & in concluſione, & nũquam prædicatur. vnde ſequitur, ꝙ cum ſingulare non prædicetur de ſubiecto, non cognoſcitur per medium terminum. ſed cognoſcitur, & percipitur ſenſu, & non ſyllogiſmo omninò: ſed eius attributa, ſeu prædicata noſcuntur ſyllogiſmo, vt notat Auer. in com.

¶ Sed dices, eſt ne vnum tantùm quod non *Petitio.* cognoſcitur per medium cuius eſt diſciplina ſine præexiſtente cognitione an plura?

¶ Reſpondet Ar. quaſi dicat, ſunt plura. ¶ Di- *Reſponſio.* ces ſi ſunt plura, quæ ſunt, & quomodo proprio nomine vocantur? ¶ Reſpondet, & dicit, (quæcunque iam) ſingularia ſunt. ¶ Di- *Petitio.* ces, quæ ſunt iſta ſingularia? ¶ Reſpondet, *Reſponſio.* quaſi dicat ſunt illa, quę fuerũt definita in ante pdicamentis, cap. 2. & in cap. de ſubſtãtia: ſed quaſi dicat nunc iterùm dicimus propter memoriæ renouationem (& non de ſubiecto aliquo) (&) ideſt quæ (non) quaſi dicat prædicantur de aliquo ſubiecto. ¶ Dices, ſingu- *Dub.* lare dicitur pluribus modis: vno modo minus vniuerſale, vt ſpecies, vt homo 1. phy. 4. 2. poſt. 82. & in prædicamentis cap. de qualitate: Alio modo, ſingulare compoſitum extra animam exiſtens, vt ſortes, de quibus ſingularibus intelligit hic Ariſt? ¶ Reſpondet idẽ *Sol.* Ariſt. in tex. & dicit, quæ non de ſubiecto aliquo, adde tu prædicantur ad excludendum ſingulare, quod eſt minus vniuerſale, quod prædicatur de ſingularibus, Porphyrio teſte cap. de ſpecie. ¶ Dices ſingulare eſt duplex, *Petitio.* aliud ſubſtantiæ, vt Franciſcus: Aliud accidẽtis, vt hoc album, in ante prædicamentis cap. 2. & in cap. de ſubſtantia 1. poſt. 33. 7 met. 2. in libro de inſomnijs cap. penultimo, & in Epit. log. cap. de vniuerſali, quod ſingulare eſt illud, quod non prædicatur de aliquo ſubiecto? ¶ Reſpondet Ariſt. in tex. quaſi di- *Reſpōſio* cat non hoc vel illud, ſed quæcunque ſingularia, ideſt tàm ſubſtantiæ, quàm accidentis de ſubiecto non prædicantur. ¶ Dices contra *Replica.* nam ſingulare accidẽtis prædicatur de ſubiecto, vt ſortes eſt hoc album: vt dicit Auer. in ante prædicamentis cap. 2. ergo non intelligit ſingularia accidentis, ſed ſingularia ſubſtantiæ ſolũ. ¶ Pro ſolutione nota, ꝙ prædica- *Sol.* ri de ſubiecto intelligitur bifariam; Vno modo naturaliter tantùm, veluti ſunt omnia accidentia communia, quæ naturaliter tantum de ſubiectis prædicantur, vt coruus eſt niger, & cignus eſt albus. alio modo naturaliter vniuerſaliter, ideſt, per ſe eſſentialiter: tunc dicitur ꝙ licet ſingulare accidẽtis prædicetur de ſubiecto; tamen naturaliter tantùm, ſed non naturaliter vniuerſaliter per ſe, & eſſentialiter modo quando dicit Ariſt. quæcunque ſingularia tàm ſubſtantię, quàm accidentis non prædicantur de ſubiecto intelligitur naturaliter eſſentialiter per ſe & ſic omnia ſingularia intelliguntur. ¶ Sed dices contra, accidentia *Replica* communia prædicãtur de ſubiecto eſſentialiter, vt ſignũ eſt albũ, teſte Auer. 1. poſt. 149. ergo

ergo non ſolum naturaliter, ſed vniuerſaliter
eſſentialiter, & per ſe ſingularia accidentis

Sol.

prædicantur de ſubiecto. ¶ Reſpondet Auer.
ibidem, & dicit, ꝙ per ly eſſentialiter non in
telligitur vniuerſaliter, & per ſe, ſed naturali
ter tm̄. ¶ Vnde ſumas, ꝙ omnia accidentia cō

Nota pulcrā concluſionem.

munia prædicantur de ſubiecto eſſentialiter,
ideſt, naturaliter. Ex quibus nota, ꝙ ſingula-
ria ſubſtantiæ non prædicantur de ſubiecto,
niſi in naturaliter: ſingularia verò accidentis
naturaliter, & in hoc differunt: ſed ſingula-
ria ſubſtantiæ, & accidentis conueniunt: quo
niam nullum ipſorum prædicatur naturaliter
vniuerſaliter, & per ſe. ¶ Sed dices quare ſin

Petitio.

gularia ſubſtantiæ non prædicantur de ſubie-
cto, ſingularia verò accidentis prædicantur?

Reſponſio.

¶ Nota 1. poſt. 147. & 148. Regula ad cogno
ſcendum quando aliquod prædicatur, & quā
do nō prædicatur, hæc eſt: prædicatum enim
naturale ſumitur ab eſſe naturali, veluti ſi ex
tra animam aliquod eſt aptum natum eſſe in
aliquo tūc in aīa, illud pōt prædicari de illo,
& ſi extra animam aliquod non eſt aptum na
tum eſſe in aliquo tunc illud extra animam
non poteſt prædicari de illo, & quoniam ſin-
gulare ſubſtantiæ extra animam non eſt in ali
quo vt in ſubiecto: quia ipſum eſt ſubiectum,
in quo aliquid eſt, & de quo prædicatur, vt di
cit Ariſt. in ante prædicamentis cap. 2. & in
cap. de ſubſtantia. Ideò in anima ſingulare ſub
ſtantiæ non prædicatur: vnde in cap. de ſub-
ſtantia dixit Ariſt. à prima ſubſtātia nulla eſt
prædicatio. verùm ſi prædicatur, non niſi ſe-
cundum accidens, & innaturaliter: pro quo
vide quæſitum noſtrum, vbi diffuse dictū eſt.

Petitio.

¶ Dices: quotuplex eſt prædicatum natura-
le, quod de ſubiecto naturaliter prædicatur?

Reſpōſio

¶ Reſpondet Auer. in cap. de demonſtratio-
ne & 1. poſt. 148. & 7. met. 59. & dicit, ꝙ eſt
triplex, primum, quando cauſſa prædicatur
de cauſſato, vt homo eſt rationalis. Secūdum
quando accidens prædicatur de ſubiecto, tàm
proprium, vt homo eſt riſibilis, quàm com-
mune, vt cignus eſt albus. Tertium quando
ſuperius, ideſt, genus prædicatur de inferio-
ri, vt de ſpecie, vt homo eſt animal hæc ergo
eſt regula cognoſcendi, quando aliquod præ
dicatur, & quādo non prædicatur; & tot ſunt
prædicata naturalia, quorum oppoſita dicun
tur prædicata innaturalia.

Antea uerò quàm inductum ſit, aut acceptus fue
rit ſyllogiſmus, modo quidem aliquo fortaſſe
dicendum eſt, ſcire: modo autem alio non.

POSTQVAM Ariſt. in prima parte hu-
ius textus nominauit nomine proprio illa en
tia, quæ non cognoſcuntur ex præexiſtente
cognitione; in hac 2. parte affert diſtinctionē
de duplici ſcire, per quā vult ſoluere ſophiſ-
ma Menonis; & cauillum ſophiſtarum: ſed
pro intelligentia nota, ꝙ qui vult cognoſce-
re vniuerſale, debet inducere omnia ſingula-
ria, quibus inductis cognoſcit actu ipſum vni-
uerſale, ſed antequam faciat inductionem ip
ſorum ſingularium non in actu, ſed potentia
cognoſcit ipſum vniuerſale, verbi gratia, vo-
lo ſcire hanc vniuerſalem propoſitionem, ſci-
licet, ꝙ omne animal mouet mandibulam in
feriorem: Vel ꝙ omne animal cornutum ca-
ret dentibus in mandibula ſuperiori anteꝗ̄
faciam inductionē, ſcio quodam modo, ideſt,
in potentia, neſcio. alio modo ſcilicet in actu
ſed cum induco ſingularia dicendo ſic; hoc
animal mouet mādibulam inferiorem, & hoc
animal mouet mandibulam inferiorem, &
ſic de ſingulis: ergo omne animal mouet mā
dibulam inferiorem, nunc ſcio in actu, illam
vniuerſalem propoſitionem eſſe veram vnde
ante vſum inſtrumenti ſcimus in potentia;
poſt uſum inſtrumenti, ſcimus in actu ſimili-
ter, antequam præmiſſæ accipiantur, & ordi-
nentur in debito modo, & figura, ſcimus cō-
cluſionem in potētia: ſed cum præmiſſæ ſunt
ordinatæ in modo, & in figura, ex quibus ſe-
quitur concluſio: ſcimus in actu ipſam cōclu
ſionem. quibus ſic declaratis ait Ariſt. (ante
verò quàm inductum ſit) ideſt, antequam in
ducantur ſingularia, vel antequam ſit facta in
ductio (dicendum eſt) ideſt, ipſe inducens po
teſt dicere, ꝙ aliquo modo ſcit, ſupple tū ip
ſum vniuerſale, ideſt, in potētia, & poteſt di
cere, ꝙ non ſcit alio modo, ideſt, in actu. Ite
rum lege litteram (antequàm acceptus fuerit
ſyllogiſmus) ideſt, fuerint acceptæ præmiſ-
ſæ, & ordinatæ in ſyllogiſmo (dicendum eſt)
ideſt, ipſe ſyllogizans poteſt dicere, ꝙ ſcit ali
quo modo concluſionem, ideſt, in potentia;
& poteſt dicere ꝙ alio modo non ſcit conclu
ſionem, ſcilicet, in actu, verùm nota, ꝙ ſi-
cut dicitur de ſyllogiſmo, & inductione, ſimi
liter de omni inſtrumēto. ¶ Dices: quare Ar. *Dub.*
non dixit hic, ꝙ antequam fiat enthimema,
& exemplum quodammodo ſcimus, & quo-
dam modo non, ſicut dixit de inductione, &
de ſyllogiſmo? ¶ Dicas: quonim dicendo de Sol.
ſyllogiſmo, dixit etiam de enthymemate:
quoniā enthymema proportionaliter eſt ſyl
logiſmus, & cum dixit de inductione, ſimi-
liter dixit etiam de exemplo. hanc diſtinctio
nem de duplici ſcire cōfirmat Ariſt. 13. met.
vltimo. ¶ Sed dices quando aliquis vult ſci- Dub.
re aliquid, in actu, antequàm ſciat in actu ha
bet aliquid ſcientiæ? ¶ Reſpondet Ariſtot. 9. Sol.
met. 14. & dicit, diſcentem quoque neceſſe
eſt fortaſſe aliquid ſcientiæ habere, quaſi dicat

ꝙ nō

quòd neceſſe eſt, ꝙ ſciant in potentia, & ſi ne
ſcit, neſcit in actu, vnde dixit 2. Ethic. cap. 1.
nos ſumus apti, ideſt, habemus aptitudinem
ad recipiendas virtutes antequàm illas habea
Petitio. mus in actu. ¶ Dices, quomodo prius ſcimus vir
tutes, vel ſcientias in actu, vel in potentia?
Reſpõſio ¶ Reſpondet Ariſt. 2. Ethic. cap. 1. & dicit, ꝙ
naturaliter prius nobis inſunt potentiæ,
deinde actus, ex quo ſequitur, quòd prius ſci
mus in potentia deinde in actu, quia potentia
Replica. præcedit actum 9. met. 14. ¶ Dices contra 9.
met. 13. actus eſt prior potentia, ergo prius
Sol. ſcimus in actu, & deinde in potentia. ¶ Dicitur,
ꝙ in vno indiuiduo potentia præcedit actũ, vt
lici fortes potentia prius eſt medicus deni
de actu eſt medicus, ſed in diuerſis indiuiduis
actus eſt prior potentia, vt ibidem dicit Ar.
Petitio. & 2. de anima 6. ¶ Dices, quæ eſt melior ſcien
tia illa, quæ eſt in potentia, vel quæ eſt in actu?
Sol. ¶ Reſpõdet Ariſt. 6. Ethic. 8. & dicit apud quẽ
eſt ſcientia vniuerſalis, ideſt, in potentia abs
ſque particulari, ideſt in actu non eſt ei poſſi
bile operari quidquam: quia ſcientia in poten
tia non eſt perfecta ſecundum vltimum actũ
dat exemplum Ariſt. & dicit, nã ſi quis ſciat,
ꝙ leues carnes facile digeruntur, & ſalubres
ſunt: ſed quæ ſint leues carnes ignoret: non
Replica. faciet ſanitatem. ¶ Sed dices contra: nã dicit
Ariſt. 12. met. 51. ꝙ nõ videre eſt melius, quã
videre, ideſt, non videre in actu eſt melius,
quàm videre in actu: ſed non videre in actu,
eſt videre in potentia, ergo videre in poten-
tia eſt melius quàm videre, in actu, ſimiliter
Sol. ſcire in potentia eſt melius quàm ſcire in
actu. ¶ Dicitur, ꝙ qñ dicit Ariſt. ꝙ non vide-
re eſt melius, quã videre, intelligitur ratio-
ne rei viſæ, reſpectu illius, quòd videtur, ver-
bi gratia, non videre quædam vilia, eſt me-
lius, quàm videre illa vilia, & non ratione po
tentiæ, vnde dicit Auer. in com. ꝙ ignorare
vilia, & mala, melius eſt, ꝙ ſcire illa, ex quo
Petitio. ſumitur, quòd ignorantia eſt melior ſcientia.
Reſpon- ¶ Dices ſcientia mali eſt ne bona, vel mala?
ſio. ¶ Dicas ꝙ ſcientia mali eſt bona; qm vt in-
quit Plato, ipſius mali cognitio nos à malo
profugere facit: ignorantia verò boni cauſſa
eſt, vt in malum incidamus, quapropter, &
è conuerſo ignorantia mali incidere nos fa-
cit in malum: cognitio verò boni ad ample-
xum ipſius hominẽ præparat, vnde ſequitur,
ꝙ omnis cognitio eſt bona, tam mali, quàm
boni, & ideò homo debet eſſe peritus in ma
lo, & bono: in malo, vt fugiat ipſum, & ad fu-
gam in bono, vt amplectatur ipſum: & ad vſũ.

*Quod enim non ſciunt, ſi eſt ſimpliciter. hoc quo
dammodo ſciunt, quòd duobus rectis pares ha-
bet ſimpliciter.*

CVm Ariſt. notificauit, ꝙ ſcire eſt duplex,
aliud in potentia, & aliud in actu, nunc do-
cet, quomodo præmiſſæ inductionis debent
eſſe notæ, & dicit (q. d. neſciuit ſi eſt ſimpli
citer) quaſi dicat: ſi quis neſciuit ſimpliciter,
ꝙ ſcilicet, ſubiectum ſeu ſingulare ſit, quõ
ſciuit, quòd habet tres, ſcilicet prædicatum,
quaſi dicat, ſi nos diximus, ꝙ ſubiecta ſingula
ria, quæ ſunt præmiſſæ inductionis nullo mo
do ſunt nota: quõ poſſumus affirmare de illis
prædicatum, cũ impoſſibile ſit, affirmare præ
dicatũ de ſubiecto, niſi præſupponamus ſub-
iectum eſſe: vt dicit Auer. 1. poſt. 73. ſed nota
quòd in hac parte duo ſunt, vnum eſt prædi-
catum ſcibile, & ſubiectum de quo ſcitur:
ſubiectum eſt ſingulare, prædicatum verò eſt
habere tres per ly (quod) intendit ſubiectum,
quòd eſt ſingulare, ſcilicet hunc triangulum
per ly (habere tres) intendit prædicatum: &
ſic præmiſſæ inductionis quodammodo; ideſt
in potentia ſciuntur, & ſimpliciter, vt ſunt
ſingularia ipſa, & quodam modo non ſciun- Dub.
tur, ideſt, in actu. ¶ Dices ſingularia quan-
do ſunt ſcita in potentia, & quando in actu? Sol.
¶ Reſpõdet Auer. & dicit, quòd ante ſenſatio
nem, ideſt, antequàm ſingularia ſentiantur,
ſunt ſcita, & nota in potentia: dùm verò ſen-
tiuntur tunc in actu ſciuntur; verbi gratia,
antequàm viſus videat hunc colorem rubeũ
poteſt dici, quòd viſus videt hũc colorem: tñ
videt in potentia: cum verò ille color eſt co
ram viſu, tunc viſus actu videt illum, & ſic
quando ſingularia ſciuntur in potentia, ſciũ
tur quodam modo, & ſecundum quid, non
omni modo: qm omni modo ſcire eſt in po-
tentia, & in actu ſcire: vnde qui ſcit in poten-
tia, non ſcit in actu, ſed qui ſcit in actu, ſciuit
in potentia.

*Sed manifeſtum eſt quòd ſic quidem ſcit quoniã
vniuerſaliter ſcit, ſimpliciter autem non ſcit.*

IN hac vltima parte Ariſt. determinat ve-
ritatem. quomodo præmiſſæ inductionis, quæ
ſunt ſingularia aliquo modo ſunt ſcitæ, ſeu
præcognitæ, & aliquo modo non ſunt præ-
cognitæ: quòd innuit illa particula (manife-
ſtum) quæ manifeſtam innuit ſolutionem: &
dicit, ſed manifeſtum eſt; quòd ſic quidẽ ſcit;
ideſt, anteꝙ ſingularia ſentiãtur: iam inducens
ſcit illa (ſic) .i. in potẽtia aſſignat cauſsã Ar. &
dicit (qm vniuerſaliter ſcit) quaſi dicat, ideò
ſcit in potẽtia; qm ſcit vniuerſaliter, mõ ſcire
vniuerſaliter nil aliud eſt, niſi ſcire in potẽtia
(ſimpliciter aũt non ſcit) .ideſt, nõ ſcit ſimpli
citer, ideſt, in actu, ex quo ſequitur ꝙ ſingula
ria anteꝙ ſẽtiant, nõ ſũt omnimodo ſcita, &
nullo modo ſcita, ſed vno modo ſciuntur alio

modo non ſciuntur: ſed cum fuerint ſaniata omni modo ſciūtur. *Petitio.* ¶ Dices, quare ſcire vniuerſaliter, eſt ſcire in potentia? *Reſpōſio* ¶ Dicitur q̃m 2.met. 4. ſcientia inſequitur res ipſas, & q̃m vniuerſale habet eſſe potentiale in ſingularibus 3. de anima 5. & 7. met. 57. ideò ſcire in vniuerſali eſt ſcire in potentia. *Dub.* ¶ Dices, Ar. in ſuperiori parte huius tex. dixit, quòd per ſcire ſimpliciter intelligitur ſcire in potentia, quomodo dicit nunc, q ſcire ſimpliciter, eſt ſcire in actu? *Sol.* ¶ Dicitur q inter alia ſignificata quæ habet hæc particula (ſimpliciter) ſunt hæc ſcilicet, ſignificat aliquando potentiam, & aliquando actum, vnde non eſt inconueniens dicere ſcio ſimpliciter, & neſcio ſimpliciter: dummodo diuerſo modo ſumatur, Ari. in ſuperiori parte huius tex. ſumpſit ly (ſimpliciter) prout dicit potentiam, q̃n dixit hoc quodãmodo ſciuit q duos habet rectos ſimpliciter: nunc verò ſumit ly ſimpliciter, prout dicit actum: ſed quoniam hæc particula ſimpliciter multa habet ſignificata: ideò recurre candide lector ad ſeptimū tex. vbi ad longum eius ſignificata habebis.

Tex. 5. idem 2. priorum cap. 19. *Si verò non, quę in Mennone dubitatio contin get, aut enim nihil addiſcet, aut quæ nouit.*

POSTQVAM Ariſt. notificauit illam diſtinctionē, q ſcire eſt duplex in actu, & in potentia: nunc vult manifeſtare, quòd ſupradicta diſtinctio eſt vera: q̃m ſoluit ambiguitatem Mennonis, priuilegium enim eſt veri, & demonſtratiui ſermonis 1. phy 71. & 4. phy. 31. 8. phy. 22. ſoluere dubia circa ipſum contingentia 1. de anima 21. 2. de anima 12. & 22. & 1. cęli 21. ſed q̃m hæc diſtintio ſoluit ſophiſma Mennonis: ideò dicitur vera. *Diuiſio tex.* ¶ Diuiditur iſte tex. in tres partes in 1. dat ſignum, quòd diſtinctio ſua de duplici ſcire eſt vera in 2. ibi (non enim) cōfutat aliorū ſolutionem, & recitat dubium Mennonis innuendo, quòd per diſtinctionē ſuam poteſt ſolui illud dubium & non aliorum ſolutione in 3. ibi (ſoluunt enim) ponit malam aliorum ſolutionem, vt confirmet ſuam eſſe veram: ſed antequàm textus ſententiam declaremus, eſt notandum, q multiplex fuit opinio de modo ſciendi: prima fuit Eracliti, qui dicebat, quòd propter varietatem, & continuum fluxum rerum non contingit aliquid ſcire, & non datur ſcientia omnino: quàm opinionem, Socrates, & multi alij academici ſequūtur, Socrates enim ſic arguebat, nihil huius mūdi inferioris poteſt ſciri propter continuam rerum variationem, nec poteſt ſciri aliquid mūdi ſuperioris propter magnam diſtātiam, ſicut neq; ſcimus ea, quæ fiunt in Germania regione remotiſſima, ergo non datur ſcire. Plato aūt dicebat, quòd contingit aliquid ſcire: ſed non de nouo, & q noſtrum ſcire eſt ſolum reminiſci, hoc modo videlicet credebat enim Plato, animas rónales de nouo creatas eſſe cū omnibus ſciētijs, & artib⁹, deinde miſtas corpori maculari, impediri, & obſcurari a tali cognitione propter materialitatem, & corporeitatē, cui anima eſt admiſta, & iterū virtute ſenſus, & cognitionis reduci ad ſciētiā, & cognitionem eorū, quę pri⁹ ſciebat vnde, ſcire ſuum eſſe quodã reminiſci Ar. aūt ſtatuit cōtra Socratē, & Heraclytū q ſciētia datur, & eſt, & illã de nouo generari cōtra Pla. ſed pro intelligentia opinionis Ar. nota q ſicut ſe habet materia prima, ſic ſe habet intellect⁹ humanus, materia. n. prima eſt in pura potētia, nullã de ſe habēs formā naturalē, ſed quālibet formā recipit ab agente naturali, ſic intellectus humanus eſt, ſicut tabula raſa, in qua nihil eſt depictū 3. de aīa t. 4. & tantū recipit, quantū ab agente inducitur: adeò q id, quòd inducit in intellectu, de nouo inducitur, ergo omnis ſciētia, quæ inducitur in intellectu, de nouo fit, & acquiritur, & nō per reminiſcentiā. His ſic declaratis, exponatur text⁹ hoc pacto (verò) pro certè innuēs certitudinē notādo certā, & verā conſequētiã (ſi) ſuple tu, dicta diſtinctio de duplici ſcire, in potētia, & in actu, ideſt, q omnia quæſita, & dubia ex aliqua parte ſūt nota, & ex aliqua parte ſunt ignota (nō) adde tu cōcederetur, & nō vera eſſet (contingeret) nota, q nō ſumit hic p quolibet, ſicut in 1. phy. 43. 44. nec p (eſt) ſicut in 1. priorū cap. 6. & 1. phy. 1 & 2. de aīa 2 t. ſed pro, ſequitur, ſicut ſumitur in definitione ſyllogiſmi: vnde dicas (cōtinget) ideſt, ſequetur (dubitatio quę eſt in Mēnone) ideſt, quā ponit Plato in libro Mēnonis, qui Mennō fuit diſcipul⁹ Platonis, quę dubitatio importat duo incōueniētia falsa, & impoſſibilia Primum eſt, q nō datur ſcire omnino, ſecundū eſt, q ſi ſcire dat no eſt ſcire de nouo, ſed eſt per reminiſcentiā, quòd innuit Ar. q̃n dicit aut nihil diſcet) ideſt, omnino non datur ſciētia, vt volebat Heraclitus (aut quę nouit) ideſt, aut ſi datur ſciētia, datur eorū quę aīa prius nouit, ideſt, antequā fuerit repoſita in corpore: & eā deinde repoſita fuit in corpore, fuit oblita, deinde iterū acquiſiuit illā, q̄ prius habuit per recordationē tū quæ quidē ambo ſunt omnino falsa, q̃m patēt ad ſenſū, multa. n. ſūt quę pri⁹ ſūt nobis ignota, dein de ſcim⁹ illa, vnde aſſerit Ar. 6. Eth. 13. & 2. top. 42. nemo natura ſapiēs, & 2. eth. c. 1. neq; natura, neq; pter naturā inſūt nobis virtutes, ſed quaſi dicat Ar. oīa de nouo fiūt in nobis, & acquirūtur a nobis. *Dub.* ¶ Dices q no dat ſcire ſupponēdo vnū nā inſtrumētū faciēs ſcire eſt demonſtratio 1. poſt. 8. ſed demonſtratio non datur,

datur, ergo nõ datur ſcire, vt dicit Ar. 1. poſt. 81. & ꝓbaſ ſic nihil, nõ eſt, vt patet ad ſẽſum, ſed demonſtratio eſt, nihil: ergo demonſtratio non eſt, & per conſequens ſcire non eſt, probatur ſic: id, quòd fit ex nihilo, eſt nihil: vt ſumi poteſt ex 1. phy. 35. ſed demonſtratio fit ex nihilo: ergo eſt nihil minor probatur: demonſtratio fit ex vniuerſali 1. poſt. 62. ſed vniuerſale eſt nihil 1. de anima 8. Ariſt. & Auer. 1. poſt. 162. ergo demonſtratio eſt nihil. ¶ Amplius 1. poſt. 81. ſi vniuerſale non eſt

Alia dub. mediũ nõ eſt, ſi mediũ nõ eſt demonſtratio nõ eſt: ſi demonſtratio nõ eſt, ſcientia nõ eſt, ſed dictũ eſt, ꝙ vniuerſale non eſt, ergo à primo ad vltimum ſcientia non eſt. ¶ Dicitur

Sol. ad vtramque rationem, quòd id, quod nõ eſt duplex eſt, vel nõ eſt extra animam, vel non eſt in anima: tũc dicas, quòd vniuerſale nõ eſt extra animam, ſed eſt in anima, tamen verificatur in his, quæ ſunt extra animam: ſed ſi eſt extra animam, non per ſe, ſed per accidẽs 1. poſt. 134. ¶ Vel dicas, quòd vniuerſale eſt,

Alia ſol. nihil ante ſingularia: ſed ſi eſt aliquid, eſt poſterius, & poſt ſingularia: quoniã fit ex ſingularibus 6. Ethic. cap. 13. & habet eſſe in ſingularibus 7. met. 57. nec non 1. de anima 8. & 1. poſt. 162. ¶ Amplius: ſi demonſtratio da-

Dub. retur, ſcire etiam daretur: ſed non datur demonſtratio: ergo non datur ſcire, vera quidẽ eſt regula 1. poſt. 99. ſicut ſe habet affirmatio ad affirmationem, ſic ſe habet negatio ad negationem, conſequẽtia probatur ſic, nam ſi demonſtratio daretur, vtique fieret ex prędicatis primi modi dicendi per ſe 1. poſt. 35. & 153. ſed non dantur prædicata primi modi: ergo non datur demonſtratio, & per conſequens nõ datur ſcire, ſi enim darentur prędicata primi modi, vtique eſſent genera differentię, & definitiones 1. poſt. 30. & 7. met. 11. in Epit. log. cap. de demon. 1. poſt. 149. 153. ſed nullum horum eſt prædicatum in primo mõ: ergo non dãtur prædicata in primo mõ probatur quoniã prædicata primi modi ſunt ſubſtantialia 1. poſt. 30. 31. 35. ſed genus, differentia, & definitio non ſunt ſubſtantialia, ergo non ſunt prędicata in primo modo probatur: quoniam quæcunque de ſubiecto prædicantur accidentia ſunt 1. poſt. 33. ſed omnia hæc de ſubiecto prædicantur, vt patet in cap. de ſubſtantia, ergo non ſunt prædicata ſubſtantialia, & in primo modo, ſed omnia ſunt accidentia, concluditur ergo ꝙ ſi hæc non ſunt prædicata in primo modo, non dãtur prædicata in primo modo. Si hæc non dãtur ergo non datur demonſtratio: ſi non de-

Sol. mõſtratio, ergo nec ſcire. ¶ Dicitur, ꝙ quãdo dicit Ar., quæcunq; de ſubiecto prædicantur accidentia ſunt, nõ intelligit, ꝙ ſunt accidentia in quantùm diſtinguuntur contra ſubſtantiã, ſed ſunt accidentia, in quãtum nõ exiſtũt per ſe, ſimiliter genus, differentia, & definitio ſunt prædicata in primo mõ, & ſunt ſubſtantialia: ſed ſi ſunt accidẽtia non niſi in quantũ non exiſtũt per ſe, ſicuti ſunt ſingularia; quę per ſe exiſtunt, ſed exiſtunt per accidẽs remanet ergõ, ꝙ dantur prædicata per ſe in primo modo, & per conſequens datur demonſtratio: & datur ſcire contra oppoſitum ſentientes.

Non enim iam, veluti quidam nituntur ſoluere, dicendum: numquid noſti omnem dualitatem quòd par eſt aut non: aſſerente autem attulerunt quamdam dualitatem: quam non exiſtimabat eſſe quarè neque parem.

In hac parte Ari. recitat dubiũ deſtruens ſcientiam innuens dubij, falſam aliorum ſolutionẽ, vt oſtẽdat, ſuã eſſe verã, & dicit (nõ enim dicendũ eſt) ideſt, non eſt ſoluẽdũ dubiũ Mennonis (vt) ideſt, illo mõ, ſeu illa ſolutione, quõ, & qua ſolutione (quidã alij) ſoluere conãtur) qm̃ quaſi dicat Ar. illa ſolutio eſt falſa. ¶ Dices, quõ erat dubiũ Mennonis per *Dub.*

quod deſtruebat ſcire? ¶ Reſpõdet, quaſi dicat, illi, qui intendũt deſtruere ſcientiã, quęrebãt ab illis, qui aſſerebãt dari ſcientiã, & dicebant (nũquid ſciuiſti omnẽ dualitatẽ, qm̃ parẽ aut non?) ideſt, tu qui dicis, ꝙ datur ſcire, ſcis ne hãc propoſitionẽ vniuerſalẽ, ſcilicet, ꝙ omnis dualitas eſt par, nec ne? ſi tu dicis, ꝙ non illi, dicũt ꝙ habent intentũ quòd deſiderant, ſcilicet, ꝙ non datur ſcire (dicẽte aũt) ideſt, ſi tu dicis, ideſt, affirmas, ꝙ ſcis illã vniuerſalẽ, habita hac reſponſione illi ſophyſtæ (attulerant) ideſt, apportabãt (quandã dualitatẽ) ſcilicet occultã, & abſconditã in manu, & dicebãt, ſcis ne hanc eſſe parẽ? reſpondens ais, neſcio hanc eſſe dualitatẽ, & per conſequẽs, neſcio, eſſe parẽ: qm̃ eſt tecta, occulta, & abſcondita in manu: at hi dicebãt: ſi tu neſcis hanc particularẽ, neſcis etiã vniuerſalẽ, ergo non datur ſcire: qm̃ particularis negatiua deſtruit vniuerſalẽ affirmatiuã 2. priorũ cap. de inſtãtia: verbi gratia, ſi tu ignoras hoc reubarbarũ non purgare bilẽ; ergo ignoras omne reubarbarũ purgare bilẽ, ſimiliter tu non ſcis, hanc particularẽ, ſcilicet, aliquam dualitatẽ eſſe parẽ. ergo nec illã vniuerſalem ſcilicet, quòd omnis dualitas eſt par.

Sol. (marginal note beside the preceding paragraph)

Soluunt enim; non ſcire omnem dualitatem parem eſſe, ſed quam nouerunt; quòd dualitas.

Cvm recitaſſet dubiũ Mẽnonis, & aliorũ falſã ſolutionẽ reprobaſſet; nũc recitat falſã ſolutionẽ ab illis datã. Sed pro huius ſolutionis intelligentia: eſt notãdũ, ꝙ qñ aliquis ſcit propoſitionem vniuerſalẽ, poteſt ſcire illam

duobus modis, vno mō cū limitatione; ſeu cū conditione; vt ego ſcio omnē dualitatē eſſe parē, cū hac limitatione ſcilicet quā ſcio eſſe parē, alio mō abſolutē, & ſine conditione, & ſimpliciter, vt ſcio omnē dualitatē eſſe parē, quo ſic ſtante dicit Ariſt. (ſoluunt) idest, ſophiſtæ dubium Mennonis hoc mō (dicentes nō ſcire (illam vniuerſalem, ſcilicet, omnem dualitatem eſſe parem abſolutē, & ſine conditione: ſed cum hac limitatione, & conditione ſcilicet, quam ſciunt eſſe dualitatem. Sed vt præſens textus facilius intelligatur poteris ordinare ipſum hoc mō (ſi verò nō) verò, idest certe (ſi) ſupple tu diſtinctio de duplici ſcire (non) ſupple eſſet vera: tunc ſequeretur dubitatio, et intentum ſophiſtarum, qui dicebant, quòd non datur ſcire, aut ſi detur, eſt per reminiſcentiam, quæ dubitatio eſt hæc, ſcilicet, vir optime ſcis ne omnem dualitatē eſſe parem, ſi tu dicis, quòd ſic: ſtatim illi apportent quandam dualitatem in manu abſcōſam, quàm tu neſcis eſſe dualitatem, & dicunt, ſcis ne eſſe parem? tu dices non, quia neſcis illam eſſe dualitatem, & per conſequēs neſcis eſſe parem, at illi ſtatim dicunt, ergo contradictio in dictis tuis: quia modo dixiſti te ſcire, & modo dicis, te neſcire ergo non datur ſcire. Reſpondent, & dicunt, quòd ſciunt illam vniuerſalem, ſcilicet, quòd omnis dualitas eſt par: tamen non abſolutē ſed cum hac conditione, quàm ſciunt eſſe parem. Sed Ariſt. deridet hanc ſolutionem dicens non eſſe ſoluendum dubium ſophyſtarum veluti quidam ſoluere conentur.

Tex. 6. *Atqui ſciunt quidem, cuius demonſtrationem habent, & cuius acceperunt: acceperunt autem non de omni: de quo vtique nouerunt, quòd triangulum, aut quòd numerus: ſed ſimpliciter de omni numero, atque triangulo.*

POSTQVAM Ar. antiquorum falſam recitaſſet ſolutionem ad dubium Mænnonis, nūc vult deſtruere ipſam, vt oſtendat ſolutionem ſuā eſſe verā. ſed pro faciliori tex. intelligētia ¶ Diuiditur in duas partes, in prima impugnat falſam ſolutionem datam ab antiquis in 2. ibi (ſed nihil prohibet) rememorat diſtinctionem propoſitam de ſcitu, dicens, ꝗ per hanc diſtinctionem ſoluitur dubium Mænnonis, & non per aliam, quantùm ad primum eſt ſciendum, quòd à tali, & ſimili non prouenit niſi tale, & ſimile 7. met. 28. vt homo generet hominem 2. phy. t 3. 26. & t. de par. an. cap. 1. & 12. met. 18. & verum eſt hoc in natura: & quoniam ars 2 phy. 22. & 4. meteororū 28. imitatur naturam: vnde valet quòd ſicut ita ſe habet in naturalibus, ſic etiam in artificialibus. Sed quoniam ſyllogiſmus eſt res artificialis fabricata ab intellectu ideò ſicut, qualis eſt homo, qui generat; ſic eſt homo, qui generatur, nihil plus, & nihil minus, ſic etiam in ſyllogiſmo, quales enim ſunt præmiſſæ, talis debet eſſe concluſio: quoniam præmiſſæ faciunt concluſionem, vt patet 10 libro de motu an cap. 4. ſi enim præmiſſæ ſunt ſimplices, & abſolutæ, concluſio etiam, quæ dependet ab illis, debet eſſe ſimplex, & abſoluta, & ſi præmiſſæ ſunt conditionatæ, concluſio etiam debet eſſe conditionata, ſed ſi præmiſſæ ſunt abſolutæ; concluſio non poteſt eſſe conditionata, & ſi præmiſſæ ſunt conditionatæ, concluſio non poteſt eſſe abſoluta: quoniā id, quòd ſeminatur in præmiſſis, colligitur in concluſione, verbi gratia, in hoc ſyllogiſmo, omnis homo eſt animal, omne rationale eſt homo: hæ duæ præmiſſæ ſunt abſolutæ ſine conditione, ex quibus ſequitur concluſio abſoluta; quæ eſt hæc, ſcilicet, ergo omne rationale eſt animal, & non hæc conditionata, ſcilicet, ergo omne rationale eſt animal, quod eſt animal, quibus ſic notatis volēs Ariſt. deſtruere antiquorum falſam ſolutionem, vtitur hac ratione, primò enim præponit maiorem, ſecūdò minorem, & dicit, illa propoſitio vniuerſalis ſcitur, cuius demonſtrationem habent, idest, ex qua habita eſt, idest, accepta eſt demonſtratio, idem enim intelligit Ari. per habere, & accipere (acceperunt autem) autē pro ſed, acceperunt demonſtrationem factā ex maiori (non de omni, idest, non de vniuerſali) de quo vtique ſciunt, quòd triangulus, aut quòd numerus ſit, idest, conditionata (ſed ſimpliciter de omni numero, & triangulo) idest, ſed de maiori (de omni) idest, vniuerſali (ſimpliciter) idest, abſoluta, & ſupple tu minor etiam fuit ſimplex, & abſoluta, ergo concluſio non debet eſſe de ſcito conditionato, vnde ſiat ratio talis. Eodem modo ſcitur concluſio, quo, & propoſitiones: ſed nos ſcimus ſimpliciter omnem dualitatem eſſe parem, et non omnem, quàm ſcimus eſſe dualitatem, et ſimpliciter hæc dualitas abſconſa eſt dualitas ergo concluſionem contingit nos ſcire ſimpliciter, videlicet, quòd hæc dualitas ſit par, & non cum ille conditione, ſcilicet, quàm ſciamus eſſe dualitatem.

Nulla enim propoſitio accipitur talis: quòd quem tu noſti numerum, aut quam tu noſti rectilineam, ſed de omni.

NVNC probat Ariſt. concluſionem acceptam in demonſtratione eſſe ſimpliciter acceptam ſine conditione, nam, quando nulla propoſitio ſumitur cum conditione, concluſio non ſequitur cum conditione, ſed in demon-

demonſtratione prædicta nulla propoſitio accipitur talis, ſcilicet, conditionata, vt monſtrat exemplo: nõ enim fuit accepta cum hac conditione, quem tu noſti numerũ, vel quam tu noſti rectilineam: ſed de omni ſimpliciter ſine cõditione, quarè cõcluſio vniuerſalis debet eſſe in demõſtratione ſine cõditione.

Sed nihil, vt opinor, prohibet: quòd addiſcit aliquis eſt ſic ſcire, eſt autem ſic ignorare. abſurdum enim non ſi nouit quodam modo, quòd addiſcit: ſed ſi ita: vt inquãtum addiſcit, & ſic.

POSTQVAM reprobauit falſam aliorum ſolutionem, nunc propriam ſolutionem, & veram rememorat, & dicit, vt ego Ariſtoteles (opinor.) Nota quòd dixit (opinor) nõ dubitatiuè, ſed propter philoſophicam reuerentiã (nihil prohibet) ideſt, à nullo prohibetur, nec ab arte, nec à natura, nullum eſt inconueniẽs immò eſt neceſſarium, vt illud, quòd quis diſcit (ſit ſic ſcire) ideſt contingat, vt ſciat (& ſit ſic ignorare) ideſt, cõtingat illud met ignorare, dixit (ſic ſcire ſic ignorare) quia ly ſic notat ſecũdum quid, ſecundum partem aliquo modo ſcire, aliquo modo ignorare, ideſt, nõ ſimpliciter, & vniuerſaliter omni mõ, ſed pro intelligentia nota, quòd ratio deſtruens ſcire ipſum hæc erat, ſi quæris ſcire, vel id, quòd eſt notum, vel id, quòd eſt ignotum. Si notum ocioſum eſt quia quæres quòd habes; quòd eſt abſurdum, ſi ignotum nũquàm inuenies: reſpondet Ariſt. & dicit, quòd notum, & ignotum ſumitur duobus modis, vel ſimpliciter, vel ſecundum quid; ſi ſimpliciter omni modo notum, tunc ſequitur inconueniens, ſcilicet, quærere ſcire quòd omni modo ſcis, ſi ignotum omni modo ſequitur inconueniẽs, quæris inuenire quòd numquàm inuenies: ſed ſecundum quid non eſt inconueniens; quo ſtante, dicit Ariſt. inconueniens enim non eſt, ſi ſcit quodam modo, ideſt, in potentia id, quòd addiſcit in actu. Sed tunc eſſet inconueniens, quñ addiſceret in potentia id, quod ſcit in potẽtia, vel addiſceret in actu id, quòd ſcit in actu: ſed quñ addiſcit in actu id, quod ſcit in potentia, tũc eſt cõueniẽs, & neceſſariũ, vnde idẽ ſcire, & ignorare diuerſo mõ nõ eſt inconueniẽs quẽadmodũ idẽ poteſt ſciri demonſtratione directa, & ignorari demonſtratione ducente ad impoſsibile, vel idem poteſt ſciri, & ignorari: poteſt enim ſciri, quod ſit, & poteſt ignorari quid ſit: vt aliquis ſcit cælum eſſe; tamen quid ſit cælum ignorat. Aliquis enim ſcit aliquod modo confuſo incompleto, in vniuerſali ſimpliciter: illud tamen ignorat modo diſtincto completo in particulari, & in actu. ¶ Dices, eſt neceſſarium, vt diſcẽs prius ſciat aliquid in potẽtia; deinde in actu? ¶ Dicas cum Ariſt. 9. met. t. 4. vbi ait diſcentẽ quoq; neceſſe fortaſſe eſt aliquid ſcientiæ habere, ideſt, neceſſe eſt, vt diſcens prius ſciat in potentia, q̃ in actu, quoniam non poſſet ſcire in actu, ſi prius non ſciret in potentia ¶ Dices cõtra quñ, qui ſcit in potentia, ſcit in actu, *Dub.* & qui neſcit in actu, neſcit in potentia, & probatur quoniam 3. phyſicorum 32. idem eſt eſſe, & poſſe, ideſt, idem eſt actus, & potentia vt 4. phy. 49. ergo qui ſcit in potentia, ſcit in actu, & qui neſcit in actu, neſcit in potentia. ¶ Dicitur quod actus, & potentia idem eſt in *Sol.* diuinis, non in his inferioribus: ſed ſi in his inferioribus eſt idem ſolum ſubiecto, ſed nõ ratione in diuinis ſunt idẽ ſubiecto, & rõne.

Scire autem opinamur vnumquodque ſimpliciter, ſed non ſophiſtico modo, quòd eſt ſecundum accidens. *Te. 7.*

POSTQVAM Ar. notificauit duplici inductione illam vniuerſalem propoſitionẽ, ſcilicet, quod omnis doctrina, & omnis diſciplina fit ex præexiſtente cognitione, & ſoluit dubia contingentia circa illam, quæ erant duo vnũ Menonis, alterum ſophyſtarum in hoc tex. ex definitione ipſius ſcire vult ſumere quot, & quales debent eſſe conditiones præmiſſarum, quæ ſunt inſtrumenta ad ipſum ſcire, quòd eſt finis præmiſſarum. ¶ Dices, quare *Petitio.* Ariſt. definit primò ipſum ſcire? ¶ Dicas, *Sol.* quoniam ſcire eſt effectus demonſtrationis, vt patet 1. poſt. 8. cum dicitur demonſtratio eſt ſyllogiſmus faciens ſcire, ideſt, demonſtratio eſt ſyllogiſmus, quaſi arbor, quę facit hũc effectum, ſcilicet, ſcire tamquàm proprium fructum: ergo cum velit tradere nobis ſcientiam de demonſtratione, non potuit opportunius incipere, & melius, quàm ab effectu qui eſt ipsum ſcire, quòd ab ipſa demonſtratione producitur, quoniam cauſæ, & inſtrumenta non adiſcuntur facilius, quàm ex effectibus ab eis, depẽdentibus, iuxta illud. Ex fructibus eorum cognoſcetis eos, quoniam effectus ſunt notiores cauſis, & inſtrumentis, tantò magis, quoniam finis 3. Ethicorum 6. neceſſitat ea quæ ſunt ad finem, artifex enim non operatur niſi ex fine præcognito 3. Ethicorũ cap. 6. ſed finis præmiſſarum demonſtrationis ſimpliciter eſt ipſum ſcire 1. poſt. 8. & 9. ergo quot, & quales ſunt conditiones ipſius ſcire: tot, & tales debent eſſe conditiones præmiſſarum, quæ ſunt inſtrumenta ad ipſum ſcire; & ſic ex cognitione finis, & effectus deuenimus ad cognitionem inſtrumenti, & cauſę producentis illum finem, ideò. ¶ Diuiditur *Diuiſio* iſte textus in duas partes, in prima præponit *tex.* definitionem ipſius ſcire: in ſecunda ibi (manifeſtum)

nifeſtú) probat definitionem ipſius ſcire eſſe
optimè aſſignatam ex communi omnium vo
to, ac conſenſu, quantùm igitur ad primum
eſt notandum ex primo de cælo tex. t 10. ꝙ
omne nomen, quando fuerit æquiuocú, quilibet peritus artifex ſiue fuerit magnus, ſiue
paruus, ſiue nobilis, ſiue ignobilis, ſiue practicus, ſiue ſpeculatiuus debet prius diſtinguere illud in ſua ſignificata: deinde debet
determinare. nos autem ab eius dogmate nó
diſcedentes cum ſcire ipſum nomen ſit æqui
uocum, meritò debemus ipſum in ſua ſignificata diuidere, quæ ſi ignorabimus mentem
Ariſt. nunquam guſtabimus, & primo modo
dicitur ſcire in potentia, ſecundo modo ſcire
in actu, vt 1. poſt. 4. & 6. inquit Ariſt. nec nó
Dub. 2. etichorú 1. ¶ Aliquis dicet quod ſcire hic
definitur? ¶ Non ſcire in potentia, ſed ſcire
ĩ actu. ¶ Adhuc ſcire in actu eſt duplex Aliud
primorum principiorum aliud per reminiſcé
tiam ſcias ꝙ hic nó definitur ſcire primorum
principiorum quoniam illud ſcire nó eſt per
cauſſam, nec ſcire per reminiſcentiam quoniam hic definitur ſcire de nouo adhuc ſcire
in actu de nouo, Aliud eſt per definitionem.
Aliud ſcire in actu de nouo per demonſtratio
Sol. nem. ¶ Aliquis quæret quod ſcire in actu hic
definitur? ¶ Dicitur, ꝙ definitur ſcire, quod
habetur per demonſtrationem vt 1. poſt. 8. ſe
exponit quando dicit dicimus autem per de
Dub. monſtrationem cognoſcere. ¶ iterum dices,
& cum demonſtratio dicatur tribus modis,
vna ſimpliciter 1. poſt. 8. 22. 35. 62. 152. Ar.
& Auer. 1. poſt. in prologo 1. phy. in prologo. & in primo colliget. cap. 1. alia eſt demon
ſtratio propter quid, vt ibidem & 1. poſt. 95.
96. Alia eſt demonſtratio, quia 1. poſt. 99. 1.
phy. 2. & 2. de anima t 2. 6. met. 1. 2. poſt. 20.
¶ Tunc dices, ſi hic definitur ſcire, quod ha
betur per demonſtrationem, per quam demonſtrationem vel ſimpliciter vel propter
quid vel quia? ¶ Reſpondet Ariſt. in tex. &
Sol. dicit, quod illud ſcire hic definitur, quod ha
betur per demonſtrationem ſimpliciter, non
Dub. per propter quid; nec quia. ¶ Dices, quæ ná
Sol. eſt hæc demonſtratio ſimpliciter? ¶ Reſpon
det Auer. declarando ipſam per tria nomina,
& primo notificat ipſam ex fine, dicens quæ
notificat eſſe, & cauſſam rei, ſecundò dicit,
quæ eſt certiſſima inter ſpecies demonſtratio
num ſecundum veritatem. Tertiò dicit, quæ
eſt perfectiſſima ipſarum ſecundum ſciétiam
& primò intenta in hoc libro. ¶ Dices, quid
Dub. Intelligit Auer. per demonſtrationem ſimpli
Sol. citer? ¶ Dicas, ſed nota ꝙ à fine vnumquod
que denominatur 2. de anima 49. & quoniá
omne quæſitum eſt duplex 2. poſt. 1. aut eſt
de eſſe, aut eſt de cauſſa, quo ſtante, ideò di
citur demonſtratio ſimpliciter; quoniam abſoluit omne quæſitum tàm eſſe, quam cauſæ
exemplum. verùm nota, ꝙ interpoſitio terræ inter ſolem, & lunam eſt cauſſa, quæ facit
ecclypſim. Nota aliud, quòd priuatio luminis
eſt eſſe ipſius ecclypſis 8. met. 13. 2. poſt. 42.
& in 8. quæſito poſt. quando enim priuatio
luminis, quæ eſt eſſe ecclypſis fuerit ignota,
notificatur per interpoſitionem, quæ eſt cauſa, per quam notificatur priuatio luminis, dicendo ſic: interpoſitio terræ inter ſolem, &
lunam eſt priuatio luminis, ecclypſis eſt interpoſitio terræ inter ſolem, & lunam. ergo
ecclypſis eſt priuatio luminis ecce modò qđ
hæc demonſtratio in concluſione abſoluit pri
uationem luminis, quæ eſt eſſe ecclypſis; &
in medio dat, & abſoluit cauſſam, quæ cauſſa
eſt interpoſitio terræ inter ſolem, & lunam.
¶ Dices, quarè demonſtratio ſimpliciter eſt Dub.
certiſſima inter ſpecies demonſtrationis ſecundum veritatem? ¶ Dicas, quoniá 1. poſt. Sol.
11. & 1. poſt. 94. & 3. quæs. poſt. certum in
ſcientia ſequitur eſſe apud naturam: & quoniam eſſe effectus habet eſſe certum per cauſam, meritò apud ſcientiam eſt certa per ſcié
tiam ipſius cauſſę, quæ eſt medium in ipſa.
¶ Dices, quarè eſt certior demonſtratione Dub.
propter quid, quæ etiam facit ſcire per cauſſam 2. poſt. 48.? ¶ Dicas, propter duas cauſ Sol.
ſas: primò, quoniam demonſtratio ſimpliciter procedit ſolum per cauſſam formalem 2.
poſt. 95. & 2. poſt. 11. ſed demonſtratio propter quid 2. poſt. 48. procedit per omnes cauſſas: & quoniam cauſa formalis eſt certior om
nibus alijs cauſis ideò demonſtratio ſimplici
ter & ſcientia ſua eſt certior, Secundò quoniá
primo phy. 2. certú duplex eſt nobis quia ſenſatum, & natura quia prius in eſſe demóſtra
tio ſimpliciter facit ſcire per cauſam ſenſatá
priorem in eſſe certam nobis & naturæ, ſed
demonſtratio propter quid licet procedat per
cauſam priorem in eſſe, quæ eſt certa naturæ,
tamen eſt inſenſata, & nobis incerta. ¶ Dices Dub.
quarè eſt perfectiſſima ſecundum ſcientiam.
¶ Dicas verùm nota ꝙ ſcientia eſt finis demó Sol.
ſtrationis 1. priorum 1. & 1. poſt. 8. qui finis
3. ethic. 6. nobilitat ea quæ ſunt ad finem &
quoniam per demonſtrationem ſimpliciter
habetur illa ſcientia quæ eſt de quod quid eſt
1. poſt. 11. Ideò ratione finis nobilioris ſine
aliarum ſpecierum demonſtrationis dicitur
perfectiſſima dicitur etiam primò intenta in
hoc libro quoniam quod perfectius eſt dicitur finis eorum quæ imperfecta ſunt vt 1.
magnorum moralium cap. 3. ſed quoniam de
monſtratio ſimpliciter eſt perfectior alijs de
monſtrationibus Ideò dicitur finis & quoniá
finis eſt primò intétus 3. ethicorum 6. meritò
demon-

demōſtratio ſimpliciter eſt primò intenta reſpectu demōſtrationis propter quid, & quia. ¶ Dices contra nam dicit Auer. 1. poſt. 99. ꝙ demonſtratio quia inter ſpecies demōſtrationis eſt digniſſima ergo non demonſtratio ſimpliciter. ¶ Dicas ꝙ Auer. non facit comparationem inter demonſtrationem quia & ſimpliciter, ſed facit comparationem inter demonſtrationes quia, dicens ꝙ illa demonſtratio quia eſt digniſſima quæ concludit prius per poſterius, ex his ergo patet quid intelligit Auer. per demonſtrationem ſimpliciter quæ eſt certiſſima & perfectiſſima & primò intenta in hoc libro. ¶ Dices quid intelligit Ar. per ly non ſophyſtico modo? ¶ Pro intelligentia nota 1. poſt. 41. ꝙ quando demonſtratur aliquod prædicatum de aliquo ſubiecto & illud prædicatum non eſt proprium illius ſubiecti, vel licet fuerit proprium ſubiecto, & nō demonſtratur per cauſam propriā, ſed per cauſam remotam tunc ſophyſtico modo demonſtramus, & ſcimus, exemplum vt ſi demonſtraretur ſenſibile de leone ſophiſtico modo demonſtraretur, quoniam non eſt prædicatum proprium de leone, ſed de animali 3. de par. an. cap. 4. & 2. de par. an. cap. 8. & in libro de ſomno & vigilia cap. 2. & in libro de ſenſu & ſenſili cap. 1. ac etiā in libro de iuuentute & ſenectute cap. 1. verum etiam 2. de anima 16. & 17. de quo animali propriè hoc prædicatum demonſtratur, ſimiliter quādo demonſtratur aliquod prædicatum proprium de ſubiecto, & non demonſtratur per cauſam propriam, ſed per cauſam remotam, & non propriam etiam ſophiſtico modo ſcitur eſt: vnde illud ſcire hic definitur, quod eſt ſcire certum in vltimo in ſummo propriè ſimpliciter, quod ſcire ſimpliciter habetur de prædicato proprio inhærēte ſuo ſubiecto pro prio per cauſam propriam tamquam per medium proprium Sed nota ꝙ dicit Auer. 3. de anima 21. & in Epit. log. cap. de rethorica demon. ꝙ declaratio alicuius rei per ſuum contradictorium redditur clarior ideò Ariſt. declarat ſcire ſimpliciter per duo contraria, quorum vnum eſt expoſitiuum alterius, & dicit quòd ſcire ſimpliciter non eſt ſcire ſophiſtico modo quod ſcire ſophiſtico modo eſt ſcire ſecundum accidens dicit ergo Ariſt. (ſcire autem ſimpliciter ſed non ſophiſtico modo quod eſt ſecundum accidens (Opinamur) dixit opinamur quoniā ratione topica ideſt ex omnium cōſenſu illud intendit probare, vel quia vtitur modeſtia philoſophica, vel dixit (opinamur) non dubitatiuè, ſed pro certo, & aperto habemus (vnumquodque) nota ꝙ diuerſo modo ſumitur hic & 1. phy. 1. & 2. phy. 27. & 8. met. 12. quoniam ibi ſumitur compoſitum naturale vt ſe exponit 1. phy. 35. hic verò vnumquodq; quæſitū naturaliter ignotum, quod eſt accidens proprium eſſentiale. ¶ Dices ſcire ſimpliciter 1. poſt. 4. eſt ſcire in potentia & quodammodo, & ſecundum quid ergo non in ſummo propriè & verū ſcire eſt id quod hic definitur. ¶ Dicas ꝙ hic nō ſumitur ſimpliciter prout dicit potentiam & imperfectionem, ſed pro vniuerſaliter per ſe, & propriè. ¶ Dices contra nam ſcire vniuerſaliter 1. poſt. 6. eſt ſcire in potentia ergo falſa ſolutio. ¶ Dicas ꝙ hæc particula (vniuerſaliter) non ſumitur prout dicit ſcire in potentia, ſed pro vt dicit ſcire in actu reſpectu tamen diuerſorū. ¶ Amplius dices ꝙ hic non ſolum definitur ſcire ſimpliciter, ſed etiam ſcire propter quid & quia, quod probatur ſic illud ſcire hic definitur, quod habetur per cauſam, ſed ſcire propter quid 2. poſt. 48. habetur per cauſam, ergo ſcire propter quid hic definitur. ¶ Dicas ꝙ hic definitur ſcire quod habetur per cauſam formalem ſolum, ſed ſcire propter quid licet habeatur per cauſam, tamen non per cauſam formalē ſolum, ſed per oēs quatuor cauſas vt patet 2. poſt. à 48. vſque ad 51. ¶ Dices non nè datur vna demōſtratio propter quid quæ facit ſcire ſolū per cauſam formalem? ¶ Dicas ꝙ verum eſt ꝙ datur demōſtratio propter quid quæ procedit ſolum per cauſam formalem, tamen eſt notandum ꝙ hic definitur ſcire quod habetur per cauſam formalem notam nobis & natura, modo ſcire propter quid ſi habetur ſolum per cauſam formalem tamen illa cauſa formalis eſt nota natura tantùm non nobis, & ſi eſt nota nobis non eſt nota nobis per ſe, ſed inquantū prius eſt notificata per effectum, ſed illud ſcire quod hic definitur habetur per cauſam formalem notam natura, & nobis per ſe, & ſic non definitur hic niſi ſcire ſimpliciter nō propter quid. ¶ Dices contra nam 1. phy. 2. & 1. poſt. 12. idem non poteſt eſſe notum nobis, & natura ergo forma per quam habetur ſcire ſimpliciter non eſt nota nobis & natura? ¶ Dicas ꝙ idem nō eſt notum nobis & natura hoc valet in naturalibus, ſed in mathematicis cōceditur vt ait Au. 1. phy. 2. & 1. poſter. 101. ¶ Præterea ſcire propter quid eſt ſcire ſimpliciter vt dicit Au. in Epit. log. cap. de qual. fac. demon. ergo ſi hic definitur ſcire ſimpliciter definitur ſcire propter quid. ¶ Dicas ꝙ Au. ibi intelligit per ſcire ſimpliciter idem quod ſcire propter quid. ¶ Dices quarè ſcire propter quid Auer. vocauit ſcire ſimpliciter? ¶ Dicas vt denotaret ꝙ habetur per medium notum ſimpliciter tantum ideſt naturaliter. ¶ Amplius illud ſcire hic definitur quod eſt per cauſam, ſed ſcire per demonſtrationem quia

[Marginal notes, in order: Replica. — Sol. — Petitio. — Reſpōſio — Dub. — Sol. — Replica. — Sol — Dub. — Sol. — Dub. — Sol. — Replica — Sol. — Dub. — Sol. — Dub. — Sol. — Dub.]

quia 1 poſt. 8. eſt per cauſam ergo ſcire per
Sol. demonſtrationem quia hic definitur. ¶ Dicas
ꝙ cauſa eſt duplex alia eſſendi alia cognoſcen-
di 1. poſt. 8. & 21. tunc dicitur ꝙ ſcire quia ha-
betur per cauſam cognoſcendi ideſt per effe-
ctum, ſed hic definitur ſcire illud, quod habe-
Dub. tur per cauſam eſſendi. ¶ Amplius illud ſcire
hic definitur, quod habetur per cauſam for-
malem, ſed ſcire per definitionem eſt per cau-
ſam formalem, quoniam definitio eſt forma
3. met. 3. 7. met. 35 ergo ſcire per definitio-
Sol. nem hic definitur. ¶ Dicas ꝙ hic definitur ſci-
re per cauſam formalem de ignoto naturali-
ter, modo ſi ſcire per definitionem habetur
per cauſam formalem tamen non eſt de igno-
to naturaliter, ſed de quodammodo noto &
Replica quodammodo ignoto. ¶ Dices contra nam
1. poſt. 64. & 2. poſt. 47. definitio eſt princi-
pium demonſtrationis per quam ſcitur con-
cluſio naturaliter ignota 1. poſt. 64. At ergo
per definitionem habetur ſcire de naturaliter
Sol. ignoto ergo ſolutio falſa. ¶ Dicas ꝙ verũ eſt
ꝙ definitio quæ eſt principium demonſtratio
nis facit ſcire naturaliter ignotum, non ta-
men illa definitio quæ eſt inſtrumentum di-
Alia ſol. uiſum à demonſtratione. ¶ Vel dicendum ꝙ
hic definitur ſcire, quod habetur de acciden-
tibus eſſentialibus modo & ſi ſcire per defini-
tionem habeatur per cauſam formalẽ, illud
ſcire non eſt de accidentibus, ſed de rei ſub-
Replica ſtantia. ¶ Dices contra ſi hoc eſſet verũ tunc
ſequeretur, ꝙ cauſa formalis eſſet medium ad
ſciendum rei ſubſtantiam in definitione, &
ad ſciendum rei accidentia in demonſtratio-
ne, & ſic vnum eſſet mediũ in duobus inſtru-
Sol. mentis, quod eſt prohibitum. ¶ Dicas ꝙ nõ
inconueniet tamen diuerſo modo ſumpta,
vt enim eſt prædicatum per ſe ſic eſt medium
in demonſtratione ſimpliciter vt vero eſt præ
dicatum in quid ſit in definitione.

Cum cauſam exiſtimamus cognoſcere propter
Idem 1. *quam res eſt quod illius cauſa eſt & non con*
poſt. 11. *tingere hoc aliter ſe habere.*
2. poſt.
48. 2. POSTQVAM determinauit Ar. quod
met. 4. ſcire eſt illud quod vult definire & dixit qđ
8. met. eſt ſcire ſimpliciter in hac parte tex. aſſignat
12. et 1. definitionem ipſius ſcire & definit ipſum per
phys. 1. tres conditiones. Quarum prima eſt ꝙ (ſcire
et 2. phy eſt per cauſam propter quam res eſt) ſecunda
ſice. 27. conditio eſt (quod illius, cauſa eſt) tertia cõ
ditio eſt (& non contingit aliter ſe habere)
& nota ꝙ ſic legitur iſte textus nos opinamur
ideſt pro certo habemus quod ſcire ſimplici
ter, ideſt quod acquiritur per demonſtratio-
nem ſimpliciter eſt cognoſcere, ſeu credere
vt dicit Ar. 1. poſt. 15. (vnumquodque) ideſt
vnumquamque rem quæ ſit ſimpliciter ideſt propriam
& eſſentialẽ paſſionẽ de proprio ſubiecto (cũ
cauſſam exiſtimamus) ideſt cum per cauſſam
vt dicit Au. 2. poſt. in paraphraſi ſuper textũ
48. exiſtimemus cognoſcere eius cauſa eſt me
dium 2. poſt. 5. per quod ſcimus, & Nota ꝙ
dixit (per cauſam) ad differentiam illius ſci-
re, quod habetur per demõſtrationem quia
quod non habetur per cauſam, ſed per effectũ
1. poſter. 95. 1. phy. 2. & 2. de anima 12. dixit
propter quam res eſt, ad differentiam illius
ſcire, quod habetur per demonſtrationẽ prop-
ter quid, quod non ſolum habetur per for-
mam, ſed per omnes alias cauſas 2. poſt. 48.
vel dixit propter quam res est, quoniam du-
plex eſt cauſa alia remota vt eſſe animal non
eſt cauſa reſpirandi, Alia eſt propinqua vt ha-
bere pulmonẽ non eſt cauſa remota ſed pro-
pinqua propter quem equus reſpirat ad ex-
cludendam cauſam remotam dixit propter
quam res eſt. ¶ Dices ſi ſcire ſimpliciter ha- Dub.
betur per cauſam cum cauſa dicatur quatuor
modis 1. de par. anim. cap. 1. & 2. de gen. anim. cap.
1. & 8. met. 12. & 2. poſt. 48. 2. phy. 27. & 5.
met. cap. 1. materia forma efficiẽs & finis per
quam iſtarũ habetur ſcire ſimpliciter. ¶ Re- Sol.
ſpondet Ariſt. in tex. & dicit ꝙ per illam cau-
ſam tamquam per proprium medium habe-
tur ſcire ſimpliciter propter quam res eſt quę
non eſt materia, quoniam materia nõ eſt cau
ſa propter quam res eſt, ſed eſt cauſa ex qua
res eſt vt aſſerit Ar. 1. phy. 82. 2. phy. 10. & 1.
de gen. & cor. 14. & 5. met. cap. de elementis
nec eſt efficiens quoniam 2. phy. 29. & 1. de
gen. & cor. 14. clarius 5. met. cap. de princi-
pio efficiens eſt principium vnde motus, nec
eſt finis quoniam finis vt ibidem & 1. de part.
an. cap. 1. & 2. de anima 34. & 36. & 2. phy. fi-
nis eſt gratia cuius, ſed eſt forma quæ forma
eſt cauſa propter quam res eſt 7. met. 60. Ar.
2. poſt. 48. & 8. met. 12. & 2. de anima 24.
& 12. met. 14. Auer. vnde ſumas ꝙ medium
in demonſtratione ſimpliciter per quod ha-
betur ſcire ſimpliciter eſt cauſa formalis, nõ
materia, nec efficiens, nec finis. ¶ Dices cõ- Replica
tra quoniam 2. de anima 8. Auer. dicit, ꝙ cau
ſa propter quam res eſt materia eſt, ergo nõ
eſt forma, & per conſequens materia eſt me
diũ per quod habetur ſcire ſimpliciter. ¶ Re- Sol.
ſpondet ibidem Auer. & dicit, ꝙ materia eſt
cauſa propter quam res eſt hoc valet in artifi
cialibus quæ artificialia habent eſſe à materia
& nomen à forma vt nauis domus & alia arti
ficialia. ¶ Sed replicabis dicens ſic, ſed demõ Replica
ſtratio ſimpliciter eſt artificialis facta ab intel
lectu ergo in demonſtratione ſimpliciter cau
ſa propter quam res eſt erit materia non for-
ma & per conſequens materia erit medium
per

Per quod habetur ſcire ſimpliciter, & nõ forma. Sol ¶ Dicas ꝙ verum eſt ꝙ materia eſt cauſa propter quã res artificiales ſunt veluti eſt demonſtratio quæ in tantum eſt inquantum habet præmiſſas, quæ ſunt materia demonſtrationis, vt dicit Ariſt. 1. poſt. 15. quando dicit (eſt autem hic eu ꝙ hæc ſunt ex quibus eſt ſyllogiſmus) ſed quando dicit Ariſt. ꝙ cauſa per quam habetur ſcire ſimpliciter eſt cauſa propter quam res eſt, non intelligitur propter quam res artificialis eſt, ſed intelligitur ſic ideſt propter quam res quæ ſcitur per demonſtrationem eſt, quę res ſcienda per demõſtrationem eſt effectus dependens ab illa cauſa ꝓpter quã cauſam illa effectus eſt. Replica. ¶ Dices, non per hoc materia non erit medium in demonſtratione ſimpliciter: quoniam clara eſt ſententia Auer. in quæſ. 8. poſt. vbi ait, ꝙ materia eſt medium in demonſtratione ſimpliciter. Sol. ¶ Dicas: ꝙ materia eſt duplex alia ſenſibilis: Alia intelligibilis 7. met. 35. tũc dicitur, ꝙ Au. confitetur materiam intelligibilem eſſe mediũ in demonſtratione ſimpliciter non materiam ſenſibilem, de qua re vide quæ diximus in quæſito de medio demonſtrationis.

Dub. ¶ Amplius Au. 1. poſt, 35. & 2. poſt. 67. & in 8. quæſ. poſt. cauſa efficiens eſt medium in demõſtratione ſimpliciter, & cauſa finalis. ergo non cauſa formalis. Sol. ¶ Reſpondet ibidem Au. & dicit, ꝙ cauſa efficiens, & finis poſſunt eſſe mediũ in demonſtratione ſimpliciter: tñ non vt efficiens, & finis ſed vt ſunt connexæ cũ re, ideſt vt tenent locũ formæ. Replica ¶ Dices contra ſi cauſa efficiens, & finis eſſent mediũ in demonſtratione ſimpliciter, vt tenent locum formæ: tunc id, quod eſt per accidens ingrederet̃ demonſtrationẽ ſimpliciter, quod eſt cõtra Au. 1. poſt. 41. 2. poſt. 94. vbi apertè confitetur id, quod eſt per accidens non ingredi demõſtrationẽ ſimpliciter conſequẽtia probatur qm̃ id quod eſt per aliud tale per accidens eſt tale 5. phy. 1. ſed efficiens, & finis non vt efficiens, nec vt finis eſt mediũ in demonſtratione ſimpliciter: ſed vt tenent locum formæ. ergo per aliud, & ſic per accidens. Sol. ¶ Dicit̃, ꝙ id, quod eſt per accidens eſt duplex, vno modo dicitur per accidens, qñ eſt prædicatum per accidẽs, quod non eſt, nec proprium nec conuertibile. vt ſunt accidẽtia communia immo ſi fuerint prædicata per ſe, vt ſunt genera, & generum differentię, ſi nõ ſunt conuertibilia, dicuntur prædicata per accidens vt 2. poſt. 94. teſtatur Auer. tamen dicuntur prædicata per accidẽs, vt diſtinguntur contra primũ. Alio modo dicitur per accidens: qñ aliquod tenet locũ alicuius, quo ſtãte dicimus ꝙ id quod eſt per accidens, non ingreditur demonſtratiõe ſimpliciter qñ eſt prædicatum per accidens. ſed qñ aliquod tenet locum alicuius, non inconuenit: imò eſt neceſſarium. ꝙ hoc per acidẽs ingrediatur demonſtrationẽ ſimpliciter: quoniam melius eſt habere, & ſcire rẽ eo modo, quo poſſumus, q̃ omnino non habere, & ignorare. ¶ Secunda conditio, quæ requiritur ad complementum ipſius, ſcire eſt. (quòd illius eſt cauſa) quaſi dicat nõ ſolum oportet ſcire, quæſitum, per cauſam propter quam res eſt. ſed dices etiam requiritur ſcire: qm̃ illius eſt cauſa. ideſt ſcire illã cauſam, eſſe cauſam eius quod quærimus ſcire. ¶ Dices, quarè poſuit Petitio. hanc ſecundam conditionem. ¶ Reſpondet Reſpõſio Auer. & dicit quia aliquando poſſumus ſcire rem, per cauſam, & non cognoſcere illam, eſſe cauſam illius rei. ¶ Dices hæc ſecunda con- Dub. ditio eſt neceſſaria, ad ipſum ſcire? ¶ Dicitur, Sol. ꝙ ſic, aliter enim nõ fieret ſcientia, ſed ſophiſtica deceptio: cum enim ſcientia ſit cognitio rei per cauſam, & cognita, ꝙ ſit cauſa, ſi opinamur ſcire rem per cauſam, non cognito ꝙ ſit cauſa; tunc non cauſa pro cauſa vteremur, & ſophiſticè falleremur. quod confirmat Ariſt. 1. phy. 1. & 35. dum inquit (ex horum enim cognitione) ideſt ex principijs cognitis, tunc opinamur cognoſcere vnumquodque. ¶ Sed Dub. dubitabis, dicens ꝙ Ariſt. videtur ſuperfluus. qm̃ ſufficiebat dicere ſcire, eſt per cauſã, propter quam res eſt: & non debebat addere aliã conditionem: ſcilicet quòd illius eſt cauſa. quoniam nulli dubium eſt, qđ cauſa propter quam res eſt, eſt cauſa propria illius rei, cuius eſt cauſa. qm̃ eſt cauſa formalis. ¶ Dicitur Sol. ꝙ non immeritò, addidit illam particulam, quoniam aliquis poteſt ſcire cauſam, propter quam res eſt. & non ſcire illam veluti aliquis ſcit, ꝙ radium ſolis eſt cauſa, propter quam putrida animalia generantur. vt aſſerit Auer. 12. met. 18. cum dicit, calor igitur ſolis, & ſtellarum diffuſus in aqua, & terra generat animalia, ex putrefactione nata, & vniuerſaliter omnia, quæ fiunt ex non ſemine; & tamen ignorat. quomodo animalia illa generantur, & cauſa eſt; quoniam licet ſciat cauſam, propter quam putrida animalia ſunt, cum non ſciat, quòd ille radius eſt cauſa illorum, non dicitur ſcire. ideò requiritur ꝙ cognoſcamus cauſam, propter quam res eſt. quoniam illius cauſa eſt. vt ſcientes dicamur. (Et non contingere aliter ſe habere.) Tertia conditio, quæ requiritur ad complementum ipſius ſcire, hęc eſt. vt Auer. inquit. ideſt non ſolum ſcire, vt ſit verum, & perfectum, debet eſſe per cauſam illius rei quæ ſcitur, & quòd illa cauſa debet eſſe nota, requiritur etiam, vt ſit neceſſaria. nam 2. de interpretatione, cap. 2. non contingens eſt, eſſe æquipollet, ad impoſſibile eſt, non eſſe, &

impoſſibile eſt, non eſſe, æquipollet, ad ne-
ceſſe eſt, eſſe & ſic per regulam contradicto-
rij: per negationem præpoſitam, declarat ter
Dub. tiam conditionem: ¶ Dices, ꝙ Ariſt. videtur
ſuperfluus: quoniam ſatis erat dicere, ꝙ ſci-
re eſt per cauſam, propter quam res eſt: quo
niam cauſa propter quam res eſt (vt dictum)
eſt cauſa formalis, quæ cauſa formalis eſt, ne
ceſſaria, & ſic non debebat dicere, & non
Sol. contingit aliter ſe habere. ¶ Dicitur, ꝙ hoc
verum eſt: tamen textus intelligitur, ſic. ſci-
re ſimpliciter habetur, per cauſam propter
quam res eſt, & ꝙ illius cauſa eſt, & non cō-
tingit aliter ſe habere, ideſt hoc ſcire ſimpli
citer, neceſſe eſt, vt non habeatur per aliam
cauſam: niſi per illam, propter quam res eſt.
ideſt per cauſſam formalem, & hæc eſt vera
expoſitio vt exponit Auer. in paraphraſi.
Dub. ¶ Dices quarè Ariſtoteles definit hic. ſcire,
per cauſam in ſingulari, & 2. poſter. 48. per
Sol. cauſas in plurali? ¶ Dicitur, ꝙ in 2. poſter.
48. definit ſcire propter quid, hic vero defi-
nit ſcire ſimpliciter; quod habetur ſolum per
cauſam formalem. primò, & per ſe, ſcire au-
tē propter quid, per omnes cauſas, vt 1. phy.
Replica 1. & 8. met. 12. 2. phy. 27. ¶ Sed contra, di-
cit enim Auer. 2. poſt. 48. ꝙ hic definitur ſci-
re, per cauſas, quando dicit, iam enim com
moſtratum eſt in capite primi libri huius vo-
luminis; ꝙ nos videmur rem ſcire, dum il-
lam per ipſius cauſas ſciuerimus, quod etiam
Confirmatio. confirmat Ariſt. 1. poſt. 11. cum dicit (cauſas
quoq;) ideſt principia demonſtrationis, de-
Sol. bent eſſe cauſæ. ¶ Dicitur, ꝙ ſi ſcire ſimplici
ter, quod hic definitur, habetur per cauſas in
plurali non primò, & per ſe: ſed primò, &
per ſe per cauſam in ſingulari, & non niſi per
formam, ſi verò habetur per cauſas in plura-
Dub. li: non niſi vt tenent locum formæ. ¶ Dices,
quare Ar. hic definit, ſcire per cauſam, & in 6.
ethic. cap. 4. dicit ꝙ ſcientia eſt habitus, per
demonſtrationem acquiſitus, & 1. poſt. 28. d.
ꝙ ſcientia demonſtratiua eſt, quam habemus
eo ꝙ habemus demonſtrationem ſimiliter. 2.
Sol. poſt. 12. & 1. poſt. 15? ¶ Dicitur, ꝙ ſepè ſolet
ſumi, totum, pro parte, veluti 5. phy. 1. vt di-
citur, ſortes eſt æger, qm̄ oculus eſt æger, à ſi
mili nunc ſumitur, demonſtratio. pro parte
demonſtrationis; ideſt pro medio demonſtra
tionis, quod eſt cauſa; vnde idem eſt dicere,
ſcire habetur per demonſtrationem, quod eſt
dicere. ſcire habetur per cauſam, quæ eſt me
diū, in demonſtratione, ex quibus: Nota con
tra oēs. ꝙ in hoc tex. 7. definitur, ſcire, quod
eſt finis demonſtrationis, & non definitur de-
monſtratio: quod eſſe verum, cōfirmatur his
rationibus, & primo. qm̄ ſcire eſt notius, quo
niam multi ſunt, qui ſcire opinantur, tñ igno
rant, quid eſt demonſtrare. ¶ Amplius ſcire,
eſt quædam affectio, quæ de rebus, nobis ac-
creſcit, demonſtratio autem eſt: via qua hæc
affectio, de rebus nobis accreſcit. ¶ Amplius
ſcire, eſt vniuerſalius demōſtratione, quoniā
demonſtratio, facit ſcire 1. poſt. 8. tamen non
omne ſcire, eſt per demonſtrationem: quo-
niam datur ſcire, primorum principiorum,
quod non eſt per demonſtrationē 1. poſt. 10.
Auer. ¶ Amplius via, & inſtrumentum, ad
rem 3. phy. 4. eſt aliud à re, ſed demonſtra-
tio eſt via & inſtrumentum ad ſcire, tam-
quam ad finem, 1. poſt. 8. ergo demonſtra-
tio eſt, quid aliud à ſcire, & ſic definitur, hic
ſcire, & non demonſtratio, & in hoc ſileāt,
qui oppoſitum credunt.

Planum igitur, quòd tale aliquid, ſcire eſt nāque & non ſcientes, & ſcientes: illi quidē exiſtimāt ipſi ſic ſe habere: ſcientes vero et habēt.

Cvm Ariſt. induxit definitionem ipſius
ſcire, ſecundum ꝙ eſt per ſe, nota nunc vult
probare, ipſam eſſe veram, non ratione de-
monſtratiua, ſed teſtimonio aliorum, ratione
topica, quia ſic videtur oībus, vel pluribus.
¶ Dices, quarè Ar. probat definitionē ipſius Dub.
ſcire, per topicam, & non per demonſtrati-
uam rationem? ¶ Dicitur, ꝙ artifex, ſemper Sol.
ſupponit finem, vt per ſe notum. 3. ethic. 6.
& nō inquirit, niſi ea quæ ſunt ad finem, ſed
qm̄ ex ſcire, tamquam ex fine, vult indagare
conditiones, præmiſſarum demonſtrationis,
ideò ſupponit ipſum ſcire: tamquam notum.
ſed qm̄ id, quod eſt notum, non indiget de-
monſtratione, ſed aliqua manifeſtatione, ideò
Ar. non demonſtratiua, ſed topica ratione, ip
ſum probat: & ſuam definitionem. ¶ Dices Dub.
ſi definitio ipſius ſcire eſt, per ſe nota; quarę
notificat eam teſtimonio aliorum? ¶ Reſpō- dub.
det Auer. & dicit, ꝙ mos eſt Ariſt. orationes
veras, & demonſtratiuas ſic exquirere, vt etiā
1. cæli 2. ac etiam, quaſi dicat aliorum teſtimo
nio manifeſtare: ac etiam quoniam aſſerit
Auer. 2. met. 15. ꝙ ſunt Aliqui, qui imperi-
tia logica, mala natura, vel mala conſueto-
dine, vel quia inchoantes artem, non credūt
rebus per ſe notis: ſed potius quia, ſunt dictæ
teſtimonio poetarum, vel aliorum, vel exem
plo, vel methaphora rationibus rethoricis:
vel poeticis, quæ rationes rethoricæ: vel poe-
ticæ, non monſtrant veritatem talium propo
ſitionum, vt ait Auer. 1. phy. in prologo, qm̄
veritas earum eſt indemonſtrabilis, ſed ſolum
indūcūt eā, vt manuducāt huiuſmodi genera
hominum, vt veritatem earum euidētem eis
faciant: quæ non erat euidens, & manifeſta,
ꝓpter aliquod, quatuor impedimentorū prę;
dicto-

dictorum, his ergo declaratis; manifeſtum
eſt, quid fecit Ariſt. incipit enim exquirere
veritatem huius definitionis, non demonſtrā
do eam: ſed manifeſtādo. quoniam 3. cæli 4.
ſcire, & definitio ſua, eſt ſubiectum ſuppoſitū
in hac arte: vnde dicit Ariſt. manifeſtum eſt,
ꝙ ipſum ſcire ſimpliciter, eſt tale, quod ſci-
licet, quale dictum à nobis eſt ſupra. aut (ta-
le quid) quoniam in cap. de ſubſtantia, & 5.
met. cap. de differentia: quale quid differen-
tiam ſignificat, & definitionem, & qualitatē,
vt innueret definitionem aſſignatam; dixit
quale quid, & dixit manifeſtum, non ex di-
ctis, ſed ex dicendis. quaſi dicat vltra, ꝙ de-
finitio ipſius ſcire eſt per ſe nota, manifeſta-
tur, etiam teſtimonio, & dicto aliorum.

*Namq; , & non ſcientes, & ſcientes: illi qui-
dem exiſtimant ipſi, ſic ſe habere.*

NVNC Ariſt. teſtimonio topico, declerat
id, quod propoſuit. ſed eſt ſciendum, ꝙ dicit
Ar. 1. top. 1. ꝙ id eſt verum topicum, quod eſt
dictum, & confirmatum authoritate, & con-
ſenſu omnium, plurium, vel ſapientum, quo
ſtante fiat ratio talis. illud eſt verum, & opi-
nandum eſſe verum, quod dicunt omnes, qui
ſunt ſapientes, & non ſapientes, ſed ſcire ſim
pliciter, eſſe tale, quale ſupra definitum. eſt
ſcilicet eſſe, per cauſam dicunt omnes ſapien
tes, & non ſapientes. ergo verum eſt, quòd
ſcire eſt per cauſam; vnde dicit Ar. (namq; ,
& non ſcientes, & ſcientes) quaſi dicat, Ideò
uerum eſt, ꝙ ſcire eſt per cauſam: quoniam
(& non ſcientes.) ideſt tam ignorantes, (&
ſcientes) ideſt, quam ſcientes. (exiſtimant,
ſic ſe habere) ideſt credunt ſcire per cauſam,
ſicuti fuit à nobis definitum. (Verùm ſcien-
tes habent quoque) ſed nota, ꝙ ſcientes, &
non ſcientes, inter ſe differunt: quoniam ſciē
tes, opinantur habere ſcientiam, per cauſam,
& habent ſcientiam per cauſam, ſed neſcien-
tes opinantur habere ſcientiam, per cauſam,
& non habent ſcientiam, per cauſam; vnde
in quodam conueniunt, ſcilicet in opinari.
quia omnes, & ſcientes, & neſcientes opinan
tur: differunt tamen: quoniam ſcientes opinā
tur ſcire, per cauſam, & ſciunt: ſed neſciētes,
opinantur ſcire, per cauſam, tamen neſciunt
veluti ſcientes ſciunt. quare fulmen, gladium
in vagina, aurum in crumena, & pedem in cal
ceo, demolitur, vagina crumena, & calceo il
leſis, & aliquando fulmen, veſtes, aut crines
hominis adurit, homine illæſo. ſed neſciētes,
credunt ſcire hęc, per cauſam, tamen neſciūt.
patet ergo ex his, quid eſt ſcire ſimpliciter po
teſt etiam dici quarè ſcire eſt per cauſam quo
niam ſcientia 2. poſt. 94. & 4. quæs. poſt. inte-
quirur opus naturæ, & quoniam opus naturę
eſt per cauſam meritò ſcientia debet eſſe per
cauſam iuxta illud Ar. 2. met. 4. vbi ait ſicut
res ſe habet ad eſſe ſic ſe habet ad cognoſci.
¶ Dices, definitio ipſius ſcire, poteſt ne demō Dub.
ſtratione probari? ¶ Dicitur, ꝙ non, quoniā Sol.
id quod eſt per ſe notum, demōſtratione pro
bari non poteſt 1. poſt. 10. ſed definitio ipſius
ſcire eſt per ſe nota, vt hic aſſerit, Auer. ergo
demonſtratione probari non pōt. ¶ Amplius Sol.
7. met. 23. & 3. ethic. 6. artifex præcognoſcit
finem, & definitionem ſuam, ſed ſcire, & defi
nitio ſua eſt, finis logices, teſte Auer. in prolo
go primi poſt. & 3. cæli 4. ergo non debet de
monſtratione probari ſed (vt dictum) topica
ratione, & teſtimonio aliorum. ¶ Dices ſcire Dub.
& definitio ſua, ſi non poteſt demonſtrari, à
proprio artifice, ſcilicet à logico, pōt ne pro-
bari per demonſtrationē, ab alio artifice. ¶ Di
cas, ꝙ poteſt probari demonſtratione, à me-
thaphiſico, vt clarè aſſerit Auer. 3. cæli 4. vbi
ait, ꝙ methaphiſicus probat ſubiecta, & prin
cipia aliarum artium, & dat cauſam illorum,
quod etiam confirmatur 1. phy. 8. 1. phy. & 2.
2. phy. 22. 26. 1. poſt. 70. 71. 72. & 2. poſt. 3. &
12. met. 5. 2. de anima 19. ꝙ artifex proprius,
non poteſt dare cauſam ſuorum principiorū,
etiam contra negantes, ſed recurrendum eſt
ad methaphiſicum, ſed quoniam ſcire, & ſua
definitio eſt vnum de principijs poſitis, in hac
arte teſte Auer. 1. poſt. 21. ergo logicus non
poteſt dare cauſam, & propter quid ipſius ſci
re, ſed methaphiſicus. Ex quibus patet ꝙ ſci-
re, & definitio ſua, quò ad eſſe, non poteſt de
monſtratione probari, nec à logico, nec à me
thaphiſico; ſed ſcire, & definitio ſua quo ad
propter quid, licet non poſſit probari à logi-
co: tamen poteſt probari à methaphyſico.

*Quare cuius ſimpliciter eſt ſcientia, hoc impoſſi-
bile eſt, aliter ſe habere.* Tex. 8.

POSTQVAM Ar. definiuit ipſum ſcire
ſimpliciter, quod eſt relatiuū ad ſcibile, nunc
definit ipſum ſcibile, quod eſt relatiuum ad
ſcirē, vt in cap. de relatiuis, & 5. met. teſta-
tur Ariſt. cauſa intentionis eſt: quoniam ſicut
res eſt, ſic debet ſciri, 2. met. 4. Ar. & quoniā
ſcire, & ſcibile apud naturam ſimul ſunt vt in
cap. de relatiuis inquit Ar. ſic etiam ſimul ſci-
ri debent, quod etiam Ar. obſeruauit 2. phy.
3. vbi data naturæ definitione: quæ eſt relati-
ua ad naturale, in tex. 4. intulit definitionem
ipſius naturalis ſimiliter Porphyrius cum aſſi
gnauit definitionem generis, quod eſt rela-
tiuum ad ſpeciem ſtatim aſſignauit definitio
nem ſpeciei, quæ eſt relatiua ad genus vt
ipſe teſtatur in capit. de ſpecie, quod etiam

ratione probari poteſt, dicit enim Ariſtot. 7. met. 17. ꝙ accidens, non poteſt cognoſci, ſine ſubiecto, in quo eſt, & quoniam in ante prædicamentis. cap. 2. ſcientia eſt accidens. ideò debet cognoſci, cũ ſubiecto ſuo, in quo eſt quod ſubiectum eſt ipſum ſcibile, & quoniam dedit definitionẽ, de ſcire ſimpliciter, nunc infert definitionem de ſcibili ſimpliciter. cum quo tamquam cum proprio ſubiecto debet cognoſci. ¶ Diuiditur iſte tex. in tres

Diuiſio tex. partes, in prima infert definitionem ſcibilis, ſimpliciter, quod eſt relatiuũ ad ſcire ſimpliciter in 2. ibi (ſi autem alius eſt) excuſat ſe ab alio modo ſciendi. In 3. ibi (demonſtrationẽ autem.) Declarat quid ſibi vult hoc nomen, ſcilicet demonſtratio, quæ eſt proprium inſtrumentum ſcientiæ, quantùm ad primum, dicit (quare cuius) ideſt ſcibile ſimpliciter, (cuius) idest de quo (eſt) ideſt habetur ſcientia (ſimpliciter) hoc eſt per demonſtrationem ſimpliciter (impoſſibile eſt aliter ſe habere) ideſt non poteſt ſciri ſine conditionibus ſupra dictis, de ipſo ſcire. quoniam conditiones, quæ competunt vni relatiuo, competunt eius alteri; ſed ſcibile, & ſcire (vt dictum) ſunt relatiua meritò conditiones, quæ competunt

Dub. ſcire, competunt etiam ſcibili. ¶ Sed dices, quare Ariſt. ſolum vnam conditionem intulit de ſcibili, dicens (impoſſibile aliter ſe habere) & nõ alias duas, ſcilicet per cauſam propter quam res eſt quoniam illius cauſa eſt?

Sol. ¶ Dices breuitati ſtudens, per tertiam enim intellexit omnes alias. ¶ Dices cur dixit (quare) non eſt dicendum, vt dicunt latini, qui exponunt ly (quare) continuatiuè pro vt dicit continuationem: ſed illatiuè, ſicut fecit, in 2. phy. 3. & 4. vbi aſſignata definitione ipſius naturæ, intulit definitionem habentis naturam, ſimiliter in hoc tex. vbi data definitione ipſius ſcire, in 7. tex. ꝙ impoſſibile eſt aliter ſe habere, intulit in hoc octauo, hypoteticæ eandem & dicit (quare) ideſt propter hanc cauſam, ſcibile eius eſt ſcientia impoſſibile eſt aliter ſe habere. Vnde clarè ſumas, ꝙ ly (quare) nõ dicit continuationem, ſed illationem, vnde valeant latini, nos autem cum Ariſtotele, qui hoc modo ſe exponit, in tex. 28. cum dicit, quoniam autem impoſſibile aliter ſe habere, cuius eſt ſcientia ſimpliciter, neceſſarium vtique fuerit ſcibile. quod eſt ſecũdum, demonſtratiuam ſcientiam, & quid doctius q̃

Petitio. exponere Ariſt. per Ariſt? ¶ Dices quid intelligit Ariſt. per ly (impoſſibile eſt aliter ſe

Reſpõſio habere?) ¶ Dices ꝙ intelligit neceſſarium, vt 5. met. cap. de neceſſario, & 1. poſt. 28. ſe exponit, quando dicit. quoniam autem impoſſibile aliter ſe habere, cuius eſt ſciẽtia ſim-

Dub. pliciter, neceſſarium vtique erit ſcibile. ¶ Dices, cum neceſſarium dicatur duobus modis aliud ſimpliciter. Aliud ex ſuppoſitione, neceſſarium ſimpliciter eſt, cui nihil contingentis eſt admiſtum, vt 4. quæs. poſt. aſſerit Au. & 1. poſt. 44. veluti ſunt omnia prædicata propria, vt differentiæ definitiones, & eſſentialia accidentia, neceſſarium verò ex ſuppoſitione eſt, vt ſi cauſa eſt effectus eſt, vt ſi ſol ortus eſt ſuper terram ergo dies eſt, quod neceſſarium hic intelligit Ariſt. ſimpliciter, an ex

Reſpõſio ſuppoſitione? ¶ Dicat alij quicquid velint, nõ enim intelligit neceſſarium ex ſuppoſitione, ſed neceſſarium ſimpliciter: quod ſimpliciter neceſſarium, nil aliud ſignificat, niſi ſempiternum, quod ſempiternum eſt ſine generatione, & corruptionibus, 6. ethicorum cap. 4. ex quo exponatur textus hoc modo, quaſi dicat Ar. ſi hoc antecedens eſt verũ, ſcilicet ſi ſcire ſimpliciter, quod eſt relatiuum ad ſcibile ſimpliciter, impoſſibile eſt aliter ſe habere, ideſt eſt neceſſarium ſimpliciter, & ſempiternum, ſine generatione, & corruptione (quare) ideſt ergo verum ſequitur ex hoc antecedente hoc cõſequens ſcilicet id, cuius eſt ſciẽtia ſimpliciter, ideſt ſcibile ſimpliciter, de quo habetur ſcientia ſimpliciter, impoſſibile eſt aliter ſe habere, ideſt eſt neceſſarium ſimpliciter, & ſempiternum.

Si igitur eſt alter ſciendi modus, poſterius dicemus: Dicimus autem, & per demonſtrationem cognoſcere.

CVM definiuit ſcire, & ſcibile ſimpliciter, quæ ſunt duo adinuicẽ relatiua ſeruãdo eorũ naturam, quæ ſicut ſunt, ſic definiri debent; nunc remouendo dubium, excuſat ſe, quod in primo libro poſt. non intendit loqui: niſi de conditionibus vnius inſtrumenti; quod demonſtratio appellatur, nõ autem alterius inſtrumenti: ſcilicet definitionis; ſed pro faciliori tex. intelligentia; eſt ſciendum, ꝙ in rerum natura, duo tantum ſunt ſcibilia quæ ſũt alia, & adinuicem diuerſa: quorum vnum accidens appellatur, alterum verò ſubſtantia nuncupatur, veluti 3. poſt. 1, videre eſt, quæ duo ſcibilia vt ſciantur, oportet habere duo inſtrumenta. adinuicem diuerſa; quorũ vno ſciatur accidens, alio verò ſubſtantia; illud autem quo ſcitur accidens, demonſtratio appellatur 1. poſter. 52. 57. & 11. met. 1. & 6. met. 1. ſiue verificatio, uel fides, vel aſſertio, vel aſſimilatio, vocatur aũt demonſtratio quoniam demonſtrat prædicatum de ſubiecto & ipſum declarat 1. poſt. 57. dicitur verificatio, quoniam fit ex veris. ¶ Vel & melius quoniam veritatem dicit & finis eius veritas eſt; hac enim vnumquodque denominari iuſtũ

eſt

eſt 2. de anima 49. dicitur fides, quoniam veram fidem, & fidelem ſcientiam oſtendit, dicitur aſſertio, quoniã aſſerit, & eſtimat. ¶ Dices demonſtratio falſificat, vt dicit Auer. in Epit. log. cap. de defin. ergo non dicit verum. ¶ Dicitur quòd ly falſificat, intelligitur ſic idest negat quoniam demonſtratio eſt duplex, alia affirmatiua, alia negatiua 1. poſt. 160 quo verò ſubſtantia, definitio vocatur 2. poſt. à 9. ad 19. ſiue conceptio, vel formatio, & terminus, vnde ex numero ſcibilium diuerſorũ ſumitur numerus inſtrumentorum ſciendi, illa diuerſa ſcibilia, quibus ſic ſtantibus, Ar. in hoc primo libro, poſt. intendit habere ſciẽtiam vnius, tantũ ſcibilis, ſcilicet ipſius accidentis, ideò intendit, conſiderare de vno, tantùm inſtrumento; quod facit ſcire accidens; quod demonſtratio appellatur, de alio modo, ſeu inſtrumento ſciendi, non conſiderat in hoc primo. Sed promittit velle conſiderare in alio loco, vt nũc nũc dicemus lege ergo literam, hoc pacto, quaſi dicat Ariſt. intentio mea in hoc primo libro poſt. eſt tractare de vno inſtrumento ſciendi, q demonſtratio appellatur, ſi igitur alter eſt ſciendi modus, poſterius dicemus.

Dub. ¶ Dices, videtur, q Ariſt. non loquitur certè, & affirmatiuè, ſed dubitatiuè; quando dicit (ſi igitur alter eſt ſciendi modus) quoniam conditio (ſi) non ponit in eſſe.

Sol. ¶ Dicas, quòd non dubitatiuè, ſed eſſertiuè, & affirmatiuè loquitur Ari. illa enim conditio, (ſi) ſumitur pro quia, quaſi dicat, (ſi) idest quia, certè præter demonſtrationem de qua eſt intentio mea tractare, in hoc primo poſt. datur alter ſciendi modus.

Petitio. ¶ Dices, illa conditio, (ſi) ſi ſumitur p quia, quarè Ar. potius dixit, (ſi) & non quia?

Sol. ¶ Dicas propter philoſophicam reuerentiam.

Dub. ¶ Dices, quid intelligit, per alium modum ſciendi?

Aliorum ſol. ¶ Dicunt non nulli, quòd modus ſciendi poſterius dicendus, eſt triplex; primus demonſtratio, quia ſecundus demõſtratio propter quid tertius per cauſſas mediatas, qui modi ſunt poſterius dicendi, ſcilicet à tex. 95. infra.

Confutatio ¶ Hęc expoſitio falſa quidem eſt, quoniam Ariſt. per alium modum ſciendi, intelligit modum ſciendi ſimpliciter: vt exponit Themiſtius, qui modus ſciendi ſimpliciter, eſt duplex demonſtratio nẽpè, & definitio: & qm̃ in hoc primo libro, poſt. loquitur de vno inſtrumento ſciendi ſimpliciter, ideò promittit velle loqui, in alio loco, de alio modo ſciẽdi ſimpliciter, & ſic per alium modum ſciendi, non intelligit demonſtrationem quia, & propter quid, & per cauſſas mediatas, quę ſunt modi ſciendi, ſecundum quid, vnde exponatur tex. quòd per alium ſciẽdi modum Ariſt. intelligit, vt inquit Auer. perfectam definitionem, quæ definitio perfecta, non eſt illa, quæ eſt principium demonſtrationis, nec illa, quæ eſt concluſio demonſtrationis, ſed illa quæ eſt tota demonſtratio poſitione differens.

Dub. ¶ Dices quarè dixit, (alius)?

Sol. ¶ Dicitur, quòd dixit (alius) ad declarandum, quòd definitio eſt inſtrumentum aliud idest, diuerſum à demonſtratione; quoniam facit ſcire diuerſum ſcibile, quoniam demonſtratio facit ſcire accidens 1. definitio verò ſubſtantiam 7. 1. met. 1. & ſicut accidens eſt aliud, & diuerſum à ſubſtantia ſic definitio eſt diuerſa à demonſtratione (poſterius) exponit Auer. idest in 2. poſt. ex quibus omnibus ſic declaratis, exponas literam hoc pacto, quaſi dicat Ariſt. (ſi) pro quia, præter demonſtrationem, quæ eſt vnus modus ſciendi ſimpliciter, datur (alter) idest diuerſus modus ſciendi ſimpliciter, qui vocatur perfecta definitio (dicemus) idest, expedita perſcrutatione, de demonſtratione (poſterius) idest in 2. libro poſt. vt rectè exponit Auer. hic, & in paraphraſi.

Dub. ¶ Dices, 1. poſt. 64. & 2. poſt. 47. definitio, eſt tota demonſtratio, ergo definitio nõ eſt diuerſa à demonſtratione, & tractando de demonſtratione tractat etiam de definitione.

Sol. ¶ Reſpondet Auer. in locis allegatis: & dicit, quòd definitio licet, ſit tota demonſtratio, & conueniat cum demonſtratione, tamen conuenit in ſubiecto, re, & materia, differt, tamen ab illa in forma, & fine, vt claſſiſſimè teſtatur, Ari. 2. poſt. 19. vbi inquit, quòd definitio, & demonſtratio, idem eſſe non poſſunt.

Dub. ¶ Iterum, dices, quarè Ariſt. prius de demonſtratione, & poſterius de definitione, potius enim contra, quoniam ſicut in natura, ſic etiam in arte eſt enim ars imitatrix naturæ 2. phy. 22. & 4. meteororũ 28. ſed apud naturam nobiliora præcedunt, vt cor quòd eſt nobilius 3. de par. anim. c. 4. in generatione præcedit & 2. de generat an. cap. 4. ergo in arte, nobiliora præcedere debent. Sed definitio eſt nobilior demonſtratione: quoniam abſoluit quæſitum quid, quòd dicit ſubſtantiam, quod eſt nobilius: demonſtratio verò quæſitum quale 1. poſt. 17. quòd eſt accidens, modo 2. de anima 2. ſubſtantia eſt melior accidente, ergo prius de definitione, poſterius autem de demonſtratione, perſcrutari debebat.

Confirmatio. ¶ Quòd etiam confirmatur, quoniam Ariſt. in ſuis dictis, talem ordinem obſeruare videtur, prius enim de nobiliori pertractat; vt videre eſt in prædicamentis, vbi de ſubſtantia prius, tanquàm de nobiliori, verum etiam in libro perihermenias, primò de nomine ſimiliter, in libro priorum primò de prima figura, quoniam eſt nobilior 1. poſt. 103. pariter in 2. de anima, prius de ſenſu viſus.

Alia cõfirmatio ¶ Confirmatur etiam

etiam ratione, definitio oſtēdit ſubſtantiam demōſtratio oſtēdit accidētia 11. met. 1. & 1. poſt. 52. & 57. ſed ſubſtātia eſt prior natura ac euidente 7. met. 4. ergo definitio natura eſt prior demōſtratione, vnde ſicut res ſe habet apud naturā, & in eſſe, ſic ſe habet in ordine, & in cognitione 2. met. 4. ſed definitio natura præcedit demonſtrationē, ergo in ordine ēt præcedere debet, ergo Ariſt. prius debebat conſiderare de definitione, poſterius autem de demonſtratione. ¶ Amplius eſſe ſimpliciter, naturā præcedit, eſſe ſecundum quid, Sed definitio abſoluit eſſe ſimpliciter, quod eſt ſubſtantia, & demonſtratio eſſe ſecundū quid, quod eſt accidens 7. met. 2. 3. & 4. ergo definitio naturā, præcedit demonſtrationē.

Alia cō firmatio

Sol. ¶ Dicitur, quòd Ariſt. non ſemper obſeruat hunc ordinem, primò tractare de re nobiliori, ſed aliquando in vltimo loco, veluti in 8. phy. de primo motore, vt de re nobiliori, ac de intellectu, in 3. de anima, & in 12. met. de Deo glorioſo, ex quo patet quòd cum non ſit ſemper hic ordo ab Ariſt. obſeruatus, eſt dicendum quòd Ariſt. tractando priùs de demonſtratione, non ſequutus eſt ordinem nobilitatis, ſed potius ordinem notioritatis, demōſtratio enim eſt notior definitione, quod habet à fine ſuo: quoniam abſoluit accidens, quód eſt notius ſubſtantia: quæ abſoluitur per definitionem.

Replica ¶ Dices contra ſi enim Ariſt. ſequutus eſſet ordinem notioritatis tunc debebat prius tractare de definitione: quoniam eſt notior ipſa demonſtratione, & probatur, quoniam finis definitionis, eſt abſoluere ſubſtantiam 11. met. 1. ſed finis demonſtrationis eſt abſoluere accidens: 1. poſt. 57. & quoniam ſubſtantia 7. met. 4. eſt prior cognitione, ipſo accidente: ergo definitio eſt notior, & prior ipſa demonſtratione, prius ergo de definitione, deinde de demonſtratione pertractare debebat.

Sol. ¶ Dicitur, quòd quando dicit Ariſt. quòd ſubſtantia, eſt prior cognitione ipſo accidente, intelligitur, ſic cognitione, ideſt perfectione, accidens enim ſemper eſt notius ſubſtantia, & in notitia præcedit ſubſtantiam, & ſic demonſtratio præcedit definitionem.

Dub. ¶ Iterum dices, quòd per alium ſciendi modum, non debet intelligi definitio, quoniam 6. met. 1. inquit Auer. quòd alius ſciendi modus eſt demonſtratio quia.

Sol. ¶ Dicitur quòd ſi demōſtratio quia, eſt alius ſciendi modus: non eſt alius modus ſciendi ſimpliciter, ſed ſecundum quid, hic verò loquitur, de alio modo ſciendi ſimpliciter, qui non demonſtratio quia, ſed definitio appellatur, & nota quòd dixit Ariſt. quòd definitio eſt alius modus ſciendi, alius ideſt, diuerſus à demōſtratione, in ſpecie, dicit enim Porphy. cap. de differentia, quòd ly, aliud, facit, dicit differentiam ſpecificam: vt homo eſt alius ab equo, ideſt, differt in ſpecie, ab equo, finis enim definitionis ſpecie differt, à fine demonſtrationis, quòd innuit Auer. 2. poſt. 1. quando dicit, ex quo definitio eſt, aliud à demonſtratione, quia quæſitū quid eſt, eſt aliud à quæſito demonſtrationis (dicimus autem, per demonſtrationem cognoſcere.) nunc infert per modum correlarij, quòd ſcire eſt per demonſtrationem.

dub. ¶ Dices, hoc ſcire ſupra definitum, quomodo habetur per quam viam, per quòd inſtrumentum?

Reſpōſio ¶ Reſpondet & dicit, hic, & in tex. 15. 28. & 8. poſt. 13. ſcire ſcilicet, demonſtratiuum, quòd eſt finis & effectus ipſius demonſtratiuis, habetur per demonſtrationem, tamquàm per verum inſtrumentum, vnde nota quòd Ariſt. loquitur hic, de ſcire demonſtratiuo, & non definitiuo, & dixit (dicimus) in plurali philoſophica vtens modeſtia.

Dub. ¶ Dices, declara quid ſibi vult hoc nomen demonſtratio, per quam habetur ſcire demonſtratiuum?

Sol. ¶ Reſpondet Ariſt. & dicit.

Demonſtrationem verò dico ſyllogiſmum ſcientialem: ſcientialem autem dico: ſecundum quem, eo quòd ipſum habeamus ſcimus.

PRO intelligentia continuationis huius particulæ tex. eſt ſciendum quòd dicit Ariſt. 5. met. cap. de priori, & 1. met. 48. nec nō 6. top. in primo loco definitionis, quòd partes definitionis debent eſſe notiores, ipſo definito, & cum aliquod definitur, & partes ſuæ, nō ſunt prius cognitæ, peritus artifex ſtatim aſſignata definitione, debet declarare partes poſites in illa definitione, ne per ignota procedat, quo quidem ordine in cap. de ſubſtantia, vius eſt Ariſt. ac in libro perihermenias de nomine, t. poſt. 13, 2. phy. 3. & 3. phy. 7. quibus ſic præuotatis, continuatur hæc pars, tex. cum ſuperiori hoc modo, poſtquàm Ariſt. aſſignauit definitionem ipſius ſcire, excuſando ſe de alio modo ſciendi ſimpliciter, & determinauit, quòd in primo libro poſt. non loquitur niſi de illo ſcire, quod habetur per demonſtrationem in hac parte: tamquàm peritus artifex, ne per ignota definiat, intendit notificare, quid ſignificat hoc nomen (demōſtratio) quæ eſt proprium inſtrumentum, ad ſcire, tamquàm ad finem, quod faciendo Ariſt. ſeruat hunc ordinē, primò .n. ponit definitionem demonſtrationis. ſecundò declarat nomen poſitum in definitione, ſed pro intelligentia, nota quòd quodlibet inſtrumētum naturale, notificatur ſuo proprio opere, vt oculus, per videre, manus verò per apprehendere, ſimiliter

Continuatio

militer inſtrumenta artificialia: notificantur
per ſuas operationes: ſi verum eſt dictum Ar.
2.phy.22. & 4. metheororum 28. ars enim
debet imitari naturam, & quoniam demon-
ſtratio, eſt inſtrumentum artificiale, factum
ab anima, & ſcire eſt operatio fluens ab ipſa
demonſtratione, ideò volens declarare, quid
eſt, quid ſignificat hoc nomen, ſcilicet (demó
ſtratio) ipſam declarat per ſuam operationē,
ſic dicens (demonſtrationem autē dico) quaſi
dicat intentio mea in hoc primo poſt. eſt cō-
ſiderare de conditionibus præmiſſarum de-
monſtrationis, aliquis poſſet dicere, quid ſibi
vult demonſtratio, ideò declarans, dicit ſi ne-
ſcis, quid ſignificat hoc nomen (demōſtratio)
dico explico hoc nomen, quoniam dicere nil
aliud eſt, niſi quid nominis explicare, demon
ſtratio nil aliud eſt, niſi ſyllogiſmus: ſed non
omnis ſyllogiſmus 1. priorum cap. 5. ſed ſyl-
Petitio. logiſmus ſcientialis. ¶ Dices, quid ſibi vult ly
Sol. (ſcientialis) reſpondet, & dicit hic, & in tex.
15. & 28. quòd ſyllogiſmus, ſcientialis eſt ille
(quem habendo) ideſt quem nos habentes ſci
mus: & in tantùm ſcimus, in quantùm ipſum
habemus 2. poſt. 10. & 13. quo ſi careremus,
numquàm ſciremus, ſicuti in tantùm vide-
mus, in quantùm oculum habemus, quo ſi ca
reremus, numquàm videremus: iuxta illud
Ariſt. 1. poſt. 134. vbi ait, quòd deficiente ſen
ſu, deficit ſcientia illius ſenſus, ex quibus ſe-
quitur reſolutè, quòd demonſtratio eſt ſyllo-
Dub. giſmus ſcientialis. ¶ Dices cum demonſtra-
tio ſit triplex, alia ſimpliciter 1. phy. in prolo
go, alia propter quid 1. phy. 2. alia dicitur de
monſtratio quia 1. poſt. 95. quæ demonſtra-
Sol. tio hic definitur. ¶ Reſpondet Auer. & dicit
quòd eſt demonſtratio ſimpliciter de cuius
præmiſſarum conditionibus, tractat vſque ad
textum 95. quoniam demonſtratio propter
quid, & quia licet, ſint ſyllogiſmi: tamen non
ſunt ſcientiales: non faciunt ſcire ſimpliciter
ſed faciunt ſcire ſecundum quid, ideò dixit
demonſtratio, eſt ſyllogiſmus ſcientialis, de-
nominatus à ſcientia, tāquàm a fine: quoniā
qualitas ſua eſt ſcientia, à qua ſcientia, tam-
quàm a qualitate, dicitur, qualis ſcilicet ſcié
tialis, & nota, vt rectè inquit Auer. quòd ſyllo
giſmus in definitione demonſtrationis, proce
dit vice generis, quoniam demonſtratio eſt
ſyllogiſmus, non è contra 1. priorum cap. 5.
Ariſt. vnde dicitur, quòd demonſtratio ſim-
pliciter, eſt ſyllogiſmus, tamen non ſimplici-
ter; ſed eſt ſyllogiſmus quidam 1. priorum
Dub. cap. 5. ideſt ſcientialis. ¶ Dices, cum ſyllogi-
ſmus fiat, in tribus figuris: vt 1. priorum vide-
re eſt, ſi demonſtratio eſt ſyllogiſmus: in qua
Sol. figura fit? ¶ Reſpondet Auer. & dicit, quòd
eſt veræ figuræ, ideſt primæ figuræ, quę pri-
ma figura, ideò dicitur vera figura, quoniam
eſt ſcientialior omnibus alijs, vt 1. poſt. 103.
inquit Ariſt. ſed nota, quòd licet fiat in pri-
ma figura: tamen non in omnibus modis pri-
mæ figuræ, ſed in primo modo, ſcilicet in bar
bara, quoniā demóſtratio 1. poſt. 62. & Epit.
log. cap. de demonſtratione fit, ex præmiſſis
vniuerſalibus, dicitur (ſcientialis) ad differen
tiam ſyllogiſmi topici, qui non facit ſcientiā,
ſed opinionem, & ſi fit ex veris, tamen non fit
ex veris eſſentialibus, ſed diuulgatis, vt expo
nit Auer. & Ariſt. 1. top cap. 1. & ſic patet dif-
ferētia inter ſyllogiſmum demonſtratiuum,
& topicum, differunt enim per præmiſſas: tā-
quàm per materiam, & differunt fine, nam de
monſtratiuus facit ſcientiam, topicus verè
opinionem licet forma conueniant, vt 1. poſt.
85. inquit Auer. ¶ Dices, 6. met. 2. Equiuoci Dub.
non eſt ſcientia, nec definitio, vt in Epit. log.
cap. de equiuocis, inquit Auer, cum demon-
ſtratio, vt idem fatetur Auer. in 8. quęſ. poſt.
ſit æquiuoca meritò hic non debebat defini-
ri. ¶ Dicitur, quòd quando eſt æquiuocum, Sol.
purè dictum, non patitur definitionem: ſed
quando eſt æquiuocum analogicè: tunc pati
tur definitionem, & nota quòd demonſtratio
analogicè, vt genus, prædicatur de ſuis ſpecie
bus, ſcilicet de demonſtratione ſimpliciter,
propter quid, & quia, vt inquit Auer. in 8.
quæſ. poſt. ¶ Amplius, 6. top. in 1. loco defini- Dub.
tionis, & 1. met. 48. omnis definitio, debet da
ri ex partibus prius notis, imò qui definit, &
non p priora, & notiora definit, nō definit mo
do Ariſt. definiuit demonſtrationem, & non
definiuit, per partes priores, & notiores, quo-
niam non definiuit prius, illam particulam
poſitam in definitione demonſtrationis ſcili
cet ly (ſcientialis) ergo nō definiuit: vel ſi de-
finiuit male definiuit. ¶ Dicitur, quòd hæc Sol.
non eſt definitio, quid rei, ſed eſt quid nomi-
nis: quæ non oportet, vt detur per partes prio
res, & notiores. ¶ Vel datò, quòd ſit definitio Alia ſol.
quid rei, dicitur quòd dictum Ariſt. intelligi
tur ſic; quando dicit, quòd definitio, debet
dari per partes prius notas, adde eo, vel ſta-
tim notificandas poſt aſſignatam definitionē
ſicut facit in cap. de ſubſtantia: quando defi
niuit ſubſtantiam, & 1. perihermenias, cap. de
nomine, & 1. poſt. 13. & 2. phy. 3. quando defi
niuit naturam, & 3. phy. 7. quando definiuit
motum, & in 2. de anima in tex. 5. & 6. circa
definitionem animæ. ¶ Vel dicitur, quòd re
gulæ logicæ, vt plurimum ſunt veræ, aliquan
do verò deficiunt. ¶ Vel dicitur, quòd defini Alia ſol
tio, à priori debet dari, per partes prius notifi
catas, non autem definitio à poſteriori, vt re-
ctè inquit Auer. in Epit. log. cap. de defini-
tionibus. ¶ Iterum dices, ſi per alium ſciendi Dub.

modum

modum intelligimus definitionam, de qua
tractatur, In 2. libro poſt. quomodo de ipſa
conſideratur, ibi, vel vt de medio demonſtra-
tionis, vel, vt eſt inſtrmentum ſciandi diſtin-
Sol. ctum à demonſtratione? ¶ Dicas, reſolutè
contre omnes, quòd de definitione in 2. poſt.
non vt de medro demonſtrationis, ſed vt eſt
inſtrumentum ſciendi, diſtinctum à demon-
ſtretione: veluti validiſſimis retionibus fuit
a nobis contre Latinos, & contra Græcos de-
monſtratū in noſtro quæſito, quod dicitur de
nobilitate inſtrumantorū, vbi fuit dictū defi
nitioné eſſe inſtrumentū valde nobilius ipſe
demonſtratione, & eſſe diſtinctū inſtrumen
tū ſciendi, à demonſtretione, ideò candidę la
ctor vide illud quæſitum, vbi hæc, & alie vti-
Dub. lia videbis. ¶ Dices quarê Ariſt. eſſignauit
vnam definitionem de demonſtratione in
hoc taxtu, & aliam 1. top. cap. 1. cum dixit ꝙ
damonſtratio eſt ſyllogiſmus ex veris, & pri-
Sol. mis. ¶ Dicas quòd Ariſt. hic definiuit demon
ſtrationem per definitionam formalam, ibi
Replica varò par definitionem materialem. ¶ Dices
cōtra nã 2. poſt. 20. & 95. vnius rei eſt vna defi
Sol. nitio, & non pluras. ¶ Dicas quòd eſt vna in
vno ganare, ſed poſſunt eſſe pluras in diuerſo
genera dafinitionis vna anim poteſt eſſe for-
malis alie verò materialis hæc enim eſt for-
malis, illa verò materialis aſſignata 1. top. 1.

Tex. 9. Vide idã 1. top. cap. 1. *Si igitur ſcire eſt, vt poſuimus: neceſſe, & demonſtratiuam ſcientiam, ex veriſque eſſe, & primis, & immediatis & notioribus, & prioribus, & cauſis concluſionis.*

Postqvam Ariſt. in tex. 7. definiuit, ac
tamquàm notum ſumpſit, ipſum ſcire, eſſe, &
quid eſt, & in textu octano, ſcibile, quòd eſt
ſuum ralatiuum, & notifiauit demonſtratio
nem aſſe proprium inſtrumentum factiuum
ipſius ſciantiæ: & quoniam conditiones: &
propriatates, quæ competunt fini, competūt
etiam inſtrumento: quod facit ecquirere illū
finem 6. Ethic. cap. 3. nunc ſyllogiſmo hypo-
tetico, ex conditionibus finis, infart conditio
nes præmiſſarum, quæ præmiſſæ ſunt inſtru-
menta, quibus acquiritur ille finis: qui eſt ſci
re, & meritò vtitur ſyllogiſmo hypotatico, et
non cethegoriso: quoniã ſyllogiſmus cathe
goricus, infert naturaliter ignotum, vt patet
ex definitione ſyllogiſmi, in 1. priorum 1. & 1.
top. cap. 1. ſyllogiſmus, verò hypothaticus, di
co per naturam infert, Id quòd eſt notum, &
cū regulę logicę ſint, de ſe notę, ideò hypothe
tico ſyllogiſmo indigent, & nō cathegorico,
quod quidem monſtrant illa verbe: quando
dicit (ſi ſcira eſt, vt poſuimus.) modo ergumē
tari ax poſitis hypotheticè aſt, arguare, & illa
dictio (ſi) hypotheticã ſignificat illationem.
¶ Diuiditur iſte tex. in duas parres, in prime *Diuiſio*
parte facit ex poſitis, talem illationem, ex cō *tex.*
ditionibus finis, de præmiſſis, vt inſtrumentis
ad finem: in ſecunda ibi: (ſic enim) probat ta-
lem illationem hypotheticè, prima pars diui
ditur in duas: in prime ponit antecedens, ꝙ
eſt poſitio conditionum ipſius ſcire, in ſecun
da ibi (neceſſe) ponit conſequens, quantùm
igitur ad primum dicit, ſi igitur ſcire eſt, vti
poſuimus, neceſſe eſt demonſtratiuam ſcien-
tiam eſſe, ex veris, primis immediatis, priori
bus notioribus: & cauſis concluſionis, & nota
ꝙ dixit (igitur) notãs illationē (vti poſuimus)
notens præmiſſam hypoteticam, quæ conſtat
ex ſuppoſitis: cum conditione, ſi eſt, dixit (ſi
eſt) notans tàm eſſe exiſtentiæ ipſius ſcire, q̄
eſſe eſſentię, cum duplex ſit ipſum eſſe 2 poſt.
33. & 3. de anima 9. dixit (vti poſuimus) nam
ly (vti) ſignificat modum, & conditionem, qui
bus res modificetur. (poſuimus) ſcilicet cum
illo modo, & conditione, quibus fuit poſitum
à nobis eſse, dixit (poſuimus) in numero plu-
rali, quoniam dictum eſt ſupra, ꝙ nos, & alij
poſuimus, ſcire huiuſmodi, tàm ſcientes, q̄
naſcientes. (neceſse) ideſt non neceſſitate ſyl-
logiſtica, quæ 1. priorum 1. procedit ax per
ſe noto, ad ignotum, ſed neceſſitate per acci-
dens: quæ conuenit hypothetico, quæ proce-
dit, ex aliqualiter notiori, ad aliqualiter igno
tum, ax qua particule infert, ex anteeedente,
hoc conſequens, ſcilicet ſcientiam demon-
ſtretiuam eſſe ax veris, primis &c. ¶ Dices *Dub.*
quid intelligit, per ly (ſcientiam demonſtra-
tiuam?) nō nulli dicūt, ꝙ intelligit ſcire, quod *Aliorũ*
aſt finis demonſtrationis, quemuis rectè di- *ſol.*
cant, ipſe tamen eſſem alterius voti, & dico, *Sol pro-*
ꝙ intelligit potius ipſam demonſtretionem, *pria.*
quæ eſt inſtrumentum, ad ipſum ſcire: & ſen
ſus eſt talis, ſi ſcire eſt vti poſuimus, neceſſe
eſt ſcientiam demonſtretiuã, ideſt demonſtra
tionem eſſe ex veris, quod confirmat Ariſt.
in hoc tex. quando dicit ſyllogiſmus, anim
arit ſine his, demonſtratio autem non erit,
quaſi dicat quòd ſi ſcientie demonſtratiua, id
eſt demonſtratio non erit ax his pręmiſſis ve
ris, non faciet ſcientiam, ſed potius erit ſyllo-
giſmus, quod etiam confirmat Ariſt. 1. poſt.
44. vbi ait ſi ſcientia demonſtretiua eſt: ex ne
ceſſarijs principijs, ideſt ſi demonſtratio eſt
ex principijs neceſſarijs, idem eſſerit, in tex.
45. vbi ait clariſsimè, quòd demonſtratio eſt
necaſſarium, ideſt conſtat ax neceſſarijs, & in
tex. 46. & 48. vbi non nominet ſcientiam,
ſad demonſtrationem, quod confirmat in
tex. ſic dicens, quoniam igitur, quòd ſcitur
demonſtratiuè, oportet ex neceſsitate, ineſſe
manifaſtum, quòd & par medium neceſſe-
ſium

dium neceſſarium oportet habere demonſtrationem, & quid clarius? quam exponere Ariſtotelem, per Ariſtotelem concluditur, ergo quòd per ſcientiam demonſtratiuam, licet non ſemper, tamen aliquando ſumitur pro demonſtratione. Dub. ¶ Dices finis inſtrumenti, non eſt inſtrumentum, vt ſecare, non eſt ſerra, nã dicit, Auer. 3. phy. 4. via ad rem eſt, aliud ab ipſa re ſed ſcientia demonſtratiua, eſt finis demõſtrationis 1. priorũ c. 1 & 1. poſt. 28. 2. poſt. 100. ergo non eſt demonſtratio, & per conſequens, per ſcientiam demonſtratiuam, non poteſt intelligi demonſtratio. Sol. ¶ Dicitur, quòd licet ſcientia demonſtratiua, & demonſtratio differant ad inuicem, ſicut finis, & inſtrumentũ: tamen ſunt idem ſubiecto, & cum ſint idem ſubiecto, ideò Ariſt. ſolet, vti vno pro alio, veluti dici ſolet ſcriptura Platonis, eſt manus Platonis; quoniam fit, per manum Platonis, ſimiliter pictura dicitur manus Apellis, quia fuit picta per manum Apellis, vnde conſtruatur textus, hoc modo: ſi ſcire eſt, eo modo; quo diximus in ſeptimo textu, ſcilicet per cauſam, & per demonſtrationem, quæ demonſtratio, eſt ſyllogiſmus faciens ſcientiam neceſſe eſt ſcientiam demonſtratiuam, ideſt demonſtrationem eſſe, ideſt componi, ex veris, ideſt ex præmiſſis veris; & hæc eſt vera textus, expoſitio tollens omnem ambiguitatem. ¶ Vel dicas ſic ſumendo hoc antecedens, ſcilicet cum dictum ſit, quòd demonſtratio eſt ſyllogiſmus faciens ſcientiam veram ſequitur hoc conſequens, ſcilicet quòd neceſſe eſt, vt præmiſſæ Dub. demonſtrationis ſint veræ primæ, &c. ¶ Dices, illa propoſitio; (ex) plura ſignificat primò enim ſignificat materiam, vt domus fit ex lapidibus, ſignificat etiam ordinem, vt ex calido fit frigidum; ideſt corpus, poſt calidum fit frigidum, ſignificat, quoque cauſam efficientem, vt primo methaphiſicorũ 43. 8. phyſic. 4. & 1. de gen. an. cap. 18. & 5. met. Sol. cap. de ly. ex. quomodo ſumitur hic? ¶ Dicas, quòd hic ſumitur, vt dicit cauſam efficientem, vt aſſerit: Auer. primo poſteriorum ſecundo, & hic, quando dicit, quoniam noſtra intentio de demonſtratione eſt, vt ſciamus rem, vera ſcientia; & ſumma veritate, vt præaſſumpſimus, & hinc ſequitur, quòd demonſtrationis præmiſſæ, quæ adipiſci, nos faciunt, Dub. hanc ſcientiam ſint veraces. ¶ Dices, quid intendit Ariſtoteles per principia vera? Sol. ¶ Dicas, cum Auer. In Epit. log. cap. de demonſtratione clarius 5. metha. 14. vbi ait, quòd verum eſt illud, quod ſicut eſt in mente; ſic reperitur extra mentem, vnde dicas, quòd principia debent eſſe vera, ideſt quòd ſicut ſunt in mente, ſic debent eſſe extra mentem: & nota, quòd debent eſſe vera eſſentialia, per ſe ad differentiam principiorum topicorum, quæ ſunt vera opinata, non per ſe, & ſophiſticorum, quæ licet ſint vera: tamen apparenter & mutabilia. ¶ Dices, ſi Dub. principia demonſtrationis debent eſſe vera; tunc genus ingrederetur demonſtrationem, quod eſt contra Auer. 2. poſt. 94. quoniam hæc propoſitio eſt vera, homo eſt animal. ¶ Reſpondet, Ariſtoteles primo poſteriorum 47 quòd verum duplex, aliud Sol. commune, aliud proprium, quo ſtante, dicitur, quòd principia demonſtrationis debent eſſe vera, propria, eſſentialia, non autem vera communia. ¶ Iterum dices, quòd propoſitio ſingularis, ingrederetur demonſtrationem: vt ſortes eſt riſibilis: quia eſt vera; Dub. quod eſt contra Ariſtotelem primo poſteriorum 62. & 63. vbi aſſerit, quòd demonſtratio fit ex vniuerſalibus. ¶ Dicitur, quòd Sol. non ſufficit dicere principia demonſtrationis ſunt vera, ſed requiritur etiam dicere, quòd ſunt vniuerſalia, ideſt quòd fiant ex ſubiecto, & prædicato, vniuerſali; vt homo eſt riſibilis. ¶ Dices, contrà nam dicit Replica Ariſtoteles primo poſteriorum 38. & 39. ꝙ prædicatum vniuerſale, demonſtratur de ſubiecto, ſingulari, ergo propoſitio, ſingularis ingreditur demonſtrationem. ¶ Dicas, Sol. quòd ſecundum Philoſophos, ſingulare eſt duplex. Aliud æternum, vt Sol, Cælum, Luna, Terra, Mundus, Phœnix: Aliud corruptibile, vt ſortes, & Plato, tunc dicitur, quòd prædicatum vniuerſale, demonſtratur de ſubiecto ſingulari æterno, non autem corruptibili, & nota, quòd non demonſtratur de ſubiecto ſingulari, vt ſingulare eſt, ſed demonſtratur prædicatum vniuerſale de ſubiecto ſingulari, in quantum in ſe habet naturam vniuerſalem de qua natura vniuerſali, demonſtratur illud, prædicatum vniuerſale, vt rectè inquit Auer. primo poſteriorum quarto. ¶ Dices, quarè di- Dub. xit demonſtratio, debet eſſe ex veris, & non dixit demonſtratio, debet eſſe vera? ¶ Dicas, ad differentiam ſyllogiſmi, qui Sol. ſyllogiſmus poteſt eſſe verus: tamen non ex veris; verbi gratia, lapis eſt animal, homo eſt lapis, ergo homo eſt animal, hic ſyllogiſmus eſt verus, in forma licet ſit falſus in materia, demonſtratio autem eſt ſyllogiſmus verus in forma, & conſtat ex veris, vt omne rationale, eſt riſibile, omnis homo eſt rationalis, ergo omnis homo eſt riſibilis. ¶ Dices, quid intendit per (prima) Dub. exponit ſe in textu 13. ideſt propria, Sol. immediata, non habentia priora, quibus poſſunt demonſtrari, vnde rectè Auer. ait,

quòd iſta principia, ſunt prima per ſe, nota, non nota per mediũ, ideſt per ſyllogiſmum.
Alia ſol ¶ Vel dicas, vt dicit Ariſt. in tex. 10 & 67. ꝙ per prima, debemus intelligere indemonſtrabilia, quæ nullo modo demonſtrari poſſunt.
Dub. ¶ Dices, ſi principia debent eſſe prima, tunc prædicata quæ non ſunt conuertibilia, ingrederentur demonſtrationem, quoniam homo eſt animal eſt, ꝓpoſitio prima 7. met. 42. quod animal eſt prædicatum, nõ conuertibile cum homine, vt in cap. de ſubſtantia Ariſt. & Auer. 1. poſt. 41. & 2. poſt. 94.
Sol. ¶ Dicas ꝙ prædicatum primum eſt duplex, aliud proprium, & conuertibile, aliud primum in ordine, tunc dicitur, ꝙ genus non eſt pędicatum primũ, proprium, ſed eſt primum, in ordine in definitione: quia ponitur ante differentias 2. poſt. 78. & 7. met. 42. dicendo homo eſt animal rationale ecce ꝙ in hac definitione, primò in ordine ponitur animal, quod eſt genus deinde ponitur rationale, quod eſt differentia.
Replica. ¶ Dices, contra, nam genus eſt pędicatum per ſe 1 poſt. 30. & 7. met. 11. ſed per ſe. & primum ſunt ſynonima 1. poſt. 36. & 5. phy. 3. ergo genus eſt ꝑdicatũ primũ, propriũ, & ingreditur demonſtrationẽ.
Sol. ¶ Dicas, ꝙ per ſe eſt duplex, aliud per prius, aliud per poſterius, vt auctor eſt Auer. in 2. quæſito poſt. tũc dicitur, ꝙ illud per ſe eſt ſynonimum, cum primo, quod eſt per poſterius, non autem quod eſt per prius, modo animal, quod eſt genus, eſt per ſe per prius, non per poſterius quod per ſe p prius eſt: per ſe cõmune, per ſe verò p poſterius eſt, per ſe propriũ.
Replica ¶ Dicet cõtra, nam dicit Ari. 4. top. in loco 29. ꝙ genus, ꝓprie ꝑdicatur de ſpecie, ergo primò prædicatur de ſpecie, ſi primò ergo conuertibiliter & ſic genus adhuc ingreditur demonſtrationem.
Sol. ¶ Dicitur ꝙ qñ dicit Ariſt. ꝙ genus prędicatur proprie, intelligitur, pro propinque, nõ aũt proprie primò, & cõuertibiliter.
Petitio. ¶ Sed dices, hęc ꝓpoſitio, eſt prima ſuperficies, eſt alba, & tñ non ingreditur, demonſtrationem, ſimiliter hęc virtus eſt in anima, & tñ non ingreditur demonſtrationem, qm̃ non ſunt per ſe, ergo demonſtratio, non conſtat ex primis.
Sol. ¶ Dicitur, ꝙ primum eſt duplex, in Epit. log. cap. de demon. aliud propriũ, aliud non proprium, tũc dicitur, ꝙ hæ propoſitiones ſunt primæ, non propriè demonſtratio, verò fit ex primis proprijs. ¶ Dices, ꝙ Ar. videtur ſuperfluus; qm̃ dicendo principia, dicit prima, qm̃ 1. poſt. 13. idem eſt primum, & principium, & 1. poſt. 15. ergo debebat dicere ſolum, ꝙ demonſtratio conſtat ex principijs. ¶ Dicitur, ꝙ Ariſt. hic per primum intelligit immediatum & indemonſtrabile. quaſi dicat, ꝙ principia debent eſſe prima, ideſt immediata, & indemonſtrabilia.
Quęſitũ ¶ Dices, quid intelligit per immediata?
Reſpõſio exponit ſe, in tex. 13. & dicit, quòd illa eſt propoſitio immediata, qua nõ eſt alia prior ideſt quæ non habet mediũ, per quod poteſt demonſtrari, & 1. top. cap. 1. inquit, demonſtratio verò eſt, qñ ex veris, & primis ſyllogiſmus erit, declarãs ſe, quid intelligit, per prima inquit: ſunt aũt prima, quę non per alia ſed per ſe ipſa fidem habent, ideſt ſunt indemonſtrabilia, vnde dicas principia debent eſſe prima, ideſt immediata, & debent eſſe immediata, ideſt indemonſtrabilia.
Quęſitũ ¶ Dices, cum primum dicaẗ bifariam, vno mõ primum primitate ſubiecti, vt ſunt omnia accidentia eſſentialia, quæ non cõpetunt niſi, vni ſubiecto vt riſibile homini hinibile æquo, alio modo dicitur, primum, primitate cauſæ, & eſt illud, quod eſt cauſa propria, & non habet cauſam priorem, per quam ineſt ſubiecto, vt ſunt differentiæ propriæ, vt homo eſt rationalis, ly rationale eſt cauſa prima, quæ non habet cauſam priorem, teſte Auer. 1. poſt. 36. 54. & 2. poſt. 94. ſi principia demonſtrationis, debent eſſe prima à qua primitate, vel cauſę. vel ſubiecti?
Reſpõſio ¶ Dicitur, ꝙ principia debẽt eſſe prima, primitate cauſæ, & ſubiecti, ideſt indemõſtrabilia ſimpliciter, carentia omni medio, tàm cauſæ q̃ ſubiecti, ad differentiam præmiſſarũ demõſtrationis, quia quæ procedit ex primis primitate ſubiecti tantùm.
Quęſitũ ¶ Dices quid intelligit per notiora?
Reſpõſio ¶ Dicas ꝙ cum notius dicat duobus modis 1. poſt. 12. & 1. phy. 2. & 2. de anima 12. & in libro de plãtis. ca. 1. & 1. Ethic. cap 9. vno modo ſm̃ nos, alio modo ſm̃ naturam, Ariſt. itendit, per notiora vtroq; modo, & ſecundum nos, & ſm̃ naturam, quaſi dicat, ꝙ principia debent eſſe notiora, ſecundum nos, & ſecundum naturam, vt bene exponit Auer. in com. 12.
Dub. ¶ Dices idem 1. poſter 12. & 1. phyſic. 2. impoſſibile eſt, eſſe notum ſecundum nos, & ſecundum naturam, ergo principia, non poſſunt eſſe nota, ſecundum nos, & ſecundum naturam.
Sol. ¶ Dicas quòd diuerſo modo, non eſt impoſſibile, quatenus enim ſunt cauſa, ſic ſunt nota ſecundum naturam. ſed quatenus ſunt ſenſata, ſic ſunt nota ſecundum nos: quando dicit Ariſtoteles: quòd eſt impoſſibile intelligitur vno, & eodem modo.
Alia ſol. ¶ Vel dicas, quòd idem impoſſibile eſt, eſſe notum ſecundum nos, & ſecundum naturam, verum eſt in naturalibus, ſed in mathematicis, non ſolum eſt poſſibile, ſed neceſſarium, quòd idem eſt notum, ſecundum nos, & ſecundum naturam, vt primò poſter 80t. & clarius, primo phyſi. 2. Auer. & per hanc conditionem principia demonſtrationis ſimpliciter differunt, à principijs demonſtrationis propter quid, quæ ſunt

ſunt nota ſecundum naturam tantùm, & ſi ſunt nota ſecundum nos: non niſi per accidēs, & demonſtrationis, quia quæ ſunt nota ſecundum nos tantùm.

Dub. ¶ Dices, ſi Ariſt. loquutus eſt comparatiuè, & omne comparatiuum præſupponit poſitiuum, ſi principia ſunt notiora, quo ſunt notiora?

Sol. ¶ Dicas, quòd ſunt notiora ipſa concluſione, vt ſe ipſum exponit Ariſt. 1. poſt. 15.

Replica ¶ Dices, contra uidetur enim quòd Ariſt. vſus eſt comparatione æquiuoca, quoniam comparauit notum cum ignoto, cō cluſio enim 2. poſt. 1. eſt ignota, ergo non poteſt dici, principia ſunt notiora ipſa concluſione.

Sol. ¶ Dicas, quòd concluſio dupliciter conſideratur, vno modo ante demonſtrationem, alio modo, poſt demonſtrationem: tunc dicitur, quòd concluſio, tunc eſt ignota, qñ conſideratur ante demonſtrationem, ſed poſt demonſtrationem eſt nota, principia enim ſunt notiora concluſione, nota, & demonſtrata, & ſic etiam intelligitur Ariſt. 1. poſt. 15. quando dicit, principia debent eſſe magis ſcita; & nota; quàm ipſa concluſio.

Dub. ¶ Dices, quid intelligit per priora?

Sol. ¶ Dicas, verum eſt notandū, quòd Ariſt. 5. met. cap. de priori, & in poſt. prædicamentis, vbi dicit, quòd datur vnus modus prioris inter alios: qui dicitur prius ſecundum naturam: vt cauſa reſpectu cauſati, & hic dicitur duobus modis, vno mō prius natura, quando cauſa conuertitur cum cauſato, vt rationale conuertitur cum riſibili, alio modo, quando nō conuertitur, ſicut ſunt omnes cauſæ, præter cauſam formalem: quæ poſſunt exiſtere ſine ſuis cauſatis, quo ſtante dicitur, quòd principia ſunt priora, primo modo, quoniam continent mediū, quod eſt propria & conuertibilis cauſa, cum ſuo effectu, quæ cauſa inter cauſas, alia non eſt, niſi formalis: ex quo latè patet, ꝙ medium in demonſtratione ſimpliciter, eſt cauſa formalis.

Dub. ¶ Dices quid intelligit: quando dicit (& cauſis concluſionis) nota quòd textus debet legi in ſingulari, ſic, & cauſa concluſionis: quoniā nil aliud eſt dicere principia, ſunt cauſa concluſionis, q̄ continere mediū, quod eſt cauſa concluſionis 1. poſt. 11. mō medium eſt vnū, non plura, 2. poſt. 95. & ſic debet legi textus, & non aliter, quòd ſit verum, vide Ariſt. in tex. 11. quando dicit: quoniam tunc ſcimus, quando cauſam, ideſt per cauſam cognoſcimus, ſimiliter in tex. 7. & 2. met. 4. & nota, quòd dixit cauſa concluſionis, denotans quòd principia continent medium, quod eſt cauſa concluſionis, non totius concluſionis, ideſt ſubiecti, & prædicati, vt falsò imaginantur non nulli, ſed prædicati tantùm, vt bene Auer. vt diccmus in tex. 11. & vt Ariſtoteles determinat in hoc tex. quando dicit, ſic erunt propria principia eius, quod demonſtratur modo id quod demonſtratur non eſt ſubiectum, 1. poſter. 73. & 2. ſed eſt prædicatum de ſubiecto, 2. poſter. 1. ergo medium debet eſſe cauſa, prædicati maioris, non ſubiecti minoris extremi, quibus ergo notatis, exponatur hæc pars textus; hoc mō ſi ſcite eſt vti poſuimus, & definiuimus, in 7. tex. (neceſſe eſt, ſcientiam demonſtratiuam) ideſt demonſtratiuam, ſimpliciter, quæ facit ſcire demonſtratiuum (eſſe) ideſt componi, ex principijs veris, proprijs, non communibus, primis primitate cauſæ, & ſubiecti, & inmediatis, ideſt, in demonſtrabilibus, & prioribus, & notioribus, concluſione ipſa, ſecundum nos, & ſecundum naturam: & ꝙ iſta principia ſint cauſa, ideſt habeant medium, quod eſt cauſa formalis ipſius prædicati, quod concluditur de ſubiecto in concluſione.

Dub. ¶ Dices, quarè Ariſtoteles incipit ab illa conditione, dicens principia debent eſſe vera, & non ab aliqua aliarum?

Sol. ¶ Dicas, quoniam 1. phyſic. 4. & 57. 3. phyſic. 2. & 2. de gen. & cor. ſi vniuerſaliora præcedunt, & quoniam inter alias conditiones numeratas: hęc eſt vniuerſalior, meritò Ariſtot. ſeruans ſuum præceptum potius ab hac, quàm ab alia conditione, voluit initium facere.

Dub. ¶ Dices, demonſtratio debet eſſe ex primis, cum primum dicatur bifariam 5. phyſic. 6. aliud remotum, aliud proximum, ex quibus primis, fit demonſtratio?

Sol. ¶ Dices ex primis proximis; quæ prima proxima, ſunt propria, vt ibidem Auer.

Sic enim erunt principia propria eius, quod demonſtratur, ſyllogiſmus enim erit, & ſine his demonſtratio, non erit, non enim faciet ſcire.

Cum Ariſtot. hypotetici intulit, quòd ſi ſcite eſt cum his conditionibus ſupradictis, quòd etiam principia demonſtrationis, debent eſſe cum illis conditionibus in hac parte, probat conſequentiam eſſe veram, & dicit (ſic) ideſt cum his conditionibus; ſic conditionata debent eſſe principia propria. (eius) ideſt prędicati, prædicatum enim eſt illud quod demōſtratur 2. poſt. t.

Quęſitū ¶ Dices quarè principia debent eſſe cum his conditionibus?

Reſponſio. ¶ Reſpondet Ariſtoteles, & dat cauſam dicens (enim) pro quia ſignum redditiuum cauſæ, ſine his conditionibus, non erit demonſtratio: quoniam tunc eſt demonſtratio: quando conſtat ex principijs habentibus iſtas conditiones.

Quæſitū ¶ Dices, quomodo cognoſcitur, quòd ſine his conditionibus non erit demonſtratio?

Reſpōſio ¶ Reſpondet Ariſt. & dicit, (non enim faciet ſcire) id-

eſt quia non faciet ſcientiam, quæ eſt finis operatio, & fructus ipſius demonſtrationis, vnde fiat hæc ratio. Illa ſunt principia propria demonſtrationis, ex quibus eſt demonſtratio, & ſine quibus non eſt demonſtratio, ſed eſt ſyllogiſmus, ſed ex principijs ſic conditionatis eſt demonſtratio, & ex principiis non ſic conditionatis, non erit demonſtratio ergo principia demonſtrationis debent eſſe ſic conditionata, aliter non facerent ſcire, quod aſſerit Auer. t. poſt. in paraphraſi dum inquit, quòd non poteſt fieri ſyllogiſmus demonſtratiuus ſine complicatione iſtarum

Dub. conditionum. ¶ Dices, ſi propria principia demonſtrationis, debent eſſe cum omnibus his conditionibus, modo principia demonſtrationis quia non habent omnes iſtas conditiones, ergo demonſtratio quia, non erit demonſtratio, quoniam nō faciet ſcire quod eſt contra Auer. t. poſt. 95. & t. phy. 2. vbi ponit demonſtrationem, quia in vero genere

Reſpōſio demonſtrationis. ¶ Reſpondet Auer. in com. & dicit, quòd ſine his conditionibus, ſi erit ſyllogiſmus, erit ſyllogiſmus dialecticus, aut petiuaſiuus, aut apparens, & non excluditur demonſtratio quia, quoniam licet demōſtratio quia non habeat omnes iſtas conditiones, non propter hoc non dicitur, nec erit demonſtratio, in genere ſuo licet non ſit demonſtratio ſimpliciter, & quando dicit, quòd non facit ſcire, exponit Auer. quòd non facit ſcire ſimpliciter, & in ſummo analogicæ, vnde ſequitur, quòd demōſtratio quia, non eſt demonſtratio ſimpliciter, ſed eſt demonſtratio in genere ſuo, & qualis eſt ipſa, talem facit ſcientiam, vnde bene grammaticus, in 1. phy. 2. dicebat, quòd demonſtratio quia: non eſt demonſtratio per primas regulas: ſed

Dub. eſt demonſtratio per ſecundas regulas. ¶ Dices principia demonſtrationis ad hoc, vt faciant ſcire, debent habere iſtas conditiones & ſi aliqua iſtarum defecerit facerent ne ſci-

Reſpōſio re? ¶ Reſpondet Auer. in 4. quæſito poſt. & dicit ſic, qui verò ſciret rem per præmiſſas, quibus deficit, aliqua iſtarum conditionum, ſciret illam aliter, quàm eſt, & per conſequens, ſciret falſum: & nota hoc pulchrum dictum, immò non ſolum requiruntur iſtæ conditiones numeratæ, ad hoc, vt demonſtratio ſuum producat effectum, ſed aliæ, vt teſtis eſt Auer. in Epit. log. cap. de demonſtratione quæ numero ſunt decem, & prima eſt ꝙ præmiſſæ ſint veræ; ſecunda, ꝙ ſint vniuerſales, tertia, quòd ſint neceſſariæ, quarta, quòd prædicatio ſit per ſe: quinta quòd ſint cauſa inuentionis conclusionis, non ſolum noſtræ cognitionis, ſexta quòd prædicatio in eis, ſit ſecundum curſum naturalem, ſeptima, quòd ſint priores, ſecundum eſſe ipſa conclusione & ſint priores, ſecundum cognitionem, octaua quòd prædicatum in eis ſit prædicatum, prima prædicatione, nona ꝙ ſint propriæ, decima, ꝙ prædicatio in eis ſit prima ſine medio

¶ Dices ſi omnes iſtę conditiones ſunt neceſſariæ, ad demonſtrationem, quæ numero ſunt decem quarè Ariſt. numerauit ſex tantùm? ¶ Dicas, ꝙ Ariſt. numerauit ſex, in quibus, confuſo modo numerauit omnes, Auer. verò numerauit decem diſtincto modo, ſed Ariſt. omnes tractauit, vt patet in hoc t. poſt. Dub. Sol.

Vera quidem igitur oportet eſſe, quoniam non ens non eſt ſcire, vt quoniam diameter, ſit commenſurabilis. Tex. 10.

POSTQVAM Ariſt. in prohemio, ex conditionibus ipſius ſcire, quod eſt finis intulit cōditiones principiorum, quæ ſunt inſtrumenta, ad ipſum ſcire, tamquàm ad finem, nunc in hoc tex. qui in ordine eſt decimus: tamen eſt primus ipſius tractatus diſtinctè incipit tractare, de talibus conditionibus, quæ confuſo modo fuerunt propoſitæ, aſſignando ſingularum conditionum cauſas. ¶ Diuiditur iſte tex. in 2. partes in prima, declarat principia vera, & aſſignat cauſam quarè debent eſſe vera, in 2. ibi (ex primis) aſſignat cauſam quarè principia debent eſſe prima, & indemonſtrabilia, quantùm ad primum quaſi dicat Ariſt. principia ex quibus fit demonſtratio ſimpliciter (quidem) denotans certitudinem pro certè (oportet) dixit oportet denotās per hoc verbum, neceſſitatem iſtarum conditionum, quoniam inherentia ipſarum eſt neceſſaria ipſis præmiſſis, ſine quibus præmiſſæ ipſe nō faciunt ſcientiam: ad differentiam ſyllogiſmi topici: qui procedit ex principijs veris, tamen non neceſſarijs, & ad differentiam ſyllogiſmi falſigraphi: qui non ex veris, ſed ex falſis principijs procedit t. poſt. 17. clarius t. top. cap. 1. dixit (vera) in numero plurali, quoniam omnis ſyllogiſmus ſit ad minus ex duabus propoſitionibus, vt 1. poſt. 26. liquet, & primo priorum cap. de prima figura clarius tamen in libro de motu animalium cap. 4. ſed demonſtratio t. priorum cap. 5. & t. poſt. 8. eſt ſyllogiſmus, ideò conſtat ex pluribus propoſitionibus, ad minus ex duabus, non pluribus, nec paucioribus. & nota ꝙ hæc conditio, ſcilicet conſtare ex pluribus propoſitionibus non per ſe competit demonſtrationi: ſed per accidens, quoniam quod competit ſpeciei, propter genus t. poſt. 38. competit per accidens, cum enim vt dictum, ſyllogiſmus ſit genus t. poſt. 8. & demonſtratio ſit ſpecies, meritò competit hæc conditio, ſcili- Diuiſio tex.

eet conſtare, ex plutibus, & adminus ex dua-
bus propoſitionibus, demonſtrationi per ac-
Dub. cidens, & tatione ſyllogiſmi. ¶ Dices, quæ
Sol. ſunt ptincipia vera? ¶ Reſpoudet Auer. in
Epit.log. cap. de demonſtratione, & dicit, ꝙ
id eſt verum, quod ſicut eſt in meute, ſic repe
ritur extra meutem, vnde principia demon-
ſtrationis ſimpliciter, debent eſſe vera, ideſt
ſicut ſunt in mente, ſic debent reperiti, & ve
rificari, in tebus exiſtentibus extra mentem,
vt bene exponit Auer. r. poſt. 134. & nota ꝙ
non ſine artificio Ariſt. iucipit, ab hac condi-
tione, quoniam vt ipſe iuqnit 2. de gen. &
cor. 51. & 3. phy. 2. nec non 1. phy. 4. & 57.
ab vuiuerſaliotibus eſt inchoandũ, & 1. ptio
rum cap. 5. & quoniam hæc eonditio intet
alias conditiones, eſt vniuerſalior omnibus
alijs meritò Ariſt. ſeruans ſuum præceptum,
incipit ptimò ab hac potius, quàm ab aliqua
aliarum (quoniam non ens non eſt ſcite) nũc
aſſignat cauſam: quatè ptincipia debent eſſe
vera, pro intelligentia eſt notandum, quòd
id eſt verum, quod eſt, vnde ens, & verum cō-
uertuntut, & id eſt falſum: quod non eſt, vnde
nō ens, & falſum conuertuntut 1. periherme
nias cap. de oratione, & 5. met. cap. de falſo
quo ſtante, dicit Ariſt. quòd principia demō-
ſtrationis, debent eſſe veta, ideſt entia, ideſt
debent verificari rebus, quæ exiſtunt, & ſunt
ad hoc, vt faciant ſcientiam verąm (quoniam
non ens, non eſt ſcire) ideſt quoniam ſi ſunt
non entia, & non verificantur entibus exiſtẽ
tibus, tunc eſſent falſa, & non facerent ſcire,
quòd quidem ratione probatut, quoniam illa
conditio eſt neceſſaria principijs demonſtra-
tionis: eum qua faciunt ſcire, & ſine qua non
faciunt ſcire, ſed quando ſunt vetà, faciunt ſci
re, & quando ſunt falſa, non faciunt ſcire, er-
go principia demonſtrationis, neceſſariò de-
bent eſſe vera, & confirmatur: qm̃ id quod
demonſtratur, eſt verum, ergo principia de-
monſtrationis, per quæ illud demonſtratur,
debent eſſe vera, ſi vera eſt regula Ariſt. eum
dicit ſimile fluit a ſibi ſimili 7. met 28. & 2.
phy. 13. 26. 12. met. 18. homo generat hominẽ
Dub. ¶ Dices, quid intelligit Ariſt. per ly (non ens)
Sol. nota quòd non ens dicitut tribus modis, vno
modo nō ens in actu, alio mō non ens, quod
eſt in materia, vt ptiuatio formarum, alio
modo non eus ſimpliciter, & eſt illud quod
non habet eſſe, nec imaginationem, quud nil
aliud eſt niſi falſum, vt teſtis eſt Auer. & Ar.
12. met. t 1. & 5. met. cap. de falſo, quo ſic ſtã
te, quando dicit Ariſt. non eus, non eſt ſcire,
de quo non ente intelligit, reſolutè dicas, ꝙ
intelligit de non ente ſimpliciter, quod idem
eſt, quod falſum, & quòd hoc ſit verum ſub-
dit, Ariſt, & dicit (vt quòd diameter ſit com-
menſurabilis) vbi dat exemplum de falſo, et
pro intelligentia eſt ſciendum, quòd diame-
ter eſt menſura duorum angulorum, quæ nō
eſt æqualis coſtæ, ſed inæqualis eum coſta, vn
de ſi diceres diameter eſt æqualis cum coſta,
tunc diceret, quòd imparia ſunt æqualia pari
bus, vt 2. priorum cap. 21. vnde idem eſt di-
cere, diameter eſt commeſurabilis, quòd eſt
dicere, id quod nō eſt, ideſt falſum, vt 5. met.
cap. de falſo inquit Ariſt. ¶ Dices falſum Dub.
eſt duplex, 5. met. cap. de falſo, aliud enim eſt
falſum ſemper, quod dicitur falſum impoſſi-
bile, 1. cęli 119. & 9. met. 8. aliud eſt falſum nō
ſemper, ſed aliquando, quod dicitur falſum
poſſibile quo ſtante, quando dicit Ariſt. dia-
metrum eſſe commenſurabilem coſtæ, eſt fal
ſum, & non ens intelligas, quòd eſt falſum
ſemper, & impoſſibile non autem falſum ali
quando: & poſſibile, vt ibidem notat Ariſt.
quibus ſtantibus, conſtruatur textus hoc mo
do, principia demonſtrationis ſimpliciter,
oportet eſſe vera: ideſt entia correſponden-
tia entibus exiſtentibus; extra mentem: quo-
niam ſi eſſent non entia, ideſt falſa aliqua ſpe
cie falſitatis, non facerent ſcire, ſed debent
eſſe ſimpliciter vera: & ab omni falſitate re-
mota. ¶ Dices nobiliora præcedunt ignobi- Dices.
liora: vt mos eſt Ariſt. primò incipere à ſub-
ſtantia, quàm ab aliquo aliorum prædicamen
torum, tamquàm a nobiliori, vt 2. de anima
2. patet, & quoniam primeitas eſt nobiliſſima
& excellentiſſima, & fortiſſima, vt ait Auer.
4. quæſt. poſt. ergo Ariſt. debebat incipere à
primeitate, dicens prima, quidem igitur opor
tet eſſe, & non a veritate, dicens vera quidẽ
igitur. ¶ Dicas quòd Ariſt. non ſemper a no Sol.
bilioribus, ſed aliquando à notioribus initiũ
facit, & quoniam hæc conditio, ſcilicet prin
cipia ſunt vera, eſt notior; quoniam eſt vni-
uerſalior, ideò Ariſt. à veritate, & non a pri-
meitate incipit, ſed ſcias quòd verum eſt du-
plex quoddam eſt verum poſſibile, quoddam
eſt verum impoſſibile, verum poſſibile eſt il-
lud, quod poſſibile eſt eſſe falſum, vt eſt hæc
propoſitio ſortes ſedet, ſorte ſedẽte eſt uera,
tamẽ eſt poſſibile, ut ſit falſa, ut ſi ſortes non
ſedet diceres ſortes ſedet, ſed uerum im-
poſſibile eſt illud, quòd impoſſibile eſt eſſe
falſum, ut omne rationale eſt riſibile quoſtã-
te eſt notandum, quòd principia demonſtra-
tionis debent eſſe uera, quæ impoſſibile eſt
eſſe falſa ex quo defenduntur duæ pulcherri
mæ concluſiones, & prima eſt ꝙ demonſtra-
tio non conſtat ex veris poſſibilibus, ſecunda
eſt ꝙ demonſtratio conſtat ex veris impoſſi-
bilibus, quòd notat, Auer. in Epit. log. cap. de
demonſtratione, cum dicit, ꝙ verum eſt du-
plex, aliud neceſſariũ, aliud non neceſſarium

verum neceſſarium, eſt illud, quòd impoſſibile eſt eſſe aliter nullo vnquã tempore, verum non neceſſarium eſt illud, quod eſt, verum aliquo tempore, verum neceſſarium impoſſibile eſt, quòd fiat falſum, ſed verum non neceſſarium, poſſibile eſt, ꝙ fiat falſum, veritas neceſſaria reperitur in rebus, perpetuæ inuentionis, ſicut ꝙ totum ſit maius ſua parte, veritas quæ non eſt neceſſaria, inuenitur in rebus tranſitorijs: ſicut verum eſt, ꝙ Socrates ſit in domo, aut ꝙ ipſe ſtet, & hæ præmiſſæ veræ neceſſariæ ſunt partes demonſtrationis ex quo ſunt veræ neceſſariæ, non mutabiles, nec corruptibiles, quoniam veritas neceſſaria certè prouenit eſſentialiter ex præmiſſis neceſſarijs. *Dub.* ¶ Dices ſi principia demonſtrationis non eſſent vera, ſed falſa quid ſequeretur? *Sol.* ¶ Dicas ꝙ non ſequeretur ex ipſis niſi falſitas, & non veritas, quoniam ex falſis non ſequitur, niſi falſum, ſicut ex veris ſequitur verũ 1. poſt. 50. *Replica.* ¶ Contra 1. poſt. 49. 50. 184. nec non 8. top. cap. de reſpondente, & in Epit. log. cap. de demonſtratione Auer. ait ꝙ ex falſis ſequitur verum, quod confirmat Ariſt. clariſſime 2. priorum cap. 2. 3. & 4. & 1. poſt. 93. ergo. aut principia ſint vera, aut ſint falſa ex ipſis ſemper ſequitur verum. *Sol.* ¶ Dicitur ſed eſt ſciendum, ꝙ ſicut eſt in natura, ſic in arte, ſi vera eſt regula 2. phy. 22. 79. & 4. meteororũ 18. in natura, enim a tali non niſi tale, & a ſimili non niſi ſimile 7. met. 28. vt homo generat hominem 2. phy. 26. & 13. & 1. de par. an. cap. 1. clarius 3. phy. 17. & 12. met. 18. ſi verò in natura aliter contingit non niſi per accidens, vt quando equus generat mulum: ſic in arte dicimus nam ex principijs veris ſemper ſequitur concluſio vera, & ex falſis falſa, ſi verò ex falſis ſequitur verum, vel ex veris ſequitur falſum, non niſi per accidens, ſicuti ex bono ſemper ſequitur bonũ & ex malo malũ, ſi verò ex bono ſequitur malum, & ex malo bonum hoc eſt per accidens vti bona arbor per ſe bonos fructus producit, mala arbor malos fructus, ſi verò bona arbor malos fructus, & mala arbor bonos producit hoc per accidens eſt. *Alia ſol.* ¶ Vel dicas cum Ariſt. 1. poſt. 184. quòd hoc ſemel fit, id eſt quando ex falſis ſequitur verum, hoc eſt ſemel, id eſt per accidens. *Alia ſol.* ¶ Vel dicas cum Auer. 1. poſt. 45. hoc non fit binio, id eſt ex parte formæ, & materiæ, ſed vnio, id eſt, ex parte formæ tantùm. *Alia ſol.* ¶ Vel dicas cum Au. hic ꝙ hoc eſt pro maiori parte, & vt plurimũ ſcilicet ꝙ ex veris ſequitur verum, & ex falſis ſequitur falſum, ſed rarò, & in minori parte ex veris ſequitur falſum, & ex falſis verum. *Alia ſol.* ¶ Vel dicas cum Ariſt. 2. priorum cap. 2. vbi ait quòd principia falſa, inferunt concluſionẽ veram (quoniam eſt) non autem (propter quid eſt.) ¶ Sed nota ꝙ hoc valet in ſyllogiſmo ſcilicet, ꝙ ex principijs veris ſequitur falſum; vel è contra non autem in demonſtratione; quoniam in demonſtratione ex ueris, ſemper ſequitur uerum. *Dub.* ¶ Dices, ſed demonſtratio eſt ſyllogiſmus 1. priorum cap. 5. ergo in demonſtratione ex ueris, ſequitur falſum. *Sol.* ¶ Dicas ꝙ demonſtratio, non ut demonſtratio eſt, poteſt inferre falſum, quoniam 1. poſt. 46. proprium demonſtrationis eſt, conſtare ex ueris, & inferre uerum, modò quod eſt proprium, alicui eſt inſeparabile ab illo, ſi infert falſum ex veris, non niſi reſpectu ſyllogiſmi ſui generis, & ſic per accidens, quoniam quod competit ſpeciei ratione generis competit per accidens, vt 1. poſt. 38. 69. 5. phy. 1. & 4. phy. 45. *Replica* ¶ Contra nam dicit Au. in Epit. log. cap. de definitionibus, ꝙ demonſtratio, vt demonſtratio falſificat, ergo non ratione ſyllogiſmi. *Sol.* ¶ Dicas ꝙ illud verbum falſificat, non intelligitur pro vt demonſtratio inferat falſum, ſed falſificat (id eſt negat) quoniam datur duplex demonſtratio, alia affirmatiua, alia verò negatiua 1. poſt. 160. *Dub.* ¶ Dices ſcientia demonſtratiua, non conſiderat ea, quæ ſunt per accidens 6. met. 6. & 5. phy. 6. nec non Auer. 1. poſt. 45. cum ergo Ariſt. ſit artifex demonſtratiuus quomodo, in locis allegatis docet, ꝙ ex veris falſum, & ex falſis verum, per accidens ſyllogizari poteſt. *Sol.* ¶ Dicas ꝙ artifex demonſtratiuus, non ſolum conſiderat ea, quæ ſunt per ſe, ſed etiam quę ſunt per accidens, diuerſo, tamen modo, ea enim, quæ ſunt per ſe conſiderat de intento; ea verò quæ ſunt per accidens conſiderat, vt ne cognitio eorum impediat cognitionem eorum, quæ ſunt per ſe. *Alia ſol.* ¶ Vel dicas ꝙ regula eſt Au. in Epit. log. cap. de rethorica demon. ꝙ declaratio vnius contrarij, per reliquum contrarium fit facilior: vt clarè patet in 3. de anima 21. ſed ea, quæ ſunt per ſe, & ea quæ ſunt per accidẽs, ſunt cõtraria, vt patet in 4. quæſi. poſt. vt ergo cognitio eorũ quæ ſunt per ſe facilior appareat, meritò artifex demõſtratiuus conſiderat ẽt de his, quæ ſunt ꝑ accidens. *Alia ſol.* ¶ Vel dicas, ꝙ ſicuti medicus conſiderat de medicina benigna, & de veneno: tamen differenti modo de medicina benigna ad vſum, de veneno ad fugam, ſic artifex demonſtratiuus conſiderat de ijs, quæ ſunt per ſe ad vſum, de his verò quæ ſunt per accidens ad fugam. *Alia ſol.* ¶ Vel dicas, ꝙ Ariſt. conſiderat de his, quæ ſunt per ſe; & de his quæ ſunt per accidens. quoniam ſunt contraria vt 4. quæſito poſt. dicit Auer. quoniam oppoſitorum eadem eſt ſcientia, 1. priorum cap. 1. nec non 11. met. ſumma ſecunda cap. 1. *Alia ſol.* ¶ Vel dicas, ꝙ artifex conſi-

conſiderat ea, quæ ſunt per accidens non demõſtrando illa, ſed ſeparãdo illa ab illis, quæ
Alia ſol. ſunt per ſe. ¶ Vel dicas, quòd artifex demonſtratiuus conſiderat ea, quæ ſunt per accidẽs
Quæſtio exemplariter. ¶ Quærunt Doctores iuniores, tamen occaſionem ex verbis Ariſt. an de non ante poſſit haberi ſcientia, dicit enim Ariſt. in tex. quòd de non ente non habetur ſcientia, in illis verbis quando dicit (quoniã non ens non eſt ſcire) & pro viribus oppoſitum probare, enituntur ſcilicet, de non ente ſcientiam haberi poſſe, & inter alia, quæ ducunt hoc eſt: quòd de roſa, & de non nullis alijs, quæ in tempore hyemis non ſunt: & tamen de roſa à medicis habetur ſcientia: quòd eſt temperata, & conueniens calori febris, &
Solutio quòd eſt pulcherrima florum. ¶ Dicunt non
aliorum. nulli quòd ſi roſa non eſt in hac regione; tamen eſt in alia regione, vbi ver eſt ſub equinoctiali, & ſic non eſt verum, quòd roſa aliquando non eſt, ſed ſemper eſt, & ſic de ea
Confuta habetur ſcientia. ¶ Hæc quidem ſolutio po-
tio. tius eſt fuga (pace eorum) non enim in rerũ natura reperitur, quòd roſa eſt in vna regione: in alia verò non in tempore hyemali, vt patet ex hominum relatione, & eorum me-
Confir- moria. ¶ Eoque magis, quoniam dicunt Dilu
matio. cidiſſimus Themiſtius, & Auer. 2. de anima 24. quòd ſunt quædam entia, quæ non ſemper ſunt, ſed ſtatutis temporibus, quæ modo comparent, & modo abolentur, vt etiam Au. ait 2. de geo. & cor. 51. interque, roſa nomerari videtur. ¶ Alij verò dicunt, quòd eſſe triplex
Alia ſol. aliud eſt eſſe actuale extra animam, vt eſt roſa in vere, aliud eſt eſſe potentiale in ſuis cauſis, veluti eſt, roſa in hyeme, quæ licet non habeat eſſe actuale: tamen habet eſſe in ſuis cauſis: vt puta in radicibus, aliud eſſe eſt in intellectu: vt ens fictitiũ, quò ſtante dicunt, quòd de non ente non eſt ſcientia, intelligitur hoc modo: ſcilicet de illo non ente, non habet ſcientia, quod eſt non ens in actu. & quod eſt non ens in ſuis cauſis, modo licet roſa non habeat eſſe in actu: tamen habet eſſe in ſuis cau-
Confuta ſis, & ſic de roſa habetur ſcientia. ¶ Hęc qui-
tio. dẽ ſolutio ſtare non poteſt, quoniam nõ videtur ſapere doctrinam Ariſt. quoniam dicit Ariſt. 1. poſt. 2. & 76. quòd ſubiectum de quo habetur ſcientia 2. poſt. 32. debet pręcognoſci, quòd ſit in actu, & non quòd ſit in ſuis cauſis, cum ergo roſa non ſit in actu, ſed in ſuis cauſis, ſequitur, quòd de roſa non poteſt haberi ſcientia.
Vera ſo ¶ Ideò aliorum ambagibus relictis nos altius
lutio. & veram mentem Ariſt. tangentes dicamus, verùm pro veritatis intelligentia eſt notandum, quòd res in rerum natura tribus modis reperiuntur, quædam enim ſunt res, quæ ſunt ſemper, quędam verò quę aliquando ſunt aliquando non ſunt, quædam quæ nunquã apparẽt, vt 2. de gen. & cor. teſtatur Auer. cõ. 51. Amplius eſt notandum, quòd non ens eſt duplex, aliud eſt non ens, quod non eſt in præſenti, nec fuit, nec erit, vt chimera, vel mons aureus, aliud verò eſt non ens, quod, & ſi in præſenti non ſit: tamen fuit, & erit, vt eſt roſa, quo ſtante, dicimus, quòd de non ente habetur ſcientia, tamen de illo non ente, quod licet non ſit in actu, tamen fuit, & erit, & hoc non ens eſt roſa, in tempore hyemali, ſed de illo non ente, non habetur ſcientia, quod nõ eſt in præſenti, nec fuit, nec erit vt eſt chymera, & ſi habetur ſcientia, non niſi priuatiuè, & negatiuè, non autem verè, & poſitiuè.
¶ Dices quid ſibi vult illud, non ens quod *Dub.*
non eſt, nec fuit, nec erit? ¶ Dicas vt diximus *Sol.*
quòd non eſt niſi falſum, vnde quando dicit Ar. quòd de non ente, non habetur ſcientia: intelligitur ſic, id eſt de falſo non habetur ſcientia, & ſi habetur, non habetur ſcientia, quid rei, vera, affirmatiua, & demonſtratiua, ſed quid nominis, negatiua, priuatiua, & quodam modo dicta, veluti abunde diximus in expoſitione tex. ¶ Dices contra, nam dicit Ariſt. in 1. *Replica*
poſt. 2. de ſubiecto de quo habetur ſcientia præcognoſcitur, ſi eſt in actu, modo roſa licet fuit, & erit, tamen non eſt in actu, in tempore hyemali, ergo ſolutio eſt falſa, & de roſa non habetur ſcientia. ¶ Dicas verum nota, ex Au. *Sol.*
3. de anima 20. quòd indiuiduum eſt triplex, vnum eſt indiuiduum corporale cum materia, aliud eſt, ſine materia, ſed non ſine potentia, aliud eſt in cogitatiua, ſine materia, & potentia, quo præhabito, dicitur quòd licet roſa in tempore hyemis, non præcognoſcatur, ſi eſt actu, tamen præcognoſcitur conformitas, exiſtens incogitatiua ſumpta ab eſſe actuali, correſpondens actui, & ſic de roſa habetur ſcientia, & ſimiliter de alijs.

Ex primis autem in demonſtrabilibus: quoniam non ſciet non habens demonſtrationem ipſorum, ſcire enim quorum demonſtratio eſt, non ſecundum accidens, habere demonſtrationem eſt.

Cum Ariſt. aſſignauit cauſam, quarè principia demonſtrationis, ſimpliciter debent eſſe vera: in hac ſecunda parte textus aſſignat cauſam, quarè debent eſſe prima, & indemonſtrabilia, & dicit, ſic (ex primis autem in demonſtrabilibus, quoniam non ſciet, non habens demonſtrationem ipſorum) quaſi dicat, non ſolum oportet principia demonſtrationis ſimpliciter eſſe vera, propter cauſam dictam, ſed etiam oportet eſſe prima in demonſtrabilia, aſſignans cauſam, dicit quia nõ ſciet

ſciet non habens demonſtrationem, ipſorum) ideſt quoniã ſi Aliquis vult ſcire per demonſtrationem ſimpliciter, & non habet demonſtrationem, ex principijs primis, & indemonſtrabilibus, (non, ideſt numquam ſciet, ergo neceſſarium eſt, ſi aliquis vult ſcire. vt faciat demonſtrationem ex principiis: non ſolum
Dub. veris: ſed primis & indemõſtrabilibus. ¶ Dices quid intelligit per principia prima, &
Sol. indemonſtrabilia? ¶ Dicas ꝙ intelligit principia habentia prædicata prima indemonſtra-
Quæſitum. bilia. ¶ Quæres cum prædicatũ primum dicatur duobus modis, vno modo primum primitate cauſæ 1 poſt. 36. & in quæſi. poſt. 3. & 4 & in epiſtola de primitate prædicatorum. Alio modo primũ primitate ſubiecti. ſi principia debent habere prædicata prima. qua
Sol. primitate cauſæ, vel ſubiecti? ¶ Dicitur quòd principia debent eſſe prima, primitate cauſæ quod declarat Ar. in tex. 9. & 11. quando dicit præmiſſas oportet, eſſe cauſam, & ſi dices, ꝙ principia debeat gaudere vtraque primitate cauſæ; videlicet, & ſubiecti, non errabis: quoniam prædicata prima primitate ſubiecti deſeruiunt demonſtrationi: pro quæſito; & vt quæſita concluduntur per demonſtrationem. ¶ Dices quid eſt prędicatum primum primitate ſubiecti & primum primitate cauſæ? ¶ Reſpondet Auer. in locis allegatis, & dicit, ꝙ eſt illud, quod nõ habet prius ſubiectum, cui inſit; vt ſunt omnia accidentia eſſentialia. Primum vero primitate cauſæ eſt illud, quod non habet priorem cauſam: per quam ineſt ſubiecto: ſicut ſunt differentiæ ſpecificæ, & definitiones, veluti ſe declarat Ariſt. 1. poſt. 13. & 1. top. cap. 1. Nota quòd dixit principia debẽt eſſe prima, hoc eſt propria, & non ſine arte; dixit prima, & non dixit propria, ad denotandum, quòd principia, non dependent ab aliis, & ſunt immediata, & ſunt elementa vt 1. poſt 156. ex quibus dependent alia: & ipſa non ex alijs, vt 1. phy. 42.
Quæſitũ & 5. met. cap. de elemento. ¶ Dices quid in-
Reſponſio telligit per ly, (indemonſtrabilibus?) ¶ Dicas quòd quia principia demonſtrationis ſimpliciter, ſunt adeò nota; & dilucida, & per ſe manifeſta, quæ nullo indigent medio. per quod poſſunt demonſtrari, ſunt certa. de ſe faciunt fidem de ſe, & non accipiunt fidem ab alijs, vt aſſerit Ariſt. 1. top. cap. 1. Ideo dixit, quòd demonſtratio debet eſſe ex Indemonſtrabilibus. quoniam ſi eſſent demõſtrabilia, non facerent ſcientiam ſimpliciter & ſequeretur proceſſus in infinitum, 2. poſt. t 4. Ari.
Dub. ¶ Sed dices contra. nã dicit in tex. non ſciet non habens demonſtrationem ipſorum, ſcilicet principiorum, ergo ſequitur, quòd prin-
Sol. cipia demonſtrantur. ¶ Dicas, quòd ille genitiuos debet legi in ablatiuo. quaſi dicat Ar. non ſciet non habens demonſtrationem (ipſorum) ideſt ex ipſis principijs indemonſtrabilibus. vt hic etiam. & in tex. 21. ſe exponit, & 1. top. ca. 1. vnde ſequitur, quòd principia demonſtrationis ſimpliciter, omni modo ſunt indemonſtrabilia, & nullo medio poſſunt demonſtrari: nec à priori, ideſt nec per cauſam nec à poſteriori. ideſt nec per effectum vt ſe exponit Ariſt. 1. top. cap. 1. cũ inquit ſunt autem vera & prima, quæ non per alia, ſed per ſe ipſa fidem habent non enim oportet in ſcientificis principijs inquirere propter quid ſed vnumquodque principiorum ipſum per ſe ipſum fidem eſſe ad differẽtiam principiorum demonſtrationis, quia, & propter quid;
qua ſunt demõſtrabilia. ¶ Vel ſi ille tex. de- Alia expoſitio.
bet legi. In genitiuo, ſicut repetitur, poſſumus dicere ſic, ille, qui vult ſcire per demonſtrationem ſimpliciter, non ſciet, ſi non habet demonſtrationem. (ipſorum) ideſt quæſitorum, quorum eſt demonſtratio, ſi non facit, & componit demonſtrationem ex prin-
cipijs primis, & indemonſtrabilibus. ¶ Dices Dub.
Ar. non videtur ſibi conſtare. quoniã in tex. 9. dixit ꝙ demonſtratio debet eſſe ex primis, immediatis, modo volens aſſignare cauſam, quare debent eſſe prima immediata, non no-
minat immediata, ſed dicit (indemonſtrabi- Sol.
libus). ¶ Dicitur quòd cum arte hoc fecit Ar, exponendo ſe, quaſi dicat, quòd per immediatũ, intelligit indemonſtrabile; & ſit ſenſus talis demõſtratio debet eſſe ex primis immediatis; ideſt indemonſtrabilibus. veluti ſe exponit in tex. 67. quando dicit & ſi ex veris, & indemonſtrabilibus, & non dicit immediatis, nec primis & quid doctius quàm exponere Ariſt. per Ariſtotelem?

(Scire enim quorum demonſtratio eſt, non ſecundum accidens, habere demonſtrationem, eſt)

Cvm Ariſt. aſſignauit cauſam, quare principia demonſtrationis, ſimpliciter debent eſſe prima, dicens. quoniam ſi Aliquis habebit demonſtrationem, non ex primis, non ſciet nunc declarat, quòd ſcire eſſet illud, quod haberet aliquis ſi demonſtratio non eſſet ex primis, & dicit, (ſcire enim) ideſt ex principijs primis, & immediatis (quorum) ideſt ex quibus eſt demonſtratio ſimpliciter, non eſt habere demonſtrationem. ſecundum accidens) ideſt non eſt ſcire ſophiſtico modo, & per accidens; ſed eſt ſcire proprie, per ſe & in ſummo. definitum in tex. 7. & non eſt ſcire ſecundum aliquam ſpeciem accidentis, vt ait Auer, in com. quod ſcire ſecundum aliquam ſpeciem accidentis, eſt ſcire per principis

cipia mediata, non prima nec indemonſtrabilia.

Alia expoſitio.

¶ Vel dicas ꝙ (ſcire) ideſt illa quæſita quæ ſunt accidentia eſſentialia. (quorum eſt demonſtratio) ideſt quę ſciuntur per demonſtrationem, non eſt habere demõſtrationem; ſecundum accidens) ideſt non eſt demonſtratio in plus æquiuocè. & per accidens. ſed eſt, quaſi dicat demonſtratio vera, & analogice dicta, faciens ſcire analogum, & per veram cauſam.

Quæſitũ

¶ Dices ſi principia, demonſtrationis ſunt prima: & indemonſtrabilia, cum demonſtratio ſimpliciter 1. poſt. 7. ſecunda demonſtratio, propter quid 1. poſt. 95. Tertia appellatur demonſtratio. quia 1. poſt. 99. cuius demonſtrationis principia debent eſſe prima, & indemonſtrabilia?

Sol.

¶ Pro reſponſione eſt Notandum, quòd hoc nomen demonſtratio dicitur analogicè, de demonſtratione ſimpliciter: propter quid & quia, tamen principaliter. tamquam de cauſa dicitur de demonſtratione ſimpliciter: quoniam ipſa eſt finis aliarum demonſtrationum, ad quam omnes aliæ reducuntur, atque ordinantur. Secundo. Nota ꝙ nomen analogum abſolutè prolatum, intelligitur de perfectiori & nobiliori. quoniam 8. met. 7. & 7. met. 2. & 4. res ſicut ſe habet ad eſſe, ita ad nomen. quod enim eſt prius in eſſe, eſt prius in nomine: Vnde dicit Auerr. quòd de principijs illius demonſtrationis loquitur Ariſt. in tex. de qua principaliter dicitur hoc nomen ſcilicet demonſtratio. quæ demonſtratio ſimpliciter eſt; vt patet in com. 7. & ideò demonſtratio ſimpliciter eſt perfectior, & nobilior omni alia demonſtrationis ſpetie. & de qua primò abſoluitur hoc nomen ſcilicet demonſtratio. quoniam ipſa non indiget alijs; ſed aliæ indigent ipſa: & ad ipſam tamquam ad cauſam finalẽ, omnes aliæ reducuntur. & hac de cauſa ipſa non indiget alijs. quoniam ſuæ præmiſſæ ſunt notæ nobis. & natura vt dicit Auer. in com. 12. & non indigent medio. per quod poſſint demonſtrari: Vnde oritur hæc ratio quidquid eſt cauſa eſſendi, aliquam rem ſub aliqua diſpoſitione, id verius eſt ſecundũ illam diſpoſitionem 1. poſt. 15. & 2. met. 4. ſed demõſtrationes primæ & ſimpliciter ſunt cauſa eſſendi hanc conditionem ſecundis demonſtrationibus, ergo demonſtrationes ſimpliciter verius demonſtrationes nominantur. quod confirmatur per Auerr. 7. metaphyſ. 3. vbi ait, ſic enim plura communicant in eodem nomine, & quoddã eſt dignius illo nomine, eſt cauſa cæterorum, ſed demonſtratio ſimpliciter propter quid, & quia communicant in eodem nomine, omnes vocantur demonſtrationes, & ſimpliciter, eſt dignior alijs 1. poſt. 7. ergo demonſtratio ſimpliciter. eſt cauſa aliarum, & non niſi cauſa finalis.

Dub.

¶ Sed Dices Auerr. in com. ait, quòd demonſtrationes quarum præmiſſæ ſunt, ſcitæ per aliud medium æquiuocæ, dictæ ſunt cum illis, quarum præmiſſæ ſunt immediatæ, ex quo videtur, quòd demonſtratio quia, & propter quid, quæ habent præmiſſas mediatas 1. poſt. 96. non ſunt vniuoce demonſtrationes, ſed æquiuocæ.

Alia Dub.

¶ Amplius dicit Auerr. quòd non ſunt demonſtrationes per ſe, ſed per aliud, ergo per accidens; quoniam id quod non eſt per ſe. eſt per accidens 1. poſt. 32. & quod per aliud tale, per accidens eſt tale 5. phyſic. 1.

Alia Dub.

¶ Amplius dicit Auerr. quòd ſunt ſecundariò demonſtrationes. ergo non primò.

Sol. ad primã.

¶ Dicitur ad primum, quòd non ſunt æquiuocè purè, ſed æquiuocè analogæ.

Sol. ad ſecũdã.

¶ Ad ſecundum. dicitur quòd ſunt demonſtrationes per aliud tamen non per aliud accidentale, ſed per aliud eſſentiale. quod per aliud eſſentiale, facit analogum non æquiuocum.

Sol. ad 3.

¶ Ad tertium dicitur. quòd demonſtratio propter quid & quia dicuntur demonſtrationes, ſecundariò reſpectu demõſtrationis ſimpliciter, quę eſt principalis demonſtratio, & domina omnium, aliæ verò ſunt veluti pediſſequæ reſpectu ipſius, tamen ſunt veræ demonſtrationes, in genere ſuo, remanet ergo quòd demonſtratio ſimpliciter, eſt nobiliſſima excellentiſſima, & perfectiſſima omnium ſpetierum demonſtrationis, ad quam aliæ reducuntur, & per quam nominantur demonſtrationes, & per ipſam nobilitantur.

Dub.

¶ Sed dices 1. phyſic. 41. 42. 43. 48. principia ſunt contraria, ſed demonſtratio fit ex principijs, vt patet. hic ergo demonſtratio fit ex contrarijs. ergo demonſtratio facit ſcientiam: & ignorantiam. probatur: quoniam vnum principium contrarium facit ſcientiam, aliud principium contrarium facit ignorantiam, ergo demonſtratio ſimul, facit ſcientiam, & ignorantiam, veritatem, & falſitatem, quoniam à contrariis non proueniunt niſi contraria? vt ab igne calor, & ab aqua frigus.

Sol.

¶ Dicitur quòd principia ſunt duobus modis, quædam generationis, & quædam demonſtrationis, nunc dicitur; quòd illa principia ſunt contraria, quæ ſunt principia generationis, vt patet in locis allegatis, non autem principia demonſtrationis.

Replica

¶ Contra nam dicit Auerr. in 4. quæſito poſt. quòd demonſtratio fit, ex contrarijs. ergo ſolutio eſt falſa.

Dub.

¶ Dicitur quòd Auerr. per contraria principia intelligit; principia diuerſa, ideſt principia facta ex diuerſis prædicatis quoniam principia demonſtrationis ſunt, ex prædicatis per ſe,

quæ prædicata per ſe dicit Auer. ſunt contraria: ideſt diuerſa ab illis, quæ ſunt prædicata; per accidens.

Tex. 11. *Cauſas quoque oportet eſſe, & notiora, & priora.*

POSTQVAM Ariſt. in tex. nono propoſuit illas conditiones neceſſario competentes, ipſis præmiſſis demonſtrationis ſimpliciter, quæ numero ſunt ſex: & in tex. decimo aſſignauit cauſam primæ conditionis, quare ſcilicet præmiſſæ debent eſſe veræ; & ſecundæ conditionis, ſcilicet. quarè debent eſſe primæ; & indemonſtrabiles; nunc vult aſſignare cauſam: quarè principia debent eſſe cauſa: & quare debent eſſe priora: & notiora. *Quæſitū.* ¶ Dices quarè vult aſſignare cauſam iſtarum conditionum? *Reſponſio.* ¶ Dicas vt ſcientificè loquatur: quoniam qui rerum cauſas aſſignat, ſcientificus dicitur 1. metaphyſic. cap. 1. in prologo. *Diuiſio tex.* ¶ Diuiditur iſte tex. in duas partes, in prima reaſſumit, quod dixit, in tex. 9. ſcilicet, quòd principia oportet eſſe cauſam: & priora, & notiora; in ſecunda ibi. (cauſam quidem quoniam) aſſignat cauſam: quarè principia debent eſſe cauſa. & priora, & notiora. quò igitur ad primum, quaſi dicat Ariſt. non ſolum principia demõſtrationis ſimpliciter, (oportet) eſt verbum dicens neceſſitatem: ideſt neceſſarium eſt eſſe vera prima indemonſtrabilia; ſicut dictũ eſt ſed (quoque) ideſt etiã (oportet eſſe cauſam) ideſt oportet principia continere medium, quod eſt cauſa. *Quæſitū.* ¶ Dices quare oportet mediũ eſſe cauſam? *Reſponſio.* ¶ Reſpondet, per definitionem ipſius ſcire, tanquam per cauſam finalem; & dicit, (quidem) denotans certitudinem pro certo. (quoniam) ſignum redditiuum cauſæ, (tunc) denotans differentiam temporis, (ſcimus) adde tu verè rem ignotam, (cum) denotat differentiam temporis, ideſt quando. (cauſam) denotat medium, per quod ſcimus. ideſt per cauſam cognoſcimus. *Quæſitū.* ¶ Dices quare ſcire eſt per cauſam? *Reſponſio.* ¶ Dicas ꝙ aſſignare cauſam huius principij, non pertinet ad propriũ artificem, ad logicum ſed ad metaphyſicum, 3. cæli 4. & 4. meta. 1. ipſe enim dat cauſam omnium principiorum; omnium artium; & ſcientiarum vt 1. poſt. 70. Ariſt. & eſt tale res enim 2. metaphyſic. 4. ſicut ſe habet ad eſſe; ſic ſe habet ad ſciri, ſed res eſt per cauſam: ergo per cauſam debet ſciri vnde eſſe rei per cauſam eſt cauſa vt ſcire ſit per cauſam & Nota quòd dixit, quòd tunc ſcimus cum per cauſam cognoſcimus; denotando quòd medium in demonſtratione ſimpliciter per quod ſcimus debet eſſe cauſa & non definitio contra latinos vt etiam in tex. 7. declarauit quoniam ſi ſcire eſſet per definitionem tunc dixiſſet quoniam tunc ſcimus cum per definitionem cognoſcimus de qua re vide noſtrum quæſitum de medio demõſtrationis vbi multa diximus: & Nota ꝙ textus debet legi ſic (cauſam quoque) in ſingulari & non (cauſas) in plurali veluti ſe exponit paulo inferius quando dicit quoniam tunc ſcimus cum cauſam cognoſcimus. *Dub.* ¶ Sed dices cum cauſa dicatur quatuor modis 2. phyſ. 27. Alia eſt cauſa materialis 1. phyſ. 82. & 5. met. cap. de elemento 2. phyſic. 28. & 28. Alia vero efficiens 2. phyſic. 29. 5. metaphyſ. cap. de principio 1. de gen. & cor. 14. & 1. de gen. an. cap. 1. Alia finalis 2. phyſic. 30. & 1. de par. an. cap. 1. 2. de anima 34. & 37. Alia formalis. 2. poſt. 48. 7. met. 60. 3. met. 3. ſi principia debent continere medium quod eſt cauſa quæ cauſa debet eſſe medium. *Sol.* ¶ Dicas cum Auer. 1. poſt. 11. & 2. poſt. 95. & 58. & in Epit. log. in Epiſtola de primitate prędicatorum quòd eſt cauſa formalis, quæ dicitur alio nomine ab Auerr. cauſa eſſendi & cognoſcendi. *Replica* ¶ Sed dices, contra quoniam dicit Auer. 1. poſt. 34. 35. & 2. poſt. 67. ꝙ cauſa efficiens, & cauſa finalis; eſt medium in demonſtratione ſimpliciter, veluti clarius dicit Auerr. in 8. quæſito poſt. ergo non cauſa formalis. *Sol.* ¶ Dicas cum Auerr. 1. poſt. 35. quòd cauſa efficiens, & finalis, in tantum eſt medium in demonſtratione ſimpliciter; inquantum eſt ſimul cum te; ideſt inquantum, tenet locum formæ. non autem vt efficiens; eſt & vt finis eſt. *Replica* ¶ Dices, contra nam illa cauſa eſt medium, qua poſita ſequitur effectus: ſed poſita cauſa efficiente, non ſequitur effectus. 1. poſter. 34. ergo efficiens non poteſt eſſe medium in demonſtratione ſimpliciter. *Sol.* ¶ Dicitur quòd cauſa efficiens, eſt duplex alia neceſſaria. Alia contingens: tunc dicas, quòd poſita cauſa efficiente contingente, non ſequitur effectus. ſed poſita cauſa efficiente neceſſaria, ſine dubio ſequitur effectus, & hæc eſt medium in demonſtratione ſimpliciter; tamen vt tenet locum formæ. *Dub.* ¶ Dices inter alia, quæ dicit Auerr. in com. vnum eſt, quod demonſtratio ſimpliciter. potentia continet definitionem; hoc videtur falſum: quoniam demonſtratio, eſt æterna quoniam eſt de rebus æternis 1. poſt. 63. & 6. ethicorum cap. 4. ſed æterna non habent potentiam, 9. metaph. 17. & 2. cæli. 32. & 34. & 12. met. 30. & 1. cæli 20. ergo ſequitur, ꝙ demonſtratio non continet definitionem in potentia. *Sol.* ¶ Dicitur ꝙ æterna non habent potentiam, ad corruptionem, ſed habent potentiam, ad aliquod accidens, cum ergo demonſtratio, ſit æterna.

æterna non habet potentiam ad corruptionem: ſed habet potentiam ad aliquod accidens. ideſt ad mutationem terminorum, quæ mutatio terminorum eſt, forma definitionis. ¶ Dices contra nam quando aliquod mutat formam tunc corrũpitur vt dicit Auer. 1. phyſi. 62. quando dicit nos videmus idem corpus mutari de carneitate in terreſtreitatẽ, & de terreſtreitate in uegetabilitatem, ſed demonſtratio habet potentiam ad formam ergo ad corruptionem. ¶ Dicas ꝙ habet potentiam ad formam artificialem, non ad formam naturalem, & ſic ſequitur, quòd non habet potentiam ad corruptionem.

Replica

Et priora ſi quidem cauſa, & præcognita; non ſolum altero modo, in intelligendo: ſed & in cognoſcendo quod ſunt.

Postqvam Ariſt. notificauit, quarẽ principia demonſtrationis ſimpliciter, debent eſſe cauſa. in hac parte vult notificare cauſam, quare debent eſſe priora. & notiora, ipſa concluſione; ſed pro intelligentia. Nota, quòd cauſa vt cauſa ſemper, naturaliter eſt, prior ſuo effectu. 5. met. cap. de principio. 1. poſt. 70. 2. poſt. 92. 1. poſt. 11. & 12. nec non 12. met. 16. & 1. phyſic. 2. veluti pater, vt cauſa, eſt prior filio affectu; & quoniam dictũ eſt, quòd principia ſunt cauſa: meritò oportet; quòd ſint priora ſuo effectu. ideſt ipſa concluſione. & ideo dicit, (Et priora) quaſi dicat non ſolum oportet principia eſſe vera, prima indemonſtrabilia. & cauſa. ſed debent eſſe priora. ¶ Dicas quare debent eſſe priora? ¶ Reſpondet & dicit (ſi quidem) ideſt quoniam (ſunt cauſa). ¶ Dices quid ſibi vult principia ſunt cauſa. ¶ Dicas ideſt principia continent medium: quod eſt cauſa, (Et præcognita) quaſi dicat, & non ſolum debent eſſe priora, ſed (&) ideſt etiã debent eſſe (præcognita non ſolũ altero modo, in intelligendo, ſed in cognoſcendo, ꝙ ſunt) pro intelligentia eſt Notandum: ꝙ præcognitio eſt duplex. Alia quid nominis. Alia dicitur quia eſt 1. poſt. 2. ſed præcognitio, quia eſt eſt duplex. Alia compoſita. Alia ſimplex; quæ ſimplex potius dicitur, ſi eſt. quo ſtante dicit Ariſt. ꝙ principia debẽt eſſe præcognita, non ſolum (altero modo) ideſt vno modo (in intelligendo) ideſt quid ſuum nomen ſignificat, ſed etiã quaſi dicat, debent eſſe præcognita, præcognitione quia compoſita, id eſt quia ſunt vera. ¶ Sed dices ſi principia debent eſſe præcognita, vtraque præcognitione, & quid nominis, & quia eſt. quare in tex. 2. dixit ꝙ debent eſſe præcognita, quia ſunt vera tantum? ¶ Dicas cum Ariſt. 1. poſt. 2. 73. 75. & 76. vbi dicit. ꝙ quando principia ſunt nota. quo ad nomen, non oportet ipſa præcognoſcere; quoniã circa nota, & facilia ars nõ verſatur. 2. ethicorũ cap. 5. ſed quã ſunt ignota. quoad quid nominis, tũc oportet ipſa præcognoſcere, quoad quid nominis. & ſic in tex. 2. dixit ꝙ oportet eſſe præcognita vna tãtum præcognitione, & in hoc textu vtraque præcognitione. ¶ Dices ſi Ariſto. in tex. 10. probauit principia debere eſſe prima, ergo hic non debebat probare principia, debere eſſe priora. quoniam primũ, & prius idem eſſe videntur. ¶ Dicitur ꝙ primũ, & prius, valde inter ſe differunt. quoniam primũ 1. poſt. 36. eſt id, quod habet tres conditiones, ſcilicet de omni, & per ſe, & inquantum ipſum. quod proprium, & conuertibile eſt, ſed prius dicitur, quo ad eſſe, quoad naturam, veluti ſunt cauſæ. vt genus eſt prius natura, ſua ſpetie, & vnum duobus, & cauſa agens. vt fabricator eſt prior domo, & materia, vt lapides natura ſunt priores, domo ædificanda, tunc dicitur, ꝙ ſupra probauit, præmiſſas eſſe primas, hic verò probat, eſſe priores. quoniã diuerſum eſt, primum à priori. ¶ Sed dices contra, ſi principia ſunt priora; tunc demõſtratio fieret, ex nõ conuertibilibus. quoniam in cap. de priori, dicit Ariſt. id eſt prius, à quo non conuertitur conſequentia. ¶ Dicas ꝙ prius dicitur bifariã, vno modo, communiter non conuertibile; vt genus. Alio modo proprie, vt eſt cauſa propria. vel rationale, tunc dicitur, ꝙ principia ſunt priora, prioritate proprie dicta. non autem cõmuniter dicta: vt teſtis eſt Ariſt. in cap. de priori. ¶ Dices quare Ariſt. non dedit cauſam, quarè principia debent eſſe notiora; ſicut dedit cauſam omnium aliarum conditionũ? ¶ Dicitur, quoniam dereliquit tamquã notũ. ¶ Amplius dices, ſi principia ſunt cauſa, & cauſa vt cauſa eſt prior ſuo effectu: ad quid addidit illam particulam (& priora?) nam dicendo principia, ſunt cauſa dixit eſſe priora. ¶ Dicitur ꝙ cauſa eſt duplex. Alia proxima. Alia remota tunc dicitur ꝙ principia, ſunt cauſa proxima quæ cauſa proxime, quia eſt ſimul cum effectu: vt eſt forma, multi putant: ꝙ non eſt prior effectu: tamen conſiderata, vt eſt cauſa, ſic dicitur, eſſe prior: & ideo addit, illam particulam (ſcilicet, & (priora). ¶ Amplius dices, ſi principia demõſtrationis ſimpliciter, debent eſſe cauſa. ideſt debent continere medium, quod eſt cauſa iſta cauſa, quæ cauſa debet eſſe? ¶ Reſpondet Auer. in com. & dicit, quòd eſt cauſa eſſendi non ſolum cognoſcendi: hinc nota contra latinos, quòd medium non debet moneri ſub titulo definitionis, ſed ſub titulo cauſæ. ¶ Dices, ſi mediũ eſt cauſa, oportet ꝙ ſit alicuius cauſa

Sol. *Dub.* *Sol.* *Dub.* *Sol.* *Dub.* *Sol.* *Dub.* *Sol.* *Dub.* *Sol.* *Dub.* *Sol.* *Dub.*

cauſa: cauſa enim eſt relatiua ad cauſatum, cauſa cauſati cauſa, & cum in demonſtratione; tria reperiuntur, 1. poſt. 57. 76 & 134. Primum eſt medium. Secundum eſt maius extremum. ideſt prædicatum. Tertium eſt minus extremum. ideſt ſubiectum, ſi mediũ eſt cauſa, cuius eſt cauſa, non ſui ipſius; ergo alterius, ſi alterius maioris extremi, vel minoris? ¶ Reſpondet Alpharabius, & dicit, quòd medium eſt cauſa. per ſe eſſendi minoris, ſi verò eſt cauſa maioris, ſecundario, & per accidẽs; vt refert Auer. in 2. & 3. quæſitis poſt. ¶ Reſpõdet Auicenna, ex alia parte, & dicit quòd medium in demonſtratione, ſimpliciter eſt cauſa in eſſendi, maius minori tantum. & eſt cauſatum, a maiori vel ab vtriſque. ¶ Sed quoniam, quæ dicunt iſti viſi, de facto, ſunt contra ſententiam Auerr. & Ariſt. ideò operepretium duximus: ea radicitus euellere, ſine prolixitate, declarando veram Ariſt. mentem. Ideo Reſpondet Auerr. in doctrina Ariſt. & dicit, quòd medium in demonſtratione. ſimpliciter eſt cauſa maioris extremi. ideſt eſt cauſa eſſendi: ipſum maius extremum. ſecundum ſe. ideſt primo, & per ſe, non tantum cauſa in eſſendi maius minori: contra Auicennam nec eſt ſolum cauſa minoris, contra Alpharabium, ſi verò medium, eſt cauſa minoris, eſt quid. accidens illi: ideſt eſt quædam conditio, non neceſſariò requiſita, ſed ob melius, per accidens; & ad bene eſſe; ad demonſtrationem cuius voti: eſt Ariſtoteles, dẽ facto contra Auicennam; & Alpharabium, in 1. poſt. 7. vbi aſſerit, ſic. Scire autem arbitramur vnũquodque. ſcilicet quæſitum, prædicatum, maius extremũ, cum cauſam. ideſt cum per cauſam illius. ſcilicet maioris extremi. exiſtimamus cognoſcere. ¶ Quod confirmat in tex. 9. vbi inquit (ſic erunt propria principia eius) ideſt prædicati maioris extremi, quod demonſtratur, quaſi dicat Ariſt. quòd principia illius, quod demonſtratur, erunt ſic. ſcilicet vera prima immediata: priora notiora: & cauſa. ¶ Quod etiam, contra oppoſitũ defendẽtes, determinat clariſſimè 2. poſt. 95. & 96. & 97. dicens; quòd medium eſt ratio maioris. & quid clarius. in dictis Ariſt. quòd non ſolum, dictis Ariſt. verum eſſe apparet: ſed etiam ratione comprobatur. 2. enim poſt. 93. & in 4. quæſito poſt. nec non 2. met. 4. tunc eſt ſcientia vera, quando eſt eo modo, quo eſt apud naturã. & tunc eſt ſcientia perfecta de re ignota: quando habetur per id, per quod proprie natura. operata eſt talem rem. ſed res ignota apud naturam habet eſſe à cauſa propria. ergo debet ſciri, per cauſam propriam. ſed res ignota. 2. poſt. 1. eſt maius extremum; ergo medium, in demonſtratione, per quod ſcitur: debet eſſe cauſa rei quæſitæ. & maioris extremi per ſe primò. ſi verò eſt cauſa minoris, non niſi ob melius, & ad bene eſſe, & per accidens, vtile potius quàm neceſſarium. ¶ Dices quid eſt vtile? ¶ Reſpondet Ariſt. 1. Ethic. cap. 6. & in 8. top. in 12. loco celandi vbi dicit, quòd id eſt vtile, quod propter aliquid aliud ideſt, quod eſt gratia alterius, quod vtile eſt duobus modis, vno modo quod in ſe, & ſecundum ſui naturã non eſt appetibile, nec amabile imo abominabile, tamen in ordine ad aliquem finem amatum cõſequendum eſt appetibile, vt medicina fetida & abominabilis dicitur vtilis prout deſeruit infirmo, ad conſequendam ſanitatem, & truncatio pedis eſt abominabilis, & mala, tamen eſt vtilis, & bona, ne totũ corpus inficiatur, & pereat, & proijcere merces in mare eſt malũ, tamen eſt bonũ, & vtile ne nauigantes pereant. Alio modo eſt vtile, quod in ſe eſt appetibile, & ad finem conſequendum, vt medicina delicata, & odorifera eſt vtilis non ſolum ad conſequendum ſanitatem ſed etiam ſecundum ſe, habes ergo quid eſt vtile. ¶ Quod confirmat Ariſt. 1. de anima. t 1. Quando dicit, videtur autem non ſolum ipſum, quid & cognoſcere, vtile eſſe. ¶ Amplius illa conditio, eſt neceſſaria: & eſſentialis, per ſe competens demonſtrationi ſimpliciter: qua poſita, ponitur demonſtratio ſimpliciter; & qua remota, remouetur. 1. poſt. 44. Sed poſito medio termino, qui eſt cauſa maioris, ponitur demonſtratio ſimpliciter. & remoto remouetur. ergo medium eſſe cauſam, maioris eſt conditio neceſſaria eſſentialis, per ſe competens demonſtrationi ſimpliciter hæc eſt rei veritas, de qua re vide noſtrum quæſitum, de medio demonſtrationis, vbi latius explicauimus.

Reſponſio Alpharabij — *Reſponſio Auicenna.* — *Sol. vera.* — *Cõfirmatio per Ariſt.* — *Alia cõfirmatio* — *Alia cõfirmatio*

Priora verò, & notiora dupliciter. *Tex. 12.*

Postqvam Ariſt. declarauit cauſam, propter quam, oportet principia demonſtrationis ſimpliciter eſſe priora, & notiora, nunc vult notificare: quot modis dicitur, prius, & notius; & cauſa huius intentionis eſt, quoniã prius, & notius eſt, nomen multiplex. quod 1. cæli 110. artifex debet diſtinguere, in ſua ſignificata, nè vno, pro alio vtatur; & ſophiſticæ fallatur. ¶ Sed Dices, Ariſt. non videtur ſeruare ſua præcepta, quoniam dicit ipſe, 1. cæli 110. q nomen æquiuocũ, & multiplex, prius eſt diſtinguendum, & deinde determinandum, hic fecit, totum oppoſitum: prius enim determinauit, quòd principia debent eſſe priora & notiora, & deinde diuiſit, prius, & notius.

idem 1. poſt. 23. 1 phy 2. 2. de anima 12. et 1. ethicorũ cap. 4. & in libro de plantis cap. 1. — *Dub.*

Sol. & notius. ¶ Dicitur quòd nomen æquiuocum
putum eſt, prius diſtinguendum, deinde de-
terminandum, ſed nomen æquiuocum analo
gum, non inconuenit, vt prius determinetur:
deinde diſtinguatur: qualiter eſt hoc nomen
prius, & notius, ſed vt iſte textus facile intel-
Diuiſio ligatur. ¶ Diuiditur in duas partes: in prima
tex. declarat: quot modis dicitur, prius, & notius
in 2. ibi (non enim idem eſt.) ſimul probat: quòd
prius, & notius, ſunt nomina multiplicia, &
ponit differentiam inter ipſa, quantum igi-
tur ad primum; quaſi dicat Ariſt. dictum eſt
quòd principia, oportet eſſe priora, & notio-
ra, nota quòd prius, & notius, non dicitur vno
Petitio. modo, ſed pluribus modis. ¶ Et ſi dices quot
Reſpõſio modis? ¶ Reſpondet, & dicit priora, verò, &
notiora dicuntur dupliciter, ideſt duobus
Petitio. modis. ¶ Dices quibus modis? ¶ Reſpondet
Reſpõſio & dicit.

Non enim idem prius natura, & ad nos prius: neque notius: & nobis notius.

Cvm dixit, quòd prius, & notius dicitur
duobus modis, nunc id probare intendit ve-
rùm, nota artificium, quo vtitur, nam ponen-
do differentiam inter prius, & notius, notifi-
cat modos prioris, & notioris, ſed pro facilio-
ri intelligentia: diuiditur iſta pars ſecunda,
in quatuor partes, in prima facit, quod dictũ
eſt in 2. ibi (dico autẽ) explicat illa: quæ ſunt
priora, & notiora ſecundum nos: & ſecundũ
naturam: in 3. ibi (ſunt autem) proprio nomi-
nominat, quæ ſunt priora, & notiora ſecun-
dum nos: & ſecundum naturam: in 4. ibi (&
opponuntur) confirmat, quòd non eſt idem
prius, & notius, ſecundum nos, & ſecundum
naturam: quò igitur ad primum, dicit Ariſt.
hic quod confirmat 1. phy. 2. & 1. Ethicorum
cap. 4. nec non in 1. de plantis cap. 1. & 2. de
anima 12. quòd prius, dicitur duobus modis,
vno modo: ſecundum nos, alio modo ſecun-
dum naturam, ſimiliter notius, dicitur duo-
bus modis, vno modo ſecundum nos, alio
Quæſitũ modo ſecundum naturam. ¶ Dices quarè
prius, & notius dicitur duobus modis diuer
Reſpõſio ſis? ¶ Reſpondet, & dicit, (non enim) enim
pro quia, eſt ſignum redditiuum cauſæ, (idẽ)
non eſt prius natura, & prius ſecundum nos,
atque idem eſt notius ſecundum nos: & ſecũ
dum naturam, nota quòd dixit non idem, ſed
quaſi dicat diuerſum: quoniam id quod eſt
notius, & prius ſecundum naturam, eſt diuer
ſum ab illo, quod eſt prius, & notius ſecundũ
Quæſitũ. nos. ¶ Dices ſi illud, quod eſt prius, & notius
ſecundum nos, non eſt illud, quod eſt prius,
& notius ſecundum naturam, declara, ò Ariſt.
quid eſt illud, quod eſt prius, & notius ſecun
dum nos, & illud quod eſt prius, & notius ſe-
cundum naturam? ¶ Reſpondet, & dicit. Reſpõſio

Dico autem ad nos, quidem priora, & notiora, quæ ſunt propinquiora ſenſui, ſimpliciter autem priora, & notiora quæ longius.

Postqvam dixit Ariſt. quòd prius, & no
tius dicitur duobus modis, vno modo ſecun-
dum nos, alio modo ſecundum naturam, nũc
vult explicare, quod eſt illud, quod eſt prius,
& notius ſecundum nos, & ſecundum naturã
quaſi dicat Ariſt. ſi tu ignoras. quæ ſunt illa:
quæ ſunt priora: & notiora ſecundum nos.
(dico) ideſt explico, dicere enim nihil aliud
eſt, niſi quid nominis explicare, quod illa
ſunt priora, & notiora ſecundum nos, quæ
ſunt propinquiora ſenſui, & illa quæ ſunt
priora, & notiora ſecundum naturam, dico
quòd ſunt illa, quæ longius ſunt, ideſt quæ
ſunt remota à ſenſu ¶ Dices, cum ſenſus di- Dub.
catur quinque modis, 2. de anima in cap.
proprio, Ariſt. primus eſt, ſenſus, viſus, ſecun
dus eſt ſenſus auditus, tertius eſt ſenſus odo-
ratus, quartus eſt ſenſus guſtus, quintus eſt
ſenſus tactus, de quo ſenſu loquitur hic Ari-
ſtoteles? ¶ Dicas quòd loquitur de ſenſu in Sol.
communi, quaſi dicat, quòd illa ſunt priora,
& notiora ſecundum nos, quæ ſunt propin-
quiora ſenſui, vt ſi fuerit hic color, eſt prior,
& notior ſenſui viſus 1. poſt. t 34. ſi fuerit hic
ſonus, ſenſui auditus, ſi fuerit hic odor, ſen-
ſui odoratus, ſi fuerit hic ſapor, ſenſui guſtus,
ſi fuerit hoc calidum, vel hoc frigidum, ſen-
ſui tactus. ¶ Iterum dices, quid intelligit per Nota ſi
(ſimpliciter) nota quod hæc dictio, in doctri- gnifica-
na Ariſt. habet plura ſignificata, & primò, ſu ta quæ
mitur, prout dicit communitatem, vniuerſa habet il
litatem vt 2. phy. 61. alio modo pro commu- la dictio
ni ad id, quod eſt eſſentialiter, & accidentali ſimplici
ter, vt 1. phy. 46 alio modo pro vt diſtingui- ter.
tur contra ſecundum, quid 1. phy. 62. & 1. de
gen. & cor. 18. & 8. phy. 46. alio modo ſumi-
tur. ſimpliciter, ideſt ruditer, & inconſidera-
te, vt 3. de generatione animalium cap. 6.
alio modo ſimpliciter, vt diſtinguitur, contra
multipliciter, vt 2. de anima 61. & Porphy-
rius in cap. de genere, alio modo ſumitur pro
priè, alio modo, vt diſtinguitur, contrà per ac
cidens, vt 1. phy. 75. & phy. 54. alio modo ſu
mitur pro manifeſtè, vt 1. de anima 23. alio
modo pro principaliter, vt 2. de anim. 40. 41.
alio modo pro neceſſario 2. phy. 57. alio mo-
do ſumitur ſimpliciter, pro ſine diſtinctione
2. de anima 55. alio modo pro ſemper 2. phy.
55. 57. alio modo pro actu, & potentia 1. poſt.
4. alio modo pro vt dicit ex omni parte, in 3.
quæſito poſt. alio modo ſimpliciter, ideſt na-
turaliter

naturaliter 1.phy.2. quibus ſignificatis ſic ſtantibus. *Quæſitũ* ¶ Quæritur, quomodo ſumitur, ly (ſimpliciter) in textu? *Reſpõſio* ¶ Dicas, indubitanter cum Auer. quòd ſumitur pro naturaliter, ideſt principia demonſtrationis natura ſua ſunt priora, & notiora. *Quæſitũ* ¶ Dices, ò Ariſtoteles declara proprio nomine ea quæ ſunt priora, & notiora ſecundum nos, & ſecundum naturá. *Reſpõſio* ¶ Reſpondet, & dicit.

Sunt autem longiſſimè quidem, quæ maximè vniuerſalia, proxima verò ſingularia.

POSTQVAM Ariſt. nominauit illa, quæ ſunt priora, & notiora ſecundum nos, & ſecundum naturam: nomine communi, & vniuerſali, nunc per exempla nominat illa, nomine proprio, quaſi dicat ſi tu neſcis quomodo vocantur, proprio nomine illa, quæ ſunt priora, & notiora, ſecundum nos, & ſecundum naturam, dico quòd illa, quæ ſunt priora, & notiora ſecundum naturam ſunt, & vocantur nomine proprio, maximè vniuerſalia, quę maximè vniuerſalia: ideò ſunt priora, & notiora, ſecundùm naturam, quia ſunt longiſſime à ſenſu, & ſenſu non percipiuntur, illa verò, quæ ſunt priora, & notiora ſecundum nos, proprio nomine vocantur ſingularia 2. de anima 60. 1.phy.48. 49. quæ ſingularia: ideò ſunt priora, & notiora ſecundum nos: quoniam ſunt proxima, & ſenſui propinqua. *Quęſtio* ¶ Dices, quid intelligit Ariſtot. per maximè vniuerſalia? *Reſpõſio* ¶ Dicas, quòd hic non ſumitur vniuerſale, pro idæa Platonis, vt 7.met.57. & 12.met.4. 3.de anima 5. & 18. 7.met.23. 30. & 12.met. 14. 27. 28. & 1. de anima 8. 2.de anima 60. nec ſumitur hic, vniuerſale, pro toto, vt 5.met. 3. nec pro ſigno vniuerſali, vt 1. perihermenias cap 5. nec alio modo, niſi pro cauſis (vt dicit Auer.) proprijs, quæ cauſæ propriæ ſunt vniuerſales, habentes tres conditiones, ſcilicet de omni, per ſe, & in quantum ipſum, vnde dicas, quòd illa quæ ſunt priora, & notiora ſecũdum naturam: ſunt maximè vniuerſalia, ideſt vniuerſalia propria, quæ ſunt propriæ cauſæ. *Petitio.* ¶ Dices, ò Ariſtoteles illa, quæ ſunt priora, & notiora, ſecundum nos, vt ſunt ſingularia, ſunt ne eadem, vel diuerſa ab illis, quæ ſunt priora, & notiora, ſecundum naturam? *Reſpõſio* ¶ Reſpondet, & dicit.

Et opponuntur hæc ad inuicem.

CVM declarauit, & proprio nomine nominauit illa, quæ ſunt priora, & notiora ſecundum nos; & ſecundum naturam, nunc confirmat alia ratione, quòd non ſunt eadem, ſed diuerſa, quæ ratio eſt talis, quaſi dicat Ariſt. illa, quæ ad inuicem opponuntur, non ſunt eadem: ſed diuerſa: ſed quæ ſunt priora ſecundum nos, opponuntur his: quæ ſunt priora ſecundum naturam, ergo ad inuicem ſunt diuerſa, minor probatur illa, quę habent diuerſam definitionem inter ſe, non ſunt eadem, vt homo, & bos, ſed vniuerſalia quæ ſunt, priora ſecundum naturam, habent diuerſam definitionem à ſingularibus, quæ ſunt priora ſecundum nos, 1. perihermenias cap. 5. ergo quæ ſunt, priora ſecundum nos, opponuntur, ſeu repugnant his, quæ ſunt priora ſecũdum naturam, verùm nota quòd vniuerſalia; & ſingularia, non opponuntur oppoſitione contrariè dicta, vt bonum, & malum, nec priuatiue, vt cecitas, & viſio, nec contradictorie, vt eſſe, & non eſſe, ſed opponuntur oppoſitione relatiuè dicta, quæ oppoſita, relatiuè dicta idem ſignificant, quòd diuerſa. *Dub.* ¶ Dices, natura non cognoſcit 12.met.18. quomodo dicit Ariſt. quòd aliud eſt prius, & notius ſecundũ naturam? *Sol.* ¶ Dicas quòd omnis cognitio eſt noſtra, tamen nota: quòd quando dicitur aliquod eſſe notius, ſecundum nos, intelligitur ſic ideſt, eſt notum nobis. illa via, & illo ordine innato nobis, vt cognoſcamus rem ipſam, quæ via, & qui ordo innatus nobis eſt à ſenſatis, deinde dicitur: aliquam rem eſſe notam naturę; ideſt eſt nota nobis cognoſcentibus illam rem, non via, & ordine innato nobis, ſed illa via, & ordine, qua via, & ordine, res ipſa eſt conſtituta à natura, ſed quoniam conſtituta eſt per cauſas vniuerſaliſſimas: & vniuniuerſales, & proprias, quando enim cognoſcimus illam rem, per omnes iſtas cauſas, tũc cognoſcimus illam cognitione naturæ, & dicitur quòd eſt nota naturę, ideſt nobis cognoſcentibus, ipſam ordine, quo conſtituta eſt à natura, verum, vt facilius, intelligas, dicas hoc modo, quando cognoſcimus rem, per operationes ſuas, & per accidentia ſua, tunc illa res eſt nota nobis, & cum cognoſcimus illam rem, per cauſas ſuas, tunc illa res eſt nota naturæ, & per modum naturæ. *Alia ſol.* ¶ Vel dicas, quòd ſi natura cognoſceret primum, quòd cognoſceret eſſent cauſæ; artifex enim primum, quod cognoſcit, cognoſcit cauſas, ędificator primum cognoſcit lapides 2.phy.22. natura eſt artifex rerum naturalium, vnde ſi cognoſceret primò, cognoſceret cauſas, & ideò dicitur, quòd cauſæ ſunt notiores ſecundum naturam. *Alia ſol* ¶ Vel dicas, quòd quando dicitur notum naturæ, non debet legi, in caſu datiuo, ſed in caſu ablatiuo, ſcilicet (natura) vnde dicitur, notum natura, quoniam per ſe, ideſt per propriam ſuam naturam percipiuntur, non alterius auxilio indiget, quòd ſi nos illud non poſſumus apprehendere, tribuendum

dum eſt noſtræ imbecillitati, ac defectui: nõ autem illius ambiguitati, veluti materia prima, quam niſi à nobis ſyllogiſmo cognoſcatur ac ſimilitudine 1.phy. 69. tamen ſimpliciter, & naturaliter eſt nota, quoniam ſimplex eſt. quod declarat Auer. 1.poſt. 183. cum dicit quod cauſa maioris partis illorum, quæ ſunt apud nos naturaliter ignota ſit, quia impoſſibile eſt quòd ea ſentiamus, quia non ſunt ſenſata, aut quia ſunt de genere ſenſatorum, ſed non ſit noſtræ naturæ illa ſentire, aut quia caremus ſua ſenſatione ob ſenſus carentiam, aut quia non occurrit nobis illa videre, & nõ eſt aliquid ſua natura ignotum, quod quidẽ confirmat Ariſt. 2. met. t. 1. cum inquit, cum verò difficultas duobus modis ſit fortaſſis cauſa eius non rebus, ſed nobis ipſis ineſt.

Dub. ¶ Dices ſi prius, & notius, dicitur duobus modis, ſecundum nos, & ſecundum naturam; principia demonſtrationis ſunt priora, & notiora, quæritur ſecundum nos, ſunt priora, & notiora, an ſecundum naturam?

Sol. ¶ Reſpondet Auer. & dicit ſecundum nos, & ſecundum naturam.

Replica. ¶ Dices contra, nam dictum eſt, quòd idem non eſt, prius, & notius ſecundum nos, & ſecundum naturam, ergo principia demonſtrationis ſimpliciter, non poſſunt eſſe priora, & notiora ſecundum nos: & ſecundum naturã.

Sol. ¶ Dicas quòd principia vno modo, conſiderata, non poſſunt eſſe priora, & notiora, ſecundum nos, & ſecundum naturam, ſed diuerſo modo, in quantum ſunt cauſa, ideſt continẽt medium, quòd eſt cauſa, ſic ſunt, nota ſecundum naturam, in quantum verò ſunt ſenſata, ideſt correſpondent ſenſui, ſic ſunt nota nobis.

Alia sol. ¶ Vel dicas, ꝙ ſententia Ariſtotelis, quãdo dicit, quòd idem impoſſibile, eſt eſſe, prius, & notius, ſecundum nos, & ſecundum naturam, valet in ſcientijs naturalibus, non autem in ſcientijs mathematicis, quoniam in mathematicis, cauſæ ipſæ ſunt notæ nobis, & naturæ per ſe, vt 1.phy. 2. ait Auer.

Dub. ¶ Iterũ dubitabis, prius, non ſolum dicitur duobus modis, ſed pluribus modis: vt patet in prædicamentis, & 5. met. cap. de priori, quarè Ariſt. hic nominauit duos modos tantùm.

Sol. ¶ Dicas quòd Ariſt. nominauit illos modos prioris, qui faciunt ad ſuũ propoſitum, alios verò tamquàm claros ommiſit.

Dub. ¶ Dices, Ari. ſibi contradicit, quoniam in 1.phy. 4. ait ꝙ vniuerſale eſt notum nobis: hic verò aſſerit, quòd eſt notum ſecundùm naturam.

Sol. ¶ Dicas ꝙ non ſibi contradicit, quoniam in 1.phy. loquitur de vniuerſali, quod dicitur commune, hic verò de vniuerſali, quod dicitur propriũ, habens tres conditiones, de omni per ſe, & in quantùm ipſum, quod eſt propria cauſa, et medium in demonſtratione ſimpliciter, & nota quòd vniuerſale commune, vt vniuerſale eſt, non eſt notum ſecundũ nos, ſed in quã tum eſt totum, & ſub ratione totius, vt dicit Ariſt. 1.phy. 4. & nota hæc.

Petitio. ¶ Dices, quarè, Ariſt. dicit in textu (propinquiora) comparatiuè, & non dicit propinqua poſitiuè loquendo? ſi enim dantur aliqua, quæ ſunt propinquiora ſenſui, ergo dantur quędam, quæ ſunt propinqua ſenſui: omne enim cõparatiuum præſupponit poſitiuum vellem ſcire, quæ nã ſunt illa, quæ ſunt propinqua ſenſui? & quæ ſunt magis propinqua? huic pulcherrimæ petitioni.

Sol. ¶ Reſpondetur, & pro ſolutione nota, quòd ſicut ſe habet ſimpliciter, ad ſimpliciter; ſic ſe habet magis, ad magis, & maxime, ad maxime, quemadmodum datur totum, quod eſt ſenſui notum, datur magis totum quod eſt ſenſui magis notum, ſic datur maxime totum, quod eſt ſenſui maxime notum, à ſimili datur totum; quod eſt ſenſui propinquum; magis totum, magis ſenſui propinquũ maxime totum, maxime ſenſui propinquum verbi gratia pars ſimilaris, vt eſt ſanguis, dicitur totum, eſt ſenſui nota, & propinqua pars verò diſſimilaris, vt manus dicitur magis totum, ergo eſt ſenſui, magis nota, & propinqua, corpus verò, quod conſtat ex his, dicitur maxime totum, ergo eſt maxime ſenſui notũ, ac propinquum, quod nihil aliud eſt, niſi indiuiduum, vt ſortes ad denotandum, ergo Ariſt. ꝙ loquitur de magis, & maxime toto, vt eſt ipſum ſingulare dixit (propinquiora) comparatiuè, & non poſitiuè.

Sol. ¶ Dices, ergo quæ ſunt propinquiora ſenſui: ſunt ſingularia ſubſtãtiæ, vt dicit Auer. 1.phy. 3. & in hoc cõ.

Dub. ¶ Hoc videtur falſum, quoniam indiuiduum ſubſtantiæ, non eſt notum ſenſui 2. de anima 60.

Sol. ¶ Dicitur, ꝙ indiuiduum ſubſtantiæ, vt ſubſtantia, eſt, non ſe ſubmittit ſenſui, ſed vt dicit Auer. 1. phy. 3. in quantum eſt ſubiectũ accidentis. ſic eſt ſenſui notũ, ac propinquũ.

Ex primis autem eſt, quod ex principijs proprijs idem enim dico primum, & principium. Tex. 13.

POSTQVAM Ariſt. in textu nono propoſuit, ꝙ demonſtratio ſimpliciter debet eſſe, ex principijs veris, primis immediatis, & aſſignauit cauſam in textu 10. quarè debent eſſe vera, prima, & indemonſtrabilia, & in textu 11. quarè debent eſſe cauſa, & priora, nunc ne aliquid in textum remaneat, circa conditiones principiorum: vult declarare, quid intelligit, per ly (ex primis).

Diuiſio tex. ¶ Diuiditur iſte textus in tres partes, in prima declarat quid intelligit per ly (ex primis) in 2. ibi (principium verò) definit principium demonſtrationis in 3. ibi (Immediata autem) declarat, quid intelli-

git,

git, per immediatum: & quid per propoſitionem, quæ ſunt partes poſitæ, in definitione principij demonſtrationis, & hoc facit ne per ignota procedat, quantùm igitur ad primum, *Petitio.* aliquis poſſet dicere, ò Ariſtoteles quid intelligis per illam particulam poſitam in textu nono, quando dicis, quòd ſcientia demõſtratiua, debet eſſe ex primis? *Reſpõſio* ¶ Reſpondet, & dicit, quòd nihil aliud eſt dicere ex primis *Dub.* niſi ex proprijs. ¶ Dices, quomodo valet hoc dicere, quòd demonſtratio debet eſſe ex primis: *Sol.* idest ex principijs proprijs? ¶ Reſpondet. aſſignando cauſam, & dicit (enim) pro quia ſignum redditiuum cauſæ: idem eſt primum, & principium, vnde idem eſt dicere, demonſtratio eſt ex primis, quòd eſt dicere ex principijs proprijs, vnde nota, quòd per primum, nõ debemus intelligere propinquum, ſed proprium, quoniam demonſtratio fit ex primis proprijs conuertibilibus 1. poſt. 66. verùm eſt ſciendum; quòd proprium eſt duplex, aliud enim eſt proprium ſubſtantiale, quod idem eſt. quod principium primum primitate cauſæ, veluti eſt differentia, & definitio, aliud eſt proprium eſſentiale accidentale, quod idem eſt, quod primum primitate ſubiecti, quando dicit Ariſt. quòd principia ſunt propria, intelligitur, propria ſubſtantialia, ad differentiam quæſitorum: quæ ſunt propria eſſentialia: vnde ſequitur, quòd primum, & proprium ſunt idem ſubiecto; differunt tamen ratione. *Petitio.* ¶ Dices quid ſibi vult principia, debent eſſe prima propria? *Reſpõſio* ¶ Dicas, quòd debent fieri ex prædicatis primis, proprijs, & conuertibilibus ſubiectis, vt homo eſt rationalis. *Petitio.* ¶ Dicas, ſi demonſtratio debet fieri, ex principijs primis, ò Ariſtoteles declara quid nam eſt principium primum demonſtrationis? *Reſpõſio* ¶ Reſpondet, & dicit.

Principium autem demonſtrationis eſt, propoſitio immediata.

Cvm declarauit, quid intendit per illam particulam, (ex primis) & dixit, quòd intendit idem, quòd ex proprijs principijs, nunc definit proprium principium, demonſtrationis, quaſi dicat, ſi tu neſcis, quid eſt principiũ proprium demõſtrationis: dicitur, quòd principium demonſtrationis, eſt propoſitio immediata *Dub.* ¶ Sed dices, 2. poſt. vltimo ait Ariſt. quòd principij, non eſt principium, aliter daretur proceſſus in infinitum; modo definiens principium demonſtrationis, videtur clarè aſſerere, quòd principij eſt principium: & probatur, quoniam 1. poſt. 64. & 2. poſt. 47. definitio eſt principium demonſtrationis, modo ſi principij demonſtrationis eſt definitio, ergo principij eſt principium, & ſic ſequitur id quod eſt in infinitum. *Sol.* ¶ Dicitur quod hęc definitio de principio demonſtrationis; non eſt vera definitio: quoniam principiorum non ſunt definitiones 2. poſt. 14. ſed potius dicitur nominis explicatio, *Petitio.* ¶ Dices ſi dictum eſt, quòd principium demonſtrationis, eſt propoſitio immediata, quid nam intelligitur per ly immediata? *Reſpõſio* ¶ Reſpondet, & dicit.

Immediata verò, qua non eſt alia prior.

Postqvam Ariſtoteles definiuit principium demonſtrationis per propoſitionem immediatam, nunc declarat quid eſt immediatum; & quaſi dicat, ſi tu neſcis, quænam eſt propoſitio immediata, dicitur quod eſt illa, qua non eſt alia prior, idest propoſitio immediata: eſt illa quæ habet prædicatum immediatum, omnis enim propoſitio ſpecificatur, à prædicato, iuxta aliud 2. de anima 49. vnum quodque a fine denominatur. *Petitio.* ¶ Dices, quid eſt prædicatum immediatũ quod reddit propoſitionem immediatam. *Reſpõſio* ¶ Dicas, verùm nota quòd prædicatum immediatum, eſt duplex, aliud eſt immediatum immediatione cauſæ, aliud verò eſt immediatum immediatione ſubiecti 1. poſt. 36. 2. poſt. 94. & in Epit. log. cap. de demonſtratione, illud enim eſt immediatum, immediatione cauſæ, quod eſt propria cauſa, & non habet cauſam ſuperiorem: vt homo eſt rationalis, immediatum verò immediatione ſubiecti: eſt accidens eſſentiale, quod ideò dicitur immediatum, quoniam competit ſuo ſubiecto, non per aliud ſubiectum: tamen dicitur mediatum, mediatione cauſæ: quia habet cauſam ſuperiorem, per quam competit ſuo ſubiecto, vt homo eſt riſibilis, quia eſt rationalis. *Petitio.* ¶ Dices, ſi principium demonſtrationis eſt propoſitio immediata, qua immediatione cauſæ, vel ſubiecti? *Reſpõſio* ¶ Dicas quòd eſt immediata immediatione cauſæ, ad differentiam quęſiti; quod eſt propoſitio immediata, immediatione ſubiecti. *Dub.* ¶ Sed dubitatur, non enim Ar. videtur ſeruare ſua præcepta, quoniam 1. poſt. 1. 2. poſt. 101. 6. top. in primo loco definitionis, clarius tamen, 1. met. 48. ac 6. Ethicorum cap. 4. ait quòd definitio, debet dari per partes priores, & notiores, idest prius declaratas, quàm ponantur in definitione alicuius, nunc facit totum oppoſitum; prius enim definiuit principium demonſtrationis, per ly immediatum, & deinde declarauit, quid eſt immediatum, vnde quod debebat facere prius: fecit poſterius. *Sol.* ¶ Dicitur, quòd verum eſt hoc in definitione: quid rei, modo hæc eſt definitio, quid nominis. *Alia ſol.* ¶ Vel dicas,

quòd

quòd regula Ariſt. intelligitur, ſic definitio datur, per partes prius declaratas, vel poſt aſſignatam definitionem, ſtatim declarandas, vt luti fecit in capite de ſubſtantia, vbi definita ſubſtantia, per propriè, principaliter, & maximè, ſtatim declarauit iſtas partes: ſimiliter in libro perihermenias capite de nomine, & ſecundo phy. tertio, & 3. phyſic. ſeptimo, & tertio phyſic. primo. ſic nunc definiuit principium demonſtrationis, deinde declarauit vnam partem poſitam in illa definitione, vt patet. ¶ Dices, ſi principium demonſtratio nis eſſet propoſitio immediata, tunc hæc propoſitio, quæ eſt immediata, ſcilicet ſuperficies, eſt alba, eſſet principium demonſtrationis, quod eſt falſum, quoniam non eſt de omni, nec per ſe, nec conuertibilis, vt patet.

Dub.

Sol. ¶ Dicitur quòd valet dicere, principium demonſtrationis, eſt propoſitio immediata: tamen non contra ſcilicet propoſitio immediata, eſt principium demonſtrationis: niſi addas propoſitio immediata propria, eſt principium demonſtrationis.

Dub. ¶ Dices ſi Ariſtoteles definiuit principium demonſtrationis, dicens, quòd eſt propoſitio immediata: & declarauit immediatum, quarè non declarauit propoſitionem? Dicit, quòd ipſam relinquit, tamquàm declaratam in libro priorum, capite primo.

Sol.

Replica. ¶ Dices, ergo non debet ipſam declarare iterum, nunc ex quo videt ſuperfluus.

Sol. ¶ Reſpondet, Auer. quòd Ariſtoteles hic declarat, propoſitionem tamen, non de intento, & principaliter, quia ſic in libro priorum; ſed quoniam maxima eſt diſtantia, ab illo priorum vſque ad hûc librum poſteriorum, ideò vt interrogatus, ab aliquo diſcipulo, ad memoriam voluit ipſam, iterum declarare, & ſic ad bonitatem, & non ad neceſſitatem. ¶ Dices, ò Ariſtoteles quid eſt propoſitio? Reſpódet, vt interrogatus, & dicit

Dub.

Propoſitio autem, eſt enuntiationis altera particula. vnum de vno.

Cvm Ariſtoteles explicauit, quid intendit, per immediatum, quod eſt vna para poſita in definitione principij, nunc declarat, quid eſt propoſitio in communi, ſed nota, quod enuntiatio, & propoſitio ſunt idem re, tamen differunt ratione, tunc enim dicitur enuntiatio, quando verum, vel falſum enuntiat, propoſitio autem vt eſt, pars ſyllogiſmi, vnde ſequitur, quòd enuntiatio ſemper, eſt vera; vel falſa quoniam eſt vtraque pars contradictionis. propoſitio, verò cum ſit aliquid præaſſumptum in ſyllogiſmo non poteſt eſſe, vtraque pars contradictionis, ergo erit altera earum, quibus præhabitis: ait Ariſtoteles quòd propoſitio eſt altera particula enuntiationis, quæ cunque ſit præaſſumpta concluſioni, vt differat ab enuntiatione, quæ vtraque ſimul eſt, præmiſſa autem vna earum, ſed quoniam in ſyllogiſmo poteſt eſſe propoſitio, tàm affirmatiua, quàm negatiua, ideò vtrumque declarat, & dicit (vnum de vno) id eſt altera particula, ſi fuerit affirmatiua, affirmans vnum prædicatum dixit (vnum) habens vnum ſignificatum de (vno ſubiecto) habente vnum ſignificatum, vt homo eſt animal, ſi verò fuerit negatiua, negans vnum prædicatum ab vno ſubiecto

Dub. ¶ Dices, ſi Ariſtoteles definiuit propoſitionem in communi, in libro priorum, ergo ſuperfluus, iterum ipſam definiés in primo topicorum capite primo.

Sol. ¶ Dicas quòd quando vnares pluries definitur, tamen non vno, & eodem reſpectu: ſed diuerſo tunc definiens rem illam de ſuperfluitate non eſt arguendus, ſed nota, quòd hæc definitio, tradita de propoſitione, non eſt vera definitio; quoniam 7. met. 35. pars debet definiri cum ſuo toto; & quoniam propoſitio eſt pars ſyllogiſmi, meritò debet definiri cum illo; cum quo habet rationem propriam, & finem proprium: quod confirmatur, quoniam 1. top. ca. 4. definitio eſt prædicatum proprium, quod vni ſoli conuenit; nó alteri, ſed iſta definitio 1. perihermenias ca. 4. competit etiam enuntiationi, ergo non eſt propria propoſitioni, vnde dicit Auer. in com. quod bona definitio propoſitionis eſt, quod ſit pars poſita, & conceſſa in ſyllogiſmo; vnde dicebat Ariſt. 1. priorum ca. 1. 1. & top. ca. 1. & in libro de motu animalium cap 4. ſyllogiſmus eſt oratio, in qua quibuſdá poſitis, & conceſſis, id eſt duabus propoſitioni bus poſitis, & conceſſis neceſſe eſt ſequi aliud & quoniam dictum eſt, quod hic definitur propoſitio in communi, tamquàm genus, quod genus habet ſpecies, & diuiditur in ſpecies. ¶ Dices, quæ ſunt ſpecies propoſitionis. **Petitio.**

¶ Dicas, quòd propoſitio dialectica, & demonſtratiua. **Sol.**

¶ Dices, quid eſt propoſitio dialectica, & demóſtratiua? **Petitio.**

¶ Reſpondet, & dicit **Sol.**

Dialectica quidem, quæ ſimiliter accipit vtramuis, demonſtratiua verò, quæ determinatè alteram quoniam veram.

Postqvam Ari. definiuit propoſitionem in communi, quæ eſt genus nunc vult declarare propoſitionem dialecticam, & demóſtratiuam ſuas ſpecies.

Dub. ¶ Dices, Ariſt. prius definiuit propoſitionem in communi; deinde declarat propoſitionem dialecticam, & demóſtratiuam, quod non eſt periti artificis, debebat enim prius definire propoſitionem in communi, ueluti genus, deinde ipſam diuidere in dialecticam, & demonſtratiuam, tamquàm in ſuas ſpecies, & facta

 diuiſione

Sol. diuiſione, debebat declarare dialecticam, & demonſtratiuam. ¶ Dicitur quòd Ariſt. reliquit diuiſionem, tamquàm manifeſtam, quaſi dicat, propoſitionis ſpecies: alia eſt dialectica, alia verò demonſtratiua; declarans propoſitionem dialecticam, dicit ſic; quaſi dicat ſi neſcis, quæ nam eſt propoſitio dialectica, dicitur, quòd eſt illa quæ ſimiliter, & indifferenter accipit vtramlibet partem enuntiationis, ſcilicet tàm veram, quàm falſam; tàm affirmatiuam; quàm negatiuam, vt cras tunica incidetur, vel non incidetur; demõſtratiua verò eſt illa, quæ determinatè accipit vnam partem, ſcilicet veram, ſi enim affirmatiua eſt vera, accipit affirmatiuam; ſi negatiua eſt vera, accipit negatiuam: affirmatiua eſt, vt homo eſt riſibilis negatiua; homo non eſt lapis, vnde nota differentiam, inter propoſitionem topicam, & demonſtratiuam, topica enim eſt probabilis, primo topicorum cap. primo ex qua fit ſyllogiſmus topicus, demonſtratiua verò eſt neceſſaria, ex qua fit ſyllogiſmus demonſtrationis primo priorum primo, & primo topicorum primo Ariſtot. ¶ Dices in definitione propoſitionis, fuit poſita enuntiatio, vellem ſcire quid eſt enuntiatio. ¶ Reſpondet Ariſt. & dicit. *Petitio.* *Reſponſio.*

Enuntiatio autem contradictionis, vtrauis particula.

E t quoniam Ariſtoteles definiens propoſitionem in eius definitione, poſuit enuntiationem, nunc quamuis ipſam declarauit, in libro perihermenias, capite quarto: tamen iterum declarat ipſam. ¶ Quoniam aliquis poſſet dicere, ò Ariſtoteles quid eſt enuntiatio? ¶ Quaſi reſpondens, dicit; non oportet ipſam hic declarare; quoniam fuit declarata in libro perihermenias. ¶ Iterum quærens, ego ſum oblitus, non recordor, ideò Ariſtoteles ad memoriam, & vt ab aliquo interrogatus ipſam declarat, iterum dicens (enuntiatio eſt vtrauis particula contradictionis) id eſt quæ ſumit vtramque partem contradictionis, veram ſcilicet, & falſam. ¶ Dices, iſte ordo, quem hic ſeruat Ariſtoteles primò ſcilicet definire, principium demonſtrationis, deinde explicare omnes partes poſitas in definitione principij quis nam ordo eſt reſolutiuus, vel definitiuus? ¶ Dicitur, quòd eſt ordo definitiuus; quem etiam ſeruauit Galenus primo artis medicinalis texto ſeptimo vbi prius definiens medicinam poſterius explicauit omnes partes poſitas in definitione medicinæ: ſimiliter poteſt dici, quòd fecit Ariſtoteles in capite de ſubſtantia, & primo perihermenias capite de nomine, & ſecundo phyſicorum tertio, & tertio phyſicorum primo, & ſeptimo verum non, quòd hic Ariſtoteles non explicat partes poſitas, in hac definitione principij demonſtrationis de nouo: tamquàm numquàm fuiſſent declaratæ; ſed rememorat ipſas. ¶ Dices, in definitione enuntiationis, fuit poſita contradictio, vellem ſcire quid eſt contradictio? ¶ Reſpondet, & dicit. *Petitio.* *Sol.* *Dub.* *Sol.* *Petitio* *Reſponſio.*

Contradictio verò eſt, oppoſitio cuius non eſt medium, ſecundum ſe ipſam: quæ quidem aliquid de aliquo affirmatio, quæ verò aliquid ab aliquo, negatio.

E t quoniam Ariſtoteles declarádo enuntiationem, & propoſitionem, nominauit contradictionem, nunc explicat, quid eſt contradictio, & dicit quòd contradictio eſt oppoſitio, cuius non eſt medium, ſecundum ſe, quæ oppoſitio ponitur loco generis, cuius non eſt medium, ſecundum ſe, ponitur loco differentiæ, per quam differt ab alijs oppoſitionibus quoniam vt patet in prædicamentis, capite de oppoſitis, dicitur quatuor modis. Prima eſt oppoſitio relatiuè dicta, ſecunda eſt contrariè dicta. Tertia priuatiuè. Quarta contradictoriè, omnes enim oppoſitiones habent medium, excluſa illa, quæ dicitur oppoſitio contradictoriè, quæ aliæ oppoſitiones, ſi non habent medium ſecundum ſe, & per propriã naturam, reductiuè, tamen poſſunt habere, in quantum reducuntur ad contradictionem, & ſic per accidens, vt 10. metha. t. ſ. notat Ariſt. & Au. t. verùm quoniam in definitione contradictionis, fuerunt poſitæ affirmatio, & negatio, declarat etiam, illas, dicens affirmatio eſt illa, quæ affirmat aliquod prædicatum de aliquo ſubiecto, negatio verò eſt illa, quæ negat aliquod prædicatum ab aliquo ſubiecto. ¶ Dices prædicatum eſt duplex primo perihermeneias cap. de verbo, & 1. poſt. t. 48. & t. 49. aliud eſt de ſubiecto, aliud eſt in ſubiecto quare Ariſt. dixit potius affirmatio eſt quæ affirmat prædicatum de ſubiecto, & non dixit prædicatum in ſubiecto? ¶ Dicitur, quòd prædicatum in ſubiecto eſt accidens, prædicatum de ſubiecto eſt ſubſtantia 2. & quoniam accidens, nequit eſſe abſque ſubſtantia 7. metaphiſicorum ſecundo, & capite de ſubſtantia, & qui dicit ſubſtantiam, dicit accidens, ideò Ariſtoteles nominauit ſolum prædicatum de ſubiecto, & non in ſubiecto. quoniam nominando vnum, nominauit reliquum. ¶ Amplius, 7. topicorum 2. & 2. poſter. t. 9. 95. vnius rei vna eſt definitio modo Ariſt. de propoſitione aſſignauit duas definitiones, vnam in libro priorũ cap. 1. aliam 1. top. c. 4. *Dub.* *Sol.* *Dub.*

¶ Dicitur

Sol. ¶ Dicitur, quòd propoſitio diuerſo modo conſiderata, habet diuerſas definitiones antequàm ingrediatur ſyllogiſmum, habet vnam definitionem, & ſic in primo priorum capit. primo, & hic quando verò actu ingreditur ſyllogiſmum, habet aliam definitionem; & ſic alio modo fuit definita primo topic.

Dub. capit. 1. ¶ Amplius dubitatur dicit Ariſtoteles quòd demonſtrator non interrogat, ſed accipit vnam partem contradictionis; topicus verò interrogat vtramque partem contradictionis. ¶ Contra, qui diſputat interrogat, vt manifeſtum eſt, ſed demonſtrator diſputat 1. elenchorum capit. ſecundo, & primo poſteriorum 53. clarius primo poſteriorum 85.

Sol. ergo demonſtrator interrogat. ¶ Dicitur, quòd topicus interrogat, & demonſtrator interrogat, tamen alio modo, aliam rem, & ad alium finem, alio modo, quoniam 8. topic. 1. topicus interrogat propoſitionem ſuam, expectando conſenſum a reſpondente, dando libertatem reſpondenti, vt reſpondeat per quam partem voluerit, aut veram, aut falſam & ſi reſpondens non concedit eam, non poteſt arguere. ¶ Demonſtrator verò interrogat, non dando libertatem reſpondenti, vt reſpondeat, per quam partem voluerit, aut veram, aut falſam, ſed per partem veram tantùm, & non expectando conſenſum ab illo, ſed ſumit illam ſine conſenſu. ¶ Aliam rem nam demonſtrator non interrogat, niſi verum, quoniam primo poſteriorum nono, & decimo, & 47. ex veris, tantū procedit demonſtrator, Topicus verò, & falſum, & verum interrogat, alio fine, quoniam topicus interrogat, vt vincat reſpondentem, & propter victoriam primo poſteriorum 85. & 86. demonſtrator verò vt ſciat veritatem, quæ

Dub. omnia vide ab Ariſtotele 1. poſter. 85. ¶ Dices, quòd inter oppoſita contradictoriè datur medium, ſic probando eſſe, & non eſſe, ſunt contradictoria primo perihermenias, capit. quarto, & quinto, ſed inter eſſe, & non eſſe, 2. methaphiſic. 7. datur medium, quando dicit Ariſtoteles ſemper eſt aliquid medium vt inter eſſe, & non eſſe, generatio, ergo inter

Sol. oppoſita contradictoriè datur medium. ¶ Dicas, quòd textus Ariſtotelis ſic intelligitur, ſcilicet inter eſſe, id eſt inter id, quod eſt in ſua vltima perfectione; & non eſſe, id eſt id quod omnino remotum eſt à ſua perfectione (generatio) id eſt id, quod fit, & eſt in fieri, me-

Dub. dium eſt. ¶ Amplius 1. phy. 78. inter eſſe purum, & non eſſe datur medium, quod eſt ma-

Sol. teria prima. ¶ Dicitur, quòd hæc ſunt contraria, non contradictoria, inter quæ contraria datur medium, vt ait Ariſtoteles in capit. de oppoſitis, & non inter contradictoria, vt teſtatur Auer. primo cæli 122. & 10. met. 23.

Immediati verò principij ſyllogiſtici, poſitionem quidem dico, quam non eſt monſtrare. tex. 14.

POSTQVAM Ariſtot. principium demonſtrationis, & omnes partes in eius definitione poſitas, explicauit; nunc vult diuidere illud in ſua ſignificata, cauſa eſt, quoniam tūc habetur perfectior, & magis completa notitia de aliqua re, quando poſt definitionem illius ſigillatim, ac particulariter, illa cōſiderantur in quæ, res definita diuiditur; quem profectò ordinem ab Ariſt. vt diximus multotiens obſeruari videmus, nec nō a Platone in philebo, & ſophiſta, qui ordo plurimū in libro methodi. a Galeno laudatur. ¶ Dices quarè Ariſt. diuidit principium? ¶ Dicas, quoniam eſt nomen multiplex, quod ſi non diuiditur in ſua ſignificata, dubius remanet intellectus. ¶ Dices, 1. cæli 110. nomen æquiuocum, eſt prius diuidendum, deinde eſt diffiniendū, ſed Ar. fecit totum oppoſitum. ¶ Dicitur, quòd nomen æquiuocum purum, prius venit diuidendum, deinde definiendum, nō autem nomen æquiuocum analogum: veluti eſt principium demōſtrationis. ¶ Diuiditur iſte textus in duas partes, in prima Ariſt. diuidit principium demonſtrationis in ſuas ſpecies, ſcilicet in poſitionem, & dignitatem in 2. ibi (poſitionis verò) diuidit poſitionem; quæ eſt prima ſpecies principij in ſuppoſitionem, & definitionem, quò igitur ad primam, dicit Ariſt. (immediati verò principij ſyllogiſtici, poſitionem quidem dico) quaſi dicat, immediati principij ſyllogiſtici, id eſt demonſtratiui, tamquàm generis, duæ ſunt ſpecies; quarum prima (dico) id eſt nomino, ſic videlicet, (poſitionem). ¶ Dices quid ſibi vult hoc nomen (poſitio). ¶ Reſpondet, & dicit, (quam non eſt monſtrare) id eſt quam non (eſt) id eſt non pertinet ad proprium, & particularem artificem (monſtrare) id eſt demonſtrare, quoniam eſt indemonſtrabilis, & per ſe nota in illa arte; in qua eſt poſitio: & ideò dicitur poſitio: quoniam ſic ponitur, & conceditur, vt nota, & per ſe manifeſta & non habet medium, per quod poteſt demonſtrari, ideò dicitur in demōſtrabilis v. g. in ſingulis facultatibus, dātur propria, principia quę dicūtur poſitiones, & ideò dicuntur propria principia, quoniam nō declarantur in alia facultate, niſi in propria, veluti in logica, hęc propoſitio eſt poſitio omnis doctrina, & omnis diſciplina fit, ex præexiſtente cognitione, & ſcire eſt per cauſam, & alia huiuſmodi, quæ ab Auer. prologuia dicuntur, ſimiliter enim in philoſophia, & in alijs. ¶ Dices, id quod diuiditur in ſpecies, nō eſt ſpecies, ſed eſt genus teſte Porphyrio cap. de ſpecie; ſed

Petitio. Reſpōſio Dub. Sol. Diuiſio tex. Dub.

 poſitio

tates, & vnde dicuntur dignitates, & hoc declarat ex communi omnium conſuetudine. quaſi dicat. quoniam principia communia, quæ oportet vt ab omnibus habeantur, (ſunt quædam talia), ideſt non ſunt omnia principia, ſed tantum illa, quæ oportet quemlibet addiſcentem habere, quæ ſunt nota, credita, & faciunt fidem de ſe; & ſunt omnino indemonſtrabilia; quæ propter eorum fidem, & credulitatem, (Nos) ideſt ego Ariſt. & Alij philoſophi, dixit. (Nos) in plurali, philoſophicha vtens reuerentia. conſueuimus in talibus principijs; communibus (hoc nomen dicere) ideſt vocare dignitates: vnde dicuntur dignitates. quoniam talia principia communia, ſunt digna credi ab omnibus; & ideò ſunt digna credi, ab omnibus. quoniam ſunt adeò ſenſata, clara, & aperta; quæ non indigent aliqua probatione: & ſunt digna tanta, & tali fide, quæ oportet, vt ab omnibus concedantur.

Petitio. ¶ Dices, diuiſum fuit principium demonſtrationum in duas ſpecies, in poſitionem, & dignitatem: vellem ſcire poſitio eſt ne tantùm vna. vel diuiditur in plures ſpecies? ¶ Reſpondet, & dicit. *Reſpō-ſio.*

Poſitionis verò, quæ quidem accipit vtramlibet particularum enunciationis, vt dico eſſe aliquid, aut non eſſe aliquid, ſuppoſitio, quæ verò ſine hoc, definitio; definitio enim, poſitio quædam eſt.

Vide 1. poſt. 79.

POSTQVAM Ariſt. diuiſit principium demonſtrationum, in poſitionem, & dignitatem, & vtramque ſigillatim, examinauit, nunc ſubdiuidit poſitionem in duas ſpecies: ſcilicet in ſuppoſitionem, & definitionem, ſigillatim declarando illas, quaſi dicat. Ariſt. ne credas, quod poſitio eſt vna, & ſimplex, ſed poſitionis duæ ſunt ſpecies; vna quæ ſuppoſitio vocatur; Alia quæ definitio nominatur.

Petitio. ¶ Dices, quid ſibi vult hoc nomen ſuppoſitio? *Reſpō-ſio.* ¶ Reſpondet dicens, quòd prima ſpecies poſitionis, quæ dicitur ſuppoſitio, eſt illa, quæ accipit vtramlibet particulã enunciationis, ſcilicet affirmationem, & negationẽ, ideſt quæ affirmat, vel negat. *Petitio.* ¶ Dices, quid ſibi vult hoc nomen, ſcilicet definitio. *Reſpō-ſio.* ¶ Reſpondet, & dicit quòd definitio, quæ eſt ſecunda ſpecies ipſius poſitionis, eſt illa quæ eſt, (ſine hoc) ideſt non affirmat, nec negat. *Dub.* ¶ Dices, definitio eſt, triplex. Alia quæ eſt principium demonſtrationis. Alia quæ eſt tota demonſtratio. Alia, quæ eſt concluſio, demonſtrationis, 1. poſt. 64. & 2. poſt. 47. quæ definitio, eſt illa, quæ non affirmat, nec negat? *Sol.* ¶ Dicitur quòd eſt illa, quæ eſt tota demonſtratio, vnde poſitio prædicatur de ſuppoſitione, & de definitione, veluti genus de ſuis ſpeciebus. Ideò dicit Ariſt. definitio. eſt poſitio quædam, ex quo valet dicere, definitio eſt poſitio & non è contra. *Dub.* ¶ Dices Ariſt. dicit, quod definitio non dicit eſſe, contra 1. top. cap. de termino ait Ariſt. quod definitio, eſt oratio dicens, quod quid erat eſſe, ergo affirmat quia dicit eſſe ergo ſibi contradicit. *Sol.* ¶ Nota pro ſolutione, quod ly eſſe eſt multiplex. Vno enim modo ſumitur pro quidditate, ſeu eſſentia, & ſic ſumitur 1. top. cap. de termino: & 8. metaph. 15. quando dicit quod formæ, habent eſſe in materia. & 12. met. 36. & 18. formæ habent duplex eſſe, ſcilicet in materia, & in primo motore. Alio modo ſumitur eſſe pro forma, 2. phyſic. 30. vbi dicitur, quod forma eſt cauſa materiæ, pro quanto eſt eſſe eius. & 1. phyſic. 70. & 7. meta. 9. Alio modo ſumitur eſſe, pro indiuiduo, vt 3. de anima. 9. Alio modo pro compoſitione ſubiecti. cum prædicatis 1. perihermenias, cap. de verbo: quando dicitur quod verbum ſignificat eſſe, ideſt cõpoſitionem; quam ſine extremis, non eſt intelligere. quibus ſic ſtantibus. dicimus, quod definitio, non dicit eſſe; ideſt compoſitionem ſubiecti cum prædicato; eſſe affirmatiuum, vel negatiuum, tamen dicit eſſe eſſentiæ, & quidditatis. *Petitio.* ¶ Dices, da exemplum, quomodo intelligitur, quod definitio; nec affirmat, nec negat, ſuppoſitio autem ſic? ¶ Reſpondet & dicit. *Reſpō-ſio.*

Ponit enim Arithmeticus vnitatem, indiuiſibilem eſſe, ſecundum quantum; ſuppoſitio autem, non eſt. nam quid eſt vnitas. & eſſe vnitatem, non idem.

POSTQVAM Ariſt. declarauit ſpecies poſitionis. ad inuicem differentes. ſcilicet ſuppoſitionem, & definitionem; de quibus ipſa poſitio, vt genus prædicatur in quid. nũc vt mos ſuus eſt, res difficiles exemplo manifeſtare, vult dare exemplum, quomodo definitio eſt poſitio; & vt facilè intelligatur. Nota quod Arithmeticus ponit in arte ſua, tamquã notam definitionem vnitatis: quæ hæc eſt ſcilicet vnitas eſt indiuiſibilis. ſecundũ quantum, & in hoc conuenit cum ſuppoſitione: tamen definitio differt à ſuppoſitione: quoniam quid eſt vnitas? ideſt definitio vnitatis, & eſſe vnitatem, non eſt idem. quoniam finis definitionis, & ſuppoſitionis nõ eſt idem, ſed diuerſus; quoniam finis ſuppoſitionis eſt affirmare, vel negare; finis verò definitionis, nec affirmare nec negare; ex quo fiat hæc ratio. quorum diuerſus, & non idem eſt finis, illa ſunt diuerſa, & non eadem; ſed definitionis, & ſuppoſitionis finis, non eſt idem;

ſed

ſed diuerſus ergo definitio, & ſuppoſitio, ſunt duo diuerſa: & non eadem, vt homo, & bos, vnde dicas, quòd quidam artifex, qui vocatur arithmeticus, ponit in arte ſua in arithmetica hanc definitionem, ſcilicet vnitatem eſſe indiuiſibilem, ſecundum quantum. quæ poſitio non eſt ſuppoſitio, quoniam illa poſitio, quæ eſt quid, ſeu definitio, non eſt eadem, cum illa poſitio quæ, quæ dicitur ſuppoſitio: quam quid eſt vnitas, & eſſe vnitatem, non idem eſt.

Dub. ¶ Dices ſi dignitas eſt principium demonſtrationis: ergo ingreditur demonſtrationem, quod eſt contra Ariſtot. 1. poſt. 9. aſſerentem, quòd demonſtratio fit ex proprijs, non ex communibus 1. poſt. 67. dignitates enim ſunt, principia communia, 1. poſt. 74.

Sol. ¶ Dicitur, quòd dignitates ingrediuntur demonſtrationem: tamen non actu: & formaliter, ſed potentia, & virtute, non reducibili ad actum; principia tamé propria habentia tres conditiones, de omni ſcilicet, per ſe, & in quantum ipſum, actu, & formaliter ingrediuntur demonſtrationem.

Dub. ¶ Amplius, dictum eſt quòd definitio non affirmat, nec negat, contra arguitur ſic in ante prædicamentis cap. 3. quidquid prædicatur de prædicato, prædicatur de ſubiecto prædicati: ſed propoſitio prædicatur de principio demonſtrationis; & principium demonſtrationis prædicatur de poſitione, & poſitio prædicatur de definitione, ergo propoſitio prædicatur de definitione, ſed propoſitio dicit eſſe, vel non eſſe; ergo definitio dicit eſſe, vel non eſſe: quod probatur ratione, quoniam proprietates generū, 1. poſt. 38. competunt ſpeciebus: & quoniam proprietas propoſitionis, quæ eſt genus ad principium demonſtrationis, eſt vt dicat eſſe, vel non eſſe; ergo definitio quæ eſt principiū demonſtrationis, dicit eſſe, vel non eſſe.

Sol. ¶ Dicitur, quòd regula Ar. in ante prædicamentis, eſt vera in prædicatis eſſentialibus; non autem in prædicatis accidentalibus, vnde ſi definitio dicit eſſe, vel non eſſe, non per ſe, ſed per accidens.

Alia sol. ¶ Vel dicas, quòd definitio dicit eſſe, vel non eſſe, potentia; non actu.

Replica ¶ Dices, contra principium demonſtrationis, & concluſio demonſtrationis actu: & per ſe dicit eſſe, vel non eſſe; ſed definitio eſt principium demonſtrationis 1. poſt. 64. & 2. poſt. 47. ergo definitio actu, & per ſe dicit eſſe, vel non eſſe.

Sol. ¶ Dicitur, quòd verum eſt, quòd definitio illa quæ eſt principium, & concluſio demonſtrationis dicit eſſe, vel non eſſe, per ſe, & actu, ſed non illa quæ eſt tota demonſtratio, de qua loquitur hic Ariſt.

Replica ¶ Sed contra vbi ponitur verbum, ibi adeſt affirmatio, vel negatio 1. perihermenias cap. 1. & in cap. de verbo, ſed in definitione, quæ eſt tota demonſtratio, ponitur; verbū, vt patet, ergo definitio quæ eſt tota demonſtratio, affirmat, vel negat.

Sol. ¶ Dicitur quòd licet ponatur verbū in definitione, quæ eſt tota demonſtratio, tamen illud verbum non ſe tenet ex parte definitionis, ſed ex parte de finiti.

Alia ſol. ¶ Vel dicas, quòd illud verbum ponitur loco clauſulæ, & conditionis, non loco copulæ, & coniunctionis, vt rectè inquit Au. 2. poſt. 16. 1. poſter. 79. & in Epit. log. cap. de definitionibus; ſed definitiones ſunt veluti ſimplices dictiones 1. poſter. 79. & ſic definitio, non affirmat, nec negat.

Replica ¶ Sed contra demonſtratio affirmat, vel negat, 1. poſter. 18. ſed definitio primo poſteriorum 64. & 2. poſt. 47. eſt tota demonſtratio, ergo definitio affirmat, & negat.

Sol. ¶ Dicitur, quòd & ſi definitio eſt demonſtratio; tamen non eſt demonſtratio, ſecundum finem, & formam ſecundo poſteriorum 16. ſed ſecundum rem, & materiam, 2. poſter. 47. & 1. poſter. 64.

Dub. ¶ Amplius definitio eſt vniuerſalis, & affirmatiua 2. poſter. 9. Ar. & 1. poſt. 103. ergo affirmat.

Sol. ¶ Dicit verùm pro ſolutione, nota quòd dicit Ariſtoteles ſecundo poſteriorum 32. quòd definitio eſt entis, id eſt illius rei, quæ eſt, ſed non eſt non entis; vt homo eſt, & hominis eſt definitio, Chimera verò non eſt, & ideò Chimeræ non eſt definitio, quo ſtante, quando dicit Ariſtoteles, quòd definitio eſt affirmatiua, intelligitur ſic, id eſt definitio eſt illius rei, quæ eſt, ſed non eſt affirmatiua, in quantum habet affirmare prædicatum de ſubiecto.

Dub. ¶ Amplius primo perihermenias capite quarto dicit, Ariſtoteles quòd oratio affirmat, vel negat, ſed definitio eſt oratio primo topicorum capite de termino. ergo definitio affirmat, vel negat.

Sol. ¶ Dicitur, quòd definitio eſt oratio ſimplex, quæ non affirmat, nec negat: non autem eſt oratio compoſita cum copula verbali.

Quoniam autem oportet credere, & ſcire rem: eo quòd talem habemus ſyllogiſmum; quem vocamus demonſtrationem. **Tex. 15.**

Poſtquam Ariſt. probauit principia demonſtrationis ſimpliciter, debere eſſe præcognita præcognitione confuſa, hoc eſt quid nominis, & quia eſt ante concluſionem, nūc vult manifeſtare, quòd non ſolum debent eſſe præcognita, ſed magis nota, & magis ſcita, ſcientia perfecta: quā ipſa concluſio, aſſignando cauſam, quare debent eſſe magis nota, & ſcita, quàm ipſa concluſio.

Diuiſio tex. ¶ Diuiditur iſte tex. in quatuor partes, in 1. ponit antecedens, & eius declarationem, in 2. ibi (neceſſe eſt) ponit conſequens, in 3. ibi (ſemper enim) probat conſequentiam, in quarta ibi (vt propter

propter quod). exemplo declarat: id quod dixit. quantum igitur ad primum (quoniam autem oportet credere, & ſcire rem), ideſt (ſi oportet) nota verbum dicens neceſſitatẽ (credere) Dicea quid ſibi vult ly. credere? exponit ſe & dicit (&) pro ideſt ſcire. nam ly (ſcire), exponit ly (credere) ſinonima enim ſunt vt inferius patebit ſupple tu per demonſtrationem, (rem) ignotam ideſt concluſionem. dico prædicatum, quod concluditur de ſubiecto, in concluſione. Dices ſi per ly (rem) debemus intelligere concluſionem quarè potius dixit (rem) & non dixit concluſionem? ¶Dicas ad denotandum ꝙ ſcientia eſt de eo, quod eſt, & non de eo, quod non eſt, & ideò dixit ſcientia eſt de (re) quoniam res eſt vt 1. poſt. 10. & 2. poſt. 32. Ariſt. decretauit (eò ꝙ talem habemus ſyllogiſmum,) quaſi dicat, non omnem ſyllogiſmum: ſed talem qualem diximus in tex. 8. habentem omnes illas conditiones: (quem) ſcilicet ſyllogiſmum (Nos) ideſt ego Ariſt. & Alij (vocamus) ideſt proprio nomine nominamus (demonſtrationem): tamen non omnem demõſtrationem, ſed tantum demonſtrationem ſimpliciter: ex quibus ſumas; ꝙ ſcire ſimpliciter, qui eſt finis: non poteſt acquiri: ſi non acquiritur per demonſtrationem: tamquam per debitum, & proportionatum inſtrumentum, producẽs hunc finem: tamquam propriam ſuam operationem. hinc ſcias, ꝙ Ariſt. non definit demonſtrationem definitione quid rei, ſed definitione, quid nominis, vt etiam videre eſt. in tex. 8. huius libri quãdo dixit demonſtrationem autem dico modo dicere, & vocare ſignificat nomen, quoniam tam illud, quod dicitur, quam id, quod vocatur nomen eſt, res verò eſt. ¶Dices quarè in tex. 8. dixit (dico) in ſingulari, hic verò in plurali vocamus? ¶Dicas ꝙ ibi intelligitur ſic (dico) quaſi dicat ego Ariſt. ſed non ego ſolus, ſed alij, & ꝙ hoc ſit verum declarat hoc verbũ quando dicit (vocamus) quaſi dicat ego Ariſt. & alij Antiqui vocamus, & ſic hoc plurale exponit illud ſingulare.

Eſt autem hic, eò ꝙ hæc ſunt, ex quibus eſt ſyllogiſmus.

CVM poſuit antecedens, nunc declarat ipſum: quaſi dicat, ſi dictum eſt in antecedente, ꝙ in tantum ſcimus, & ſciẽtiam habemus, in quantum habemus ſyllogiſmum demonſtratiuum; ſi fortè ignoras, quid eſt iſte ſyllogiſmus demonſtratiuus. declarat dicens, dico autem, quòd hic ſyllogiſmus in tantùm habetur. (inquantũ hæc ſunt.) ideſt in quantùm conſtat ex his præmiſſis neceſſarijs, habentibus omnes conditiones. numeratas in tex. 9. & ſine his non erit ſyllogiſmus demonſtratiuus. Dices ſi intantum eſt ſyllogiſmus inquantum hæc principia ſunt ergo ſequitur, ꝙ materia eſt cauſa propter quam res eſt. quòd eſt cõtra Ariſt. 7. met. 60. & contra Auerr. 2. poſt. 48. & 7. met. 12. & 37. vbi ait, ꝙ forma eſt cauſa propter quam res eſt. ¶Dices cum Auer. 2. de anima 8. quòd in artificialibus materia eſt cauſa propter quam res eſt, in naturalibus verò eſt forma, ſyllogiſmus eſt artificialis factus. ab anima ideo eſt propter hæc principia.

Neceſſe eſt, non ſolum præcognoſcere. prima, aut omnia, aut quædam, sed & magis.

POSTQVAM poſuit antecedens, nunc infert conſequens: quaſi dicat, ſi prima ſunt cauſa ſcientiæ, de concluſione, neceſſe eſt nõ ſolum præcognoſcere), adde tu præcognitione confuſa: ipſa prima ideſt principia, aut omnia, aut quædam; ſed & magis, ideſt, ſed magis ipſa præcognoſcere, & ſcire, quam concluſionem: ſed non debẽr eſſe magis ſcita, per demonſtrationem, ſed ſcientia per ſe. vt rectè inquit Auer. in com. 10. quæ ſcientia per ſe dicta eſt perfectior quàm ſcientia per demonſtrationem. Vnde nota ꝙ ly (magis,) dicit perfectionem, denotando, ꝙ licet ſcientia de concluſione ſit perfecta, quia habetur per cauſam, tamen ſcientia principiorum, debet eſſe magis perfecta, quoniam eſt ſcientia per ſe. ¶Dices, quid intelligit Ariſt. per ly omnia, aut quædã? ¶Pro intelligentia, Nota ꝙ ſcientia de rebus, poteſt eſſe duobus modis, vel de per ſe notis, vel de rebus ignotis: illa quę eſt de per ſe notis, eſt dignior, & perfectior illa ſcientia, quæ eſt de rebus per ſe ignotis. Nota aliud, ꝙ principia ſunt duobus modis, quædam per ſe nota, quæ non ſciuntur per demõſtrationem, quædam verò ſunt principia ignota, quæ ſciuntur per demonſtrationem. Quibus ſtantibus. Dicitur, quòd ſcientia illorum principiorum, quæ ſunt per ſe nota, eſt magis ſcientia, quàm illa, quæ eſt concluſionum. ſed ſcientia illorũ principiorum, quæ ſciuntur per demonſtrationem, nõ eſt magis ſcientia, quàm ſcientia concluſionum. quoniam ambo ſunt acquiſita per demonſtrationem. & ideò dixit, aut omnia aut quædam: quaſi dicat, ꝙ non omnia principia ſunt magis ſcita, ideſt perfectiori ſcientia, quàm concluſio; ſed (quædam) ideſt illa, tantum, quæ non ſciuntur per demonſtrationẽ. Dub. Sol.

Semper enim propter quod eſt vnumquodque, illud magis eſt.

NVNC

N v n c Ariſt. probat conſequentiam hypotetică, cathegoricè. vt bene inquit Auer. ſumendo hanc regulam, pro maiori ſcilicet, ſemper enim, propter quod vnumquodque eſt, illud magis eſt. coniungendo antecedēs pro minori. quod fuit hoc ſcilicet, quòd præmiſſæ ſunt cauſa ſcientiæ, concluſionis, intendo conſequētiam ſupra datam. ergo præmiſſæ, debent eſſe magis ſcitæ; quaſi dicat Ariſt. ſi concluſio eſt nota. & ſcita. propter præmiſſas. ergo præmiſſæ debent eſſe magis notæ, & ſcitæ? quàm concluſio? quoniam vnumquodque, quod eſt tale, propter aliud, illud eſt magis tale. ſed concluſio, eſt talis, ideſt nota. & ſcita propter principia. ergo principia debent eſſe magis, talia ideſt magis

Dub. nota, & magis ſcita: quàm concluſio. ¶Dices, ſi oportet magis ſcire principia; quàm concluſionem? tunc ſequitur proceſſus in infinitum: quoniã principia ſcirētur per alia prin-

Sol. cipia. ¶Dicas, ꝙ principia non ſciuntur, magis per principia: ſed ſciuntur ſcientia per ſe; quæ ſcientia per ſe, eſt magis: ideſt perfectior: q̃ ſciētia per demōſtrationē: & ſic ruit ratio.

Vt propter quod amamus, illud amicum magis; quare ſi quidem ſcimus, per prima & credimus; & illa ſcimuſque, & credimus magis. quoniam per illa, & poſteriora.

E t qm̃ mos eſt, Ariſt. res difficiles, exēplo manifeſtare, nunc vt doctrina fiat manifeſtior, exemplo vult declarare: quod dictum eſt, & dicit, (Vt propter quod amamus illud, amicum magis.) (vt) ideſt verbi gratia quaſi dicat Ariſt. ſi tu non intelligis regulā ſupradatā ſcilicet propter quod vnũquodque tale & illud magis pro intelligentia datur hoc exemplum. Nos amamus aliquem amicum, propter aliquod. ergo magis amamus illud, propter quod amamus amicum. Verbi gratia: Franciſcus mittit munus Antonio. Antonius amat Franciſcum, propter munus. ergo magis. amat munus quàm Franciſcum. & hinc intelligas textum. ſic ſicuti diximus, (quarè ſi quidem ſcimus, per prima ideſt per principia. & credimus, & illa ſcimuſque, & credimus magis. quoniam per illa, & poſteriora,) quaſi dicat Ariſto. ſi nos ſcimus poſteriora;

Dub. ideſt concluſiones, propter principia. ergo

Sol. magis ſcimus principia, quàm concluſiones.

Petitio. ¶Dices, quid intelligit Ariſt. per ly. (poſte-

Reſponſio. riora?) ¶Dicas, quòd intelligit concluſiones. ¶Et quare concluſiones vocantur poſteriora? ¶Dicitur, quoniam effectus, & operatio ſemper eſt poſterior, ipſa cauſa in eſſe. & quo-

Dub. niam concluſiones ſunt effectus, & operationes. ideò vocantur poſteriores vt dicit Ariſt. in libro de motu animalium. cap. 4. ¶Dices, ſi concluſio dicitur poſterior? & omne poſterius eſt relatiuum ad prius. vellem ſcire, *Sol.*

quod nam eſt illud prius reſpectu cuius concluſio dicitur poſterior? ¶Dicas, quòd ſunt *Dub.*

ipſa principia. ¶Dices, quare principia di- *Sol.*

cuntur priora? ¶Dicas, quoniam ſunt cauſa *Dub.*

vt 1. poſt. 11. Ariſt. ¶Dices, quarè principia *Sol.*

ſunt cauſa? ¶Dicas, quoniam continent medium, quod eſt cauſa 1. poſt. 11 Auer. ex quibus omnibus latè patet, ꝙ principia quæ ſunt *Dub.*

cauſa, vt ipſa concluſio ſciatur; ꝙ ipſa principia ſunt magis ſcita. ¶Sed quoniam dictũ eſt, ꝙ aliquis amat amicum propter munus. ergo magis amat munus? vellem ſcire, qui *Sol.*

ſunt iſti homines, qui amant magis munera. quàm amicum? ¶Reſpondet, Ariſt. in libro de phyſiognomica, & dicit; ꝙ illi ſunt amatores munerum, quibuſcumque eſt ſuperius *Dub.*

labium eleuatum; & forma proni, & rubi- *Sol.*

cundi. ¶Iterum Dices, quid eſt amicitia? ¶Eſt ſciendum, ꝙ amicitia depingitur, hoc modo, videlicet iuuenis forma diſcooperto capite quæ erat tunica rudi induta, in cuius fimbria ſcriptum erat. mors & vita; in fronte æſtas, & hyems: habebatquè latus apertũ vſque ad cor, & brachium inclinatum; digito *Dub.*

cor oſtendens: ibi ſcriptum erat longe, & *Sol.*

prope. ¶Dices, Declara ſingulorum verborum ſignificationem? ¶Dicas; quòd forma iuuenilis indicat amicitiam ſemper recentē; nullaque temporis diuturnitate tepeſcentē: Nudum caput, vt omnibus pateat, & amicus nullo vnquam tempore amicum ſuum publice, confiteri erubeat. Rude autem indumentum, oſtendit, vt amicus nulla ardua, extremamque inopiam pro amico ſubire non recuſet. Vita, & mors. in veſtimento ſcribuntur? nam qui verè diligit, vſque ad mortem amat. Aeſtas, & hiems, quia in proſperis, & in aduerſis æquam amicitiam ſeruat. latus apertum habet vſque ad cor, quia nihil amico celat. Brachium inclinãt, & digito cor oſtendit, vt opus cordi, & cor verbis correſpondeat. longe & propè ſcriptum eſt; quia vera amicitia nullo tempore. aboletur; nulla locorum intercapedine, amicum ſeparat. hinc Nota. ꝙ dicit ſapiens, amico fideli nulla eſt comparatio. & vel ſoli quoniam ſi ceciderit, non habeat ſubleuantem: ſubleuat autem amicus diues, pauperem in neceſſarijs ſubueniendo; & pauper diuitem protegendo. iuuenis ſenem fouendo, & conſolando, ſenex autem iuuenem à via mala reuocando. ſequitur ergo vt bene inquit, Quintilianus non reperio. quid in rebus humanis ex *Dub.*

cogitauerit, natura præſtantius amicitia. ¶Sed circa dicta dubitatur, non enim verum

vndique

vndiq; paret, id quod dicit Ariſt. ſemper propter quod, vnūquodq; tale; & illud magis: primò. n. ſequeretur, ꝙ ſi hæc regula eſſet vera, ꝙ vinum eſſet magis ebrium, quàm homo, quod eſt falſum. quoniā homo eſt ebrius propter vinum; tamen vinū non eſt magis ebriū.
Alia du. ¶ Amplius homo moritur propter enſem
Alia du. enſis tamen nō magis moritur. ¶ Et ſortes ſaltat propter muſicā, muſica verò non magis ſaltat.
Alia du. ¶ Vetula filat propter animā, anima verò non
Alia du. magis filat. ¶ Homo intelligit propter animā, 1. de anima 64. anima tamen non magis in-
Alia du. telligit. ¶ Amplius aurum eſt graue propter terram, terra au ē non eſt magis grauis auro.
Alia du. ¶ Ferrum ignitum eſt calidius igne: ignis ve-
Alia du. rò non eſt calidior ferro ignito. ¶ Et materia prima eſt, cauſa corruptionis 1. phyſi. 79. 63 7. met. 53. & 1 cæli 20. & tamen non magis corrumpitur; & multæ aliæ poſſunt duci
Sol. ad oēs dubi tationes inſtantiæ. ¶ Pro quarum ſolutione. ¶ Nota, ꝙ prædicata, & nomina quæ conueniunt, ſubiectis ſunt tribus modis. Quædā enim ſunt prædicata vniuoca; Quædam æquiuoca, & quædā analoga: tunc dicitur, ꝙ regula Ariſt. eſt vera tantùm in prædicatis analogis; nō in
Dub. vniuocis, nec in æquiuocis. ¶ Dices, quæ ſunt
Sol. prædicata analoga? ¶ Dicas, ꝙ quando ſunt duo, quibus competit vnum prædicatum: tamen vni, vt cauſæ, & alteri, tanquam cauſato, tunc illud prædicatum dicitur analogum, vt calor competit igni; & aquæ: tamen igni, vt cauſæ, & aquæ, vt cauſato. magis enim competit igni, quàm aquæ. quoniam aqua eſt calida propter ignem. Ex quibus oritur hæc regula, quotieſcunque eſt aliqua diſpoſitio recipiens magis, & minus formaliter denominans cauſam, & cauſatum, & cōpetit cauſato propter cauſam: ſemper per prius & ſimpliciter dicitur de cauſa, & poſterius, & ſecundū quid, dicitur de cauſato. quòd etiā Auer. aſſerit in com. 10. quando inquit. quidquid autem eſt cauſa eſſendi, aliquam rem ſub aliqua diſpoſitione, id verius eſt, ſecundum illam diſpoſitionem. ſic etiam 8. phyſ. 77. cum aſſerit, horum autem de quibus nomen dicitur; ſecundum prius, & poſterius & ſimpliciter. & ſecundum denominationem; illud de quo dicitur, prius eſt cauſa eius, de quo dicitur poſterius. & in 7. meta. 3. inquit, ſiccum plura communicant in eodem nomine. & quoddā dignius quibuſdam, illud quod eſt dignius, illo nomine eſt cauſa cæterorum, & diſpoſitio cæterorum. ad cauſalitatem, eſt ſicut diſpoſitio illorum in illo nomine, quod etiam confirmat 8. met. 7. quibus ſic ſtantibus, ſol-
Soluitur prima Ratio. uuntur omnes inſtantiæ. & prima fuit talis. homo eſt ebrius, propter vinum. tamen vinum nō eſt magis ebrium. ¶ Dicitur ad hoc, ꝙ hæc, non ſunt analoga, ſed ſunt æquiuoca: quoniam licet ebrium eſſe, competat homini propter vinum: tamen non competit vino, iuxta regulam declaratam, & ſimili ſolutione ſoluuntur omnes aliæ inſtantiæ; & quando dicitur, aurum eſt graue propter terram; tamen terra non eſt grauior. ¶ Dicitur, ꝙ hoc eſt propter materiæ denſitatem; ſimiliter eſt dicendū de ferro ignito. quod ferrū ſi eſt calidius igne, hoc eſt ratione, qua ferrum eſt materia magis denſa, in qua magis retinetur calor. ¶ Dices contra limitationem dictam ſic. *Replica.* Ariſt. enim 2. met. 4. dicit ſic vnumquodque verò ad ipſum maxime aliorū eſt; ſecundum quòd alijs vniuocatio ineſt; ergo hæc regula non ſolū valet in analogicis; ſed & etiam in vniuocis. ¶ Dicitur, ꝙ Ariſt. intelligit vniuo- *Sol.* cationē non puram, ſed analogam. ¶ Quæres *Petitio.* hæc regula eſt vera in omni genere cauſæ. ¶ Di- *Reſponſio.* cas quòd eſt vera in omni genere cauſæ, quod exēplo manifeſtari poteſt, & primò de cauſa formali. nam 7. met. 7. & 8. met. 7. compoſitū eſt in actu, 2. de anima 2. & forma eſt in actu, 2. phyſ. 12. & compoſitum eſt in actu propter formā 2. phy. 4. ergo forma eſt magis in actu, quam compoſitum. ſimiliter compoſitū eſt in potentia propter materiā qm̄ materia eſt potentia 2. de anima 2. & 15 7. met 35. & 12. met. 14. ergo materia eſt magis in potētia, ſimiliter in cauſa efficiente, vt cōcluſio eſt ſcita, & principia ſunt ſcita, tamen concluſio eſt ſcita propter principia; ergo principia ſunt magis ſcita, quæ ſunt cauſa efficiens 1. poſt. 4. valet etiā in cauſa finali, qm̄ ſi amamus diuitias propter felicitatē, ergo magis amamamus felicitatem, quam diuitias. ¶ Dices ho- *Dub.* mo eſt riſibilis propter animal rationale, ſequitur ne ꝙ animal rationale eſt magis riſibile? ¶ Dicas ꝙ non, quoniam regula valet *Sol.* in illis, quæ recipiunt magis & minus, quoniam in pleriſque cauſatū eſt minus in eſſe, quam ſua cauſa in eadem intentione; ſi ipſa intentio fuerit talis, vt recipiat magis, & minus; & ideo per defectum huius conditionis nō valet, homo eſt riſibilis propter animal rationale, ergo animal rationale eſt magis riſibile, quàm homo. nam, vt dicit Por. propriū æqualiter dicitur de his, quorum eſt proprium, fuit etiam dictū ꝙ talis diſpoſitio, in qua fit comparatio formaliter, denominat tā cauſam quàm cauſatū; & ideò non valet, homo eſt ebrius propter vinū, ergo vinū eſt magis ebrium; nec valet terra eſt calida propter ſolem, ergo ſol eſt magis calidus, quàm terra; fuit dictum etiam ꝙ requiritur, quòd illa denominatio cōpetat cauſato propter cauſam, quoniam ſi aliunde ſibi aduenirēt illa denominatio, quàm a cauſa; regula nō habet locū.

Dub. ¶Amplius dubitatur, ait enim Ariſt. ꝙ principia ſunt magis nota, quàm concluſio, in hoc facit comparationam æquiuocam, quoniã principia ſunt nota, & concluſio eſt naturaliter ignota 2. poſt. 1. quod eſt contra Auer. 7. phyſic. 24. clarius in com. 27. vnde ſumi poteſt ꝙ comparatio debet fieri inter ſimilia, vniuoca, vel analoga non autem inter diſſimilia, & æquiuoca. v. g. ſi dicimus vnã rem albiorem altera oportet ambas eſſe albas vnam verò minus albã alteram verò magis albam ſi autem vna eſt alba, & altera eſt nigra nõ dicimus vnã eſſe albiorem altera ſed dicimus vnã eſſe albã aliam verò nigrã vt ſi dicimus nix eſt albior cigno eſt vera cõparatio quoniã vtreq; res ſunt albe, ſed ſi dicimus cignus eſt albior coruo tunc eſt mala comparatio.

Sol. ¶ Dicitur ꝙ concluſio bifariam cõſideratur, vno modo antequã ſit cõcluſa, & ſic eſt naturaliter ignota, & dicitur quæſitũ, Alio modo poſt quã eſt concluſa, & ſic eſt nota; quo ſtante, qñ Ariſt. facit comparationẽ inter principia, & cõcluſionem, accipit concluſionẽ poſtquam fuerit concluſa, & ſic cõcluſio eſt nota propter principia, ergo principia debent eſſe magis nota.

Tex. 16 *Non poſſibile eſt autem credere magis his, quæ ſcit quæ non eſt, neque ſciens, neque melius diſpoſitus, quàm ſi eſſet sciens: accidet autem hoc, niſi aliquis prȩcognoscet per demonſtrationem credentium: magis enim neceſſe eſt credere principijs, aut omnibus, aut quibuſdã, quàm concluſioni.*

Poſtquam Ariſt. ratione probauit, & methodo confirmauit, ꝙ principia non ſolum debent eſſe nota, & ſcita; ſed magis nota, & magis ſcita, quàm concluſiõ; nunc ratione deducente ad impoſſibile vult, ꝙ ſupra probauit confirmare, verùm tota textus ſententia in hoc conſiſtit, ꝙ quilibet ſciens, qui ſcit concluſionem per principia, magis debet ſcire principia, quàm concluſionẽ. & nunquã magis debet ſcire concluſionẽ, quàm principia, nec æqualiter debet ſcire vtraque, ſed ſẽper magis principia, quàm concluſionẽ, & in hoc ſciens debet eſſe adeò ſtabilis, firmus, & permanens; qui numquã debet a tali fide & credulitate deficere: ſed ſemper permanere in illa, ſed pro tex. intelligentia.

Diuiſio tex. ¶ Diuiditur iſte textus, in 4. partes, in 1. ponit deſtructionẽ conſeqnẽtis, & vnũ dubitationẽ remouet, in 2. ibi (accidet autẽ) ponit conſequens, ſupponendo antecedens ex deſtructione conſequẽtis poſita in 1. parte. in 3. ibi (niſi aliquis) ponit antecedens, in 4. ibi (magis autẽ) ponit deſtructionẽ antecedentis cõcludendo, quod dixit in tex. 15. quò igitur ad primum, ponit deſtructionẽ conſequentis, & dicit non poſſibile eſt: ideſt quoniam non poſſibile eſt eſſe, æquipollet ad impoſſibile eſt eſſe 2. de interpretatione cap. 2. dicas nõ poſſibile, ideſt impoſſibile, eſt autẽ aliquem credere magis his, quæ ſcit per demonſtrationem, ſupple, quæ ſunt cõcluſiones, & res ignotæ, quàm his quæ non eſt ſcire, ſupple, per demonſtrationem, quæ ſunt principia per ſe nota. ¶ Vel dicas, nõ poſſibile eſt eſſe, ideſt neceſſe eſt omnẽ artificẽ (credere magis his quæ ſcit) per ſe, ſupple, & per ſe ſunt nota, (quàm his quæ non eſt) ideſt concluſioni, quæ nõ eſt credita, & ſcita, niſi per aliud hoc eſt per principia p ſe nota.

Quæ non eſt neque sciens, neque melius diſpoſitus, quàm ſi eſſet sciens.

In hac parte remouet dubiũ, poſſet enim dicere, principium eſt prius, & magis ſcitum, quàm concluſio, quando eſt ſcita per demonſtrationẽ, non eſt inconueniens æqualiter tam principijs, quam concluſioni credere, Reſpõdet, & dicit, ꝙ hoc eſt impoſſibile æqualiter, ſcilicet credere ſcitis per ſe, ideſt principijs, & ſcitis per aliud, ideſt cõcluſionibus, & ſcitis primò, & ſcitis poſteriùs; & naturaliter notis, & naturaliter ignotis: hoc. n. neque ſciẽs neque melius diſpoſitus, quàm ſi eſſet ſciẽs, diceret ſupple, ideſt poſito, ꝙ non reperiretur aliquis melius diſpoſitus, q̄ ſi eſſet ſciens, hoc non diceret, qm̃ eſt impoſſibile, vt aliquis æqualiter, vel magis credat rem, quã primò nõ ſciuit; quam rem, quã primo ſciuit. ¶ Dices quomodo eſt impoſſibile: ¶ Reſpõdet Auer. & dicit, qm̃ hoc eſt per ſe notũ, & nõ indiget probatione; exemplum, ſi amo filiũ, & præceptorẽ, & præceptorẽ propter filiũ, cui dubiũ eſt ꝙ magis amo filiũ, q̄ præceptorẽ? & adeò magis filiũ, q̄ præceptorem, ꝙ nullo vnquã tempore amo magis præceptorẽ, q̄ filiũ, neq; vnquã æqualiter amo præceptorẽ, & filiũ, ſed ſemper primò, & magis filiũ, q̄ præceptorem.

Accidet autem hoc.

Nunc ponit conſequens, ſupponens antecedens eſſe notũ, & dicit (accidit autẽ hoc) ideſt ſi quis dicet, ꝙ principia non ſunt magis nota, quàm concluſio, accidet autem hoc, vel ꝙ æqualiter ſunt nota, & ſcita principia; & concluſio, vel quòd concluſio eſt magis ſcita, & nota, quàm principia huius conſequentis. deſtructionẽ poſuit in prima parte, quando dixit non poſſibile eſt autem, vt aliquis credat magis his, quæ ſcit per demonſtrationem, ideſt concluſionibus, quàm his quæ non eſt, ideſt principijs; quæ non ſciuntur per demonſtrationem: ſed per ſe ſunt nota,

quoniam

quoniam neque ſciens, neque melius diſpoſitus, quàm ſi eſſet ſciens, diceret, ꝙ æqualiter debemus credere concluſioni, & principijs, ſiue antequam demonſtratur ſiue poſtquam fuerit demonſtrata concluſio.

Niſi aliquis præcognoſcet per demonſtrationẽ credentium.

N V N C ponit antecedens ſupra intellectum ex deſtructione conſequentis, & dicit (niſi) ideſt ſi non præcognoſcet aliquis credentium per demonſtrationem, non præcognoſcet, ideſt non dicet, quòd principia debent eſſe præcognita, & magis ſcita, accidit conſequens ſupradictum, vel quòd æqualiter credat, vtriſque ſcilicet principijs & concluſioni, vel magis credet concluſioni, quàm principijs.

Magis enim neceſſe eſt credere principijs, aut omnibus, aut quibuſdam, quàm concluſioni.

I N hac parte Ariſt. ponit deſtructionem antecedentis, concludendo intentum ſuum, quod concluſit in tex. 15. & dicit, Ideò impoſſibile eſt, vt ęqualiter credamus principijs, & concluſioni, vel magis concluſioni, quàm principijs, quoniam ſemper neceſſe eſt magis credere principijs, aut omnibus, aut quibuſdam, quàm concluſioni: ſed quoniam facilitatem inter alia ſequor candide lector, qua mediante ſpero omnibus ſatisfacere, vt iſte textus clarius reddatur, poſſumus ordinare ipſum hoc modo, Primò ſumendo antecedẽs, Secundò conſequens, Tertio deſtructionem conſequentis: Quartò inferre deſtructionem antecedentis, Vnde dicas ſic, (niſi) ideſt ſi nõ relinquatur (non) & ſumatur (ſi) dicendo (ſi aliquis credentium) ideſt illorũ, qui credũt, ideſt ſciunt concluſionem per demonſtrationem, (non) præcognoſcet & non magis ſciet, ſupple tu principia, quàm concluſionem (accidit) ideſt ſequitur (hoc) ideſt duplex inconueniens, & primum eſt, vel ꝙ magis credet concluſioni, quàm principijs; ſecundum eſt ꝙ æqualiter credet tã concluſioni, quàm principijs (quod non eſt poſſibile) ideſt quod duplex inconueniens eſt impoſſibile cõcedi, ſcilicet vt magis credamus concluſioni, quàm principijs, vel æqualiter credamus (his) ſcilicet concluſionibus, quas ſcimus per demonſtrationẽ; & principijs, quæ non ſciuntur per demonſtrationẽ, quoniam neque ſciẽs, neque melius diſpoſitus, quàm ſi eſſet ſciens, crederet magis concluſioni, q̃ principijs, vel æqualiter vtriſque; ergo magis credendũ eſt principijs, quã concluſioni, hæc ergo eſt faciliſima textus intelligentia, & verborum cõſtructio.

Dub. ¶ Dices quid intelligitur per ly. melius diſpoſitus? *Sol.* ¶ Dicitur verũ nota, ꝙ ſcientia eſt duplex, Alia per demonſtrationẽ; Alia eſt ſcientia per ſe 1. poſt. 10. ſcientia per ſe eſt melior, q̃ illa, quæ eſt per demonſtrationẽ, 1. poſt. 10. quo ſtante dicimus, ꝙ ſciens per demonſtrationẽ eſt bene diſpoſitus ſciens, tamen ſcientia per ſe dicitur melius diſpoſitus. *Alia ſolut.* ¶ Vel aliter ꝙ nõ datur melius diſpoſitus, quoniã Ariſ. in tex. loquitur conditionaliter, quæ cõditio ſi non ponit in eſſe, quoniã omnis ſciens aut eſt, per demonſtrationem, aut per definitionẽ, quæ definitio eſt melior demonſtratione. & non datur melius inſtrumentum, quàm ipſa definitio, & ſic nõ datur melius diſpoſitus, quoniã tunc daretur melius inſtrumentũ, ſed non datur melius inſtrumentum, ergo non datur melius diſpoſitus inter alia, quæ dicit Auerr. in commento. eſt, ꝙ cauſæ, quæ ſunt occaſiones eſſendi; aliquas res ſunt illius eſſe digniores, quam res illæ vnde oritur, dubium, an cauſa ſit dignior ſuo cauſato, & videtur ꝙ non quoniam compoſitum eſt cauſatum, & tamen eſt magis ens, quàm materia 7. metaph. 7. 2. phyſ. 4. & ratio eſt quoniam compoſitum eſt in actu, & materia eſt in potentia, & quanto actus eſt dignior potentia 2. phyſ. 12. tanto compoſitum eſt nobilius ipſa materia, vnde non valet in genere cauſæ materialis. *Replica* ¶ Sed dices, contra, nam materia eſt æterna. 1. phyſ. 82. & compoſitum eſt corruptibile, 1 phyſ. 69. & 79. ſed incorruptibile eſt melius corruptibili. 2. de gen. an. cap. 1. ergo materia, quę eſt cauſa, eſt melior cõpoſito, quod eſt cauſatum. *Sol.* ¶ Dicas, ꝙ licet æternũ, inquantũ æternũ, ſit melius corruptibili. inquantũ corruptibile eſt: tamen nõ quodlibet ęternũ eſt, melius quolibet corruptibili. nam materia cũ ſit ens, in potentia, non poteſt eſſe melior forma, aut cõpoſito. quæ ſunt in actu; quia perfectio, non ſequitur gradũ præciſum entis, ſed entis in actu: nec maior duratio abſolutè in iſtis, quæ ſunt hic atteſtatur maiori perfectioni, alioquin mineralia: & lapides, cum habeant magis perſeuerantẽ, & diuturnam permanentiã, eſſent nobiliora plantis; & animalibus; quod eſt falſum: vnde ſequitur, quòd nõ omnis cauſa, eſt melior cauſato.

Debentem autem habere scientiam, quæ eſt per demonſtrationem, non ſolum oportet principia magis cognoscere. & magis ipſis credere, quàm ei, quod demonſtratur. *Tex. 17.*

P R O cõtinuationis intelligẽtia: eſt ſciendũ, ꝙ in arte dantur principia vera, vt patet 1. poſt. 10. & 9. 47. & 50. & 1. top. cap. 1. nec nõ

1. poſt. 89. & dantur principia falſa: ex veris enim fit ſyllogiſmus verus, & ex falſis, quæ ſunt oppoſita veris, fit ſyllogiſmus falſus: ſeu paralogiſmus: qui dicitur contrariæ deceptionis, qui eſt triplex. Primus eſt bonus in forma, & peccat in materia: Secundus eſt bonus in materia, & peccat in forma. & Tertius peccat in forma, & in materia. his ſic præhabitis. continuatur ſic, Poſtquam Ariſto. probauit principia demonſtrationis, debere eſſe magis nota; & ſcita: quàm concluſio: & adeò magis nota: & ſcita: ꝙ nunquam debemus credere, magis concluſioni: quàm principijs: nec æqualiter vtriſque, núc vult docere, quòd non ſolum debemus credere magis principijs demonſtrationis, quàm concluſioni: ſed etiam, ꝙ vllo vnquam tem-

Diuiſio tex. pore, debemus credere magis principijs falſis: quàm principijs veris. ¶ Diuiditur iſte textus in 2. partes. in 1. reiterat id, quod probauit in 2. ibi. (ſed neque ipſis), infert probandum, quò igitur ad primum dicit, (debentem) ideſt illum, qui vult, & debet habere ſcientiam: quæ eſt per demonſtrationem ſimpliciter, non ſolum oportet principia illius demonſtrationis, magis cognoſcere; ideſt ſcire, accipit enim cognoſcere, pro ſcire: ſicut multoties, facere ſolet, vt 1. phy. t. & magis eis credere: quàm ei quod demõſtratur,) ideſt quæſito naturaliter ignoto. hoc enim eſt id, quod demonſtratur 2. poſt. t.

Sed neque ipſis credibilius, neque notius eſſe aliud, ex contrarijs primis principijs, ex quibus fit ſyllogiſmus, contrariæ deceptionis, ſi quidem oportet ſcientem ſimpliciter, a credulitate impermutabilem eſſe.

In hac parte Ariſt. ponit id, quod intendit probare, & dicit, ſed neque ipſis credibilius, neque notius eſſe ex contrarijs principijs; ſed oportet vt nullum ex eis, quæ contraria ſunt principijs, ſit credibilior: & notius ipſis. imò quaſi dicat, oportet ſemper principia eſſe nota; & credita, contraria verò nunquam credita: (ex quibus) ideſt ex quibus principijs contrarijs; ideſt quæ ſunt contraria principijs demonſtrationis: fit ſyllogiſmus contrariæ deceptionis: ideſt qui facit deceptionem, & falſitatem, quæ falſitas eſt contraria ſcientiæ. & deceptio veritati. Si quidem oportet ſcientem ſimpliciter, ideſt per demonſtrationem à credulitate principiorum verorum eſſe impermutabilem: & oportet eſſe ita, vt non magis credantur contraria principijs: quàm ipſa principia: ſed oportet ſcientem ſimpliciter, eſſe impermutabilem à ſua ſcientia principiorum. quoniá ſi permutaretur, aliquando magis crederet principijs falſis, quàm veris. ¶ Dices, quomodo poſſet mutari? Petitio. ¶ Nota Aliquis credit Sol. huic principio vero. ſcilicet omne rationale eſt riſibile. ſi poſtea credit aliquando huic, quod eſt contrarium, ſcilicet nullum rationale eſt riſibile: túc mutatur; ſed verus ſciés, debet adeò credere vni, qui nunquam debet credere alteri. ¶ Dices quarè dixit ꝙ oportet Petitio. ſcientem ſimpliciter eſſe impermutabilem? ¶ Dicas, quoniam ſcientia per demonſtratio- Sol. nem, eſt æternorum. 6. ethicorum cap. 4. & 1. poſt. 62. vnde ſcientia eſt æterna inuariabilis, impermutabilis, à pari. ſciens hanc ſcientiam, debet eſſe impermutabilis, ſemper credere magis ipſis principijs, quàm concluſioni; qui nunquam magis debet credere, magis concluſioni, quàm principijs. & adeò debet credere, principijs veris, vt nũquam credat eorum oppoſitis, aliter non ſciret rem eo modo; quo eſt, ſed falsò ſciret; vt aſſerit Auer. in 4. quæſito poſt. & 1. poſt. 94. ¶ Di- Petitio. cet quarè dixit, nihil ex contrarijs notius; & credibilius eſſe veris principijs, ſicut dixit principia debent eſſe notiora; & magis ſcita, ipſa concluſione? ¶ Dicas, ꝙ dixit principia Sol. eſſe magis ſcita, ipſa concluſione: quoniam tam principia: quàm concluſio dicuntur ſcita, magis tamen principia. quoniam ſcientia analogicæ dicebatur de principijs, & concluſione. dixit verò ꝙ nullum ex contrarijs principijs, eſt notius principijs veris; quoniam ſi dixiſſet principia vera: ſunt notiora, & magis ſcita principijs oppoſitis: præſupponeretur, ſcientiam prædicari de principijs falſis, quoniam comparatiuum præſupponit poſitiuum: modo falſa non ſciuntur. 1. poſt. 10. ſed retinentur, & æquiuoca cõparatione vſus eſſet. quàm 7. phyſic. 27. negauit. ¶ Dicet Petitio. ſi fieret ſyllogiſmus ex principijs falſis, nonne opus eſſet magis credere principijs falſis? ¶ Dicas, ꝙ verum eſt; tamen oportet crede- Sol. re magis principijs falſis: quàm concluſioni dependenti ab illis principijs: non autem debemus credere magis illis principijs falſis, quàm principijs veris. ¶ Amplius demon- Dub. ſtratio falſificat, vt teſtatur Auer. in Epit. log. cap. de definitionibus. ergo fit ex falſis, & in demonſtratione, debemus credere magis ipſis principijs ergo magis credimus falſis. ¶ Di- Sol. cas quòd demonſtratio nunquam falſificat ſed ibi Auer. intelligitur hoc modo videlicet ideſt negat quoniam ſicut datur demonſtratio affirmatiua ſic etiam datur demonſtratio negatiua. ¶ Dubitabis, primo priorũ cap. t. ait Dub. Ariſt. quòd contrariorum eadem eſt ſcientia. ergo ſi oportet credere magis ipſis principijs veris, oportebit etiá magis credere principijs falſis:

falſis, quoniam verum, & falſum ſunt duo contraria. *Sol.* ¶ Dicitur, ꝙ verum eſt, tamen nota, quòd principia falſa, non debent eſſe, magis credita, quàm principia vera, quoniam non ſit comparatio inter principia, ſed inter principia: & concluſionem; vnde principia falſa debent eſſe magis credita: quàm concluſio dependens ab illis, & principia vera debent eſſe magis credita: quàm concluſio fluens ab illis principijs veris. *Dub.* ¶ Amplius, dicit Auer. hic, ꝙ intentio huius libri, eſt dinumerare indicia, & conditiones, quæ dum adueniunt, primis præmiſſis, habetur ſcientia, quod etiam aſſerit in 4. quæſito. poſt. cum dicit oportet, ꝙ finis artis logices; ſit perſcrutatio proprietatum præmiſſarum, quæ ſunt huiuſmodi, & ſuarum conditionum notificandū ipſis, ſed in prologo huius libri, dicit aliter: ſcilicet intentio huius libri eſt, ſcrutari demonſtrationes, in primo libro, & definitiones in ſecūdo, & definitiones demonſtrationes. *Sol.* ¶ Dicitur, ꝙ in prologo intelligitur, ſic ſcilicet intentio libri eſt ſcrutari demonſtrationes; exponit ſe, & dicit quo ad res, quæ procedunt vice materiæ ipſarum, quæ res ſunt præmiſſæ conditionatæ, vnde idem eſt, dicere intentio eſt ſcrutari demonſtrationes quo ad res quæ procedunt, vice materiæ ipſarum, quod eſt dicere intentio, eſt ſcrutari cōditiones præmiſſarū, & ſic nulla eſt dubitatio.

Tex. 18 *Quibuſdam quidem igitur, eo quod oportet prima ſcire, non videtur ſcientia eſſe.*

POSTQVAM Ariſtoteles probauit principia demonſtrationis ſimpliciter, debere eſſe magis nota, & magis ſcita, quàm ipſa concluſio, quoniam ſi principia ex quibus eſt demōſtratio, non ſunt aperta, ac nota, immò magis nota: quàm concluſio, tunc concluſio non poſſet fieri nota: quoniam concluſio nota dependet ex principijs notis, ex ignotis enim non dependet notum: cum ergo ipſa principia debeant eſſe magis nota, & magis ſcita, ex hac conditione ortæ ſunt duæ falſæ opiniones: quas tamquàm quædam dubia Ariſt. remouere intendit *Diuiſio tex.* ¶ Diuiditur iſte textus in duas partes, in prima narrat falſas antiquorū opiniones, in ſecunda ibi (ſupponentes) refert eorum rationes, quantùm ad primum narrat primā opinionem, & dicit, verùm pro intelligentia, nota ꝙ dixit Ariſt. ſupra, quòd oporter principia demonſtrationis eſſe magis ſcita, quā eſt concluſio, quidā antiqui dicebāt, ꝙ hoc eſt impoſſibile: qm̄ ſi principia, eſſent magis ſcita, tūc eſſent ſcita per alia principia, & illa per alia, & ſic dabitur proceſſus in infinitum, quod eſt contra Ariſt. 1. phyſic. 35. 50. & 3. phy. cap. de infinito, & 1. de gen. an. cap. 1. & quoniam non datur proceſſus in infinitum, ergo non oportet; ꝙ principia ſciātur, & cum principia non ſint ſcita, ſequitur quòd hæc opinio, quòd nullorum eſt ſcientia, per demonſtrationem, ideò dicit Ariſt. in tex. ſic (quibuſdam quidem igitur eo, quòd oportet prima ſcire, non videtur ſcientia eſſe) ideſt igitur (eo quod) ideſt propterea, quod dixit Ariſt. quòd (oportet) ideſt eſt neceſſarium (ſcire prima) ideſt principia (non videtur ſcientia eſſe) ideſt ſunt huius voti, ꝙ nullorum eſt ſcientia, per demonſtrationem, quoniam omnis ſcientia eſt ex præſiſtente cognitione, 1. poſt. 1. 2. poſter. 101. & 1. met. 48. 6. Ethicorum 4. 6. Topicorum in 1. loco definitionis, vnde ſi principia ſcirentur, tunc oporteret ſciri, ex præſiſtente cognitione, id eſt per alia principia, quod eſt falſum. *Dub.* ¶ Dicea, quid intelligit Ariſt. per ly. videtur? *Sol.* ¶ Nota quòd hoc verbum multa habet ſignificata, & primum ſumitur prout dicit apparētiam, & non exiſtentiam, veluti ſunt quidam homines, qui volunt apparere, & non eſſe volunt denominari, & exaltari, & gloriari gloria magna: ſine labore: & faſtidio volunt, dici ſcientes abſque; ꝙ ſint digni dici ſcientes, vt aurū pigmentū, apparet aurū, tñ non eſt aurū alio mō, pro ut dicit imaginē, vt pariei videt albus, alio modo, ut dicit opinionem, ut ſi dicerem, ita mihi videtur, in hoc dicendum, id eſt hæc eſt opinio mea, alio modo, pro conuenit in 2. de anima 21. alio modo, pro certe ſine dubitatione, vt dicit ueritatem, & certitudinem in rebus ueris, & famoſis. 1. de anima 59. quibus ſignificatis ſic ſtātibus dicitur quòd Ariſt. hic ſumit, ly (uidetur) pro ut dicit opinionem: quaſi dicat quibuſdam uidetur, ideſt quorumdam hęc eſt opinio.

Quibusdam verò eſſe quidem: omnium tamen eſſe demonſtrationem.

CVM retulit primam antiquorum falſam opinionem, aſſerentem nullorum eſſe ſcientiam, per demonſtrationem, nūc recitat ſecūdam opinionem, de directo contrariam primæ, quæ aſſerit omnium eſſe ſcientiam, per demonſtrationem, & quidquid ſcitur, non ſcitur alia ſcientia: niſi per demonſtrationem & dicit, ſic quibuſdam uerò eſſe, quidem ideſt quibuſdam alijs antiquis differentibus à primis: uidetur eſſe ſcientiam, per demonſtrationem, concedunt dari ſcientiam, per demōſtrationem, immò omnia quæ ſciuntur, non ſciuntur, niſi per demonſtrationem, & dicit omnium tamen demonſtrationem eſſe: ideſt tàm principiorum, quàm concluſionum, cō-

mictendo

mittendo circulum, ſcilicet ſcire concluſionem per principia, & principia per concluſionem. ¶ Dices quæ opinio eſt vera? ¶ Reſpondet, & dicit.

Quorum neutrum, neq; verum, neq; neceſſariũ.

CVM Ariſtoteles recitaſſet ambas opiniones ad inuicem contrarias, quarum prima negabat, ſecunda verò aſſerebat ſcientiam, per demonſtrationem ſimpliciter. Prima namque opinio dicebat, quod nullorum eſt demonſtratio ſecunda verò opinio affirmabat, quod omnium eſt demonſtratio, ideſt omnia, tam ſcilicet principia, quàm concluſiones, ſciuntur per demonſtrationem, nunc vtramque opinionem, tamquàm falſam refutare intendit, ſeruans perfecti iudicis ritum, qui vt ipſe dicit 3. met. t. partibus, & rationibus oppoſitis, auditis perfecte iudicat, vnde ſi aliquis quæreret, dicens, o Ariſt. iſtæ opiniones ſunt ambæ veræ, vel ambæ falſæ, vel vna vera reliqua falſa? ¶ Reſpondet, & dicit (quorum) ſcilicet incõuenientium dictorum, ab iſtis Antiquis, tàm primis, quàm ſecundis (neutrum) ideſt nullũ (neque verum) ideſt non eſt verũ, ſed falſum, (neque neceſſarium) ſed contingens, verùm non contingens, quod poteſt eſſe, ſed contingens impoſſibile, quod nullo modo poteſt eſſe, falſum enim eſt. Primum dictum ſcilicet, quod nullorum eſt ſcientia per demonſtrationẽ nec principiorum, nec concluſionum, falſum etiam eſt, ſecundum dictum, ſcilicet quod omnium eſt ſcientia per demonſtrationem, tàm principiorum, quàm concluſionum. ¶ Dices

Dub. duæ negationes affirmant: dixit enim Ariſt. neque verum, neque neceſſarium: vbi vſus

Sol. eſt duplici negatione. ¶ Dicas, quod tunc duæ negationes affirmant, quando cadunt ſuper idem prædicatum: dicendo homo nõ non eſt animal: ſed quando cadunt ſuper diuerſa prædicata, tunc negant, vt homo, neque eſt lapis, neque mulus, & hoc modo, ſumitur hic, dicit enim Ariſt. neque verum, neque neceſſarium

Dub. ¶ Dices, cum neceſſarium dicatur duobus modis, ſimpliciter, & ſecundum quid, quod neceſſarium ſecundum quid, idem eſt, quod vtile, quando dicit Ariſt. quod non eſt neceſſariũ

Sol. quod neceſſarium intelligit? ¶ Dicas, quod dicere, nullorum eſt ſcientia per demonſtrationẽ & dicere omnium eſt ſcientia per demonſtrationem, nec eſt neceſſarium ſimpliciter, nec ſecũdum quid; ideſt nec vtile, modo id, quod non eſt vtile, eſt nociuum: offendit potius ſcientiam, ideò negandum à ſcientia, & ab ipſa expellendum. ¶ Dices, quomodo ambæ

Petitio. opiniones ſunt falſæ? ¶ Nota ex 1. perihermenias, cap. 5. propoſitiones contrariæ, in figura ambæ ſunt falſæ, vt omnis homo eſt iuſtus; nullus homo eſt iuſtus: ſubcontrariæ, ambæ ſunt veræ, vt quidam homo eſt iuſtus, quidam homo non eſt iuſtus, & quoniam iſtæ duæ propoſitiones ſunt cõtrariæ, ideò ambæ ſunt falſæ: ſubcontrariæ verò ambæ ſunt veræ: vt aliquorum eſt ſcientia per demonſtrationem aliquorum non eſt ſcientia per demonſtrationem. ¶ Dices, contra 1. perihermenias ca. Replica.

5. dicit Ariſt. quòd contrariarũ vna vera, reliqua falſa, non ambæ falſæ: vt omnis homo eſt animal: & nullus homo eſt animal: cum ergo iſtæ propoſitiones dictæ ab antiquis ſint contrariæ: ſequitur, quòd vna vera, & alia eſt falſa. ¶ Dicitur, quod in materia neceſſaria, vna con Sol.

traria eſt vera: reliqua falſa, non in materia contingente. ¶ Contra illa, quorum particu- Replica.

laria ſunt neceſſaria, illa etiam ſunt neceſſaria, ſed ſubcontrariæ, quæ ſunt particulares, ſunt neceſſariæ, vt aliquorum eſt demonſtratio, & aliquorum non eſt demonſtratio, ergo vniuerſales etiam ſunt neceſſariæ, ergò non erunt ambæ falſæ, ſed vna vera, & reliqua falſa. ¶ Dicitur, quod aliud eſt dicere neceſſario; ali Sol.

quorum eſt demonſtratio, & aliquorum non eſt demonſtratio; & aliud eſt dicere, quòd propoſitiones ſunt neceſſariæ, tunc dicitur, quòd iſtæ ſubcontrariæ, non ſunt neceſſariæ ſed neceſſario ſequitur, quod aliquorum eſt demonſtratio, & aliquorũ non eſt demõſtratio.

Supponentes enim non eſſe omnino ſcire, hi in infinitum exiſtimant reduci.

POSTQVAM Ariſt. recitauit duas opiniones falſas, prima enim dicebat, quòd nullorum eſt ſcientia per demonſtrationem, ſecunda verò, quod omnium eſt ſcientia per demonſtrationem: nunc declarat diſtinctè, vtraſque opiniones, & ſuas rationes, quantum ad primum, dicit, ſupponentes enim, non eſſe omnino ſcire, ideſt omnes qui dicebant ex eo, quod non dantur primo nota, nullorum eſſe ſcientiam, & demonſtrationem, hi in infinitum exiſtimant reduci, ideſt hac ratione vtuntur ad probandum hanc conſequentiam ſcilicet, quoniam contingit reduci in infinitum, in ſcientis, vbi non dantur prima nota, cui pro maiori additur minor, ſed vbi reductio in infinitum non eſt ſcientia, ergo ſi non prima nota, non erit ſcientia clarius (ſupponentes) ideſt illi, qui firmiter ſupponunt (omnino non eſſe ſcire) ideſt, quòd nullorum eſt ſcientia per demonſtrationem, hoc ſupponũt, quoniam (exiſtimant) ideſt certe credunt, quod ſi daretur ſciẽtia principiorum (reduci in infinitum) ideſt, ſequeretur proceſſus in infinitum, quoniam illa principia oporteret ſciri per alia, & illa

per

per alia; & illa per alia, & ſic infinitum: & quoniam non datur proceſſus in infinitum 1. phy. 35.50.3. phy. cap. de infinito, & 1. de gen. an. cap. 1. ſequitur opinio eorum, quod nullorum eſt ſcientia per demonſtrationem.

Tanquam non ſcientes poſteriora, per priora quorum non ſunt prima.

POSTQVAM Ariſtoteles aſſignauit rationem illorum; qui dicebant, quod nullorum eſt ſcientia per demonſtrationem, quoniam non dantur prima nota: nunc dat medium, quo illi probant maiorem, ſcilicet vbi proceſſus in infinitum, ibi non eſſe ſcientiam, & dicit ſic illi, qui habent ſcire aliqua poſterius, ſcienda per aliqua prius nota: non poſſunt illa ſcire, ſi non habent primo nota, ad quæ debet eſſe ſtatus, & non ab alio, vel per aliud, ſed per ſe debent eſſe nota, ſed vbi eſt de curſus in infinitum, non eſt ſtandum ad prima nota, ergo vbi decurſus in infinitum, non poteſt haberi ſcientia maior, ſic declaratur, nam ſi aliquod poſterius ſciendum per prius notum eſt ſciendum, & omne notum non eſt notum niſi per aliud, & illud per aliud, & ſic non deueniendo ad aliquod; primo notum enim illud dependeat ab alio: & illud aliud ab alio: & ſic in infinitum, numquam prioris erit ſcientia, & ſi non prioris, ergo neque poſterioris erit ſcientia acquirenda.

Recte dicentes, impoſſibile namque infinita pertranſire.

POSTQVAM Ariſtoteles notificauit antiquorum falſas opiniones: & ambas, tamquàm erroneas recuſauit, nunc enim ipſarum laudare intendit, aliquis enim poſſet dicere, ô Ariſtoteles iàm determinatum eſt quòd vtraque prædicta opinio eſt falſa, vellem ſcire; quæ ipſarum, quodam modo recte dicit? ¶ Reſpõdet dicens, illa opinio recte dicit, quæ aſſerit; quòd (impoſſibile eſt pertranſire infinita) ideſt quæ dicit, quod non datur ſcientia per demõſtrationem, quoniam non datur proceſſus in

Dub. infinitum. ¶ Dices, ſi dicit recte, ergo non eſt

Sol. falſa. ¶ Dicas, verùm nota, quod ambæ poſitiones ſunt falſæ, & comittunt errorem, tamen vna minus quàm reliqua, vnde quando dicit Ariſt. (recte) intelligitur ſic. licet vtraque opinio ſit falſa, & comittat errorem, tamen illa, quæ dicit, quod non datur proceſſus infinitum (recte) dicit, ideſt comittit minus peccatum, & minorem errorem, quàm illa quæ aſſerit: quòd omnium eſt ſcientia per demonſtrationem: ſicuti et Ariſt. fecit, 1. phy. 41. quando fecit electionẽ inter opiniones Empedo. & Anaxagoræ.

Et ſi ſtent, et ſint principia, hæc eſſe ignota, cum demonſtratio de ipſis non ſit, quod dicunt eſſe ſcire ſolum, ſi verò non eſt prima ſcire, neque quæ ex his, eſſe ſcire ſimpliciter: neque propriè, ſed ex ſuppoſitione: ſi illa ſint. Tex.19.

POSTQVAM Ariſtoteles induxit primam rationem antiquorum negantium, dari demonſtrationem: nunc facit ſecundam rationẽ quorundam antiquorum, negantium demonſtrationem: dicit ergo Ariſtoteles (Et ſi ſtet) ideſt ſi verò non eſt proceſſus in infinitum, in principijs: ſed ſtatur in eis, & quieſcimus in eis: cum enim peruenerimus ad illa vlterius, non procedimus (hæc ignota eſſe) ideſt oportet ipſa principia ignorari, & probat Ariſtoteles hanc conſequentiam, quando dicit (cum demonſtratio, non ſit ipſorum) ideſt oportet ignorari, & eſſe ignota principia, ſi datur ſtatus in eis, quoniam non habent principia, per quæ demonſtrantur, quoniam omnes dicunt Antiqui, quòd quicquid ſcitur, demonſtratione ſcitur, deinde concludit Ariſtoteles dicens (quòd ſi non eſt, prima ſcire) ideſt ſi principia non ſciuntur, poſteriora etiam nec oportet ſcire ſimpliciter, neque propriæ, ſed ſolum ſub hac conditione: ſi principia ſunt, vnde ſequitur, quod cum priora, nec poſteriora ſciuntur, quod nullorum eſt demonſtratio, & dicunt Antiqui, ſiue procedatur in infinitum, in ipſis principijs, ſiue ipſa principia ſtent, ſemper ſequitur ſecundum ipſos: quod nullorũ eſt demonſtratio. ¶ Dices, quid intelligit Dub.

Ariſtoteles per ſcire ſimpliciter, & per ſcire propriè? ¶ Dicitur, quod per ſcire ſimpliciter; Sol.

intelligit illud, quod fuit definitum in tex. 7: quod eſt per cauſam notã nobis, & natura, & per ſcire proprie intelligit illud, quod habetur per effectum proprium: tamquàm per medium, quod 1. poſt. 95. ab Ariſt. declaratur, quo ſic ſtante, legas textum, ſic, ſi principia non eſt ſcire, non ſolum, non datur ſcire ſimpliciter, quod eſt per cauſam: ſed etiam non datur ſcire proprie, quod eſt per effectum proprium, ſed datur ſcire, ex ſuppoſitione, ſi illa ſunt. ¶ Quid intelligit Ariſt. per ſcire, ex ſuppoſitione? ¶ Reſpondet Auer. & dicit, quòd ars ſumit demonſtratum ab alia arte, & ſupponit ibi eſſe demonſtratum, quaſi dicat, ſi veniendum ad præmiſſas ignotas, non fieri ſcientiam, per eas: niſi ex ſuppoſitione, ſcilicet ſupponendo illa, eſſe demonſtrata in alia arte, quæ ſcientia ex ſuppoſitione 1. top. 1. ſcientia topica eſt, nam quæ omnium conſenſu, vel plurium, vel præcipuorum, in arte ſumuntur opinatæ præmiſſæ, opinionem generant: quæ ſcientia topica ex ſuppoſitione impropriè dicitur, nam, vt dicit Auer. quando

ſupponuntur

ſupponuntur notæ, non ſunt tamen notæ per ſe, faciunt demonſtrationem ex ſuppoſitione; ſcilicet topicam, cum verò ſunt notæ de ſe, faciunt ſcientiam, vnde inferunt non hoc non eſſe ſtandum; ſed oportet procedere ad ſciẽdum ſuppoſita per præmiſſas; ſi ſci eorũ debent facere, & ſic, vel non ſcientia, vel proceſſus in infinitum, & erit idem ſcilicet: non eſſe ſcientiam, & ſi erit, non vera ſimpliciter per cauſam neque per effectum, ſed cum conditione, ſuppo: ẽdo illa ſic; quod nõ ſcire verum, ſed tantum opinatum, & ſic nullo modo datur ſcientia perfecta, vt dicunt antiqui.

Tex. 20 *Alij autem ipſum quidem ſcire confitentur, per demonſtrationem enim eſſe ſolũ: ſed omnium eſſe demonſtrationem nihil prohibere, contingere enim circulo fieri demonſtrationem, & ex ſe inuicem.*

Vbi Ariſtoteles primam opinionem diſtincte narrauit, & eius rationem, qua probabant huius opinionis auctores; quòd nullorum eſt ſcientia, nunc diſtincte narrat ſecũdam opinionem: quæ aſſerit, ex eo quòd non dantur prima nota omnium eſſe ſcientiam, ſed pro intellectu eorum, quæ dicit Ariſtoteles eſt notandum: quòd hæc opinio tria ſupponit, quorum primum eſt, quòd ſcire ſimpliciter, eſt bene definitum in tex. 7. ſecundum eſt, quòd omnia poſſunt ſciri tali demonſtratione ſimpliciter, tertium eſt, quod principia demonſtrationis ſimpliciter, non faciunt ſcire concluſionem niſi ſint ſcita, & nota quibus præhabitis, Antiqui dicunt intentionem eorum probantem, quòd non dantur prima per ſe nota, ſed omnia ſunt ſcita per demonſtrationem ſimpliciter, circulo hoc modo videlicet præmiſſæ, quæ faciunt ſcire concluſionem, aut ſunt notæ, & ſcitæ, aut ignotæ: non eſt dicendum, quòd ſunt ignotæ, quoniam ex ignotis nihil infertur 2. phy. 6. & 2. priorum 47. ergo neceſſe eſt, vt ſint ſcitæ, & notæ, & non niſi per demonſtrationem ſimpliciter, per illud ſuppoſitum, quia nihil ſcitur apud eos, niſi per demonſtrationem ſimpliciter; quæſtione ſi principia ſunt nota, aut per alia principia, aut per concluſiones, ſi per concluſiones; tunc dicunt, quòd habent intentum ſcilicet, quòd circulo principia ſciuntur, per concluſionem in demonſtratione ſimpliciter quoniam non datur aliud ſcire, per ipſos, & concluſio per principia, & per demonſtrationem ſimpliciter, ſi verò dicitur, quòd principia ſciuntur per alia principia, tunc quærũt de illis alijs principijs: aut ſunt ſcita, aut non, ſi ſunt ſcita, aut per alia principia, aut per cõcluſionem, ſi per concluſionem, habent intentum, ſi per principia, tunc quærunt de illis, & ſic ſequetur proceſſus in infinitum, ſed non datur proceſſus in infinitum, ergo melius eſt dicere, quòd omnia ſciuntur demonſtratione circulari ſimpliciter hoc modo videlicet, principia per concluſionem: & concluſio per principia, & non dantur per ſe nota, & ſcita, ſed omne notum eſt per demonſtrationem, his declaratis, Ariſt. recitat ſententiam illorum, & rationem, & dicit (alij autem) ſcilicet antiqui (confitentur, id eſt pro confeſſo) habẽt (ipſum ſcire) id eſt ꝙ datur ſcire, ſcilicet p demonſtrationẽ, & conueniunt in principijs logices, quã inter alia principia; quæ conceduntur in logica, vnum eſt: quod datur ſcire, vt dicit Auer. 3. cæli 4. tamen nota, quòd ſi iſti conueniunt in hoc, ſcilicet quòd datur ſcire: tamen differunt, quoniam dicunt, quòd non datur aliud ſcire, niſi illud, quod eſt ſolum per demonſtrationem, & non inconuenit, ꝙ omnium ſit demonſtratio, nam circulo contingere fieri, & ſe inuicem nil inconueniens ſupple, id eſt, ex ſe inuicem ſcilicet, ex principijs inferre concluſionem, & ex concluſione inferre principia: circulo nihil conuenit: immò eſt neceſſarium; quaſi dicant antiqui ad hoc, vt ne detur proceſſus in infinitum, & detur ſcire ſimpliciter, & vnum per alterum demõſtretur: & e conuerſo, vnde conſtrue textum, hoc modo, alij autem ipſum ſcire confitentur, ſolum eſſe per demonſtrationem ſimpliciter, & nihil prohibere, id eſt nullum eſſe inconueniens (omnium) id eſt tam principiorũ quàm concluſionum eſſe demonſtrationem circularem, & ex ſe inuicem, & quòd demõſtratio circularis ſit poſſibilis, antiqui probant, hoc exemplo, verbi gratia, omne diſciplinabile, eſt riſibile, omnis homo eſt diſciplinabilis, ergo omnis homo eſt riſibilis, & contra omnis homo, eſt riſibilis, omne diſciplinabile eſt homo, ergo omne diſciplinabile eſt riſibile. ¶ Dices, quid eſt circulus? Petitio.

¶ Reſpondet, Dilucidiſſimus Themiſtius primo, de anima cap. 1. & dicit quòd circulus, ſeu regreſſus eſt obambulatio, quædam circularis, dico quædam ob ambulatio, id eſt, contra ambulatio, nam prius ambulamus à præmiſſis, ad concluſionem, & ob ambulamus; id eſt contra ambulamus, a concluſione ad præmiſſas, inſuper Themiſtius ſumens ab Ariſtoteles 1. poſteriorum 20. & 22. methaphoricæ circulum, nam ſicut in motu circulari, ab vno puncto incipientes, ad idem reuertimur, ita in motu intentionali incipimus à præmiſſis ad concluſionem: & deinde à concluſione ad præmiſſas reuertimur, & eſt methaphorica circularis proceſſus ab eodem, ad idem, adeſt etiã alia, declaratio primo poſteriorum, Reſpõſio

capite

capite 6. vbi ſic dicitur regreſſus, ſeu demonſtratio circularis, eſt demonſtratio eorum, quæ conuertuntur, ideſt præmiſſæ, cum concluſione ad inuicem, ideſt vna, per aliam, ideſt demonſtrant concluſionem, per præmiſſas: & præmiſſas, per concluſionem eſt demõſtratio adinuicem: & hanc Auer. vocat demõſtrationem reciprocam, hac de cauſa, quia præmiſſæ, & concluſio ſe mutuo, & reciproce ad inuicem monſtrant: quod ſumitur ab Ariſt. 1. poſt. 91. & 96. vbi ait contingit alterum, per alterum monſtrari ad inuicem mutuo, & reciproce.

Tex. 21. idem 4. met. 9. 3. met. 4 2. poſte. 154.

Nos verò dicimus, non omnem ſcientiam demonſtratiuam eſſe, ſed eam, quæ immediatorum eſt indemonſtrabilem.

CVM Ariſt. narrauit duas Antiquorum ſententias oppoſitas, & vtraſque falſas, cum earum rationibus: nunc reſpondet rationibus ambarum opinionum, nec non ſuam reſponſionem veram eſſe manifeſtat. ¶ Diuiditur iſte textus in duas partes, in 1. reſpondet rationibus vtriuſque opinionis, in 2. ibi (& quod hoc) declarat veritatem ſuæ reſponſionis, quo igitur ad primũ, dicit Ariſt. (nos verò dicimus, non omnem ſcientiam demõſtratiuam eſſe) ſed nota, quod Ariſt. vna reſponſione ſoluit rationes ambarum partium: quoniam videns Ariſt. quod ambæ opiniones conueniunt in hoc. ſ. quod quidquid ſcitur, ſcitur demonſtratione: nũc ipſe reſpondendo, negat illud præſuppoſitum, & loquitur in numero plurali (nos verò dicimus, non omnem ſcientiam demonſtratiuam eſſe) ideſt nos reſpondemus, negando illud præſuppoſitum: quoniam non omne quod ſcitur, ſcitur per demonſtrationem, & per cõſequens ruunt rationes vtriuſque partis, dixit (nos) in pluralitatem propter philoſophicam reuerentiam, cum etiam, vt aliorum auctoritate ſuam confirmaret opinionem, & ſcias, quod mos eſt Ari. quando ipſe ſolus inuenit aliquod notatu dignum: ſemper loquitur in numero ſingulari, veluti 1. priorum cap. 1. quando dixit (terminum autem voco) & 1. perihermenias cap. de nomine, & verbo, quando dicit non homo, non eſt nomen: ſed ſit nomẽ infinitum, vnde his quatuor dictis vtitur Ariſt. ſcilicet, dicatur, vocetur, voco (ſit) quæ ſunt, quædam verba oſtẽdentia propriam auctoritatem: ſolet etiam Ariſt. loqui in plurali: vel vt philoſophica vtatur reuerentia, vel vt aliorum auctoritate ſuam confirmet poſitionem, & quoniam reſpondendo dixit, quod non quicquid ſcitur, per demonſtrationem ſcitur, ſtatim declarando addidit, quæ ſunt illa, quæ ſciuntur: & non ſciuntur per demonſtrationem; & ait (immediatorum in demonſtrabilem) ideſt ipſa principia immediata ſciuntur: & non per demonſtrationem, & ſic aliquorum eſt ſcientia, quæ non demonſtrantur, adeò quod Ariſt. ſic dicit, quod veritas conſiſtit in duabus propoſitionibus ſubcõtrarijs, quæ ſunt ambæ veræ, & ſunt iſtæ aliquorum eſt demonſtratio, vt mediatorum, & aliquorum non eſt demonſtratio, vt immediatorum contrariæ, ſunt ambæ falſæ omniũ eſt demonſtratio, quæ eſt vniuerſalis affirmatiua, & nullorum eſt demonſtratio, quæ eſt vniuerſalis negatiua quas eſſe veras, impoſſibile eſt 1. perihermenias cap. 5. ¶ Dices, quid intelligit Ariſt. per mediata? ¶ Dicas, illud eſt mediatum: quod habet mediũ, per quod poteſt demõſtrari, vt ſunt oĩa eſſentialia accidẽtia quę habẽt cauſam mediã, per quam demonſtrantur de ſuis ſubiectis, vt riſibile demonſtratur de homine, per rationalitatem. Petitio. Reſpõſio

¶ Dices, quæ ſunt immediata? ¶ Dicas, quòd ſunt principia demonſtrationis ſimpliciter, quæ carent medio, ſeu cauſa: per quod medium poſſunt demonſtrari, vnde dicas quod mediatorum, ideſt quæſitorum accidentium eſſentialium, eſt demonſtratio, ſeu ſcientiæ demonſtratiua, & hæc ſunt demonſtrabilia immediatorum, ideſt principiorum, non eſt demonſtratio, nec ſcientia demonſtratiua. Petitio.

¶ Dices, ſi aliquis non cognoſcit, quorum non debet, eſſe demonſtratio, quid contingeret? ¶ Dicas, cum Ariſtotele quarto met. 9. vbi ſic inquit, eſt enim ignorantiæ, neſcire quorum oportet quærere demonſtrationem & quorum non etenim omnino impoſſibile eſt omnium eſſe demonſtrationem: in infinitum namque progrederetur, quod tertio methaphiſicorum quarto Ariſtoteles ſic dicens confirmat, de omnibus enim demonſtrationem eſſe impoſſibile eſt, ſi quidem neceſſe eſt, ex quibuſdam, & circa quippiam, & quorumdam demonſtrationem eſſe, quod etiam primo poſteriorum 154. luce clarius fateri videtur, Petitio.

Quodque hoc ſit neceſſarium, manifeſtum, ſi enim neceſſe, quidem ſcire priora, & ex quibus demonſtratio eſt, ſtant autem aliquando immediata, hæc in demonſtrabilia, neceſſe eſt eſſe.

POSQVAM Ariſt. ſoluit opiniones, & antiquorũ rationes, nũc intẽdit manifeſtare ſuã reſponſionẽ eſſe veram, videlicet, quod nõ omnia quæ ſciũtur, ſciunt demonſtratiuè, quoniam aliqua ſciuntur, non per demonſtrationem, & hoc probat de principijs immediatis, quæ neceſſario oportet ſciri (ſi enim neceſſe eſt,

ſaire priora) non enim dici debet, quòd principia, ex quibus eſt demonſtratio, ſunt ignota, quoniam debent eſſe nobis nota: & natura, ergo oportet neceſſario eſſe nota, & ſcita (ſtant autem aliquando immediata) ideſt, ſed quia ſunt immediata ipſa principia, ideſt non habent alia priora, per quę demonſtrantur, nam hoc eſt principium immediatum, vt in tex. 13, dictum eſt: quo non eſt aliud prius, tunc concludit Ariſt. & dicit (hæc indemonſtrabilia, neceſſe eſt eſſe) ideſt ſequitur neceſſariò, quòd reſponſio Ari. eſt optime aſſignata, ꝙ ſcilicet aliqua ſciuntur per demóſtrationem, aliqua verò non ſciuntur per demonſtrationem, & ſit ſenſus literæ: quodque hoc ſit neceſſarium, ſcilicet quòd dentur aliqua primo nota; quorum non eſt demonſtratio, manifeſtum, nam ſi poſteriora, vt etiam ipſi antiqui dicebant, non ſciuntur; niſi per priora, ex quibus eſt demonſtratio, de rebus poſterioribus ſed ipſa priora ſtant aliquando immediata, ergo hæc priora indemonſtrabilia, neceſſe eſt eſſe, & per ſe nota, & ſcita.

Hęc igitur ita dicimus, & non ſolum ſcientiam: ſed & principium ſcientiæ eſſe quoddam dicimus, quo terminos cognoſcimus.

NVNC Ariſ. remouet dubitationem, quam aliquis poſſet mouere: quoniã dictum eſt, ꝙ principia non ſciuntur per demonſtrationẽ: dubitatur, ſi non ſciuntur per demonſtrationem, quo modo ſciuntur, ideò vult dare modum cognoſcendi principia. ex quo poſſumus reſpondere ad formam rationis antiquorũ, ideò dicit in textu (hæc igitur ita dicimus) ideſt ſi neſcis, quo modo principia fiunt nota, & ſciuntur, dicimus, quòd fiunt nota, non per demonſtrationem, quæ eſt inſtrumentum ſcientiæ concluſionis, nam non ſolum dicimus reperiri ſcientiam acquiſitam per demonſtrationem, ſed dicimus eſſe quoddam aliud principium ſcientię, quod eſt cauſa principalis: quæ eſt intellectus, quo intellectu, vt cauſa principali terminos cognoſcimus, ex quorũ cognitione fiunt nota principia, vt recte inquit Auer. 6. Etic. cap. 4. 2. poſt. 107. confirmat Ar. dicens intellectus vtiq; fuerit principiorum: qm̃ nullo inſtrumento indigent, vt notificẽtur principia: niſi terminorũ explicatione, ſcilicet quid nominis prædicati, & ſubiecti, cũ enim ſcio, quid ſibi velit hoc nomen totũ, & quid pars, & quid maius, ſtatim cognoſco, omne totum eſt maius ſua parte, quo ſtatim reſpondetur rationi antiquorum, qñ enim dicũt, principia, aut sũt nota, aut ignota dicit Ar. ꝙ ſunt nota: ergo p demoſtrationẽ, negat Ar. cõſequentiã: qm̃ principia ſunt nota de ſe quæ per declarationẽ terminorum tñ t. cognoſcuntur, nõ per demõſtrationẽ, vt 1. top. cap. 1. inquit. ¶ Dices, ſi principia cognoſcimus in quantum terminos cognoſcimus: Dub. ergo principia non ſunt nota de ſe, ſed per aliud, ſcilicet per terminos & per conſequens, termini principiorũ debẽt dici prima principia: & non ipſa principia. ¶ Dicitur, ꝙ Sol. tàm termini, quàm dignitates, dicũtur principia, diuerſo tñ modo: qm̃ termini ſunt prima principia incõplexa, & dignitates ſunt principia cõplexa, vnde termini ſunt noti, notitia incomplexa: principia verò ſunt nota notitia complexa. ¶ Dices, poſſumne ſcire omnia Dub. per demõſtrationẽ. ¶ Dicas, ꝙ ſic hoc, tñ modo: Sol. ideſt omnia mediata, quæ ſunt quæſita accidentia, eſſentialia ſciuntur per demonſtrationem, & qñ dicitur nulla ſciũtur per demõſtrationem, ideſt immediata principia per ſe nota, vnde poſſunt deſcendi duę concluſiones

Circuloque, quòd impoſſibile demonſtrare ſimpliciter planum. Tex. 22

POSTQVAM Ariſt. dixit, ꝙ ſi cõcluſiones ſciuntur per principia: ſcientia principiorum non debet haberi; per alia principia: ne fiat proceſſus in infinitũ, ſed datur aliud principium ſciendi: quod eſt intellectus, vt ſecũdo poſt. cap. penultimo, & qm̃ non nulli fugientes proceſſum in infinitũ, alio modo dicebant ꝙ cognoſcuntur principia, ſcilicet demõſtratione circulari, notificando principia per concluſionẽ, & concluſionẽ per principia, quod eſt falſum: nũc vult remouere hanc falſitatẽ ſcilicet, ꝙ non datur demonſtratio circularis vnde. ¶ Diuiditur iſte textus in duas partes, in Diuiſio tex. prima proponit id, quod probare intendit in 2. ibi (ſi quidem oportet) probat illud, ſed pro intelligentia eorum, quæ dicenda ſunt, eſt notandum, ꝙ circulus nil aliud eſt, vt dicit Dilucidiſſimus Themiſtius 1. de anima 7. niſi quędam obambulatio circularis, dico quãdã obambulatio, ideſt contra ambulatio, nãm prius ambulamus: à præmiſſis ad concluſionem, & obambulamus, ideſt contra ambulamus, à cõcluſione ad præmiſſas, alio mó declarat Themiſtius, & dicit, ꝙ circulus eſt veluti motus circularis, ab vno puncto incipiẽtes, ad idem reuertimur: ita in motu intentionali, vt in demonſtratione incipimus, enim à præmiſſis ad concluſionem; deinde à concluſione ad præmiſſas reuertimur, & eſt methaphoricæ circularis pceſſus, ab eodẽ in idẽ, quo ſtante dicit Ar. (circuloq;, ꝙ impoſſibile eſt demõſtrare, ſimpliciter planum) ideſt planum, ſeu manifeſtum erit ex ratione facienda, (quòd) impoſſibile eſt (ſimpliciter) ideſt in demonſtratione ſimpliciter (demonſtrare circulo) ideſt facere circulum, ideſt demonſtrare concluſionem

cluſionem, per præmiſſas, & præmiſſas per cõcluſionem hinc nota contra Græcos, præter Themiſtium, quòd non ſolum in doctrina Auer. ſed etiam in doctrina Ariſt. datur demonſtratio ſimpliciter veluti etiam teſtatur Ar. & confirmat in hoc libro tex. 7. 19. 23. 35. & 62. quod clariſſime aſſerit in tex. 152. vbi dicit ſic (ſi igitur eſt aliquid ſcire per demonſtrationem ſimpliciter, nec non 1. poſt. tex.
Petitio. 19. ¶ Dices, vbi erit manifeſtum? ¶ Dicas,
Reſpōſio in ſecunda parte huius textus. ¶ Dices, ly im
Sol. poſſibile, bifariam reperitur: apud Ariſt, primo cæli 111. vno modo impoſſibile ſimpliciter, vt hominem volare, alio modo, impoſſibile ideſt, non facile, hoc eſt difficile: vt acquirere ſcientias: eſt difficile: tamen non impoſſibile, quó ſumitur hic? ¶ Dicas, q ſumitur im
Sol. poſſibile ſimpliciter, ideſt impoſſibile, & nullo modo poteſt concedi, q in vna ſpecie demonſtrationis ſimpliciter, poteſt fieri circulus, & nota, quòd non ſine cauſa dixit (ſimpliciter) quoniam licet in demonſtratione ſimpliciter, hoc ſit impoſſibile, tamen eſt poſſibile in diuerſis ſpeciebus demonſtrationis hoc eſt, inter demonſtrationem, quia; & propter quid, non abſolute, ſed inter vtralque ſimul, non in vna abſque altera.

Si quidem ex prioribus, oportet demonſtrationem eſſe, & notioribus, impoſſibile enim eſt, eadem eiſdem ſimul priora, & poſteriora eſſe.

Cvm Ariſtoteles determinauit, quòd impoſſibile eſt dari circulum in demonſtratione ſimpliciter: nunc probat, hoc eſſe verum, ratione deducente ad impoſſibile antiquos, quæ ratio duo ſupponit, vnum quod conceditur ab illis, quod denotat illa particula (ſi quidem) quod eſt tale, ſcilicet demonſtrationem fieri ex prioribus, & notioribus, aliud verò eſt, quòd impoſſibile eſt, eadem ſibi inuicem priora, & poſteriora eſſe, his ſtantibus; dicit Ariſt. (ſi quidem) ideſt ſi vos, ò Antiqui (quidem) ideſt pro certo tenetis, ſicut verum eſt id, quod nos diximus in textu nono ſcilicet, quòd neceſſe eſt omnem demonſtrationem eſſe ex prioribus, & notioribus, ergo dum præmiſſæ demonſtrant concluſionem; ſunt priores, & notiores: quando deinde in ſecundo proceſſu ipſemet præmiſſę demonſtrantur per concluſionem ſunt poſteriores, & ignotiores, ergo eædem præmiſſæ, dum inferunt concluſionem, ſunt notiores, & priores: dum vero inferuntur, ſunt poſteriores, & ignotiores, ergo idem eſt prius, & poſterius, reſpectu eiuſdem, & eodem modo, nam ſicut in circulo, idem pũctus eſt principium: & finis, ita in demonſtratione, idẽ erit principium, & finis, ideſt præmiſſa, & concluſio: notũ, & ignotum prius, & poſterius: vt qñ a. demonſtratur per b. & b. per a. hoc declarato infert ſecundum ſuppoſitum, & dicit impoſſibile enim eſt, eadem reſpectu eiuſdem, ſimul priora, & poſteriora eſſe, ſed hoc eſt impoſſibile: ergo etiam impoſſibile, erit cõmittere circulum: nota q qñ dicit Ariſt. q impoſſibile eſt, eadẽ eiſdem eſſe priora, & notiora: intelligit eodem mõ, ſed non inconuenit, q diuerſo modo, & reſpectu diuerſorum, eadem poſſunt eſſe priora, & notiora, & poſteriora, & ignota, vt cauſa eſt prior; & notior, sm̃ naturam 1. poſt. 12. & 1. phy. 1. tñ eſt poſterior, & ignotior ſecundum nos, & effectus eſt prior, & notior, ſecundum nos; tamen eſt poſterior, ſecũdum naturam.

Niſi altero modo, vt alia quidem ad nos, alia, verò ſimpliciter, quo modo inductio facit notũ. Tex. 23

Pro huius textus continuationis intelligentia, eſt notandum, q ſententia eſt Ariſt. 1. elenchorum ca. de fallacia, q ad contradictionem impoſſibilẽ tria requiruntur, vt vera ſint, cõtradictoria, & ſi vnum deficit, non ſequitur impoſſibile, idem de eodem modo, & ſimul, amplius eſt ſciendum, q 1. phy. 2. prius, & poſterius, dicitur bifariã, quo ad nos, & quo ad naturam, & non inconuenit; q idem ſit prius & poſterius: notum, & ignotum, diuerſo tñ modo, his ergo præhabitis, cõtinuatur iſte textus: hoc pacto, poſtquã Ariſt. apportauit primam rationem, contra antiquos, q eſt impoſſibile, dari demonſtrationem circularem, in hoc textu: ipſorum antiquorum reſponſionẽ adducit, quàm ſubtiliter: tamquã falſam impugnat, vnde. ¶ Diuiditur iſte textus, in 2. par- Diuiſio
tes, in 1. antiquorum affert reſponſionem, in tex.
2. ibi (ſi verò ſic) impugnat reſponſionem: tãquàm omnino falſam, & non ſoluentem argumentum Ariſtotelis, quo igitur ad primum; quaſi dicant antiqui, ò Ariſt, tunc argumentum factum, a te contra nos, eſſet validum (niſi) ideſt ſi quando nos procedimus a præmiſſis ad concluſionem, & a concluſione ad præmiſſas (non) procederemus (altero modo) ideſt diuerſo modo (quidem) pro: quoniã, quando procedimus a præmiſſis, ad concluſionem tunc procedimus a notis (ſimpliciter) ideſt naturaliter, & tendimus ad notum ſecundum nos, qñ verò procedimus a cõcluſione, ad præmiſſas, tendimus a noto, ſecundum nos, ad notum sm̃ naturam, & diuerſo modo, procedentes, non erramus, & cõmittimus circulum in demõſtratione ſimpliciter: tunc enim ab erraremus, qñ à præmiſſis ad cõcluſionem, & à cõcluſione ad præmiſſas: vno, & eodẽ modo procederemus. ¶ Dices, quó procedimus à concluſione

Sol. cluſione, ad præmiſſas? ¶ Reſpondet Ariſt. les, & dicit (eo modo, quo inductio facit notum) idest ſicut ex ſingularibus, per inductionem notificatur vniuerſale, ſic per demonſtrationem, quia effecto ſenſato, & noto, notificatur cauſa habita, ergo antiquorum ſolutione, ad argumentum Ariſt. ſtatim Ariſt. ipſam impugnat, ſic dicens.

Si verò ſic, non eſſet vtique ſcire ſimpliciter bene definitum, ſed duplex: aut non ſimpliciter altera demonſtratio, quæ fit ex nobis notioribus.

Cvm Ariſt. antiquorum falſam recitauit reſponſionem; ad ſuum argumentum omne ipſam impugnat, ducendo antiquos, ad tria inconuenientia, ſed nota, quòd antiqui pro confeſſo habent, quòd ſcire definitum in ſeptimo textu, ſit bene definitum: quod ſcilicet eſt per cauſam notam nobis, & natura, aſſeruot etiam, & aliud, quòd non datur aliud ſcire, niſi illud, quod eſt per demóſtrationē ſimpliciter, & omne quod ſcitur, non ſcitur, niſi per demonſtrationem ſimpliciter, & non datur aliud ſcire, præter hoc, dicebant etiam, quòd vterque proceſſus, ſcilicet tàm à præmiſſis ad concluſionem, quàm a concluſione ad præmiſſas, eſt demonſtratiuus ſimpliciter, quibus præhabitis, reſutando antiquorum ſolutionem, ſic dicit (ſi verò ſic) idest, ſi hæc ſolutio data ab antiquis, ad meam rationem eſſet vera, ſequæretur hoc falſum, quòd ſcire ſimpliciter, non eſſet bene definitum, ideò primum conceſſum a vobis eſſet falſum, & ſequitur aliud contra vos, quòd non eſſet vnum ſcire: ſed duplex, aut non erit demonſtratio ſimpliciter; altera quæ fit ex nobis notioribus, idest ſequitur aliud falſum, contra vos, quòd non erit vterque proceſſus demonſtratiuus ſimpliciter, igitur quaſi dicat Ariſtoteles ſi daretur circulus in demonſtratione ſimpliciter: idem eſſet notum, & ignotum, prius & poſterius, præmiſſa, & concluſio, demum principium, & finis, quod falſum eſt, & impoſſibile. ¶ Sed dubitant Doctores circa illud,

Dub. quod dicit Ariſtoteles dicit, enim Ariſt. quòd demonſtratio quia procedit eo modo, quo procedit inductio, hoc enim a veritate alienum eſſe videtur, & probatur: quoniam 2. priorum 23. & 24. inductio differt a demonſtratione quia: in modo notificandi: quoniam per demonſtrationem quia, notificatur naturaliter ignotum, & per inductionem fere notum. ¶ Amplius inductio eſt inſtrumentum topicum, 1. top. 10. demonſtratio, eſt inſtrumentum demóſtratiuum, 1. poſteriorum 95. ergo ſunt duo valde diuerſa, inſtrumenta habent enim diuerſos fines, vnde oritur ratio ab vnitate, & finis diuerſitate: ſumitur vnitas & inſtrumentorum diuerſitas, ſed finis demonſtrationis quia: & finis inductionis ſunt diuerſi, ergo diuerſa eſt demonſtratio quia, ab ipſa inductione. ¶ Soluunt dicentes, quòd Sol.

inductio ſecundo priorum capite de inductione, & 2. cæli 49, 59. eſt duplex, alia eſt topica, alia verò eſt inductio demonſtratiua, illa enim quæ eſt demonſtratiua, coincidit cum demonſtratione quia non autem illa, quę eſt topica. ¶ Dices, quarè dixit Ariſtoteles, eo Dub.

modo, quo inductio facit notum potius, ſub nomine inductionis, loquendo, quàm ſub nomine demonſtrationis quia? ¶ Dicas, ne per Sol.

ignota procedat: quoniam adhuc non fuit facta mentio de demonſtratione quia: de qua conſideratur in textu 95. & quoniam de inductione tractauit in 2. priorum. ¶ Vel dicendum, ſicut aſſerit Auer. in com. quòd Ar. Alia ſol.

loquitur ſimilitudinaliter, quando dicit, veluti inductio facit notum: quoniam ſicut inductio à ſingularibus, tendit ad vniuerſale: ſic demonſtratio quia à ſenſatis ad cauſas ſenſatorum, & hoc pro exemplo poſuit, Ariſto. non quòd ita ſit, non aſſerendo, quòd demonſtratio quia eſt inductio, notando potius proportionem, quàm identitatem.

Accidit autem dicentibus circulo, demonſtrationem eſſe: non ſolum, quod nunc dictum eſt: ſed nil aliud dicere, quàm quod hoc eſt, ſi hoc eſt, ſic autem omnia facile monſtrare. Tex. 24

Postqvam Ariſt. declarauit, quòd demonſtratio circularis, eſt impoſſibilis, quod probauit ratione poſterioriſtica: nunc rurſus inſtat grauius, contra circulum, per rationem prioriſticam, dicens quòd ſicut demonſtratio circularis eſt, impoſſibilis: ſic etiam impoſſibilis eſt, reciprocus ſyllogiſmus, quaſi dicat, quòd ſicut non poteſt fieri circulus in demonſtratione ſimpliciter; ſic etiam non poteſt fieri, in ſyllogiſmo: per hoc medium prioriſticum. quoniam petitio principij, 2. priorum 17. per ſe, deſtruit ſyllogiſmum: per accidēs verò deſtruit demonſtrationē, vnde. ¶ Diui- Diuiſio

ditur iſte textus, in duas partes. In prima Epi tex.

logando, quod dixit, infert, quòd ſi daretur circularis demonſtratio; daretur petitio principij, quæ deſtruit naturam ſyllogiſmi. quoniam demonſtraretur idem, per idem. quæ oſtenſio. vltra quòd peteret, non eſſet ratio artificialis. quoniam eſt ratio facilis. vt hoc eſt, quia hoc eſt. nam quod eſt artificiale, eſt difficile, 1. metaphyſi. in prologo. In 2. parte ibi (manifeſtum autem eſt). probat in terminis prioriſticis: quoniam ratio prioriſtica, eſt,

quòd ſi daretur circulus, daretur petitio principij. ratio quæ per ſe deſtruit ſyllogiſmum; quoniã definitio propria ſyllogiſmi 1. priorũ: cap 2. eſt vt ex pręmiſſis notis inferat ignotũ. modo per circulum demõſtraretur idem: per idem. veluti hoc eſt, quia hoc eſt, quod totum petitio eſt, 7. met. 59. quo igitur ad primum ait Ariſt. ſic (accidit autem dicentibus, circulo demonſtrationẽ, eſſe non ſolum quod nunc dictum eſt,) ideſt illis, qui dicunt, quòd datur demonſtratio circularis, non ſolum accidit, (quod) ideſt, illud abſurdum quod, (nũc) ideſt in textu 22. (dictum eſt,) ideſt declaratum eſt, ſcilicet quod ſi daretur circulus in demonſtratione ſimpliciter; tunc idem reſpectu eiuſdem eſſet prius. & poſterius, eodẽ modo. quod eſt impoſſibile. (ſed nil aliud dicere, quàm quòd hoc eſt. ſi hoc eſt.) ideſt ſed ſequeretur aliud abſurdum, & impoſſibile, quod daretur prologus, probatio eiuſdem de eodem. quæ eſt petitio principij. Verbi gratia, ſocrates eſt, quia ſocrates eſt; homo currit quia homo currit. Vnde idem eſſet ſyllogiſmus, & concluſio. medium, & quæſitũ. & idem demonſtraretur per ſe ipſum, vt cur mundus eſt æternus. quia eſt æternus. (ſic enim facile eſſet, omnia monſtrare). ideſt ſic eſſet ratio vulgaris, quia ratio facilis. 1. met. 3. non artificialis, & hac ratione circulari, omnia ſcirentur de facili. & non darentur inſtrumenta appropriata, ſcilicet definitio ad cognitionẽ ſubſtantiæ. & demonſtratio ad cognitionem accidentis. nec ſyllogiſmus topicus, ad opinionem: nec elenchus, ad apparentiam, nec poeticus ad fictionem, nec rethoricus, ad perſuaſionẽ, nec inductio, nec exẽplum, nec enthimema. denique non daretur ſyllogiſmus, qui ex notis notificat ignotum; quoniam per circulum, idem notificatur, per idem; aut notum, per notum, aut ignotum, per ignotum. & ſic eſſet ratio leuis, non determinata ad vnum quæſitum. non artificialis, ſuperuacanea, ocioſa, non obediens arti. nec ſcientiæ. ergo expellenda ab arte, & derogandа, & per conſequens. qui circulũ concedunt: tamquam ignorantes, & non ſcientifici habentur. ¶ Sed dubitãt Doctores, quid

Dub. eſt inſtrumentum facile, & ratio facilis. ¶ Dicunt, quòd inſtrumentum, facile eſt inſtrumentum, non ſcientificum, & ratio non ſcientifica; vt eſt ratio topica: & rethorica. *Sol. aliquorũ.*

Cõfutatio. ¶ Sed errant quidem, quoniam rationes topicæ, non ſunt ſcientificæ; & tamen non ſunt faciles; nam rationes topicæ, ſunt artificiales ſyllogiſmi: & tamen hic non ſumpſit rationem facilem ſyllogiſticam; ſed deſtruentem ſyllogiſmum.

Veritas ¶ Nota pro veritate, quòd quando Ariſt. & Auer. 1. top. 1. & 1. poſt. in prologo & 2. poſt. 37. vocant rationes topicas, rethoricas, & ſimiles rationes faciles, vocant reſpectu demonſtrationis. per quam difficile eſt ſcire. ſi ſcimus, vel non, vt dicit Ariſt. 1. poſt. 72. & ſic rationes topicæ præcedunt rationes demonſtratiuas: quoniam ſunt facilẽs, vt in 4. quæſito poſt. aſſerit Auerr. & non propter hoc ſequitur, ꝙ non ſunt artificiales, vt ſumpſit hic Ariſt. rationem facilẽ: & ideo dixit 1. priorum 23. & 1. top. cap. 9. inductionem facile monſtrare, ſcilicet reſpectu ſyllogiſmi: qui difficilius oſtendit. quoniam oſtendit naturaliter ignotum, propterea eſt dicendum, quòd ratio facilis, ad omnia quæſita: quam hic intendit Ariſt. eſt ratio inartificialis, & vulgaris communis omnibus, qua vulgares idiotæ faciliter vti poſſunt ad omnia; non eſt artificialis. primo, quia ſine arte, facilis vulgaris eſt. ſecundo, quia indeterminatum finem habet, quod eſt contra artem: nam omnis artificialis ratio propriũ finem habet: quoniam duo requiruntur ad artificiale inſtrumentum. Primum eſt, vt habeat definitionem non vulgatam omnibus: ſicut ſentire. nam artificialia, nõ vulgata ſunt, ſed labore acquiruntur. Secundum quod requirunt, eſt vt ſint ad proprium finem terminatum: non indeterminatum: & hoc modo 2. de gen. 7. vocauit antiquos, facile enunciantes. ideſt ſine arte, ſiue ſine inferte. ¶ Sed *Dub.*

circa dicta. Dubitatur ait enim Ariſt. quòd ſi circulus daretur, tunc ſequeretur probatio eiuſdem, de eodem. vt quare homo eſt homo. videtur, ꝙ Ariſt. incidit in id, quod aufugit. quoniam 1. phyſicorum 42. volẽs reddere cauſam: quare principia non fiunt ex alijs, Reſpondet. & dicit quoniam ſunt principia. Ecce modo, ꝙ clare petit, & probat idẽ per idem. & facili ratione vtitur. ergo antiqui imitantes Ariſt. arguendi, non veniunt.

¶ Dicitur, ꝙ nulla eſt petitio. quoniam clare *Sol.* patet, tunc enim eſſet petitio, & ratio facilis; quando Ariſt. dixiſſet: quare principia ſunt principia, ſi reſponderetur, quia ſunt principia. ſed quoniam dixit ibi; quare principia non fiunt ex alijs, Reſpondens dixit. ꝙ non fiunt ex alijs. quoniam ſunt principia. quoniam de ratione principij eſt primum eſſe 5. metaph. primo. quia non dependet ab alio: & omnia ab ipſo, vt manifeſte Ariſt. teſtatur 1. phyſic. 42.

Manifeſtum, autem quòd hoc contingit, tribus terminis poſitis, per multos, namque aut per paucos reflecti, dicere nihil differt; per paucos autem, aut duos. quoniam enim a. exiſtente, ex neceſſitate ſit. b. hoc autem ipſum. c. A. exiſtente erit. C.

POSTQVAM

Postqvam Ariſt. dixit, ꝙ ſi circulus daretur, tunc ſequeretur petitio principij. idem enim demonſtraretur, per idem. quod oſtendit eſſe impoſſibile in demonſtratione. nunc vult manifeſtare etiam hoc, eſſe impoſſibile: non ſolum in demonſtratione. ſed etiam eſſe impoſſibile in ſyllogiſmo; qui conſtat ex tribus terminis. qui pauciſſimi ſunt: vt ait Auerr. pauciſſimi, quoniam 1. priorum cap. de prima figura ſyllogiſmus cathegoricus, ad minus ex tribus terminis. & duabus propoſitionibus conſtat: & vt in textu 26. dicet aſſerit. ergo Ariſt. quòd hoc contingit. ſcilicet probatio eiuſdem: de eodem. ſi daretur ſyllogiſmus circularis; manifeſtum ſcilicet in ſyllogiſmo ſimplici, & cathegorico. qui fit ex tribus terminis. ſed quia aliquis diceret, ꝙ ſyllogiſmus circularis, poteſt fieri in pluribus terminis: quàm in tribus, & paucioribus, tribus. huic Reſpondet Ariſt. & dicit, (per multos namque), ideſt per pauciores tribus. reflecti diceres nihil differt), ideſt ſiue ſumas tres terminos, ſiue plures, ſiue pauciores. idem ſequitur, ꝙ daretur petitio: & probatio eiuſdem, de ſe ipſo, ſi daretur circularis ſyllogiſmus, & quoniã dixit per paucos, ideſt pauciores tribus. diceret aliquis, ſi per pauciores, ergo per vnum. Reſpondet Ariſt. & dicit (per paucos autem, aut duos,) ideſt ad minus per paucos, intelligas duos: quoniam ex vno nihil infertur; ſicut dicet in textu 26. & reflexio, ideſt circulus, per paucos: quam per duos, nõ eſt ſyllogiſtica, Auer. excuſat Ariſto. quare dixit ad minus ex duobus, & dicit, ꝙ licet intẽtio Ariſt. ſit deſtruere reciprocationem in ſyllogiſmo cathegorico: tamen dixit hoc. Si aliquis diceret, ꝙ daretur ſyllogiſmus ex vna præmiſſa; quaſi dicat contra iſtum, non ꝙ ſit iuuans ad deſtruendam circularem demonſtrationem. verum manifeſtior ſit euerſio ex paucioribus præmiſſis. quàm ex pluribus, dicit Auer. his Dubitationibus abſolutis. cum mens Ariſt. ſit deſtruere circulum in ſyllogiſmo conſtante, ex tribus terminis: ponit ſyllogiſmum conſtantem ex tribus terminis, & dicit. Verum pro facili intelligentia. Nota ꝙ Ariſto. more ſuo, primo ponit minorem, deinde maiorẽ, vltimo concluſionem. Inquit enim Auerr. ꝙ Ariſt. accipit. b. pro medio. A. pro minori. c. pro maiori & dicit: quoniam enim a. exiſtente, ex neceſſitate ſit. b. hęc eſt minor. quę hoc modo intelligitur. omne. a. eſt. b. ponit maiorem, & dicit, (hoc autẽ ipſum. c.) omne. b. eſt. c. nam per ly (hoc). b. debemus intelligere, infert concluſionem, & dicit (. A. exiſtente erit. c.) ideſt ergo omne. a. eſt. c. ſed vt facilius intelligant omnes hunc ſyllogiſmũ, primo ſumatur maior, ſumendo. b. pro medio. c. pro maiori. A. pro minori. quãdo dicit Ariſt. (hoc autem ipſum. c.) ideſt omne. b. eſt. c. ſumas modo minorem primo poſitam: quæ eſt illa, (. a. exiſtente. b. erit dicendo. ſic omne. a. eſt. b. ſequitur concluſio. ergo omne a. eſt. c. & ſic factus eſt ſyllogiſmus talis ex tribus terminis, nõ pluribus, nec paucioribus. omne. b. eſt. c. omne. A. eſt. b. ergo omne. a. eſt. c.

Si itaque A. exiſtente, neceſſe eſt b. eſſe, hoc autem exiſtente ipſum. A. hoc enim erat circulo.

Cvm Ariſt. dixit, quòd ſi daretur circulus, ſequeretur petitio principij, tam in ſyllogiſmo conſtante ex tribus terminis: quàm in ſyllogiſmo conſtante ex duobus terminis, & poſuit ſyllogiſmum conſtantem ex tribus terminis: in quo non probauit, quòd ſi in ipſo daretur circulus, ſequeretur probatio eiuſdem de eodem: petitio principij. quoniam probabit in textu ſequenti, nunc probat in ſyllogiſmo conſtante ex duobus terminis, ꝙ ſi daretur circulus, eſſet petitio principij. & dicit, (ſi itaque. A. exiſtẽte neceſſe eſt b eſſe) ideſt ſi omne. a. eſt. b. (hoc autem) ſcilicet. b. exiſtente ipſum. a. & ſi omne. b. eſt. a. ergo ſequitur in his duobus terminis: quaſi dicat Ariſto. ꝙ omne. a. eſt. a. nam ſi omne. a. eſt. b. & omne. b. eſt. a. ergo omne. a. eſt. a. aſſignat cauſam, (quoniam hoc erat circulo,) ideſt demonſtrando medium per concluſionem, & cõtra ergo ſi omne. a. eſt. a. eſt probatio eiuſdem de eodem, petitio principij: quæ ratio, non ſolum deſtruit demonſtrationem, ſed etiam ſyllogiſmum. ¶ Sed dubitatur nam dicit Auer. 3. phyſicorũ t 2. & in Epit. log. cap. de definitionibus nec non 2. poſt. 20. ſi diffinitum eſſe, fuerit ignotum: & definitio illius definiti, fuerit nota: tunc definitum eſſe probatur, per definitionem. Sed definitio, & definitum, 1. phyſicorum 5. & 7. met. 40. ſunt idem. ergo idem probatur, per idem. ex quo ſequitur, quòd probatio eiuſdem de eodem, eſt optima, & ſcientifica. ¶ Dicitur, quòd definitio, & definitum ſunt idem ſubiectu tantum: & non ſunt idem ſubiecto; & ratione. primo modo idem poteſt probari de eodem, non ſecundo modo: quoniam ſi illud, quod eſt idem ſubiecto; & ratione probaretur de eodem: tunc eſſet nugatio: & petitio principij. ¶ Amplius omnia quæ ſunt in deo, & demonſtrantur de Deo, ſunt vnum. & idem, quòd Deus. ſed actus purus, & infinitus ſunt in Deo. & demonſtrantur de Deo, ergo actus purus, & infinitus ſunt idem, quòd Deus. ergo Deus demonſtratur de Deo. ergo petitio in principio, quo modo ergo dicit Ariſt.

Dub.

Sol.

Dub.

quòd

quòd nõ datur probatio eiuſdem de eodem, & per conſequens petitio principij? ¶ Dicitur gloſando maiorem, ꝙ omnia quæ ſunt in Deo, ſunt idẽ ſubiecto cũ Deo, ſed non ſunt idem ſubiecto & ratione: ſi enim eſſent idem ſubiecto, & ratione cum Deo: tunc ſequeretur argumentum.

Sol.

Tex.25 *Ponatur. a. in quo. c. dicere igitur. b. exiſtente. a. eſſe, eſt ipſum c. eſſe, dicere, hoc autem quoniam. a. exiſtente ipſum. c. eſt c, autem ipſi a. idem, quare contingit dicere circulo aſſerentes, eſſe demonſtrationem, nihil alterũ, quàm quòd. a. exiſtente. a. eſt ſic autem facile eſt, omnia monſtrare,*

Poſtquam Ariſt. probauit in ſyllogiſmo conſtante ex duobus terminis, ꝙ ſi daretur circulus: tunc daretur petitio principij: idem enim probaretur de eodem quod eſt in fine abhominationis. teſte Auerroe 1. priorum cap. 7. nunc vult probare hoc. idem ſequi in ſyllogiſmo conſtante ex tribus termi nis, & dicit, (ponat. a. in quo. c.) ideſt qm̃ in primo ſyllogiſmo. c. erat maius extremũ concludendũ, de. a. minori extremo mediãte. b. medio termino, nũc dicit (ponat. a. in quo. c.) ideſt in ſecũdo ſyllogiſmo facias, vt. a. ſit maius extremum, & . c. ſit minus extremũ, & ſicut in maiori propoſitione primi ſyllogiſmi dicebamus, omne. b. eſt. c. in ſecundo ſyllogiſmo. facias hoc modo omne. b. eſt. a. (dicere igitur. b. exiſtente. a. eſſe) ideſt dicas omne. b. eſt. a. (eſt ipſum. c. eſſe dicere) ideſt in minori dicas, omne. c. eſt. b. (hoc autem quoniam. a. exiſtente ipſum. c. eſt) ideſt ſi in concluſione primi ſyllogiſmi dicebatur, ergo omne. a. eſt. c. nunc in ſecundo ſyllogiſmo dicitur. ſic ergo omne. c. eſt. a. dicere enim omne. a. eſt. c. & omne. c. eſt. a. ergo ſequitur, ꝙ omne. a. eſt. a. & ſic idem de eodem, & vera ſequitur petitio principij, (quare contingit dicere circulo aſſerentes eſſe demonſtrationem, nil aliud, quàm quòd. a. exiſtente. a. eſt & ſic facile eſt omnia monſtrare.) ideſt ſequitur quod verum eſt id; quod propoſuimus probandum in principio 24. textus. quòd nõ ſolũ contingit dicere circulo dicentibus demonſtrationem eſſe. quòd idem eſſet prius, & poſterius: ſimul reſpectu eiuſdem, & notũ; & ignotũ, præmiſſa, & concluſio: quod quidem vera eſt petitio principij: & leuis ratio: non artificialis, nec ſcientifica. Verum pro faciliori intelligẽtia eorum, quæ dicit Ariſt. ſcilicet quòd ſi daretur circulus: tunc eſſet probatio eiuſdem de eodem. ponas in ordine vtrumque ſyllogiſmum. hoc modo videlicet ſumendo. b. pro medio. c. pro maiori. a. pro minori dicẽdo ſic omne. b. eſt. c. omne. a. eſt. b. ergo omne. a. eſt. c. & iſte eſt ſyllogiſmus factus in textu. 24. modo accipias. a. & facias, vt ſit maius extremum; & accipias. c. & facias quod ſit minus extremum, & componas ſyllogiſmum: hoc modo omne. b. eſt. a. omne. c. eſt. b. ergo omne c. eſt. a. in primo ſyllogiſmo fuit dictum in concluſione, quòd omne. c. eſt. a. & in ſecundo dicitur in concluſione, ꝙ omne. a. eſt. c. ergo ſequitur, ꝙ ſi. c. eſt. a. & . a. eſt. c. ergo. a. eſt. a. dicere. a. eſt. a. eſt prædicatio eiuſdem de eodem nugatio, & vera petitio. ergo ſequitur, ne accidant tot inconueniẽtia, vt omnino circulus ab arte remoueatur, vnde fiat hæc ratio demõſtratiua. 2. priorũ cap. de petitione Auerr. petitio in arte, non datur; ſed circulus. (vt probatum eſt) petitio. ergo in arte circulus non datur. ¶ Sed Nouitius in arte dicet, ego non intelligo, has litteras. b. c. A. vellem exemplum in terminis notis. ¶ Vt nouitijs ſatisfaciam, affero exemplum in terminis notis; & accipiatur. homo. pro medio termino. riſibile. pro maiori extremo. & rationale. pro minori extremo. dicendo ſic. omnis homo, eſt riſibilis. omne rationale. eſt homo. ergo omne rationale eſt riſibile, accipias modo riſibile, quod eſt maius extremum, & facias vt ſit minus extremum, & rationale quod eſt minus extremum, facias, vt ſit maius extremum; hoc modo, videlicet omnis homo, eſt rationalis. omne riſibile eſt homo. ergo omne riſibile, eſt rationale. Nota modo, in prima concluſione fuit dictum: quòd omne rationale eſt riſibile, & in ſecunda concluſione: nunc dicitur, quòd omne riſibile, eſt rationale. ergo ſequitur, quòd omne rationale, eſt rationale, & ſic idem de eodem. & vera petitio principij, & hæc ſint dicta pro facili intelligentia.

Petitio.

Tex.26 idem 2. priorum cap 5.

Verum, neque hoc poſſibile præterquàm in ijs. quæcumque ſe inuicem conſequuntur, quemadmodum propria.

Poſtquam Ariſto. fecit duas rationes contra antiquos, vnam poſterioriſticam, aliam vero prioriſticam, probantes, non dari circulum. nunc facit tertiam. rationem contra antiquos, ꝙ non omnia quæ ſciuntur, demonſtratione circulari ſciuntur, cauſa huius intentionis eſt. quoniã Antiqui duo affirmabant, primũ ꝙ datur circulus: Secundum quòd omnia ſciuntur, per circulum, ex quo cum Ariſt. refutauit primum dictum eorum per duas rationes, nunc conueniens eſt, ſecũdum dictum eorum confutare, & ſic tertiam adducit rationem, & nota, ꝙ hæc tertia ratio,

ſit in

fictin duobus textibus, in 26. & 27. ſicut, illæ ſupradictæ, ſed antequàm fiat hæc tertia ratio eſt ſciendum, quòd Ariſtoteles in hoc textu, præponit quædã prius, deinde, in textu ſequente format rationem: in hoc ergo textu, quatuor præponit, ex quibus pendet intelligentia tertiæ rationis, primum quod præponit hoc eſt, quòd ſyllogiſmus circularis, non poteſt fieri: niſi in terminis conuertibilibus, vt dictum eſt in ſecundo priorum capite quinto, ſecundum eſt, quòd ſyllogiſmus circularis non poteſt fieri ex vno termino, neq; ex vna propoſitione: ſed neceſſario ex tribus terminis, & duabus propoſitionibus, veluti aſſerit Ariſtoteles in libro de motu animalium: capite quarto, & primo poſteriorum 57. 76. & 134. nec non 1. priorum capite de prima, ſecunda, & tertia figura. & vt patet etiam ex definitione ſyllogiſmi, in 1. priorũ & 1. top. cap. 1. quod etiam innuit Ariſto. in textu cum dicit, (vno quidem igitur poſito) & ibidem aſſerit ex duabus propoſitionibus primis, & minimis: ideſt ad minus, ex duabus propoſitionibus primis, & minimis: ideſt ad minus, ex duabus propoſitionibus fit ſyllogiſmus: non intelligitur, ꝙ propoſitio ſit minima, & dicuntur primæ præmiſſæ, prius poſitæ, ſcilicet ante concluſionem: quæ ad minus duæ ſunt, non plures: nec pauciores. Tertium eſt, ꝙ circulus, non poteſt fieri: niſi in prima figura, & in primo modo primæ figuræ: quod innuit Ariſt. in textu quando dicit, (ſi igitur. a. quidem ad. b. & ad. c. ſequitur) Quartum eſt, ꝙ Antiqui dixerunt dari circulum, vt omnia circulo ſciuntur. His ſic ſtã- *Diuiſio tex.* tibus. ¶ Diuiditur iſte textus in tres partes, in prima vna inſtantia particulari deſtruit ſecundum dictum Antiquorum, in 2. ibi (vno quidem igitur poſito), ſupponit ꝙ omnis ſyllogiſmus conſtat ex duabus propoſitionibus, in 3. ibi (ſi igitur) declarat quòd no poteſt fieri niſi in ſyllogiſmo conſtante ex terminis conuertibilibus; quo igitur ad primum, Ariſto. deſtruens ſecundum dictum Antiquorum; ſic dicit (Verum, neque hoc poſſibile præter quàm in ijs, quæcumque ſe inuicem conſequuntur): quaſi dicat: ſi nos concedimus, ꝙ circulus poteſt fieri. hoc eſt ꝙ vnus terminus poteſt demonſtrari per reliquum dicimus ꝙ non poteſt fieri in omnibus terminis,) ſed in ijs, qui ad inuicem ſe conſequuntur), ideſt in terminis cõuertibilibus, qui continuo poſſunt eſſe ſubiecta, & prædicata vt recte inquit Auerr. 1. poſt. 142. & ſic falſum eſt dictũ antiquorum vniuerſaliter, quòd omnia circulari demonſtratione ſciuntur, & ſi quæres, qui ſunt termini conuertibiles, exemplificat & dicit. (quemadmodum propria.) ideſt prædicata propria. ¶ Dices prædicata propria ſunt duobus modis. accidentia propria eſſentialia, & propria ſubſtantialia. vt ſunt ſpecificæ differentiæ. & definitiones 1. top. 4. & in hoc commento Auer. quæ prædicata propria, hic intelligit Ariſto? ¶ Dicitur, quòd intelligit vtraque. ¶ Quæres, vbi in quibus, & quo modo fit, & eſt poſſibilis demonſtratio circularis? ¶ Hæc dubitatio longa quidem indigeret perſcrutatione, breuiter tamen veritatem determinando, dicimus, ꝙ demonſtratio circularis, ab Ariſt. conceditur. & negatur conceditur in terminis conuertibilibus, & negatur in terminis non conuertibilibus. Verum nota, ꝙ non ſufficit dicere, ꝙ demonſtratio circularis fit in terminis conuertibilibus ſolum. quoniam ſequerentur contra Ariſt. illamet. abſurda: quæ fuerunt facta ab Ariſt. in tex. 22. contra Antiquos, ſcilicet, ꝙ idem eſſet prius. & poſterius. notum, & ignotum. præmiſſa, & concluſio. ſed etiam requiritur, vt circulus fiat, non in vna ſpecie demonſtrationis, veluti Antiqui dicebant: ſed inter diuerſas ſpecies demonſtrationis. ¶ Dices, inter quas ſpecies demonſtrationis, ſi nõ inter omnes? ¶ Dicas, non inter demonſtrationẽ ſimpliciter, & propter quid, nec inter ſimpliciter, & quia; ſed inter propter quid, & quia. non in vna. ſine alia. ſed nota, quòd neque datur circulus, inter omnes ſpecies, demonſtrationis propter quid, & quia: ſed tantum inter propter quid, & quia analogicæ, non autem æquiuocæ dictas. ¶ Dices, demonſtratio circularis fit in aliqua figura, & ſi fit, in aliqua figura, vel in prima, vel in ſecunda. vel in tertia? ¶ Dicas, quòd fit in prima figura, & nõ in omnibus modis primæ figuræ: ſed tantũ in primo modo primæ figuræ. ¶ Dices demonſtratio propter quid, eſt demonſtratio ſimpliciter, ſic enim vocatur ab Auerr. in Epit. log. cap. de qual. faciendi demon. & in 1. poſter. 99. ergo ſi circulus fieri poteſt inter demõſtrationẽ propter quid. & quia. ergo fit inter demonſtrationem ſimpliciter, & quia. ¶ Dicitur, quòd demonſtratio propter quid, ab Auerr. vocatur ſimpliciter, non quia vno medio. abſoluit vtrumque quæſitum, ſcilicet eſſe, & cauſam; ſed quoniam habet medium, quod eſt cauſa, 1. poſt. 95. quæ cauſa eſt nota ſimpliciter 1. phyſic. 2. ideſt naturaliter 1. poſt. & 12. & ſic differt demõſtratio ſimpliciter. propter quid. ¶ Quæres quomodo fit circulus inter demonſtrationem quia, & propter quid? ¶ Pro intelligentia. Nota quòd inter demonſtrationem quia, & propter quid, reperitur ordo. ſicut reperitur inter quæſita quia, & propter quid; non enim poteſt quæri propter quid: ſi primo non habetur quia

a. poſt.

Marginal notes (right column): *Petitio.* (beside "cata propria. ¶ Dices prædicata propria ſunt"); *Reſponſio.* (beside "intelligit Ariſto? ¶ Dicitur"); *Petitio.* (beside "do fit, & eſt poſſibilis demonſtratio circularis"); *Dub.* (beside "¶ Dices, inter quas ſpecies"); *Sol.* (beside "nes? ¶ Dicas"); *Dub.* (beside "¶ Dices, demonſtratio circularis"); *Sol.* (beside "in tertia? ¶ Dicas"); *Dub.* (beside "¶ Dices demonſtratio propter quid"); *Sol.* (beside "¶ Dicitur, quòd demonſtratio"); *Petitio.* (beside "¶ Quæres quomodo fit circulus"); *Reſponſio.* (beside "¶ Pro intelligentia").

2.poſt.1.& 7.met. 59.nec nõ 2.poſt.39.& 40. vbi ait, Ariſt.ſic(ſed non prius poſſibile eſt cognoſcere, ꝓpter quid, quàm quod) ſimiliter demonſtratio propter quid fieri nõ poteſt, ſi prius non ſit demõſtratio quia. vnde oportet adhoc vt fiat circulus inter vtramque, quòd prius fiat demonſtratio quia: deinde propter quid. & hæc eſt omne riſibile, eſt rationale. omnis homo eſt riſibilis. ergo omnis homo eſt rationalis. hæc eſt demonſtratio quia, in qua mediũ eſt effectus, vt eſt ipſum riſibile, per quem effectum; tamquã per medium notificatur cauſa: quæ cauſa eſt, ipſum rationale. Nota modo in his met terminis fiat demonſtratio, propter quid. accipiendo rationale, quod eſt cauſa, pro medio termino. & riſibile, quod eſt effectus pro quæſito. conuertẽdo maiorẽ, hoc modo dicens, videlicet omne rationale, eſt riſibile. omnis homo eſt rationalis. ergo omnis homo eſt riſibilis. Ecce modo iam factus eſt circulus: qm̃ id quod erat mediũ in demõſtratione, quia, factũ eſt quæſitum in demõſtratione propter quid, & id, quod erat quæſitum in demõſtratione quia: factum eſt

Dub. mediũ in demõſtratione. propter quid, & ſic factus eſt circulus. ¶ Sed dices. ergo idem eſt medium, & quæſitũ, notum, & ignotũ, quod quantũ ſit falſum, & impoſſibile quiſque vi-

Sol. deat Ariſt. 1. poſt. 22. ¶ Dicitur, ꝙ tunc ſequeretur dubitatio, qñ vno, & eodẽ modo, idẽ eſſet mediũ, & quæſitum, notum, & ignotũ. ſed diuerſo modo ſumptum. non eſt impoſſibile, nam licet rationale ſit quæſitũ in demonſtratione, quia. tñ in demõſtratione, propter quid non ſumitur, vt quæſitũ ſed vt mediũ notifi-

Dub. catũ per demonſtrationẽ quia. ¶ Sed dices, ſi hoc modo datur circulus, adhuc ſequitur petitio, conſequentia probatur. qm̃ ly rationale eſt quæſitũ, in demonſtratione quia; quæſitũ 2. poſt. 1. eſt ignotum, & per hoc quæſitũ concluditur, riſibile in demonſtratione propter quid: quod riſibile etiã eſt quæſitum. ergo à quæſito ad quæſitũ, ab ignoto ad ignotum. ergo vera petitio; Inter demonſtrationẽ quia, &

Sol. propter quid, non ergo datur circulus. ¶ Dicitur, ꝙ ly rationale, qñ ſumitur in demonſtratione propter quid, non ſumitur, vt quæſitũ ignotum. ſed ſumitur vt mediũ notificatũ per demonſtrationem quia. & ſic qñ procedimus ab hoc medio notificato, non procedimus ab ignoto ad ignotũ. ſed à noto ad ignotũ. & ſic nõ petimus; ſed potius optime demõſtramus.

Replica ¶ Dices cõtra, nam adhuc ſequitur petitio, qñ enim procedimus à rationali ad riſibile, in demõſtratione propter quid: procedimus à noto ad notũ, quod eſt petere 2. priorum cap. de petitione. probatur qm̃ riſibile eſt notũ. qm̃ eſt mediũ in demonſtratione quia, quod me-

diũ 1. poſt. 11. eſt notũ. ¶ Dicitur, ꝙ notitia eſt duplex, Alia cõfuſa, Alia diſtincta. teſte Auer. In Epit. log. cap. de partibus definitionis. quomodo debẽt eſſe notiores definito, quæ diſtinctione ſic ſtãte. dicimus, ꝙ ly riſibile, licet ſit notum: tñ nõ eſt notum notitia diſtincta, ſed notitia cõfuſa. & ſic mediũ in demõſtratione quia; eſt notum, & ignotũ. vnde qñ procedimus à rationali ad riſibile, in demonſtratione propter quid, procedimus à noto ad ignotũ. & ſic nõ eſt petitio. Et Nota artificiũ, quo vtitur Ariſt. qñ deſtruit opinionẽ antiquorũ, deſtruit. n. illã per inſtantiã topicam quæ erat ꝙ omniũ eſt demonſtratio circularis. notũ enim eſt, ꝙ inſtantia eſt duplex teſte Ariſt. 2. priorũ cap. de inſtantiis & 1. poſt. 91. Alia demõſtratiua. vt qñ deſtruitur vniuerſale affirmatiuũ, per aliud vniuerſale negatiuum. vt omne, per nullũ, & nullũ per omne. Verbi gratia, omnis homo eſt albus. deſtruitur per hanc; nullus homo eſt albus. & nullus homo eſt albus, deſtruitur, per omnis homo eſt albus, inſtantia vero topica eſt. qñ vniuerſale deſtruitur per particulare, vt hæc vniuerſalis affirmatiua deſtruitur per particularem negatiuã. ſic omnis homo eſt albus, aliquis homo, non eſt albus. Quo ſic ſtante, Ariſt. vtitur hoc artificio, videlicet deſtruit vniuerſalẽ affirmatiuã factã ab antiquis. quæ eſt hæc, omnium eſt demonſtratio circularis. ideſt tam conuertibiliũ, quã non conuertibiliũ, per hanc particularẽ negatiuã verã, dicens nõ conuertibiliũ non eſt de-

mõſtratio circularis. ¶ Dices quare Ariſt. vſus eſt potius inſtantia topica, quàm demonſtratiua? ¶ Dices, qm̃ contra aduerſariũ, & negãtes principia nota, debemus arguere topice, nõ demõſtratiue vt 1. phyſ. 8. teſtis eſt Auer. Petitio. Reſpõſio.

Vno quidem igitur poſito, quod numquam neceſſe eſt aliquid eſſe alterum, monſtratũ eſt, dico autẽ vno, qm̃ neque termino vno, neque poſitione vna poſita, ex duabus autẽ poſitionibus primis & minimis, cõtingit ſi quidẽ; et ſyllogizare.

POSTQVAM Ariſt. dixit, ꝙ ſi circulus fieri poteſt, non poteſt fieri; niſi in terminis conuertibilibus. Vnde deſtruxit antiquorum dictum, qui aſſerebant, omniũ eſſe demonſtrationẽ. nũc hoc probare intendit, ſed antequã hoc probat, accipit vnũ declaratum in libro priorum. ꝙ omnis ſyllogiſmus ad hoc, vt cõcludat ad minus cõſtat, ex duabus propoſitionibus, & non ex vna propoſitione, neque ex vno termino, & ait vno quidẽ igitur poſito. ꝙ nũquã neceſſe eſt, aliquod eſſe alterũ mõſtratũ eſt) ideſt quaſi dicat Ariſt. antequã probatur, ꝙ demonſtratio circularis, non ſit, niſi in terminis cõuertibilibus. præſuppono vnum,

quod declarauimus in libro priorum. ꝙ vno quidem poſito, numquam neceſſe eſt aliquod alterum eſſe,) ideſt ꝙ ex vno nihil ſequitur verum, quoniam ly (vnum) poteſt intelligi duobus modis: vnum ſcilicet terminum vnú, & vnum, ideſt propoſitionem vnam. ideo declaraſſe, & dicit. ſi neſcis quid intelligo per vnum; dico autem vno: quoniam neque termino vno, neque poſitione vna poſita, aliquid ſequitur, 2. poſt. 48. ſed ex duabus propoſitionibus primis, & minimis contingit; ſi quidem ſyllogizare, ideſt ad minus debent ſumi duæ propoſitiones; in numero ad hoc, vt contingat ſyllogizare, ideſt vt ſequatur cõcluſio. & ideo dixit, Ariſt. in libro de motu animalium, cap. 4. ꝙ ſyllogiſmus eſt oratio: in qua duabus propoſitionibus (poſitis) ideſt ordinatis, ex illis duabus, in numero non pluribus, nec paucioribus ſequitur concluſio: verum Nota, ꝙ vt concluſio ſequatur ex duabus propoſitionibus oportet, vt illæ duæ propoſitiones ſint ordinatæ in ordine, & figura aliter
Dub. concluſio, non ſequeretur ex ipſis. ¶ Dubitãt aliqui, & dicunt, nõ ne in entimemate ex vna propoſitione ſequitur concluſio? quomodo ergo dicit Ariſt. ꝙ ex vna propoſitione, nihil ſequitur? Similiter in exemplo, ex vno ſingulari infertur aliud ſingulare, & in inductione omnia ſingularia habent vim vnius medij; &
Sol. tamen ſequitur aliud. ¶ Dicunt, & primo notant vnum ex Auerr. 1. priorum 28. ꝙ conſequentia eſt duplex. Alia per ſe; Alia per accidens, illa, quæ eſt per ſe, eſt ſolius ſyllogiſmi, qui ex noto infert per ſe ignotum, & hæc eſt conſequentia per ſe, illa vero quæ eſt per accidens, eſt enthimematis exempli, & inductionis. quæ inſtrumenta ad hoc, vt per ſe inferant: indigent, vt reducãtur ad ſyllogismú: quoniã non inferũt, niſi id, quod eſt ferè notũ, vt ait Auer. 2. poſt. 23. dixit Ariſt. ſyllogiſticè ſequi: vt limitaret ſe, quia Alio modo ſequitur aliquid, ſed nõ neceſſitate ſyllogiſtica, & per ſe; ſed per accidens. & ideo dicit Auerr. ex vno nihil ſequitur per ſe; cõſequentia per ſe, vt ex vno naturaliter noto, non ſequitur aliud ignotum conſequentia per ſe; ſed quaſi dicat conſequentia per accidens; ex vno, non aliud ignotũ, ſed ſcire notũ; ſicut in enthimemate. Amplius dicit Ariſt. ꝙ in demonſtratione, ad minus duæ propoſitiones debẽt ſu-
Dub. mi, non plures, nec pauciores. ¶ Dices contra demõſtratio fit ex propoſitionibus immediatis, 1. poſt. 9. ſed propoſitiones immediatæ, ſunt elementa 1. poſt. t 56. elemẽta ſunt quatuor 2. de gen. & cor. 22. & t 6. 2. phyſ. t. 3. cæli 1. ergo demõſtratio fit ex quatuor propoſi-
Sol. tionibus. ¶ Dicitur, ꝙ qñ dicit Ariſt. ꝙ propoſitiones ſunt elementa, non intelligit elemẽta ſublunaria, vt ſunt ignis, aer, aqua, & terra. ſed denotat, ꝙ propoſitiones, debent eſſe immediatæ, primæ. ſicut ſunt prima elementa, & prima principia, quæ non fiunt ex alijs. vt 1. phyſicorum 42. teſtis eſt Ariſtoteles.

Si igitur, & .a. ſequatur ipſi .b. et c. & hęc ex ſe inuicem, & ipſi .a. ſic quidẽ cõtingit ex inuicẽ monſtrare omnia petita, in prima figura. quẽadmodũ monſtratum fuit in ijs; quæ de ſyllogiſmo monſtratũ autẽ eſt, & ꝙ in alijs figuris, aut non fit ſyllogiſmus, aut non de acceptis.

CVM ſumpſerit vnum declaratũ in libro priorũ, ſcilicet, ꝙ ſyllogiſmus ad minus fit ex duabus præmiſſis, nunc vult applicare, ꝙ tantũ in terminis conuertibilibus fit circulus: verum hunc ordinem ſeruat, quem ſeruauit 1. priorum, cap. de prima figura ſcilicet primo ſumit, a. pro maiori extremo. b. pro medio. c. pro minori extremo, & dicit ſi igitur &. a. ſequatur ipſi. b. & c. & hęc ex ſe inuicem ipſi. a. ſic quidem contingit ex ſe inuicẽ monſtrare omnia petita in prima figura: ideſt circularis demonſtratio eſt poſſibilis; qñ. a maius extremum ſequitur, ipſi. b. & c. ideſt conuertitur cũ. b. medio termino, & c. minori extremo, & hæc ex ſe inuicẽ, ipſi. a. ideſt & medium. b. & minus. c. conuertuntur cum. a. maiori extremo, & ſic ex ſe inuicẽ, ideſt & qñ conuertuntur, contingit monſtrare omnia petita in prima figura: vt monſtratũ eſt in his, quæ de ſyllogiſmo) ideſt vt dictũ fuit in lib. priorum 2. cap. 5. vbi declaratũ eſt: ꝙ aut non fit ſyllogiſmus in alijs figuris, aut ſi fit, nõ de acceptis, ideſt non fit ex cõuertibilibus. ¶ Nota, ꝙ dixit (petita in primæ figura,) ideſt ad hoc, vt fiat conuerſio, neceſſe eſt, vt termini ſint conuertibiles, iſta ſunt petita, ideſt requiſita, dixit in prima figura: quoniam in alijs non poteſt fieri circulus, quod inquit Auerr. dum opportunũ fuerit, ideſt no ſemper, & in omni modo: ſed quando fuerint omnia requiſita, ſcilicet ꝙ termini ſint conuertibiles & in primo modo, primæ figuræ dixit. ꝙ in alijs figuris vel non fit ſyllogiſmus circularis, vel nõ de acceptis, ideſt quaſi dicat Ariſt. neque poteſt fieri in ſecunda figura, neque in tertia, nõ in ſecunda. qm̃ per concluſionem negatiuã, quã ſemper concludit, nõ poſſumus mõſtrare affirmatiuam præmiſſam, quæ ponitur in illo ſyllogiſmo in tertia verò quoniam concludit particulariter, ex illa poſtea, non poſſumus præmiſſam vniuerſalem, quæ ponitur in illa figura. dixit. (aut non de acceptis,) ideſt licet poſſit fieri circulus, in ſyllogiſmo ſecundæ, & tertiæ figuræ, non tamen deinde concludimus quæſitum propoſitum.

nam

nam non concluditur in ſecundo proceſſu, acceptum in primo proceſſu, quoniam in primo proceſſu accipimus in ſecunda figura vnã propoſitionem affirmatiuam, alteram negatiuam deinde in ſecundo proceſſu, à concluſione ad præmiſſas, non concluditur. quod acceptum eſt, ſcilicet affirmatiua ſimiliter in tertia figura, non concluditur quod acceptũ eſt, & hoc dicit quando dicit, (aut non de acceptis) Auerr. in com. declarat. quomodo fit reciprocatio, & dicit hoc pacto, accipiẽdo cõcluſionẽ primi ſyllogiſmi, pro maiori, & oppoſitũ alterius præmiſſarũ pro minori. & ſic oſtẽditur altera præmiſſarũ primi ſyllogiſmi, vbi eſt intelligendũ, ꝙ per oppoſitum alterius præmiſſæ, debemus intelligere cõuerſam minoris, cõuerſa enim eſt oppoſita conuertẽtis, & primus ſyllogiſmus ſit iſte, accipiendo. a. loco maioris. b. loco medij &. c. loco minoris dicẽdo omne. b. eſt. a. omne. c. eſt. b. ergo omne. c. eſt. a. accipias omne. c. eſt. a. quæ eſt concluſio primi ſyllogiſmi, & facias vt ſit maior ſecundi ſyllogiſmi, & dicas omne. c. eſt. a. accipias conuerſam minoris primi ſyllogiſmi, quæ eſt iſta omne. b. eſt. c. & ſic concludis maiorẽ primi ſyllogiſmi pro concluſione ſecundi, & dicas omne. b. eſt. a. & ſic oportet, vt dicit Ariſt. ꝙ termini ſint conuertibiles, aliter non fiet reciprocatio. Sed eſt ſciendũ, ꝙ nonnulli, qui hanc prouinciã profitentur, ex hoc textu 26. ſumunt; ꝙ concluſio nõ eſt de eſſentia ſyllogiſmi, & pro eorum opinionis confirmatione vtuntur hoc textu tantũ, nobis autẽ in gratiam eorum, hanc poſitionẽ rationibus corroborare, viſum eſt.

Quæſtio an cõcluſio ſit de eſſentia ſyllogiſmi.

Prima ratio ꝓbans concluſionẽ non eſſe de eſſentia ſyllogiſmi.

¶ Et prima eſt talis, finis nõ eſt de natura, & eſſentia illius cuius eſt finis, vt liquido patet 4. phyſ. t 29. 6. phyſ. 32. quoniam finis rei non eſt res cuius eſt finis, 6. phyſic. 32. & differt ab illo cuius eſt finis, 6. phyſ. 46. quod cõfirmat Auer. 3. phyſ. 4. cum ait via ad rem eſt aliud à re, vt demonſtratio eſt via ad ſcientiã & ſcientia eſt finis 1. priorũ cap. 1. & tamen demonſtratio non eſt eadem cum ſcientia ſuo fine, & ſi eſt eadem non niſi ſubiecto, ſed no ratione, ſed cõcluſio eſt finis, & operatio ſyllogiſmi teſte Ariſt. in lib. de motu an. cap. 4. ergo concluſio non eſt de eſſentia ſyllogiſmi.

Secunda Ratio.

¶ Amplius, & fortius ſi concluſio eſſet de eſſentia ſyllogiſmi tunc ſequeretur vnum impoſſibile, quòd daretur proceſſus in infinitum, quod eſt contra Ariſt. 3. phyſ. cap. de infinito, & 1. de gen. an. cap. 1. conſequẽtia probatur nam hoc totum aggregatum ex præmiſſis ſimul, & cõcluſione erit ſyllogiſmus hoc ſit primum dictum: ſuppono ſecundũ, quod eſt Ariſt. ꝙ ſyllogiſmus infert aliquid, quod eſt concluſio: quibus duobus præſuppoſitis ſic ſtantibus arguatur ſic, ſi concluſio eſſet de eſſentia ſyllogiſmi tunc ſyllogiſmus cum concluſione, quam tu ſupponis eſſe de eſſentia ipſius habebit inferre aliquid vt puta concluſionẽ vt manifeſtum eſt ex definitione ſyllogiſmi, ſed iſta concluſio per te eſt de eſſentia ſyllogiſmi. ergo habebit inferre aliquid, & ſic proceſſus in infinitũ.

Tertia Ratio.

¶ Rurſus omne quod eſt aliud ab aliquo diſtinguitur ab illo, & nõ eſt de eſſẽtia illius, vt homo, & bos, homo enim eſt quid aliud à boue, & diſtinguitur à boue, & non eſt de eſſentia bouis qm̃ vbi eſt alietas ibi eſt differẽtia eſſẽtialis vt ait Porphyr. cap. de differentia, ſed concluſio eſt quid aliud à ſyllogiſmo vt patet ex definitione ſyllogiſmi in 1. priorũ cap. 1. nec nõ 1. top cap. 1. & in libro de motu an. cap. 4. ergo concluſio nõ eſt de eſſentia ſyllogiſmi.

Quarta Ratio.

¶ Præterea illud eſt de eſſentia alicuius, per cuius deſtructionẽ, ſequitur deſtructio illius quẽadmodũ animal, quod eſt de eſſentia hominis per deſtructionẽ animalis ſequitur deſtructio hominis, ſed cõcluſione deſtructa, nõ deſtruitur ſyllogiſmus qm̃ 1. priorũ cap. de prima ſecunda, & tertia figura ſyllogiſmus fit ex duabus propoſitionibus, & tribus terminis, vt etiã in hoc textu aſſerit Ariſt. & nõ nominatur cõcluſio ergo concluſio nõ eſt de eſſentia ſyllogiſmi.

Quinta Ratio.

¶ Amplius cõſequens nõ eſt de eſſentia antecedẽtis, qm̃ prius poteſt eſſe ſine poſteriori & non è cõtra vt patet 5. met. & in prędicamentis vtrobiq; in cap. de priori quẽadmodũ vnũ poteſt eſſe abſque duobus, ſed duo non poſſunt eſſe abſque vno, & ſimplex poteſt eſſe abſque cõpoſito, ſed cõpoſitũ non poteſt eſſe abſq; ſimplici veluti teſtatur Ariſt. 2. cęli 22. cũ aſſerit in vnoquoq; genere prius natura eſt vnũ multis, & ſimplex cõpoſito, ſed concluſio ſe habet vt cõſequẽs reſpectu ſyllogiſmi 1. poſt. 53. & ſyllogiſmus vt antecedens ergo ſequitur ꝙ concluſio nõ eſt de eſſentia ſyllogiſmi: multę eſſent alię rationes, verũ quia eũ his videtur coincidere oẽs ideo ommittimus.

Quæſiti veritas.

¶ Sed (Pace eorũ) ego quidẽ ſum alterius voti, & ſi me mea non fallit ſententia credo in hoc contra omnes demõſtrare defendendo hãc, & verã concluſionẽ ſcilicet, ꝙ cõcluſio eſt de eſſentia, & quiditate ſyllogiſmi, quam concluſionẽ eſſe peripateticam probo multis rationibus quarũ prima ſit talis.

Prima Ratio ꝓbans concluſionẽ eſſe de eſſentia ſyllogiſmi.

¶ Si concluſio, nõ eſſet de eſſentia ſyllogiſmi tunc ſyllogiſmus eſſet imperfectus ſine concluſione, quod exẽplo manifeſtari põt vt ſi fiat iſte ſyllogiſmus, omne dulce eſt guſtãdũ, ſaccarũ eſt dulce, ſi taceremus cõcluſionẽ, quę eſt hęc ſcilicet ergo ſaccarũ eſt guſtandũ, iſte ſyllogiſmus diceret imperfectus, quia caret expreſſione cõcluſionis, & qm̃ id eſt perfectũ, quod habet principiũ, & finẽ 5. met. cap. de pfecto

 & 1. cęli

& t.cęli 2. nec nó 3.phy.64.ſi ſyllogiſmus, nó haberet concluſioné, quæ eſt finis & operatio eius, vt aſſerit Ariſt. in libro de motu an.cap. 4. tunc eſſet imperfectus, quoniam haberet tantum præmiſſas, quæ ſunt principia ſyllogiſmi, & non haberet concluſionem, quæ eſt operatio & finis eius: ¶ Amplius illud eſt de eſſentia, & ſubſtantia alicuius, quod ſumitur in definitione illius, hæc quidem Ratio demonſtrat, vt aſſerit Ariſt. 1. poſt. 30, ſed concluſio 1. priorum 1 & 1. top. cap. 1. ſumitur in definitione ſyllogiſmi, ergo ſine vllo dubio concluſio eſt de eſſentia ſyllogiſmi. ¶ Præterea forma eſt, de eſſentia illius cuius eſt forma, quoniam forma eſt differentia, quæ differentia eſt de eſſentia illius cuius eſt differentia 1. poſt, 30. ſed concluſio 2. phyſic. 31. 34. eſt forma ſyllogiſmi, ergo concluſio eſt de eſſentia ſyllogiſmi. ¶ Rurſus ſi concluſio non eſſet de eſſentia ſyllogiſmi, tunc nec maior, nec minor propoſitio eſſet de eſſentia ſyllogiſmi conſequentia probatur, quoniam concluſio, nil aliud eſt, niſi maius extremum, & minus extremum, & ſicut maius, & minus extremum, ſunt de eſſentia ſyllogiſmi eodé pacto concluſio, quę conſtat ex his, etiam erit de eſſentia ſyllogiſmi, Hæ ſunt rationes probantes concluſionem eſſe de eſſentia ſyllogiſmi, multæ aliæ eſſent, ſed quoniam quælibet iſtarum videtur demonſtrare ideo relinquantur aliæ veritas enim inter alia, quæ habet priuilegia, hoc eſt potiſſimum ſcilicet q non indiget multis teſtimonijs, quoniam patet de ſe hinc dicunt legum latores, quòd teſtium multitudo eſt Derogatio veritatis, ſed vt apud contrarios veritas magis eluceſcat, & ſit libera ab omni contradictione oportet ſoluere rationes in contrariũ factas & primò. ¶ Soluitur prima ſupponendo prius vnum q finis Auer. teſte 2. phyſ. 24. & 70. eſt duplex, quidam.n. eſt finis generationis, & quidã eſt finis rei generatæ, q etiã ipſemet Auer. confirmat 8. met. 12. 4. cæli 22. qua diſtinctione ſtãte dĩ, q ille finis, nó eſt de eſſentia illius cuius eſt finis, qui eſt finis generationis, ſed finis rei generatæ eſt de eſſẽtia illius, modo cóncluſio, nó eſt finis generationis ſyllogiſmi, ſed eſt finis ſyllogiſmi generati, & facti vnde ſequitur q concluſio eſt de eſſentia ſyllogiſmi. ¶ Vel dicendum quòd finis eſt triplex veluti fidem facit Auerr. 6. colliget cap. 1. Quidam enim eſt finis ad quem res neceſſario tendit, & hic abſolute dicitur finis. Quidam eſt finis vt eo exiſtente ſtent res per ipſum ordinatæ, & hic finis cauſarum appellatur. Quidam eſt finis, qui eſt forma 2. phyſ. 70. 1. de par. an. cap. 1. nec non 1. de gen. an. cap. 1. 2. phyſ. 24. 2. de anima 37. & 4. phyſ. 14. quo ſtante dicimus, q ille finis non eſt de eſſentia illius cuius eſt finis, qui non eſt forma veluti eſt primus, & ſecundus prænominatus, ſed tertius, qui eſt forma ſine dubio eſt de eſſentia illius, cuius eſt finis, & hoc modo eſt cócluſio ſyllogiſmi, quæ eſt finis, & forma ſyllogiſmi & ſic eſt de eſſentia ſyllogiſmi, quoniam nunquam ſeparatur concluſio à ſyllogiſmo iuxta illud 2. de anima 22. vbi dicitur, finis non ſeparatur à finito, neque perfectio & complementum à ſuo perfectibili. ¶ Soluitur ſecunda ratio hoc modo videlicet negando ipſam, quoniam ſupponit vnum falſum, quando dicit, q ſyllogiſmus habet inferre quid aliud à ſyllogiſmo, hoc enim eſt falſum, quoniam ſyllogiſmus non infert aliud ab ipſo, ſed infert aliud à præmiſſis dicit enim Ariſt. q ſyllogiſmus eſt oratio in qua quibuſdam poſitis ex his ſequitur aliud, hoc quidem ſic intelligitur videlicet ſyllogiſmus eſt oratio, in qua quibuſdam ideſt duabus præmiſſis naturaliter notis, poſitis, ideſt ordinatis ſequitur aliud, ideſt concluſio quæ eſt alia à præmiſſis. ¶ Dices quomodo concluſio eſt quid aliud à præmiſſis? ¶ Dicas quoniam concluſio eſt naturaliter ignota 2. poſt. 1. & præmiſſæ ſunt naturaliter notæ 1. poſt. 10. ſed naturaliter ignotũ eſt aliud, ſeu diuerſum à naturaliter noto ideo concluſio eſt alia à præmiſſis. ¶ Sed dices contra nam concluſio non differt à præmiſſis, quoniam termini, qui faciunt præmiſſas vt maius extremum, & minus extremum faciunt etiam concluſionem vt manifeſtum eſt apud omnes ſyllogizantes vnde ſequitur q ſicut præmiſſæ ſunt notæ, ſic etiam concluſio erit nota & concluſio erit eadem, & non diuerſa & alia à præmiſſis. ¶ Dicitur concedendo, q termini, qui faciunt præmiſſas faciunt etiam concluſionem & ſicut præmiſſę ſunt notæ, ſic etiam cócluſio eſt nota quo ad terminos, & ſunt eædem, & non aliæ in materia, & ſubiecto, ſed id, quod eſt naturaliter ignotum in concluſione eſt inhærentia prædicati in ſubiecto, nam quando præmiſſæ concludunt prædicatum quod eſt maius extremum de ſubiecto minori extremo in concluſione, non concludunt prædicatum, quoniã prædicatum eſt notum in præmiſſis, ſed concludunt prædicatum ineſſe ſubiecto hoc eſt inhærentiam prædicati de ſubiecto, quæ inhęrentia eſt naturaliter ignota. ¶ Diceres tu qui facilitatem profiteris facilita queſo hæc, quæ dixiſti? Pro facilitate Nota hoc exemplum, omne rationale eſt riſibile omnis homo eſt rationalis, ergo omnis homo eſt riſibilis, præmiſſæ huius ſyllogiſmi non concludunt riſibile de homine adeò vt eſſet naturaliter ignotum, quoniam riſibile eſt acceptũ, & notum

Secũda Ratio. *Tertia Ratio.* *Quarta Ratio.* *Soluitur prima q̃ Ratio.* *Alia ſol.* *Solu. 2. Ratio.* *Dub.* *Replica* *Sol.*

& notum in præmiſſis, ſed illud quod conclu dunt eſt ineſſe riſibilis de homine hoc eſt inherentiam riſibilitatis in homine, quoniã notum eſt per ſe hominem eſſe riſibilem, ſed eſt ignotum, ineſſe, riſibilis in homine, quod quidem perbella declarat Auer. 1. poſt. 73. in illis verbis dum inquit, quando namqua quæreus interrogatnunquid trigoni angu li ſint duobus rectis æquales, interogans enim tale quęſitum abſq; dubio habet apud ſe notum trigonum eſſe, & ſimiliter æqua litatem angulorum duobus rectis eſſe, id ve rò, quod neſcit eſt illam ineſſe trigono, & nota hæc quæſo candide Lector. ¶ Soluitur tertia hoc modo videlicet, quòd ſi concluſio eſt alia, non eſt alia à ſyllogiſmo, ſed eſt alia a præmiſſis, quoniam concluſio eſt igno ta, & præmiſſæ ſunt notæ, & ſicut ignotum eſt, quid aliud, & diuerſum a noto ſic con cluſio eſt alia, & diuerſa præmiſſis, & non a ſyllogiſmo. ¶ Soluitur quarta dicendo, quod deſtructa concluſione, non deſtruuntur præ miſſæ, ſed deſtruitur ſyllogiſmus, quoniam concluſio eſt forma ſyllogiſmi, qua forma deſtructa deſtruit id cuius eſt forma 2. poſt. 58. Auer. vbi ait quòd forma eſt illa qua poſi ta ponitur, & remota remouetur. ¶ Soluitur quinta hoc modo videlicet, negando, quòd ſyllogiſmus ſe habet, vt antecedens, quo niam id, quod ſe habet vt, antecedens ſunt præmiſſæ ſyllogiſmi, vnde ſi valet dice re, quòd conſequens non eſt de eſſentia ante cedentis, ſequitur quòd concluſio non eſt de eſſentia præmiſſarum, ſed eſt de eſſentia ſyl logiſmi.

Sol. 3. ratio. *Sol. 4. ratio.* *Sol. 5. ratio.*

Tex. 27 *Quæ verò non mutuo prædicantur, nullo modo eſt monſtrare circulo, quare quoniam pauca talia ſunt, in demonſtrationibus, manifeſtum quòd vanumque, & impoſſibile eſt dicere, ex ſe inuicem demonſtrationem eſſe, & propter hoc omnium contingere eſſe demonſtrationem.*

Cum Ariſt. in ſuperiori textu quatuor ſup poſuit: antequàm faceret tertiam rationem, & determinauit contra antiquos, quòd ſolum in terminis conuertibilibus, poteſt fieri circu lus, nunc format tertiam rationem, quæ eſt talis, illa proceſſus eſt fruſtatorius, vanus, & impoſſibilis, qui non producit finem intentū per illum proceſſum, ſed regrediendo a con cluſione, non poſſunt ſciri omnes præmiſſæ; ſed ſolum, quæ ſunt conuertibiles, ergo ſequi tur contra antiquos, quòd regreſſus non facit ſcire omnia, & per conſequens talis circulus eſt vanus: & impoſſibilis, vnde Ariſt. in fine textus dixit, manifeſtum eſt, quòd & vanum, & impoſſibile eſt dicere, ex ſe inuicem demō ſtrationem eſſe, & propter hoc omnium aſſe demonſtrationem: quo igitur ad primum, te xtus iſtæ, cum ſermo ſit continuus, non pati tur diuiſionem: dicit ergo Ariſt. (quæ verò non mutuo prædicantur, nullo modo eſt mō ſtrare circulo) id eſt cum dictum ſit, quòd tan tū conuertibilia ſciuntur circulo, ſequitur ꝙ illa, quæ non mutuo prædicantur, id eſt quæ non ſunt conuertibilia, nullo modo eſt mon ſtrare circulo, ex quo declarato concludit, contra antiquos, & dicit: quoniam pauca ta lia ſunt in demonſtrationibus, nam conuerti bilia nulla ſunt, reſpectu non conuertibilium quoniam conuertibilia, ſeu paria ſunt tantum tria, definitio ſcilicet, differentia ſpecifica, & accidens eſſentiale 1. top. cap. 4. non conuer tibilia infinita ſunt, vt ſunt genera, generum differantiæ, & generum definitiones, nec nō accidentia communia, & accidentia propria, non tamē eſſentialia: ideò pauca, & ferè ſunt reſpectu, non conuertibilium, hinc dicebat Auer. in Epiſtola de primitate prædicatorum ſic, & per, inde veræ demonſtrationes ſunt ra rioris eſſe, quàm demonſtrationes dialecticæ communes: quoniam pauca ſunt prædicata propria: ſed demonſtrationes dialecticæ ſunt multo plures; quoniam multa ſunt prædicata ſubiecto communiora, & facilius nobis con ſtant, vt 4. phy. 20 teſtatur Auer. ergo manifa ſte ſequitur, & quòd vanum; & impoſ ſibile eſt dicere ex ſe inuicem, demonſtratio nem eſſe, & propter hoc omnium contingere aſſe demonſtrationem, id eſt ex rationibus fa ctis, ſequitur clare deſtructio vtriuſque dicti antiquorum, nam impoſſibile eſt dicere, ex ſe inuicem demonſtrationem eſſe, id eſt dari de monſtrationem circularem: quoniam ſeque tetur, quòd idem reſpectu eiuſdem, & eodem modo eſſet prius, & poſterius, notum, & igno tum: ideò impoſſibile eſt, & etiam eſt vanum quoniam caret fine, vnde ne ſequantur tot in conuenientia, melius eſt dicēdum, quòd præ miſſæ debent eſſe primæ indemonſtrabiles: quoniam ſi ſic ſunt nullum, ſequitur incon ueniens, & ſi non ſic ſunt, ſequuntur omnia inconuenientia ſupra dicta. ¶ Dices, ſi Ariſt. concedit, quòd circulus eſt poſſibilis in termi nis conuertibilibus: quomodo poſtea dicit, ꝙ demonſtratio circularis, eſt vana: quoniam conſtat ex conuertibilibus? ¶ Dicitur, ꝙ eſt vana, eo modo quo ponunt antiqui, qui aſſere bant, quòd demonſtratione circulari ſimpli citer ſciuntur omnia, id eſt conuertibilia, & quòd in vna demonſtratione ſimpliciter, pro cedimus a præmiſſis, ad concluſionem, & a concluſione ad præmiſſas, modo Ariſt. ponit demonſtrationem ſimpliciter, procedere ex *Sol.*

conuer-

conuertibilibus, non propter hoc dicit per demonſtrationem ſimpliciter, omnia ſciri, & quòd poſtquàm fuerint demonſtratæ conclo ſiones, iterum demonſtrantur præmiſſæ, quod eſt falſum, quibus ſtantibus, conſtrue textum hoc modo, quæ verò non contra prædicantur nullo modo eſt monſtrare circulo, idest illi termini, qui ad inuicem non conuertuntur, non poſſunt demõſtrari circulo, hoc eſt vnus non poteſt demonſtrari per alterum, qui termini ad inuicem conuertibiles, ſunt pauci reſpectu terminorum non conuertibilium, & cum ſint pauci, & in iſtis paucis terminis circulus eſt poſſibilis, ergo vanum, & impoſſibile dicunt antiqui dicentes, quòd omnium eſt demonſtratio circularis, cum ſit tantum illorum, qui ſunt conuertibiles, qui pauci ſunt.

Dub. ¶ Dices, eſt ne poſſibilis regreſſus, inter plures ſpecies demonſtrationis propter quid.

Sol. ¶ Dicas quòd ſic; verum nota quòd duobus modis, poteſt fieri demonſtratio circularis, primo modo, in diuerſis generibus cognitionum, ſcilicet quia, & propter quid, quoniam demonſtratur cauſa per effectum, cognitione quia, & demonſtratur effectus per cauſam cognitione propter quid, phyloſophi enim, vt clarum eſt in prologo primi met. cap. 2. admirantes eclypium lunæ, inuenerũt cauſã ſcilicet interpoſitionem terræ inter Solem, & Lunam quia inuenta cognouerunt Lunam eclypſari, propter interpoſitionem terræ inter Solem, & Lunam procedentes igitur ab effectu ad cauſam, habuerunt cognitionem quia cum autem concluſerunt Lunam eclypſari propter interpoſitionem terræ, habuerunt cognitionem propter quid, ſecundus modus demonſtrandi circulariter, eſt in diuerſis generibus cauſarum, quoniam 2. phy. ſicorum 30. cauſæ ſunt ſibi inuicem cauſæ ita quòd ſanitas, eſt cauſa deambulationis, & deambulatio eſt cauſa ſanitatis: non tamen in eodem genere cauſæ, ſic quòd per deambulationem poſſit demonſtrari ſanitas, in genere cauſæ efficientis, & per ſanitatem poſſit demonſtrari deambulatio, in genere cauſæ finalis: ſemper procedendo per notiora in illo genere; quæ omnia videre poteris 2. poſt. 51. & 52. & ſic, non ſolum regreſſus eſt poſſibilis, inter quia, & propter quid, ſed etiam inter duas demonſtrationes, propter quid, in diuer ſo tamen cauſarum genere.

Tex. 28 idem 1. poſt. 8. 15. & 2. poſt. 13 *Quoniam autem impoſſibile aliter ſe habere, cuius eſt ſcientia ſimpliciter neceſſarium, vtique fuerit ſcibile, quod eſt ſecundum demonſtratiuam ſcientiam, demonſtratiuam autem voco, quam habemus, eo quòd habemus demonſtrationem, ex neceſſarijs igitur ſyllogiſmus eſt demonſtratio.*

Poſtquam Ariſt. notificauit, quòd principia demonſtrationis ſimpliciter, debent eſſe vera, prima, immediata, priora, notiora, & cauſa concluſionis, & debent eſſe ſcita, & nota, & non ſolum nota, & ſcita, ſed magis nota & magis ſcita: quàm concluſio, & quoniam circa hanc conditionem occurrebant quædã antiquorum falſæ poſitiones: digrediendo cõtra illas refutauit, & ſoluit rationes factas pro illis: nunc regrediendo, vnde diſceſſit, vult declarare aliam conditionem præmiſſarum demõſtrationis ſimpliciter, ſcilicet ipſas eſſe neceſſarias, cauſa intentionis eſt: quoniã ſi principium non eſt neceſſarium, non eſt demonſtratiuum, quæ neceſſitas dicit Auer. eſt vltimata differentia, & magis propria, & gerit vicem conceptionis. ¶ Dices Auer. ſibi cõ tradicit, quoniam in quæſito 4. poſterioriſtico, dicit quòd primitas, eſt nobiliſſima, & perfectior conditio inter cæteras conditiones: quomodo nunc dicit, quòd neceſſitas eſt epithetum, & vltimata differentia, & magis propria. ¶ Dicitur, quòd primitas conſideratur dupliciter: vno modo reſpectu dicti de omni & per ſe, & hoc modo, eſt nobilior, & perfectior, alio modo reſpectu omnium conditionum, & ſic neceſſitas, & non primitas eſt nobilior, & perfectior. ¶ Diuiditur iſtę textus in tres partes, in prima memorat; id quòd dixit in texto 8. ſcilicet, quòd ſcibile debet eſſe neceſſarium, in 2. ibi (demonſtratiuam autẽ voco) quoniam loquitur cum nouitijs in artę ideò explicat hoc nomen, ſcilicet ſcientia demonſtratiua in 3. ibi (ex neceſſatijs igitur) cõcludit ſuum intentum, ſcilicet quòd principia demonſtrationis debent eſſe neceſſaria, quo igitur ad primum lege literam, hoc pacto (neceſſarium vtique fuerit ſcibile) id eſt ſcibile, quod eſt ſecundum demonſtratiuam ſcientiam, id eſt principium demonſtrationis debet eſſe neceſſarium aſſignat cauſam, & dicit (quoniam) id ſupple tu, cuius eſt ſcientia ſimpliciter, quod eſt concluſio: impoſſibile eſt aliter ſe habere; id eſt eſt neceſſarium, vt 5. met. cap. de neceſſario, exponit Ariſtoteles (demonſtratiuam autem voco) quaſi dicat, ſi tu neſcis hoc nomen (ſcientia demonſtratiua) voco explico, eſſe illam quàm habemus; (eo quòd) id eſt in quantum, habemus demõſtrationem, quæ eſt proprium inſtrumentum adhuc finem: ſcilicet ad ſcientiam demonſtratiuam 2. poſt. 13. deinde concludit, & dicit, (ex neceſſarijs igitur ſyllogiſmus eſt demonſtratio) id eſt demonſtratio eſt ſyllogiſmus, ex neceſſarijs, id eſt qui ſit ex principijs neceſſarijs, vnde dicas, ſic concluſio eſt neceſſaria ergo

Margin notes (right column): Dub. — Sol. — Diuiſio textus.

ergo principia ex quibus dependet illa concluſio, debent eſſe neceſſaria, ſed demonſtratio conſtat, ex principijs ex quibus dependet concluſio neceſſaria, ergo demonſtratio eſt ſyllogiſmus conſtãs ex principijs neceſſarijs.

Petitio. ¶ Dices, quomodo cognoſcitur præmiſſa neceſſaria à non neceſſaria? *Reſpõſio* ¶ Dicas, quòd non cognoſcitur per inductionem, vt falſo Auicenna aſſerit; ſed cognoſcitur per regulas poſteriotiſticas, ſic illa enim eſt propoſitio neceſſaria, quæ habet tres conditiones, ſcilicet de omni, per ſe, & vniuerſalis, vt omnis homo eſt rationalis, illa verò non eſt neceſſaria, quæ non habet iſtas tres conditiones, vt omnis homo eſt albus.

Dub. ¶ Dices, quomodo valet ratio Ariſtot. dicenis, ſi concluſio eſt neceſſaria, principia ſunt neceſſaria, cum multotiẽs principia ſint neceſſaria: & tamen concluſio eſt contigens, ſicut etiam plerumque principia ſunt vera, & cõcluſio falſa: veluti ipſemet Ar. 1. poſt. 50. & 2. priorum cap. 1. 2. 3. & 4. aſſerit.

Sol. ¶ Dicas, quòd hoc valet in ſyllogiſmo ſed non in demonſtratione, quoniam in demonſtratione, ſemper ſequitur hæc conſequæntia vera: quòd ſi concluſio eſt neceſſaria principia etiam ſunt neceſſaria, & ſi principia ſunt neceſſaria, concluſio etiam eſt neceſſaria.

Dub. ¶ Dices, ſi principia ſunt neceſſaria, & cõcluſio eſt neceſſaria, illa neceſſitas, quæ eſt principiorum eſt illa quæ eſt concluſionis, an eſt neceſſitas diuerſa?

Sol. ¶ Dicas, quòd ſunt neceſſaria diuerſa neceſſitate: neceſſitas enim eſt duplex, alia cũ cauſa, alia ſine cauſa, concluſio eſt neceſſaria, cũ cauſa: ſed principia ſunt neceſſaria, neceſſitate ſine cauſa.

Dub. ¶ Dices, quod eſt neceſſarium cum cauſa,

Sol. nota quòd neceſſarium cum cauſa, dicitur illud quod habet cauſam, vt ſunt omnia accidentia eſſentialia, vt riſibile eſt prædicatum neceſſarium cum cauſa: quoniam habet cauſam, quæ eſt rationalitas, vt ſi quis dicet, quare homo eſt riſibilis, dicitur, quoniam eſt rationalis, neceſſarium verò ſine cauſa, eſt illud; quod non habet cauſam: ſed ipſum eſt cauſa: vt eſt rationale, & ſic principia ſunt neceſſaria, ſine cauſa: quia ipſa ſunt cauſa, & concluſio eſt neceſſaria, cum cauſa, quia habet cauſam, vnde in cõcluſione concluditur neceſſarium, cum cauſa per neceſſarium, ſine cauſa, dicendo omne rationale eſt riſibile. omnis homo eſt rationalis ergo omnis homo eſt riſibilis.

Tex. 29 *Accipiendum igitur ex quibus, & qualibus demonſtrationes ſunt.*

POSTQVAM Ariſt. Hyppotetice probauit, quòd principia demonſtrationis ſimpliciter, debent eſſe neceſſaria: quoniam concluſio eſt neceſſaria, nunc vult declarare regulas cognoſcendi propoſitionem neceſſariam, a propoſitione non neceſſaria, cauſa intentionis eſt: quoniam regula, quàm docet ipſe ad cognoſcendum neceſſarium, a non neceſſario eſt diuerſa, ab illa, quàm docet Auicenna, quoniam Auicenna vult, quòd propoſitio neceſſaria cognoſcitur per cauſam; vel per inductionem Ariſt. verò nec per cauſam, nec per inductionem, ſed per regulam poſterioriſticã

¶ Ideò diuiditur iſte textus in tres partes, in prima infert, ex quibus neceſſarijs ſunt demonſtrationes, & ex qualibus conditionibus & proprietatibus, ſeu regulis inueniuntur præmiſſæ neceſſariæ, a non neceſſarijs in 2. ibi (primum autem determinemus) quoniam conditiones, & proprietates, quibus cognoſcitur neceſſarium, a non neceſſario, ſunt tres, ſcilicet dictum de omni, per ſe, & vniuerſale ponit ordinem, quo vult docere iſtas tres proprietates, & dicit, quòd primo vult docere dictum omni, ſecundo per ſe, tertio vniuerſale in 3. ibi (de omni quidem igitur) exequitur declarare has proprietates, quo igitur ad primum, quaſi dicat Ariſt. cum acceptum, & ſuppoſitum ſit; quòd demonſtratio debet fieri ex neceſſarijs, nunc (accipiendum eſt) ideſt determinandum, ac declarandum eſt ex quibus præmiſſis neceſſarijs, fiunt demonſtrationes ſimpliciter, quoniam neceſſarium eſt multiplex, vno modo dicitur neceſſarium ſicut materia, vt materia æris ad faciendam ſtatuam, alio modo neceſſarium pro forma, vt rationale in homine: alio modo neceſſarium, quod propter ſe fugiendum, ſed propter alterum eſt expetendum, vt venam incidere propter ſanitatem, alio modo, quod eſt per ſe expetendum, vt virtus, alio modo neceſſarium, quod propter ſe, neque expetendum, neque fugiendum, vt aliqua pharmaca, alio modo neceſſarium ſine quo res non poteſt habere completum eſſe, vt eſt reſpiratio in animali, & cibus, qui eſt neceſſarius animali propter humidi reſtaurationem reſpiratio, autem propter refrigerationem cordis 5. met. cap. de neceſſario, alio modo neceſſarium violenter, vt cum alicui accidit fugere, perſequentibus inimicis, alio modo neceſſarium ſimpliciter, vt ſi aliquod componitur ex contrarijs neceſſario eſt corruptibile, alio modo ſecundum quid, vt 4 quæſito poſt. ait Auer. ſi non ex neceſſarijs ſecundum quid, ſed ex neceſſarijs ſimpliciter (igitur) accipiendum eſt ex qualibus ſcilicet, conditionibus, & proprietatibus, ideſt quæ conditiones, ſeu proprietates requiruntur, ad habendum propoſitiones neceſſarias ſimpliciter, & nota, quòd dixit ex qualibus conditionibus, denotando, quòd

Diuiſio textus.

conditioni-

conditionibus denotando, quòd conditiones præmiſſarum demonſtrationis ſimpliciter, ſunt qualitates, ideſt accidẽtia, quæ prædicantur in quale. ¶ Dices, quarè dixit demonſtrationes in plurali, non in ſingulari? ¶ Dicas, vt innueret, quòd cum tres ſint ſpecies demonſtrationis, ſcilicet ſimpliciter, propter quid, & quia primo poſteriorum ſeptimo, & in prologo primi phyſicorum, omnes enim demonſtrationes conſtant ex præmiſſis neceſſarijs, primo, & per ſe demonſtratio ſimpliciter, deinde demonſtratio propter quid, & quia. ¶ Sed dices, ſi omnes ſpecies demonſtrationis conſtant, ex neceſſarijs, non ſecundum quid, ſed ex neceſſarijs ſimpliciter, cum neceſſarium ſimpliciter dicatur bifariam, vno modo, cum cauſa, veluti ſunt accidentia eſſentialia, alio modo ſine cauſa, vt ſunt propriæ definitiones, & differentiæ, ex quibus nam neceſſarijs fiunt huiuſmodi demonſtrationes. ¶ Dicas, quòd demonſtratio ſimpliciter, & propter quid, fiunt ex neceſſarijs ſine cauſa, demonſtratio quia, fit ex ex neceſſarijs cum cauſa.

Dub.

Sol.

Dub.

Sol.

Primum autem determinemus, quid dicimus de omni, & quid per ſe, & quid vniuerſale.

POSTQVAM Ariſtoteles propoſuit velle docere conditiones, quibus cognoſcuntur propoſitiones neceſſariæ, a nõ neceſſarijs, nũc proponit ordinem, quem vult ſeruare in declarãdo has cõditiones, nominando ipſas nomine proprio, vnde aggreditur textũ, quaſi dicat conditiones, quę requirũtur ad cognoſcẽdũ, quando propoſitio eſt neceſſaria, numero ſunt tres, quæ ſic nominantur: vt ſint de omni, & per ſe, & vniuerſale, ideſt, illa eſt propoſitio neceſſaria, quæ habet prædicatum, quod habet tres conditiones, vt ſit de omni, per ſe & vniuerſale, & primum declarãdum occurrit, quid dicimus prædicatum de omni, ſecũdo quid prædicatum per ſe, tertio quid eſt prædicatum vniuerſale, verum nota antequã ad ulteriora procedatur, conſiderandum eſt, quid intelligit Ariſt. per ly (primum) quoniã multis modis ab ipſo ſumi ſolet, & primo modo ſumitur, pro vt dicit reſolutionem, ſicut ſumpſit 1 priorum cap. 1. alio modo primum in compoſitione, ſicut ſumpſit in 1. peri hermenias cap. 1. alio modo primum in dignitate, vt ſubſtantia, quæ eſt prior accidente 7. met. 4. & hunc ordinem ſeruauit, Ariſt. in prædicamentis, primo conſiderando de ſubſtantia, deinde de alijs prædicamentis, alio modo primum natura, vt genus, vt natura prius ipſa ſpecie, vt animal homine, vt in poſt. prædicamentis, cap. de priori, & 5. met. cap. de priori Ariſt. & perfectum natura, eſt prius imperfecto 1. cæli, t2. 8 phyſicorum 75. & 59. alio modo primum perfectione, vt forma eſt prior materia; quoniã forma eſt actus, 2. phyſicorum t2. & 2. de anima 2. 25. & 12. met. 14. alio modo primũ tempore, vt pater, filio, vt in cap. de priori Inquit Ariſtoteles, alio modo, primum, ideſt per ſe, vt 1. poſter. 36. 6. phyſicorum 24, 2. phyſicorum 3. 5. phyſicorum 3. alio modo primum, ideſt immediatum, 1. phyſicorum 43. 44. alio modo primum, ideſt ſimplex, primo poſter. 35. alio modo primum, ideſt prędicatum primum 1. poſt. t3. alio modo ſumitur primum, pro vt dicit ordinem, vt 1. priorũ cap. 2. 5. t. 12. 14. 20. 21. 22. 23. 24. & 1. poſt. t12. 161. 184. & 2. poſt, 77. 78. 79. 80. 101. nec nõ 1. phy. t. 3. 5. 7. 57. 70. 79. 82. & 2. phy. 7. 48, 75. 83. ac 3. phyſicorum 3. 19. verum etiam 4. phyſicorum 32. 56. 67. 81. 87. 97. & 5. phyſicorum 11. 28. & 7. phyſicorum 1. 25. & 8, phyſicorũ t8. 36. 55. clariſſime etiam teſtatur Ariſtoteles 1, cæli 24. 33. 56. 61. 91. 96. 110. & 2. cæli 8. 66. 68. 81. 96. 103. & 3. cæli 2. 33. 38. 62. 61. 70. & etiam 4. cæli 2. 21. 26. 33. & 1. de gen. & cor. 35. 43. & 2. de gen. & cor. 6. 51. nec nõ 1. de anima 6. 36. 46. & 2. de anima 33. 34. 42. 54. 77. 78. 107. 122. 137. quibus in locis Ariſt. ſumit ly (primum) vt dicit ordinem; ſimiliter accipit in hoc textu Ariſt. non pro alio ſignificato: niſi vt dicit ordinem, quem vult ſeruare in ſuis dicendis. ¶ Sed forte aliquis me mathematicum ex logico nuncupabit, quòd numerorum copiam affectare videar, verùm non me reprehendant, qui ęquo animo res iudicant, id enim facio, vt laborem aliorum imminuam, quòd profectò ſi induſtriæ, & diligentiæ opus eſt, non debet mihi vitio verti, id enim facio, vt vtilitati aliorum, non gloriæ meæ conſulere poſſim, videamus modo quid intelligit Ariſtoteles per ly (autem) cum multa habeat ſignificata, primo enim ſumitur pro nota continuationis, & præſertim in principio librorum, qui habent præcedentes, veluti in primo libro, de gen. & cor. & in tertio de anima primo, ac etiam in principio textuũ: qui habent præcedentes, vt 1. poſt. 7. 34. 36. 37. 77. 82. 96. 100. 149. 152. 169. 178. 179. 183. 194. & 2. poſt. 87. 96. ſolet etiam ſumi apud Ariſtotelem, pro vt eſt nota diuiſionis, vt dicit Auer. 3. de anima 16. & 1. poſter. 3. 4. & 2. poſt. 43. 48. ſumitur etiã pro (ſed) veluti 1. phyſicorum 2 1. poſt. 1. 2. 6. 8. 10. 13, 12. 15. 16. 17. 20. 24. 26. 28. 30. 32. 38. 39. 41. 43. 44. 46. 47. 48. 49. 50 54. 62. 63. 64. 66. 68. 69. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 79. 84. 86. 87. 88. 91. 92. 93. 94. 97. 102. 103. 106. 113. 115. 123. 127. 130. 131. 134. 137. 132. 141.

Quot modis dicitur primum.

141.

144. 147. 148. 155. 156. 157. 158. 171. 180. 187. 193. 196. 201. & 2. poſteriorum 4. 7. 24. 34. 36. 37. 44. 49. 50. 51. 52. 53. 56. 62. 64. 65. 66. 67. 72. 73. 76. 79. 82. 83. 85. 95. 97. Quibus ſignificatis ſic ſtantibus, Ariſtoteles in hoc textu ſumit, ly (autem) pro (ſed) quaſi dicat Ariſtoteles ad habendam propoſitionem neceſſariam, tres conditiones requiruntur, ſcilicet de omni, per ſe, & vniuerſale, (autem) id eſt, ſed antequàm habeamus vniuerſale, oportet primum determinare, quid dicimus de omni, & per ſe. ſed videndum eſt modo: quid intelligit Ariſtoteles, per illud verbum (determinemus) & pro intelligentia nota: quòd determinare, ſeu terminare, dicitur à termino, qui terminus, inter alia ſignificata quinto methaphiſicorum capite de termino, & primo poſteriorum 79. ſumitur pro definitione, ſecundo phyſicorum 19. nec non primo topicorum capite quarto, vnde dicas, quòd nil aliud ſignificat determinare, niſi definire, ſicuti primo phyſicorum primo, & primo priorum capite quinto (quid dicimus de omni) id eſt quid eſt illud prædicatum, quod (dicimus) id eſt nominamus de omni, (& quid per ſe) id eſt quid eſt id quod dicimus per ſe, (& quid vniuerſale) id eſt prædicatum vniuerſale.

Dub. ¶ Dices, quarè primò tractat de dicto de omni, & non de per ſe, vel vniuerſali? **Sol.** ¶ Dicitur, quoniam primò proponit dictum de omni, ſecundò per ſe, & vltimò proponit ipſum vniuerſale. **Dub.** ¶ Dices, quarè primò proponit dictum de omni? **Sol.** ¶ Dices, quoniam ea primò præponuntur, & primo tractantur, quæ ſunt communiora, & vniuerſaliora, vt ſeruetur ordo doctrinæ primo priorum capite quinto, & primo phyſicorum quarto, 57. & tertio phyſicorum ſecundo, nec non ſecundo de generatione, & corruptione 51. & primo de partibus an. capite primo, & quoniam prædicatum de omni, eſt communius prædicato per ſe; quoniam valet dicere, eſt per ſe, ergo eſt de omni: ſed non è contra, quoniam prædicatum de omni, includit duo, ſcilicet prædicatum de omni accidentale, vt omnis coruus eſt niger, & prædicatum de omni eſſentiale, vt omnis homo eſt animal, meritò ergo Ariſtoteles præpoſuit primò, & tractauit, prædicatum de omni, quàm prædicatum per ſe; hæc enim propoſitio, homo eſt animal, eſt per ſe, & eſt de omni, ſed hæc eſt de omni, & non eſt per ſe, vt omnis cignus eſt albus. ¶ Sed dices contra, nam Ariſtoteles ſecundo poſteriorum 84. aſſerit, quòd à ſingularibus oportet tranſire ad vniuerſalia: ergo ſi vera eſt hæc ſententia, primò debebat proponere, & tractare ipſum vniuerſale, & per ſe, & vltimò dictum de omni, & non è contra. ¶ Dicitur, **Sol.** quod ordo eſt duplex quidam enim eſt ordo doctrinæ, quidam verò eſt ordo diffinitiuus, tunc dicitur quòd Ariſtoteles, quando ſeruat ordinem diffinitiuum, tunc incipit a ſingularibus, id eſt à ſpeciebus, id eſt primò definit ſpecies, & tranſit ad vniuerſalia; id eſt deinde definit vniuerſalia, id eſt genera, ſed quando ſeruat ordinem doctrinæ, primo conſiderat vniuerſalia, deinde ſingularia. ¶ Vel **Alia ſol.** dicitur, ſed eſt notandum, quòd omne prædicatum, quod prædicatur de ſubiecto, licet fuerit per ſe, vt genus de ſpetie, & non ſit primum, ſeu conuertibile, dicitur prædicatum per accidens, vt ſecundo poſteriorum 94. inquit Auer. quod prædicatum per accidens reducitur ad per ſe, vt ſecundo poſteriorum 94. teſtatur Auer. quo ſtante dicitur, quòd ideo Ariſtoteles prius, de dicto de omni; quàm de per ſe, quoniam prędicatum de omni; eſt accidentale, vt omnis coruus eſt niger, quod reducitur, & ordinatur ad prædicatum per ſe, tamquam imperfectum ad perfectum. ¶ Di- **Replica** ces contra, ſi prædicatum de omni eſt per accidens, & omnia prædicata quę ſunt per ſe, & non prima, etiam ſunt per accidens: ergo Ariſtoteles non debebat prius tractare de dicto de omni, deinde de per ſe, ſed indifferenter de vtroque, non prius de vno, deinde de altero. ¶ Dicitur, verum nota quòd prædi- **Sol.** catum per accidens, eſt triplex, aliud eſt prædicatum per accidens tantum, vt ſunt omnia prædicata, quæ ſunt per ſe, & non prima, vt genus generis definitio, & differentiæ generis, aliud eſt prædicatum valde per accidens, vt eſt prædicatum de omni, & non per ſe, vt omnis cignus eſt albus, aliud eſt prædicatum maxime per accidens, quod neque eſt de omni, neque eſt per ſe, vt homo eſt albus, quo ſtante dico, quòd licet prædicatum de omni, & prædicatum per ſe, ſit prædicatum per accidens tamen alterum maxime differt ab altero: quoniam & ſi genus eſt prędicatum per accidens, tamen non eſt prædicatum valde per accidens, nec maxime per accidens: ſed eſt prædicatum per accidens tantùm; ſed prædicatum de omni, eſt valde per accidens, vnde ſequitur, per quàm optime feciſſe Ariſtotelem prius a dicto de omni quàm a per ſe, initium feciſſe, & a per ſe ad vniuerſale pertranſiuiſſe. ¶ Vel aliter dicendũ **Alia ſol.** verum nota quòd id quod eſt per accidens, 8. phyſicorum 27. eſt notius eo, quod eſt per ſe: ſed prædicatum de omni, eſt prædicatum per accidens: meritò eſt notius

eo,

eo, quod eſt per ſe, & quoniam a notioribus eſt inchoandum primo phyſicorum quarto, ideò Ariſtoteles prius a dicto de omni, quàm a dicto per ſe. ¶ Sed dices, contra ſecundo phyſicorum 66. ait Ariſtoteles, quòd nihil ſecundum accidens, eſt prius his, quæ ſunt per ſe, immò 8. phyſicorum 39. & quarto phyſicorum 43. nec non quarto methaphiſicorum decimo, decimoquarto clarius primo cæli decimoquarto, & primo Ethicorum capite ſeptimo, id quod eſt per ſe, ſemper eſt prius eo, quod eſt per accidens, luce clarius teſtatur Ariſtoteles. ¶ Dicitur, quòd prius dupliciter conſiderari poteſt, vno modo prius dignitate, ſeu perfectione, alio modo prius ordine, doctrinæ, & ſecundum notius, quo ſic ſtante, nulli dubium eſt, quòd id quod eſt per accidens, non prius dignitate, & perfectione eo: quod eſt per ſe: ſed eſt prius ordine doctrinæ, & ſecundum notius. ¶ Vel dicas, quòd hac de cauſa Ariſtoteles prius conſiderauit dictum de omni: quàm dictum per ſe, quoniam eſt ſimplicius manifeſte enim apparet, quòd dictum per ſe includit dictum de omni, & componitur, ex illo, dictum verò de omni, eſt ſimplex, & abſolutum: & non componitur ex alio, vnde valet dicere dictum per ſe, eſt de omni, & non è contra ex quo oritur hæc ratio, ſimplicia præcedunt compoſita, vt 2. cæli 22. & in prædicamentis, nec non quinto methaphiſicorum capite de priori inquit Ariſtoteles ordine naturę, ſed dictum de omni, eſt ſimplicius (vt probatum eſt) dicto per ſe, meritò Ariſtoteles naturæ veſtigia ſequens, prius de dicto de omni, poſterius de dicto per ſe, verba fecit. ¶ Dices, quarè prius de dicto de omni, quàm de vniuerſali? ¶ Dicas, primò notando vnum ex Ariſtotele primo poſteriorum primo nec non primo methaphiſicorū 4. & 6. Ethicorū capite quarto, & in ſexto topicorum in primo loco definitionis clarius tamen ſecundo poſteriorum 101. vbi inquit, quòd partes definitionis alicuius definiti debent eſſe priores, & notiores illo definito: & debent prius conſiderari, quàm ponantur in illa definitione: quoniam qui definit, & non per priora, & notiora definit, non definit, vt teſtatur Ariſtoteles ſexto topicorum in primo loco definitionis, & quoniam dictum de omni, ponitur in definitione ipſius vniuerſalis, vt patet in textu 70. vt ergo Ariſtoteles videatur procedere per priora, & notiora, ſecundo regulam ſuam, voluit prius conſiderare de dicto de omni: & poſterius de vniuerſali. ¶ Sed dices, contra omne ſecundum immediate, ſequitur primum, omne tertium immediate, ſequitur ſecundum: ergo omne tertium immediatè, ſequitur primum, ergo Ariſtoteles poſt dictum de omni, debebat immediate conſiderare, de dicto vniuerſali, & non de per ſe. ¶ Dicitur, quòd hic modus argumentandi non valet, quoniam maior extremitas, nec ſecundum totum, nec ſecundum partem debet replicari in minori; in hoc argumento maior extremitas: & ſi non ſecundum totum, tamen ſecundum partem replicatur in minori, quando dicitur: omne ſecundum immediate, ſequitur primum hi, ſecundum eſt medium, & hy immediate ſequitur primum eſt maior extremitas, quando poſtea dicitur, omne tertium immediatè, ſequitur ſecundum, illa particula (immediatè) quæ eſt maior extremitas replicatur in minori, & ſic non valet.

Sol. · *Alia ſol.* · *Dub.* · *Sol.* · *Replica* · *Sol.*

De omni quidem igitur hoc, dico quod ſit vtique, non in aliquo quidem, in aliquo autem non, neque aliquando quidem, aliquando autem non.

POSTQVAM Ariſtoteles propoſuit ordinem ſecundum in declerandis illis tribus conditionibus, quibus cognoſcuntur præmiſſæ neceſſariæ, non neceſſarij, in hac parte incipit exequi id, quod propoſuit, quod ſignificat illa particula (igitur) quæ multotiens eſt nota executionis, vt primo periermenias capite ſecundo cum dixit nomen igitur, & primo priorum capite primo cum dixit propoſitio igitur, nec non tertio phyſicorum tertio cum dixit eſt igitur dictum, & primo poſteriorum decimo cum dixit vera quidem igitur, ſed vt clarius, id quod facit Ariſtoteles intelligatur. ¶ Diuiditur hæc pars textus, in tres partes, in primo declarat quid eſt dictum de omni, & quot, & quæ conditiones requiruntur ad dictum de omni in ſecunda ibi (vt ſi de omni homine animal) quoniam ait ipſe in ſecundo Ethycorum capite ſecundo quod pro obſcuris, clara exempla oportet inducere; ideò exemplo declarat regulam datam ad dictum de omni, eſſe veram, ſicut verſum eſt, regulas logices exemplo declarare in tertia ibi (ſignum autem) dicit Auer. quòd Ariſtoteles dat rationem, quòd duæ conditiones aſſignatæ de dicto de omni: ſunt optimè, & ſufficienter aſſignata, quòd igitur ad primum eſt notandum, quòd dictum de omni, eſt multiplex, dico multiplex, quaſi multa plicans in vnum quoniam in vna voce multa plicantur ſignificata. Et primum eſt dictum topicum, ſeu dialectum

Diuiſio textus. · *Quot modis dicatur dictum de omni.*

dia-

dialecticum; aliud verò eſt ſophiſticum, aliud eſt, prioriſticũ, aliud verò eſt poſterioriſticum Ariſtotelis, hic notificat dictum de omni poſterioriſticum, alia verò ſignificata in ſuis propoſitionis quod ab Ariſtotele ſic definitur, quaſi dicat ſi tu ignoras dictum de omni poſterioriſticum (dico) ideſt explico, hoc nomen dicere enim nil aliud eſt: niſi quid nominis explicare, ſicuti ſumpſit Ariſt. primo poſteriorum 8. 12. 13. 14. 16. 33. 36. 52. 73. 83. 84. 104. 121. 143. 144. 178. 188. 195. & 2. poſteriorum 2. 4. 6. (quòd ſit hoc) ideſt illud prædicatum, (quod non vtique quidem ſit in aliquo, in aliquo autem non) ideſt quod non prædicatur de vno ſubiecto particulari, ſic & de alio non prædicatur, ſed quaſi dicat Ariſt. (dictum) ideſt prædicatum de omni, eſt illud, quod prædicatur de omni ſubiecto in vniuerſali, v. g. dicimus quòd Rex prædicatur de Philippo, & non prædicatur de franciſco, dicimus enim Philippus eſt Rex, tamen non dicimus Franciſcus eſt Rex, vnde dicit Ariſt. illud eſſe prędicatum de omni, quod prædicatur de toto ſubiecto, ideſt de tota ſpecie, & de omnibus particularibus ſubiecti; ideſt ſpeciei, ideſt de omnibus indiuiduis contentis ſub illa tota ſpecie: adeò quòd non reperitur vnum indiuiduum, de quo illud prædicatum, non prædicatur, vt omnis homo eſt bipes, iy bipes prędicatur de omni homine, & de Socrate, & Platone, & alijs omnibus ſub homine contentis, & nõ de vno ſic, & de alio non (neque aliquando inſit ſubiecto, aliquando non (nunc Ariſt. declarat aliam conditionem neceſſario requiſitam, ad dictum de omni, & dicit, neque prædicatum de omni, dico illud, quod (aliquando) ideſt in aliquo tempore, inſit ſubiecto, & aliquando non, ideſt in aliquo tempore, non prædicatur de ſubiecto, ſed quaſi dicat Ariſt. debet prædicari ſemper, in omni tempore, & in omni differentia temporis, vt dilucide Auer. declarat 2. poſteriorum 67. ex quibus oritur hæc regula, ad cognoſcendum prædicatum de omni poſterioriſticum: quæ eſt talis, illud eſt prædicatum de omni poſterioriſticum: quod habet duas vniuerſalitates, ſcilicet vniuerſalitatem ſubiectorum: quoniam prædicatur de tota ſpecie, & de omnibus indiuiduis contentis, ſub illa ſpecie, & vniuerſalitatem temporis: quoniam prædicatur in omni tempore, non nunc ſic, & nunc non, nec hodie ſic cras verò non ad differentiam dicti de omni prioriſtici, quod habet vnam tantũ vniuerſalitatem, ſcilicet ſubiectorum, & non

Petitio. temporum. ¶ Dices valet ne dicere ſortes eſt deambulans, ergo omnis homo eſt deambulãs

Reſpõſio ¶ Dicas, ſanè quòd non quoniam à particulari de ſubiecto, non valet argumentari, ad vniuerſalem de ſubiecto, ideſt a propoſitione facta de ſubiecto particulari, non valet arguere ad propoſitionem factam de ſubiecto vniuerſali, non enim valet dicere hic homo eſt diues, ergo omnis homo eſt diues. ¶ Dices contra nam hæc eſt propoſitio de ſubiecto particulari, vt hic homo eſt riſibilis, & tamen valet dicere, ergo omnis homo eſt riſibilis, ergo à particulari de ſubiecto, valet argumentum ad vniuerſalem de ſubiecto. *Replica*

¶ Dicitur, quod hoc eſt verum in prædicatis eſſentialibus, ide enim eſt iudicium de particulari, quod eſt de vniuerſali, quod enim vni competit, competit omnibus, ſicuti optimæ ſcribit Auer. 2. cæli 49. 59. vbi inquit Luna, eſt ſphęricę figuræ, ergo omnis ſtella eſt ſphæricæ figurę. *Sol.*

¶ Dices valet ne argumẽtari a particulari de tẽpore, ad vniuerſalẽ de tempore? vt ſi dicã cometa aliquando fit, ergo cometa ſemper fit, cometa nũc apparet, ergo cometa ſemper, & in omni tẽpore apparet: vel hic homo hodie egrotat, ergo ſemper egrotat. *Dub.*

¶ Dicas quod nõ valet, niſi in prędicatis eſſentialibus, & in inſeparabilibus & non in prædicatis accidentalibus ſeparabilibus, verbi gratia, ſortes nunc in hoc particulari tempore, eſt riſibilis, ergo ſemper dum viuit erit riſibilis, ſed non valet ſortes eſt nũc rubeus proter verecundiam ergo ſemper erit rubeus, hinc optimè aſſerit Ar. 10. ethicorum cap. 5. dũ inquit quarè ergo nullus continuo in voluptate eſt, aut dolore, quaſi dicat ſi hodie callias afficit voluptate, non ſemper eſt in voluptate, nec ſi hodie eſt in dolore nõ ſemper eſt in dolore. *Reſponſio.*

¶ Sed dices, contra nigredo enim in coruo, eſt prædicatum accidentale, vt 1. poſt. 95. & in cap. de accidente Porphyrius & tamen valet dicere, iſte coruus nunc eſt niger, ergo ſemper erit niger. *Replica.*

¶ Dicas quòd, non ſolum valet, in prædicatis eſſentialibus ſed etiam in accidentalibus, quæ ſunt à ſubiecto inſeparabilia, non autem valet in accidentalibus a ſubiecto ſeparabilibus, vt non valet dicere Franciſcus hodie eſt febricitans ergo ſemper erit febricitans. *Sol.*

¶ Dices, contra nigredo eſt accidens ſeperabile a coruo, teſte Porphirio capite de accidente, tamen valet dicere, iſte coruus nunc eſt niger, ergo ſemper erit niger. *Replica.*

¶ Dicitur, quòd ſi nigredo eſt ſeparabilis, non eſt ſeparabilis re in effectu, & in actu: ſed aptitudine imaginatione, & intellectu: vt ibidem reſpondet Porphyrius, & Auer. ſecundo phyſicorum 18. *Sol.*

¶ Sed nota quòd valet argumentari ab vniuerſali, de ſubiecto ad particularem de ſubiecto, vt omnis homo eſt coloratus ergo ſortes eſt coloratus, vt fatetur Ariſtoteles in capite de ſubſtantia, & valet etiam *Notãdũ*

argumentũ ab vniuerſali de tempore, ad particularem de tempore, vt homo ſemper eſt coloratus, ergo nunc eſt coloratus, nota hæc.

Petitio. ¶ Dices quarè dictum de omni neceſſariò, requirit iſtas duas vniuerſalitates, & debet eſſe vniuerſale, & non debet eſſe particulare?

Reſpõſio ¶ Dicas, quoniam demonſtratio eſt de rebus vniuerſalibus: quæ ſunt ſemper, & ſunt æternæ, perpetuæ, & numquàm deficiunt, vt primo poſt. 62. & 6. ethycorum cap. 4. clarius 7. met 35, & 53. ſcribit Ariſt.

Petitio. ¶ Dices, quarè Ariſt. dixit in aliquo, vtique ſic in aliquo nõ?

Sol. ¶ Dicas quoniam quædam propoſitiones, quarum ſubiectis, non correſpondet multitudo ſuppoſitorum: & tamen ſunt de omni, quę sũt iſtę, videlicet omnis ſol eſt planeta, omnis Luna eſt planeta, non enim niſi vnus reperitur Sol, & vna Luna; vnde conſtrue textum hóc modo, ſcilicet dico igitur de omni, non id quod in aliquo eſt, & in aliquo non, nec quod aliquando eſt; aliquando non quaſi dicat Ariſt. cum propoſitum ſit ſupra declarare dictum de omni (igitur) hoc eſt exequendo quod propoſui (dico) ideſt explico dictum de omni quod eſt illud quod non eſt, ideſt quod nõ prædicatur de aliquo particulari ſubiecto, & de aliquo particulari ſubiecto non prædicatur, ſed dico quòd prædicatur de omni vniuerſali ſubiecto, nec aliquando hoc eſt in aliquo tempore prædicatur, & aliquando, ideſt in aliquo tempore non prædicatur, ſed ſemper in omni tempore de ſubiecto prædicatur

Petitio. ¶ Dices quarè Ariſt. dixit prædicatum de omni, non eſt illud quod in aliquo eſt, & in aliquo non, & nõ dixit prædicatũ de omni, eſt illud quod non prædicatur de aliquo; ſic, & de aliquo non, vnde voluit potius definire dictum de omni, per (in) quam per (de).

Reſpõſio. ¶ Pro ſolutione eſt ſciendum, quòd prædicata ſunt duobus modis, quædam enim ſunt prædicata (in) ideſt accidentalia, vt homo eſt albus, quæ ideò dicuntur (in) quia ſunt in ſubiecto, quædam verò ſunt prædicata (de) ideſt ſubſtantialia, vt homo eſt animal, vt teſtatur Auer. t. poſt. 149. tunc dicitur, quòd Ariſt definiuit dictum de omni, per (in) & non per (de) denotando, quod non ſolum prædicata ſubſtantialia ſunt de omni, ſed etiam prædicata accidentalia.

Petitio. ¶ Dices quarè potius per (in) quàm per (de).

Reſpõſio ¶ Dicas, quoniam prædicata (in) ſunt notiora prædicatis (de) quoniam prædicata (in) ſunt accidentia, prædicata verò (de) ſunt ſubſtantialia.

Alia reſponſio. ¶ Vel dicas, quòd ideò definiuit dictum de omni per (in) & non per (de) quoniam ly (in) includit tàm prædicata, accidentalia, quàm ſubſtantialia.

Alia reponſio. ¶ Vel dicas, quòd per ly (in) intellexit (de) vt in textu apparet per exemplum. quando dicit Ariſtoteles (vt ſi de omni homine animal) non dicit, vt ſi in omni homine animal, ſimiliter exponit Auer. primo poſteriorum 149. vnde ſumitur quòd idem eſt prædicatum (in) cum prædicato (de) licet non ſemper.

Petitio. ¶ Dicas, quarè Ariſt. definiuit dictum de omni, per particulas negatiuas?

Reſponſio. ¶ Dicas quoniam ſi volebat per affirmationes definire fuiſſet profecto clara petitio principij, nam ſi dixiſſet id prædicatur de omni, quod prædicatur de quolibet, idem diceret, quoniam idem eſt quodlibet, & omne, vnde optime quidem in definiendo, dictũ de omni ſe habuit, iſtum definiendo, per negationem oppoſito. nam, quoniam omni opponitur aliquod, ſicut habitus priuationi.

Petitio. Reſpõſio ¶ Dices, ò Ariſt. da mihi exemplum de prædicato de omni, quod prædicatur de omni ſubiecto, & omni tempore? ¶ Reſpondet, & dicit.

Vt ſi de omni homine animal, ſi verum, hunc dicere, verum & animal, & ſi nunc, alterũ, & alterũ, & ſi in omni linea punctus cõſimiliter.

Postqvam Ariſt. aſſignauit methodum cognoſcendi dictũ, ſeu prædicatum de omni, nunc exemplo declarat, quod ſit eſt dictum de omni, & dicit ſi neſcis, quod eſt prædicatum de omni (vt) deſt, verbi gratia, do exemplum ſi (animal) ſupple tu prædicatur, de omni homine; & eſt in omni homine; tamen non ſicut accidẽs in ſubiecto, ſed animal eſt in homine, tamquam genus in ſpecie, vt aſſerit Ariſt. 4. phyſicorum, 23. (verum etiam erit dicere, hunc) ſcilicet hominem particularem, ideſt ſortem, vel Franciſcum, qui continetur ſub homine vniuerſali, eſſe animal; ex quo valet dicere omnis homo eſt animal. ergo ſortes eſt animal, ab vniuerſali de ſubiecto, ad particularem de ſubiecto, & hæc eſt vniuerſalitas ſubiectorũ, (& ſi nunc alterum,) ideſt & ſi (nunc), ideſt in hoc particulari tempore, in hoc inſtanti, vt dicit Ariſt. 8. phyſicorum 11. verum eſt dicere, (alterum) ideſt particularem hominẽ, vt ſortẽ eſſe hominem, (nunc alterum, & alterũ) ideſt verũ erit dicere, (alterum) ideſt animal. ideſt de quocumque, de quo verum eſt dicere, quod ſit homo, de illo met verum eſt dicere, quòd ſit animal, & de quocumque verum eſt dicere, quòd nunc eſt homo. verum etiam eſt dicere, quod nunc eſt animal, & ſic patet vniuerſalitas temporis, (& ſi in omni linea punctus conſimiliter,) ideſt ſimili modo, quo animal prædicatur de omni homine, & de omnibus particularibus contentis ſub homine, & in omni tempore, ſic etiam in omni linea eſt punctus, & ſemper hoc eſt, omnis linea eſt puntata, & ſemper eſt puntata. ¶ Dices, quare Ariſto. non meminit de dicto, de

nullo,

Reſponſio. nullo, ſicut meminit de dicto de omni? ¶ Dicas, quoniam dictum de omni ingreditur definitionem ipſius vniuerſalis, dictum de nullo non ingreditur definitionem vniuerſalis. 1. poſt. 36. Ideo meminit dictum de omni, &

Petitio. reliquit dictum de nullo. ¶ Dices quomodo valet dictum de omni ingreditur definitionẽ, ipſius vniuerſalis. dictum vero de nullo non. ideo Ariſt. non fecit mentionem de dicto de

Reſponſio. nullo? ¶ Dicitur, quoniam partes definitionis alicuius definiti, debent eſſe notiores, & prius conſideratæ: quàm ponantur in definitione illius: vt teſtatur Ariſt. 1. poſt. 1. 6. ethicorum cap. 4. immo ſi non definiret per partes notiores, non definiret, vt dicit Ariſto. 6. top. in primo loco definitionis, & hæc eſt cauſa, qua mouetur Ariſto. tractare de dicto de omni; quoniam definitio vniuerſalis, non eſſet per partes notiores ipſo definito: de quo vniuerſali in textu 36. & 37. verba faciet, re-

Replica linquens dictũ de nullo. ¶ Dices contra immo Ariſt. debebat prius conſiderare de vniuerſali: quam de dicto de omni: quoniam definitum 1. phyſicorum 5. eſt notius definitione, & qualibet parte definitionis, cum vniuerſale, ſit definitum, & dictum de omni ſit pars ingrediens definitionem vniuerſalis, ad hoc vt Ariſt. per notiora procederet, debebat prius conſiderare de vniuerſali, deinde de

Sol. dicto de omni. ¶ Dicitur, ꝙ definitum eſt notius definitione notitia confuſa: ſed definitio, eſt notior ipſo definito notitia diſtincta, Ariſt. ſequutus eſt notitiam diſtinctam, non autem notitiam confuſam, prius tractando de dicto de omni; & poſterius de vniuerſali.

Petitio. ¶ Iterum quæres, quare Ariſto. loquutus eſt ſub conditione, dicens (vt ſi de omni homine,) animal ſi certe omnis homo eſt animal?

Reſponſio. ¶ Dicitur, ꝙ Ariſt. hic non accipit ly (ſi) conditionaliter, & dubitatiue, ſed aſſertiue. (ſi) pro quia, & verè veluti ſumpſit, 1. poſt. 8. & 9.

Petitio. ¶ Verum dices, quare dedit duo exempla de

Reſponſio. dicto de omni? ¶ Dicas, quoniam dictum de omni eſt duplex, aliud non conuertibile, vt homo eſt animal. Aliud vero eſt conuertibi-

Alia reſponſio. le vt in omni linea punctus. ¶ Vel dicas, quoniam dictum de omni eſt duplex. Aliud ſubſtantiæ. Aliud accidentis. Primum eſt ſub-

Alia reſponſio. ſtantiæ, ſecundum verò eſt accidentis. ¶ Vel dicas, quoniam in rebus difficilibus, debent apportari plura exempla: quoniam vt dicit Galenus in 2. libro methodi medendi cap. 4. ſæpe multitudine exemplorum ſtupidorum,

Dub. animi veluti à ſonno excitantur. ¶ Sed iterũ Dices, probare aliquod per exempla; ſpectat ad rethorem 2. poſt. 84. non ad demonſtratorem: quoniam exempla non vſitantur in doctrina demonſtratiua. cum ergo Ariſto. ſit artifex demonſtratiuus, non debebat hic vti

Sol. tot exemplis. ¶ Dicitur, ꝙ quando res ſunt difficilis cognitionis, tunc poſſumus vti exẽplis, ac etiam ſimilitudinibus, veluti fecit Ariſt. 1. phyſicorum 81. & 3. de anima 6. 14. 4. phyſicorum 42. & 2. de anima 149. vbi aſſerit, ꝙ res quæ non intelliguntur: niſi per ſimilitudinem ad alterum notificari poſſunt: per genera rethorices. Ideo cum hæc dicta poſterioriſtica ſint difficilis intelligentiæ. Ariſt.

Petitio. voluit ea exemplis declarare. ¶ Dices, hæc propoſitio omnis coruus eſt niger, eſt ne de

Reſponſio. omni? ¶ Dicas, quòd non quoniam propoſitio de omni, eſt illa quæ habet prædicatum, quod competit omni ſubiecto, & omnibus particularibus contentis ſub illo ſubiecto. vt omnis cignus eſt albus, modo nõ omnis coruus eſt niger: quoniã inuenitur aliquis coruus, qui non eſt niger, veluti teſtatur Ariſto. 5. de generatione animalium cap. 6. vbi ait ſic (iam enim perdix viſa eſt alba, & coruus, & paſſer, & vrſa. ¶ Verum nota, ſi aliquis eſſet educatus, in aliqua regione. vbi non eſſet coruus albus, nec vnquam audierit coruum album; non ne enunciaret, quòd omnis coruus eſt niger? ¶ Dicas, ꝙ hæc enunciatio, non eſt de omni vera, & vniuerſalis: ſed de omni falſa, quod prouenit ex ignorãtia enunciãtis: non autẽ rei enunciatæ, vt bene inquit Auer.

Petitio. 1. poſt. 95. ¶ Iterum dices, quare Auer. dictũ de omni aliter definit, in 2. poſt. 94. & aliter hic. dicit enim ibi prædicatum enim de omni, eſt quod amplectitur tres ſpecies, ſcilicet quòd ſit prædicatum de toto ſubiecto, & ꝙ ipſius prædicatio ſit neceſſaria, & quòd ipſius

Reſponſio. prædicatio ſit prima. ¶ Dicas, quòd ibi Auer. per prædicatum de omni, intelligit prædicatum vniuerſale, definitum in textu 36. non autem prædicatum de omni, definitum hic, quod eſt valde differens ab illo.

Signum autem etenim inſtantias ita ferimus, tamquàm de omni interrogati, aut ſi in aliquo non, aut ſi aliquando non.

POSTQVAM Ariſt. aſſignauit duo exempla, de dicto de omni: nunc probat dictum de omni, eſſe eo modo, quo poſitum eſt, & facit hanc rationem probando, quòd duæ conditiones requiruntur ad dictum de omni, quæ ratio eſt talis, illæ, & tot conditiones requiruntur ad dictum de omni, quarum aliqua deficiente: deficit dictum de omni: ſed deficiente vniuerſalitate temporis, & exiſtente vniuerſalitate ſubiecti, vel deficiente vniuerſalitate ſubiecti, & remanente vniuerſalitate temporis, vel ambabus deſtructis, deſtruitur dictum de omni: ergo ambæ conditiones ſcilicet,

vniuer-

vniuerſalitas temporis, & ſubiecti, requiruntur ad dictum de omni, minor huius rationis patet in texto, quando dicit (etenim ſignum autem eſt) quòd duæ dictę conditiones requiruntur ad dictum de omni: quoniam tamquã interrogati de omni: inſtantias ita ferimus, volentes deſtruere ipſum, & dicimus (aut ſi in aliquo non) ideſt dum deſtruimus vniuerſalitatem ſubiectorum, & dicimus quòd alicui non, ſiue eſt aut deſtruimus vniuerſalitatem temporum, & dicimus ꝙ ſi ineſt aliquando non ſemper ergo ſi non deſtruitur dictum de omni: niſi deſtruendo aliquam vniuerſalitatem. ergo non conſtruitur, niſi per duas vniuerſalitates: ergo ambæ vniuerſalitates ſunt neceſſariæ, ad dictum de omni. Ex quibus omnibus dicas, quòd dictũ de omni, eſt illud quod habet duas vniuerſalitates, ſcilicet ſubiectorum, & temporum. quarum ſi vna defecerit, nullo modo dicitur dictum de omni.

Dub. ¶ Dices contra. nam propoſitio quæ eſt demõſtrabilis, eſt de omni, ſed hæc propoſitio eſt demonſtrabilis. luna eclypſatur, vt patet in 8. quæſito. poſt. ergo eſt de omni, & tamen hęc propoſitio non habet vniuerſalitatẽ temporis: quoniam non ſemper luna eclypſatur

Sol. ¶ Dicas, quòd hæc propoſitio habet vniuerſalitatem temporis: tamen ex ſuppoſitione, dicendo ſic in omni tempore. quo terra actu interponitur, inter ſolem, & lunam. in illo tempore luna, actu eclypſatur, & ſic ſemper, ꝙ terra interponitur, luna eclypſatur. & licet terra actu, non interponatur inter ſolem, & lunam: tamen luna ſemper eſt ęclipſabilis, & ſic habet vniuerſalitatem temporis. ¶ iterum nota, quòd valet dicere dictum de omni poſterioriſticum, habet duas vniuerſalitates. ſcilicet temporis, & ſubiecti, & non è contra id, quod habet duas vniuerſalitates temporis, & ſubiecti: eſt dictum de omni poſterioriſticum. quoniam hæc propoſitio habet iſtas duas vniuerſalitates temporis, & ſubiecti: tamen non eſt poſterioriſtica: vt omne animal eſt coloratũ, nihil enim eſt animal, quod non ſit coloratum: nec vnquam eſt animal, quin pro tunc erat coloratum.

Tex. 30 *Per se autem quæcumque, & inſunt in eo, quod quid eſt.*

Postqvam Ariſt. propoſuit velle indagare conditiones, & proprietates; quibus cognoſcuntur præmiſſæ neceſſariæ, à non neceſſarijs: quæ ſunt tres, ſcilicet dictũ de omni, per ſe, & vniuerſale, & aſſignauit regulam cognoſcendi dictum de omni: nunc videns ꝙ ly per ſe eſt nomen multiplex: ſimul numerando ſua ſignificata: ipſa declarat & primo numerat primum ſignificatum, aſſignando regulam cognoſcendi ipſum. cum poſtea numerauit ſignificata, ſi non omnia ſed quædam eius, quod eſt per ſe, vltimo determinat, quæ nam ſignificata deſeruiunt ſuo propoſito, quod in textu 35. patebit cauſa interſtionis eſt. quoniam vniuerſale præſupponit id, quod eſt per ſe: non enim poteſt eſſe prædicatum vniuerſale ſi non eſt per ſe, & de omni. ſed pro faciliori intelligentia. ¶ Diuiditur iſte textus in duas partes, in prima docet regulam cognoſcendi prædicata per ſe, primi modi in 2. ibi (vt triangulo linea, & lineæ punctus,) exemplo vtens: manifeſtat regulam aſſignatam ad inueniendum prædicata primi modi; ſed hic eſt Notãdum, antequam ad textus expoſitionem deueniamus, ꝙ hæc dictio per ſe dicitur multis modis, 5. met. 23. & inter alia ſunt hæc, quæ numerat Ariſt. hic in texto 30. 31. 33. & 34. qui vt peritus artifex, prius diſtinguit, antequam determinet: vt ſeruet ſuã regulam. in 1. cæli t 10. vbi inquit quòd quãdo nomen eſt æquiuocum, debet prius diſtingui in ſua ſignificata, deinde determinari. hinc dicit Auer. in com. 33. aſſignãs cauſam, quare Ariſt. facit mentionem de tertia ſpecie per ſe, & dicit non, quia ſit aliquid inuãs demonſtrationum præmiſſas: ſed quatenus expedit docenti per nomen æquiuocum, ꝙ diuidat nomen æquiuocum in ſua ſignificata, & dirigat ad ſignificatum, de quo intendit ſermonem habere: & vt faciat electionẽ, quæ nam ſunt illa prædicata per ſe, quæ ingrediuntur demonſtrationem ſimpliciter, ſed videtur ꝙ Auer. ſibi contradicat: quoniam numerãs ſignificata per ſe, in ſua paraphraſi, dicit. ꝙ per ſe dicitur quatuor modis, & in hoc commento dicit. quòd per ſe dicitur tribus modis. & in comm. 31. dicit quòd per ſe dicitur ſecundum duas ſpecies. ¶ Dicant Alij quidquid velint. Nos dicimus, quòd nulla eſt cõtradictio: quoniam quando dicit quòd per ſe dicitur quatuor modis, verum eſt: quoniam quatuor ſignificata numerat Ariſto. vt in ſequentibus patet: quando vero dicit, quòd per ſe dicitur tribus modis, intelligas. ſic. ideſt prædicata per ſe primi modi, dicuntur tribus modis videlicet genus, differentia, & definitio, vt 7. met. 11. & in epit. log cap. de dem: quando vero dicit, ꝙ per ſe dicitur ſecũdum duas ſpecies, ſe exponit in com. 33. dicens ꝙ duæ ſunt ſpecies per ſe, quæ ſunt propriæ præmiſſis demonſtrationis ſcilicet prædicata primi, & ſecundi modi, aliæ vero duæ ſequentes, non ſunt propriæ; quoniam non ingrediuntur demonſtrationem: vt patet ex Ariſt. 1. poſter. 35. & 153. quatuor ergo declarat Ariſt. hic ſignificata, per ſe agrediens primũ,

Diuiſio textus.

ſic dicit. Verum nota quòd prædicata ſunt duobus modis; quædam ſunt de omni; vt omnis cignus eſt albus. & quædam non ſunt de omni. vt omnis homo eſt albus, quo ſic ſtante, dicit Ariſt, illa prædicata ſunt per ſe, in primo modo, quæcumque ſunt de omni. & nota candide lector, quod prædicata ſunt de omni; ſunt duobus modis. Quædem quæ nō ſumuntur in definitione ſubiecti. vt album prædicatur de niue: ſed non ſumitur in definitione niuis. Quædem vero ſunt prædicata de omni, quæ accipiuntur in definitione ſubiecti, vt animal ſumitur in definitione hominis, & ſcias. quòd non omnia prædicata de omni, ſunt prædicata per ſe, in primo modo. ſed dicit Ariſto. illa prædicata de omni; ſunt per ſe in primo modo, quæcumque (inſunt) ideſt accipiuntur, (in eo quod quid eſt) ideſt in definitione ſubiectorum, ideſt quæ dicunt naturas quiditates, & ſubiectorum ſubſtantias; ad differentiam illorum prædicatorum de omni, quæ non ſumuntur in definitione ſubiectorum. & nota quòd non ſine cauſa dixit Ariſt. (quæ inſunt), quoniam loquitur de prædicatis; quæ prædicata habent hanc legem; quòd non poſſunt prædicari, ſi non inſunt alteri. Vnde, nota quòd idem per ſe, de ſe ipſo prædicari non poteſt; quoniā nihil poteſt ineſſe ſibi ipſi; hinc, Auerr. docuit regulam in 1. poſt, 148. ad cognoſcendū, qñ aliquod prædicatur de aliquo: quam ſumit ab inhærere & non inhærere, ſic dicens. qñ aliquod extra animā alicui ineſt, tūc in anima illud prædicatur de illo, quādo vero extra animam nulli ineſt: tunc in anima de nullo prædicatur. vnde in cap. de ſubſtātia, dixit Ariſt. ſubſtantia prima de nullo prædicatur. quoniam extra animā nulli ineſt. hinc dixit Ariſt. (quæcumque inſunt) denotando, quod illa ſunt prædicata per ſe; in primo modo; quæcumque inſunt, ad differentiam ſingularium ſubſtantiæ; quæ non inſunt, ſed per ſe exiſtunt, vt patebit in textu 33. dixit, (In eo quod quid,) quoniam multa ſunt prædicata, quæ inſunt, tamen non inſunt in eo, quòd quid; ideo non ſunt prædicata per ſe, veluti album cigno, & nigrum coruo.

Dub. ¶ Dices quando dicit Ariſto. quòd illa ſunt prædicata in primo modo dicendi per ſe: quæcumque ſumuntur in definitione ſubiecti, cum ſubiectum ſit duplex, aliud ſingulare indiuiduum, vt ſortes. Aliud vero ſpecificum, & vniuerſale. 1. perihermenias cap. 5. quod nam ſubiectum debemus intelligere, ſingulare, vel vniuerſale?

Sol. ¶ Dicitur, quòd intelligitur illud ſubiectum, quod eſt vniuerſale, vt ſpecies ipſa cuius ſpeciei eſt definitio, & demonſtratio. quæ ingreditur demonſtrationem, modo ſubiectorum ſingularium: non ſunt definitiones, nec demonſtrationes; quoniam ſunt corruptibilia: vt 1. poſt. 62. 64. 7. meta. 53. 55. & ſi eorum ſunt definitiones, non niſi per accidens, ſub ratione vniuerſali, & ratione formæ, non per ſe, non autem ratione particulari, & ratione materiæ, vt 7. metaph. 55. & 11. metaphyſ. 2. necnō 1. poſt. 162.

¶ Dices, quare Ariſt. prius tractauit de prædicato per ſe, quàm de vniuerſali. **Dub.**

¶ Dicitur quoniam per ſe eſt cōmunius, ipſo vniuerſali, valet enim dicere eſt vniuerſale, ergo per ſe; ſed non contra, & cum ſit communius, eſt notius, 1. phyſ. 4. verum quia à notioribus eſt inchoandum. Ideo prius à prædicato per ſe, quàm ab ipſo vniuerſali initium fecit. **Sol.**

¶ Dices, contra. nam dicit Ariſt. 1. poſt. 36. quòd idem eſt per ſe, & vniuerſale. ergo tractando de per ſe eodem loco, tractauit de vniuerſali. **Dub.**

¶ Dicitur, quòd ly per ſe, eſt duplex. Aliud commune, vt eſt genus. Aliud proprium, vt rationale tunc dicitur, quòd per ſe proprium idem eſt. quòd vniuerſale, & primum, non autem per ſe commune. **Sol.**

Vt triangulo linea, & lineæ punctus, ſubſtantia namque ipſorum, ex his eſt & in oratione dicente quid eſt inſunt.

Poſtquam Ariſt. dedit regulam cognoſcendi prædicata, quæ ſunt in primo modo dicendi per ſe: nunc vult exemplo manifeſtare regulam aſſignatam, & quaſi dicat Ariſt, ſi tu neſcis quæ ſunt hæc prædicata, in primo modo dicendi per ſe, do exemplum; (vt,) ideſt verbi gratia, (triāgulo linea,) ideſt linea inea ineſt triangulo, hoc eſt ſumitur in definitione trianguli, dicens ſubſtantiā trianguli, (& quaſi dicat eſt aliud exemplum, (lineæ punctus,) ideſt punctus ineſt lineæ. hoc eſt accipitur in definitione lineæ, ideo linea prædicatur de triangulo, & punctus de linea in primo modo per ſe, (ſubſtantia, namque ipſorum ex his eſt,) nunc Ariſt. aſſignat cauſam, quare linea ſumitur in definitione trianguli, & punctus in definitione lineæ: & dicit (namque) ideſt, quoniam, ſignum redditiuum cauſæ, (ſubſtantia) ideſt eſſe, (ipſorū) ideſt triāguli, & lineæ. (eſt ex his). ideſt ſubſtantia trianguli, conſtat ex linea & ſubſtantia lineæ conſtat ex puncto, quaſi dicat linea dicit ſubſtantiam trianguli, & punctus dicit ſubſtantiam lineæ. (& in oratione dicente quid eſt inſunt.) nunc Ariſt. exponit quæ dixit ſupra: dixit enim quòd ſubſtantia ipſorū ex his eſt, aliquis poſſet dicere, quid ſibi vult Ariſt. hæc particula, ſubſtantia namque ipſorum ex his eſt. ¶ Reſpondet, dicens (&) pro

ideſt

ideſt exponēdo ſe, (inſunt in oratione), ided accipiuntur in definitione: quoniam definitio eſt oratio 1. top. cap. de termino 8. met. 2. (dicente quid), vbi Nota quòd definitio dicens quid, 2. poſt. 3 2. eſt duplex. Alia quid rei. Alia quid nominis. hic enim non ſumit Ariſto. quid nominis, ſed quid rei, ex quo conſtrue textum, ſic linea ineſt triangulo, & punctus ineſt lineæ: quoniā ſubſtantia trianguli eſt linea, & ſubſtantia lineæ eſt punctus: ideſt accipiuntur in definitione ipſorū.

Dub. ¶ Dices, quomodo linea per ſe prædicatur de triangulo, & punctus de linea: nō enim poſſumus dicere, triangulus eſt linea, nec linea eſt punctus: ſed triangulus conſtat ex lineis, & linea ex punctis. ergo nec linea de triangulo, nec punctus de linea erunt prædicata per ſe in primo modo.

Sol. ¶ Dicitur, quòd prædicata per ſe in primo modo: ſunt duobus modis: Quædam in recto, veluti ſunt genera generum, definitiones differentiæ eſſentiales, & definitiones, Quædam vero ſunt in obliquo, tunc dicitur, quòd hæc nō ſunt prædicata per ſe in primo modo, in recto, ſed

Petitio. ſunt in obliquo. ¶ Dices quare Ariſt. potius exemplificauit, de prædicatis in obliquo;

Reſpōſio. quàm de prædicatis in recto? ¶ Dicitur, quoniam clariſſimum eſt, quòd prædicata in recto ſunt, in primo modo: ſed quoniam apud aliquos erat dubium, an hæc prædicata in obliquo erant per ſe in primo modo. Ideo illis ſatisfaciendo, voluit potius dare exempla de obliquis, quàm de rectis. vnde ſumas tu, quòd tam prædicata in recto, quàm in obliquo, quæ dicunt ſubſtantiam ſubiecti, ſunt in primo

Petitio. modo dicendi per ſe. ¶ Iterum dices; quare prius exemplificauit de triangulo: quàm de

Reſponſio. linea? ¶ Dicitur quoniam triangulus eſt notior linea; quoniam triangulus eſt totum, linea vero eſt pars; totum enim 1. phyſicorum 4. eſt notius parte. Ideo prius dedit exemplū

Replica de triangulo, poſterius autem de linea. ¶ Sed contra Auerr. enim 3. poſt. 2 3. dicit, quòd pars eſt notior. ergo cùm linea ſit pars, & triangulus ſit totum, potius debebat prius exemplificare de linea, poſterius de triangulo.

Reſponſio. ¶ Dicitur, quòd pars eſt duplex. Quædam ſimplex, Quædam compoſita: tunc dicitur, quòd pars compoſita eſt notior, non autem pars ſimplex: quæ pars compoſita idem eſt, quòd totum, modo linea reſpectu trianguli eſt pars

Replica ſimplex. ¶ Dices ſimplicia præcedunt compoſita, ſi linea eſt ſimplex, & triangulus eſt compoſitus ex linea: ergo exemplū de linea, debebat præcedere exemplum de triangulo.

Sol. ¶ Dicitur, quòd hic ordo eſt ſecundum naturam, ſcilicet quando ſimplicia præcedunt cōpoſita, 2. cœli 22. modo Ariſt. non ſequutus ordinem naturæ, ſed ordinem ſecundum notius. ¶ Dices, quot, & quæ ſunt prædicata per Petitio.
ſe in primo modo? ¶ Dicitur, cum Auerr. in Reſponſio.
hoc com. & 7. metaph. 11: nec non Epit. log. cap. de demon. quòd ſunt tria, & iam hæc ſcilicet, genus, differentia, & tota definitio aggregata ex his: & nota, quòd duo ſunt ſimplicia, vt genus, & differentia, reſpectu definitionis. & vnum eſt compoſitum quod eſt ipſa definitio quæ fit ex genere & differentia;
¶ Vel poteſt dici, quòd ſunt duo tantum ſcilicet; Alia ſol.
pars definitionis, & tota definitio. & nota quòd per iy (pars) intelligitur vel genus, vel differentia. vel id quod eſt pars generis, vel pars differentiæ, quę omnia ſunt prædicata ſubſtātialia: quoniam ſunt formæ, vt 2. phyſ. 28. in epit. log. cap. de definitionibus 7. metaph. 35. & 42. nec non 5. metaph. 3. 7. top. cap. 2. & 2. poſt. 20. ſed nota, quòd prædicata per ſe primi modi, non ſolum poſſunt eſſe tria, ſed plura tribus, videlicet genus, differentia, definitio, pars differentiæ, pars generis, accidēs proprium. vt tenet locum differentiæ: cauſa efficiens, neceſſaria, vt tenet locum formæ; cauſa finalis, vt tenet locum formæ; cauſa materialis, vt tenet locum differentię: Vndè tria ſunt in numero, quę dicuntur in recto; ſed ſunt plura in obliquo. ¶ Dices contra: Dub.
nam illa ſunt prædicata per ſe in primo modo, quæ ſumuntur in definitione, vt genus, & differentia, ſed definitio. non ſumitur in definitione. vt patet. ergo definitio, nō eſt prędicatum in primo modo. ¶ Dicitur, quòd de- Sol.
finitio non eſt prædicatum in primo modo, in quantum accipitur in definitione, ſed in quantum fit ex genere, & differentia, quæ ſunt prædicata primi modi. ¶ Sed nota, quòd definitio eſt duplex, vt teſtatur Auer. 8. met. 13. & in Epit. log. cap. de def. Alia perfecta, Alia imperfecta, quæ imperfecta eſt duplex, Alia quæ abſoluit quid, & datur per formam, Alia quæ abſoluit propter quid, & datur per efficientem, ſcias nunc, quòd illa definitio, quæ eſt perfecta, quæ fit ex his duabus imperfectis, eſt prædicatum per ſe, non inquantum ſumitur in definitione. ſed inquantum fit ex his duabus imperfectis, quarum vna tenet locum generis, & eſt illa, quæ datur per formā, & alia quæ tenet locum differentiæ, & eſt illa quæ datur per efficientem. illa enim quæ datur per formam, hæc eſt vt Eclypſis eſt priuatio, priuatio enim eſt forma Eclypſis, 8. metaphyſ. 13. quæ vero datur per efficientem, vt Eclypſis eſt interpoſitio terræ: prima tenet locum generis, ſecunda tenet locum differentiæ, modo ex his duabus imperfectis reſultat vna perfecta, quæ eſt talis. Eclypſis eſt priuatio luminis ob interpoſitionem, quæ nō

patens

patentex Auerr. 2. poſt. 41 42. & in locis allegatis. Nota hęc candide lector. ſcias etiam quòd non omne genus, nec omnis differentia, eſt prædicatum in primo modo: ſed ſolum genus propinquum, vt animal, & differentia propinqua eſſentialis, vt rationale, ſi vero genus remotum, vt corpus animatum, vel magis remotum, vt corpus, vel remotiſſimũ, vt ſubſtantia; ſunt prędicata primi modi, non aliter, nec alio modo. niſi inquantum tenent locum generis propinqui. verbi gratia, ſi diceres: homo eſt animal; nunc ſumis genus propinquum, & hoc vere eſt prædicatum in primo modo: ſed ſi caſu lateret hoc genus propinquum, poteſt ſumi genus remotum, dicendo homo eſt corpus animatum, loco animalis, & ſi forte lateret corpus animatum, poteſt dici, homo eſt corpus, & ſi lateret corpus poteſt ſumi genus remotiſſimũ; dicendo homo eſt ſubſtantia, & ſic omnia poſſunt eſſe prædicata in primo modo. cum hac tamen cautela inquantum, tenent locum animalis, quod eſt genus propinquum.

Petitio. Dices, ſi pars generis, eſt prædicatum in primo modo, quid debemus intelligere, per partem generis? ¶ Dicunt, quòd debemus intelligere definitionẽ generis, v.g. ſi genus, vt animal lateret, vti poſſumus definitione animalis, dicendo homo eſt ſubſtantia animata ſenſitiua. *Reſponſio aliorum.*

Replica ¶ Sed dices contra: nam definitio, & definitum ſunt idem 1. phyſicorum 5. & 7. metaphyſi. 40. vnde ſi definitum eſt totum, & definitio etiam erit totum 1. phyſicorum 5. ergo definitio non eſt pars. ex quo ſi latet genus, non poſſumus vti definitione generis; tamquã parte ipſius generis. ¶ Amplius 2. poſt. 32. non entis, non eſt definitio, & licet ens ſit in rerum natura, & fuerit ignotum eſſe, de illo, non poteſt aſſignari definitio, modo ſi genus latet. & eſt ignotum ipſum eſſe, ergo nec definitio de ipſo dari poterit, cum ipſa etiam fuerit ignota. ergo ſi latet genus, latebit etiam definitio generis, & per cõſequens, loco generis non poſſumus vti definitione; tamquam parte generis.

Sol. 1. ¶ Ad primum facilis eſt ſolutio: quoniam definitio, & definitum, ſi ſunt idem, ſunt idem ſubiecto 1. phyſicorum 5. vel ſunt idem ſecundum pręducationem, 7. metaphyſic. 40. ſed non ſunt idem ſubiecto, & ratione.

Sol. 2. ¶ Ad ſecundum, dicas cum Auerr. in Epit. log. cap. de def. quòd aliquod eſſe ignotum, intelligitur bifariam. vno modo ſecundum nomen. Alio modo ſecundum rem. quo ſtante. dicit Auerr. quòd quando aliquod eſt ignotum ſecundum rem, tunc de ipſo definitio haberi non poteſt, ſed quando eſt notum ſecundum rem, licet fuerit ignotum ſecundum nomen, de ipſo poteſt haberi definitio.

Replica ¶ Sed dices, contra nam chimera ſecundum rem, non eſt. & tamen dicit Auerr. 1. poſt. 24 & 2. poſt. 32. quòd de ipſa habetur definitio.

Sol. ¶ Dicitur, quòd alia definitio, quid nominis. Alia eſt definitio quid rei, quo ſtante. dicimus, quòd ſi chimera eſt ignota, ſecundum rem. tamen de chimera non habetur definitio, quid rei. ſed quid nominis tantum. & ſimiliter de quocumque, quod eſt ignotum, ſecundum rem; his ſtantibus. dicimus, quòd genus quando eſt ignotum ſecundum nomen, & eſt notum ſecundum rem, abſque vllo dubio, de ipſo definitio haberi poteſt. & per conſequens poſſumus vti definitione generis; tamquam parte ipſius generis.

Alia ſol. ¶ Vel dicimus, cum eodem Auerr. in Epit. log. cap. de def. quòd per partem generis, ideſt ipſius animalis, debemus intelligere ſenſitiuum. quod eſt pars generis.

Alia ſol. ¶ Vel dicas, quòd reperitur aliquod genus, quod diuiditur in partes, veluti eſt corpus animatum, quod eſt genus ipſius animalis, poſſumus dicere, quòd animal eſt corpus animatum, prædicando totum genus. de animali; & poſſumus dicere animal, eſt corpus: quod corpus eſt pars animalis, & poſſumus dicere animal eſt animatũ. quod eſt alia pars generis, ſcilicet animalis. Et ideo dixit Auerr. quòd genus, & pars generis eſt prædicatum per ſe in primo modo.

Petitio. ¶ Dices, quid debemus intelligere per partem differentiæ? *Reſponſio.* ¶ Dicas, quòd intelligimus, vel definitionem differentiæ, vel accidens propriũ, quod tenet locum differentiæ; veluti dicit Auerr. 1. poſt. 36. 2. poſt. 20 in Epit. log. cap. de def. & 7. metaphyſic. 5.

Replica ¶ Sed dices. ſi accidens proprium tenet locum differentiæ; ergo eſt prędicatum in primo modo.

Sol. ¶ Dicas, quòd vt eſt accidens, ſic eſt in ſecundo modo, ſed vt tenet locum differentiæ, ſic eſt in primo modo.

Alia ſol. ¶ Vel aliter dicendum, quod differentia eſt duplex. Alia compoſita. Alia ſimplex, tunc dicitur quòd pars differentiæ compoſitæ, eſt prædicatum in primo modo. non autem differentiæ ſimplicis. quæ cum ſit ſimplex, partes non habet quæ quidem differentia compoſita: hæc eſt vt ſenſibilitas, quæ eſt differentia animalis, quæ diuiditur in quinque partes, ſcilicet viſum, auditum, odoratum, guſtum, & tactum, & quælibet iſtarum partium poteſt prædicari de animali, in primo modo per ſe.

Replica ¶ Dices, contra nam dicit Auer 7. metaphyſicorum 43. quòd vltimæ differentiæ ſunt indiuiſibiles, ergo mala eſt ſolutio.

Sol. ¶ Dicitur, cum eodem Auer. quòd differentiæ ſunt duobus modis. quædam enim ſunt potentiales, quæ ſapiunt naturam generis, quædam vero ſunt differentiæ vltimæ ſpecificæ: tunc dicitur, *Replica*

quòd differentiæ vltimæ ſunt indiuiſibiles: non autem differentiæ potentiales, vt eſt ſenſibilitas ipſa. *Alia ſol.* ¶ Vel dicitur, quòd omnes differentiæ habent partes; ſecundum nomina earum, quibus vtimur in prædicationibus deſinitiuis: v. g. punctum eſt in definitione lineæ; vt pars differentiæ illius: non enim punctum eſt tota differentia lineæ: quoniam tota differentia eſt terminati pũctis quoniam dicimus, ꝙ linea eſt cuius extrema ſunt duo puncta. & hæc eſt vera Auer. ſolutio in hoc commento. *Alia ſol.* ¶ Vel dicas, ꝙ tota differentia hominis, eſt rationale mortale, quæ tota differentia prædicatur in primo modo, de homine ſimiliter. vna pars huius differentiæ, quæ eſt, vel rationale, vel mortale, etiam prædicatur de homine in primo modo, vt dicendo homo eſt rationalis, vel homo eſt mortalis. *Petitio.* ¶ Dices, quare Ariſto. prius notificauit, prædicata primi modi per ſe: quam prędicata ſecundi modi? *Sol.* ¶ Dicitur, quoniam prædicata primi modi, omnia ſunt ſubſtantialia, vt genus eſt ſubſtantia, vt patet in cap. de ſubſtantia differentia eſt, ſubſtantia 7. metaphyſ. 42. tota definitio eſt ſubſtantia, 2. phyſicorum 28. prædicata verò ſecundi modi, ſunt accidentia eſſentialia. 1. poſter. 31. & quoniam ſubſtantia eſt prior accidente, 7. metaphyſi. 4. 1. phyſicorum 52. & 7. metaphyſic. 47. ideo Ariſto. prius de prædicatis: quæ ſunt in primo modo, quàm de prædicatis, quæ ſunt in ſecundo modo per ſe, voluit tractare. *Alia ſol.* ¶ Vel dicendum, quoniam prædicata primi modi, excepto genere, ſunt medij termini in demonſtratione, vt eſt differentia, & definitio, vt d. Auerr. in Epiſtola de primitate, prædicatorum prædicata vero ſecundi modi. ſunt quæſita in demonſtratione, & quoniam medij termini ſunt priores ipſis quæſitis. Ideo Ariſtot. prius tractauit de prædicatis primi modi: poſterius de prædicatis ſecundi modi. *Confirmatio.* ¶ Quod confirmat Auerr. 6. metaphyſic. t. vbi inquit, quòd de ſubſtantijs in demonſtratione, itur ad accidentia. *Replica* ¶ Et ſi dices, quòd accidentia ſunt notiora ſubſtantijs: vnde Ariſtot. debebat prius conſiderare de prædicatis ſecundi modi, deinde de prędicatis primi modi. *Sol.* ¶ Ad hoc dicitur, quòd Ariſtot. non ſequutus eſt ordinem notioritatis, ſed ordinem dignitatis. *Quæſitũ* ¶ Amplius, quæres hęc propoſitio animal eſt homo, eſt per ſe in primo modo? *Reſponſio,* ¶ Dicas, quòd eſt per ſe in primo modo: tamen reductiue conuertendo ipſam ſimpliciter; dicendo homo eſt animal. *Petitio.* ¶ Iterum dices, quando genus prædicatur de differentia, eſt per ſe in primo modo, vt dicendo rationale eſt animal? *Reſponſio.* ¶ Dicas, quòd genus non prædicatur per ſe de rationali, inquantum eſt differentia: ſed inquantum dicit ſpeciem; vt dicendo homo eſt animal. veluti Ariſtot. in prædicamentis, cap. de ſimul aſſerere videtur. *Dub.* ¶ Amplius probatur ꝙ nec genus, nec differentia, nec tota definitio ſunt prædicata per ſe, in primo modo. & probatur ſic; illa prędicata quorum ſubiecta ſunt propriæ ſubſtantiæ, dicuntur accidentia. 1. poſt. t 49. aſſerit Auerr. ſed ſubiecta generis, differentiæ, & definitionis: ſunt ſubſtantiæ: Ergo genus differentia, & definitio, ſunt accidentia. ſed nullum accidens, 1. poſter. 31. eſt prædicatum in primo modo: ergo nec genus, nec differentia, nec definitio, eſt prædicatum per ſe in primo modo. *Sol.* ¶ Dicas gloſſando maiorem, hoc modo: videlicet illa prædicata ſunt accidentia, quorum ſubiecta ſunt ſubſtantiæ, & illa prędicata non accipiuntur in definitione illorum ſubiectorũ, modo genus, & differentia ſumuntur in definitione ſubiectorum, de quibus prædicantur: ideo ſequitur, ꝙ non ſunt accidentia, ſed ſubſtantialia per ſe in primo modo. *Alia du.* ¶ Amplius nullũ accidens eſt prædicatũ per ſe in primo modo; 1. poſt. 31. ſed genus differentia, & definitio ſunt accidentia, ergo non ſunt prædicata in primo modo per ſe, minor probatur: quoniã omnia conſiderata à logico, ſunt accidentia. 6. met. vltimo ſed genus, differentia, & definitio conſiderantur à logico; vt patet 1. top. cap. 3. ergo ſunt accidentia. *Sol.* ¶ Soluitur dicẽdo, ꝙ hęc prædicata bifariam à logico conſiderantur: vno modo, vt primo intellecta. Alio modo, vt ſecundo intellecta: tunc dicitur, quòd hæc talia ſunt accidentia: vt ſecundo intellecta, ſed ſunt ſubſtantiæ, vt primo intellecta, & ſic ſunt prædicata per ſe in primo modo. *Replica* ¶ Dices contra, nam 1. poſt. 33. ait Ariſtot. quæcumque de ſubiecto dicuntur accidentia ſunt, ſed genus differentia, & definitio, vt primo intellecta dicuntur de ſubiecto, dicendo homo eſt animal, & homo eſt rationalis, & homo eſt animal rationale. ergo vt primo intellecta ſunt accidentia, & ſic neque erunt prædicata per ſe in primo modo. *Sol.* ¶ Soluitur dicendo, quòd accidens bifariam conſideratur; vno modo vt diſtinguitur contra ſubſtantiam, Alio modo. vt non exiſtit per ſe; tunc dicitur, quòd genus, differentia, & definitio, ſunt accidentia, in quantũ non exiſtunt, per ſe, quoniam exiſtunt per aliud. & per accidens, per primas ſubſtantias, dicit enim Ariſto. in cap. de ſubſtantia. ꝙ remotis primis ſubſtantijs, impoſſibile eſt aliquod aliud remanere; ſed non ſunt accidentia, vt diſtinguũtur contra ſubſtantiã: quoniã de facto ipſa ſunt ſubſtãtiæ, & ſic ſunt prædicata primi modi: Vnde candide lector

defendas cõcluſionẽ, quòd accidentia ſunt in
primo modo dicendi per ſe, accidentia dico
nó quæ non ſunt ſubſtantiæ, ſed quæ exiſtunt
per accidens, verum nota non omnia, quæ
exiſtunt per accidens; quoniam accidentia
communia, exiſtunt per accidens, & non
ſunt prædicata, per ſe in primo modo, ſed
illa quæ ſunt ſubſtantiæ, & exiſtunt per ac-
Alia du. cidens. ¶Amplius illud quod prædicatur de
aliquo, & inuenitur in aliquo eſſentialiter,
oportet, quòd reperiatur in alio accidenta-
liter. hoc eſt id quod per ſe prædicatur de
vno, per accidens, prædicatur de alio, 2. de
anima 133. & 4. phyſicorum 42. 1. cæli 14.
ſed animal per ſe prædicatur de equo; quo-
niam accipitur in eius definitione; ergo per
accidens prædicatur de homine, & non per
Sol. ſe. ¶Dicas, quòd quando aliquod per ſe præ-
dicatur de aliquo, vel prædicatur per ſe pro-
prie, vel per ſe communiter, tunc dicitur,
quòd quando prædicatur per ſe proprie, de
vno. tunc per accidens prædicatur de altero
modo, animal non prædicatur per ſe proprie,
de equo. ſed prædicatur per ſe communiter.
& ſic ſequitur, quòd animal, tam de equo,
quàm de homine, & de ſingulis ſpeciebus
contentis ſub animali per ſe; & non per ac-
Replica cidens prædicatur. ¶ Dices contra, ſi ani-
mal per ſe prædicatur de equo, ergo proprie
prædicatur de equo, & per accidens de ho-
mine, probatur quoniam dicit Auer. 5. phy-
ſicorum 3. ꝙ per ſe, & primum, & proprium
ſunt ſynonima: quod confirmat Ariſt. 1. poſt.
36. dum aſſerit, idem eſt primum, & per ſe.
Sol. ¶ Dicitur, ꝙ per ſe eſt duplex. Aliud con-
uertibile. Aliud commune, & non conuer-
tibile quo ſtante, dicas, quòd per ſe conuer-
tibile, & primum, ſunt ſynonima, non au-
tem per ſe, non conuertibile modo, animal
prædicatur de equo, per ſe non conuertibi-
liter, valet enim dicere, equus eſt animal, &
Replica non e contra. ¶Dices contra. nam prædicatũ
primum eſt conuertibile, vt patet 1. poſt. 36.
ſed animal eſt prædicatum primum de equo,
quoniam ponitur in definitione equi, 7. met.
43. ergo per accidens prædicatur de homine;
Sol. ¶Soluas, ꝙ primum intelligitur bifariã. Vno
modo dicitur primum; quoniã inter alia ob-
tinet primum locum vt in definitione, primo
loco ponitur genus, ſecundo ponitur differẽ-
tia, 7. met. 43. Alio modo dicitur primũ: ideſt
proprium: tunc dicitur ꝙ animal primo præ-
dicatur de equo, non primo proprie: ſed pri-
ma, quoniam primo ponitur in definitione
equi: & ſimiliter in quacumque alia ſpecie.
Replica ¶Sed dices contra id, quod proprie prædica-
tur de ſpetie conuertitur, cũ ſpecie teſte Por
phyrio cap. de proprio; ſed genus proprie
prædicatur de equo, 4. top. in loco 29. ergo
per accidens prædicatur de homine, & con-
uertibiliter de æquo. ¶Dicitur, ꝙ quãdo dicit *Sol.*
Ariſt. ꝙ genus proprie prædicatur de ſpetie,
vt de equo: non intelligit proprie, ideſt con-
uertibiliter, ſed proprie ideſt propinque. dif-
fert enim prædicatum proprium, & propin-
quũ. ¶Dices contra, nã dicit Auer. 1. poſt. 41. *Ref*
ꝙ genus prædicatur de ſpetie, & conuertitur
cũ ſpetie: ergo prædicatur proprie, & cõuer-
tibiliter, nó ſolũ propinque. ¶Dicit, ꝙ Auer. *Sol.*
intelligit genus contractũ per differẽtiam, vt
eſt animal rationale, non autẽ abſolutum, vt
animal. ¶ Sed contra, genus enim abſolute *Replica*
ſumptũ, vt animal prædicatur de ſpetie, vt de
equo, & conuertitur cum ſpetie; quod quidẽ
pulcherrima ſentẽtia comprobatur; ait enim
Ariſt. 2. top. cap. 1. ſic à definitione enim, &
proprio, & genere neceſſarium eſt conuerti.
¶Dicas, ꝙ genus conuertitur ſecundum de- *Sol.*
nominationem, vt cum dicimus animal ineſt
homini, ideſt homo eſt animal, ſed non con-
uertitur, ſecundum prædicationem, dicendo
homo eſt animal, & animal eſt homo. ¶Di- *Replica*
ces contra: nam dicit Auer. in libro prædi-
cabilium, cap. primo, ꝙ quinque prædicabi-
lia ſunt partes propoſitionum demonſtratio-
nis, inter quæ prædicabilia, numeratur ge-
nus abſolutè ſumptum. vt eſt animal, modo
id quod eſt pars, propoſitionis ingredientis
demonſtrationem, eſt prædicatum primum,
proprium, conuertibile genus eſt huiuſmo-
di. ergo genus abſolutè ſumptum, eſt prædi-
catum primum: & conuertibile, cum ſpetie.
¶Dicitur ꝙ genus eſt pars demonſtrationis, *Sol.*
non poſitiua, ſed negatiua, & priuatiua, quæ
negatur à demonſtratione. ¶ Dices contra *Replica*
genus abſolutè ſumptum, vt animal abſolui-
tur per demonſtrationem. 2. poſt. 94. modo
illud quod abſoluitur per demonſtrationem,
ponitur in demonſtratione, & non negatur,
à demonſtratione, & eſt prædicatum pro-
prium, & conuertibile. ¶Dicitur cum Auerr. *Sol.*
2. poſt. 94. ꝙ ſi genus abſolutè ſumptum, ab-
ſoluitur per demonſtrationem, dicas non per
demonſtrationẽ analogicè, ſed per demon-
ſtrationẽ equiuocè dictam. ¶ Dices contra. *Replica*
nam dicit Auer. in Epit. log. cap. de definitio-
nibus, ꝙ genus eſt concluſio demonſtrationis
ſimpliciter, quæ eſt analoga: non autẽ æqui- *Sol.*
uoca demonſtratio ergo falſa ſolutio. ¶Dici-
tur, quòd Auer. intelligitur ſic. quando di-
cit, quòd genus eſt concluſio. demonſtratio-
nis, non eſt verè genus: vt animal, quia ſic,
eſt prædicatum commune, non proprium,
nec conuertibile. ſed intelligit id, quod te-
net locum generis, in definitione perfecta.
ex quibus late patet, quòd genus per ſe

prædicatur de ſpecie, vt de æquo, & homine, & de reliquis ſpeciebus, communiter, de omnibus, ſed de nulla proprie: & conuertibiliter. *Alia du.* ¶ Sed iterum dices. homo non eſt animal, ergo animal per ſe, non prædicatur de homine: antecedens probatur, ſententia enim eſt Ariſt. 2. de anima 16. vbi aſſerit illa, quæ non mouentur, nec mutant locum, ſunt animalia, ſed homo mouetur, & mutat locum, ergo homo non eſt animal, & per conſequens animal per ſe, non prædicatur de homine. *Sol.* ¶ Dicitur, quòd Ariſto. ibi loquitur, contra Antiquos, qui opinabantur quòd quæcúque non mouentur, nec mutant locum, non ſunt animalia. Ariſt. vero contra ipſos dicit. quòd non ſolum. quæ mouentur, & mutant locum ſunt animalia. ſed etiam illa, quæ non mo- *Replica* uentur, nec mutant locum. ¶ Dices, contrà. nam ſequeretur, quòd lapis qui non moue- *Sol.* tur, eſſet animal. ¶ Dicitur, quòd Ariſt. intelligitur ſic, videlicet. id, quod non mouetur, nec mutat locum, & habet ſenſum, eſt animal veluti, ſunt zohophita, græce plantanimalia latine dicta, quæ quidem non mouentur, nec mutant locum, adeo ſunt lapidibus affixa, habent tamen ſenſum. ideo dicuntur, & ſunt animalia. cum igitur homo moueatur, & mutet locum, dicitur animal, & per ſe *Replica* animal, de homine prædicatur. ¶ Dices contra, ſi animal per ſe prædicatur de homine. ergo omne animal prædicatur de homine, & ſic homo erit animal rationale, & irrationale, & probatur conſequentia, quoniã 1. poſt. 29. & 30. id quod eſt per ſe eſt. de omni. ſi animal per ſe prædicatur de homine: ergo omne animal prædicabitur de homine; quod eſt omnino falſum; ergo animal per ſe non præ- *Sol.* dicatur de homine. ¶ Dicitur, ꝙ ly per ſe, nõ cadit ſupra ipſum animal; tunc enim ſequeretur dubium, ſed cadit ſuper hominem, dicendo homo per ſe eſt animal. ¶ Amplius *Alia du.* quando ſunt duo, quæ habent duas diuerſas definitiones, vnum illorum non prædicatur per ſe de altero, vt homo & æquus non enim dicimus, homo eſt equus, nec equus eſt homo, quoniam homo eſt animal rationale, & equus eſt animal innibile: ſed homo, & animal habent diuerſas definitiones: quoniam homo eſt animal, rationale, & animal eſt ſubſtantia animata ſenſibilis. ergo animal nõ *Sol.* prædicatur per ſe de homine. ¶ Dicitur, quòd quando ſunt duo, quorum vnum ſub ſe, non includit reliquum: tunc vnum non per ſe, prædicatur de reliquo: modo animal ſub ſe, includit hominem: ideo non obſtante, quòd habeant diuerſas definitiones, animal per ſe *Dub.* prædicatur de homine. ¶ Amplius, dictum fuit, quòd accidentia, non ſunt prædicata per ſe, in primo modo. contra illa ſunt prædicata per ſe, in primo modo. quæ ſunt ſubſtantialia, 1. poſt. 31. ſed accidentia propria ſunt ſubſtantialia, 1. poſt. in paraphraſi ſuper tex. 9. ergo accidentia ſunt prædicata per ſe, in *Sol.* primo modo. ¶ Dicitur, quòd Auerr. ibi per *Petitio.* ſubſtantialia intelligit eſſentialia. ¶ Dices, quare potius dicit ſubſtantialia, quàm eſſen- *Sol.* tialia. ¶ Dicitur, quoniam inſequuntur formam, quæ 2. phyſic. 12. & 2. de anima 2. & 25. necnon 12. metaphyſ. 14. eſt ſubſtantia. *Petitio.* ¶ Dices hæc propoſitio ſcilicet, albedo eſt co- *Reſponſio.* lor, eſt per ſe, in primo modo? ¶ Dicas ꝙ ſic. *Replica* ¶ Dices, contra ſi dictum eſt, quòd accidens non prædicatur per ſe, in primo modo; color eſt accidens, ergo non poteſt prædicari per ſe *Sol.* in primo modo. ¶ Dicitur, quòd verum eſt, ꝙ color, vt accidens eſt, non prædicatur per ſe in primo modo: ſed vt eſt natura generica prędicabilis: in quid dicens, quidditatem ſuarum ſpecierum, ſic prædicatur per ſe, non ſolum de albedine: ſed de nigredine, & de *Alia du.* ſingulis ſuis ſpeciebus. ¶ Amplius dictū eſt, quòd tota definitio per ſe, prædicatur de definito, vt animal rationale, de homine, hoc videtur falſum: quoniam regula eſt: Ariſto. 2. perihermenias, cap. 2. quam confirmat Auer. 2. poſt. in paraphraſi ſuper tex. 28. & 1. de geo. & cor. 9. vbi dicitur, ꝙ id, quod dicitur de aliquo, diuiſim, non ſequitur vt ſemper dicatur coniunctim; ideſt à ſeparatis ad coniuncta, non valet argumentum: vt ſi diceres, ſortes eſt bonus diuiſim: & ſortes eſt muſicus diuiſim: bene diceres: tamen non ſequitur poſtea coniunctim dicere, ſortes eſt bonus muſicus, à pari arguo, valet dicere homo eſt animal, & homo eſt rationalis, ergo non valet dicere coniunctim; homo eſt animal rationale. Ex quo ſequitur, ꝙ animal rationale: cum ſit definitio hominis. non per ſe prædi- *Sol.* catur de homine. ¶ Dicitur, ꝙ regula Ariſt. eſt vera in prędicatis accidentalibus: non autem in prędicatis eſſentialibus, velut eſt definitio, prædicata enim eſſentialia [illegible] de ſuo ſubiecto, poſſunt prædicari. ¶ Sed nota, ꝙ quando prędicata accidentalia ſunt in fieri, tunc non valet arguere a diuiſis, & coniuncta, v.g. ſortes ſi nunc ſit logicus non poſſumus dicere ſortes eſt bonus logicus; ſed quando prędicata accidentalia; ſunt in facto eſſe, valet arguere à diuiſis, ad coniuncta vt, *Alia du.* ſortes eſt bonus logicus. ¶ Amplius, genus de ſpecie, non prędicatur; ergo non poteſt dici, ꝙ per ſe prędicatur, antecedens probatur. 5. metaph. cap. de parte; pars non prędicatur de, toto: ſed genus eſt pars, 1. phyſicorum [illegible] ergo genus per ſe de ſpecie nõ prędicatur. ¶ Di- *Sol.* citur, quòd pars integralis, non prędicatur de

toto

toto: vt non dicimus corpus eſt manus ; ſed
pars eſſentialis , veluti eſt genus, prædicatur
Replica de ſpecie . ¶ Dicet contra 1. phyſicorum 4.
genus eſt totum, & in cap. de ſpecie Porphy-
rius, ergo nō eſt pars, nec integralis nec eſſen
tialis : ergo nullo mō prædicatur de ſpecie .
Sol. ¶ Dicitur, quòd genus bifariam conſideratur,
vno modo, vt potentia ſub ſe continet ſpecies
& ſic dicitur totum, alio modo, & vt ponitur
in definitione ſpeciei , & ſic eſt pars eſſentia-
Dub. lis, & per ſe prædicatur de ſpecie. ¶ Amplius
prædicatum per ſe in primo modo, eſt ſubſtā
tia 1. poſt. 30. 31, 7. met. 11. ſed genus non eſt
ſubſtantia , ergo genus non eſt prædicatum
per ſe 7. met. 57. & 1. met. 45. nec non 10.
met. 6. verum etiam 12. met. 21. nullum com
mune eſt ſubſtantia : ſed genus eſt commune,
1. de partibus animalium cap. de genere : nec
non 1. top. cap. de genere : ergo genus non
eſt ſubſtantia, nec prædicatum per ſe in pri-
Sol. mo modo. ¶ Dicitur, quòd commune, ſeu vni
uerſale bifariam conſideratur : vno modo, vt
prima intentio, alio modo, vt ſecunda inten-
tio, tunc dicitur, quòd commune nullum , vt
eſt ſecunda intentio, eſt ſubſtantia genus, vt
eſt ſecunda intentio, non eſt ſubſtantia, & ſic
non eſt prædicatum per ſe, in primo modo,
non enim dicimus homo eſt genus , ſed ge-
nus, vt eſt prima intentio, ſic eſt ſubſtantia, &
ꝓdicatur per ſe in primo mō, vt homo eſt ani
mal, aliter Auer. ſibi cōtradiceret in 7. met.
Replica 47. q̄ñ dicit vniuerſale eſt ſubſtātiale . ¶ Di
ces cōtra, nā id quod prędicatur per accidēs,
non prædicatur per ſe, 1. poſt. 32. ſed genus, vt
prima intentio, vt animal prædicatur per acci
dens : ergo non prædicatur per ſe ; minor eſt,
Auer. 2. poſt. 94. vbi inquit genera, & gene-
rum differentiæ, ſunt prædicata per accidens
Sol. ¶ Dicitur , quòd genera ſunt prædicata per
accidens , non vt diſtiguntur , contra per ſe,
ſed in quantum non ſunt prædicata prima.
Notādū ¶ Sed nota pulchrū, ſi aliquis quæreret dicēs
valet ne argumētari ab inferiori, cū pſeitate,
ad ſuperius, cum perſeitate? verbi gratia, ſi di
cerem homo, per ſe eſt riſibilis , ergo animal
Sol. per ſe eſt riſibile ? ¶ Dicas , quòd non valet,
ſed bene verum eſt , quòd valet ab inferiori,
ad ſuperius, ſine perſeitate, vt homo eſt : ergo
animal eſt, & non è contra, a ſuperiori ad in-
ferius non enim dicimus animal eſt : ergo ho
Replica mo eſt ¶ Sed dices, cōtra, nam Auer. in quæ-
ſito 4. poſt. ait quòd ad eſſe animalis , ſequi-
tur eſſe rationis, dicendo animal eſt, ergo ra-
tionale eſt, ſed rationale, eſt homo : ergo valet
dicere animal eſt, ergo homo eſt, & per con-
ſequens, valet argumentum a ſuperiori ad in-
Sol. ferius. ¶ Dicitur, quòd hoc valet poſſibiliter,
non autem neceſſario, vt bene inquit Auer.

¶ Sed nota, quòd à ſuperiori , cum perſeitate
etiam valet conſequentia , ad inferius de om
ni, nota hæc ſtudioſiſſime iuuenis : ſi dicerem
animal eſt ſenſibile : ergo omnis homo eſt ſen
ſibilis, modo ly ſenſibile eſt prædicatū , quod
per ſe competit ſuperiori, ideſt generi anima
li, 1. poſt. 38. quod non competit per ſe ſpe-
ciei inferiori ; ideſt ipſi homini : ſed tantum
de omni : quoniā regula eſt talis, quod quæcū
que prædicata per ſe competunt generi , per
accidens competunt ſpeciei, licet ſint de om
ni 1. poſt. 38. & 4. phy. 45. ¶ Amplius Dices, *Dub.*
quando vna ſpecies prædicatur de alia ſpecie
vt homo eſt leo, eſt ne propoſitio per ſe ?
¶ Dicitur quòd ſic, verum eſt notandum, q̄ il *Sol.*
la ſpecies , quæ prædicatur non accipitur pro
ſpecie, ſed vt reducitur ad ſuum genus : ſcili-
cet ad animal genus v. g. ſi diceretur homo
eſt aſinus , intelligit̃ ſic, ideſt hō eſt animal.
¶ Amplius q̄ñ oppoſitū prędicat̃ de oppoſito *Pulcrra*
vt nigredo eſt albedo ꝓdicat̃ne p ſe ? ¶ Dicit̃ *dub.*
q̄ illud oppoſitū quod prædicatur , non prę- *Sol.*
dicatur, vt oppoſitum, non enim albedo, vt al
bedo eſt : prædicatur de nigredine , eſt enim
propoſitio impoſſibilis, albedo eſt nigredo, et
è cōtra : ſed prædicatur, vt reducitur ad ſuum
genus , quod eſt color, dicendo nigredo, eſt
albedo idem eſt dicere, quòd nigredo eſt co-
lor, & ſic poſſumus dicere , homo eſt aſinus,
homo eſt muſca, homo eſt formica. ¶ Iterum *Alia du.*
dubitatur forma, eſt ne prædicatum, per ſe, in
primo mō, an in ſecundo mō? videtur enim q̄
ſit in ſecundo modo, quoniam id eſt prędica
tum in ſecundo modo , quod eſt in ſubiecto,
& definitur per ſubiectum 1. poſt. 31. ſed for-
ma eſt in ſubiecto 2. phyſicorum 4. & 2. de
anima 4. & definitur per ſubiectum 2. de ani
ma 6. ergo forma eſt prædicatum in ſecundo
modo : vt cum dicitur homo eſt rationalis.
¶ Dicitur : q̄ prædicatum, in ſecundo modo, *Sol.*
dicitur id, quod eſt in ſubiecto , & ſubiectū
ſumitur in definitione ipſius : tamen nō è con
contra, nā forma eſt in ſubiecto, & ſubiectum
ſumitur in definitione formæ : tamen non eſt
in ſecundo modo : quoniam prædicata in ſe-
cundo modo , ſunt tantùm accidentia eſſen-
tialia, in quo ſubſtantialia prædicata, non ſe-
dent qualiter eſt forma ¶ Vel dicitur gloſan *Aliaſol.*
do maiorem , ſcilicet id quod eſt in ſubiecto,
& definitur per ſubiectum : & non eſt pars
ſubiecti : tunc eſt in ſecundo modo, licet for-
ma ſit in ſubiecto, & definiatur per ſubiectum
tamen eſt pars ſubiecti, & ſic non eſt in ſecun
do modo. ¶ Vel dicitur, quod illud eſt prædi- *Aliaſol.*
catum in ſecundo modo , quod eſt in ſubie-
cto, & definitur per ſubiectum, & recipit per-
fectionem a ſubiecto, modo licet forma ſit in
ſubiecto, & diffiniatur per ſubiectum : tamen
dat

dat perfectionem ipſi ſubiecto: & ſic non eſt prædicatum in ſecundo modo:& in hoc, omnes Alexandrei ſonant campanas. ¶ Dices ſi differentia prædicatur per ſe in primo modo, de ſpetie, ergo verum erit dicere homo eſt rationalis. ¶ Dicitur, quòd differentia prędicatur per ſe, in primo modo de ſpetie, non in abſtracto, ſed in concreto, dicendo ſic homo eſt rationalis, denominatiuæ potius, quã aliquo alio modo.

Tex. 31 *Et quibuſcumque inexiſtentium ipſis, ipsa sunt in oratione, quid eſt declarante.*

Et quoniam Ariſtoteles propoſuerat conſiderare de dicto de omni, & iàm exequutus fuit dictum de omni, & videns quòd dictum per ſe, erat multiplex, in textu ſuperiori numerauit vnum ſignificatum, ſimul aſſignando regulam, ipſum cognoſcendi: nunc numerat ſecundum ſignificatum eius: quod eſt per ſe, etiam aſſignando regulam, cognoſcendi ipſum, ex quibus oritur continuatio talis. poſtquam Ariſtoteles aſſignauit regulam cognoſcendi prædicata, quæ ſunt per ſe in primo modo, ſeu primam ſpetiem prędicatorũ per ſe, nunc aſſignat aliam regulam cognoſcendi, prædicata, quæ ſunt per ſe, in ſecundo mõ. ſeu nũc incipit meminiſſe de 2. ſpetie prędicatorum, vt aſſerit Au. ¶ Vnde diuiditur
Diuiſio textus. iſte textus in tres partes, in prima ſimul numerando ſecundum ſignificatum, eius quod eſt per ſe aſſignat methodum inueniendi prędicata, quæ ſunt in ſecundo modo, per ſe in ſecunda ibi (quemadmodum rectum) verificat regulam aſſignatam, in quibuſdam prædicatis, ſecundi modi, in 3. ibi (conſimiliter autem) vtitur quadam cautela ampliando, quæ declarauit, ſed pro intelligentia eſt ſciendum quòd prædicata, quæ ſunt in ſecundo modo; ſunt accidentalia, quæ ſunt duobus modis: quædam enim ſunt nominata, ideſt quæ habent ſubiectum nominatum, vt riſibile, habet ſuum ſubiectum nominatum, quod nominatur homo ſimiliter in nibile equum, & mugibile, bouem, & quando definiuntur, definiuntur per ſua nominata ſubiecta: quædam verò ſunt innominata: quoniam non habent ſubiectum nominatum, ſed habent genus ſubiecti, per quod definiuntur, & quando ſa uerit genus ſubiecti, definiuntur per genus illius generis ſubiecti, & ſi ſa uerit genus generis, generis ſubiecti definiuntur per genus generis generis, generis illius ſubiecti: tamen cum hac conditione, vt inquit Auer. ne traſcendatur genus artis. v. g. par, & impar ſunt accidẽtia eſſentialia, & non habent ſubiectum nominatum, ſed vtuntur genere ſubiecti, quod eſt numerus, & per numerum definiuntur, & nota quòd iſta conditio ſcilicet, vt non traſcẽdatur genus artis, eſt neceſſaria: quoniam quando accidentia definiuntur, oportet quòd definiantur per genus proprium de quo conſiderat illa ars, quoniam ſi in definitione ſalubris, & in ſalubris, poteſt ſumi corpus humanum: & corpus naturale, & corpus in communi, poſſet etiam ſumi corpus cæleſte, & ſic medicus conſideraret ſalubritatem, & inſalubritatem corporis cæleſtis, quod eſt falſum, & ideò neceſſario fuit appoſita illa cõditio, his ſic præhabitis, lege literam ſic, (& quibuſcũque inexiſtentium ipſis) ideſt, & etiam (per ſe) ideſt prędicata per ſe, adde tu in ſecundo modo, dicitur de quibuscumque) ideſt de omnibus illis, quæ inexiſtũt: ideſt quæ inſunt (ipſis) ideſt ſubiectis proprijs eorum, vel inſunt generibus ſubiectorum: ſi non habuerint ſubiecta propria: vel generibus generum (& ipsa) ſcilicet ſubiecta, vel genera ſubiectorum (ponuntur in oratione) ideſt accipiuntur, in definitione (declarãte) ideſt dicente (quid eſt) ideſt eſſentiam, & naturam (ipſorum) ideſt prædicatorum, quæ inſunt ipſis ſubiectis, vel generibus ſubiectorum; quaſi dicat Ariſtoteles illa ſunt prædicata, in ſecundo modo: quę ſunt in ſubiectis proprijs, ſi fuerint accidentia eſſentialia nominata: & ipſa ſubiecta nominata accipiuntur in definitionibus ipſorũ: vel quę ſunt in generibus ſubiectorum, ſi fuerint accidentia eſſentialia innominata: quæ genera ſubiectorum accipiuntur in definitionibus ipſorum, nota quòd hic ſecundus modus, eſt valde diuerſus à primò: quoniam primus eſt, quando prædicata ſumuntur in definitione ſubiectorum: ſecundus eſt contra, quando ſubiecta ſumuntur in definitione prædicatorum, verum ſcias quòd prędicata primi modi, differunt à prædicatis ſecundi modi: quoniam illa ponuntur in prædicamento ſubſtantiæ & in ſingulis alijs prædicamentis, prædicata verò ſecundi modi, ponuntur in prædicamento accidentis, & omnia ſunt accidentia, verum non ſunt accidentia communia, ſed ꝓpria eſſentialia ſpeciei, veluti riſibile hominis, ſed ſi ſunt cõmunia, nõ niſi indiuiduis cõtentis ſub vna ſpetie; vt riſibile competit ſoli ſpeciei: tamen eſt commune omnibus indiuiduis contentis ſub illa ſpecie. ¶ Dices non ſolum accidentia eſſentialia: ſed cõmunia etiã ſunt prædicata, in ſecundo modo, & probatur *Dub.* ſic per regulã Ariſtotelis illa prædicata ſunt in ſecundo modo, quæ ſunt in ſubiectis, & ſubiecta accipiuntur in definitione ipſorum: ſed accidentia communia: ſunt in ſubiectis, & ſubiecta ſumuntur, in definitionibus eorũ; teſte Ariſtotele 1. top. & Porphyrio in capi

de ac-

Sol. de accidēte; ergo accideotia communia ſunt prædicata in ſecundo modo. ¶ Dicitur quòd ſubiectum eſt duplex, aliud terminatum, & proprium, aliud verò interminatum, & commune, tunc dicimus, quòd illa accidētia ſunt in ſecundo modo: quæ definiuntur per ſubiecta terminata, & propria modo, accidentia cō munia definiuntur, per ſubiecta in terminata, & communia: & ſic non ſunt in ſecundo modo, & nota quòd quando ſubiectum ponitur in definitione proprij accidentis, non vt ſubiectum, ſed vt tenet locum differentiæ, vt Auer. aſſerit 3. phyſicorum 3. quoniam per illud ſubiectum, vnum accidens differt ab aliquo accidente: vt ſi dicerē riſibilitas eſt aptitudo hominis ad ridendum, & latrabilitas eſt aptitudo canis, ad lattandum ly, aptitudo eſt genus, ly hominis eſt differentia: quoniam per hominem, & per canem differt riſibilitas a latrabilitate, & latrabilitas a riſibilitate.

Replica ¶ Sed dices contra, nā 7. met. 34. 35. materia nō ingreditur definitionē; quoniā definitio

Sol. eſt ſola forma 3. met. 3. 7. met. 35. ¶ Dicitur, quòd in definitione ſubſtantiæ, non ingreditur materia, & ſubiectum: ſed in definitione accidentis, ingræditur materia, & ſubiectum, & non vt ſubiectum, ſed vt tenet locum differentiæ.

Replica ¶ Dices contra, nam ſi ſubiectum in definitione accidentis, tenet locum differentiæ: ergo ſubiectum prædicatur de accidente

Sol. in primo modo, quod eſt contra Ariſt. ¶ Dicitur quòd ſubiectum ſumitur bifariam: vno modo obliquè: alio modo directè: tunc dicitur, quòd ſubiectum prædicatur, in primo mō de accidente, vt de definito obliquę, & vt tenet locum differentiæ, non autem rectè, & vt ſubiectum: quoniam eſſet prædicatio innaturalis.

Alia du. ¶ Amplius dices, accidentia non habent definitionem 7. met. t. 4. 17. quoniam ſi haberent definitionem, tunc haberent magis: quàm habent, vt dicit Auer. 7. met. t. 5. ergo non poſſunt definiri, per materiam, nec

Sol. per ſubiectum. ¶ Dicitur, vt dicit Auer. 7. met. t. 4. & 17. quòd non habent definitionē vniuocam, ſeu ſubſtantiæ; ſed habent definitionem analogam: quod quidem comprobatur ſic; quoniam eorum quorum eſt demonſtratio non eſt definitio 2. poſt. a textu 9. vſq; ad 19 ſed accidentium eſt demonſtratio, 11. met. t. & 1. poſt. 52. ergo accidentium non eſt definitio, vniuoca, & ſubſtantiæ, ſed analoga. & ſecundum quid, ad differentiam accidē tium communium: quę omnino non habent

Dub. definitionem 7. met. 18. ¶ Sed dices, quòd accidentia eſſentialia habent vniuocam definitionem, non analogam dicendo, ſic illa eſt vniuoca, et perfecta definitio, quę conſtat ex genere, & differentia 7. met. 42. ſed definitio accidentis, conſtat ex genere, & differentia, ergo definitio accidentis eſt vniuoca, & perfecta, minor probatur exemplo, vt ſi dicerem riſibilitas eſt aptitudo hominis ad ridendū, ly aptitudo eſt genus, & ly hominis eſt differentia. ¶ Dicitur, quòd accidens, poteſt cō- *Sol.* parari ad duo, vel ad proprium genus, & ſic habet veram, & perfectam definitionem, vel poteſt comparari ad ens verum: ideſt ad ſubſtantiam, & ſic non habet, nec veram, nec vniuocam definitionem. ¶ Contra, nam 7. met. *Replica* 50. ſolius ſubſtantiæ eſt definitio, ſed accidentia non ſunt ſubſtantiæ 1. phyſicorum 27. & 30. ergo accidentia omnino non definiuntur. ¶ Dicitur, quòd ſolius ſubſtantiæ eſt defini- *Sol.* tio vniuoca, ſed accidentis eſt definitio analoga. ¶ Vel dicas, quòd ſolius ſubſtantiæ maxi- *Alia ſol.* me, ideſt primo, & per ſe eſt definitio analogice, verò, & per poſterius, eſt ipſius accidentis. ¶ Dices quando vnum accidens prædica- *Petitio.* tur de alio accidente, eſt prædicatio per ſe, vel per accidens. ¶ Reſpondetur, quòd non eſt *Sol.* prædicatio, per ſe, ſed per accidēs, 1. poſt. 44. Auer. ſed quando vnum tenet locum, ſubiecti cui ineſt, tunc eſt prædicatio, per ſe vt riſibile eſt diſciplinabile, ly riſibile: quando ſumitur pro homine, tunc diſciplinabile per ſe prędicatur, non autem quando ſumitur, vt accidens eſt, quod declarat Auer. 1. poſt. 44. dicens ſic, mutua proprietatum prędicatio eſt prædicatio per accidens, non enim vnum accidens eſt ſubiectum alterius, ſed vtrumque ineſt tertio 5. met. t. 13. & is Ariſt. ¶ Sed con- *Replica* tra, nam quando dicitur albedo eſt color, color eſt accidens, & albedo etiam eſt accidens & tamen color per ſe in primo modo prædicatur de albedine. ¶ Dicitur quòd albedo cō- *Sol.* ſideratur bifariam: vno modo vt eſt accidens alio modo, vt eſt ſpecies, ſimiliter color conſideratur vno modo, vt eſt accidens, alio modo vt genus, tunc dicimus, quòd quando color per ſe prædicatur de albedine, non prædicatur vt eſt accidens de accidente, ſed vt eſt genus de ſpecie, dicens ſubſtantiam albedinis ¶ Di- *Petitio.* ces hæc prædicata eſſentialia, quę ſunt in hoc ſecundo modo ingrædiuntur demonſtrationem? ¶ Dicas cum Auer. 1. poſt. 35. quòd ſic. *Reſpōſio*

Replica ¶ Contra ſi prædicata eſſentialia ingrædererentur demonſtrationem: tunc accidentia communia ingrederentur demōſtrationem, quod eſt contra Ariſt. & Auer. 1. poſt. 9. & 66. probatur conſequentia, quoniam hęc propoſitio eſt eſſentialis, homo eſt albus 1. poſt. 148. modo ly albus eſt accidens commune pluribus ſpeciebus, vt cigno, niui camphorę, & alijs ¶ Dicitur, quòd eſſentiale ſumitur bifariam *Sol.* vno modo, pro vt eſt idem, quod naturale, alio modo, vt eſt primum, & per ſe, tunc dicimus,

mus, quòd hæc propoſitio homo eſt albus, eſt eſſentialis, id eſt naturalis, & ſimiliter omnia accidentia communia, ſunt prædicata naturalia: non autem eſſentialia, ideſt prima, & per ſe, nota etiam, quòd primus modus dicendi per ſe, differt a ſecundo modo dicendi per ſe; quoniam quando ſubiectum ponitur in definitione prædicati, illud ſubiectum non eſt definitio prædicati; tamē in primo modo: quando prædicatum ponitur in definitione ſubiecti, illud prædicatum eſt definitio ſubiecti, vt genus, & differentia, differt etiam primus modus a ſecundo, quoniā primus modus ſignificat cauſam formalem; ſecundus verò ſignificat cauſam materialē, vt teſtatur Auer. 3. de anima 67. nec non in Epit. log. ca. de demonſtratione.

Quemadmodum rectum, ineſt lineæ, & circulare & impar, & par numero, et primum, & compoſitum, et equilaterū, et altera parte longius et omnibus his inſunt in oratione, quid eſt dicente, ibi quidem linea, hic autem numerus.

POSTQVAM Ariſt. aſſignauit regulam cognoſcendi prædicata, ſecundi modi dicendi per ſe, nunc illam verificat in quibuſdam prædicatis per ſe, ſed pro intelligētia eſt ſciendū, ꝙ prædicata quę ſunt in ſecundo modo, teſte Au. in hoc cōmento, & in cap. de demon. ſunt accidētia eſsētialia, quę ſunt bipartita: quædā habēt ſubiectum nominatū, & hac de cauſa ipſa dicūtur accidentia nominata, vt riſibilitas habet hominē, hinnibile equū, mugibile bouē quę prædicantur de ſuis ſubiectis ſimpliciter ſine diſiunctione, & oppoſitione, vt homo eſt riſibilis, quędam verò ſunt quæ dicuntur innominata, quia non habent ſubiectum nominatum: ſed habent genus ſubiecti, & de illo prædicantur, cum diſiunctione, & oppoſitione vt numerus eſt par, vel impar, vel numerus eſt ſimplex, vel compoſitus, quibus ſic ſtātibus, nota ꝙ Ar. nunc non verificat regulam in accidentibus, quæ habent ſubiecta nominata, quū clarum eſt, ꝙ hæc ſunt prædicata in ſecundo modo, ſed manifeſtat ipſam in accidentibus: quę habent ſubiecta innominata, et prædicantur de generibus ſubiectorum; quoniam de iſtis non erat ſic manifeſtum, vtrum ſint prædicata in ſecundo modo: & quaſi dicat Ariſt. quòd hęc regula aſſignata ſit vera, patet per hæc exempla ſcilicet, (quemadmodum rectum ineſt lineæ, & circulare) ideſt rectum, & circulare ſunt accidentia, quę inſunt lineæ, non vt proprio ſubiecto, ſed vt generi ſubiecti, & linea, vt eſt genus ſubiecti, accipitur in definitione eorum, & par, & impar ſunt accidentia eſſentialia numero: quoniam par, non poteſt definiri, ſine numero 7. met. 19. & primum, & compoſitum etiam ſunt accidentia eſſentialia ipſi numero, & numerus ſumitur in definitione eorum: vt numerus eſt ſimplex, vel compoſitus, & æquilaterum, & diuerſilaterum: quæ ſunt proprietates habentis latera inſunt habenti latera, & habens latera accipitur in definitione ipſius, quæ omnes dictæ proprietates, non ſolum inſunt, & prędicantur de dictis generibus ſubiectorum ſed etiam illa genera, de quibus illæ proprietates prædicantur (ſunt in oratione dicente quid eſt) ideſt accipiuntur in definitione (dicente quid) ideſt eſſentiam ipſarum (nam ibi quidem linea) ideſt in definitione recti, & circularis, ponitur linea, vt ſi dices quid eſt rectum: vel circulare? reſpondebis, quòd eſt accidens proprium lineæ, vel quòd eſt aptitudo lineæ (hic autem numerus) ideſt in definitione paris, vel imparis, ponitur numerus, & in definitionē æquilateris, & diuerſilateris, ponitur habens latera, nam ſi dicitur, quid eſt æquilaterum, & diuerſi laterum, ſtatim reſpondebis, eſt accidens proprium habenti latera, verum nota quòd cum linea, & numerus, non ſint propria ſubiecta, ſed ſunt genera ſubiectorum, quæ quando ponuntur in definitione iſtorum accidentium, non ponuntur in definitione vnius tantum: ſed vtriuſq; oppoſiti, & ad ipſa prima diuiſione debet diuidi genus, quoniam illa accidentia, quæ prædicantur de genere, ſubiecti, & ad ipſa non diuiditur ſubiectum, prima diuiſione, ſunt prædicata, quæ traſcendunt genus artis, & ſunt impropria illi generi, & ad ipſa prima diuiſione diuiditur genus generis. vt ſe hēt æquale, & inequale, ad quæ non diuiditur, diuiſione numerus: ſed genus numeri ſcilicet, quātitas, vt in capite de demōſtratione inquit Au. & demōſtrationes cōpoſitæ ex iſtis prædicatis, ſunt communes, & dialecticæ, & ſunt inferioris gradus: quàm aliæ demonſtrationes.

Conſimiliter, & in alijs talia ſingulis: per ſe dico.

CVM Ariſt. verificaſſet regulam datam in quibuſdam prædicatis, ſecundi modi, nunc ampliando regulam ſuam, ait ſic conſimiliter, & in alijs ideſt prædicatis, quæ inſunt ſubiectis, vel generibus ſubiectorum, & illa ſubiecta, vel genera ſubiectorum, ſumuntur in definitionibus ipſorum, quaſi dicat (dico eſſe per ſe in ſecundo modo. ¶ Dices dictum fuit quòd quando ſubiectum latet, in definitione accidentis, ponitur genus ſubiecti: quæritur hæc accidentia, quæ definiuntur per genus ſubiecti, demonſtrantur de illo genere, vel *Dub.*

non

quòd ſic ergo ſequitur, ꝙ genus ingreditur demonſtrationē, quod eſt contra Ariſt. ¶ Dicitur ꝙ illud genus ingreditur demonſtrationem, nõ vt genus, ſed vt ſubiectū, de quo
Replica demonſtrantur illa accidentia. ¶ Dices cõtra ſed ſubiectum eſt genus 1. poſt. 57. 70. 179. ergo accidentia, ſi demonſtrentur de ſubie-
Sol. cto demonſtrantur de genere. ¶ Dicitur, quòd genus conſideratur bifariam; vno modo, vt ſubiectum, alio modo, vt prædicatum, tunc dicitur, quòd genus ingreditur demonſtrationem vt ſubiectum, non autem vt prædicatum ¶ Dices deſcriptio quæ fit, ex genere, & proprio accidente: vt homo eſt animal riſibile, in
Reſpõſio quo modo dicendi per ſe eſt? ¶ Dicas indubi-
Petitio. tanter, quòd eſt in ſecundo modo. ¶ Sed dices, ſi animal quod eſt genus, eſt in primo modo: & riſibile quod eſt proprium accidens, eſt in ſecundo modo, & deſcriptio fit ex genere, & proprio, quare potius deſcriptio eſt prædicatum in ſecundo modo, quàm in primo modo? ¶ Dicas, quoniam illud accidens proprium
Reſpõſio coartat genus ad ſuum ſignificatum. ¶ Vel
Alia reſponſio. poteſt dici, ꝙ deſcriptio eſt prædicatum in primo modo: in quantum illud accidēs propriū
Petitio. tenet locum differentiæ. ¶ Quæres ſi dicimus homo eſt riſibilis, hæc propoſitio eſt in ſecundo modo per ſe: tamen ly riſibile dicit potentiam, & aptitudinem ad riſum, vellem ſcire; qñ homo in actu ridet, ille riſus quomodo fit.
Reſpõſio ¶ Dicas, ꝙ cum homo ſit animal rationale, & intellectiuū eſt de viſis, & auditis, admiratiuus cuius admirationē aliquando ſequitur riſus, & aliquando fletus; ſi enim ea quæ repræſentantur ſenſui, accipiuntur cum delectatione, calor, & ſpiritus recurrunt ad faciem; in qua ſunt ſenſus exteriorum ſenſibilium præcepti, & ex concurſu caloris, & ſpirituum ad faciem, prouenit faciei dilatatio; & conſequenter riſus: niſi aliud impediat, ſi autem ſenſibilia repræſentata ſenſui, accipiuntur cū triſtitia, calor & ſpiritus retrahuntur ad cor, ad quorū retractionem ſequitur faciei, & cerebri conſtrictio; conſtrictio autem, & oppreſſio cerebro, ſequitur humidi lacrimalis expreſſio: per os, per naſum, & per oculos, quia à cerebro ad oculos meatus viæ habiliores ſunt, & hac de cauſa dicitur flere homo, quia autem admiratio de apprehenſis, per ſenſum nulli conuenit niſi homini, ideo ſolus homo ridet, plorat ex principijs, igitur naturæ humanæ prouenit aptitudo ad admirandum: ad quod ſequitur aptitudo ad ridendum, & ad flendum; ex admiratione enim ſequitur riſus, & fletus, & ſicut enim non ſemper admiratur homo, ita non ſemper ridet, & plorat; & quia ſemper admiratiuus eſt, ideò ſemper eſt riſibilis, & flebilis.

Quæcumque autem neutro modo, inſunt accidentia. Tex. 37

Poſtqvam Ariſtoteles numerauit duo ſignificata, eius quod eſt per ſe aſſignando regulas cognoſcendi tam primum, quàm ſecundum modum dicendi per ſe, idest prædicata, quæ ſunt per ſe in primo, & in ſecundo modo nunc infert quoddam correlarium, dicens, ꝙ omnia illa prædicata, quæ egrediuntur ab his idest quæ non ſunt, nec in primo nec in ſecundo modo, non dicuntur prædicata per ſe: ſed dicuntur prædicata accidentalia, & per accidens. ¶ Dices, quomodo probatur, ꝙ prædicata per ſe ſunt his duobus modis, & non plura, nec pauciora? ¶ Reſpondet Auer. & dicit, ꝙ hoc non indiget probatione: quia eſt per ſe notum. ¶ Diuiditur iſte textus in duas partes, in prima infert correlarium, quod eſt tale, ſcilicet, ꝙ quęcumque prædicata non ſunt in primo, nec in ſecundo modo per ſe, omnia ſunt prædicata per accidens, in ſecunda ibi (vt muſicum) exemplo declarat hoc correlarium, ait, ergo Ariſtoteles (quæcumque) idest prędicata omnia, quæ inſunt ſubiecto, & inſunt (neutro modo) idest neque in primo modo, nec in ſecundo modo; idest quæ non accipiuntur in definitione ſubiecti, nec ſubiectum accipitur in definitione eorum (accidentia ſunt) idest pro maiori parte, immò omnia ſunt prædicata accidentalia, & per accidens.
[Dub. / Sol. / Diuiſio textus. — margin notes]

Vt muſicum, aut album animali.

Nvnc in hac 2. parte affert exempla declarando, quæ ſunt illa prædicata, quæ ſunt accidentalia, & dicit, ꝙ illa prædicata, quæ inſunt ſubiecto, & prædicantur de ipſo, & non accipiuntur in definitione ipſius, & ipſum ſubiectum non accipitur in definitione prædicatorum: omnia illa ſunt prædicata accidentalia (vt) idest verbi gratia muſicum, & album inſunt animali tamen; nec muſicum, nec album ſumitur in definitione animalis, & ſic non prædicatur per ſe, in primo modo de animali, nec animal accipitur in definitione muſici, nec albi, & ſic non ſunt in ſecundo modo, ergo quando prædicantur de animali, prędicantur per accidens; dicendo animal eſt muſicum, & animal eſt album, vnde oritur talis ratio; illa dicuntur prædicata per ſe in primo modo; quæcumque accipiuntur in definitionibus ſubiectorum; & illa ſunt prædicata in ſecundo modo, quæ definiuntur per ſua ſubiecta, vel per genera ſubiectorum, ſed album, & muſicum, nullo iſtorum modorum inſunt; ergo nullo modo dicuntur prædicata per ſe, ſed per accidens. ¶ Dices *Dub.*

R ſub-

ſubſtantia prima 2. priorum 23. prædicatur de ſubiecto, & tamen nullo ipſorũ modorum *Sol.* prędicat̃ & tamen non eſt accidens. ¶ Dicitur q aliud eſt dicere accidens, vt diſtinguitur contra ſubſtantiam: aliud eſt dicere, prędicatũ per accidens, tunc dicimus, q ſubſtãtia prima non eſt accidens, vt diſtinguitur contra ſubſtantiam: ſed eſt prædicatum per accidens, vt *Alia textus expoſitio.* ibidem clariſſime Ariſt. fatetur. ¶ Vel poteſt exponi textus alio modo (quæcumq; neutro modo inſunt, accidentia ſunt) ideſt quæcumque prædicata, quæ non ſunt in primo, nec in ſecundo modo, ſunt accidentia: vt diſtinguntur contra ſubſtantiam, vt ſunt accidentia communia, & ſunt prædicata per accidens, vt ſunt eadem accidentia communia, & quædam ſubſtantiæ, quę ſunt prædicata per accidens. *Dub.* ¶ Amplius, dices, ſubſtantia prima neutro modo ineſt; & tamen eſt per ſe, 1. poſter. 33. *Sol.* Dicas, q Ariſt. loquitur de his, quæ inſunt ſubiecto, vel ſubſtãtialiter, vel accidentaliter modo ſubſtantia prima, nõ ineſt ſubiecto, nec ſubſtantialiter; nec accidentaliter, ſed ſi eſt per ſe, non eſt per ſe; quia prædicatur per ſe, ſed exiſtit per ſe, differt enim dicere prædicatum per ſe, & exiſtit per ſe. *Dub.* ¶ Amplius dubitat Auer. contra Ariſtotelẽ, & dicit quòd non videtur omnino eſſe verum id, quod dicit Ariſt. qñ dicit, q quæcumq; prædicata, quę non ſunt, nec in primo, nec in 2. modo, ſunt accidẽtalia: qm̃ definitiones relatiuorũ 6. to cap. 4. ſunt prædicata per ſe, & tamen nõ ſunt in primo nec in ſecundo modo. *Sol.* ¶ Idem Auer. qui dubitat ſoluit, & dicit, q hæc regula Ar. & omnes aliæ, quæ traduntur in logica ſunt veræ: vt plurimum, & in maiori parte, vnde cum hæc regula tradita ab Ariſtot. ſit logica meritò, vt plurimum eſt vera, fallit tamen aliquãdo, vt in relatiuis. *Dub.* ¶ Dices, hæc prædicata per ſe, quæ ſunt relatiua ingrediuntur demõſtrationem? *Sol.* ¶ Dicas quòd non, quoniam demonſtratio procedit per cauſam ſecundo poſteriorum 48. ſed relatiuorum, vnum non eſt cauſa alterius, vt in cap. de relatiuis dixit Ar. *Replica* ¶ Sed contra, nam materia, & forma ſecundo phyſicorum 26. ſunt relatiua, & tamen vnum eſt cauſa alterius 2. phyſicorum 30. primo phyſicorum 70. & 7. methap. 9. *Sol.* ¶ Dicitur, quòd materia, & forma ſunt relatiua ſecundum dici non ſecundum eſſe. *Alia ſol.* ¶ Vel dicas, quòd ſi materia, & forma ſunt adinuicem cauſæ, non vt relatiua ſunt, ſed vt ſunt ſubſtantiæ, ideſt forma quę eſt ſubſtantia, quæ eſt actus 2. phyſicorum 12. & 2. de anima 2. actuat materiã, ipſamque perficit materia verò, quę eſt ſubſtantia, vt potentia ſecundo de anima ſecundo, & 12. methaphyſicorum 14. 7. methaphyſicorum 34. 2. de anima 25. ſubſtentat ipſam formam, 1. phyſic. 70. & tanto magis, relatiua, non ingrediuntur demonſtrationem: quoniam demonſtratio fit ex notioribus, 1. poſt. 9. modo relatiuorum, vnum non eſt notius altero: quoniam ſunt ſimul natura, vt in cap. de relatiuis inquit Ariſt. & quod magis vrget: omnis demonſtratio fit, ex his, quę ſunt perfecto eſſe, ſed relatiua non ſunt perfecto eſſe: quoniam ipſorum eſſe, eſt in mente, vt inquit Auer. in commento, vnde licet relatiua ſint prædicata per ſe, tamen nullum habent ingreſſum, ad ipſam demonſtrationem. ¶ Amplius dubitat Auer. cõtra Ariſt. dicens, q inueniuntur multæ res, quæ *Alia du.* ſunt per ſe neceſſariæ alicui, & tamen non ſumuntur in eius definitione; & ſunt in quarto modo dicendi per ſe: & tamen non ſunt in primo, nec in ſecundo modo per ſe: quomodo ergo eſt verum, quòd quæ neutro modo inſunt, ſunt accidẽtalia, & ſi interrogares, quę nam ſunt iſtę res, reſpondet Auer. & dicit pro vt eſt maior pars cauſarum efficientium. ¶ Soluitur hoc modo, quòd aliud eſt prædi- *Sol.* catum per ſe, aliud eſt eſſe per ſe: tunc dicitur, quòd qñ dicit Ariſtoteles, quòd primus & ſecundus modus ſunt per ſe; intelligit quòd ſunt prædicata per ſe, & quando dicit, quòd cauſę efficientes, ſunt per ſe: intelligit, q non ſunt prędicata per ſe, ſed quòd ſunt per ſe ipſis ſubiectis. Dices, ſi relatiuorum non *Dub.* ſunt demonſtrationes; ſunt ne ipſorum definitiones. ¶ Dicas, quòd relatiuorum ſunt de- *Sol.* finitiones tamen imperfectę, quoniam perfectę definitiones ſunt cõpoſitorum exiſtentiũ, extra animam 1. de anima 8. & vt dicit hic Auer. cauſa eſt, quoniã relatiua ſunt entia, quę propter eorum diminutionem exiſtimantur, quaſi non eſſe. ¶ Sed quęres, quomodo com- *Dub.* poſitorum ſunt definitiones, ſi compoſita ſunt corruptibilia? primo phyſicorum 69. quorum nec ſunt demonſtrationes, nec definitiones primo poſteriorum 62. & 64. ¶ Di- *Sol.* cas, quòd numquàm fuit mens Ariſt. dicere, q compoſitorum ſunt definitiones: ſed dixit hoc, ad denotãdũ, q illorum ſunt definitiones quę ſunt, & quę exiſtunt, vt 2. poſt. 32. docuit, & qm̃ relatiua ſunt entia minime entitatis, quę exiſtimantur quaſi non eſſe, quia ſunt in mẽte tantum, & nõ extra mentẽ, ideò eorum nõ ſunt definitiones, dico, quid rei: ſed eſt definitio quid nominis, quę entis, & non entis eſſe poteſt 2. poſter. 32. & 1. poſt. 2. & hac de cauſa dixit, quòd compoſitorum ſunt definitiones: quia compoſita ſunt entia, ſed vtrum de compoſitis, habeatur ſcientia demonſtratiua, vel definitiua, in textu 63. dicemus. ¶ Dices, quare dixit Auer. in com quòd rela- *Petitio.* tiua ſunt, quaſi in mente? *Sol.* ¶ Dicas, quoniam parum ſenſu percipiuntur, & exiſtimantur non

non eſſe, vt 12. met. 29. nam ſi ego video ſortem filium Platonis, non ſtatim cognoſco, quòd ſortes eſt filius Platonis, niſi prius ſit mihi dictum, & poſtea cognoſco relationem, quę eſt inter ſortem filium, & Platonem patrem veluti etiam dicit Ariſtoteles 4. phyſicorum in capite de tempore, quoniam eſſe temporis parum percipitur; quoniam eſſe eius eſt in mente, & ſi anima non eſſet relatio, & tempus non eſſet, anima enim eſt, quæ facit relationes, & annum, & menſem, & horas.

Tex. 33 *Amplius, quod nō de ſubiecto dicitur alio aliquo*

Petitio. Responſio Dub. Sol. Diuiſio textus.

POSTQVAM Ariſt. docuit duas ſpecies eorum, quę prædicantur per ſe, quę propriè ſunt præmiſſis demonſtratiuis, & hac primaria intentione, illas explicauit, nūc declarat tertiā ſpeciem, ideſt poſtquā aſſignauit regulas inueniēdi illa duo ſignificata per ſe, quę deſeruiūt pręmiſſis demonſtratiuis, nūc declarat regulā inueniendi 3. ſignificatum, eius, quod eſt per ſe. ¶ Quęres ſi duæ ſpecies eorū, quæ ſunt per ſe, ſunt ꝓpriè pręmiſſis demōſtratiuis, ad quid oportet declarare tertiā ſpeciem eorum, quæ ſunt per ſe? ¶ Reſpondet Au. ſimul aſſignādo cauſam intētionis, & dicit, nō quia ſit aliquid iuuans demonſtrationum præmiſſas numerat, hanc 3. ſpeciem, ſed quatenus expedit docēti, per nomen æquiuocū, ꝙ diuidat nomen æquiuocum in ſua ſignificata, & dirigat ad ſignificatum, de quo intendit ſermonem habere. ¶ Dices 1. phyſicorum 5. ait Auer. ꝙ indiuiduum non eſt principium in doctrina demōſtratiua, ſed eſt principium acquiſitionis ipſius vniuerſalis, quod eſt principiū ſciētiæ demōſtratiuæ vnde arguatur ſic 3. modus cōtinet indiuidua quæ iuuāt ipſum vniuerſale, quod vniuerſale iuuat ꝑmiſſas demōſtrationis: ergo 3. modus iuuat præmiſſas demonſtrationis. ¶ Dicas, ꝙ tertius modus iuuat præmiſſas demōſtrationis mediatè, & diſpoſitiuè, nō immediatè, & ſic intelligitur Auer. qn̄ dicit, ꝙ ſingularia intenduntur per demonſtrationem, non quia ſingularia ingrediuntur demonſtrationē; ſed intenduntur per demonſtrationem diſpoſitiuè: tamquàm illa, quæ ſunt principium ipſius vniuerſalis, quod eſt principium ſcientiæ demonſtratiuæ. ¶ Diuiditur iſte textus in tres partes; in prima declarat regulam inueniendi ea, quæ ſunt in tertio modo, in ſecunda ibi (vt ambulans) exemplo declarat: quæ nam ſunt illa; quę ſunt in tertio modo, in tertia ibi (quę quidem igitur) concludit regulam datam, eſſe veram, de his quæ non dicūtur de aliquo, quòd illa ſunt in tertio modo, & non illa quæ pędicantur de altero, quo igitur ad primum, dicit Ariſtoteles (amplius) dictio quæ ſemper aliquid noui denotat, ideſt præter duas ſpecies eorum, quæ prædicantur per ſe, datur alia & tertia ſpecies eorum, quæ non pędicantur per ſe, ſed eorum quæ exiſtunt per ſe; quod tertium ſignificatum competit illis, quæ non prædicantur de aliquo alio ſubiecto: vnde quaſi dicat Ariſtoteles ſi tu neſcis regulam cognoſcendi, id quod eſt in tertio modo per ſe, hæc eſt ſcilicet, id eſt in tertio modo, per ſe (quod non dicitur) ideſt quod non pędicatur de aliquo alio, ideſt quod non ſolum, non pędicatur de ſe ipſo, ſed quod non prædicatur (de aliquo) ideſt ſubiecto alio, ideſt diuerſo à ſe ipſo, & quòd neque eſt in ſubiecto. ¶ Et ſi quæres, quæ ſunt hæc, quæ non prædicantur de ſubiecto? ¶ Reſpondet Ariſtoteles in capite de ſubſtantia, & in ante prædicamentis, capite ſecundo, & primo poſteriorū 4. vbi dicit, quòd ſunt ſingularia ſubſtantiæ, quæ de nullo prædicantur. ¶ Et ſi quæres ab Auer. quomodo ineſt perſeitas ſingularibus ſubſtantiæ. ¶ Reſpondet, & dicit ſecundum modum, quo non inſunt alijs, hoc eſt, Id eſt per ſe, in tertio modo, quod per ſe exiſtit, & non eſt in alio, vt exiſtat, & huic ſignificato dicit Auer. repugnat quod alteri inheret, quod eſt ipſum accidens, aui nō competit iſte tertius modus: quoniam per ſe non exiſtit: vnde iſte tertius modus potius dicitur exiſtendi, quàm prædicandi, quoniam continet illa, quæ exiſtunt per ſe, & non quæ prædicantur per ſe. ¶ Dices, contra illa, quæ ſunt, ſecundum ꝙ ipſum primo poſteriorum 36. prædicantur per ſe, ſed ſingularia in Epit. methaphyſicalibus tractatu primo, capite de eſſentia, ſunt ſecundū quòd ipſum, ergo per ſe prædicantur. ¶ Dicitur, quòd id quod eſt ſecundum, quòd ipſum bifariam conſideratur, vno modo, vt exiſtit ſecundum quòd ipſum: alio modo, vt prædicatur ſecundum quòd ipſum: tunc dicitur, ꝙ ſingularia non ſunt ſecundum quòd ipſum, in quantum prædicantur per ſe, ſed in quantum exiſtunt per ſe.

Dub. Sol. Dub. Sol. Dub. Sol.

Vt ambulans alterum quid exiſtens ambulans eſt & album.

CVM aſſignauit regulam cognoſcendi ea, quæ ſunt in 3. modo per ſe, nūc exēplo declarat, quę ſunt illa, quibus cōpetit iſte 3. modus per ſe, & quaſi dicat Ar. ſi vis cognoſcere, quę ſunt illa, quæ exiſtūt per ſe, dico ꝙ ſunt ſingularia ſubſtātię, quæ ſubijciunt accidētibus, & ſunt alia, et diuerſa ab accidentibus (vt ambulāt). i. ſortes qui deābulat, quid alterū exiſtēs eſt, ideſt eſt diuerſum ab ipſa deambulatione quæ eſt accidens, quæ deambulatio inheret deambulanti, ſcilicet ſorti, per ly enim de

ambulans intelligimus ſubiectum deambu-
lationis, id eſt ſortem, qui deambulat (vt al-
bum) id eſt ſubiectum albedinis, cui inhęret
albedo, vt eſt ſortes, qui eſt ſingularis, ex quo
clare patet, quòd hic tertius modus perſeita-
tis competit omnibus, quæ de altero non di-
cuntur, neq; ſunt in altero: ſed per ſe exiſtunt
vt ſunt primæ ſubſtantiæ, de quibus omnia
pręd icantur, & in ipſis ſunt, vt in cap. de ſub-
ſtantia Ariſt. inquit, & ipſæ primę ſubſtantiæ
de nullo prædicantur, & in nullo ſunt, vt ibi-
Dub. dem Ariſt. fatetur. ¶ Dices poſſumus, ne dice
re, ꝙ ambulans, vt ambulans, non vt dicit ſub
iectum, ſed vt dicit accidens, eſt in tertio mo-
Sol. do per ſe? ¶ Dicas cum Auer. 4. phy. 45. quòd
attribuere accidenti rei, id quod attribuitur
rei, eſt attribuere per accidens, ſic ſingulare
eſt res, ambulare eſt accidens eſſe in tertio
modo, competit ſingulari, ſi tribueretur ipſi
ambulare per accidens, attribueretur, vnde
poſſumus dicere, quòd accidentia ſunt in te
tio modo, per accidens, & non per ſe.

*Subſtantia verò, & quæcumque hoc aliquid ſi-
gnificant, non alterum quid exiſtentia ſunt,
quod ſunt.*

PHILOSOPHVS in hac parte reſpondet ta-
citæ obiectioni, diceret enim aliquis, quæ
nam ſunt illa, quæ non prædicantur de altero
quibus cōpetit hic tertius modus per ſe: quō
vocantur proprio nomine? accidentia, vel
ſubſtantiæ; reſpondet Ariſtoteles quaſi dicat
ſi tu neſcis quomodo vocantur, dico quòd vo
Dub. cantur ſubſtantia. ¶ Iterum dices, cum ſub-
ſtantia ſit triplex 2. de anima 2. & 25. mate-
ria 12. met. 14. forma, & cōpoſitum, quæ ſub-
Sol. ſtantia eſt in 3. modo? ¶ Soluit Ariſtoteles, &
Dub. dicit, quòd eſt ſubſtantia compoſita, ¶ Di-
ces ſubſtantia compoſita eſt duplex, alia eſt
ſubſtantia prima, vt ſortes, alia ſecunda, vt
ſpecies, & genus, quæ nam ſubſtantia compo
Sol. ſita eſt in tertio modo? ¶ Reſpondet Ariſt.
& dicit (&) id eſt illæ ſubſtantiæ compoſitæ
ſunt in tertio modo; quæcumque ſignificant
hoc aliquid, .i. quę ſignificant hoc ſingulare,
hoc vnum, vt eſt ſortes, Plato, & Franciſcus
(& non alterum quid exiſtentia ſunt quòd
ſunt) id eſt quæ ſubſtantiæ primæ, vt facilius
intelligantur non exiſtunt per alterum, non
indigent altero ſubiecto: vt exiſtant, ſed exi-
ſtunt per ſe, & ipſæ ſunt fundamenta om-
nium aliorum; vnde dicit Ariſtoteles in capi-
te de ſubſtantia, quòd remotis primis ſubſtan
tijs impoſſibile eſt aliquid aliorum remane-
re, ad differentiam accidentium, quę non per
ſe, ſed per alterum, hoc eſt per ſubiectum exi-
Dub. ſtunt. ¶ Dices, ꝙ Ariſt. non ſolum vult, ꝙ ſub
ſtantia prima eſt in tertio modo, ſed etiam ſe-
cunda per illa verba, quando dicit, ſubſtantia;
verò, & quæcumque hoc aliquid ſignificant
vbi per ly ſubſtantia intelligit ſubſtantias ſe
cundas, & per ly quæcumque ſignificant hoc
aliquid, intelligit ſubſtantias primas, & ſi-
gnum eſt illa particula (&) quoniam copulat
diuerſa. ¶ Dicas quòd ly (&) non ſumitur co-
pulatiuè, prout habet copulare diuerſa, ſed
ſumitur expoſitiue, & ſpecificatiue, quaſi di-
cat Ariſt. ſubſtantia eſt in tertio modo, inte-
rrogatus ipſe ab aliquo, quæ ſubſtantiæ? ò Ari
ſtoteles? dicit ipſe (&) id eſt quę ſignificant
hoc aliquid, & quæ ſubſtantiæ ſignificant hoc
aliquid? reſpondet in cap. de ſubſtantia, & di
cit vt ſunt ſubſtantiæ primæ, & ſingulares?
¶ Sed dices contra nam Ariſt. clare intelligit Replica
duo diuerſa, & quòd ſit verum, vide textum,
dicit enim (ſubſtantia verò) vbi Ariſt. loqui-
tur in ſingulari, & poſtea dicit (& quæcum-
que ſignificant hoc aliquid in plurali: ergo
per ly (ſubſtantia) intelligit ſubſtantiam ſe-
cundam (& per ly quæcumque ſignificant
hoc aliquid) intelligit ſubſtantias primas, &
ſic non idem ſed diuerſa ¶ Dicas, quòd Ari- Sol.
ſtoteles, quando nominauit ſubſtantiam, in
ſingulari nominauit ſubſtantiam primam, in
communi, & in genere, & denotando, quòd
plures ſunt ſubſtantiæ, primæ facilius decla-
rando, ideò dixit, in plurali, & quęcumque
hoc aliquid ſignificant.

*Quę quidem igitur non de ſubiecto, per ſe dico.
quę autem de ſubiecto accidentia.*

CVM Ariſt. exēplo notificauit ea, quę ſunt
in tertio modo per ſe, nunc concludit regulā
aſſignatam cognoſcēdi, ea, quę ſunt in tertio
modo eſſe veram, de his quę non pręd icantur
de ſubiecto, inferendo vnum correlarium,
quòd illa quę dicuntur de ſubiecto, ſunt acci
dentia, vnde concludens dicit (igitur) quaſi
dicat patet ex dictis, ꝙ illa dico eſſe per ſe in
tertio modo, quę non dicuntur de ſubiecto:
ſed per ſe exiſtunt, & ſupple tu dico, ꝙ illa,
quę de ſubiecto dicuntur (accidentia ſunt) id-
eſt non ſunt in tertio modo, quia non exiſtūt
per ſe, ſed exiſtunt per accidens, ſcilicet per
primas ſubſtantias; modo quod per aliud tale
per accidens, eſt tale 5. phyſicorum primo,
vnde oritur talis ratio, illa ſunt per ſe in ter-
tio modo, quęcumque de ſubiecto, non prę-
dicantur, ſed per ſe exiſtūt, ſed ſingularia ſub
ſtātię de ſubiecto nō pręd icantur, & per ſe exi
ſtunt: ergo ſingularia ſubſtantię ſunt in tertio
modo, per ſe. ¶ Dices ſi hoc eſſet verū, ſequę Dub.
retur ꝙ ſubſtantia eſſet accidens, quod eſt cō
trā Ariſt. 1. phyſicorum 27. & 30. vbi ait id,
quod verè eſt nulli accidit, cōſequētia pbaē,
quoniam

quoniam genera, differentiæ, & definitiones, prædicantur de ſubiecto, vt patet; ergo ſunt
Alia du. accidentia. ¶ Amplius ſequeretur, ꝙ non dantentur prædicata primi modi dicendi per ſe; quoniam prædicata primi modi, omnia ſunt ſubſtantiæ, 1. poſt. 30. 31. & omnia de ſubiecto prædicantur: ergo eſſent accidentia; accidentia non ſunt prædicata primi modi. 1. poſt. 30. 31. ergo nec genus, nec differentia, nec definitio erunt prædicata, in primo modo per ſe.
Sol. ¶ Dicitur, ꝙ genus, differentia, & definitio, ſunt accidētia, non inquantum diſtinguntur, contra ſubſtantiā, nec ſecundum rem, ſed inquātum non exiſtunt per ſe, & ſecundum modum: ad differentiam ipſorum ſingularium, quæ per ſe exiſtunt. Vnde textus exponatur ſic, quæcunq; de ſubiecto dicuntur, ſunt accidentia, ideſt exiſtunt per accidens, & hoc valet in ſubſtantijs, quę prædicantur de ſubiecto; ſed ſunt quædam, quæ prædicantur de ſubiecto, quæ ſunt accidentia, & exiſtunt per accidens.
Dub. ¶ Dices, ſi ſingulare per ſe exiſtit, ergo eſt æternum, probatur ſic; quoniam id, quod eſt per ſe, eſt de omni, quod eſt de omni, eſt ſemper, ſed ſingulare exiſtit per ſe, ergo ſemper, ergo numquam deficit, quod eſt contra Ariſt. 1. poſt 62, vbi inquit ꝙ ſingularia ſunt
Sol. corruptibilia, & 1. phyſicorum 69. 79. 7. met. 53 ¶ Dicitur, quòd id eſt ſempiternum, & non deficit, quod prædicatur per ſe, & nō id quod exiſtit per ſe, modo ſingulare non prædicatur per ſe; ſed exiſtit per ſe; & ſic non ſequitur du-
Dub. bitatio. ¶ Amplius illa, quæ ſunt p ſe, de ſubiecto, per ſe prædicantur, 1. poſt. 30. ſed ſingularia. 1. poſt. 33. ſunt per ſe, ergo per ſe de ſubie-
Sol. cto prædicantur, & non per ſe exiſtunt. ¶ Dicitur, quòd illa quæ ſunt per ſe in primo, & in ſecundo modo, illa per ſe prædicantur modo ſingularia, non ſunt per ſe, nec in primo, nec in ſecundo modo: ſed ſunt in tertio modo, ergo nō
Dub. per ſe prædicantur, ſed per ſe exiſtunt. ¶ Amplius illa, quæ ſunt ſecundum, quòd ipſum per ſe prædicātur 1. poſt. 36. ſed ſingularia in Epit. met. tractatu 1. cap. de eſſentia, ſunt ſecundum quòd ipſum, ergo per ſe prædicantur; ſi per ſe prædicātur, ergo nō per ſe exiſtunt. ¶ Dicitur, quòd aliud eſt exiſtere per ſe, & ſecundum ꝙ ipſum, & aliud eſt prædicari, per ſe, & ſecundum, quòd ipſum; dicitur, quòd ſingularia exiſtunt, ſecundum quòd ipſum, & non prædicantur ſecundum, quòd ipſum. ¶ Amplius genus, non exiſtit per ſe, ſed per accidens, per aliud, per primas ſubſtantias, vt In cap. de ſubſtantia, inquit Ariſt. ſed ſingulare, eſt genus, ergo ſingulare, non per ſe, ſed exiſtit per accidens, minor probatur: nam id quod ſuſcipit definitionem alicuius, eſt illud, vt in cap. de qualitate, inquit Ariſt. ſed ſingulare ſuſcipit definitionem generis, vt in cap. de ſubſtantia fatetur Ariſt. ergo ſingulare eſt genus, & ſicut genus non exiſtit per ſe, ſed per accidens, & prædicatur per ſe. ſic ſingulare prædicatur per ſe, & exiſtit per accidens. ¶ Dicitur gloſando maio- *Sol.*
rem, quòd id quod ſuſcipit primo definitionem alicuius; tunc eſt illud, modo ſi ſingulare ſuſcipit definitionem generis, non ſuſcipit definitionem generis, primo, & ſic non eſt genus. ¶ Sed Nota, id quod dicit Auer., quòd ſingularia non prædicantur de ſubiecto, nec prædicatione notificante eſſentiam ſubiecti, nec prædicatione, non notificante eſſentiam ſubiecti, ideſt nec per ſe, nec per accidens prædicantur, quod de facto contradicit Ariſt. 1. priorū cap. 23. vbi inquit, quòd ſingularia per accidens de ſubiecto prædicantur; ſed Auer. hoc modo intelligitur, ſcilicet quòd ſingularia, non prædicantur de ſubiecto, per accidens reducibile ad per ſe, ſed prædicantur per accidens, non reducibile ad per ſe. ¶ Dices *Dub.*
id, quod eſt in alio, non exiſtit per ſe, ſed ſubſtantia prima ſingularis, exiſtit in alio, ergo nō per ſe probatur: quoniam aſſerit Ariſt. in cap. de ſubſtantia ſic, (ſecundæ autem ſubſtantiæ dicuntur ſpecies, in quibus eæ quæ principaliter ſubſtanti[illegible]cuntur, inſunt, ex quo patet, quòd primæ ſubſtantiæ ſunt in ſecundis; Vnde oritur ratio, id eſt in tertio modo: quod per ſe exiſtit, & nō in alio. Sed ſingulare non per ſe, ſed in alio exiſtit. ergo ſubſtantia prima non eſt in tertio modo. ¶ Dicitur quòd quando di- *Sol.*
cit Ariſt., quòd primæ ſubſtantiæ ſunt in ſecundis, nō intelligit vt in ſubiecto ſint, ſed intelligitur, (in ideſt pro ſub) quaſi dicat Ariſt. ꝙ primæ ſubſtantiæ ſunt ſub ſecundis, intelligēdo in coordinatione, vt primo eſt animal genus, ſecundo eſt homo ſpecies, ſub quibus ſunt ſubſtantiæ primæ, vt Plato, Sortes. ¶ Amplius *Dub.*
forma prædicatur de eo cuius eſt forma, ſed ſingulare eſt forma, 7. met 23. 35. 34 vbi aſſerit, (formam autem dico ipſum, quid erat eſſe, & primam ſubſtantiam,) Sed prima ſubſtantia eſt ſingularis; ergo ſingulare prædicatur.
¶ Dicitur, quòd ſubſtantia prima eſt duplex, *Sel.*
Alia ſimplex. Alia compoſita. tunc dicitur, ꝙ forma eſt ſubſtantia, prima ſimplex. non compoſita, modo; quæ non prædicatur, vt tanciſmus, & hæc eſt in tertio modo.

Amplius autem Alio modo, quod quidem propter ipſum, ineſt vnicuiq; per ſe. *Textus 345.*

CVM Ariſt. numerauerit tria ſignificata eius, quod eſt per ſe, & aſſignauit regulas cognoſcendi ea, nunc numerat quartum ſignificatum, & aſſignat methodum, ea cognoſcendi, quæ in ipſo ſunt per ſe. ¶ Diuiditur iſte textus in *Diuiſio tex.*

tus in tres partes, in prima numerando quartum ſignificatum, eius quod eſt per ſe, ſimul dat regulam inueniendi ea. quæ ſunt per ſe in quarto ſignificato, ſeu modo eius quod eſt per ſe. In 2. ibi (quod verò non propter ipſum), aſſignat vnum correlarium per oppoſitum, declarat quæ ſunt per ſe, in quarto modo, in. 3. ibi (quemadmodum ſi ambulante), exemplo manifeſtat correlarium illarum; & quæ ſunt illa, quę ſunt in quarto modò. quò igitur ad primum, dicit Ariſt. (Amplius autē Alio modo,) autem) pro ſed, (Amplius) ideſt & de nono præter ſignificata, ſeu modos numeratus, eius quod eſt per ſe, (alio modo) adde tu dicitur, per ſe. ideſt datur aliud, & quartum ſignificatum, ſeu modus per ſe, & ſi Dices, quæ eſt regula cognoſcendi, Id cui competit iſte quartus modus per ſe; Reſpondet, & dicit (quod quidem propter ipſum, ineſt vnicuiq;, per ſe.) quaſi dicat iſte quartus modus. (ineſt) ideſt competit, (vnicuiq;) ideſt omni cauſæ propter quam neceſſario ſequitur eff: ctus, & hæc cauſa eſt per ſe: in hoc quarto modo: quoniam propter ipſam ſequitur effectus.

Quod verò non propter ipſum, accidens.

POSTQVAM dedit regulam cognoſcē di, quæ ſunt in quarto modo per ſe, infert correlarium declarando, per oppoſitum, quæ nam ſunt per ſe in quarto modo: & dicit (quod vero non propter ipſum, accidens (ideſt id quod) ideſt illa cauſa, non eſt per ſe, in quarto modo ſed per accidens & remota propter quàm non eſt effectus ideſt quæ quando eſt effectus, ille effectus, non eſt propter ipſam cauſam. ¶ Dices, ſi illa cauſa, propter quam non eſt effectus, non eſt per ſe, illius effectus quæ cauſa erit illius effectus. ¶ Reſpondet Ariſt. & dicit, (accidens) quaſi dicat eſt cauſa accidentalis, per accidens, & remota non faciens, nec producens, illum effectum per ſe vt ſi diceres quare bos reſpirat ſi dice res, quia eſt animal malè diceres quoniam eſſe animal non eſt cauſa per ſe reſpirationis, ſed eſt cauſa per accidens quoniam ſunt multa animalia, quæ non reſpirāt, vt piſces, & ſi diceres quare in ſcytis non ſunt vites ſi diceres quia ibi nō sūt vites malediceres quoniam vites nō ſunt cauſa per ſe, ſed per accidēs vt 1. poſt. 99. Ariſt. ¶ Dices, o Ariſt. da mihi exemplum de hac cauſa quæ eſt per accidens: Reſpondet & dicit.

Quemadmodum, ſi ambulante corruſcauit, accidens, non enim propter ambulare corruſcauit: ſed contingit dicimus, hoc.

NVNC exemplo manifeſtat correlarium illatum, ſcilicet, quòd cauſa, quæ non per ſe infert effectum, eſt cauſa per accidens, & dicit, (quemadmodū ſi ambulante corruſcauit accidens ideſt id quod dictū eſt poteſt manifeſtari hoc exēplo nā ſi aliquo ambulāte corruſcauit per accidēs eſt hoc, nō per ſe: quaſi dicat, ſi aliquis ambulans per plateā, inter deambulandū corruſcaret, uel plueret dicimus, q̄ illa deambulatio, non eſt cauſa p ſe. ſed eſt) accidens) ideſt eſt cauſa accidentalis illius effectus, ſcilicet corruſcationis, vel pluuiæ. aſſignās cauſam Ariſt. quare deambulatio eſt cauſa per accidens, ipſius corruſcationis, dicit (non enim propter deambulare corruſcauit.) (enim) pro quia ſignum redditiuum cauſæ. (non corruſcauit.) Ideſt non fuit iſte effectus propter deambulare: tamquam propter propriam cauſam, (ſed contingit dicimus hoc.) ideſt. ſed dicimus q̄ (hoc) ſcilicet, deambulare, (contingit), ideſt eſt cauſa contingens, non neceſſaria, nec per ſe, ſed per accidens huius effectus: ſcilicet corruſcationis. Alio exemplo vtitur Ariſt. 2. phyſicorum, 76. diceos ſi frumentū, in area perit propter pluuiam, dicimus qòd hoc accidit. ideſt eſt per accidens, quoniam non pluit huius gratia; ſed hoc accidit, vel aduentus ſolis, & venti eſt cauſa ſanitatis, per accidens. enacuatio vero eſt cauſa ſanitatis per ſe, teſte Ariſt. 2. phyſicorum 55. ex quo oritur talis ratio, illa cauſa eſt per accidens, & non per ſe alicuius effectus, propter quam non eſt ille effectus. ſed propter deambulationem non eſt corruſcatio. ergo deambulatio eſt cauſa per accidens, & non per ſe ipſius corruſcationis (Dices, o Ariſt. quę eſt cauſa per ſe. inferens effectum, & propter quā eſt effectus? Reſpondet, & dicit.

Si autem propter ipſum per ſe, vt ſi quid iugulatum interijt, & ſecundum iugulationem: quoniam propter iugulari, ſed non accidit iugulatum interire.

CVM declarauit exemplo, cauſam per accidens, nunc alio exēplo declarat, quæ eſt cauſa per ſe, & dicit (ſi autem propter ipſum per ſe), ideſt (autem) pro ſed (ſi propter ipſum) ideſt ſi propter ipſam cauſam, ſequitur effectus, & ponitur effectus, (per ſe) ideſt illa cauſa eſt per ſe, & propria faciens illum effectum, qua poſita ponitur effectus, & qua remota, effectus remouetur. (vt ſi quid iugulatum interijt). ideſt ſi Aliquis interijt propter ingulationem, iugulatio eſt cauſa per ſe huius effectus, ſcilicet interitus. quoniam propter ipſam ingulationem ſequitur neceſſario hic effectus, ſcilicet interitus, & quòd ſit verum probat Ariſt., & dicit (quoniam propter iugulari), ideſt illa eſt cauſa per ſe, alicuius effectus per quam ſequitur, & eſt

& eſt ille effectus, ſed (interijt,) ideſt ſequutus fuit interitus, propter iugulari, ideſt propter iugulationem: ergo iugulatio eſt cauſa per ſe interitus; & non per accidens, & probat, hoc modo accidens eſt, quod poteſt adeſſe, & abeſſe, primo top. cap. de accidente, & 1. phyſicorum 28, ſed nõ accidit iugulatum interire,) ideſt ſed iugulatio non eſt cauſa per accidens interitus: ergo eſt cauſa per ſe, nam omne quod attribuitur alicui, vel per ſe, vel per accidens, attribuitur illi: vt in hoc com. & 4. phyſicorum 45. fatetur Auer. Sed iugulatum non interijt, per accidens, ergo per ſe 1. poſt. 32. vel ſi aliquis, ex vulnere cordis mortuus, manifeſtum eſt, quòd vulnus cordis dicitur cauſa per ſe, mortis, veluti etiam habere pulmonem eſt cauſa per ſe huius effectus ſcilicet reſpirationis ſignum eſt quoniam ſunt multa animalia, quæ carent pulmone vti ſunt piſces, & non reſpirant teſte Ariſt. in libro de reſpiratione cap. 4. vbi inquit quæcumq; animalia habent pulmonem reſpirant cauſe verò per accidens eſt, vt ſi quis fodiendo agrum theſaurum inueniat, illa foſſio non eſt cauſa per ſe inuentionis theſauri, ſed per accidens, teſtis eſt Ariſt, 3. ethicorum cap. 6. clarius tamen 5. met. cap. vltimo dicuntur cauſa ſecundum exceſſum vt 1. poſt. 99.

Petitio ¶ Dices, cum cauſa dicatur quatuor modis, 2. phyſicorum 27. & 31. Alia eſt materialis, 1. phyſicorum 82. & 5. met. cap. de cauſa, 2. phyſicorum 29. Alia eſt cauſa formalis, 3. met. 3. & 1. phyſicorum 81. 2. de anima 2. & 25. & 12. met. 14. Alia verò eſt cauſe finalis, 1. de par. an. cap. 1. & 1. de generatione animalium cap. 1. nec nõ 1. phyſicorum 30. & 2. de anima, 34. & 37. Alia eſt cauſa efficiens, 2. poſt. 48. & 5. met. cap. de principio, nec non 2. phyſicorum 30. vellem ſcire, ſtante hoc, quadruplici cauſarum genere, quæ cauſa eſt per ſe, in quarto modo?

Reſponſio. ¶ Reſpondet Auer. in com. & dicit clarius tamen in paraphraſi, q hic quartus modus, competit cauſis efficientibus; vnde dicimus, quòd eſt in quarto modo.

Alia po. ¶ Iterum Dices, quæ cauſa efficiens; cum ſit multiplex, Alia enim eſt perficiens, & eſt illa, quæ inducit formam. Alia eſt diſponens, & eſt illa, quæ præparat materiam: Alia eſt adiuuans, & eſt illa, quæ non operatur ad finem proprium; ſed ad finem alterius. Alia eſt conſilians: quæ dat agenti formam. Alia eſt neceſſaria vt interpoſitio terræ. Alia verò contingens, vt fabricator.

Reſpon. ¶ Dicas reſoluè, quòd illa cauſa efficiens eſt per ſe, in quarto modo, quæ eſt neceſſaria, qua poſita ſubito ſequitur effectus: & remota remouetur, vt eſt interpoſitio terræ, inter Solem, & Lunam, qua poſita ſtatim ſequitur eclipſis. 2. poſt 40. 41. 42. & in quæſito poſt. 8. Auer. vnde excluditur cauſa efficiens contingens, quæ cum ponitur, nõ ſequitur effectus: vt etiam Auer. in com. & 2. poſt 67. clarè fatetur.

Alia reſ. Poteſt etiam dici, quòd omnes cauſæ, ſcilicet materialis, formalis, efficiens, & finalis, ſunt in quarto modo. dicit enim Ariſt, 5. met. cap. de per ſe, quòd quot ſunt cauſæ, tot ſunt per ſe modo ſi ſunt per ſe, non poſſunt eſſe niſi in quarto modo.

Dub. ¶ Dices, ſi cauſa formalis eſt in primo modo, vt patet in textu 30. quomodo eſt in quarto modo?

Sol. ¶ Dicitur quòd forma bifariam conſideratur, vno modo, vt ponitur in definitione effectus, & ſic eſt in primo modo. Alio modo attributiue, vt per ſe attribuitur ſuo cauſato, & ſic eſt in quarto modo, & ſic omnes cauſæ poſſunt eſſe in quarto modo. quod ratione comprobatur, nam id quod ineſt alicui, propter ipſum eſt in quarto modo, ſed propter finem, materiam, formam, & efficientem: ergo finis, materia, forma, & efficiẽs ſunt in quarto modo, quod etiam exemplo manifeſtatur, & primo in cauſe finali; exercitium enim ineſt per ſe ambulanti, propter ſanitatem, quæ eſt cauſa finalis, 2. phyſicorum 34. Secundo materia, eſt cauſa per ſe generationis, & corruptionis, 1. cęli 20. 1. phyſicorum 82. 79. & 69. & propter ipſam eſt generatio, & corruptio. Tertio homo eſt, compoſitus ex materia, & forma, & tam forma, quam materia ſunt per ſe; in quarto modo: quoniam propter ipſas eſt homo, quarto de cauſa efficiente; dicimus enim quòd homo generet hominem, vt 2. phyſicorum 13. 16. 7. met. 23. & 12. met. 18. Ariſt. & iugulatio per ſe interficit. vnde late patet, quòd omnes cauſę ſunt, in quarto modo per ſe.

Dub. ¶ Dices cauſe efficiens, poteſt eſſe in primo modo dicendi per ſe.

Sol. ¶ Dicas quòd poteſt eſſe in primo modo: tamen per accidens, hoc modo videlicet, non inquantum efficiens eſt; ſed inquantum annexa cum re; & vt tenet locum formæ, vt notat Auer. in comento.

Dub. ¶ Dices hæc cauſa efficiens, quæ eſt in quarto modo deſeruit ne demonſtrationi?

Sol. ¶ Reſpondet Auer., & dicit quòd hoc eſt perſcrutandum, nunquid hæc quarta ſpecies, ingrediatur demonſtrationem ſimpliciter; & aſſignat cauſam dicens, quoniam difficile eſt demonſtrare rem; per eius efficientem, & cauſa difficultatis eſt: quoniam demonſtratio ſimpliciter, fit ex conuertibilibus, modo cauſe efficiens, non conuertitur cum effectu, 12. met. 16. ideo difficile eſt mõſtrare effectum, per cauſam efficientem; & Nota quòd dicit Auer. quòd eſt difficile; ſed non eſt impoſſibile; quoniam aliquando poteſt demonſtrari; quæſitum per cauſam efficientem, vt puta quando cauſa efficiens eſt connexa cum re: & tenet locum formæ, vt clare teſtatur Auer. in

Replica com.35 ¶ Dices contra nã dicit Auer.2.poſt. 67.quòd maior pars neceſſariarum illationũ eſt cum cauſis efficientibus: & ideo demonſtrationes ſimpliciter fiunt in hoc genere. *Sola.* ¶ Dicas quòd res ſunt duobus modis, quædam enim ſunt res permanentes, quædã vero ſunt res tranſeuntes: tunc dicitur; quòd in rebus permanentibus demonſtratio ſimpliciter fit, per formam, in tranſeuntibus vero fit, vt plurimum per cauſam efficientẽ. *Petitio.* ¶ Dices; ſi quartus modus non deſeruit demonſtrationi ſimpliciter, cui deſeruiet? *Reſpon.* ¶ Reſpondit Auer. in com. & dicit, quòd deſeruit demonſtrationi quia, & propter quid. *Petitio* ¶ Dices, iſta cauſa efficiens, quæ eſt in quarto modo, eſt propria rei, eſt cum re, vel eſt extra rem? *Reſpon.* ¶ Reſpondit Aues. in com. & 2.poſt. 57.59. 1.phyſicorum 1.& in 8.quæſito poſt. vbi dicit, quòd efficiẽs, & finis ſunt cauſæ, extra rem & dicuntur cauſæ, extra rem: quoniam quando res eſt facta, ille cauſæ non remanent, cum illa re, nec ſunt partes illius rei, materia vero, & forma ſunt cauſæ in re. quoniam cum res eſt facta remanent partes illius rei, & idem materia, & forma vocantur, principia intrinſeca, finis vero, & efficiens vocantur principia extrinſeca. Verũ Nota quòd materia, etiam poteſt dici cauſa extra rem, intelligendo per ipſam rem definitionem: quoniam materia non ponitur in definitione ſubſtantiæ, ſed ſi ponitur in definitione, non niſi in definitione accidẽtis, neq; ponitur in definitione accidentis, vt materia. Sed vt tenet locum differẽtiæ, 3. phyſicorum 3. Auer. & 1.poſt. 31. *Petitio* ¶ Iterum Dices, iſti quatuor modi per ſe, conueniunt, an differunt? *Reſpon.* ¶ Dicas, quòd valde differunt. Primus enim modus dicitur modus prædicandi; tamen ſubſtantialiter, ſecundus dicitur modus prædicãdi accidentaliter, ſeu Inherendi. Tertius dicitur modus, non prædicandi: ſed exiſtendi; & ſubijciendi; Quartus verò dicitur modus cauſandi.

Textus 35. *Quæ igitur dicuntur in ſimpliciter ſcibilibus per ſe ſic, vt inſint prædicatis, aut illa inſunt ſubiectis,*

Postqvam Ariſt. variam huius vocis, per ſe ſignificationem dixit: cuius quatuor ſũt ſignificata; in hoc texto determinat quot, & quæ ſignificata eius. quod eſt per ſe ingrediuntur demonſtrationem ſimpliciter, & hoc quidem non ſine cauſa; quoniam quilibet artifex demonſtratiuus, debet primò quod æquiuocum eſt diſtinguere; deinde ne intellectus dubius remaneat, debet determinare iuxta Ariſt. præceptum 1.elench.10. ¶ Verum Dices ſignificata quæ ſunt per ſe, ſunt multo plura; quàm quatuor. veluti teſtatur Ariſt. 5. meth cap. de ſecundũ ſe. Vnde ergo eſt, quòd Ariſt. à texto 30. vſq; ad 35. Quatuor tantùm ſignificata numerauit? ¶ Dicas, quoniam non ſemper auctoris eſt, omnia ſignificata vocis æquiuocæ numerare; ſed potius hoc eſt munus interpretis; ſatis enim fuit Ariſt. numeraro; quædam: quibus hæc diſciplina vtitur frequenter: & deinde eligit quæ faciunt ad propoſitum. Vnde ¶ Diuiditur iſte textus in ſex partes in prima declarat quæ, & quot ſunt ſignificata per ſe; quæ ingrediuntur demonſtrationem ſimpliciter, in 2. ibi (& per ipſa ſunt, & ex neceſſitate.) probat, quòd duo tantum modi ingrediuntur demonſtrationem ſimpliciter: in 3. ibi (quod igitur de omni) Epilogat ſam determinatum eſſe, de dicto de omni, & per ſe. *Diuiſio tex.* Quo igitur ad primum dicit Ariſt. (Quę igitur dicuntur in ſimpliciter ſcibilibus, per ſe ſic) (igitur) nota quæ oſtendit concluſionem dictorum, ideſt ex dictis cõcludimus. quod ex quatuor modis, per ſe, quaſi dicat duo tantum (dicuntur), ideſt accipiuntur: ponuntur (in ſimpliciter ſcibilibus,) ideſt in rebus, quæ ſciũtur per demonſtrationem ſimpliciter. ¶ Vel dicas, quòd duo modi prædicatorum per ſe faciunt, ad propoſitiones demõſtrationis ſimpliciter. Dices qui ſunt iſti duo modi? Reſpondet; & dicit, (vt inſint prædicatis,) ideſt quando ſubiecta (inſunt) ideſt ſumuntur in definitione prædicatorum: & hic eſt ſecundus modus, (aut illa inſunt ſubiectis,) ideſt illa ſcilicet prædicata: inſunt ſubiectis, hoc eſt ſumuntur in definitionibus ſubiectorũ. & hic eſt primus modus, & ſic duo tantum modi dicendi per ſe, ingrediuntur demonſtrationem ſimpliciter. *Alia expoſitio.* quam expoſitionem nõ ſolum hic; ſed etiam 1.poſt. t.53. affert Ariſt. vbi inquit, (demonſtratio namq; eorum eſt, quæcumq; per ſe inſunt rebus.) Nota, quòd hic; & ibi dixit, (inſunt) ad differentiam eorum, quę ſunt in tertio modo: quæ non inſunt, ſed exiſtunt; & ſic excluditur tertius modus a demonſtratione ſimpliciter. qui continet ſingularia; quæ non inſunt, ſed exiſtunt; dicit deinde Ariſt. per ſe vero dupliciter, quæcumq; etenim in illis inſunt: in eo quod eſt, quod in exiſtentibus ipſis), ex quibus verbis excluditur quartus modus, quoniam quartus modus continet cauſam efficiẽtem, quæ non accipitur in definitione ſubiecti: nec ſubiectum in definitione ipſius, vt dicit 1.poſt.34. Auer. *Petitio* ¶ Dices primus, & ſecundus, modi quomodo deſeruiunt demonſtrationi? *Reſponſio.* ¶ Dicas, quod primus modus, ideſt prædicata primi modi: excepto tamen genere, deſeruiunt demonſtrationi, pro medio termino. ſecundus vero modus, ideſt prædicata ſecundi modi, deſeruiunt pro quæſito. quoniam

niam prædicata ſecundi modi; ſunt accidentia 1.poſt.31. quæ oſtenduntur de ſubiecto 1. poſt.57. per prædicata primi modi quæ ſunt ſubſtantiæ tamquam per medium terminum, quod clare aſſerit Auer. 6. met. 1. vbi inquit demonſtratio enim eſt de ſubſtantijs, ad accidentia. eo magis quoniam ſubſtantiæ non eſt demonſtratio, 6.met.1, & 11.met.1, Ariſt. cuius cauſam, aſſignás Auer. 6.met.1. Inquit. ſubſtantia autem non habet ſubſtantiam, & ideo ſubſtantiæ non habent demonſtrationes, ex quo patet. ꝙ prædicata ſecundi modi, ſunt quæſita demonſtrationis, & prædicata primi modi ſunt medij termini: per quos demonſtrantur prædicata ſecundi modi.

Replica ¶ Dices, contra medium in demonſtratione eſt potiſſimum, cuius nullo pacto eſt demonſtratio, 1.poſt.11. Auer. ſed eorum quæ ſunt in primo modo eſt demonſtratio. 1.poſt. 153. ergo ea, quæ ſunt in primo modo non deſeruiunt demonſtrationi, pro medio termino.

Sol. ¶ Dicitur, ꝙ quando dicit Ariſt. ꝙ demonſtratio eorũ eſt, quæ per ſe inſunt rebus, hoc eſt eorum, quæ ſunt in primo modo, Intelligitur hoc modo. videlicet demonſtratio eſt (eorũ) ideſt ex ijs, ille enim genetiuus legitur pro ablatiuo. ſicuti multotiens facit Ariſt. vt in 1. poſt. 10. quando aſſerit,)nõ ſciet nõ habens demonſtrationem ipſorum,) quaſi dicat, ꝙ ille, qui habet demonſtrationem & non habet demonſtrationem, (ipſorum) ideſt ex ipſis.

Dub. ¶ Dubitabis, dicens, ſi ſecundus modus ingreditur demonſtrationem; tunc prædicatio innaturalis ingrederetur demonſtrationem, quod valde abhorret Auer. in Epit. log. cap. de demonſtratione vbi inquit: ꝙ inter conditiones neceſſariò requiſitas: ad demonſtrationem ſimpliciter, eſt quòd habeat prædicationem naturalem, & conſequentia probatur. qm̃ quando ſubiectũ prędicatur de accidente, tunc eſt prædicatio innaturalis, vt ibidẽ, & 7.met. 59. clarius tamẽ 1.poſt.148. teſtatur Auer. modo quãdo dicitur riſibilitas eſt aptitudo hominis hęc propoſitio eſt per ſe in ſecundo modo: & eſt innaturalis, qm̃ homo qui eſt ſubiectũ, prędicatur de riſibilitate. quæ eſt accidens.

Sol. ¶ Dicitur, ꝙ non ſolũ requiritur, ꝙ prædicatio ingrediens demõſtrationem debet eſſe per ſe; in ſecundo modo, ſed etiam requiritur vt ſit naturalis. vnde quando dicitur riſibilitas eſt aptitudo hominis, licet ſit per se; & innaturalis actu; potentia tamen eſt naturalis. & poteſt eſſe actu naturalis, ipſam ſimpliciter conuertẽdo. vt ſi diceremus homo eſt riſibilis, & ſic erit actu naturalis, quoniam tunc accidẽs prędicatur de ſubiecto.

Alia ſolutio. ¶ Vel dicendum, ꝙ prædicatio innaturalis, ſecundum rem non ingreditur demonſtrationem, ſed ſecundum modũ ingreditur demonſtrationem.

Dub. ¶ Iterũ Dices, iſti duo modi dicendi per ſe, quam demõſtrationem ingrediuntur?

Sol. ¶ Reſpondit Auer. & dicit, ꝙ Ariſt. intendit demõſtrationes ſimpliciter tantum.

Petitio ¶ Et ſi dices. quam ob cauſam in demonſtrationibus ſimpliciter non vtimur niſi duabus ſpeciebus illius, quod eſt per ſe, & non alijs?

Reſpon. ¶ Reſpondet Auer. & dicit quoniã attributio cauſę efficiẽtis, ſubintrat ſigna, & interdũ ſubintrat demonſtrationes, cauſæ tm̃.

Petitio. ¶ Dices quid intelligit Auer. per ly interdũ?

Reſpon. ¶ Dicas, qm̃ quãdo cauſa, & effectus reciprocãtur, procedimus à quia ad propter quid, & è contra, ſed qñ non reciprocãtur, ingrediuntur demonſtrationẽ. quia tm̃. & interdũ demõſtrationẽ cauſæ tm̃. vt teſtis eſt; Auer. in Epit. log. cap. de demõſtratione, qñ cauſa, & effectus, nõ reciprocãtur; tũc de eis poteſt fieri vna demonſtratio, vel quia, vel propter quid. vt puta hic eſt ignis ergo hic eſt lux. non tñ ſequitur hic eſt lux, ergo hic eſt ignis. qm̃ ſtelle lucent, & tñ non ſunt igneę, & hic eſt fumus.. qm̃ ignis elementalis eſt ignis, & tñ ibi nõ eſt fumus: qñ verò conuertuntur poteſt fieri; vtraq; demonſtratio; vt primus motor eſt; ergo hæc eſt cauſa propter quã primus motus eſt, & ideo dixit (interdũ) qm̃ nõ ingrediũtur veras demõſtrationes, quia, & propter quid. niſi cauſæ agẽtes cõuertibiles cũ ſuis eff:ctibus. quoniã demõſtrationes, quæ nõ fiũt, ex cõuertibilibus æquiuocæ dicuntur, 2.poſt.94.

Petitio. ¶ Dices ſi Ariſt. hic determinat, ꝙ quæ ſunt per ſe: tm̃ ingrediũtur demõſtrationẽ. ergo videtur, ꝙ omnino reiciat à demonſtratione id, quod eſt p accidẽs, ſed Auer. in eum dicit oppoſitũ; dicit enim ꝙ cauſa efficiẽs ingreditur demõſtrationẽ, qñ tenet locũ differẽtiæ. vnde ſequitur, ꝙ id quod eſt p accidẽs, ingreditur demõſtrationẽ. id enim quod p aliud tale, per accidens eſt tale. 5.phy. 1. ſed cauſa efficiẽs ingreditur demõſtrationẽ. vt tenet locũ differẽtiæ. ergo per aliud, & ſic per accidẽs

Reſpon. ¶ Dicitur, ꝙ id quod eſt p accidẽs, eſt duplex. Aliud enim dicitur per accidẽs, ideſt prędicatũ per accidẽs. Aliud verò dicitur per accidẽs; qñ aliquid tenet locũ alicuius: tũc dicitur, ꝙ id quod eſt per accidẽs, primo modo dictũ, nõ ingreditur demõſtrationẽ. ſed id quod eſt ſecũdo modo dictũ non inconuenit.

Alia ſol. ¶ Vel dicas, ꝙ id quod eſt per accidens, eſt duplex. Aliud rarò 4. phyſicorum. 20. & hoc non ingreditur demonſtrationem: Aliud eſt per accidens ſemper, & hoc ingreditur demonſtrationem.

Replica ¶ Dices, contra id quod eſt per accidens, 1.poſt.41. neq; propinquum neq; remotum, ideſt, nec quod eſt ſemper, nec quod eſt per accidẽs, rarò ingreditur demõſtrationem

Sol. ¶ Reſpõdet Auer 4. phyſicorũ 20. dicẽs quòd id, quod eſt, per accidens, ſemper ingreditur

demonſtrationes veras; tantum ſed non veras eſſentiales quæ dicuntur demonſtrationes dialecticæ hoc eſt ſyllogiſmi dialectici.

Et per ipſa ſunt, & ex neceſſitate.

CVM determinauit, quòd duo tantùm modi dicendi per ſe ingrediuntur demonſtrationem ſimpliciter, nunc probat, quòd hoc à veritate non eſt alienum, per hanc rationem ſupponens maiorem; tamquàm notam quæ eſt talis, quæ ingrædiuntur demõſtrationem ſimpliciter, ſunt per ſe, & neceſſaria, 1. poſt. 28. 45 46. 47. 48. & 49. ponit minorẽ in textu dicens, (&) pro ſed, addetu prædicata primi, & ſecundi modi (ſunt per ipſa) ideſt per ſe (&) ideſt ex neceſſitate, ideſt neceſſaria. ergo prædicata primi, & ſecundi modi ingrædiũtur

Dub. demonſtrationem ſimpliciter. ¶ Dices cauſa efficiens eſt neceſſaria: ergo ingreditur demonſtrationem ſimpliciter, & per conſequens, nõ ſolum primus & ſecundus modus ingreditur demonſtrationem: ſed etiam quartus, in quo

Sol. ſedet cauſa efficiens. ¶ Dicitur, ꝙ licet cauſa efficiens, ſit neceſſaria: tamen Ariſt. loquitur de illis neceſſarijs, quæ ſunt in primo, & in ſecundo modo. In quibus non reperitur cauſa efficiens, & ſic cauſa efficiens, non ingreditur demonſtrationem ſimpliciter, & ſi ingreditur non ingreditur per ſe, vt cauſa efficiens eſt, ſed vt tenet locum formæ, & per accidens.

Dub. ¶ Dices, id eſt prædicatũ neceſſarium, 1. poſt. 36. quod habet tres conditiones, ſcilicet de omni per ſe, & in quantum ipſum: ſed prædicata primi modi, non ſunt inquantum ipſum, veluti ſint genera. ergo prædicata primi modi, non ingrediũtur demõſtrationem ſimpliciter, minor eſt Auer. 1. poſt. 36. clarius tamen

Sol. 2. poſt. 94. ¶ Dicitur ꝙ prædicata primi modi, ſunt duobus modis, quædam ſunt propriæ dicta: Quædam vero communiter tunc dicitur, ꝙ illa prædicata primi modi, ſunt neceſſaria, quæ ſunt proprie dicta, & non illa quæ cõmuniter, veluti eſt genus; verum ſi genus, eſt prędicatũ neceſſarium: nõ eſt neceſſarium ſimpliciter: ſed ſecundum quid, vt in 3. quæſito Auer. teſtatur. vnde Nota, ꝙ valet dicere omne per ſe eſt neceſſarium, intelligendo per ſe proprie, dictum, & omne neceſſarium proprie dictum eſt per ſe. quoniam hæc propoſitio eſt neceſſaria: tamen non eſt per ſe, coruus eſt niger.

Replica ¶ Dices, cõtra nam 5. met. 23. dicit Auer. ꝙ eſt per ſe.

Sol. Dicas, ꝙ ly per se, ſumitur bifariam. vno modo per ſe, ideſt eſſentialiter; vel in primo, vel in ſecundo modo, dicendi per ſe: Alio modo per ſe ideſt natura ſua: tunc dicitur, ꝙ hæc propoſitio non eſt per ſe eſſentialiter; ſed per ſe ideſt natura ſua. vnde dicitur, ꝙ coruus natura ſua eſt niger.

Non enim contingit non ineſſe, aut ſimpliciter, aut oppoſita, vt lineæ rectum, aut curuum, & numero par, aut impar, eſt enim contrarium, aut priuatio, aut contradictio in eodem genere, vt par quod non impar, in numeris quantum ſequitur.

CVM probauit Ariſt. ꝙ prædicata per ſe primi, & ſecundi modi, ingrediuntur demonſtrationem ſimpliciter. in hac parte probat, per regulam æquipollẽtiarũ: per negationem propoſitã, ꝙ prædicata ſecundi modi, ſunt neceſſaria, verũ non probat, ꝙ omnia prædicata ſecundi modi ſunt neceſſaria: ſed tantũ illa quæ prædicantur de genere ſubiecti, quæ prædicã tur cũ oppoſitione, & diſiunctione: quoniã de iſtis erat dubiũ, an ſint neceſſaria, probat ergo Ariſt. per regulã æquipollentiarũ, ſic dicens, illa ſunt prædicata neceſſaria, quæ non contingunt non ineſſe; ſed prædicata quæ prædicantur ſimpliciter, ideſt ſine diſiunctione & oppoſitione, (aut oppoſita), ideſt, & prædicata quæ prædicantur cũ oppoſitione, vel diſiunctióne, non contingunt nõ ineſſe: ergo prędicata ſimpliciter, aut oppoſita ſunt neceſſaria ¶ Dices, quæ ſunt prædicata ſimpliciter? non declarat, quoniã sũt manifeſta, circa quæ manifeſta ars non verſatur, 2. ethycorũ cap. 3 dicamus tamẽ nos. v. g. homo eſt riſibilis ly riſibile eſt prædicatum ſimpliciter quoniam non ponitur, nec oppoſitio, nec diſiunctio ſed prædicata oppoſita dicuntur illa, quę prædicãtur cũ oppoſitione, & diſiunctione vt ſi diceremus homo eſt riſibilis, aut non riſibilis, ¶ Dices, quæ sũt præ- Petitio

dicata ſecundi modi oppoſita, ideſt quæ prædicantur cũ diſiunctione, & oppoſitione; exẽ- Sol.

plo manifeſtat; & dicit adde tu prædicata ſecũdi modi; quæ prædicantur cũ oppoſitione, sũt hæc videlicet rectũ, aut curuum quæ cópetũt lineæ, & par, & in par numero. dicendo ſic, linea eſt recta, vel curua, & numerus eſt par, vel impar: nõ enim dicimus ſolũ numerus eſt par, vel ſolũ numerus eſt impar. ſed dicimus coniunctim, numerus eſt par, vel impar. (eſt enim contrariũ), poſita maiori quę exemplis fuit declarata ſcilicet ꝙ oppoſita ſunt neceſſaria, nunc ponit minorẽ, & dicit eſt enim cõtrariũ, aut priuatio, aut contradictio in eodę genere. ideſt in ſubiecto apto, nato ſcilicet oppoſita. ſunt ergo ſequitur, ꝙ priuatio contrariũ, & contradictio ſunt neceſſaria. quo ſtãte. pro maiori ſcilicet, quòd oppoſita, ſiue contraria, ſiue contradictorie, ſiue priuatiue fuerint, neceſſaria ſunt generi, cuius ſunt oppoſita, addas minorem, ſed prædicata ſecundi modi, quæ prædicantur de genere ſubiecti, ſunt oppoſita (vt par, & impar in numeris,) ideſt vt patet de pari, & imparis

quæ

quæ ſunt in numeris. & oppoſita prædicantur de numeris, quoniam inquantum ipſum ſequitur, quòd omnis numerus eſt par, vel impar. ergo ſunt neceſſaria, & per ſe, & ingrediuntur demonſtrationem ſimpliciter.

Quare ſi necesse aſſerere, aut negare neceſſe eſt, per ſe ineſſe.

DETERMINANDO Ariſt. ſuum intentum, In hac parte. iterum probat, cur iſta prædicata, cum contradictione per ſe inſint ipſis ſubiectis. & inducit exemplum à ſimili, & ait (quare) ideſt, & ſic ex dictis poſſumus concludere. quòd oppoſita prædicata ſiue fuerint contraria ſiue contradictorie, vel priuatiue oppoſita, quæ ſunt neceſſaria, in ſubiecto apto, nato tamen alio modo, quaſi dicat poſſumus probare, & dicit, (quòd ſi neceſſe eſt aſſerere, vel negare,) ideſt ſi illud primum principium, de quolibet dicitur eſſe, vel non eſſe, eſt neceſſarium. & quoniam oppoſitio obtinet vim primi principij, ex eo quod fundatur in illo, ergo oppoſitio neceſſariò, & per ſe ineſt ſubiecto, apto, nato. ſed tam prædicata contrariè, quàm priuatiuè, ſeu contradictorie, ſunt oppoſita; & obtinẽt vim primi pricipij. de ſubiecto, apto, nato. quoniam vtrumq; illorum neceſſe eſt affirmare, vel negare de ſubiecto, cuius ſunt oppoſita, (ergo neceſſe, & per ſe in eſſe), ideſt ergo neceſſaria per ſe inſunt.

Quod igitur de omni, & per ſe determinatum, ſit hunc in modum.

IN hac parte, Ariſt. poſtquam probauit, quòd duo tantum modi dicendi per ſe primus ſcilicet, & ſecundus ingrædiuntur demonſtrationem ſimpliciter. nunc in ſumma, & ad memoriæ renouationem, quæ dixit ſub verborum breuitate epilogat, quæ, dixit. ſic dicens, (quod igitur de omni,) ideſt prædicatum de omni, (& per ſe), adde tu ſic diuiſum, in ſua ſignificata à texto 30. vſq; ad 34 & determinatum in texto 35. (hũc in modum,) adde tu ſupra declaratum. ¶ Circa dicta dubitant Doctores; & Nos cum illis dicentes, vnde eſt quòd Ariſt. in hoc libro, non numerauit alia ſignificata per ſe, quæ numerauit, 5. methaphyſic. 23. inter quæ eſt ſuperficies, eſt alba ſupeſficies, eſt colorata, homo eſt homo. ¶ Dicitur, quòd apud Ariſt. differt per ſe, & ſecundum ſe: quo ſtante: in quinto methaphyſicorum numerauit ſignificata ſecundum ſe, non autem per ſe, hic autem numerat ſignificata per ſe, & quòd ſit verum, ſi hæc propoſitio eſſet per ſe, & non ſecundum ſe, ſcilicet ſuperficies eſt alba. tunc eſſet de omni: quoniam omne per ſe, eſt de omni, & per conſequens; omnis ſupeſficies eſſet alba, & ſic non daretur ſuperficies nigra. Amplius ſi eſſet per ſe, & non ſecundum ſe, iſta homo eſt homo, eſſet prædicatio eiuſdem de eodem, quod eſt in fine abhominationis, 1. priorũ cap. 7. Auer. ¶ Dices, quomodo ſupeſficies eſt alba, eſt ſecundum ſe? ¶ Dicas, ideſt ſine alio, ſed ex natura ſua. ¶ Dices, contra ſuperficies, eſt cauſa materialis ipſius albi, quæ cauſa materialis, poteſt eſſe in quarto modo. ergo hæc propoſitio ſupeſficies, eſt alba, non ſolum eſt ſecundum ſe, ſed etiam eſt per ſe, in quarto modo. ¶ Nota, quòd materia eſt triplex. Alia eſt materia, ex qua, vt notat Ariſt. primo phyſicorum 82. & 2. phyſicorum 28. Alia eſt materia, in qua vt teſtatur Ariſtoteles ſecundo phyſicorum. 22. quando dicit vt medics ſanitatem, & choleram, & plegma. in quibus eſt ſanitas. Alia eſt, quæ eſt pars definitionis, ſcilicet quando, ponitur loco differentiæ, vt primo poſteriorum, 31. materia ex qua eſt illa, ex qua fit res, & remanet pars rei, primo phyſicorum 82. vt veſtis fit ex panno. Materia in qua eſt illa, in qua eſt aliquid, & ipſa non eſt pars illius, vt ſupeſficies eſt materia, in qua eſt color, & ipſa non eſt pars coloris, Materia verò quæ eſt pars definitionis, eſt ſubiectum, quod ponitur in definitione propriæ paſſionis; dicendo Innibilitas eſt aptitudo equi. ly equus, qui eſt ſubiectum, & materia ponitur loco differentiæ, in definitione innibilitatis, per quam differentiam, innibilitas differt à riſibilitate: & ſic eſt prædicatum in primo modo. quoniam eſt pars definitionis: ſed quando conſideratur, vt eſt materia, ex qua tunc eſt, in quarto modo. vt dicendo homo eſt compoſitus ex materia, & homo eſt carneus: tunc dicas; quòd ſupeſficies eſt alba, hæc propoſitio, non eſt in quarto modo. quoniam licet ſuperficies ſit materia; tamen non eſt materia, ex qua, ſed eſt materia in qua. ¶ Amplius quæritur, an propoſitio quæ eſt per ſe, ſi conuertitur remanet perſeitas, vt dicendo homo eſt riſibilis, riſibile eſt homo? ¶ Dicitur, quòd quando aliqua propoſitio eſt per ſe, & eius ſubiectum eſt ſubſtantia, ſi conuertitur, non remanet perſeitas. & fit propoſitio, innaturalis, 1. poſt. 142. vt omnis homo eſt riſibilis, eſt per ſe in ſecundo modo. & ſi conuertitur eſt per accidens, & innaturalis dicendo riſibile eſt homo ſed quando ſubiectum eſt accidens; tunc remanet perſeitas, tamen non eadem; v. g. omne prope eſt non ſcintillans. & omne non ſcintillans, eſt prope, ambe,

Margin notes (left column): Dub. (beside "adde tu ſupra declaratum. ¶ Circa dicta dubitant"); Sol. (beside "eſt alba ſupeſficies, eſt colorata, homo eſt homo. ¶ Dicitur").
Margin notes (right column): Petitio (beside "¶ Dices, quomodo ſupeſficies"); Reſponſio. (beside "¶ Dicas"); Replica (beside "¶ Dices, contra ſuperficies"); Dub. (beside "¶ Amplius quæritur"); Sol. (beside "¶ Dicitur, quòd quando").

iſtæ propoſitiones ſunt per ſe: tamen vna eſt in primo modo. Alia verò in ſecundo modo.

Dub. ¶ Amplius quæritur, an differentiæ prædicantur de genere ſubiecti, in ſecundo modo. vt rationale, vel irrationale de animali? ¶ Dicitur, quòd ſimpliciter, & ſine diſiunctione prædicantur de ſpeciebus, vt rationale, prædicatur de homine, vt homo eſt rationalis: ſed cū diſiunctione, & oppoſitione prædicantur de genere ſubiecti, in ſecundo modo. vt animal eſt rationale, vel irrationale, & numerus eſt par, vel impar, & ratio eſt, quoniam habent definitionem ſecundi modi: quoniam in definitione rationalis, vel irrationalis ponitur animal, quod eſt genus, dicimus enim quid eſt rationale, vel irrationale, dicimus quòd eſt differentia animalis, & ſic prædicantur de animali in ſecundo modo.

Tex. 36. *Vniuerſale autem dico, quod vtique, & de omni eſt. & per ſe, & ſecundum quod ipſum.*

Postqvam Ariſt. in tex. 28. probauit præmiſſas demonſtrationis ſimpliciter eſſe neceſſarias; & quoniam vt præmiſſę ſint neceſſarię, tres conditiones requiruntur, prima vt ſint de omni, ſecūda; vt ſint p ſe. Tertia vt ſint vniuerſales. & iam declarauit, quid eſt prædicatū de omni, & quot modis dicitur per ſe, & determinauit, quę per ſe ſunt vtilia demonſtrationi, nunc aggreditur declarare, quod eſt ipſum vniuerſale. vnde per quàm optime Auer. cōtinuans dicit, poſtquam explicuit quid ſit, illa prædicatio, quam in hoc libro vocat de omni, & quid illa quam nominat per ſe; incępit meminiſſe de prædicatione, quam vniuerſalem appellat, ſed pro faciliori textus intelligentia. ¶ Diuiditur in quatuor partes, in prima diſtinguendo prædicatum vniuerſale poſterioriſticum ab alijs vniuerſalibus, dat nominis explicationem ſimul docēdo regulam inueniendi prædicatum vniuerſale poſterioriſticum, In 2. ibi (manifeſtum igitur), infert quòd hæc vniuerſalia, quæ habent iſtas tres conditiones, ſunt illa neceſſaria ingredientia demonſtrationem ſimpliciter, In 3. ibi (per ſe autem) declarat, quòd licet ipſum per ſe ſit diſtinctum à primo: tamen eo modo, quo ſumitur in hac parte, non differt, à primo, In 4. ibi (vt per ſe lineæ,) exemplo declarat, quòd non differt per ſe, & inquantum ipſum. quo igitur ad primum eſt Notandum. ¶ Quod datur triplex vniuerſale. Aliud enim eſt quod prædicatur de omni ſubiecto, ſed non per ſe, vt nigrum prædicatur de omni coruo, & album de cigno & hoc habet vnam conditionem tantū, Aliud eſt quod habet duas conditiones ſcilicet, de omni, & per ſe, vt animal prędicatur de omni homine, & per ſe prædicatur de homine, & color de albedine tamen non primo. Aliud eſt quod habet tres conditiones, ſcilicet quod eſt de omni, & per ſe, & primum vt riſibile prædicatur de omni homine, & innibile de equo per ſe & primo quod dicitur vniuerſale poſterioriſticum, valde differens à primo, & ſecundo, & hoc explicat Ariſt. in hoc textu dicens: ſic (vniuerſale autem dico) quaſi dicat Ariſt. ſi tu ignoras, quid ſibi vult hoc nomen ſcilicet vniuerſale. quod eſt. vltima cōditio requiſita ad pręmiſſas neceſſarias; (dico) ideſt explicò, quòd vniuerſale, ſubaudi, prædicatum poſterioriſticū; eſt id. quod vtiq; habet iſtas tres conditiones, ſcilicet (de omni) ideſt prædicatur de toto ſubiecto, & ſemper ideſt cunctis temporum curriculis: in præſenti, præterito, & futuro. & per ſe, & ſecundum quod ipſum. Nota quòd dicit per ſe, excludendo vniuerſale, de omni tantùm. dixit ſecundum, quòd ipſum excludendo vniuerſale, quod eſt de omni, & per ſe; ſed quaſi dicat ipſe vniuerſale prædicatum, quod eſt vltima cōditio ad præmiſſas neceſſarias: non debet habere vnam, nec duas conditiones; non debet eſſe, de omni tantum, nec de omni, & per ſe, ſed debet eſſe de omni, & per ſe, & ſecūdum, quòd ipſum. & ſic tres numero requiruntur conditiones, non plures nec pauciores. ¶ Dices, quid ſibi vult dicere, ſecundum quòd ipſum? ¶ Dicas, vt riſibile competit Sorti non ſecundum, quòd ipſum ideſt non ſecundum, quod eſt Sortes, ſed ſecundum quòd eſt homo; non ratione ſui, ſed ratione alterius: & inquantum eſt homo. Vnde hoc dicitur prædicatum ſecundum quòd ipſum, ſcilicet homo ſecūdum quòd eſt homo: eſt riſibilis, Aliud exemplum nos honoramus auos; non inquantum ſunt aui: ſed inquantum ſunt parentes: ſed honoramus parentes, ſecundum quòd ipſum ideſt ſecundum quòd ſunt parentes: Nota vnum inter alia, quod dicit Auer. omne primū eſt per ſe, ſed non omne per ſe, eſt primum. ¶ Hoc enim videtur valde dubium: quoniam vt ſæpe met. Auer. in Epit. log. cap. de demon. dicit, quòd hæc propoſitio eſt prima, ſcilicet ſuperficies eſt alba, & tamen non eſt per ſe. ¶ Dicitur, quòd primum eſt duplex: aliud enim eſt primū primitate inhæſionis; quod dicitur primū commune; quando enim dicit Auer. ꝙ omne primum eſt per ſe; loquitur de primo proprio, non autem de primo primitate inhæſionis. velut eſt albū, de ſuperficie. ¶ Ait etiam Auer. ꝙ non omne per ſe eſt primum: hoc etiam videtur falſum: quoniam ait Ariſt. in textu ꝙ idem eſt per ſe, & primum. ¶ Dicitur cum eodem Auer. in ſecundo quæſito poſterioriſtico, ꝙ per ſe eſt idem, quod primum, intelli-

Margin notes (left column): Dub. / Sol. / Tex. 36. / Diuiſio tex. / Triplex vniuerſale. — (right column): Dub. / Sol. / Dub. / Sol. / Dub. / Sol.

intelligitur per ſe proprium veluti ſunt omnia accidentia eſſentialia & ſpecificæ differentiæ & conuertibiles definitiones non autem per ſe communiter dictum vt ſunt genera, & generum differentiæ, & definitiones.

Replica ¶ Contra nam 7. met. 43. ait Auer. ꝙ genus eſt primum; & tamen genus eſt per ſe commune.

Sol. ¶ Dicitur, ꝙ ly primum ſumitur bifariam: vno modo pro vt eſt idem quod cōuerbile: Alio modo primum in definitione, tunc dicitur, ꝙ genus licet, ſit per ſe commune: tamen nō eſt primum conuertibile; ſed eſt primum in definitione; quoniam primo ponitur in ordine genus, deinde differentia, 2. poſt. 79. & 7. met. 42. niſi ſuerit genus contractum ſumptū, quod ſine dubio eſt per ſe, & primum dico prædicatum per ſe, & primum hoc eſt conuerbile, cum eo cuius eſt genus, dicendo homo eſt animal rationale, & animal rationale eſt homo.

Manifeſtum igitur, quòd quæcunq; vniuerſalia ex neceſſitate inſunt rebus.

Cvm explicauit, quid eſt prædicatū vniuerſale poſterioriſticum, & aſſignauit regulā inueniendi hoc prædicatū vniuerſale ab alijs vniuerſalibus quæ in prædicando, & quæ per eſſentiam ſunt in hac parte ex dictis concludit, ꝙ hæc vniuerſalia, quæ habent illas tres conditiones, ſunt neceſſaria, quæ ingrediuntur demonſtrationem ſimpliciter, & dicit, (manifeſtum eſt igitur) igitur eſt nota concluſionis manifeſtum eſt ſubaudi ex dictis, (ꝙ quæcunq; vniuerſalia,) id eſt prædicata vniuerſalia habent iſtas tres conditiones ſupradictas (ex neceſſitate inſunt rebus) id eſt ſunt neceſſaria, rebus) id eſt ſubiectis, ex quibus utitur talis ratio; omnia prædicata quæ habent iſtas tres conditiones, ſcilicet de omni, per ſe & ſecundum quòd ipſum: ſunt neceſſaria; ſed prædicata vniuerſalia habent iſtas tres conditiones; ergo prædicata vniuerſalia ſunt neceſſaria.

Dub. ¶ Dices, genus; vt animal & differentia generis, ſūt prædicata vniuerſalia, vt ſenſibile vt in cap. de demonſtratione, aſſerit Auer. & tamen non ſunt neceſſaria.

Sol. ¶ Dicitur, ꝙ vniuerſale Duplex: Aliud commune. Aliud proprium tunc dicitur, ꝙ quando dicit Ariſt. ꝙ quæcunq; vniuerſalia ſunt neceſſaria, non intelligit niſi vniuerſalia propriè dicta veluti ſunt differentiæ ſubſtantiales, & accidentia eſſentialia, non autem vniuerſalia communiter dicta.

Dub. ¶ Dices quare Ariſt. in principio textus nominauit vniuerſale in ſingulari, & nunc nominat vniuerſalia in plurali? videtur ex hac particula, ꝙ omnia vniuerſalia ſunt neceſſaria, tam communiter, quam propriè dicta.

¶ Dicitur, quòd ideo nominauit vniuerſale in ſingulari notando, quòd loquitur ſolum de vniuerſali proprio, ſi deinde nominauit vniuerſalia in plurali, non niſi ad declarandū, quòd prædicata vniuerſalia neceſſaria, & propriæ dicta, ſunt plura, veluti ſunt differentiæ definitiones, & propria eſſentialia accidentia.

Per ſe autem, & ſecundum quod ipſum idem.

In hac parte Ariſtoteles reſpondet tacitæ obiectioni, nam poſſet dicere aliquis, ò Ariſtoteles quid intelligis per illam particulam, (per ſe) & per illam, (ſecundum quòd ipſum) huic petitioni ſatisfaciens Ariſtoteles dicit, ꝙ licet per ſe, & ſm̄ quod ipſum adinuicem differant: tamen pro nunc ad hoc propoſitum ſunt iddem, vt etiam clare teſtatur Auer. 5. phyſicorum 3. enim dicit aliquando primum hoc eſt ſecundum quòd ipſum eſt ſynonimū, cum eo quod eſt per ſe, non ſemper: quoniam genus eſt per ſe: tamen non eſt ſecundum ꝙ ipſum, vnde per quàm optime dicit Auer. dicens, quòd non eſt differentia inter prædicatum primum, ſeu ſecundum quòd ipſum, & per ſe, quoniam nō intendit omnem ſpeciem prædicatorum per ſe: ſed illam in qua prædicatum ſumitur in definitione ſubiecti, hoc eſt non intendit, niſi prædicata primi modi, & ſecundi modi, & non omnia prædicata primi modi: ſed tantū illa quæ ſunt conuertibilia, veluti mos eſt definitionis, & differentiæ: non genus: nec generis definitionem, vt falſo opinabatur Alpharabius qui dicebat, quòd genus eſt prædicatum primum, credendo quòd omne per ſe eſt primum Auer. enim in 2. quæſito poſterioriſtico dicit, quòd per ſe propriè dictum, ſolum eſt idem cum primo, vnde omnia prædicata quæ ſunt per ſe propriè, illa tantū ſunt prima, non autem per ſe communiter; vnde habeas, quòd per ſe non eſt idem cum primo; & per ſe eſt idem cum primo.

¶ Quæres ab Auer. prędicata, quæ ſunt in ſecundo modo, ſunt ne prædicata prima? Petitio.

¶ Reſpondet Auer. & dicit quòd non. Reſpōſio

¶ Dicas, hoc eſt falſum quoniam idem Auer. 1. poſt. 54. & 2. poſt. 94. dicit oppoſitum, immò arguit contra Themiſtium, quòd prædicatio accidentis proprij, quæ eſt in ſecundo modo eſt prima. Replica

¶ Dicitur cum eodem Auer. in locis allegatis, quòd prædicatio prima, eſt duplex, alia enim eſt prima primitate cauſæ, alia eſt prima primitate ſubiecti, tunc dicitur, ꝙ prædicata per ſe, in ſecundo modo, ſunt prima primitate ſubiecti: ſed non ſunt prima primitate cauſæ, vnde poteſt dici, quòd prędicata per ſe ſecundi modi; ſunt prima, & non Sol.

ſunt

ſunt prima, verum nota quòd prædicata prima primitate ſubiecti, poſſunt eſſe prima primitate cauſæ, non per ſe, ſed per accidens, in quantum tenet locum ipſorum, vt riſibile eſt prædicatum primum primitate ſubiecti, tamen poteſt eſſe primum primitate cauſæ, in quantum tenet locum rationalitatis: quę eſt prędicatum primum primitate cauſę.

Vt per ſe lineę ineſt punctus: & rectum, etenim ſecundum quòd linea & triangulo ſecundum quòd triangulum, duo recti, etenim per ſe, triangulum duobus rectis ęquale.

Cvm declarauit Ariſt. ꝙ idem eſt per ſe, & ſecundum ꝙ ipſum, in hac parte declarat exemplo: quę ſunt illa, quę ſunt per ſe, & ſecundum quòd ipſum, ſic dicés, (vt per ſe lineæ ineſt punctus, & rectum) quaſi dicat Ariſt. ſi tu neſcis quæ ſunt hæc prędicata vniuerſalia habentia iſtas tres conditiones; exemplo declaro, (vt) ideſt verbi gratia, (punctus ineſt lineę) & rectum, ideſt hęc duo prædicata punctus nempè inſunt lineę, ideſt prędicantur de linea, non per aliud, & per accidens, ſed (etenim) pro certè ſecundum quòd linea, ideſt primo, & per ſe, quoniam hæc prædicata ſunt per ſe, & prima, & in iſtis verificatur dictum Ariſtotelis, quando dicit, idem eſt per ſe, & primum, (& triangulo) nunc aſſignat aliud exemplum Ariſt. quaſi dicat, ſi non intelligis per hoc exemplum datum, do aliud, & eſt hoc ſcilicet hoc prædicatum, ſcilicet duo recti, inſunt triangulo, quaſi dicat, non per aliud & per accidens, ſed ſecundum, quòd triangulum, ex quibus patet quòd hæc prædicata

Petitio. ſunt per ſe, & prima. ¶ Quæres hæc prędicata, ſcilicet habere duos rectos, de triangulo in quo modo dicendi per ſe ſunt in primo, vel

Reſpõſio in ſecundo? ¶ Dicitur, quòd ſunt in primo

Replica modo. ¶ Dices contra accidentia eſſentialia ſunt in ſecundo modo, vt patet in texto 31. & 74. ſed habere duos rectos, eſt accidens, ergo

Sol. non eſt in primo modo. ¶ Reſpondet Auer. & dicit quòd licet ęquitas angulorum, ideſt licet habere duos rectos, ſit quędam proprietas de triangulo, & proprium accidens illius: tamen propria aliquando ponuntur loco differentiarum, vt etiam in cap. de definitionibus, & 8. met. 5. nec nõ 2. poſt. 20. & 2. cęli 67. fatetur Au. & conſtant loco illarum, dum exiſtimantur ſecundum formę naturam latente ipſa forma, vnde ſicut formę, & differentię ſunt prędicate in primo modo: ſic habere duos rectos, licet ſit accidens: tamen vt tenet locum differentiæ eſt in primo modo. ¶ Di-

Dub. ces quomodo cognoſcuntur hæc prædicata

Sol. prima? ¶ Dicas ꝙ ſunt illa quę, vt dicit Auer. competunt ſuis ſubiectis, non per aliam naturam vt rationale competit homini primo, nõ per aliam cauſam, ſeu naturam, & non ſolum rationale, ſed omnes differentiæ eſſentiales, & propriæ definitiones, & hæc vocantur prædicata prima primitate cauſæ, ſunt deinde alia prædicata prima, primitate ſubiecti, vt ſunt omnia accidentia eſſentialia, quæ ideò dicuntur prima primitate ſubiecti: quoniam cõpetunt ſubiecto, non per aliud ſubiectum, vt riſibile non eſt prędicatum primum de ſorte: ſed de homine; quoniam in tantum ſortes eſt riſibilis, in quãtùm eſt homo, & ſic per aliud ſubiectum, & per accidens, ſortes eſt riſibilis vt optime teſtatur Auer. 2. poſt. 94. ¶ Dices, Petitio.

id quod per ſe competit alicui, poteſt ne eidẽ competere per accidens? ¶ Reſpondet Auer. Reſpõſio

1. de anima 42. & dicit, quòd id quod competit alicui per ſe, ſimul eidem per accidens cõpetere non poteſt, quaſi dicat, quòd prędicatum, quod per ſe competit alicui ſubiecto vno, & eodem modo non poteſt competere illi per accidens. ſed diuerſo modo competere poteſt, vt animal in quantum ſumitur in definitione hominis, per ſe competit homini: ſed in quantum non conuertitur cum homine, ſic eſt prædicatum per accidens de homine.

¶ Dices, hæc conditio, ſcilicet fieri ex prędicatis primis, competit, ne omnibus ſpeciebus Petitio.

demonſtrationis? ¶ Reſpondet Auer. & di- Reſpõſio

cit, quòd ſic: tamen nota, quòd competit demonſtrationi ſimpliciter, primo, & per ſe; ſecundo, & analogicę demonſtrationi propter quid, & quia, ſed hic nota candide Lector, ꝙ hy ſecundum quòd ipſum, ſeu ſecundum ꝙ ipſum, & primum poſſunt ſignificare duo, primo ſignificant prædicata propria, vt rationale, & riſibile, ſunt prædicata ſecundum quòd ipſum; ideſt propria prædicata ſignificant, etiã ſubiecta propria, vt homo eſt ſubiectum in quantum ipſum, ideſt proprium ipſius riſibilitatis, & rationalitatis, quod aſſerit Ariſtoteles in textu cum dicit, duo recti inſunt triangulo, ſecundum quòd triangulum ſignificando proprium ſubiectum. ¶ Dices, ab vna pro- Petitio.

poſitione reduplicatiua, ſequitur ne propoſi Reſpõſio

tio de omni? ¶ Dicas, quòd ſic vt ſi dices homo in quantum animal eſt ſenſibilis, ergo omne animal eſt ſenſibile.

Vniuerſale autem eſt, tunc quando in quolibet, & primo monſtretur. Tex. 37.

Poſtqvam miro artificio viſus fuit Ariſt. ſimul diſtinguendo vniuerſale poſterioriſticum, ab alijs vniuerſalibus, ac eius nomen explicando, & ad ipſum inueniendum regulam aſſignando; quoniam dixit, ꝙ idem eſt per ſe & in

& in quantum ipſum: vt exemplo declarauit in hoc textu docet: quòd duæ conditiones ſufficiunt ad inueniendum vniuerſale poſterioriſticum: quæ ſunt iſtæ, ſcilicet dictum de omni, & primum: ſeu ſecundum quòd ipſum, & non oportet, vt adijciatur per ſe, eum idē ſit in talibus, per ſe & primum, vt 5. phyſicorum 3. aſſerit Auer. cauſa intentionis eſt, quoniam regula eſt Ariſt. 3. de partibus animaliū cap. 4. & 1. phyſicorum 56. fruſtra fit per plura, quod poteſt fieri per pauciora, vnde quidē maxima laude dignus fuit Empedocles, quī per maiora, & finita principia, meliorem entium naturalium diſpoſitionem aſſignauit, quàm Anaxagoras, qui per plura, & infinita.

Diuiſio tex. ¶ Diuiditur iſtæ textus in tres partes: In prima declarat, quòd duæ conditiones ſufficiūt ad inueniendum prædicatum vniuerſale poſterioriſticum in 2. ibi (vt duos rectos) exemplo declarat, quòd ſi vna iſtarum conditionū deficit, non eſt vniuerſale ſufficienter demonſtratum de ſubiecto, cuius eſt vniuerſale: in 3. ibi (quod igitur quodcumque) concludit, ꝙ ſicut eſt verū, de hoc prædicato habere duos rectos, quod non poteſt demonſtrari de aliquo, cui deficiet aliqua duarum conditionū vt puta, neque de figura, neque de æquicrure ſic eſt de omnibus alijs prædicatis vniuerſalibus, verum pro maiori intelligentia, nota ꝙ tunc eſt prædicatum vniuerſale demonſtrandum de ſubiecto, quando illud prædicatum eſt de omni, & ſi non eſt de omni, non poteſt eſſe prædicatum vniuerſale, verbi gratia homo eſt albus, ly albus de homine, non eſt prędicatum de omni, quoniam nō omnis homo eſt albus: ergo non poteſt eſſe prædicatum vniuerſale, ecce quòd requiritur ad hoc, vt ſit prędicatum vniuerſale, vt ſit de omni, & nota quòd licet prædicatum ſit de omni, & non eſt primum, nec erit prædicatum vniuerſale, verbi gratia, omnis coruus eſt niger, eſt propoſitio de omni, quoniam nigrum prædicatur de omni coruo: ſed quoniam non eſt prædicatum primum, ideò non eſt prædicatum vniuerſale, vnde ſequitur, quòd illud eſt prædicatum vniuerſale, quod eſt de omni, & primum, verbi gratia riſibile, vel rationale prædicatur de omni homine, & primo dicit, ergo Ariſt. in textu, ꝙ duæ conditiones ſunt neceſſariæ ad inueniendum vniuerſale poſterioriſticum, & dicit (vniuerſale autem eſt) ideſt prædicatum vniuerſale, eſt tunc, quando in quolibet, & primo monſtretur, ideſt illud eſt vniuerſale, quod habet duas conditiones, ſcilicet, quod prædicatur de omni ſubiecto (& primo) ideſt conuertibiliter.

Petitio. ¶ Dices, ſi per ſe, & ſecundum, ꝙ ipſum, ſeu primum, idem eſt quarè in textu 29. & 36. ipſum nominauit, & hic tacuit? ¶ Dices, quòd per ſe eſt duplex, aliud eſt commune, vt animal, aliud proprium, vt rationale, tunc dicitur, quòd ibi nominauit per ſe cōmune, hic verò non nominauit, quoniam nominando primum, nominauit per ſe proprium. *Reſpōſio* ¶ Dices contra, quoniam hęc propoſitio eſt prima: tamen non eſt per ſe, ſuperficies eſt alba & virtus primo eſt in anima, & non per ſe. *Sol.* ¶ Dicitur, ꝙ primum eſt duplex. aliud propprium, aliud impropriū vt teſtatur Auer. in cap. de demonſtratione, tunc dicitur, ꝙ primum proprium eſt per ſe, modo ſuperficies eſt alba, licet hęc propoſitio ſit prima, tamen non eſt per ſe, quoniam eſt prima, non propria, ſimiliter hæc virtus eſt in anima.

Vt duos rectos habere neque figura eſt vniuerſale: quamuis eſt monſtrare de figura, quòd duos rectos habet, ſed nō de qualibet figura, neque vtitur qualibet figura, monſtrans quadrangulum, enim figura quidem eſt, non habet autem duobus rectis æquales.

Cum Ariſt. notificauit, ꝙ duæ conditiones requiruntur ad inueniendum vniuerſalē poſterioriſticum: nunc exemplo declarat, ꝙ prima conditio eſt valde neceſſaria, ſcilicet ꝙ prædicatum ſit de omni: quoniam ſi non de omni ſubiecto demonſtraretur prædicatū vniuerſale, non vniuerſalem demonſtrationē haberemus, cuius conditiones primo intendimus, vt dicit Auer. 1. poſt. 39. & 40. ſed particularis demonſtratio conſtitueretur, quæ per accidens, & non per ſe nuncupatur: dicit ergo Ariſt. (vt) ideſt verbi gratia, quaſi dicat, ſi quis vellet demonſtrare hoc prædicatum, ſcilicet habere duos rectos, adde tu de figura non poterit demonſtrare, quoniam (neque figurę eſt vniuerſale) ideſt non eſt prędicatum vniuerſale, competens figuræ, quoniam quamuis hoc prędicatum, ſcilicet habere duos rectos (eſt monſtrare de figura) ideſt prædicetur de figura: tamen non eſt prædicatum de omni figura, quia non prædicatur de qualibet figura (quoniam monſtrans) ideſt ille, qui monſtrat, ſeu prædicat hoc prædicatum de figura, nō dicit, quòd omnis figura habet duos rectos: ſed aliqua figura, quoniam quadrangulus eſt figura, & tamen non habet hoc prædicatum, ſcilicet duos rectos, & ſequitur, ꝙ hoc prædicatum, non eſt vniuerſale: quoniam non eſt de omni.

Æquicrus habet, quidem quicumque duobus rectis æquales, ſed non primò, ſed triangulum prius.

Poſt-

Postqvam declarauit, quòd prima conditio eſt neceſſaria, ad prædicatum vniuerſale. nunc declarat ſecundam conditionem eſſe, quoq; neceſſariam ad prædicatum vniuerſale: diceret enim Aliquis, ſi dictum eſt, quòd prædicatum non poteſt eſſe vniuerſale. ſi non eſt de omni: quęritur adhuc, & ſi prædicatum eſt de omni, eſt ne vniuerſale? Reſpondet Ariſt. & dicit (Equicrus. vero habet quidem quicumq; duobus rectis æquales), quaſi dicat, quòd non: quoniam Equicrus qui eſt figura, (quicumq;), ideſt omnis Equicrus, (habet) hoc prædicatum, duobus rectis æquales: quaſi dicat Ariſt. quòd hoc prædicatum, eſt de omni; tamen non eſt vniuerſale; quoniam licet prædicetur de omni Equicrure; (tamen non primo.) ideſt deficit ſecunda conditio: quoniam non prædicatur primo: quod eſt alia cõditio neceſſaria ad prædicatum vniuerſale, duæ enim conditiones requiruntur ad prædicatum vniuerſale; prima vt ſit de omni; ſecunda vt ſit primum, quarum ſi vna defecerit, nul-
Dub. lo modo dicitur prædicatum vniuerſale. ¶Dices, ſi hoc prædicatum, ſcilicet habere duos rectos, non demonſtratur de figura: quoniam non eſt prædicatum de omni figura: nec demonſtratur de Equicrure: quoniam eſt de omni, & non eſt primum; vellem ſcire de quo ſubiecto hoc prædicatum demonſtrabitur de omni, & primo? quod nam erit illud ſubiectũ,
Reſpõſio cui hoc prædicatum erit vniuerſale? ¶Reſpondet Ariſt., & dicit, quòd illud ſubiectum: nõ vocatur figura, nec vocatur Equicrus: ſed proprio nomine vocatur triangulus, cui (prius) ideſt primo, & vniuerſaliter competit hoc prędicatum, quoniã omnis triangulus habet duos rectos; & primo ideſt Inquantum triangulus ex propria natura ſua, non ratione alterius habet duos rectos. vnde oritur talis ratio. illud eſt prædicatum vniuerſale, quod habet duas conditiones, ſcilicet prædicatur de omni ſubiecto, & primo. Sed habere duos rectos de triangulo, prædicatur de omni, & primo. ergo habere duos rectos, eſt prædicatum vniuerſa-
Dub. le de triangulo. ¶Dices, ſi hoc prædicatum demonſtratur de triangulo, tunc fieret nugatio. ſeu petitio, & non demonſtratio, conſequentia probatur: quoniam triangulus ſumitur pro quæſito, 1. poſt. 2. ergo ſi hoc prædicatum demonſtratur de triangulo, tunc quæſitum demonſtrabitur de quæſito: ignotum de ignoto,
Sol. & ſic non demonſtratio, ſed vera petitio. ¶Dicitur, quòd triangulus, non ſemper pro quæſito: ſed aliquando pro quæſito, & Aliquando pro ſubiecto ſumitur, tunc dicitur, quòd quãdo hoc prædicatum demonſtratur de triangulo, non demonſtratur tamquàm de quæſito, ſed vt de ſubiecto.

Quod igitur quoduis primum monſtratur duos rectos habens aut quodcumq; aliud huic primo eſt vniuerſale, & demonſtratio per ſe. de hoc vniuerſaliter eſt, de alijs vero quodam modo non per ſe, neq; de equicrure, non eſt vniuerſaliter, ſed in plus.

Nvnc Ariſt. concludit ſuum intentum, & dicit. quòd ſimiliter eſt dicendum de quocumq; alio prædicato vniuerſali: demonſtrando quod debet demõſtrari de omni ſubiecto, & primo. & quòd de illo eſt demonſtratio per ſe vniuerſaliter, & ſi de alijs prædicatis ſcilicet, quæ ſunt de omni, & non ſunt prima, eſt demonſtratio, non eſt demõſtratio per ſe; ſed per accidens, quod per hæc verba innuit. dicens (igitur) quaſi dicat ex dictis manifeſtum eſt, quòd prædicatum quod demonſtratur, vt duos rectos habere, debet eſſe de omni & primo, & ne Aliquis putaret, quòd regula data, non eſt vera. niſi de hoc prædicato, ſcilicet habere duos rectos, facit illam vniuerſalem ampliãdo ipſam. ſic dicens (aut quodcũq; aliud,) ideſt & ſimiliter dicitur de omni alio: ſcilicet prædicato. quodcumq; fuerit, quod eſt vniuerſale, dumodo de omni, & primo prædicetur. & huic ſcilicet, cui de omni, & primo ineſt eſt vniuerſale, & de hoc eſt demonſtratio per ſe vniuerſaliter, de alijs v.rò ſubiectis præter hoc ſubiectum cui vniuerſaliter ineſt, quodã modo eſt demonſtratio, non per ſe, vt puta, vt dicit Auer. equalitas angulorum, duobus rectis non figuræ. niſi per accidens, & quodam modo particulariter, non vniuerſaliter. neq; de Equicrure; non eſt vniuerſaliter, quoniam & ſi de omni tamen nõ primo, ſed eſt in plus, ideſt quoniam prædicatum appoſitum, eſt vniuerſalius ſubiecto. ¶Dices, quòd Auer dicit vnum falſum dicens, quòd prædicatio, quæ non eſt prima, eſt prædicatio cui admiſcetur id, quod eſt per accidens. nam homo eſt animal, non eſt prędicatio prima: & tamen eſt per ſe. ¶Dicitur, quòd eſt per accidens, inquantum non eſt prima, & conuertibilis. ſed eſt per ſe inquantum animal, ſumitur in definitione hominis, 2. poſt. 94. Dub. Sol.

Oportet autem non latere, quod plerumq; contingit peccare, & non eſſe, quod monſtratur primum vniuerſale, ſecundum quod videtur demonſtrari vniuerſale primum.

Postqvam Ariſt. notificauit regulas, indagandi dictum de omni, & per ſe, & vniuerſale; quę ſunt tres conditiones; quibus inueniuntur, & diſcernuntur pręmiſſę neceſſariæ: an non neceſſarijs: ſed quoniam circa tertiam conditionem, quę eſt quòd prędicatũ ſit vni-

ſi vniuerſale, contingit errare. Ideo Ariſtoteles, vt caueamus ab erroribus, vult in hoc textu docere, qui, & quot ſunt errores: ſeu peccata, quæ ſolent commicti circa hoc prædicatum vniuerſale: verum eſt ſciendum, quòd prædicatum vniuerſale eſt duplex. Aliud ſubſtantiale, vt eſt definitio, & differentia ſubſtantialis. Aliud eſt accidentale, vt riſibile & cuncta accidentia eſſentialia de ſuis ſubiectis. Nota quòd Ariſtoteles hic notificat errores contingentes circa prædicatum vniuerſale accidentale, quod demonſtratur de ſubiecto, in demonſtratione; non autem circa prædicatum vniuerſale; quod eſt medium in demonſtratione.

Diuiſio textus. ¶ Diuiditur hic textus in duas partes, in prima faciens nos attentos, docet peccata, quæ contingunt circa prædicatum vniuerſale, in ſecunda ibi (decipimur), manifeſtat, quando & circa quas res contingunt hæc peccata: quo igitur ad primum; dicit Ariſtoteles (oportet autem non latere), dicit (oportet) verbum oſtendens neceſſitatem: quaſi dicat neceſſarium eſt, (non latere), ideſt vt non lateat, ideſt vt Poſterioriſtæ non ignorent; ſed vt ſint cauti; & attenti in hoc ſcilicet, quòd (plerumque contingit peccare,) ideſt quòd plura, & multa, (contingunt), ideſt ſolent commicti peccata, & errores, circa prædicatum vniuerſale; quod demonſtratur de ſubiecto.

Dub. ¶ Dices, quare neceſſarium eſt ſcire hæc peccata: cum de peccatis, & erroribus non ſit ſcientia?

Sol. ¶ Dicas, quòd hæc peccata oportet, vt ſciantur: tamen non ad vſum; ſed ad fugam; vt caueamus ab illis: veluti nauta debet ſcire, non ſolum mare ſecurum, vt vtatur illo; ſed etiam mare periculoſum: vt fugiat illud, & caueat ab illo: ne nauis incidat in illud. Similiter medicus peritus, non debet ignorare quid eſt venenum; non vt vtatur illo, ſed vt fugiat illud; pariter Poſterioriſta debet ſcire prædicatum vniuerſale, vt in demonſtrationibus vtatur illo; ſed etiam debet ſcire peccata occurrentia circa illud, ne incidat in illa.

Dub. ¶ Dices, hæc ſcientia de peccatis, ſeu erroribus eſt ne bona?

Sol. ¶ Dicas, quòd eſt bona, & verè dicitur cognitio, & ſcientia quemadmodum dicitur à Platone ſic (& quidem bene dicitur), ipſius mali cognitio nos à malo profugere facit. Ignorantia verò boni cauſa eſt, vt in malum incidamus, qua propter & econuerſo, ignorantia mali incidere nos facit in malum: cognitio vero boni, ad amplexum ſui ipſius hominem præparat.

Dub. ¶ Dices, ſi neceſſariũ eſt ſcire, hęc peccata, o, Ariſtoteles declara ipſa quot ſunt, & quæ ſunt:

Reſpon. dicit Ariſt. quòd ſunt duo; quorũ primum eſt tale, quòd aliquando (monſtratur ideſt demonſtratur prædicatum, vniuerſale; de ſuo proprio ſubiecto, (& non eſſe), ideſt & nos credimus, non eſſe ſupplete bene demonſtratum. Aliud & ſecundum Peccatum eſt contrarium primo; ſcilicet, (quòd videtur monſtrari vniuerſale primum.) ideſt quòd aliquando nobis videtur (monſtrari), ideſt eſſe demonſtratum, (vniuerſale primum,) ideſt prædicatum vniuerſale primum de ſuo proprio ſubiecto: tamen non eſt demonſtratum, ſed pro faciliori intelligentia. Nota quòd Primus error qui contingit circa prædicatum vniuerſale, hic eſt ſcilicet, quòd ſæpius Aliquis demonſtrat prædicatum primum vniuerſale, de ſuo ſubiecto proprio, & non credit bene illud demonſtrare. Secundus vero error eſt, quòd Aliquis non demonſtrat prædicatum vniuerſale proprium de ſuo ſubiecto proprio, & credit bene illud demõſtrare, & iſti ſunt ſimiles illis, qui benefaciunt, & credunt malefacere, & illis, qui malefaciunt, & credunt benefacere.

Decipimur autem hac deceptione; quando aut nihil ſit accipere, ſuperius præter ſingulare

Postquam Ariſtoteles declarauit, quòd duo peccata contingunt circa prædicatum vniuerſale; quod de ſubiecto demonſtratur, nunc vult declarare, quando, & circa quas res contingit primum peccatum: & dicit, (decipimur autem hac deceptione,) quaſi dicat: ſi tu ignoras quando, & circa quas res decipimur hac prima deceptione, quaſi dicat tunc decipimur: quando nihil ſit accipere ſuperius, præter ſingulare), ideſt primus modus errandi, eſt; quando demonſtramus aliquod prædicatum vniuerſale de aliquo ſubiecto ſingulari. (præter quod nihil ſit ſuperius,) ideſt nihil commune ſit accipere, & supplete credimus: non demonſtrare: tamen demonſtramus; ſed pro faciliori intelligentia. Nota quòd omnis demonſtratio, vt ait Auer. primo poſteriorum 62. & in capite de demonſtratione, fit ex propoſitionibus vniuerſalibus dico vniuerſalibus non factis de prædicatis vniuerſalibus communibus non proprijs, nec cõuertibilibus cum ſuis vniuerſalibus proprijs & conuertibilibus ſubiectis, quæ non habent tres conditiones ſcilicet de omni per ſe & inquãtũ ipſum, vt aſſerit Ariſt. 1. poſt. 36. & 37. nec nõ Auer. 1. poſteriorũ nonageſimo quarto ſed ideſt ex propoſitionibus

ſactis de prædicatis vniuerſalibus; & ſubiectis vniuerſalibus: non autem de ſubiecto ſingulari: & prædicato vniuerſali: quibus præhabitis: ſcias, quòd ſepius prædicatum vniuerſale demonſtratur de ſubiecto ſingulari, vt eſſe in medio demonſtratur: quod eſt prædicatum vniuerſale de terra: quæ eſt ſubiectum ſingulare: nos credimus quòd illa propoſitio: quando dicimus terra eſt in medio: non eſt vniuerſalis, quoniam non demonſtratur prædicatum vniuerſale de ſubiecto ſingulari: propter illam regulam, ſcilicet prędicatum vniuerſale, debet demonſtrari de ſubiecto vniuerſali: tamen per quàm optime demonſtramus. *Dub.* ¶ Dices, ſi terra eſt ſubiectum ſingulare, quomodo bene demonſtramus de ipſa prædicatum vniuerſale, ſi prædicatum ſemper debet eſſe correſpondens ſuo ſubiecto vniuerſali? *Sol.* ¶ Dicitur, quòd ſingulare, ſecundum philoſophos eſt duplex, aliud generabile, & corruptibile, vt ſortes, Plato, aliud eſt æternum, vt terra, cælum, mundus, fenix, tunc dicitur quòd prædicatum vniuerſale demonſtratur de ſubiecto ſingulari æterno, non corruptibili, non enim riſibile, quod eſt prædicatum vniuerſale demonſtratur, de ſorte ſubiecto ſingulari corruptibili: ſed prædicatum vniuerſale demonſtratur de ſubiecto ſingulari, æterno, & bene demonſtratur, quoniam hæc ſingularia æterna non habent ſuperius: ideſt non habent ſpeciem ſupra ſe, ſed in ipſis eſt quædam natura vniuerſalis, quæ eſt apta, nata, de pluribus prædicari de qua natura vniuerſali exiſtente in his ſingularibus, demonſtratur prædicatum vniuerſale, & ſic intelligitur textus Ariſtotelis, videlicet prędicatum vniuerſale demonſtratur de ſubiecto ſingulari, ideſt de natura vniuerſali exiſtente in ſolo ſubiecto ſingulari, & ſic ſemper vera eſt regula, quòd prædicatum vniuerſale demonſtratur, de ſuo ſubiecto vniuerſali, quod non eſt verum de ſingulari corruptibili, quoniam de ipſo non poteſt demonſtrari prædicatum vniuerſale quoniam adeò eſt ſingulare, & habet naturam ſingularem, de quo nullo pacto poteſt demonſtrari prædicatum vniuerſale: niſi ſub habitudine vniuerſali: & ſpecifica: vt ſi de ſorte ſubiecto ſingulari demonſtraretur riſibile: quod eſt prædicatum vniuerſale, non demonſtraretur de ipſo; vt ſingulare, & vt ſortes eſt: ſed inquantum eſt homo, de quo homine tamquàm de ſubiecto primo, & vniuerſali demonſtratur, hoc prædicatum vniuerſale.

Vel ſit quidem, ſed innominatum ſit in rebus ſpetie differentibus.

Cvm Ariſtoteles docuit circa quas res contingit primus error, nunc declarat, circa quas res contingit ſecundus error, videlicet quando credimus demonſtrare, & non demonſtramus, ſed pro intelligentia eſt Notandum, quòd genus eſt duplex. Aliud innominatum. Aliud nominatum, & ſiue innominatum, ſiue nominatum ſit, quodcumque continet ſub ſe ſuas ſpecies. Nota aliud quòd quando eſt aliquod prædicatum, quod competit generi innominato, ſi demonſtratur de ſpetie illius generis innominati, credimus demonſtrare: tamen non demonſtramus: quibus ſtantibus, ait Ariſtoteles. (Vel ſit quidem, ſed innominatum ſit in rebus ſpetie differentibus,) ideſt contingit Alio: & ſecundo modo errare, quando in rebus ſpetie differentibus ſit quidem aliquid ſuperius ſuppletu, & commune continens illas res differentes ſpetie, ſed innominatum ſit. *Dub.* ¶ Sed Dices; quare credimus demonſtrare, & non demonſtramus? *Sol.* ¶ Reſpondet Ariſtoteles & dicit, quoniam illud prædicatum, quod competit per ſe generi, competit omni ſpeciei, & cum competat omni ſpetiei, credimus demonſtrare, & non demonſtramus, quoniam non ſolum requiritur, vt prædicatum demonſtretur de omni; ſed etiam primo, & hæc eſt cauſa deceptionis illorum, qui credunt bene demonſtrare, & non demonſtrant. *Dub.* ¶ Dices quæ ſunt iſtę ſpeties, quæ habent ſuperius innominatum? *Sol.* ¶ Reſpondet Ariſtoteles in textu, 40. & dicit, quòd ſunt he ſcilicet magnitudo, tempus numerus. *Replica* ¶ Dices contra; nam in prædicamentis cap. de quantitate: ait Ariſtoteles, quòd quantitas eſt genus ad quantitatem diſcretam, quæ dividitur in numerum; & orationem & ad quantitatem continuam: quæ diuiditur in lineam, ſuperficiem, corpus, & præter hæc in locum, & tempus, quomodo ergo dicit, quòd hæc non habent naturam communem nominatam; cum quantitas ſit natura communis, & nominata ad hæc omnia? *Sol.* ¶ Dicas cum Auer. in hoc com. & in quæſito quinto poſt, vbi dicit quòd natura nominata eſt duplex. Alia vniuoca. Alia equiuoca: tunc dicitur, quòd quantitas, non eſt natura communis ad hæc vniuoca, ſed Equiuoca: verum ſi eſt analoga, non eſt vere analoga; ſed quaſi analoga.

Vel contingat, vt in parte totum: in quo monſtratur ijs, quæ ſunt in parte; ineſt quidem demonſtratio & erit de omni; ſed tamen non erit huius primi vniuerſaliter demonſtratio: dico autem huius primi, ſecundum quòd huius demonſtratio: quando ſit primi vniuerſaliter.

POSTQVAM Ariſt. notificauit in quibus rebus contingit ſecundus error: nunc declarat circa quas res contingit tertius error.
Dub. ¶Sed Dices, ſi Ariſt. in prima parte huius textus nominauit duos errores; quare nunc
Sol. declarat tertium? ¶ Dicitur quòd ſecundus error, implicite continet duos errores. quorum declarauit vnum, nunc explicite declarat reliquum; & Nota quòd dixit Ariſt, quòd ſecundus error eſt quando nos non demonſtramus: & credimus demonſtrare; quod accidit quando prædicatum competit generi, primo, & per ſe, ſi demonſtratur de ſpetie. credimus demonſtrare; non tamen demonſtramus: & quoniam genus eſt duplex. Aliud innominatum. Aliud verò nominatum, declarauit de genere innominato: nunc declarat de genere nominato: & dicit, quòd quando eſt aliquod prædicatum, quod competit toti, ideſt generi nominato; vt animali ſi demonſtramus de parte; ideſt de ſpetie, vt de homine, credimus demonſtrare, & non demonſtramus: quod innuit Ariſtoteles per hæc verba: quando dicit (vel contingat eſſe, vt in parte totum, quod monſtratur) ideſt contingit tertius modus errandi. quando demonſtratur aliquod prædicatum, quod eſt in aliquo. ſicut pars in toto, vel nominatum ſit, vel innominatum ſit illud totum. dummodo illud prædicatum ſit generis proprium, ſi demonſtratur de parte, ideſt de ſpetie aberramus: & ſi queres quæ eſt cauſa huius erroris. Reſpondet Ariſtoteles & dicit (ijs enim quæ ſunt in parte; ineſt quidem demonſtratio, & erit de omni; ſed tamen non erit huius primi vniuerſaliter demonſtratio.) ideſt cauſa huius erroris eſt, quoniam illud quod competit generi; poteſt demonſtrari de omnibus ijs, quæ ſunt in parte; ideſt de omnibus ſpetiebus; & licet demonſtretur de omnibus ſpetiebus, tamen non bene demonſtramus, credimus tamen bene demonſtrare, quoniam deficit alia conditio: quæ eſt quòd non primò demonſtratus. ¶Di-
Dub. ces quomodo non eſt primò monſtratum de
Sol. ſpetie, id quod competit generi? ¶ Reſpondet Ariſtoteles & dicit (dico autem huius primi, ſecundum quòd huius demonſtratio,) ideſt dico. quòd non eſt primo monſtratum, ideſt inquantum ipſum. quando ſit primi vniuerſaliter, ideſt quam hoc modo diximus, eſſe primum vniuerſaliter ſcilicet inquantum ipſum. vel Dicas, (quando ſit primi vniuerſaliter.) ideſt cum ſit generis primi, vniuerſaliter non ſpetiebus, quod competit generi vt puta ſenſibile primo ineſt animali, generi non equo; vel homini ſpetiei, teſte Ariſtotele 2. de partibus animalium cap. 8. & 3. de partibus animalium cap. quatro. nec non 2. de anima 16 ac etiam in libro de iuuentute, & ſenectute cap. 1. quod decreto confirmat, in libro de ſenſu, & ſenſili cap. 1. ¶Dices Dub.
quod intelligit Ariſt. p ly (totum) ¶Dicas φ in- Sol.
telligit genus, vt 1. phyſicorum 4. & in cap.
de ſpetie aſſerit Porphyrius. ¶ Iterum Dices, Dub.
quare genus dicitur totū? ¶Dicas cum Ariſt, Sol.
1. phyſicorum 4 quoniam continet, & cū Porphyrio ibidem. quoniam continet partes ſub ſe; quæ partes ſunt ſpecies, quæ ſpecies ſūt partes ſubiectiuæ ipſius generis: ideſt quia ſubijciuntur generi. ¶ Sed Dices, 1. phyſicorum Dub.
quinto; genus eſt pars. ergo non totum. ¶Dici Sol.
tur φ genus dicitur totum, tamen non vere totum exiſtens extra animam. vt ſortes. sed dicitur totum metaphorice. & ſecundum ſimilitudinem, quod totum potētiale nominatur, & ideo dicit Ariſtoteles; 1. phyſicorum 4. clarius. tamen Porphirius cap. de ſpetie: φ genus eſt (quoddam totum), modo ly (quoddam) dicit diminutionem hoc eſt quaſi totum non vere totum. ſi vero dicitur pars, non niſi in quantum ponitur in definitione ipſius ſpetiei: ex quibus nota regulam, quòd quotiescumq; eſt aliquod prædicatum: quod competit toti: ſi tribuitur, vel demonſtratur de parte, vel è contra illa demonſtratio eſt per accidens, quarto phyſicorum 45. quod confirmat Ariſtoteles ſecundo topicorum loco vndecimo vbi inquit: non enim neceſſarium
quæcumq; generi inſunt, & ſpetiei ineſſe. Replica
¶Dices contra, nam 1 phyſicorum 5. ſpecies eſt totum: ergo ſi prædicatum quod compe-
tit toti: ſi demonſtratur de ſpetie, bene de- Sol.
monſtratur quoniam ſpecies eſt totum. ¶ Dicas φ totum eſt Duplex. Aliud genericum. Aliud ſpecificum: tunc dicitur quòd prædicatum, quod competit toti generico. ſi demonſtratur de toto ſpecifico, male demonſtra-
tur. ¶ Dices ſed totum ſpecificum eſt to- Replica
tum genericum: quia ſpecies eſt genus: in cap. de ſpetie. Porphyrius ergo prædicatum quod demonſtratur de toto ſpecifico, demonſtratur de toto generico, & bene de-
monſtratur. ¶Dicas, φ ſpecies eſt genus, lo- Sol.
quendo de ſpetie ſubalterna, & ſic quod demonſtratur de toto generico primo, & per ſe: demonſtratur de toto ſpecifico ſubalterno & è contra noſtra tamen diſputatio eſt

 de ſpe-

de ſpetie ſpetialiſſima;& dicimus quòd prædicatum quod primo & per ſe demonſtratur de toto, ideſt de genere nullo modo, niſi per accidens poteſt demonſtrari de ſpetie ſpetialiſſima. ¶ Nota Aliud, quòd genus eſt Duplex. Aliud vniuocum, vt animal Aliud analogum, vt ens vtrumq; genus ſub ſe continet ſpetics. quo ſtante, ſcias quòd Ariſt. in textu loquitur de genere vniuoco: quando dicit, quòd prædicatum quod competit generi, ſi demonſtratur de ſpetie, licet ſi demonſtratio de omni: tamen male demonſtratur: quoniam non demonſtratur primo, & vniuerſaliter; ſed quando eſt prædicatum, quod competit generi analogo: ſi demonſtratur de ſpetie, bene demonſtratur vniuerſaliter primo, & per ſe.

Notandum.

Tex. 39 *Si quis igitur monſtret, quod rectæ non coincidunt, videretur vtiq; huius eſſe demonſtratio, eo quòd in omnibus eſt rectis: non eſt autem: ſi quidem non, quoniam ſic æquales ſit hoc, ſed ſecundum quòd quomodocumq; æquales.*

POSTQVAM Ariſt. notificauit primũ ſecundum, & tertium, errores contingentes circa prædicatum vniuerſale, nunc declarat exemplo tertium errorem, & pro intelligentia eſt in memoria reuocandum; quod diximus, ſcilicet quòd tertius error eſt quando demonſtramus prædicatum, quod competit primo: & per ſe generi nominato de ſpetie credimus tunc demonſtrare. & non demonſtramus Nota Aliud, quòd ſicut animal, quod eſt genus continet ſub ſe plures ſpetics, vt hominem, capram, leonem & bouem. ſic lineas vt linea communiter ſumpta eſt genus; ad lineam rectam, curuam, & circularem: tãquàm ad ſuas ſpetics. & ſicut animal vti genus prædicatur de ſuis ſpetiebus, ſic linea vti genus, prędicatur de his vti de ſpetiebus. Nota aliud quòd ſicut ſenſibile eſt prædicatum, quod primo, & per ſe competit animali generi: ſi demonſtraretur de homine, boue, & equo: vti de ſuis ſpetiebus crederemus demonſtrare: tamen non demõſtraremus; ſimiliter hoc prædicatum ſcilicet non coincidere, competit lineæ, vt lineæ tamquàm generi primo, & per ſe: ſi verò demonſtraretur de linea recta, vel de linea circulari: tamquàm de ſpetie male demonſtraretur: licet illa demonſtratio ſit de omni, his præhabitis, dicit Ariſt. ſic (ſi quis igitur monſtret, quòd recte non coincidunt, videretur vtiq; huius eſſe demõſtratio: eo quòd omnibus eſt rectis. non eſt autem.) quaſi dicat, Ariſt. ſi tu exemplo vis ſcire, quando credimus demonſtrare vniuerſaliter, & non demonſtramus declaro ſic, per hoc exemplum, vt puta (ſi quis monſtret), ideſt ſi aliquis demonſtret adde tu hoc prædicatum. ſcilicet nõ coincidere (quòd recte non coincidunt,) ideſt de lineis rectis, quòd non coincidunt tamquã de ſpetie, (videretur vtiq; huius eſſe demonſtratio.) ideſt appareret, (vtiq;) pro certo (huius) ideſt prædicati, (eſſe demonſtratio), adde tu vniuerſaliter. (eo quòd omnibus eſt rectis;) ideſt quoniam ſuppleta, hoc prædicatum, non coincidere, (eſt) pro ineſt (omnibus) ideſt lineis rectis,) ideſt quoniam eſt prædicatum de omni. (non eſt autem). autem pro ſed, quaſi dicat Ariſt. ſed non eſt demonſtratio: quoniam licet ſit de omni: tamen non eſt prima, & ſic decipitur ille demonſtrator demonſtrans prædicatum de ſpetie: quod primo competit generi. credens demonſtrare: tamen nõ demonſtrat: ¶ Dices, quòd Ariſt. hic videtur allucinari: quoniam illud quod competit toti, ſine dubio poteſt oſtendi de parte, & probatur ſic, dicit enim Ariſt. 1. cęli 19. 73. 80. & 50. nec non ſcriptum reliquit 2. cęli 35. 92. 100. 101. 105. clarius tamen 4. cęli 22. quòd eadem eſt ratio totius, & partis: ex quo fiat hæc ratio, illa quæ habent eamdem rationem habent eamdem formam: quoniam ratio eſt forma, 2. phyſicorum. 28. & quæ habent eamdem formam, habent etiam eamdem actionem. 1. cęli 19. & eamdem paſſionem: ſed genus eſt totum, & ſpetics eſt pars, Porphyrio teſte. in cap. de ſpetie. ergo habent eamdem rationem, eamdem formam, & eamdem actionem, & paſſionem ergo illa paſſio, ſeu prædicatum, quod primo, & per ſe demõſtratur de toto, de genere ſi demonſtratur, de ſpetie, bene demonſtratur. ¶ Dicitur, quòd pars eſt duplex 1. de hyſtoria animalium, cap. 1. & 2. de partibus animalium, cap 2. nec non 4. meteororum, textu 48. Alia enim eſt pars ſimilaris, vt caro, ſanguis & lac. Alia eſt pars ſubiectiua, vt eſt ſpetics homo, leo, bos: tunc dicitur, quòd quando dicit Ariſt. quòd eadem eſt ratio totius, & partis, ſimiliter actio loquitur de parte ſimilari: veluti ſi tota terra tendit deorſum primo, & per ſe pars etiam terrę tendit deorſum primo, & per ſe, 1. cęli 19. 73. 80. 50. & 2. cęli 35. 92. 100. 102. 105. & 4. cęli 22. & 3. phy. 5a. ſed ſi animal primo, & per ſe eſt ſenſibile. homo qui eſt pars ſubiectiua, & ſpetics ipſius animalis, non eſt primo, & per ſe ſenſibilis, & ſic valet argumentum de parte ſimilari, & non de parte ſubiectiua.

Dub.

Sol.

Et ſi triangulus non eſſet aliud, quàm æquicrus, ſecundum quòd æquicrus videretur, vtiq; ineſſe. Tex. 40

POSTQVAM Ariſt. monuit, quòd tres erro-

errores contingunt circa prædicatum vniuerſale,& vtens ordine retrogrado,dedit exēplū de tertio errore: nunc exemplificat de duobus alijs:verum primum de primo,deinde de

Diuiſio textus. ſecundo errore. ¶ Ideò diuiditur iſte textus in duas partes, in prima affert exemplum de primo errore in ſecunda ibi (& proportionale) exemplificat de ſecundo errore:quo igitur ad primum ait Ariſt. (& ſi triangulus non eſſet aliud, quàm æquicrus: ſecundum quòd æquicrus, videretur vtique ineſſe) ideſt ſi ſub triangulo non eſſet:niſi vnū,quod eſſet æquicrus,& velles demonſtrare aliquod prædicatum de ipſo: verbi gratia habere tres angulos poteris demonſtrare primo,& per ſe,licet crederes non demonſtrare,optime: tamen demonſtrabis: quoniam quando demonſtratur illud prædicatū vniuerſale, nō demonſtratur de hoc æquicrure ſignato,ſed de natura æquicruris:quæ eſt communis,& vniuerſalis,& ſicut dicimus de æquicrure,ſic etiam de omnibus alijs rebus,quarum non eſt,niſi vnum indiuiduum: verbi gratia de Sole, qui eſt vnus in mundo poſſumus, demonſtrare hoc prædicatum ſcilicet, quòd eſt maxime luminoſus, vel quòd eſt tota pars terræ, ſeu maior pars terræ,non enim de Sole,vt eſt vnum ſingulare,demonſtratur hoc prædicatum vniuerſale; ſed de natura Solis quæ eſt communis,& vniuerſalis, apta prædicari de pluribus: ſi plures eſſent Soles,& quoniam quæ dicta ſunt,videntur difficilia,ideò pro iunioribus, quibus maximopere ſatisfacere intendimus, vt facilius intelligant, aſſignamus aliud exemplum, & præſupponatur caſus: quòd ſi ſub homine ſpetie humana;non eſſet,nec reperiretur, niſi vnū indiuiduum, vt ſortes ſi demonſtraremus de ſorte, hoc prædicatum vniuerſale, vt riſibile certe crederemus, non demonſtrare: tamen bene demonſtraremus)dicendo ſic;omne rationale eſt riſibile, ſortes eſt rationalis, ergo ſortes eſt riſibilis, ecce modo prædicatum vniuerſale,eſt demonſtratum de ſubiecto ſingulari:credimus non demonſtraſſe, & tamen demonſtramus; quoniam illud prædicatum vniuerſale nō demōſtratur de ſorte: tamq̄ de ſubiecto ſingulari,& vt ſingulare eſt, ſed de natura vniuerſali, quæ reperitur in illo ſingulari,& ſic prædicatum vniuerſale, habet correſpondentiam cum ſubiecto vniuerſali,& ex quo per quàm optime aſſerit Auer. in Epit. log.cap.de demonſtratione vbi ait, quòd demonſtratio eſt ſyllogiſmus, qui fit ex vniuerſalibus, hinc nota candide Lector, q̄ nō ſine cauſa dixit Ariſt. in primo perihermenias, cap. 5. diffiniens vniuerſale, dixit vniuerſale eſt aptum, natum prædicari de pluribus, & non dixit vniuerſale,quod actu prædicatur de pluribus,propter ſingularia æterna, vt eſt cælum, Luna,Sol.Mundus,quæ non actu,tamen aptitudine de pluribus prædicantur.

Et proportionale, quod alternatim ſecundum quòd numeri,& ſecundum quòd lineæ, & ſecundum quòd ſolida, & ſecundum quòd tempora, quemadmodum,et monſtrabatur aliquando ſeorſum contingens eſt, vtique de omnibus vnica demonſtratione monſtrari, ſed quia non eſt nominatum, quoddam omnia hæc vnum numeri,longitudines,tempora,& ſpetie differre, à ſe inuicem ſeorſum accipiebatur; nunc autem vniuerſaliter monſtratur, non enim ſecundum quòd lineæ aut ſecundum quòd numeri inerat,ſed ſecundum, quòd hoc quod vniuerſale ſupponunt eſſe.

POSTQVAM Ariſtoteles in prima parte huius textus exemplificauit de primo errore, in hac ſecunda parte,exemplificat de ſecundo errore: ſed pro intelligentia eſt ſciēdum, quòd ſicut datur genus nominatum,ſic etiam datur genus innominatum, ſub ſe continens ſuas ſpeties,ſicuti enim animal quod continet ſub ſe ſuas ſpeties,vt hominem,capram,leonem, ſic genus innominatum continet ſuas ſpeties, & nota quòd ſicut quando eſt aliquod prædicatum,quod primo, & per ſe competit generi nominato, ſi demonſtratur de ſuis ſpetiebus per accidens, & male demonſtratur ſimiliter,quando eſt aliquod prædicatum, quod competit generi innominato: ſi demonſtraretur de ſuis ſpetiebus per accidens,& male demonſtraretur; quo ſic ſtante, nota quòd numerus, linea, ſolidum, tempus, & ſimilia ſunt ſpeties quę continentur ſub genere innominato, nota aliud quòd datur vnum prædicatum, quod primo, & per ſe competit generi innominato, quod prędicatum eſt,hoc ſcilicet proportionale:ſi hoc prædicatum demonſtraremus de numero,vel de linea, vel de ſolido, vel de tempore: tamquàm de ſpetiebus crederemus demonſtrare, & non demonſtraremus, quoniam nec numerus, nec alia harum ſpetierum,eſt proportionalis, in quantum eſt numerus, nec in quantum eſt linea; ſed hoc prædicatum competit eis, ratione ſui generis innominati,cui primo competit eſſe proportionale,quoniam quando eſt aliquod prædicatum,quod competit pluribus & vni non ratione alterius, tunc competit illis ratione tertij, vt ſenſibile competit pluribus ſpetiebus,vt homini, capræ,leoni, & non competit homini, propter leonem, ergo ratione tertij,ideſt ratione ipſius animalis ſimiliter, hoc prædicatum ſcilicet proportionale, competit numero lineæ,ſolido, tempori, quæ

ſunt

ſunt ſpecies, & nõ competit vni ratione alterius: ergo ratione tertij, ſcilicet ſui generis, cui primo competit, & ſic competit eis per accidens. ¶ Dices ſi aliquis faciet tot demonſtrationes, quot ſunt illæ ſpecies, demonſtrando hoc prædicatum de numero: deinde faciẽdo aliam demonſtrationem de linea, & ſic de ſigulis, nonne optime demonſtrabit? ¶ Reſpondet Ariſt. & dicit (nec contingens eſt vnica demonſtratione) quaſi dicat, ſi tu demonſtras hoc prædicatum proportionale ſimul de omnibus iſtis ſpeciebus (vnica demonſtratione) id eſt per vnam demonſtrationem, ſiue quot ſunt ſpecies, tot facies demonſtrationes, ſit quomodocumque ſemper demonſtrabis per accidens, non per ſe, & crederes demonſtrare, & numquam bene demõſtrabis, exemplum eſt clariſſimum: ſi inter deambulandum inuenirem lapidem pretioſum, & neſcio dominum nominatim, & proprium illius lapidis, ſi ego dicerem Antonium, qui non eſt verus dominus illius lapidis, crederem bene facere: tamen non bene facerem a pari, ſi eſt aliquod prædicatum, quod competit generi, ſiue illud genus fuerit nominatum, ſiue innominatum, & illud prædicatum demonſtraremus de ſuis ſpeciebus, non quidem bene demonſtramus, quoniam prædicatum proprium debet demonſtrari de ſubiecto proprio, iuxta ſententiam Ariſt. 1. poſt. 9. & 66. & ſi legibus fides eſt adhibenda, ſicuti de facto adhibetur; iuſtitia dicitur illa, quæ eſt ſanctio ſancta, red dens vnicuique, quod ſuum eſt, vt prædicatũ generis generi, & prædicatum ſpeciei, ſpeciei iuxta illud quę ſunt Ceſaris Ceſari, Dei, Deo.

Tex. 41 *Propter hoc, ſi aliquis monſtret ſingulum triangulum demonſtratione, aut vna, aut altera, quòd duos rectos habet vnumquodque ęquilaterum ſeorſum, & gradatum, & æquicrus nondum nouit triangulum, quòd duabus rectis niſi ſophiſtico modo, neque vniuerſaliter triangulum.*

POSTQVAM Ariſt. aſſignauit exemplum de ſecundo errore, quod exemplum eſt de genere innominato, ſcilicet quòd quando eſt aliquod prædicatum, quod primo, & per ſe competit generi innominato, ſi demonſtratur de ſpeciebus, credimus demõſtrare, tamẽ non demonſtramus, nunc vt manifeſtior ſit ille ſecundus error, vult declarare illum met ſecundum errorem in genere nominato, verum pro clariori intellectu eſt notandum, ꝙ triangulus eſt genus nominatum, ſub quo cõtinẽtur ſuę ſpecies, vt Iſopleuron, Scalenon, ac Iſocheles, datur poſtea hoc prædicatũ, ſcilicet habere tres angulos ęquales duobus rectis: quod prædicatum eſt vniuerſale ipſi triangulo, generi cui primo, & per ſe competit: & de quo primo, & per ſe demonſtratur, vt in hac demonſtratione; omnis figura plana tribus lineis contenta habet tres angulos æquales duobus rectis; ſed triangulus eſt figura plana tribus lineis contenta. ergo triangulus habet tres angulos duobus rectis: hæc quidem eſt demonſtratio vera, & per ſe; quoniam demonſtrat prædicatum proprium de genere; tamquam de ſubiecto prop. 10: ſi vero hoc prædicatum ſcilicet habere tres angulos, demonſtraretur de vna ſpecie; vel de omnibus ſpeciebus, ſcilicet de iſopleuro; vel de ſcalenone vel de iſochele, crederemus quidem demonſtrare: tamen non demonſtraremus; quoniam illud prædicatum non eſt vniuerſale, primo & per ſe competens ſpeciei, nec proprium, nec conuertibile; ſed ſophiſtico modo ſciremus; verbi gratia: ſi diceremus ſic in hac demonſtratione, omnis figura plana tribus lineis contenta habet tres angulos equales, ſed iſocheles eſt figura plana tribus lineis contenta: ergo iſocheles habet tres angulos equales, hæc demonſtratio eſt per accidens; quoniam demonſtrat prædicatum de ſpecie, quod primo, & per ſe competit generi, modo ſententia eſt Auct. 4 phyſicorum, 45. quod competit toti, primo, & per ſe, competit parti per accidens. ¶ Diuiditur iſte textus in duas partes, in prima parte ex dictis infert, quòd ſicut quod competit generi innominato primo, & per ſe, non poteſt demonſtrari de ſpeciebus ſuis, ſic etiam quod competit generi nominato primo, & per ſe, non poteſt demõſtrari de ſuis ſpeciebus, in 2. ibi (neq; ſi ſingulum eſt præter hæc), declarat quòd illud prędicatum, quod competit generi, ſi demonſtratur de ſpeciebus, non demonſtratur ſecundũ quòd ipſum: & ſi nullam ſpeciem relinquas, de qua non demonſtras, id quod competit generi: his præhabitis; ait Ariſt. ſic) propter hoc) id eſt propter cauſam dictam, de ſpeciebus generis innominati, ſcilicet quòd proportionale, quod eſt prædicatum competens generi innominato, ſi demonſtratur de ſpeciebus, male demonſtratur; ſic etiam dicimus de ſpeciebus generis nominati, quòd nunquam bene demonſtramus de ſpeciebus ſuis, prædicatum quod primo, & per ſe competit, ei (Neq; ſi aliquis monſtret ſingulum triangulum, ꝙ duos rectos habet,) id eſt ſi aliquis demonſtrat, (vna demonſtratione), id eſt per vnam demonſtrationem, (ſingulum triangulum,) id eſt includens in illa vna demonſtratione ſingulas, & omnes ſpecies trianguli, dicendo ſic; omne habens angulum, extrinſecum habet angulos: ſed omnis Iſocheles, Scalenon, Yſo-

pleuron,

pleuron habet angulum extrinſecum, ergo omnis Yſocheles, Scalenon, Yſopleuron habet angulos, ac ſi nullam ſpeciem reliquas nullo modo bene demonſtras (aut altera demonſtratione) ideſt quot ſunt ſpecies trianguli alteræ, & diuerſæ, tot facies alteras: & diuerſa demonſtrationes: dicendo ſic omne habens angulum extrinſecum habet angulos, omnis Yſocheles habet angulum extrinſecum, ergo omnis Yſocheles habet angulos (non dum nouit) ideſt non dum ſciuit triangulum, habere tres angulos equales, ideſt non ſciuit vniuerſaliter, & ſecundum quòd ipſum, ni ſi ſophiſtico modo, & per accidens.

Neque ſi nullum eſt præter hęc triangulum alterum, non enim ſecundum quòd triangulum nouit, neque omne triangulum, niſi ſecundum numerum, ſecundum ſpetiem autem non omne, et ſi nullum eſt quod non nouit.

POSTQVAM Ariſt. dixit, quòd id quod cõpetit triangulo, vniuerſaliter non poteſt demonſtrari de equicrure: tamquàm de ſpetie trianguli ſeparatim, ideſt vna demonſtratione, in hac parte declarat, quòd neque altera demonſtratione de omnibus infimul ſpetiebus trianguli, & ſi nullam relinquas, quod cõpetit triangulo primo, & vniuerſaliter de illis demonſtrari poteſt: vnde dicit Ariſt. (neq; ſi nullum alterum triangulum eſt præter hęc) ideſt præter ſpeties, quas numerauimus de triangulo, & nullum ſit quod non nouit, non ſecundum triangulum nouit, neque omne triangulum: niſi ſecundum numerum, ideſt niſi ſecundum inductionem, ſecundum ſpetiẽ autem non omne, ſed tantum inductione, & accidentaliter, non eſſentialiter: quoniam inductio non facit ſcire; niſi prædicata communia, non eſſentialia loquendo de inductione
Dub. topica, non de demonſtratiua. ¶ Dices quid eſt cognoſcere ſecundum numerum? ¶ Dicas quòd ſcire ſecundum numerum, eſt ſcire per inductionem, ideſt numerãdo ſingularia, vt dicendo ſic Scalenus habet tres Yſopleurus habet tres, equicrus habet tres, ergo triangulus habet tres, iſta eſt cognitio ſecundum numerum, quæ ſophiſtica, & per accidens appellatur, non eſt cognitio ſecundum ſpetiem, & per rationem propriam, quoniam prædicatũ, quod primo, & per ſe competit ei, ratione ſpetiei, non enim quia yſocheles, vel equicrus, & ſcalenus, qui ſunt ſpecies trianguli, habent tres angulos propterea triangulus, qui eſt genus, habet tres angulos: ſed primo, & per ſe: in quantum triangulus, & genus eſt non ratione alterius exemplũ pro iunioribus, & pro textus intelligentia, ſumatur animal, quod eſt genus, ſumantur deinde ſuæ ſpeties, vt homo, leo, capra, vltimo ſumatur ſenſibile: quod eſt prædicatum, quod primo, & per ſe, competit animali, quod eſt genus. ſi aliquis per vnam demonſtrationem demonſtrat, hoc prædicatum ſenſibile de omnibus ſpetiebus, nullam relinquendo, ſed omnes inducendo, dicit Ariſtoteles, ꝙ non ſcit ſecundum quòd ipſum, & vniuerſaliter: ſed ſecundum accidens, & ſophiſtico modo dicendo ſic: homo eſt ſenſibilis, leo eſt ſenſibilis, equs eſt ſenſibilis: ergo animal eſt ſenſibile, non enim animal eſt ſenſibile, quoniam homo, vel equs, & bos, eſt ſenſibilis; ſed animal primo, & per ſe, & in quantum animal eſt ſenſibile, ex quibus ſequitur, quòd tunc nos vere, per ſe, non ſophiſtico modo ſcimus; quando ſcimus prædicatum primum, proprium, vniuerſale de ſubiecto ſuo, primo, proprio, & vniuerſali, & demonſtratio quæ fit, ex iſtis prædicatis primis, eſt vera, & analoga: quæ verò demonſtratio ex talibus primis, prædicatis, non fit æquiuocæ: dicitur demonſtratio, vt teſtatur Auer. 2. poſteriorũ 94. quod quidem his rationibus probatur, & primo ex definitione demonſtrationis traditæ in textu nono, vbi inquit Ariſt. quòd demonſtratio fit ex veris, primis, & ſi nõ fieret, ex veris, primis, non faceret ſcire finẽ ſuũ vnde oritur ratio talis. id quod competit alicui, ꝑ definitionẽ ſuã cõpetit illi ꝑ ſe 1. poſt. 30. & quod cõpetit alicui ꝑ ſe, cõpetit omni 1. poſt. 29 36. & 2. poſt. 94. ſed per definitionem demonſtrationis, ſibi competit, quòd conſtet, & fiat ex primis: ergo ei competit per ſe, & ſi per ſe: ergo de omni: ergo omnis ſpecies demonſtrationis, ſiue fuerit ſimpliciter, ſiue propter quid, ſiue quia fit ex primis, Amplius id quod eſt per accidens, 1. poſt. 41. & 94. nec non in 3. quæſito poſt. non ingreditur demonſtrationem, quoniam facit deceptionem, non ſcientiam: ſed id quod non eſt primum, eſt per accidens 2. poſt 94. ergo id quod non eſt primum; non ingreditur demonſtrationem, ergo id quod eſt primum, ingreditur demonſtrationem, quia facit ſcientiam, ſequitur ex his quòd omnis demonſtratio fit ex primis,
quod etiam confirmat Auer. 1. poſt. 36. ¶ Dices contra, nam locus eſt Auer. in 3. quæſito poſt. quòd conſtare ex primis eſt de conditionibus requiſitis, ad demonſtrationem ſimpliciter, non propter quid, & quia ergo non omnis demonſtratio fit ex primis. ¶ Dicitur quòd cõpetit hæc conditio demonſtrationi ſimpliciter, primo, & per ſe: tamquàm cauſæ, tamen competit propter quid, & quia ſecundario & analogicæ. ¶ Vel dicas, ꝙ competit ſoli demonſtrationi ſimpliciter, & non competit demonſtrationi propter quid, & quia æquiuocè dictis.

Replica

Sol.

Alia ſol.

Dub.

Sol. dictis. ¶ Dices, ſi demonſtratio ſimpliciter eſt cauſa, quæ cauſa eſt? ¶ Dicitur, quòd eſt cauſa finalis, ad quam omnes aliæ demonſtrationes reducuntur, tamquam imperfectũ ad perfectum, quoniam perfectum, eſt finis eorum, quæ imperfecta ſunt, vt clare teſtatur Ariſt. 1. magnorum moralium cap. 1. & quoniam inter ſpecies demonſtrationis, eſt demõſtratio ſimpliciter 1. poſt. 7. ideò aliæ omnes ad ipſam reducuntur, a qua ſumunt perfectionem, & nomen demonſtrationis, vt aſſerit

Dub. Auer. 1. poſt. 10. ¶ Amplius Ariſt. 1. top. 1. ait quòd dantur præmiſſæ demonſtratiuæ, primæ immediatæ, & aliæ, quæ ſumpſerunt fidem à

Sol. primis. ¶ Dicitur ꝙ ſi nõ ſũt primæ, & indemõſtrabiles ſimpliciter ſunt, tamẽn primæ, &

Dub. indemõſtrabiles ſecundum quid. ¶ Amplius Ariſt. probat demonſtratiuè, ꝙ primus motor eſt æternus in 8. phyſicorum, & ꝙ materia prima eſt ingenita, & incorruptibilis in 1. phyſicorum, & in 2. cæli, ꝙ terra eſt ſpherica,

Sol. quæ non ſunt prædicata prima. ¶ Dicitur, ꝙ eſt falſum, quòd Ariſt. probat primum motorem eſſe æternum demonſtratiuè, quoniam probat exiſtentiam primi motoris: qua probata deinde per definitionem ſuam, & non per demonſtrationem, inueſtigat, ꝙ eſt æternus,

Dub. & ſic etiam dicimus de alijs. ¶ Amplius 1. poſt. 34. & 35. ait Auer ꝙ demonſtratio, propter quid, & quia, procedunt ex cauſis agentibus, & finalibus, quæ ſunt cauſæ extrinſecè 1. phyſicorum 1. & in 8. quæſito poſt. quæ cauſæ extrinſecę, non ſunt prædicata prima 2. poſt. 57. ergo demonſtratio propter quid, &

Sol. quia non fiunt ex primis. ¶ Dicitur, ꝙ falſum eſt, dicere, ꝙ cauſæ efficientes, & finales, ingrediuntur demonſtrationes, propter quid, & quia analogicæ dictas: ſed ingrediuntur demonſtrationes, propter quid, & quia æquiuo-

Dub. cę dictas. ¶ Amplius Auer. 1. poſt. 10. inquit quòd demonſtrationes propter quid, & quia ſunt demonſtrationes non per ſe, ſed per aliud, ſunt demonſtrationes, quarum præmiſſæ ſunt mediatæ, ſunt ſecundario demonſtrationes, & æquiuocè, ergo non conſtant ex

Sol. primis. ¶ Dicitur, ꝙ ſunt demonſtrationes per aliud ſecundario, & per accidens, non niſi reſpectu demonſtrationis ſimpliciter: ſed ſunt demonſtrationes veræ in genere ſuo, & ſi ſuę præmiſſæ ſunt mediatæ, dicitur ꝙ ſunt mediatæ ſecundum quid, non ſimpliciter, & ſi ſunt æquiuocè demonſtrationes, non ſunt æquiuo-

Dub. cæ purè: ſed analogicæ. ¶ Sed dices 1. poſt. 56. & 2. poſt. 12. & 94. nec non in cap. de demonſtratione, & in quæſito 3. poſt. ac etiam 11. met. 1. clarius tamen 6. met. 1. clariſſimè 1. poſt. 52. ait Auer. ꝙ maior pars demonſtrationum ſimpliciter, eſt de accidentibus: ergo ea, quę ſunt per accidens ingrediuntur de-

Sol. monſtrationem. ¶ Dicitur ꝙ aliud eſt dicere ꝙ demonſtratio fit de accidentibus, & aliud eſt dicere, id quod eſt per accidens, ingreditur demonſtrationem: quo ſtante dicitur, ꝙ in locis citatis, Auer. intelligitur hoc modo, ſcilicet demonſtratio eſt de accidentibus, id eſt concludit accidentia eſſentialia: ſed non fit ex accidentibus, id eſt ex prædicatis, quæ

Dub. ſunt per accidens. ¶ Dices, quarè quæſita demonſtrationis ſimpliciter, ſunt accidentia, &

Sol. non ſubſtantiæ? ¶ Dicitur, quoniam medium in demonſtratione ſimpliciter, eſt cauſa propria, differentia propria, prædicati concludendi, in concluſione. ¶ Iterum dices, quo-

Dub. modo ſequitur hoc, ſcilicet medium in demonſtratione ſimpliciter, eſt cauſa propria, differentia propria, ergo quæſita quæ per ipſam concluduntur, ſunt accidentia eſſentia-

Sol. lia. ¶ Dicas ex ſufficienti prædicatorum enumeratione, nam ſi quæſita demonſtrationis ſimpliciter eſſent prædicata, de ſubſtantia rei, vel eſſet genus, vel differentia, vel tota definitio: quoniam reliqua prædicata, præter iſta ſunt accidentia: non enim poteſt eſſe genus quoniã genera non ſunt prædicata prima, 2. poſt. 94. ſed ſunt pręd icata per accidens, non differentiæ, & definitiones, quoniam ſunt prędicata prima, quę non habent priora, per quę poſſunt demonſtrari, vt ait Auer. in Epit. log. per epiſtola de primitate prędicatorum: ſequitur, ergo ꝙ nullum iſtorum poteſt eſſe quæſitum in demonſtratione, ſed accidentia eſſentialia, ſunt prędicata quęſita per demonſtrationem, teſte Ariſt. 1. poſt. 57. & 11. met. 1.

Replica. ¶ Dices contra nam 2. poſt. 37. 40. 42. & in 8. quęſito poſt. ait Auer. ꝙ demonſtrationes ſimpliciter demonſtrant definitionem; ſed definitio eſt forma 3. met. 3. & 7. met. 35. & forma eſt ſubſtantia 2. de anima 2. 25. nec non 7. met 7. & 12. met. 14. ergo non ſolum accidentia ſunt quęſita demonſtrationis ſim-

Sol. pliciter, ſed etiam ſubſtantia. ¶ Dicitur, ꝙ definitiones ſunt bifariam, alię ſunt definitiones ſubſtantiarum, alię verò ſunt definitiones accidentium, tunc dicitur ꝙ definitiones accidentium, ſunt quęſita demonſtrationis, non

Replica. definitiones ſubſtantiarum. ¶ Dices contra, quoniam ſententia eſt Auer in tertio quęſito poſt. vbi inquit, ꝙ differentia quę eſt ſubſtantia per definitionem differentię; poteſt demõſtrari demonſtratione ſimpliciter; ergo non ſolum accidentia, & definitiones accidentiũ

Sol. ſed etiam ſubſtantiæ, poteſt eſſe quęſitum in demonſtratione ſimpliciter. Dicitur, ꝙ differentia ſumitur bifariã, vno modo, vt eſt prædicatum in quid, alio modo, vt eſt prędicatũ per ſe, tunc dicitur, ꝙ ſi differentia demonſtratur

tur per demonſtrationem ſimpliciter, non demonſtratur, vt eſt prædicatum in quid. ſed vt prædicatum per ſe, ignotum de ſubiecto.

Tex. 42 *Quando igitur non ſciuit vniuerſaliter, & quando ſciuit ſimpliciter.*

POSTQVAM Ariſt. notificauit errores contingentes, circa prædicatũ vniuerſale, demonſtrandum de ſubiecto, & dixit ꝙ quãdo aliquod prædicatum competit generi primo, & per ſe, ſiue illud genus fuerit nominatum, ſiue innominatum, ſi demonſtratur de ſpetie vna, vel de omnibus ſpetiebus contentis ſub illis generibus; credimus demonſtrare: tñ nõ demonſtramus, & ſic non ſcimus proprie, & vniuerſaliter, ſed qñ demonſtratur de genere tãquàm de ſuo ſubiecto proprio: tunc demonſtramus, & ſcimus proprie, & vniuerſaliter, in hoc textu epilogat, quæ dixit aſſignando regulam cognoſcendi prædicatum vniuerſale.

Diuiſio textus. ¶ Diuiditur iſte textus in 2. partes, in prima epilogat quæ dixit in 2. ibi (manifeſtum) dat regulam cognoſcendi prædicatum vniuerſale, quantum ad primum, dicit ſic, (quando igitur non ſciuit vniuerſaliter) quando aliquis non ſciuit (vniuerſaliter) id eſt primo & per ſe, quaſi dicat manifeſtum eſt: id eſt quando aliquis non demonſtrat prædicatum de ſubiecto, cui primo, & per ſe competit, nõ ſciuit vniuerſaliter, id eſt proprie; & per ſe: ſed ſciuit per accidens (& quando ſciuit ſimpliciter) id eſt manifeſtum eſt: quaſi dicat Ariſtoteles, quòd quando aliquis demonſtrat prædicatum, quod eſt de omni per ſe, & primum tunc ſcit ſimpliciter, id eſt vniuerſaliter: quoniã ille qui ſimpliciter ſcit vniuerſaliter ſcit, qui verò non ſcit vniuerſaliter, non ſcit ſimpliciter: dicebamus enim in definitione ipſius ſcire, in ſeptimo textu ꝙ ibi intendebamus ſcire ſimpliciter, & non per accidens: ſi ergo hic ſcire ſimpliciter eſt ſcire vniuerſaliter: ergo non ſcire vniuerſaliter erit ſcire per accidens; hinc nota, ꝙ dixit Au. in quæſito 4. poſterioriſtico hę itaque tres conditiones, quas Ariſtoteles vocat prædicationem de omni, ſunt propriſſimæ conditionum præmiſſarum demonſtrationis, & nobiliſſimarum ſuarum ſpecierum, quarum notitia humana, cum nobis peruenerit notificat rem ipſam; ſecundũ ꝙ eſt ens, qui verò ſciret rem per præmiſſas, quibus deficit aliqua harum trium conditionum, ſciret illam aliter, quàm eſt; ex quo non ſciret illam per res neceſſarias, ex quibus conſtituitur eſſentia rei, notabiliſſima aũt harum trium conditionũ, & excellentiſſima, & fortiſſima ipſarũ, circa hanc rẽ eſt ipſas eſſe primas.

Manifeſtum quòd ſi idem eſſet triangulo eſſe, & æquilatero, aut vnicuique; aut omnibus; ſi autem non idem, ſed alterum ineſt autem ſecundum, quòd triangulum non nouit.

PRO huius particulæ continuationis intelligentia eſt ſciendum: quòd finis logices eſt tradere regulas, conditiones, & attributa præmiſſarũ demonſtrationis: vt teſtatur Auer. in quæſito 4. poſt. verum ẽtiã Epit. log. ca. t. quo ſtante inferas contra illos, qui tenent in logica fieri demonſtrationes, continuatur ergo hæc pars textus hoc pacto: poſtquã ſupra Epilogauit, qñ aliquis ſciuit vniuerſaliter, id eſt primò, & per ſe, & quando non ſciuit vniuerſaliter: ſed ſecundario, & per accidẽs, nũc aſſignat regulam: per quam ſcimus prædicatũ vniuerſale, dum nobis ambiguum fuerit; ſed pro intelligentia eſt ſciendum, quòd vt dicit Ariſt. 2. periherme nias capite ſecundo ſubiecta de quibus prædicantur prędicata, ſunt duobus modis, quædam enim ſunt, quæ ſunt plures dictionibus id eſt quæ habent plura nomina, & plura ſignificata, vt homo, bos, leo, quędam verò ſunt quæ habent plures dictiones, plura nomina: tamen habent vnum ſignificatum, vt tunica, veſtis, indumentum; nota aliud ex tertio de anima textu vno, quòd eſſe eſt duplex ſecundo poſteriorum 33. aliud enim eſt eſſe eſſentiæ primo phyſicorum 60. & 65. aliud verò eſt eſſe exiſtentiæ: his præhabitis Ariſt. aſſignat regulam inueniendi prædicatum vniuerſale, quod prædicatur de ſubiectis conuenientibus, in ſignificato differentibus: tamen dictione, id eſt nomẽ, & dicit (manifeſtum, quòd ſi idem eſſet triangulo eſſe, & æquilatero, aut vnicuique, aut omnibus) id eſt quã do prædicatum vniuerſale, prædicatur de ſubiectis: quod habet plures dictiones, plura nomina, veluti ſunt nomine ſynonima, tunc prædicatum quod eſt vniuerſale vni nomini, eſt etiam vniuerſale omnibus alijs nominibus, verbi gratia, tunica, veſtis, indumentum, prædicatum: quod eſt vniuerſale tunicæ, etiam eſt vniuerſale veſti, & indumento: quoniam habent vnum ſignificatum, vnde dicit Ariſtoteles, ſi idem eſſet, eſſe, ſeu eſſentia competens triangulo; & æquilatero, id eſt ſi æquilaterus, & triangulus non differunt: niſi dictione, nomine, & haberent idem eſſe, & idem ſignificatum; tunc hoc prædicatum vniuerſale, ſcilicet habere tres angulos, quod primo competit triangulo: competeret etiam æquilatero primo; & per ſe; & hoc eſt verum, ſiue aſſumes illud prædicatum, de vnoquoque ſubiecto ſeparatim: ſiue de omnibus, ſimul (ſi autem non idem, ſed alterum, ineſt autem

tem ſecundum quòd triangulum nòn nouit) quaſi dicat, ſi autem non fuerit idem eſſe, & ſignificatum trianguli, & equilateri: ſed duo diuerſa in nomine, & ſignificato prædicatum quod primo, & per ſe competit vni, non primo, & per ſe competit alteri, vt homo, & bos, ſunt duo, quæ nomine, & ſignificato differunt hoc prædicatum ſcilicet, riſibile: quod primo & per ſe competit homini; non primo, & per ſe: ſed per accidens competit boui, & alijs.

Dub. ¶ Dices, hoc prædicatum habere angulos, nullo modo ineſt æquilatero? ¶ Reſpondet

Sol. Ariſtoteles, & dicit, quòd ineſt de omni, ideſt competit omni æquilatero, (autem) pro ſed non ſecundum quòd triangulum nouit, ideſt non competit ſecundum quòd triangulũ, ideſt primo, & per ſe, & ſic non nouit, non ſciuit hoc prædicatum, de equilatero primo, & per ſe; ſed de omni tantum, & ſic per accidens, ex quibus nota regulam; quando ſunt plura nomina habentia vnum ſignificatum vt enſis, ſpata, gladius, illud prędicatum, quod vni primo, & per ſe, etiam competit alteri: ſed quando ſunt plura nomina diuerſa, habentia plura, & diuerſa ſignificata: vt lapis, aurum, argentum, illud prædicatum quod primo, & per ſe competit vni, per accidens competit, & demonſtratur de altero, vnde dicit Ariſtoteles primo cæli 11. & 14. motus qui ſecundum naturam competit vni elemento, præter naturam competit alteri; vt motus ſurſum; ſecundum naturam competit igni, & aeri, ſed aquæ, & terrę competit præter naturam.

Tex.43 *Vtrum autem, ſecundum quòd triangulum, aut ſecundum; quòd equicrus ineſt, & quando ſecundum hoc ineſt primo, & vniuerſaliter, cuius eſt demonſtratio.*

Postqvam Ariſt. notificauit regulam quòd quando ſunt plura nomina habentia vnum ſignificatum; illud prædicatum, quod primo demonſtratur de vno: etiam primo; & per ſe demonſtratur de altero: in hoc textu vult declarare regulam cognoſcendi, quando aliquod prædicatum competit pluribus ſubiectis, habentibus diuerſa nomina, & diuerſa ſignificata: cui illorum ſubiectorum illud prędicatum primo, & per ſe competit. ¶ Diuiditur iſtę textus in duas partes in primo proponit velle dare regulam cognoſcendi, quando prædicatum competit pluribus ſubiectis, differentibus re, & nomine, cui illorum ſubiectorum primo, & per ſe competit in ſecunda ibi (planum) exemplo declarat regulam ſupra aſſignatam, quo igitur ad primum, præponit regulam declarandam: ſic dicens, vtrum autem ſecundum quod triangulum, aut ſecundum quòd æquicrus ineſt, & quando ſecundum hoc ineſt primo, & vniuerſaliter cuius eſt demonſtratio, quaſi dicat, ſi autem fuerit aliquod prædicatum, quod prædicatur de pluribus differentibus dictione: ideſt nomine & (eſſe) ideſt ſignificato, & dubium fuerit nobis, cui illorũ primo, & per ſe inſit: verbi gratia, ſi fuerit hoc prædicatum, ſcilicet habere tres angulos, quod prędicatur de triangulo; & equicrure, qui ſunt duo ſubiecta differentia in nomine, & ſignificato; & deſideras ſcire; vtrum inſit triangulo: ſecundum quod triangulum, ideſt vtrum primo inſit triangulo, aut equicrus eſt, ideſt primo competat equicruri & quando alicui iſtorum primo ineſt; & cuius eſt demõſtratio vniuerſaliter, ideſt de quo primo demonſtratur; habeas quaſi dicat hanc regulam, in ſequenti parte textus declarandam, quæ eſt talis.

Planum, quòd quando ablatis inerit primo: quemadmodum æquicruri, æneo, triangulo inerunt duo recti, ſed, & quòd ſit æneum ablato, & quod equicrus, ſed non figura, aut termino. ſed non primus, cuius, igitur primi? ſi quidem triangulo ſecundum hoc ineſt, & alijs, & huius vniuerſaliter eſt demonſtratio.

Postqvam Ariſt. præpoſuit regulam cognoſcendi, quando aliquod prędicatum competit pluribus differentibus nomine: & ſignificato: cui nam illorum primo, & per ſe cõpetit nunc ipſam affert, & dicit (planum quod quando ablatis inerit primo) ideſt quando aliquod prędicatum competit pluribus ſubiectis; illi ſubiecto competit primo, & per ſe: quo ſubiecto poſito & remoto ponitur, & remouetur illud prædicatum, quod quidem hoc exẽplo manifeſtat; ſic dicens quemadmodum duo recti inerunt equicruri, ęneo, & triãgulo: quaſi dicat hoc prędicatum, ſcilicet habere tres angulos equales, prędicatur de equicrure, ęneo, & triangulo, illi primo ineſt, ideſt de illo primo, & per ſe prędicatur, quo poſito, & remoto, illud prędicatũ ponitur, & remouetur (ſed, & quod ſit æneũ ablato, & quod equicrus) ideſt ſed ſi auferatur ęneũ & æquicrus, non aufertur ipſum habere tres: ergo nulli iſtorũ primo inerit: ideſt nec æneo nec equicruri. ¶ Sed dices, ergo primo competit figuræ, quæ eſt genus trianguli, & termino

Dub. quoniam ad ablationem figuræ, & termini, aufertur habere tres. ¶ Reſpondet Ar. & dicit (ſed non

Sol. figura, aut termino) Ideſt neq; inerit primo figuræ, neq; termino: & ſi dices, quod ad ablationem figure, & termini, auferuntur habere tres: reſpondet, & dicit (ſed non primis) quaſi dicat licet poſita figura, & termino, ponatur, & remoueatur hoc prædicatum habere tres: tamen non primo, quoniam non ſolũ requiritur, vt remoueatur, & po-

& ponatur ſubiectum, ſed etiam requiritur, alia conditio, ſcilicet, vt primo remoueatur ad hoc, vt ſit prædicatum primum, & ſi.

Dub. ¶ Dices, ſi hoc prædicatum ſcilicet, habere tres, nō primò prædicatur de æquicrure; neq; de æneo, neque de figura, nec de termino, de quo primò prædicabitur? *Sol.* ¶ Reſpondet Ariſt. & dicit (ſi quidem triangulo) quaſi dicat, hoc prædicatum primò, & per ſe competit, & prędicatur de triangulo; tamquàm de ſuo proprio, & conuertibili ſubiecto, quoniam triangulus eſt ille, qui primò ponitur, & primò remouetur, ad poſitionem, & remotionem huius prędicati, ſcilicet habere tres angulos, & ſi alijs ſubiectis ineſt, & de alijs prędicatur: nō niſi ſecundum hoc: ideſt non niſi ratione triā guli non ratione propria; ſed per aliud, & per accidens (& huius vniuerſaliter eſt demonſtratio) ideſt, & de hoc triangulo: tam quàm de ſubiecto primò, & proprio: cui competit primò, & per ſe hoc prædicatum (eſt demonſtratio) ideſt demonſtratur hoc prędicatum nempè habere tres, & non de alijs: niſi per aliud ſophyſticè, & per accidens, exemplum pro iunioribus, datur genus, vt eſt animal, dantur etiam ſpecies huius generis; vt homo, capra, leo, bos, datur prædicatum, vt ſenſibile: animal enim, & homo: capra, leo, bos, ſunt plura ſubiecta, quæ differunt inter ſe, & nomine, vt patet per, & eſſe, ratione, & ſignificato, quibus omnibus competit hoc prædicatum, ſcilicet ſenſibile, dicimus enim animal eſt ſenſibile, homo eſt ſenſibilis, capra eſt ſenſibilis, leo eſt ſenſibilis, bos eſt ſenſibilis, dubium eſt modo, hoc prędicatum ſcilicet, ſenſibile, cui iſtorum ſubiectorum ad inuicem nomine, & ſignificato differentium, primò, & per ſe cō- petit: & de quo primò, & per ſe prędicatur? curioſe ſtudens ſecua hanc regulam, illi ſubiecto, & de illo ſubiecto primò: & per ſe prędicatur, hoc prędicatum, quo poſito primo, ponitur illud prędicatum, & quo primo remoto primo remouetur; ſed poſito homine, capra, leone, boue, & ſingulis ſpetiebus; non primo ponitur hoc prędicatum; nec primo remouetur, ſed poſito animali, & ipſo remoto, ponitur primo, & primo remouetur, ergo non de homine, nec de capra, nec de alijs, ſed de animali primo, & per ſe prędicatur, hoc prędicatum: & de animali primo, per ſe, & vniuerſaliter demonſtratur, ſi vero de alijs, non niſi per aliud inquantum homo eſt animal: & capra eſt animal, & ſic per accidens; quorum omnium concluſionem reliquit Ar. 2. de anima 17. clarius tamen in textu 16. nec non 2. de partibus animalium cap. 8. ex quibus nota tu, qui philoſophiam profiteris, quando Alexander probat, q quatuor qualitates caliditas, nempè frigiditas, humiditas, & ſiccitas, ſunt formæ ſubſtantiales elementorum quando dicit ſic, illa eſt forma ſubſtantialis ignis; qua ablata auſertur ignis, & qua poſita ponitur ignis, ſed ablato calore, & ipſo poſito auſertur, & ponitur ignis, ergo calor eſt propria differentia, & forma ſubſtantialis ipſius ignis: Reſpondet Auer. tamquam optimus poſterioriſta, & dicit quòd non ſufficit dicere, quòd illa eſt forma ſubſtantialis alicuius; qua remota, remouetur illud: ſed debet addi alia conditio; ſcilicet primo, qua conditione addita, fiat regula talis: id dicitur forma ſubſtantialis alicuius, quo remoto primo, auſertur illud: & quo primo poſito, ponitur illud: modo ad ablationem caloris; ſi auſertur ignis, non auſertur primo, nec ad poſitionem caloris primo ponitur ignis: ergo calor non eſt forma ſubſtantialis ipſius ignis, ſed mediante ablatione formæ ignis, primo auſertur ignis, quemadmodum quando auſertur riſibilitas, auſertur homo, ſed non primo, ſed mediante ablatione rationalitatis, quæ eſt forma hominis, vt dicit Auer. octauo methaphiſicorum quinto.

Dub. ¶ Dices, ergo riſibilitas, non primo prædicatur de homine. *Sol.* ¶ Dicas, quòd non competit homini primo primitate cauſæ ſed primo primitate ſubiecti.

Replica. ¶ Dices, contra quoniam Auer. quarto meteororum capite ſecundo ait quòd virtutes, per quas elementa ſunt elementa; ſunt hæ virtutes quatuor ſcilicet, caliditas, frigiditas, humiditas, ſiccitas, & hoc primo, & per ſe: ergo ſi id dicitur, forma ſubſtantialis alicuius, quo primo poſito, in eſſe ponitur illud, in eſſe: ſed elementa ponuntur in eſſe elementi, per iſtas quatuor qualitates, ſcilicet per caliditatem, frigiditatem, humiditatem, & ſiccitatem primo: & per ſe: ergo iſtæ quatuor qualitates, abſque vllo dubio ſunt formæ elementorum.

Sol. ¶ Dicitur, quòd ſi per has quatuor virtutes, elementa ponuntur primo in eſſe elementi: tamen non primo primitate cauſæ; ſed primo primitate ſubiecti; & ſic clare patet, quòd quatuor qualitates, in doctrina Auer. non ſunt formæ ſubſtantiales elementorum.

Dub. ¶ Dices, iſte locus, quem tradidit Ariſtoteles ad venandum primum prædicatum, eſt perſuaſiuus, vel demonſtratiuus? *Sol.* ¶ Reſpondet Alapharabius, & dicit, quòd eſt perſuaſiuus, non demonſtratiuus: Auer. contra Alpharabium aſſerit, quòd eſt demonſtratio, ex hoc loco: non nulli ſumere videntur, quòd in logica ſiunt demonſtrationes, ſimiliter ex 1. poſteriorū 154 (ſed pace eorum dixerim) videntur ad modū allucinari, q̄m in

logica non fiunt demõſtrationes: ſed tantùm traduntur canones, & regulæ quæ dirigunt intellectum: ad faciendas demonſtrationes in alijs ſcientijs; pro ut Auer. in prologo primi, poſt fatetur. Vnde quando hic dicit Auer. quod hic locus eſt demõſtratio, intelligitur ſic idest eſt regulæ demonſtratiuæ, quę regulæ pręʼ

Replica, dicatæ; quibus fit demonſtratio. ¶ Dices, contra nam Auer. in Epit. log. cap. 1. ait ſic intentio, in hoc ſermone, eſt colligere ſermones, neceſſarios in hac arte logicæ: ad cognitionem regularum, partium formationis, & verificationis, quæ fiunt in tota logica: ergo formatio, & verificatio, ideſt definitio, & demõ

Sol. ſtratio fiunt in logica. ¶ Nota, quod quando dicit Auer. quæ fiunt in tota arte logicæ, ly quæ fiunt non debet intelligi hæc particula, ideſt quæ formatio, & verificatio, ſed debet intelligi ſic ſcilicet, quæ regulæ fiunt in tota arte logicæ. Vnde ſequitur ex hac verborũ Auer. expoſitione, quod in logica nõ fiunt demonſtrationes; ſed tantum dantur regulæ, quibus fiunt demonſtrationes, quod clariſſime Auer. in quæſito quarto poſt. notarum reliquit; dicens quare oportet quod finis artis logicæ ſit perſcrutatio, proprietatum præmiſſarum, quæ ſunt huiuſmodi: & ſuarum conditionum notificantium ipſas; quod clarius fatetur 1. poſt. 17. cum dicit intentio autem huius libri; eſt dinumerare indicia, & conditiones; quę dum adueniunt primis præmiſſis, habetur ſcientia. nec non idem Auer. ſcriptũ reliquit, in 3. quæſito poſt. cum dixit canones, & regulæ traditæ in libro, poſt. ſunt ex quibus naſcitur inuentus veræ ſcientiæ, qua ſubſtãtificamur, quiſq; ergo ex his omnibus, pro comperto habeat, quod in logica non fiunt demonſtrationes; ſed traduntur regulæ cognoſcendi prædicata prima, ingredientia demonſtrationes, quæ demonſtrationes fiunt in alijs ſcientijs.

Tex. 44 *Si igitur eſt demonſtratiua ſcientia ex neceſſarijs principijs, quod enim ſcitur, non poteſt aliter ſe habere, per ſe verò in exiſtentia neceſſaria ſunt rebus: alia quidem enim in eo quod quid inſunt, alijs autem quæ de ipſis prędicantur, ipſa inſunt in eo quod eſt quid, quorum alterum oppoſitorum neceſſe eſt ineſſe,*

Poſtqvam Ariſt. ordine reſolutiuo, inter alias conditiones competentes præmiſſis demonſtrationis, ſimpliciter inuenit ipſas, debere eſſe neceſſarias: ſed quoniam neceſſariũ dicitur pluribus modis, ut hic Auer. & in cap. de demonſtratione, & in 4. quæſito poſteriori ſtico verũ etiam quinto methaphyſicorum cap. de neceſſario præpoſuit, antequàm determinat, qua neceſſitate conſtent præmiſſæ demonſtrationis ſimpliciter, ſe velle aſſignare regulas, & conditiones quibus, inuenitur neceſſarium deſeruiens præmiſſis demonſtrationis ſimpliciter, quæ conditiones numero ſunt tres, ſcilicet de omni, per ſe, & vniuerſale, propterea primum declarauit, dictũ de omni, ſecundò per ſe, tertio vniuerſale, ſed quoniam circa ipſum vniuerſale contingebant quidam errores, ideò docuit illos, nec non aſſignauit regulam cognoſcendi, prædicatum primum, & vniuerſale, nunc intendit declarare præmiſſas, ex quibus fit demonſtratio ſimpliciter, eſſe neceſſarias per ſe, & eſſentiales, cauſa huius intentionis eſt quoniam multæ ſunt præmiſſæ neceſſarię, quibus nullus ſenſus contradicit: ut coruus eſt niger, & nix eſt alba: tamen non ſunt eſſentiales, quoniã inter ſubiectum, & prędicatum non eſt aliqua eſſentialis connexio. ¶ Vnde diuiditur iſte textus in tres partes, in prima rememorando, & hypoteticæ inferendo, quæ dixerat in textu 28 ſcilicet, quòd ſcientia demonſtratiua eſt ex principijs neceſſarijs, quoniam ſcibile eſt neceſſarium, declarat quòd ex neceſſarijs, per ſe debet eſſe ſcientia demonſtratiua, non ex neceſſarijs per accidens Diuiſio textus. in ſecunda ibi (manifeſtum) infert, quòd demonſtratio, debet fieri, ex neceſſarijs per ſe, in tertia ibi (omne enim) noua ratione probat quòd præmiſſæ demonſtrationis, debent eſſe ex prædicatis, per ſe, & non ex prædicatis, per accidens, quo igitur ad primum memorando, quod dixit in texto 28, hypoterice infert, (dicens) ſi igitur ſcientia demonſtratiua eſt, ex principijs neceſſarijs: quoniam quod ſcitur, ideſt quoniam ſcibile, non poteſt aliter ſe habere, ideſt eſt neceſſariũ, ut quinto methaphiſicorum capite de neceſſario inquit, Ariſtoteles dico quaſi dicat, Ariſtoteles quòd illa quæ ſunt in exiſtentia rebus, debent eſſe neceſſaria per ſe, ex quibus eſt ſcientia demonſtratiua, & quoniam quæ ſunt neceſſaria per ſe, ſunt duobus modis: ſcilicet in primo modo, & in ſecundo modo dicendi per ſe, declarat vtrumque ſignificatum: quaſi dicat, ſi ignoras quæ ſunt neceſſaria per ſe, diximus in textu 30. & 31. & iterum dicimus: nunc quòd illa ſunt neceſſaria per ſe, quæ inſunt ſubiectis: ideſt quæ prædicantur, in eo quodquid eſt de illis, quæ accipiuntur in definitione ſubiectorum, & hæc ſunt prædicata primi modi, alijs autem quæ de ipſis prædicantur, & ipſa ſunt in eo, quodquid eſt, ideſt; & alia ſunt prædicata neceſſaria, per ſe quæ inſunt alijs ſubiectis: & de illis prædicantur; ſed ipſa ſubiecta inſunt in eo; quodquid eſt: ideſt ponuntur in definitione illorum

Dub. rum prædicatorum. ¶ Dices, quare Ariſt. iterum numerauit has ſpecies prædicatorum
Sol. per ſe? ¶ Dicas, vt innueret ꝙ ex neceſſarijs per ſe, primi modi, debent eſſe præmiſſæ demonſtrationis ſimpliciter, verùm non ex omnibus neceſſarijs primi modi; ſed tantùm ex illis, quæ ſunt propriè non communiter, & ꝙ quæſita demonſtrationis ſimpliciter, debẽt eſſe neceſſaria per ſe, ſecundi modi, quæ ſunt accidentia eſſentialia: ſed quoniam accidentium per ſe, quæ ſunt prædicata ſecundi modi, quædam habent ſubiecta nominata, & de eis prædicantur, ſine oppoſitione, & diſiunctione, ſed ſimpliciter, & quædam habent genera ſubiectorum, de quibus prædicantur, cũ diſiunctione & oppoſitione: & talia dicuntur accidẽtia innominata ¶ Si dices illa, quæ prędicantur de genere ſubiecti, ſunt neceſſaria ſimpliciter per ſe? ¶ Reſpondet Ariſt & dicit, illa etiam quorum alterum oppoſitorum, neceſſe eſt ineſſe; id eſt prædicata ſecundi modi, quæ prędicantur de genere ſubiecti; etiam ſunt neceſſaria: & poſſunt eſſe quæſita demonſtratiua, vt numerus eſt par, vel impar, ſed nota quòd Ariſt. fecit mentionem de his, & non de alijs; quoniam quodam modo erat dubium, an hæc accidentia innominata, quæ prædicantur de genere ſubiecti, cum diſiunctione, & oppoſitione; ſint prædicata demonſtratiua: & neceſſaria: de alijs verò erat manifeſtum, & clarum; quòd ſunt prædicata demonſtratiua, & neceſſaria, ſed quoniam de his dictum eſt, in textu 31. ideo hic non oportet amplius immorari.

Manifeſtum, quòd ex talibus quibuſdam eſſet, vtiq; demonſtratiuus Syllogiſmus.

POSTQVAM Ariſt. notificauit, quòd ſcientia demonſtratiua, quæ eſt finis ſyllogiſmi demonſtratiui: eſt ex neceſſarijs per ſe, in hac parte concludit, quòd ſyllogiſmus demonſtratiuus debet conſtare ex talibus neceſſarijs: ſcilicet ex neceſſarijs per ſe; & dicit (manifeſtum eſt) quaſi dicat ex dictis manifeſtè ſequitur, quòd ſi ſcientia demonſtratiua eſt ex neceſſarijs principijs per ſe; quòd ex talibus quibuſdam eſſet, vtiq; demonſtratiuus ſyllogiſmus. Nota quòd dixit ex quibuſdam, quoniam non ex omnibus neceſſarijs, ſed ex neceſſarijs per ſe eſſentialibus, fit demonſtratiuus ſyllogiſmus, ¶ Dices, quomodo valet hæc conſequentia, ſi ſcientia demonſtratiua eſt ex neceſſarijs: ergo demonſtratio eſt ex neceſſarijs? ¶ Dices,
Dub. quoniam ſententia eſt Ariſt. 3. ethicorum cap. 6. quòd cõditiones, quæ competunt fini, competũt etiam inſtrumento ducenti ad illũ finem; ſed quoniam ſcientia demonſtratiua eſt finis operatio; & effectus ipſius demonſtrationis, 1. poſt. 7. quæ demonſtratio eſt inſtrumentum, per quod acquiritur ſcientia demonſtratiua 2. poſt. 13. vbi ait ſic quare ſi quidem ſcire demonſtratiuum eſt; demonſtrationem habere, nec non 1. poſt. 8 Inquit, ſic (dicimus autem & per demonſtrationem cognoſcere; & paulo inferius, ſcientialem autem dico ſecundum quem, eo quòd ipſum habeamus ſcimus, quod in tex. 15. confirmat; hac de cauſa conditiones, quæ competunt ſcientiæ demonſtratiuæ, competunt etiam demonſtrationi.

Omne enim aut ſic ineſt, aut ſecundum acciden; accidentia verò non ſunt neceſſaria.

POSTQVAM Intulit, quòd demonſtratio debet fieri ex neceſſarijs: nunc probat, quòd tantùm ex quibuſdam neceſſarijs, ſcilicet ex neceſſarijs per ſe eſſentialiter, non autem ex omnibus neceſſarijs; ſcilicet ex neceſſarijs per accidens, fit demonſtratio: quod probans ſupponit vnum; tamquàm per ſe notum, quod eſt tale; ſcilicet omne prædicatũ, aut eſt neceſſarium per ſe, aut eſt neceſſariu per accidens. ex quo format Ariſt. rationem aſſignando minorem, tantum & dicit quòd ex neceſſarijs per ſe, fit demonſtratio, & non ex neceſſarijs per accidens; quaſi dicat omne prædicatum; (aut ſic ineſt) id eſt omne prædicatum, (aut ineſt) id eſt prædicatur de ſubiecto, (ſic) id eſt per ſe, (aut ſecundum accidens,) id eſt prædicatur de ſubiecto per accidens: non per ſe, quo ſtante fiat ratio talis, ſumendo maiorem extra textum: hoc modo, illa prædicata neceſſaria ingrediuntur demonſtrationem, quæ ſunt neceſſaria per ſe. minor in textu (ſed accidentia) id eſt prædicata accidentalia; non ſunt neceſſaria per ſe: ſed per accidens; ergo prædicata accidentalia, non ingrediuntur demonſtrationem, relinquitur ergo, quòd demonſtratio fit ex neceſſarijs per ſe. ¶ Dices, quæ ſunt prædicata accidentalia, ſeu neceſſaria, per accidens non per ſe? ¶ Reſpondet, Auer. in com. & dicit, quòd ſunt hæc videlicet nix eſt alba, coruus eſt niger, riſus vendentis & ementis, & mutua proprietatum prædicatio, & homo eſt animal; genus enim eſt neceſſarium ſpeciei, ſed ſpecies eſt contingens generi; vnde hæc propoſitio homo eſt animal, eſt mixta ex contingenti: & neceſſario, omnes iſtæ propoſitiones ſunt neceſſariæ, per accidens, & nulla ipſarum ingreditur demonſtrationem. ¶ Dices, quòd neceſſarium per ſe, non ingreditur demonſtrationem: quoniam hæc propoſitio

Dub. Sol. Dub

homo

homo eſt animal; eſt neceſſaria per ſe. 1. poſt. 30. & tamen non ingreditur demonſtrationem; quoniam non eſt conuertibilis, nõ enim genus conuertitur cum ſpecie; vt notat Ariſt. in cap. de ſubſtantia, & 2. poſt. 94. ¶ Dicitur, *Sol.* quòd neceſſarium per ſe eſt duplex. Aliud eſt proprium, & conuertibile, vt eſt accidens eſſentiale, vel differentia ſubſtantialis, vel definitio. Aliud eſt commune, & ſecundũ quid neceſſarium: tunc dicitur, quòd demonſtratio fit ex neceſſarijs per ſe, proprijs, conuertibilibus: non autem ex neceſſarijs communiter, & ſecundum quid. *Dub.* ¶ Dices, ſi Ariſt. in textu 28. dixit; quòd demonſtratio conſtat ex neceſſarijs: quare iterum hic probat? *Sol.* ¶ Dicitur, quòd ibi probauit demonſtrationẽ eſſe ex neceſſarijs, ex fundamento ſumpto, à definitione ipſius ſcire; & demonſtrationis; nunc idem probat ex fundamento ſumpto, à modis dicendi per ſe. *Dub.* ¶ Amplius Dices, quòd accidentia communia, ſunt neceſſaria prædicata: quoniam illud cuius eſſe, eſt ineſſe neceſſario ineſt. 1. poſt. 30 ſed accidentis eſſe eſt, in eſſe 1. top. cap. de accidente, ergo accidẽs neceſſario ineſt, ergo accidentia cõmunia ſunt prædicata neceſſaria. *Sol.* ¶ Dicitur, quòd Ariſt. loquitur de accidente, prout diſtinguitur cõtra proprium, & de neceſſitate ſpeciei, nõ generis: quoniam licet color inſit corpori, tamen non neceſſitate ſubiecti, sed paſſionis; quoniam aliquod corpus, nõ eſt coloratum: quoniam albedo non neceſſariò ineſt homini. quoniam aliquod album, non eſt homo, & aliquis homo non eſt albus; vt æthiops vult ergo Ariſt. accidentia, non neceſſario in eſſe alicui ſubiecto, ſecundũ ſpeciẽ non ſecũdũ genus *Dub.* ¶ Dices, valet ne hæc propoſitio, omne neceſſariũ eſt per ſe? *Sol.* ¶ Dicas, limitãdo hanc propoſitionẽ: hoc modo, omne neceſſariũ eſſentiale eſt per ſe, vt r. ſibiie, nõ autẽ neceſſarium accidentale. *Alia du.* ¶ Iterum Dices, omne neceſſarium eſſentiale, ingreditur demonſtrationem? *Sol.* ¶ Dicas, quòd non: quoniam neceſſarium eſſentiale eſt duplex. Aliud neceſſarium eſſentiale ſimpliciter, vt homo eſt rationalis. Aliud eſt neceſſarium eſſentiale ſecundum quid; vt homo eſt animal: tunc dicitur, quòd neceſſarium eſſentiale ſimpliciter, ingreditur demõſtrationem, non autem eſſentiale ſecundum quid; & Nota, quòd non ſine cauſa dicitur eſſentiale; quoniam non ſolum id, quod eſt neceſſarium ingreditur demonſtrationem: quoniam vt dicit Auer. in quæſito 2. & 5. id dicitur neceſſarium, cui nullus ſenſus contradicit, & cum hoc quòd habeat prædicationem eſſentialem: aliquo modo perſeitatis: velut primi, vel ſecundi modi, propter iſtas enuntiationes coruus eſt niger, nix eſt alba, quæ enuntiationes ſunt neceſſariæ. quibus nullus ſenſus contradicit: tamen non ſunt eſſentiales, aliquo modo perſeitatis.

Aut igitur ſic dicendum, aut principium ponendum, quòd demonſtratio neceſſarium eſt *Tex. 45*

P O S T Q V A M Ariſt. vna tantùm ratione probauit, quòd demonſtratio ſimpliciter fit ex præmiſſis neceſſarijs per ſe, nunc alia, & noua ratione illud met quod ſupra probauit, probare intendit. ¶ Diuiditur iſte textus *Diuiſio textus.* in tres partes; in prima concludit per rationem factam, quòd demonſtratio fit ex neceſſarijs, & proponit facere aliam; In 2. ibi (& ſi demonſtratum eſt), repetit rationem factam ob memoriam, & ad bene eſſe, in 3. ibi (ex veris), facit nouam rationem: quo igitur ad primum; dicit Ariſt. quaſi reſolutẽ loquẽs, (aut igitur ſic dicendum), idest aut ſatis eſt, id quod nunc dictum eſt: vel ſicut dictum eſt in textu 28. (quòd demonſtratio ſit neceſſarium,) idest quòd demonſtratio ſit inſtrumentum neceſſarium, hoc eſt ex neceſſarijs denominans, totum à partibus, (aut aliud principium ponendum,) idest aut ſi non, erit ſatis id, quod dictum eſt, idest aut ſi non ſufficit ratio facta, inchoabimus ab alio principio ¶ Dices quare vult facere aliud principium, *Dub.* quòd demonſtratio fit ex neceſſarijs. ¶ Reſpondet Ariſt. & dicit, quoniam id quod factum eſt poſſet eſſe non ita patens, & manifeſtum apud aliquos adiſcentes. Ideò expedit iam ſuperaddere ad huius manifeſtationem *Sol.* Iterum Dices, o, Ariſt. tu dixiſti aut ſic dicendum ſcilicet per rationem factam, ꝙ demonſtratio fit ex neceſſarijs; quæro quæ nam eſt hæc ratio facta? non recordor. ¶ Reſpondent, Auer. in paraphaſi, & dicit quòd eſt illa *Alia du.* quam fecit in textu. 44. quando dixit, illa, quę ſunt per ſe, ſunt neceſſaria, ſed demõſtratio fit ex his, quę ſunt per ſe, ergo fit ex neceſſarijs, hæc eſt expoſitio Auer. adest Alia expoſitio, & fortẽ melior, & dicimus ꝙ ratio facta, non eſt illa, quam fecit in textu. 44. ſed eſt illa quam fecit in textu 28. ¶ Dices, quæ nam eſt? nunc rememorat ipſam, & dicit. *Sol.*

Et ſi demonſtratum non poteſt aliter ſe habere, ex neceſſarijs igitur oportet eſſe ſyllogiſmum.

N V N C Ariſt. rememorat rationem factam in textu. 28. & dicit,) & ſi demonſtratum,) idest & ſi concluſio quæ demonſtratur, 2. poſt. 1, (non poteſt aliter ſe habere), idest eſt neceſſaria, vt ſe exponit Ariſt. 5. met. cap. de neceſſario, igitur (oportet) verbum

bum denotans neceſſitatem, (ſyllogiſmum) ſcilicet demonſtratiuum, (eſſe ex neceſſarijs), ideſt fieri, ex neceſſarijs propoſitionibus. Dub. ¶Dices videtur, quòd Ariſt. loquitur dubitatiue, quando dicit, (& ſi) ly conditio ſi non ponit in eſſe. Sol. ¶Dicas quòd loquitur affirmatiue; pro quis certe loquens, & nota illud verbum (oportet), dicens maximam neceſſitatem, quoniam ſyllogiſmus, vt ſyllogiſmus poteſt concludere neceſſarium ex neceſſarijs: tamẽ accidit ſyllogiſmo hoc, ſed oportet demonſtrationem fieri ex neceſſarijs; vt concludat neceſſariam concluſionem, ſyllogiſmum verò non oportet; ſed ei contingit: tamen Nota, quòd ſyllogiſmus neceſſariò infert concluſionem: ſed non infert concluſionem neceſſariam, niſi per accidens, demonſtratio verò ratione, qua eſt ſyllogiſmus neceſſariò, infert concluſionem; & ratione, qua eſt demonſtratio infert cõcluſionem neceſſariam, & Ideo dicit Auer. in com. oportet ſyllogiſmum, qui largitur ſcientiam neceſſariam, largiri illam biuio, ideſt ob eius formam, & ob eius pręmiſſas, ideſt materiam ſyllogiſmus verò poteſt concludere concluſionem falſam, ex præmiſſis veris ratione formæ. Dub. ¶Dices, ſi forma, vt d. Auer. non cõfert, vt concluſio non ſit neceſſaria: imò confert, vt concluſio non ſit neceſſaria, quomodo dicit poſtea ꝙ ſyllogiſmus demonſtratiuus largitur ſcientiam neceſſariam, ob formam, & ob materiam? Sol. ¶Dicas, ꝙ hoc valet in demonſtratione, ſed non valet in ſyllogiſmo.

Ex veris, quidem enim eſt, & non demonſtrantem ſyllogiczatum eſſe: ex neceſſarijs verò non eſt, niſi demonſtrantem. hoc enim tam proprium demonſtrationis eſt.

POSTQVAM Ariſt. rememorauit rationem factam in textu 28. quòd demonſtratio ſit ex neceſſarijs: nunc facit nonam rationem probantem eandem demonſtrationem, fieri ex neceſſarijs, ſed pro huius rationis intelligentia eſt ſciendum, quòd tam demonſtratio, quàm ſyllogiſmus, conſtãt ex veris, & in hoc conueniunt, ſed vt demonſtratio differat à ſyllogiſmo, oportet, quòd demonſtrationi addatur alia conditio ſcilicet, quòd conſtat ex neceſſarijs. Vnde Ariſt. concludit ſuum intentum dicens, quòd ſi demonſtratio conſtaret ex veris, & non ex neceſſarijs, tunc non differet à ſyllogiſmo: quoniam ſyllogiſmus etiam conſtat ex veris. Et ſic dicit Ariſt. (ex veris quidem enim eſt, & non demonſtrantem,) (&) ideſt non ſolum ſuppleas ad demonſtrantem, (eſt) ly eſt dicit pertinentiam, ideſt pertinet demonſtrare ex veris; ſed quaſi dicat, & non demonſtrantem, ideſt ſyllogiczãtem, pertinet ſyllogiczare, ex veris, (ex neceſſarijs, verò non eſt niſi demonſtrantem,) vero) pro ſed (ex neceſſarijs), ideſt ſyllogiczare ex neceſſarijs, nõ pertinet niſi ad demonſtrantem, (hoc enim proprium demõſtrationis eſt, (enim) ſignum redditiuum cauſę quia nunc aſſignat cauſam, quare ſolum pertinet ad demonſtrantem, demonſtrare ex neceſſarijs: quoniam (hoc) ſcilicet conſtare ex neceſſarijs, eſt proprium demõſtrationis modo illud quod eſt proprium alicui, non competit alteri, ab illo vt 1. top. cap. de proprio Ariſt. ſed fieri ex neceſſarijs eſt proprium demonſtrationis, ergo non competit alteri ab ipſa demonſtratione; patet ergo, ꝙ vt demonſtratio differat à ſyllogiſmo, oportet, ꝙ habeat hanc proprietatem, ꝙ conſtet ex neceſſarijs: vnde per quàm optime aſſerit Auer. 1. poſt. 29. ꝙ neceſſitas eſt conditio, quæ inter cęteras conditiones, gerit vicem conceptionis; cum ſit epitetus ipſarum, ideſt vltima proprietas: & nota ꝙ dicit Auer. ꝙ gerit vicem conceptionis: quoniam conceptio, & definitio. 1. poſt. 1. ſunt idem: quæ definitio eſt forma 7. met. 35. & 40. & 3. met. 3. & 2. poſt. 20. nec non in libro de ſubſtantia orbis, cap. 1. quæ forma eſt differentia, in epit. log. cap. de definitionibus, 2. phyſicorum 28. 7. met. 42. & 43. quaſi dicat Auer. gerit vicem conceptionis, ideſt definitionis, & differentiæ; & Ariſt. 1. poſt. cap. penultimo aſſignans differentiam, inter præmiſſas demõſtratiuas, & alias præmiſſas, dixit ſi præmiſſa non de neceſſaria, non eſt demonſtratiuę: ex quo ſequitur, quòd neceſſitas eſt propria differentia præmiſſarum demõſtratiuarum: quoniam ſine ipſa non poſſunt eſſe præmiſſæ demonſtratiuæ. ¶Sed dices, tu contra nam Auer. in 4. quæſito poſt. ait ꝙ primitas eſt nobiliſſima, & perfectior conditio inter alias conditiones demonſtrationis ſimpliciter. ergo neceſſitas, non eſt vltima differentia. Dub. ¶Dicitne ꝙ primitas conſideratur bifariam; vno modo reſpectu: de omni, & per ſe, & ſic eſt nobilior: & perfectior. Alio modo reſpectu omnium conditionum, & ſic neceſſitas, & non primitas eſt nobilior, & perfectior. Sol. ¶Dices ſi proprium eſt demonſtrationis fieri ex neceſſarijs, cum proprium dicatur quatuor modis; teſte Porphirio cap. de proprio: qua proprietate demonſtratio fit ex neceſſarijs? Dub ¶Dicas reſolutè, ꝙ proprium demonſtrationis eſt conſtare ex neceſſarijs, proprietate quarto, & vltimo modo dicta: quod eſt propriũ propriè dictum, quod competit omni, ſoli & ſemper, competit enim ſoli demonſtrationi, in communi fieri, ex neceſſarijs, & omnibus ſpecie-

ſpetiebus,ſub illa contentis,vt demonſtratio ni ſimpliciter propter quid: & quia, & ſemper ſicuti r ſibile cōpetit ſoli homini; & omnibus contentis ſub homine,& ſemper. ¶ Et ſi dices, ꝙ Aliqui syllogiſmi ſiunt ex neceſſarijs;& tamen non ſunt demonſtrationes:vt iſte ſyllogiſmus homo eſt rationalis, riſibile eſt homo ergo riſibile eſt rationale ¶ Dicitur, ꝙ valet dicere, ꝙ demonſtratio conſtat ex neceſſarijs:tamen non ē econtra. ¶ Dices, contra ergo non ſolum demonſtratio conſtat ex neceſſarijs:ſed alij ſyllogiſmi, qui nō ſunt demonſtrationes. ¶ Dicas ꝙ non ſolum requiritur ꝙ demonſtratio fiet ex neceſſarijs ſed etiam,vt habeat medium, quod eſt cauſa propria neceſſaria:vt eſt demonſtratio ſimpliciter;& propter quid,vel medium, quod eſt effectus neceſſarius , veluti eſt demonſtratio quia,quod non reperitur in omnibus ſyllogiſmis qui ſiunt ex neceſſarijs.

Dub.

Sol.

Dub.

Tex.46 *Signum autem quod demonſtratio eſt ex neceſſarijs.*

POSTQVAM Ariſt.duabus rationibus notificaui demonſtrationem ſimpliciter fieri ex neceſſarijs,nunc adducit tertiam rationem, quæ eſt ratio topica , vt dicit Auer. in com. quoniam videtur omnibus hominibus, poſſeſſionem ſcientificam facultatem profitentibus: quòd demonſtratio fit ex neceſſarijs ; & ideo verum & non ſolum verum,ſed etiam neceſſarium, quòd demonſtratio fiat ex neceſſarijs, & adeò neceſſarium,quod impoſſibile eſt aliter ſe habere. ¶ Dices : .phyſicorum 4.& 57. notiora debent anteire,& præcedere.ſed rationes topicæ ſunt notiores, vt aſſerit Auer. in quæſito 4. rationibus demonſtratiuis, ergo Ariſt. prius debebat facere hāc rationem topicam,& poſterius illas, quas prius ordinauit.¶ Dicas;cum Auer.1.cęli 85.quòd ſermones topici,præcedunt demōſtratiuos,ad exercitandum:& ad dubitandum ; ſed ad confirmandam veritatem , non præponuntur , ſed poſtponuntur,vt teſtatur etiam Auer. 1. cęli 2.& 1 de anima 61,nec non 1 poſt. in prologo,& 7.phyſicorum 2. Vnde non ſine artificio,Ariſt.poſtpoſuit hanc rationem topicam ad confirmandam veritatem: quam ſupra determinauit,quòd demonſtratio fit ex neceſſarijs ;¶ Diuiditur iſte textus in tres partes, in prima præponit rationem,In 2. ibi, (inſtantias ita ferimus), nominat rationem in 3. ibi (quoniam non neceſſe)facit rationem , quo igitur ad primum ; verum pro intelligentia eſt Notandum,quòd quando Aliquis diſputat cum Aliquo, ille qui opponit , opinatur feciſſe demonſtrationem:Alter verò inſtat,ꝙ

Dub.

Sol.

Diuiſio textus

non eſt demonſtratio: quoniam non eſt ex neceſſarijs;vnde ſi ex eo,ꝙ non ſit ex neceſſarijs,reprehendere ſolemus, non eſſe demōſtrationem,non ne ſupponit hæc ratio;ꝙ demōſtratio debet eſſe ex neceſſarijs? Inſtamus autem,vel quia non eſt ex neceſſarijs ille ſyllogiſmus;quem vt demonſtrationem propoſuit,aduerſatius:vel etiam ſi fuerit ex neceſſarijs:tamen diſputator, vel diſputandi, vel contenendi gratia negabit eſſe demonſtrationem;adducendo;ꝙ non ſit ex neceſſarijs, ſed quomodocumq, ſit,vel enim neget,quia ſic etiam te vera ſit,vel ſermonis ideſt diſputationis gratia,id faciat ſatis eſt quòd communis eſt hominum ſententia, quòd demonſtratio ſit ex neceſſarijs.¶ Quæres Quot modis dicitur ſignum ; quid intendit Ariſt. per (ſignū)Nota quòd ſignum eſt duplex. Aliud eſt verum arguens veram cauſam,quod dicitur ab Auer. poſterius : vnde 3. cęli 69. inquit Auer. ſigna vera ſunt poſteriora; quæ cum fuerint poſita conſequuntur præcedentia, & cum præcedentia fuerint poſita,conſequuntur poſteriora,& hæc ſigna ab Auer. appellantur demonſtratios 6. phyſicorum 15. cum dicit ſigna demonſtratiua ſunt illa , quæ conuertuntur cum ſuis cauſis , ideſt cum ponatur cauſa ſequitur ſignum , & è conuerſo quod ſignum verum demonſtratiuum ſumitur pro medio,in demonſtratione quia;&hac de cauſa Auer,1.phyſicorum 2.& 2. cęli 35. demonſtrationem quia, vocat ſignum,quando dicit & eſt modus demonſtrationum, qui dicitur ſignum:ex quo vero, & demonſtratiuo ſigno fit propoſitio neceſſaria Aliud eſt ſignum apparēs probabile, vt 2.priorum cap. 29.ex quo fit propoſitio probabilis,vt mulier habet lac:ergo ſignum eſt quòd peperit: vel facies mulieris eſt pallida, Signum eſt, quòd peperit.Sed Nota,quòd ſignum adhuc dicitur trifariam. Aliud enim eſt ſignum, quod ſignificat rem præteritam,vt mulier habet lac, ergo peperit, Aliud eſt ſignum , quod ſignificat rem præſentem,vt motus eſt ergo motor eſt. Aliud ſignum eſt quod ſignificat rem futuram;vt generatio ſignificat corruptionē futuram: omne enim quod generatur corrūpetur 1.phyſicorum 63 69. & aeris corruptio arguit peſtem, & cometa arguit mortem principis futuram. Vnde datur triplex demōſtratio,quia.Alia quæ procedit à ſigno ſignificante rem præteritam . Alia quæ procedit à ſigno ſignificante rem præſentem . Alia quæ procedit à ſigno ſignificante rem futuram, quibus omnibus ſic præhabitis, reſoluēdo eſt dicendum,quòd Ariſt.per(ſignum)non accipit ſignum verum demonſtratiuum, & neceſſarium , & demonſtratiuam rationem ; ſed probabili,

Petitio

Triplex demonſtratio quia

probabile, & apparente ratione, & quòd ſit verum oſtendit ratio, quam facit quæ eſt topica, probabilis, & non demonſtratiua.

Quoniam inſtantias ita ferimus ad eos, qui exiſtimant demonſtrare,

POSTQVAM Ariſt. propoſuit rationē probantem, quòd demonſtratio fit ex neceſſarijs, nunc nominat ipſam; quaſi dicat quòd hæc ratio ſumpta à ſigno: non eſt demonſtratiua, ſed eſt ſolum probabilis: vt aſſerit Auer. in com. quæ proprio nomine inſtantia appellatur.

Dub. ¶ Sed dices 2. prioꝝ ca. de inſtātia eſt duplex, & 1. poſt 91. alia eſt demonſtratiua, & eſt quādo vniuerſalis affirmatiua, deſtruitur per vniuerſalē negatiuam; verbi gratia, ſi dicētes omnis homo eſt rationalis, hæc deſtruitur per hanc, vt nullus homo eſt rationalis, & è cōtra alia eſt inſtātia topica, & eſt quando vniuerſalis affirmatiua deſtruitur per particularem negatiuam, vt omnis homo eſt iuſtus, deſtruitur per hanc; aliquis homo non eſt iuſtus: modo ſi hæc ratio ſumpta à ſigno vocatur, ab Ariſt. inſtantia, quæ nam inſtantia eſt topica, vel demonſtratiua?

Sol. ¶ Dicas, quòd eſt inſtantia topica quoniam hæc ratio eſt topica, vt aſſerit Auer. in commento.

Quoniam non neceſſe, ſi exiſtimemus, aut omnino contingere aliter, aut ſermonis vtique gratia.

CVM Ariſt. ſupra nominauit rationem, in hac parte facit ipſam verum quia tota huius textus ſententia fuit declarata, in prima parte huius textus, ideò tranſeamus ad ea, quæ dicit Auer. in com. & inter alia aſſerit vnum, quod eſt notatu dignum, & valde neceſſarium; dicit enim Auer. quòd demonſtrationes, ſunt definitiones in potentia: non demonſtratio propter quid, nec demonſtratio quia: ſed demonſtratio ſimpliciter, vt teſtatur 1. poſt. 11. in epiſtola de primitate prædicatorum; nec non 1. poſt. 41. & 2. poſt. 94. clarius tamen 1. poſt. 64. ¶ Dices, ſi demonſtratio ſimpliciter, potentia eſt definitio, quàm definitionem potentia continet demonſtratio? ¶ Dicas, quòd cū definitio ſit duplex, alia imperfecta, alia perfecta, demonſtratiō potentia eſt definitio perfecta. ¶ Iterum dices, quomodo demonſtratio continet potentia definitionem? & quomodo definitio quæ continetur potentia in demonſtratione, poteſt educi ad actum? ¶ Pro intellectu eſt notandum quòd definitio eſt duplex; teſte Auer. in capite de definitionibus, alia eſt impererfecta, alia verò eſt perfecta, definitio imperfecta, vt ibidem patet adhuc eſt duplex, alia quæ abſoluit cauſam, ſeu propter quid, ideſt quæ datur per cauſam efficientem; vt æclypſis eſt interpoſitio terræ, alia vero quæ eſt concluſio demonſtrationis, & abſoluit quid, quæ datur per formam, vt æclypſis eſt priuatio luminis, veluti Auer. octauo methaphiſicorum decimotertio, & in octauo quæſito poſterior. nec non in capite de definitionibus: & quoniam definitio imperfecta, quæ abſoluit quid eſt, eſt ignota, & vt fiat nota oportet, quòd demonſtretur per aliam imperfectam: ſcilicet per illam, quæ eſt principium demonſtrationis, quæ abſoluit propter quid: ſeu quæ fit ex cauſa efficiente, quæ eſt principium demonſtrationis, vnde fiat demonſtratio interpoſitio terræ, inter Solem, & Lunam, eſt priuatio luminis: æclypſis eſt interpoſitio terræ, ergo æclypſis eſt priuatio luminis, hæc eſt demonſtratio: quæ fit ex duplici definitione imperfecta, & in ſe continet potentia definitionem perfectam; quæ definitio perfecta: ſeu agregata ex duplici definitione imperfecta ad hoc, vt actu fiat neceſſe eſt: vt illi termini, qui actu ſunt ſub forma demonſtrationis, ammictant formam demonſtrationis: & recipiant formam definitionis: hoc modo videlicet, id quod primu ponitur in demonſtratione, poſtponitur in definitione: & quod poſtponitur in demonſtratione, præponitur in definitione, dictum enim eſt ſupra, hoc modo interpoſitio terræ eſt priuatio luminis; accipiatur minus extremum: quod eſt ly æclypſis, & dicas ſic conuertendo maiorem propoſitionem, æclypſis eſt priuatio luminis propter interpoſitionem terræ, ecce iam facta eſt definitio in actu, per terminorum tranſmutationem: quæ prius erat in potentia.

¶ Sed dices, ſi illimet termini, qui ingrediuntur demonſtrationem, etiam ingrediuntur definitionem perfectam: ergo demonſtratio actu continet definitionem, & non potentia. Dub.

¶ Dicitur, quòd demonſtratio continet definitionem materialiter: ſed potentia continet illam formaliter: ſed quoniam de his dicturi ſumus in textu 64. ideò ad alia tranſeamus. Sol.

Planum autem ex his, & quòd ſatui ſunt; qui ſe exiſtimant rectè, principia accipere, ſi probabilis ſit propoſitio, & vera: veluti ſophiſtæ: quòd ſcire eſt ſcientiam habere. Tex. 47

POSTQVAM Ariſt. notificauit, quòd demonſtratio ſimpliciter fit ex præmiſſis neceſ-

ſarijs, per ſe: nunc concludit id quod dixit, & infert quoddam correlariũ, ſcilicet quòd qui aliter dicunt, non ſunt periti, & ſcientes: ſed fatui, ſtulti, & ignorantes, & omnino alieni à veritate. ¶ Diuiditur iſte textus in duas partes,
texius. Tex. in prima facit id, quod dictum eſt, in 2. ibi (non enim quod probabile) reprobat illos, qui dicunt, quòd ſufficit dicere, quòd præmiſſæ demonſtratiuæ, debent eſſe ſolum veræ, & non neceſſariæ, & eadem ratione de nouo probat demonſtrationem fieri ex neceſſarijs, pro intelligentia textus eſt ſciendum: quòd nonnulli antiqui, in quorum numero adeſt Prothagoras dicebant, quòd præmiſſæ demonſtrationis ſolum debent eſſe veræ probabiles, nõ veræ neceſſariæ: vnde ſufficit in præmiſſis veritas, non neceſſitas, contra quos antiquos Ariſt. inuehit dicens: quòd antiqui, qui ſunt huius voti: ſunt ignorantes, non periti peritia ſcientifica, non ſcientifici: ſed dicuntur ſophiſtæ, qui credunt ſcire, ſed nõ ſciunt: quoniam dicit Ariſt. quòd id quod eſt verum probabile, non eſt principium demonſtrationis: quoniam principiũ demonſtrationis, non ſolum debet eſſe verum, ſed debet etiam eſſe neceſſarium eſſentiale, ſtante hac declaratione: ait Ariſt. in textu (planum autem ex his) autem pro ſed (planum) ideſt manifeſtum eſt (ex his) ideſt rationibus factis, quòd demonſtratio eſt ex neceſſarijs (& quòd fatui ſunt) ideſt & etiã manifeſtum eſt ex his: quòd (fatui ſunt) ideſt ignorantes, inexperti, & in aliam viam depulſi ſunt: (qui ſe exiſtimant rectè principia accipere) ideſt illi, qui exiſtimant (rectè) ideſt bene accipere principia, adde tu demonſtrationis: dicentes quòd propoſitio vera probabilis ſolum, & non neceſſaria eſt principium demonſtrationis; & quòd demonſtratio fit ex præmiſſis tantum veris, & non neceſſarijs.

Dub. ¶ Dices, qui ſunt iſti fatui ignorantes, qui hãc
Sol. ignorantiam oſtendunt dicentes hoc? ¶ Reſpondet Ariſt. & dicit, quòd ſunt ſophiſtæ, qui ſophiſtæ volunt apparere eſſe ſed non verè volunt apparere; & dici ſcientes: ſed nolunt eſſe ſcientes; veluti aurum pigmentum, quod apparet, ſeu videtur aurum: quando eſt ſelle tin-
Qui ſũt ſophiſtæ ctum: tamen non eſt aurum: & vt dicit Auer. 1. elenchorum, cap. 1. ſophiſtæ, ſunt homines, qui volunt denominari per ſcientiam, & exaltari, & gloriari gloria magna, ſine labore, & faſtidio, & abſque hoc, quod ſunt digni, qui ſophiſtæ dicebant, quòd hæc propoſitio eſt vera probabilis, tamen non eſt neceſſaria, ſcilicet ſcire eſt ſcientiam habere, quæ propoſitio eſt principium demonſtrationis: per quam propoſitionem veram, tantùm iſti ſophiſtæ exiſtimant ſcire: tamen in rei veritate non ſciunt, & decipiuntur, facientes hoc ſophiſma, vt optime aſſerit Auer. cuius eſt ſcientia de aliqua re, ſcit rem illam cuius eſt ſcientia, ſed res cuius eſt ſcientia, eſt ipſa ſcientia, ergo cuius eſt ſcientia de aliqua re, eius eſt ſcientia de ſcientia, & modus deceptionis eſt, quia in oratione dicente cuius eſt ſcientia, ſcit rẽ cuius eſt ſcientia contingit, quòd totum dictum, redeat ad ipſam ſcientiam: ac etiam ad ipſum ſcitum, cũ illud ſit verum de ſcito, & falſum de ſcientia.

Non enim quod probabile, aut non principium eſt, ſed primum generis, circa quod monſtratur, & verum non omne proprium.

POSTQVAM Ariſt. dixit, quòd fatui ſunt, & ignorantes, qui aſſerunt, quòd principium demonſtrationis, debet eſſe verum; & non neceſſarium: nunc reprobat illos, dicens; quòd non ſolùm præmiſſæ demonſtrationis, debet eſſe veræ; ſed etiam debent eſſe primæ; & neceſſariæ, ad hoc vt faciant ſcientiam, aliter potius faciunt opinionem, & exiſtimationem, & ait (non enim quod probabile) id eſt non ſolũ id, quod eſt verum probabile (aut non) ideſt aut non eſt verum probabile (eſt principiũ) ſupple tu demonſtrationis, veluti iſti dicebãt, (ſed) quaſi dicat Ariſt. requiritur alia conditio: quòd ſit (primum) ideſt verum primum proprium, & neceſſarium (generis) ideſt ſubiecti (circa quod) ideſt de quo genere ideſt ſubiecto (monſtratur) ideſt demonſtratur, & fit demonſtratio. ¶ Sed dices, o Ariſt. ſi demonſtra- Dub.
tio fit ex veris. ergo fit ex proprijs. ¶ Reſpon- Sol.
det Ariſt. & dicit, quòd non valet hæc conſequentia: quoniam (verum nõ omne propriũ) ideſt quoniam non omne verum eſt propriũ: ſed aliquod verum eſt proprium. ¶ Et ſi dices Dub.
quod nam verum eſt proprium? ¶ Dices, illud Sol.
verũ eſt propriũ, quod eſt eſſentiale, & neceſſarium; vt omnis homo eſt rationalis, non autem verum commune, vt omnis homo eſt animal, vnde fiat hæc ratio præmiſſæ demonſtrationis, debent eſſe primæ generis; ideſt propriæ: ſed non omne verum eſt proprium, ergo non ſolùm præmiſſæ debent eſſe veræ, ſed veræ primæ, propriæ; ſed omne verum proprium eſt neceſſarium: ergo præmiſſæ debent eſſe veræ, & neceſſariæ, non ſolùm veræ.
¶ Dices, quid intelligit Ariſt. per ly) generis) Sol.
¶ Dicas, quòd mos eſt Ariſt. quando vult no- Dub.
minare ſubiectũ, illud vocat genus; veluti 1. poſt. 54. 56. 57. 58. 59. 67. 69. 71. 74. 76. 179.
¶ Iterum dices. quare ſubiectum vocatur, ab Dub.
Ariſt. genus? ¶ Dicitur, quòd non ſine artifi- Sol.
cio: quia ſubiectum, vt ſubiectum: nunquam prædicatur, quia quod eſt aptum natum ſubijci, non eſt aptum natum prædicari: quoniã prædicari

ſumitur

ſumitur ab inhærente 1. poſt. 148. hoc eſt quando aliquod extra animam, ineſt alicui, tunc illud in anima prædicatur de illo; & quoniam ſubiectum extra animam nulli ineſt, ideò in anima de nullo prædicatur, & ſi prædicatur, non prædicatur, vt eſt ſubiectum: ſed vt eſt genus, quod prædicatur de ſuis partibus ſubiectiuis, & de ſuis ſpeciebus: omnes enim ſciũt logici, ꝙ ſubiectũ vti genus diuiditur in ſubiectum partiale, & principale, & totale 2. poſter. 33. & de iſtis prædicatur, vti de ſuis ſpeciebus, verbi gratia demonſtratio eſt ſubiectũ definitio eſt ſubiectum, & inſtrumẽtũ ſciendi eſt ſubiectũ ecce mõ ꝙ ſubiectũ vti genus prædicat̃ de demonſtratione, de definitione, & de inſtrumento ſciendi: vti de ſuis ſpeciebus, & ſic ſubiectum, non vt ſubiectum prædicatur; ſed vti genus, & ideò Ariſt. vocat ſubiectum

Dub. genus. ¶ Circa dicta, dubitatur, dicit enim Ariſt. ꝙ non ſufficit dicere, ꝙ præmiſſę ſint veræ; ſed etiam oportet, ꝙ ſint primæ propriæ, & neceſſariæ, vt ex eis fiat demonſtratio, vnde videtur excludere, ꝙ præmiſſæ veræ communes, non ingrediuntur demonſtrationem; ſed huius oppoſitum eſt videre, clariſſime 1. poſt, 57. & 76. vbi numerans illa, quæ ingrediuntur demonſtrationem, dicit ꝙ dignitates inter alia ingrediuntur demonſtrationem; ſed dignitates ſunt principia vera communia; vt omne totum eſt maius ſua parte 1. poſt. 74. ergo præmiſſæ veræ, & non propriæ ingrediuntur demonſtrationẽ, ergo non veniunt arguẽdi illi, qui dicunt ꝙ pręmiſſæ debent eſſe ſolũ

Sol. veræ, & non propriæ, nec neceſſariæ. ¶ Dicitur, ꝙ principia communia, vti ſunt ipſæ dignitates, ingrediuntur demonſtrationem: tamẽ virtualiter, quando verò hic dicit Ariſt. ꝙ pręmiſſæ debent eſſe veræ, propriæ loquitur de illis præmiſſis, quæ ingrediuntur demonſtrationem formaliter, vt eſt omne rationale eſt

Replica. riſibile. ¶ Dices contra, nam præmiſſæ veræ propriæ, & neceſſariæ, quæ formaliter ingrediuntur demonſtrationẽ ſunt cõmunes, ergo demõſtratio conſtat ex cõmunibus: vt omne rationale eſt riſibile, omnis homo eſt rationalis: ergo omnis homo eſt riſibilis: omnes enim termini, qui ſunt in hac demonſtratione ſunt cõmunes, vt homo prædicatur de pluribus, ſimiliter rationale, & riſibile prædicantur de pluribus; ergo ſunt termini cõmunes, & per conſequens demonſtratio, quæ fit ex talibus fit ex cõmunibus. ¶ Dicitur ꝙ commu-

Sol. ne eſt duplex: aliud eſt commune pluribus ſpeciebus, vt animal, aliud verò eſt commune pluribus indiuiduis; tñ eſt proprium vni ſpeciei, vt riſibile, tunc dico, quòd iſti termini, licet ſint communes pluribus indiuiduis: tamen non ſunt communes pluribus ſpeciebus, vnde non refert, quòd demonſtratio fiat ex communibus, ad plura indiuidua: ſed refert quòd non fiat ex communibus ad plures ſpecies: ex quibus omnibus dicimus, quòd præmiſſæ demõſtrationis debent eſſe, non ſolum veræ: ſed ꝓpriæ, & neceſſariæ, & ꝓportionatæ, vnius generis, ideſt ſubiecti vnius ſciẽtiæ.

Quòd autem ex neceſſarijs oportet eſſe ſyllogiſmum, manifeſtum eſt ex his, ſi enim qui non habet rationem eius, quod eſt propter quid exiſtente demonſtratione, non eſt ſciens. Tex. 48

Poſtquam Ariſt. non nullis rationibus, probauit demonſtrationem ſimpliciter fieri, ex præmiſſis neceſſarijs, & oſtendit quãta eſt intellectus ſimplicitas eorum, qui dicebant ꝙ præmiſſæ debent eſſe, ſolũ veræ. & non neceſſariæ; nunc alia, & noua ratione, ducente hominem ad inconueniens, vult iterum probare: quòd demonſtratio fit ex neceſſarijs

¶ Diuiditur iſte textus in duas partes, in prima proponit, non ſolum ex dictis: ſed ex dicẽdis, manifeſtum eſſe, quòd demõſtratio fit ex neceſſarijs, & facit nouam rationem: in 2. ibi (eſſet autem) exẽplo manifeſtat rationem, in qua medium non eſt neceſſarium: ſed pro textus intelligentia nota; quòd tunc aliquis dicitur ſciens, quando habet inſtrumentum, aptum, natum, per quod acquirit ſcientiam, quod inſtrumentum ad hoc, vt ſit aptum natũ facere ſcientiam, oportet, vt fiat ex præmiſſis neceſſarijs, non contingentibus, ſed per demonſtrationem aliquis dicitur ſciens, ergo demonſtratio fit ex neceſſarijs, non ex contingentibus, aliter non diceretur ſciens: quod quidem aſſerit, Ariſt. 1. poſt. 8. quandò dicit ſcientialem autem dico, ſecundũ quem: eo quòd ipſum habemus, ſcimus, quod etiã videre eſt 1. poſt. 15. nec non 2. poſt. 15. & nota etiam, quòd vt demonſtratio faciat ſcire, oportet vt concluſio, quæ concluditur in illa demonſtratione ſit neceſſaria: & medium per quod concluditur illa cõcluſio neceſſaria, ſit ẽt neceſſarium non contingens: qm̃ ſi concluſio eſſet neceſſaria, & mediũ contingens, non neceſſarium, tunc aliquis diceretur ſciẽs, nec illa diceretur demonſtratio; ſed potius diceretur ſyllogiſmus, vt ait Ariſt. 1. poſt. 9. qm̃ non faceret ſcire, dicimus ergo ꝙ tãm concluſio, q̃ mediũ, vtraq; debent eſſe neceſſaria, quo ſtante; fiat ratio, hoc modo: tria ingrediuntur demonſtrationem 1. poſt. 57. 76. medium, & maius extremum, & minus extremum, omnia quę ſunt neceſſaria, ex quibus fiunt duę pręmiſſę neceſſarię, ſed demõſtratio fit ex his duabus præmiſſis factis, ex terminis neceſſarijs: ergo demonſtratio fit ex præmiſſis neceſ-

Diuiſio textus.

ſarijs: vnde dicit Ariſt. (quòd autem ex neceſſarijs, oportet eſſe ſyllogiſmum manifeſtum ex his) æpilogando quæ dixit; ſcilicet quòd demonſtratio ſit ex neceſſarijs: quaſi dicat, nõ ſolum manifeſtum eſt ex dictis rationibus, ſed etiam ex rationibus dicendis; quòd (oportet) nota verbum ſignificans neceſſitatem; id eſt neceſſarium eſt neceſſitate ſimpliciter; ad hoc vt aliquis dicatur ſciens; per demõſtrationem, vt demonſtratio fiat ex neceſſarijs (ſyllogiſmum) adde tu demonſtratiuum (eſſe) id eſt fieri, ex (neceſſarijs) ſcilicet præmiſſis, dixit neceſſarijs in numero plurali: quoniam ad minus duæ præmiſſæ faciunt ſyllogiſmum 1. poſter. 26, & In in libro de motu animalium capite 4. & quoniam demonſtratio 1. priorum cap. 5. eſt ſyllogiſmus, ideo dixit in plurali (ſi enim qui non habet rationem eius, quod eſt propter quid, exiſtente demonſtratione, non eſt ſciens) id eſt ſi aliquis (exiſtente demonſtratione) id eſt habens demonſtrationem, in qua (non habet rationem) id eſt cauſam dicentem propter quid: vt ſe exponit in textu 51. 101. 103. 166. 182. & 95. id eſt neceſſariam, ſequetur hoc, ſcilicet quod non eſſet ſciens; vt ergo dicatur ſciens, oportet quòd habeat demonſtrationem, in qua; medium ſit cauſa dicens propter quid ipſius quæſiti, & hoc eſt exemplum interpoſitio terræ inter Solem, & Lunam, eſt priuatio luminis, æclypſis eſt interpoſitio terræ inter Solem, & Lunam: ergo æclypſis eſt priuatio luminis, in hac demonſtratione, medium eſt cauſa, quæ dicit propter quid ipſius quæſiti: quæ eſt cauſa efficiẽs neceſſaria, ſi enim aliquis interrogabit, propter quid æclypſis eſt priuatio luminis? ſtatim dices propter interpoſitionem terræ inter Solem, & Lunam: quo propter quid habito ceſſat quæſtio, & ſic dicitur ſciens, ſi verò habet demonſtrationem, & medium, non eſt ratio dicens propter quid, non eſt, nec dicitur

Dub. ſciens. ¶ Dices, ſi tunc aliquis dicitur ſciens, quando habet demonſtrationem, in qua medium eſt cauſa, dicens propter quid, ergo quãdo aliquis habet demonſtrationem, quia, In qua medium non eſt cauſa dicens, propter

Sol. quid non dicitur ſciens. ¶ Dicas, quòd non dicitur ſciens, ſcientia perfecta, & per cauſam: ſed dicitur ſciens ſcientia imperfecta ſine cauſa, vt ait Auer. 1. phyſicorum 1. vnde non dicitur, ſciens, vniuoce, ſed analogicè, ſumens nomen ab inſtrumento; ſicut enim demonſtratio, quia dicitur analogicè, & per poſterius demonſtratio, ſic ſciens per demonſtrationem,

Dub. quia, dicicitur analogicè ſciens. ¶ Dices, quid intelligit Ariſt. per ly (rationem?) hoc in expoſitione textus fuit declaratum: tamen pro vberiori doctrina eſt notandum, quòd ratio apud Ariſt. ſumitur multis modis, vno modo pro inductione, vt 1. phyſicorũ 43. alio modo pro ſyllogiſmo, vt 2. cæli 3. alio modo pro intellectu, vt 1. phyſicorum 49. alio modo pro doctrina demonſtratiua, vt 2. phy. 55. alio modo pro probatione, vt 8. phy. 22. alio modo pro oratione, vt in definitione ſyllogiſmi, alio modo pro definitione, 4. met 28. & 7. met. 42. & in ante prædicamentis, cap. de æquiuocis, & vniuocis, alio modo pro medio inferendi conclusionem 2. poſt. 97. & hoc modo ſumitur hic, quod medium eſt cauſa dicens propter quid. ¶ Dices, quæ eſt cauſa dicens propter quid? ¶ Dicas, quòd eſt cauſa efficiens. vt 2. poſt. 6. & 2. phy. 27. clarius 1. poſt. 166. ¶ Di- Replica.
ces, ergo cauſa efficiens, erit mediũ in demõſtratione: quod eſt contra Auer. 1. poſt. 11. 2. poſt. 95. vbi aſſerit quòd forma eſt medium in demonſtratione. ¶ Dicas, quòd licet cauſa Sol.
efficiens, dicat propter quid tamen, in hoc textu, per rationem intelligitur forma, vt ſe exponit Ariſt. 4. phyſicorum 11. & 8. met. 3. & 12. & 1. de gen. an. cap. 1. & in libro de ſomno, & vigilia cap. 3. nec non 1. phyſicorum 60. quæ forma dicit quid ſubiecti, & propter quid paſſionis, & ſic reſtat, ꝙ ratio, id eſt forma, quæ forma dicit propter quid, eſt mediũ in demonſtratione, ſed ſi latius, de hac re certus eſſe cupis: vide candide Lector, quæſitum noſtrum de medio demonſtrationis ſimpliciter: vbi hæc, & alia adſunt. ¶ Sed dices, da mi- Dub.
hi exemplum, de demonſtratione, in qua medium non dicit propter quid, nec eſt neceſſariũ. ¶ Reſpondet Ar. & dicit, ecce exemplum. Sol.

Eſſet autem vtique, vt. a de c. ex neceſſitate eſſet .b. vero medium, per quod demonſtratum eſt, non ex neceſſitate, non ſciunt propter quid non enim eſt hoc propter medium; hoc enim contingit, non neſſe concluſio autẽ neceſſaria.

POSTQVAM Ariſt. fecit rationem ducentem hominem ad inconueniens, per quã probauit, ꝙ demonſtratio ſimpliciter, ſit ex neceſſarijs, nunc exemplo manifeſtat rationem factam, in qua medium nõ eſt neceſſarium, & dicit (eſſet autem vtique) id eſt per modũ, exempli eſſet ſic (vt) id eſt verbi gratia, ſit hæc concluſio demonſtranda, ſcilicet .a, de. c. ex neceſſitate eſſet) id eſt .a. eſſet prædicatum (ex neceſſitate) id eſt neceſſarium de .c. id eſt de ſubiecto neceſſario: vt riſibile, quod eſt prædicatũ neceſſarium demonſtrandum, de ſubiecto neceſſario: vt de homine .b. verò medium per quod demonſtratum eſt non ex neceſſitate, id eſt .b. verò eſſet medium, per quod demonſtratum eſt .a. prædicatum neceſſarium de .c. ſubiecto neceſſario; (non ex neceſſitate) id eſt

non

non eſſet neceſſarium, (non ſciuit propter quid) quaſi dicat ille, qui ſciuit prædicatum neceſſarium, de ſubiecto neceſſario. vt a, de. C. (non ſciuit propter quid), ideſt non ſciuit per cauſam neceſſariam, & propriam dicentē propter quid illius prædicati neceſſarij, quod ineſt ſuo ſubiecto neceſſario, (non enim eſt hoc propter medium,) nunc aſſignat cauſam quare nō ſciuit propter quid, & dicit, (enim) pro quia, (hoc) ſcilicet prædicatum neceſſarium, vt a. riſibile (non eſt) ideſt non ineſt ſuo ſubiecto, neceſſario homini; (propter mediū) ideſt contingens, & non neceſſarium, (hoc enim contingit non eſſe concluſio autem neceſſaria,) Dices quare prædicatum neceſſarium, non ineſt ſubiecto neceſſario propter medium contingens? Reſpondet, & dicit, (hoc enim contingit non ineſſe, concluſio autem neceſſaria). Nota ly enim eſt ſignum reddēs cauſam pro quia, (hoc) ideſt medium contingens, contingit non ineſſe), ideſt poteſt eſſe, & non eſſe concluſio vero ſēper eſt: quia eſt neceſſaria, & non modo eſt, & modo non eſt; ſed eſt perpetua: quoniam neceſſarium 6. ethicorum cap. 4. eſt perpetuum, & ſic nō neceſſarium, non poteſt eſſe cauſa, nec poteſt dicere propter quid neceſſarij, exemplum pro Iunioribus omne deambulās eſt riſibile, omnis homo eſt deambulans, ergo omnis homo eſt riſibilis: hæc concluſio eſt neceſſaria; ſed medium eſt contingens, vnde qui ſcit hanc concluſionem neceſſariam per mediū contingens, vnde qui ſcit hanc cōcluſionem neceſſariam per medium contingens, & non dicit propter quid, & quod non eſt propria cauſa non ſciuit: vnde illa dicitur demonſtratio; quæ facit ſcire cōcluſionem neceſſariam, per medium neceſſarium; dicēs propter quid, aliter non dicitur demonſtratio, nec facit ſcire, vt ergo faciat ſcire, oportet, vt fiat ex neceſſarijs, ex quo patet, quòd ſi demonſtratio facit ſcire, ſine dubio fit ex neceſſarijs præmiſſis, habentibus medium neceſſarium: per quod concluditur prædicatum neceſſarium de ſubiecto neceſſario; quod medium neceſſarium, & proprium dicit propter quid prædicati neceſſarij, & ſi medium non eſt neceſſarium, concluſio ignoratur, & non ſcit.

Dub. ¶ Dices contra, quoniam pictor eſt, & dicit propter quid picturæ, & tamen pictor contingit, non eſſe, & pictura eſt.

Sol. ¶ Dicitur, quòd pictor, & quælibet cauſa efficiens, poteſt conſiderari bifariam: vno modo, vt fit. Alio modo vt eſt, vel vno modo in eſſe imperfecto. Alio modo in eſſe perfecto, & in facto eſſe; tunc dicitur, quòd pictor eſt cauſa, vt pictura fiat: non vt pictam ſuam ſi quærimus, propter quid pictura eſt, non dicimus, quoniam pictor eſt: ſed ſi dicimus propter quid pictura fit, dicimus quoniam pictor ipſam facit; tunc dicitur, quòd ſi pictor poteſt non eſſe, & pictura etiam poteſt non eſſe in fieri, & ſic pictor eſt cauſa, dicens propter, quid de pictura in fieri, non de pictura in eſſe perfecto.

Dub. ¶ Iterū Dices, ſiue fuerit medium neceſſarium, ſiue contingens, ſemper ſequitur concluſio neceſſaria; vt patet, ex definitione ſyllogiſmi, 1. priorum cap. 1. & 1. top. cap. 1. nec non in libro de motu animalium, cap. 4.

Sol. ¶ Dicitur, quòd aliud eſt dicere neceſſariò, & aliud eſt dicere neceſſaria; tunc dicitur quòd ex medio contingenti, ſequitur concluſio neceſſariò, non neceſſaria reſpectu ſyllogiſmi; ſed ſi ſequitur neceſſaria, hoc eſt per accidens, & ratione formæ ſyllogiſticæ; ſed inde monſtratione, ſequitur concluſio neceſſario, reſpectu ſyllogiſmi, & inquantum demonſtratio, eſt ſyllogiſmus, ſed ſequitur concluſio, neceſſaria, non ratione alterius, ſed per ſe. Inquantum demonſtratio eſt.

Dub. ¶ Dices, contingens poteſt eſſe cauſa neceſſarij?

Sol. ¶ Dicas per accidens, ſed non per ſe.

Præterea, ſi Aliquis non ſciuit nunc, habens rationem, & ſaluus ſalua re, non oblitus neque prius ſciuerat. Tex. 49

Postqvam Ariſt. non nullis rationibus probauit demonſtrationem fieri ex neceſſarijs, nunc alia ratione confirmat, demonſtrationem fieri ex neceſſarijs Ideo. ¶ Diuiditur iſte textus in quattuor partes in 1. facit rationem in 2. ibi (corrumpi autem poſſet) probat conſequentiam in 3. ibi (quare habebis) iterum infert conſequentiam in 4. ibi (ſi verò non eſt corruptum), repetit probationem conſequentiæ: ſed pro intelligentia eſt notandum, quòd vt Aliquis dicatur ſciens, quattuor conditiones requiruntur, quarum Prima eſt; quòd ille homo ſit viuus, non corruptus, ſeu mortuus, & ſi eſt viuus bene diſpoſitus, & nō male affectus. Secunda conditio eſt, vt non ſit oblitus. Tertia, quòd medium per quod ſcitur concluſio, debet eſſe ſaluum, ideſt nō corruptum, ſed neceſſarium. Quarta vt concluſio quæ ſcitur per medium ſaluum, etiam ſit ſalua, & neceſſaria: ſed ſi Aliqua iſtarum conditionum defecerit, ille numquā dicitur ſciens, ex quo ſequitur, quòd cum demonſtratio fiat ex medio neceſſario, & concluſione neceſſaria, ſine dubio fit ex neceſſarijs ſiat ergo hæc ratio, illæ conditiones requiruntur ad demōſtrationem, cum quibus facit operationem ſuam, ſcilicet ſcire: ſed cum his quattuor ſupradictis, quarum duæ ſunt ex parte addiſcentis, & duæ ex parte Inſtrumenti, demonſtratio facit

Diuiſio textus.

tio facit ſcire, & homo dicitur ſciens: ergo iſtæ, & tot conditiones requiruntur ad demõſtrationem. ſignum eſt euidentiſſimũ, quòd demonſtratio fit ex neceſſarijs, quoniam tunc nõ faceret ſcire, quoniam careret fine, & opere ſuo. his ſic præhabitis conſtrue textũ hoc modo, videlicet (Præterea) ideſt præter rationes factas probantes. demonſtrationem ſimpliciter fieri ex neceſſarijs, fiat alia ratio, quæ ſit hæc, (ſi Aliquis non ſciuit, nunc habens rationem, & ſaluus ſalua re, non oblitus, neq; prius ſciuerat.) ideſt ſi Aliquis facit demonſtrationem, & habet omnes iſtas quatuor cõditiones, ſcilicet habet (rationem), ideſt medium, quod eſt cauſa dicens propter quid: & ipſe eſt (ſaluus) viuus, & non mortuus, (ſaluare) ideſt conclusione exiſtente neceſſaria: & non eſt oblitus demonſtrationis factæ, & ſi nunc), ideſt actu habens iſtas conditiones, non ſciuit, (neque prius ſciuerat;) ideſt ſequitur hæc conſequentia. ſcilicet, quòd quando prius non habebat omnes iſtas conditiones; neq; ſciuerat; ſed quaſi dicat Ariſt. nunc habens iſtas conditiones, ſcit, & dicitur ſciens: ergo quando prius non habebat medium neceſſarium, ſed contingens, non ſciebat: ergo pro firmo ſequitur, quòd vt aliquis dicatur ſciens, per demonſtrationem, vt demonſtratio fiat ex neceſſarijs

Corrumpi autem poſſet medium, ſi non eſt neceſſarium.

Postqvam Ariſt. fecit rationem, ponendo antecedens cum ſuo conſequente: nũc probat conſequens; ſed pro intelligentia eſt Notandum, quòd dixit Ariſtoteles, quando aliquis vult dici ſciens, debet habere mediũ, quod ſit ſaluum, nõ corruptum. hinc Aliquis poſſet dicere, o, Ariſt. ego facto demonſtrationem, in qua ſumo medium, quod non eſt neceſſarium, ſed contingens, & hoc medium actu non eſt corruptum, non ne demõſtratio facta, cum illo medio facit ſcire? Reſpondet Ariſt. & dicit, (corrumpi autem poſſet medium, ſi non eſt neceſſarium,) ideſt (autem) pro ſed ſi medium quod ſumitur in demonſtratione, non eſt neceſſarium, ſed contingẽs, & in actu non eſt corruptum: tamen corrumpi poteſt, vnde demonſtratio, non ſolum non debet fieri ex illis, quę ſunt actu corrupta: ſed etiam nec ex illis, quæ poſſunt corrumpi, ad hoc vt faciat ſcire; quoniam demonſtratio eſt æternorum, & eorum quæ ſemper ſunt, vt 6. ethicorum cap. 4. aſſerit Ariſt. & 1. poſt. 62. & 63. nec non 7. metaphyſic. 52. & 35. clarius 12. met. t.

Quare habebit rationem, ſaluus ſalua re, non autem ſciuit, neq; igitur prius ſciuerat.

Cvm probauit conſequentiam rationis factæ, nunc iterum infert illam conſequentiã quod denotat illa particula, (quare) ſed Nota, Aliquis enim poſſet dicere, o, Ariſt. ſi quis faceret demonſtrationem, & acciperet mediũ, quod non eſt corruptum, & facta demonſtratione, illud medium corrumperetur, ille diceretur ſciens? Reſpondet Ariſt. & dicit Quare, qui habebit rationem, ideſt mediũ quod non eſt corruptum, adde tu ante demonſtrationem, & ipſe eſt ſaluus. (ſaluare) ideſt concluſione exiſtente neceſſaria: & adde tu, ipſe non eſt oblitus (non ſciuit), ideſt non dicitur ſciens, poſt factam demonſtrationem, (neque prius ſciuerat), ideſt antequam illud mediũ corrumperetur, nec dicebatur ſciens quonia habebat potentiam ad corruptionem.

Si verò non eſt corruptum, contingit corrumpi, quod accidit eſſet, vtiq; contingens, & poſſibile; ſed eſt impoſſibile, ita ſe habentem ſcire.

Postqvam Ariſt. intulit conſequentiam, nunc repetit probationem conſequentiæ, vt bene inquit Auer. dicit ergo Ariſt. (ſi verò) adde tu medium, non eſt corruptum in actu, (contingit corrumpi.) ideſt poteſt corrũpi, & neceſſario corrumpetur, & ſi Aliquis negaret dicens, nego quòd ſi non eſt corruptũ, contingit, & poteſt corrumpi, probat Ariſt. & dicit (quod accidit eſſet, vtiq; contingens, & poſsibile,) ideſt illud, quod accidit eſt contingens, & poſsibile: & id quod eſt poſſibile, poteſt eſſe, & non eſſe: ſed medium accidit, ergo medium poteſt eſſe, & non eſſe. ¶ Sed Dices, o, Ariſt. per hoc medium, quod poteſt corrumpi, quod eſt contingens, & non neceſſarium: homo poteſt dici ſciens? ¶ Reſpondet, & dicit, (ſed eſt impoſſibile, ita ſe habentem ſcire) ideſt impoſſibile eſt illum, qui ita ſe habet ſcilicet, qui ſumit medium in demonſtratione, vel corruptum, vel quod poteſt corrumpi (ſcire), ideſt dici ſciens, per demonſtrationem: ſed potius dicitur ſyllogizans, quàm demonſtrator. Ex quibus omnibus, Nota quòd quatuor conditiones requiruntur, vt aliquis dicatur ſciens duæ ex parte inſtrumẽti, quod habeat medium neceſſarium, & conclusionẽ neceſſariam, & duę ex parte ſcientis; ſcilicet quòd debet eſſe ſaluus, non mortuus, ſed viuus, & non ſolum viuus; ſed bene diſpoſitus, ſine infirmitate organi neceſſariò requiſiti ad ſcientiam quod eſt auditus, & viſus, & nõ debet eſſe oblitus: ſed debet eſſe memor, & debet habere bonam memoriam, vt apprehendat,

Dub.

Sol.

hendat, & retineat id, quod apprehendit: quoniam dicit Ariſt. & Auer. in libro de memoria, & reminiſcentia: cap. vltimo, quòd qui habent cerebrum huius diſpoſitionis, ſcilicet, quòd in ipſo debet dominari ſiccitas, magis quàm humiditas, ſiccitas enim eſt innata recipere difficile, & cùm recipit formam, tūc eſt innata retinere, eam longo tempore, è conuerſo de humido, & ideò qui habent cerebrū talis complexionis, ſunt bonæ rememorationis, qui autem habent ſuum dominatum in humiditate, non rememorantur, quia formæ, nō figurātur in humido, ſed recipiunt citò, quia humor facile recipit formam, & ideò multæ ſiccitatis cerebrum eſt paruæ receptionis, & multæ rememorationis, & multæ humiditatis eſt velocis conſeruationis, & multæ obliuionis, & difficilis rememorationis, & qui habent mediam, complexionem habent bonam conſeruationem, & bonam memoriæ: & ideò bonitas memoriæ attribuitur iuuenibus; & obliuio accidit pueris, & ſenibus, pueris; propter humiditatem naturalem & ſenibus propter humiditatem accidentalem, & quidam ſenes ſunt bonæ memoriæ, quando iſta complexio accidentalis, non fuerit dominans in eis complexio enim naturalis ſenis eſt ſiccitas: & ideo ſenex reperitur rememorans, & non conſeruans, pueri autem è conuerſo, iuuenes autem habent vtrumq;, concluditur ergo: quòd inter principales conditiones, quas ſciens debet habere; hæc eſt vna, ſcilicet quòd habeat bonam memoriam.

Tex. 50 *Quando quidem igitur concluſio ex neceſſitate ſit; nihil prohibet medium non neceſſarium eſſe, propter quod monſtratum eſt, eſt enim neceſſarium ex non neceſſarijs syllogiczatum eſſe, quemadmodum verum non ex veris.*

Poſtqvam Ariſt. probauit, quòd demonſtratio ſit ex neceſſarijs, & debet habere medium neceſſarium, & non corruptum, nec poſſibile corrumpi, ſed æternū per quod concluditur concluſio neceſſaria, nunc declarat, quòd non ſic ſe habet in syllogiſmo: quoniā in syllogiſmo ex propoſitionibus non neceſſarijs, poteſt syllogizari cōcluſio, neceſſaria vnde valet dicere, præmiſſæ ſunt neceſſariæ, ergo concluſio eſt neceſſaria: ſed non valet è contra ſcilicet concluſio eſt neceſſaria, ergo præmiſſæ ſunt neceſſariæ, quoniam concluſio neceſſaria poteſt syllogiczari ex præmiſſis non neceſſarijs; ſed contingentibus: vt optime aſſerit Auer. quod patet per hanc rationem, ſicut ſe habet verum, ad non verum ſic ſe habet neceſſarium, ad non neceſſarium: ſed poſſibile eſt syllogiczare, concluſionem veram ex præmiſſis non veris; ergo ſic poſſibile eſt syllogiczare, concluſionem neceſſariam ex præmiſſis: non neceſſarijs: verbi gratia: lapis eſt animal, homo eſt lapis, ergo homo eſt animal; ecce modo quòd hęc concluſio eſt vera, ſcilicet homo eſt animal, & tamē dependet ex præmiſſis falſis non veris: ſic etiam concluſio neceſſaria syllogiczatur ex præmiſſis non neceſſarijs: ſed contingentibus verbi gratia omne currēs eſt animal, omnis homo eſt currens: ergo omnis homo eſt animal.

¶Diuiditur iſte textus in quatuor partes, in prima declarat quòd ex præmiſſis, non neceſſarijs ſequitur concluſio neceſſaria. In 2. ibi (quando autem) declarat, quòd quando medium eſt neceſſarium, ſemper concluſio eſt neceſſaria, in 3. ibi (ſit autem. a. de. b.) dat exēplum, quando medium eſt neceſſarium, concluſio etiam eſt neceſſaria. in 4. ibi (quando autem non neceſſaria ſit concluſio), exemplo declarat: quòd ſi concluſio non eſt neceſſaria nec medium oportet eſſe neceſſarium, quantum igitur ad primum, dicit Ariſt. (quando quidem igitur concluſio ex neceſſitate ſit, nihil prohibet medium non neceſſarium, eſſe propter quod monſtratum eſt), quaſi dicat quando aliquis syllogiczat: & in illo syllogiſmo concluſio, eſt ex neceſſitate idest neceſſaria, (nihil prohibet), ideſt non inconuenit nullum eſt inconueniens, nec ab arte prohibetur; quòd medium: per quod illa concluſio eſt (monſtrata) ideſt syllogizata, nō eſſe neceſſarium: quoniam non eſt inconueniens; quòd in syllogiſmo præmiſſæ ſint non neceſſariæ; ideſt contingentes, & concluſio quæ concluditur ex illis præmiſſis, ſit neceſſaria: ſed hoc eſt impoſſibile in demonſtratione: quoniam in demonſtratione, ſi concluſio eſt neceſſaria: præmiſſæ etiam debent eſſe neceſſariæ, quod confirmat Ariſt. 1. poſt. 181. vbi aſſerit, quòd ſi propoſitiones ſunt neceſſariæ, & concluſio neceſſaria: ſi verò propoſitiones ſunt vt plurimum, & concluſio talis, hoc eſt vt plurimum: quoniam concluſio eſt effectus præmiſſarum, qui effectus ſequitur naturam cauſæ: vnde ſi effectus eſt neceſſarius, cauſa etiam eſt neceſſaria, iuxta illud Ariſt. 7. met. 28: à ſimili non producitur; niſi ſimile; homo enim generat hominem; leo leonem 2. phyſicorum 13. 26. 12. met. c 8. nec non 1. de partibus animalium cap. 1: ſed dices, o, Ariſt. quomodo ex præmiſſis non neceſſarijs, poteſt ſequi concluſio neceſſaria? Reſpondet, & dicit (quemadmodum verum, ex non veris), ideſt verbi gratia, ſicut (verum) ideſt concluſio, vera syllogiczatur, (ex non veris), ideſt ex præmiſſis falſis, (ſic) ideſt ſimiliter concluſio neceſſaria syllogiczatur: ſed non demonſtratur ex præmiſſis non neceſſarijs, valet

enim

Diuiſio textus.

enim hęc ſimilitudo; ſicut poteſt ſyllogizari vera concluſio ex præmiſſis falſis, ſic poteſt ſyllogizari concluſio neceſſaria ex præmiſſis non neceſſarijs, veluti etiam docet Ariſt. 2. priorum cap. 2. 3. & 4. tamen hoc eſt per accidens, & non per ſe.

Quando autem medium ex neceſſitate, & concluſio ex neceſſitate: quemadmodum & ex veris verum ſemper.

POSTQVAM declarauit reſpectum concluſionis ad medium: ſcilicet quòd concluſio non neceſſaria, poteſt ſequi ex medio non neceſſario; nunc declarat propoſitionem, ſeu reſpectum medij ad concluſionem: ſcilicet, quòd quando medium eſt neceſſarium, ſemper concluſio eſt neceſſaria, & dicit (quando autem medium ex neceſſitate), ideſt quando medium eſt neceſſarium, & concluſio, ſcilicet quæ ſequitur ex tali medio neceſſario, (eſt ex neceſſitate) ideſt eſt neceſſaria; dat exemplū, quemadmodum ex veris præmiſſis, ſemper ſequitur verum: hoc eſt concluſio vera, ex quo ſicut ſe habent præmiſſæ veræ ad concluſionem veram ſic ſe habent præmiſſæ neceſſariæ, ad concluſionem neceſſariam; ſed præmiſſæ veræ ſemper inferunt concluſionem veram, ſic præmiſſæ neceſſariæ, ſemper inferunt concluſionem neceſſariā. ¶ Dices, Ariſt. ſibi contradicit: nam dixit ſupra, quòd ex præmiſſis non veris, ſequitur concluſio vera: hic verò aſſerit, quòd ex veris ſemper ſequitur verum, miror profectò quomodo tantus vir, in tam breui ſpatio ſibi aduerſari videtur. ¶ Dicitur quòd ex non veris ſequitur verum, hoc valet in ſyllogiſmo; ſed in demonſtratione ſemper verum ex veris ſequitur.

Dub.

Sol.

Sit enim .a. de .b. ex neceſſitate, & hoc de .c. neceſſarium igitur & .a ipſi .c. ineſſe.

POSTQVAM Ariſt. declarauit, quòd quando medium eſt neceſſarium, concluſio etiam eſt neceſſaria: nunc exemplificat, ſicut mos ſuus eſt in terminis communibus, & ſumit .b. pro medio &. a. pro maiori extremo, & c. pro minori extremo, & primò ponit maiorem: ſecundò minorem, tertiò infert concluſionem: ſic dicens, (ſit enim .a. de .b. ex neceſſitate), quaſi dicat ſumatur hæc pro maiori, ſcilicet omne .b. eſt .a. (& hoc de .c.) & hæc pro minori ſcilicet, (hoc) ideſt .b. prædicetur de .c. dicendo .c. eſt .b. (neceſſarium igitur & a. ipſi .c. ineſſe) igitur .a. neceſſario ineſt ipſi .c. ideſt .c. eſt .a. ¶ Dices, non intelligo iſtos terminos, declara facilius? ¶ Nota pro faciliori intelligentia: loco .b. ſumatur rationale, & loco .a. riſibile, & loco .c. homo & dicas ſic, omne .b. rationale eſt .a. riſibile omne .c. homo eſt .b. rationale ergo omne .c. homo eſt .a. riſibilis ecce modo, quòd ex medio neceſſario, ſequitur concluſio neceſſaria.

Petitio.

Quando autem non neceſſaria ſit concluſio, neque medium neceſſarium poteſt eſſe. ſit enim .a. ipſi .c. non ex neceſſitate & hoc ipſi .c. ex neceſſitate & .a. igitur ipſi .c. ex neceſſitate inerit: ſed non ſuppoſitum fuerat.

CVM Ariſt. exemplo manifeſtauit, quòd quando medium eſt neceſſarium, oportet etiam quòd concluſio ſit neceſſaria: nunc oſtendit, quòd quando concluſio non eſt neceſſaria, nec medium neceſſarium poteſt eſſe, & dicit ſic (quando autem non neceſſaria ſit concluſio, neq; medium neceſſarium poteſt eſſe,) quaſi dicat, quòd concluſio non poteſt eſſe contingens, & præmiſſæ neceſſariæ, quod probat per regulā de omni, & dicit, (ſit enim .a. ipſi .c. non ex neceſſitate, ineſſe), ideſt ſit hæc concluſio non neceſſaria, omne .c. eſt .a. (ipſi autem .b. ex neceſſitate) ideſt ipſi .b. ex neceſſitate inſit .a. dicendo omne .b. eſt .a. & hæc eſt maior propoſitio neceſſaria) & hoc ipſi .c. (ideſt) hoc (ſcilicet .b. inſit ipſi .c. dicendo, omne .c. eſt .b. & hæc eſt propoſitio minor, & a igitur ipſi .c. ex neceſſitate inerit,) ideſt ſequitur concluſio talis, ſcilicet omne .c. eſt .a. (ſed non ſuppoſitum fuerat), ergo per reductionem ad impoſſibile manifeſtum eſt, non eſſe concluſionem, non neceſſariam per propoſitiones neceſſarias. ¶ Dices hæc omnia fuerunt declarata in 2. priorum cap. 2. & 3. quare Ariſt. eadem nunc repetit? ¶ Dicas, cū Auer. quòd hæc in libro priorum fuerūt explicata, hic vero ſolum de eis mentionem fecit.

Dub.

Sol.

Tex. 58

Quoniam igitur quod ſcitur demonſtratiue, oportet ex neceſſitate ineſſe, manifeſtum quòd per medium neceſſarium oportet habere demonſtrationem.

POSTQVAM Ariſt. non nullis rationibus notificauit, demonſtrationem ſimpliciter fieri ex præmiſſis neceſſarijs: nunc ex dictis infert concluſionem, nec non declarat inconuenientia; quæ ſequerentur ſi demonſtratio non haberet mediū neceſſariū. ¶ Diuiditur iſte textus in duas partes, in prima ex dictis infert concluſionem; in ſecunda ibi (aut non ſciet,) declarat, quæ ſunt illa inconuenientia, quæ ſequerentur ſi medium nō eſſet neceſſarium: quantum ad primū dicit Ariſt. (quoniam igitur quod ſcitur demonſtratiuè, oportet ex neceſſitate ineſſe: manifeſtū quòd

Diuiſio textus.

per

per medium neceſſarium oportet habere demonſtrationem), quaſi dicat Ariſtoteles manifeſtum eſt adde ex dictis, quòd oportet demonſtrationem habere medium neceſſarium: (quoniam) aſſignauit cauſam,) quod ſcitur) ideſt quoniam prædicatū quod ſcitur, adde tu de ſubiecto, (demonſtratiuè,) ideſt per demonſtrationē, (oportet ineſſe), ſcilicet ſubiecto, (ex neceſſitate) ideſt oportet, ꝙ ſit neceſſariū ſubiecto: de quo concluditur in cōcluſionē: verum Nota ꝙ mediū, vt diximus debet eſſe cauſa neceſſaria; ſed non cauſa materialis, non finalis, non efficiens; ſed formalis: nec debet eſſe forma cōmunis, quia hæc eſt genus, 2. phyſicorum 28. quod genus, 1. poſt. 41. nō ingreditur demonſtrationē: ſed ſi cauſa finalis, vel efficiens erit mediū: non niſi vt tenet locū formę, veluti docuit Auer. 1. poſt. 35. quę forma primò, & per ſe eſt mediū in demōſtratione ſimpliciter.

Dub. ¶ Dices, quare Ariſt. à textu 44. vſq; ad 50. ſemper dixit, ꝙ præmiſſæ debent eſſe neceſſariæ, & nunc nō nominat præmiſſas: ſed nominat medium dicens, quòd

Sol. medium debet eſſe neceſſarium. ¶ Dicas, verùm Nota, quòd nil aliud eſt dicere præmiſſas eſſe neceſſarias: niſi continere mediū, quod eſt neceſſarium: ſicut nil aliud eſt dicere præmiſſas eſſe cauſam; niſi continere mediū, quod eſt cauſa: vt retulit Auer. 1. poſt. 11. ex quo quando Ariſt. aſſerit, quòd oportet præmiſſas eſſe neceſſarias; intelligitur ſic: videlicet quòd oportet præmiſſas continere mediū quod eſt cauſa neceſſaria; omnes enim conditiones quæ requiruntur ad præmiſſas requiruntur, requiruntur ad medium, veluti dixit Ariſt. 1. poſt. 9. quādo dixit; ſi ſcire eſt vti poſuimus, neceſſe eſt ſcientiam demonſtratiuam eſſe ex veris, primis, immediatis, prioribus, & notioribus: & cauſa concluſionis, quaſi dicat, quòd oportet, quòd ſcientia demonſtratiua habeatur ex præmiſſis, veris; ideſt habentibus medium, quod eſt cauſa vera, prima, immediata, prior, & notior, ſecun-

Dub. dum nos: & ſecundū naturam. ¶ Dices, ſi medium in demonſtratione, non eſſet neceſſariū: quid mali eſſet, & quod inconueniens ſeque-

Sol. retur? Reſpondet Ariſt. & dicit.

Aut non ſciet, neq; propter quid: neque quod neceſſe eſt illud eſſe, ſed vel exiſtimabit. non ſciens, ſi ſuſpicetur: tamquàm neceſſarium, quod non neceſſarium, aut neq; exiſtimabit ſimiliter, & ſi quid ſciat per media: & ſi propter quid, & per immediata.

POSTQVAM Ariſtoteles ex dictis intulit concluſionem, quòd medium debet eſſe neceſſarium, & aſſignauit cauſam: quoniam concluſio, quæ eſt effectus, & operatio eſt neceſſaria, iuxta illud Auer. primo cęli 8. operatio arguit cauſam, ſicut motus arguit naturam, nunc declarat inconuenientia, quæ ſequerentur ſi medium non eſſet neceſſarium,

¶ Dices quod inconueniens ſequeretur? ¶ Reſpondet, Ariſtoteles verùm pro intelligentis eſt ſciendum, quòd demonſtratio ſimpliciter, de qua eſt ſermo vſque ad textum 95. abſoluit duo quæſita, ſcilicet eſſe, & cauſam vt teſtatur Auer. 1. poſt. ſeptimo. & in octauo quæſito poſt. ¶ Dices, quid ſibi vult hoc quæſitum ſcilicet eſſe? ¶ Dicas, nil aliud niſi quod eſt, & cauſam ideſt propter quid eſt vnde ſi medium in demonſtratione, non eſſet neceſſarium: tunc ſequeretur hoc primum inconueniens, quòd qui demonſtrabit per medium, non neceſſarium, (non ſciet neque propter quid) ideſt non ſciet ſcientia per eius cauſam, (neque quòd neceſſe eſt illud eſſe), ideſt neque ſciet ſcientia de eius eſſe: ſi quæſitum eſſet ſolum ipſum eſſe; neque ſcientia amborum, ſi quæſitum eſſet amborum, & vt bene inquit Auer. qui ſciuerit rem per medium, non neceſſarium, non peruenit ei nulla ſpecies demonſtrationis, ſcilicet neque demonſtratio propter quid; neque demonſtratio quia; hoc eſt neque demonſtratio eſſendi, neque demonſtratio cauſæ, neque demonſtratio ſimpliciter: quæ continet ambas res ſimul, & ſic non ſciet per demonſtrationem ſimpliciter; neque per demonſtrationem propter quid; neque per demonſtrationem; quia, quoniam in omni demonſtratione requiritur, quòd medium ſit neceſſarium: ſed ſciet per viam accidentis: & ſophiſtico modo. Hinc nota, quòd Ariſtoteles in primo poſteriorum conſiderat de medio demonſtrationis, non in ſecundo: quoniam in primo docet prædicata, & conditiones, quæ competunt medio: ex quo fiat ratio demonſtratiua, contra græcos & alios græcos inſectantes, vbi conſiderantur conditiones, attributa alicuius, ibi conſiderantur illud: quoniam conditiones ſunt inſeparabilia, & eſſentialia prædicata: ſed in primo poſteriorum conſiderantur conditiones, & attributa de medio demonſtrationis, & primò quòd medium eſt cauſa, vt primo poſteriorum ſeptimo, & vndecimo ſecundò quòd debet eſſe æternū, non corruptibile, vt primo poſteriorum 49. Tertiò quòd debet eſſe verum, & non ſolum verum, ſed verum proprium, eſſentiale vt primo poſteriorum 47. & quòd debet, eſſe cauſa maioris. primo poſt. nono. & 7. & ꝙ debet eſſe neceſſariū, vt patet in hoc textu, ergo Ariſt. in 1. poſt. & non in secūdo cōſiderat de medio; hinc quidē Græci omnes equo

Dub. Sol. Petitio. Reſpon.

Y ſctant

Dub. ſectant animo, dicẽtes de medio, in 2. poſt. verba fieri hoc quidẽ ſubſtineri non poteſt. ¶ Dices, Ariſt. in 2. poſt. pluries nominat mediũ, vt patet in textu. 6. 7. 63. 66. 97. ergo de medio tractat in 2. poſt.

Sol. ¶ Dicas, ꝙ aliud eſt nominare aliquid, & aliud eſt conſiderare, & tractare de illo ſi nominat medium, non per hoc ſequitur ꝙ conſiderat, de illo q̃m cõſiderare de aliqua re nil aliud eſt niſi docere ꝓprietates, cõditiones, & accidẽtia ꝓpria illius rei quod quidẽ de medio non fit in 2. poſt. (ſed vel exiſtimabit nõ ſciens), quaſi dicat Ariſt. ille qui ſcit per mediũ non neceſſariũ eſt inter duo, aut vt exiſtimet ſe ſcire & nõ eſt ſciens: ideſt non ſcit, & hoc euenit: (ſi ſuſpicetur, tamq̃ neceſſarium, quod nõ neceſſariũ) ideſt ſi credet, ꝙ mediũ non neceſſariũ ſit neceſſarium, (aut neq; exiſtimabit ſimiliter,) quaſi dicat Ariſt. (aut ſi nõ exiſtimabit,) ideſt credet medium eſſe neceſſariũ, (ſimiliter) ideſt non ſciet (Et ſi quid ſciat, per media, & ſi propter quid, & per, immediata) ideſt nõ ſciet per media, hoc eſt p. demonſtrationẽ, quia quę procedit per propoſitiones mediatas. nec propter quid, ideſt per demonſtrationẽ propter quid, quæ procedit per immediata: ideſt p propoſitiones immediatas, vnde ſequitur, ꝙ omnis demõſtratio, qui vult cõſtruere quãlibet ſpeciẽ demonſtrationis, vt dicatur ſciẽs; debet habere medium neceſſariũ: & debet etiam ſcire, ꝙ illud mediũ, eſt neceſſariũ, & ſi forte illud mediũ, quod ſumit, nõ eſt neceſſariũ, & credit ꝙ eſt neceſſariũ, & ſi re vera illud mediũ eſt neceſſariũ, & ille non ſcit, ꝙ eſt neceſſariũ, nullo modo dicitur ſciens, nec per demonſtrationem ſimpliciter, nec per demonſtrationẽ propter quid; nec p demonſtratione quia; quoniam deficiẽte medio, neceſſario deficit, propoſitio neceſſaria, qua deficiente, deficit demonſtratio: & deficiente demonſtratione, deficit ſciẽtia: qua deficiente aliquis non poteſt dici ſciens, q̃m à ſciẽtia dicitur ſciens, vt in capite de relatiuis: inquit Ariſt. relinquatur ergo tamq̃ præceptũ omnino obſeruandum, apud omnes poſterioriſtas, qui ſciẽtes eſſe deſiderant, ꝙ conſtruãt demonſtrationẽ ex medio neceſſario; & quòd certè ſciant, ꝙ illud mediũ eſt neceſſariũ, & non ſint dubij ſub verbo credo, & non credo; ſed certè debent credere, ꝙ mediũ debet eſſe neceſſariũ; & debent ſcire, etiam ꝙ mediũ eſt neceſſariũ; aliter nullo modo ſciẽtifici appellari poſſunt.

Dub. ¶ Dices ſi omnis ſpecies demonſtrationis fit ex neceſſarijs, & neceſſaria ſunt immediata, 1. poſt. 36. quomodo dicit Ariſt. ꝙ demonſtratio quia: procedit per mediata?

Sol. ¶ Dicas, ꝙ demonſtratio quia, procedit per mediata, mediatione cauſæ; ſed procedit per immediata immediatione ſubiecti.

Accidentium vero non perſe, quomodo determinata ſunt perſe, nõ eſt ſcientia demonſtratiua. Tex. 52

POSTQVAM Ariſtoteles oſtendit, ꝙ demonſtratio debet fieri ex neceſſarijs propoſitionibus continentibus medium neceſſariũ: quoniam concluſio quæ ſcitur per illud medium, eſt neceſſaria: nunc infert corrolarium dicens, quòd demonſtratio, non fit de accidẽtibus: quæ non ſunt per ſe: quoniam talia accidentia, quæ non ſunt per ſe, nõ ſunt neceſſaria: ſed fit de accidentibus: quæ ſunt per ſe: quoniam ſunt neceſſaria, ex quo ſequitur, ꝙ accidentium neceſſariorum eſt demõſtratio, & ſic omni ex parte demonſtratio fit ex neceſſarijs: tum ex parte medij & præmiſſarum, tum etiam ex parte concluſionis: vnde ſequitur, quòd tam præmiſſæ, quàm quęſita debent eſſe neceſſaria: cauſa intentionis eſt, quoniam multa ſunt accidentia neceſſaria inſeparabilia à ſubiecto: vt nigredo in coruo, & albedo in niue, quæ ſunt neceſſaria, vt dicit Auer. in Epit. log. cap. de demonſtratione: tamen non ſunt per ſe, ad excludendum hæc à demonſtratione: quoniam non ſunt quæſita demonſtrabilia. Ideo dicit, quòd accidentium, quæ non ſunt per ſe, licet ſint neceſſaria, non ſciuntur per demonſtrationem.

Diuiſio textus. ¶ Diuiditur iſte textus in tres partes, In prima facit id quod dictum eſt, in 2. ibi (non enim ex neceſſitate), aſſignat cauſam: quare accidẽtiũ non per ſe, non eſt demonſtratio, in 3. ibi (accidens namq; contingit non ineſſe) probat, quare accidentia communia non ſunt neceſſaria; quantum igitur ad primum; verũ pro intelligẽtia eſt ſciendũ, ꝙ dicit Auer. 6 met. & clarius Ariſt. 12. met. 1, & 2. poſt. 12. & 94. verum etiam 1. poſt. 56. & in Epit. log. cap. de demonſtratione ac in 3. quæſito poſt. quòd demonſtratio non eſt ſubſtantiæ: ſed eſt de accidentibus, & declarat accidentia, definitio verò eſt ſubſtantia, & declarat ſubſtantiam, vt teſtis eſt Ariſtoteles. 2. poſt. à nono vſque ad 21. ſed quoniam accidẽtia ſunt duobus modis; quædam ſunt propria eſſentialia; vt riſibile in homine, & innibile in equo: quædam verò ſunt accidentia communia, & per accidens, vt nigredo, in coruo, & albedo in niue; ne aliquis crederet, quòd demonſtratio declarat tam accidentia per ſe, propria, q̃ accidẽtia cõmunia, & per accidẽs. Ideo determinet in hoc textu quorũ accidentiũ eſt demonſtratio, & quorum accidentium non eſt demonſtratio; & dicit ſic accidentiũ verò non per ſe, quomodo determinata ſunt perſe; nõ eſt ſcientia demõſtratiua), ideſt (ſcientia demonſtratiua), hoc eſt demõſtratio non eſt accidentium non per ſe,) ideſt non

eſt ac-

eſt accidentium, quæ ſunt per accidens, id enim quod non eſt per ſe, eſt per accidens. 1. poſt. 32. quaſi dicat demonſtratio non declarat accidentia per accidens; ſed quaſi dicat demonſtratio declarat accidentia, quæ ſunt perſe, ideſt quæ inſunt perſe, in ſecundo modo dicendi perſe, ſuis ſubiectis, vel generibus ſubiectorũ: & ipſa ſubiecta vel ſubiectorum genera ſumuntur in definitionibus ipſorum, (quomodo determinata ſũt perſe,) ideſt in 1. poſt. 31. Dub. ¶ Dices, quare ſolum de his quę ſunt perſe, & nõ de his quæ ſunt per accidẽs, eſt demõſtratio? Sol. ¶ Reſpõdet, Auer. 1. poſt. 44. & 6. met. 6. nec non 5. phyſicorum 1. vbi ait quoniam ſcientia non perſcrutatur ea, quæ ſunt per accidens: quoniam ea, quæ ſunt per accidens, ſunt in minori parte, & quæ ſunt in minori parte, exiſtimantur non eſſe, 2. phyſicorum 53. ſed ſcientia eſt eorum: quæ ſunt ſemper, vel vt plurimum, 1. poſt. 64. & 1. poſt. 181. ex quo oritur talis ratio, id quod componitur ex vno contrario faciente ſcientiam, nõ componitur ex alio contrario faciente ignorantiam; ſed demonſtratio cõponitur ex his, quæ ſunt per ſe, quæ ſunt contraria his; quæ ſunt per accidens, vt patet in 3. quæſito poſt. ergo demonſtratio non componitur, ex his quæ ſunt per accidens.

Non enim eſt ex neceſſitate monſtrare concluſionem.

Nunc Ariſt. aſſignat cauſam; quare accidentium, quæ non ſunt perſe, non eſt demonſtratio, & dicit, non enim eſt ex neceſſitate monſtrare concluſionem, Aliquis poſſet dicere, o, Ariſt. quare accidentium, quæ non ſunt perſe, non eſt demonſtratio? Reſpondet & dicit (enim) ſignum redditum cauſæ, pro quia (non eſt ex neceſſitate monſtrare concluſionem,) ideſt quoniam concluſio, quæ fit de talibus accidentibus, quę non ſunt perſe, (nõ eſt ex neceſſitate), ideſt nõ eſt neceſſaria: & ſi concluſio non eſt neceſſaria; neque propoſitiones erunt neceſſariæ; & per conſequens proceſſus de talibus propoſitionibus factus, non erit demonſtratiuus.

Accidens, nãq; contingit, non ineſſe, de tali enim dico accidente.

Nunc Ariſt. probat, quare accidentia quę non ſunt perſe, non ſunt neceſſaria, & per cõſequens cõcluſio de talibus accidentibus, non eſt neceſſaria, & dicit (accidens namq; contingit non ineſſe,) quaſi dicat, ideo concluſio quę fit de accidente, quod non eſt perſe, non eſt neceſſaria, (namque) ſignum redditum cauſæ, pro quoniam accidens ſupple commune, & non per ſe, (cõtingit non ineſſe), ideſt poteſt eſſe & non eſſe, in ſubiecto; cui ineſt, vt dictum eſt in primo top. cap. de accidente. Dub. ¶ Dices nigredo eſt accidens, & numquam eſt ſine coruo; ergo accidens, non contingit non ineſſe, Sol. ¶ Reſpondet Ariſtoteles, & dicit (de tali enim dico accidente,) ¶ Dices, o, Ariſtoteles de quali accidente loqueris? ¶ Reſpondet Ariſtoteles tacitè de accidente communi, ſeparabili: quod modo eſt in ſubiecto, & modo non eſt in ſubiecto, vt deambulare, quod eſt accidens, modo eſt & modo non eſt. Dub. ¶ Sed Dices, ſi accidens commune, & ſeparabile non eſt neceſſarium, ergo accidens inſeparabile, vt albedo in cigno, erit neceſſarium; quia ſemper eſt in ſubiecto. Sol. ¶ Dicitur quòd non ſolum requiritur ad hoc, vt accidens ſit neceſſarium, vt ſit inſeparabile, a ſubiecto, ſed etiam vt ſit per ſe, ſcilicet vt ſubiectum accipiatur in definitione illius accidentis, modo albedo in cigno, & nigredo in coruo, licet ſint accidentia inſeparabilia, quia non ſunt perſe, ideo non ſunt neceſſaria, vt recta inquit Ariſtoteles, & clarius Auer. in com. 55. Replica. ¶ Dices contra: nam Auer. in Epit. log. cap. de demonſtratione, dicit, quòd hæc propoſitio coruus eſt niger, eſt propoſitio neceſſaria; ergo ſolutio eſt falſa. Sol. ¶ Dicitur, quòd eſt neceſſaria ſecundum quid, ſed non eſt neceſſaria ſimpliciter: ex qua propoſitione neceſſaria ſecundum quid: non fit demonſtratio; ſed tantùm ex propoſitione neceſſaria ſimpliciter, vnde fiat hæc ratio, omnis demonſtratio fit ex his, quæ ſunt neceſſaria: & quæ contingunt non ineſſe; ſed accidentia, quæ non ſunt per ſe, non ſunt neceſſaria, & contingunt non ineſſe; ergo demonſtratio non fit de accidentibus non neceſſarijs. Dub. ¶ Dices accidentia propria ſunt duobus modis: quædam à natura, vt riſibilitas in homine; hinnibilitas in equo; & mugibilitas in boue, quædam verò ſunt ex actibus, & operationibus: vt medicum eſſe, & muſicum eſſe, vellem ſcire, quæ accidentia propria ſciuntur per demonſtrationem illa, quæ ſunt à natura; vel quæ ſunt ex actibus, & operationibus? Sol. ¶ Dicitur quòd illa ſciuntur per demonſtrationem, quæ ſunt à natura, seu secundum naturam: quoniam hæc ſunt accidentia propria, propriè dicta; & conuertibilia: & quoniam demonſtratio eſt ex conuertibilibus: ideo dicimus, quòd demonſtratio eſt ſolum de accidentibus, proprijs propriè dictis, quę competunt omni, ſoli, & ſemper. Dub. ¶ Sed iterum Dices, dictum

eſt, quòd ſcientia demonſtratiua eſt accidentium; quæ ſunt per ſe, & eſſentialia ex quo videtur quòd ſubſtantiæ non eſt demonſtratio, quod quidē de facto videtur eſſe cōtra Auer. quoniam dicit Auer. 2. poſt. 22 ꝙ demonſtrationes, quæ largiuntur eſſe ; & cauſam pro maiori parte fiunt, de accidentibus; ergo pro minori parte fiunt de ſubſtantijs; ergo non ſolum demonſtratio facit ſcire accidentia; ſed

Sol. etiam ſubſtantiam. ¶ Dicitur quòd quando dicit Auer. ꝙ demōſtrationes pro maiori parte fiunt de accidentibus: intelligitur pro maiori parte, idest ſemper, vt 2. poſt. 22. ipſe ſe ipſum

Dub. exponit. ¶ Dices quare Auer. dicit pro maiori

Sol. parte & deinde dicit & ſemper? ¶ Nota pro intelligentia ꝙ ait Auer. in 8. quæſito poſt. & in cap. de definitionibus. quòd demonſtratio ſimpliciter cōcludit definitionem de definito per aliam definitionem, verbi gratia Eclypſis habet duas definitiones, vnam quæ dicit eſſe, ſeu quid, aliam quæ dicit cauſam: ſeu propter quid, & quoniam contingit, ꝙ definitio quæ dicit eſſe, ſeu quid, eſt ignota, & demonſtratur per aliam quæ eſt nota; quæ dicit cauſam, & propter quid, dicendo ſic interpoſitio, terræ inter Solem, & Lunam eſt priuatio luminis, Eclypſis eſt interpoſitio terræ, inter Solem, & Lunam, ergo Eclypſis eſt priuatio luminis. Nota quòd priuatio luminis eſt, eſſe & q̃ Eclypſis, & definitio Eclypſis: vt ne credas quòd demonſtratio aliquando facit ſcire ſubſtantiam: quoniam facit ſcire eſſe: Ideo dicit Auer. quòd demonſtratio pro maiori parte: & addit illam particulam, & ſemper: quoniam licet faciat ſcire definitionem Eclypſis, adhuc facit ſcire accidens quoniam Eclypſis eſt accidens, & definitio ſua etiam eſt accidēs, iuxta illud Auer. 1. phyſicorum 5. & 7. met. 40. definitio, & definitum ſunt idem, vt ſi definitum eſt accidens, definitio ſua etiam erit accidens, & ſic ſemper ſequitur, quòd demonſtratio, aut faciat ſcire accidens, aut eſſe quid, & definitionem accidentis, ſemper facit ſcire accidens. ¶ Nota quæſo, quòd etiam ſi demōſtratio faciat ſcire ſubſtantiam, non facit ſcire ſubſtantiam, vt eſt prædicatum in quid; ſed ſecundum aliquam ſpeciem accidentis, ideſt inquantum eſt prædicatum per ſe, vt rectè inquit Auer. 1. poſt. com. 1. & ſic intelligitur Ariſt. 1. poſt. 64. com dicit, quòd definitio eſt concluſio demonſtrationis: intelligas tu de definitione accidentis, quod denotat illa particula in illo texto: cum dicit definitio eſt concluſio quædam: vel etiam dici poteſt, ꝙ definitio quę eſt concluſio demonſtrationis, non eſt definitio quid rei, sed quid nominis, vt optimè inquit Auer. in 8. quæſito poſt.

Atqui Dubitare fortaſſe quiſpiam poſſet, cuius cauſa hæc oportet interrogare de his: ſi non neceſſe eſt concluſionem eſſe. nihil enim differt, ſi quis interrogatus, quæcumq; poſtea dicat concluſionem. Tex. 53

POSTQVAM Ariſt. determinauit, ꝙ accidentium, quæ non ſunt per ſe eo modo, quo determinata ſunt per ſe: in textu 52. non eſt ſcientia demonſtratiua, dicens quoniam talia accidentia, non ſunt neceſſaria: nunc mouet quandam dubitationem, quam Aliquis ex dictis facere poſſet. Ideo textus iſte ¶ Diuiditur in duas partes, in prima mouet dubitationē, in 2. ibi (oportet autem interrogare), ſoluit dubitationem, quantum ad primum, ait Ariſt. ſic (Atqui dubitare fortaſſe quiſpiam poſſet) quaſi dicat (atqui) pro ſed Aliquis ſubtilis, poſſet dubitare adderu, circa id, quod dictū eſt dicens ſic, ſi accidentium non per ſe, non eſt demonſtratio; quoniam ſunt contingentia, & non neceſſaria, ex quibus non ſequitur cōcluſio neceſſaria (cuius cauſa oportet interrogare de his. ſ. accidentibus, non per ſe: ſi non neceſſe eſt concluſionem eſſe) ideſt ſi de talibus non ſit concluſio neceſſaria, & qua de cauſa ex talibus accidentibus, non per ſe; facimus propoſitiones, & ſyllogizamus, & neceſſario infertur concluſio: cum determinatum ſit, ex non neceſſarijs, non ſequi neceſſarium? Diuiſio textus.

Oportet autem interrogare. non tamquam neceſſarium ſit propter interrogata: ſed quoniam dicere ſi vere ſint inexiſtentia.

POSTQVAM fecit dubitationem, nūc illam ſoluit; ſed pro intelligentia ſolutionis eſt ſciendum, quòd aliud eſt dicere aliquod ſequi neceſſariò, velut ſi lapis ſurſum proijcietur, neceſſariò deſcenderet, ſimiliter quando propoſitiones in ſyllogiſmo, ſunt contingentes, neceſſariò ſequitur concluſio, ex his, ſed quando ſunt neceſſariæ, tunc concluſio ſequitur neceſſariò, & neceſſaria, quod quidē patet ex definitione ſyllogiſmi, in 1 prior. rum, & 1. top. cap. 1. & in libro de motu animalium, cap. 4. vbi definiens ſyllogiſmum, dicit ſic; ſyllogiſmus eſt oratio: in qua quibuſdam poſitis, ideſt duabus propoſitionibus ordinatis, neceſſe eſt ideſt neceſſariò ſequitur concluſio, quomodolibet ſint propoſitiones, vel contingentes, vel neceſſariæ; his ſic declaratis, dicit Ariſt. quòd oportet interrogare propoſitiones contingentes & non per ſe (nō tamquam neceſſarium,) ideſt non vt ex illis ſequatur concluſio neceſſaria: ſed tamquam ex illis ſequatur concluſio neceſſariò. ¶ Circa dicta Dub.

re dicta dubitatur, & videtur, quòd id quod Ariſt. negat in alijs locis, hic affirmet: dicit enim, quòd demonſtrator, non interrogat: hic verò dicit, quòd demonſtrator interrogat & etiam ratione probatur, quoniam qui diſputat, interrogat, vt patet. 1. ſelēchorum cap. 2. vbi ait, quòd diſputatio eſt duplex; alia eſt doctrinalis, quæ demonſtratiua eſt; alia verò eſt dialectica tentatiua

Sol. ¶ Pro ſolutione, Nota quòd topicus interrogat; & demonſtrator interrogat: ſed Alio modo, aliam rem, & ad alium finem: alio modo, nam 8. top. 1. topicus interrogat præmiſſam ſuam, expectando conſenſum, à reſpondente dando libertatem reſpondenti, vt reſpondeat, per quam partem voluerit, aut veram, aut falſam, & ſi reſpondens non concedit eam: non poteſt arguere: ſed demonſtrator interrogat, non dādo libertatem reſpondenti: vt reſpondeat per quam partem, voluerit, aut veram, aut falſam: ſed ꝑ partem veram ſolum, & non expectando conſenſum: ſed interrogat præmiſſam à diſcipulo ſuo, non expectando conſenſum ab illo: ſed ſumit illam ſine conſenſu; Aliam rem; nā demonſtrator non interrogat niſi verū, quoniam 1. poſt. 9 & 10. demonſtrator procedit tantum ex veris; ſed topicus falſum, & verum interrogat: ad alium finem topicus enim interrogat, vt vincat reſpondentem, & propter victoriam: Demonſtrator verò vt ſciat veritatem, vt clare teſtari videtur, Ariſt. 1. poſt. 85. vnde patet ex dictis, quòd & ſi demonſtrator interrogat: tamen differenti modo à topico.

Tex. 54 *Quoniam autem ex neceſſitate inſunt circa vnū*
Tex. 55 *quodq; genus: quacumq; perſe inſunt, & ſecundum, quòd vnumquodq;: manifeſtum, ꝙ de his, quæ per ſe ſunt, ſunt ſcientiales demonſtrationes & ex talibus ſunt accidentia enim non neceſſaria: quare non neceße eſt conclusionem ſcire, propter quid eſt, neq; ſi ſemper eßet, non perſe autem:*

POSTQVAM Ariſt. notificauit, quòd demonſtratio non eſt de accidentibus, quæ non ſunt per ſe; ſed tantùm de accidentibus, quæ ſunt per ſe, nunc intendit id, quod dixit ratione cōfirmare: vnde optime inquit Auer. qui dicit, quòd poſtquam Ariſt. enunciauerat, ꝙ demonſtrationis præmiſſas oportet eſſe eſſentiales, & de omni prædicatæ prædicatione, prima ſcepit narrare, ꝙ demonſtrationum quæſita, oportet etiam eſſe eſſentialis.

Diuiſio textus. ¶ Diuiditur iſte textus in duas partes: in prima facit rationem, in 2. ibi (veluti per ſigna), exemplo manifeſtat, quod dixit: quo igitur ad primum, ratio quæ ex textu ſumitur eſt talis: ſcilicet, maior de ſortis de his, & ex talibus; ſup quæ ſunt neceſſaria, & perſe inſunt generi, ideſt ſubiecto ſunt ſcientiales demonſtrationes: ſed quæcumq; perſe inſunt, & ſecundum vnum quodq; ideſt inquantum ipſum, ideſt propria eſſentialia: ſunt neceſſaria generi, ideſt ſubiecto, ergo manifeſtum eſt quòd de his, & ex talibus, quæ ſunt neceſſaria generi, ideſt ſubiecto, quæ ſunt accidentia perſe, non autem accidentia non perſe, ſunt ſcientiales demonſtrationes: vnde ſumatur intelligentia verborum, hoc pacto, videlicet, manifeſtum, ꝙ demonſtrationes ſcientiales, ſunt de his: quæ ſunt perſe, aſſignat cauſam, Ariſt. & dicit quoniam quæcumq; perſe inſunt: adde tu generi, ſubiecto ex neceſſitate inſunt, circa vnumq; quæ genus ſubiectum. ¶ Sed Nota; quòd non ſine cauſa dixit Ariſt. demonſtrationes ſcientiales, denotando, ꝙ dantur quædam demonſtrationes, quæ non ſunt ſcientiales: veluti ſunt illæ, quibus verificatur per ſe intelligibile, hoc eſt id quod eſt per ſe notum veluti optime inquit Auer. 1. top cap. 1. in fine dum inquit ꝙ demonſtrationum ſunt duę ſpecies: quædam ſpecies quæ verifica naturaliter ignota, & alia ſpecies, qua verificatur per ſe intelligibile, apud illum, qui illud negaret

Dub. ¶ Dices quid intelligit Ariſt. per genus?

Sol. ¶ Dicas, ꝙ non intelligit genus prædicabile, de pluribus, vt in 1. top. cap. de genere, & 1. de partibus animalium cap. 1. nec genus pro aliquo prædicamento, vt in 1. phyſicorum textu. 50 ſed ſumit genus, pro ſubiecta ſpecie de qua indagantur propriæ paſſiones.

Dub. ¶ Dices ſi per genus intelligit ſpeciem: quare potius nominat genus, quàm ſpeciem?

Sol. ¶ Dicitur, ꝙ quandoq; licet abuti generibus, loco ſpecierum: Themiſtio referēte 1. de anima cap. 1 & eòq; magis, quoniam mos eſt Ariſt. ſumere genus, pro ſpecie, vt clariſſime patet. 1. de generatione animalium, cap. 1 & 5. de hyſtoriis animalium cap. 1. & vt recte inquit, ipſe met, Ariſt. in prædicamentis, cap. de qualitate, in principio, vbi inquit, vna quidem igitur ſpecies qualitatis: deinde dicit aliud genus qualitatis, ac ſi diceret, alia ſpecies qualitatis denotando, quod genus eſt ſpecies: tamen non intelligendo de genere generaliſſimo, ſed de genere ſubalterno; hæc ſunt quidem vera, & optime dicta. Ego dicerem, ꝙ ideo ſubiectum vocatur genus, ab Ariſt. quoniam ſicut genus, eſt quoddam commune ſic, ſubiectum eſt quiddam commune ad omne id, de quo indagantur paſsiones, vt ad genus ad ſpeciem ad principia, & ad accidentia.

Dub. ¶ Dices ſpecies, ſeu ſubiectum, de quo indagantur paſsiones, debet precognoſci, ſi eſt hoc eſt ꝙ ſit in actu, 1. poſt. 2. & 76 ſed genus 3. met. 11. eſt potentia ergo per genus, non poſſumus intelligere ſpeciem

Sol. ſpeciem, & ſubiectum. ¶ Dicitur, quòd verum eſt quando, per genus intelligeretur verè genus: ſed non intelligitur genus verè: quoniam Ariſt. abutitur illo vocabulo, & per genus intelligit ſpeciem. ¶ Sed iterum dices, Dub. æquiuoci non eſt ſcientia 6. met. 2. ſed genus eſt æquiuocum 5. methaphi 4. & 5. met. 33. Sol. ergo generis non eſt ſcientia. ¶ Dicitur, ꝙ genus dicitur bifariam; vno modo vniuoce, & ſecundum prius, alio modo æquiuoce, & per poſterius 12. met. 2. 1. de anima 7. nec non 2. de anima 30. & 3. de anima 4. tunc dicitur, ꝙ generis æquiuoci, non eſt ſcientia, ſed generis vniuoci, vel analogi eſt ſcientia, veluti Dub. Ariſt. 1. poſt. 179. notatum reliquit. ¶ Dices ſi aliquis faceret demonſtrationem ex accidētibus, non neceſſarijs, nec per ſe, quid ſeque- Sol. retur? ¶ Reſpondet Ariſt in textu, & dicit, (quare non neceſſe, eſt concluſionem ſcire propter quid eſt) quaſi dicat ſequeretur hoc abſurdum, ſcilicet ꝙ non ſciret concluſionem per propter quid; ideſt per veram, & propriā cauſam, dicentem propter quid prædicati inherentis ſubiecto in concluſione. ¶ Iterum Dub. dices: entum quæ ſemper ſunt in ſubiecto, ſunt demonſtrationes: vt riſibile ſemper eſt in homine, ſed accidens quod non eſt per ſe, ſemper eſt in ſubiecto; vt albedo ſemper eſt in lacte; ergo accidentis quod non eſt per ſe, eſt Sol. demonſtratio. ¶ Reſpondet Ariſt. in texto, & dicit (neque ſi ſemper eſſet) quaſi dicat, neque demonſtratio eſt de accidente, quod ſemper eſt in ſubiecto: quoniam licet ſemper ſit in ſubiecto, ſubſiſtens; tamen non eſt ſemper in ſubiecto (per ſe) ideſt ſubiectum non accipitur in definitione ipſius, vnde non ſolum requiritur, ꝙ accidens ſemper ſit in ſubiecto, & inſeparabile à ſubiecto; ſed etiam requiritur, ꝙ illud accidēs ſit inſeparabile, & per ſe: ad hoc, vt de ipſo fiat demonſtratio; vnde oritur talis ratio entum. ſunt demonſtrationes, quæ ſemper ſunt in ſubiecto & per ſe; ſed accidentia inſeparabilia, licet ſemper ſint in ſubiecto vt albedo in lacte, & nigredo in coruo, quia non ſunt per ſe, ſequitur ergo, ꝙ talium acci- Dub. dentium non ſunt demonſtrationes. ¶ Dices quæſita quæ concludūtur per demonſtrationem 2. poſt. 94. & hic dicit Auer. debent eſſe prima: ſed accidentia inſeparabilia per ſe, nō ſunt prædicata prima, ergo ſicut accidentium non per ſe; ſic etiam accidentium per ſe, non eſt demonſtratio, minor probatur: quoniam 2. poſt. 13. 36. & 2. poſt 94. illud eſt prædicatum primū, quod non habet cauſam ſuperiorem, veluti etiam Auer. aſſerit in quæſito 3. & 4. poſt. ſed accidentia per ſe habent cauſam ſuperiorem, vt riſibile rationalitatem, habet, ergo accidentia per ſe, non ſunt, non ſunt prædicata prima, & per conſequens eorum, non eſt demonſtratio. ¶ Dicitur, Sol. quòd prædicata prima 2. poſteriorum 94. & 1. poſt. 36 & 54. ſunt duobus modis, quędam ſunt prima primitate cauſæ, quædam verò ſunt prima primitate ſubiecti. tunc dicitur quòd accidentia per ſe, non ſunt prima primitate cauſæ; ſed ſunt prima primitate ſubiecti, vnde hæc conditio ſcilicet primitas eſt conditio cōmunis; tàm præmiſſis quàm quęſitis, vt in 3. & 4. quæſito poſt. Auer. fatetur, licet non ſit eadem primitas, quoniam primitas in præmiſſis eſt primitas cauſæ; ſed primitas in quæſitis eſt primitas ſubiecti hinc valeat Alexander, & Alexandrum ſequentes, qui dicunt, quòd quæſita quia habent cauſam ſuperiorem, non dicuntur prædicata prima.

Veluti per ſigna ſillogiſmi: quod enim per ſe, non per ſe ſcies, neque propter quid; propter quid autem ſcire eſt per cauſam ſcire.

POSTQVAM Ariſt. notificauit, ꝙ accidentium quæ non ſunt per ſe, non eſt demonſtratio: quoniam concluſio non ſciretur per cauſam, nunc vt mos ſuus eſt, vult exemplo manifeſtare, quando aliquis non ſcit per cauſam, & qui ſunt illi ſyllogiſmi, qui non faciūt ſcire per cauſam, & dicit (veluti per ſigna ſyllogiſmi) quaſi dicat Ar. tu ignoras, qui ſunt illi ſyllogiſmi, qui nō faciunt ſcire, per cauſā (veluti) ideſt verbi gratia ſunt (ſyllogiſmi per ſigna) ¶ Dices quid intendit Ariſt. per ſigna? ¶ Nota ꝙ ſignum pro nunc ſumitur pluribus modis, vno modo pro propoſitione neceſſaria, alio mō pro ꝓpoſitione probabili, vti 2. priorum cap. 19. quod ſignum ſignificat, vel rem factam, ſeu præteritam; vt lac ſignificat mulierem peperiſſe, vel ſignificat rem præſentem, quæ actu exiſtit, vt motus celi ſignificat motorē eſſe, vel ſignificat rem futuram, vt nubes condenſatæ ſignificant pluuiam futurā hic Ariſt. per ſigna intelligit cauſata poſteriora in eſſe, quæ arguunt ſuas cauſas, veluti ſunt accidentia propria, & proprij effectus, ex quibus cauſatis poſterioribus in eſſe, & effectibus procedunt ſyllogiſmi, ideſt demonſtrationes, quia, quæ ideò dicuntur ſyllogiſmi, reſpectu demonſtrationis ſimpliciter; in quibus demonſtrationibus, quia licet medium ſit per ſe, tamen ille, qui ſcit per tales demonſtrationes, quia non per ſe ſcit: quoniam illud medium eſt per ſe, in ſecūdo modo dicendi per ſe, & eſt effectus, & non cauſa, modo ille qui ſcit per ſe, ſcit per cauſam, quę eſt in primo mō dicēdi per ſe: vnde qui ſcit per ſe, in ſecūdo modo ſcit per accidens, reſpectu illius,

qui

qui ſcit per ſe, in primo modo; ex quo inferas, quòd demonſtratio, quia, quæ facit ſcire per ſignum, ideſt per effectum, ſeu per proprium accidens, quod eſt prædicatum in ſecũdo modo dicendi per ſe, facit ſcire per accidens reſpectu demonſtrationis ſimpliciter, quæ facit ſcire per cauſam, & per propter quid, hinc dicit Auer. quòd demonſtrationes ſimpliciter ſunt illæ, quæ faciunt ſcire per cauſam, & ſumma, & veraci ſcientia (nam propter quid ſcire eſt per cauſam, ſcire) nunc reddit cauſam, Ariſt. quare, demonſtrationes, quia non faciunt ſcire propter quid, hoc eſt non faciunt ſcire ſcientia perfecta, & per cau-
Dub. ſam. ¶ Dices, da mihi exemplum, de demonſtratione quia, quæ habet medium, quod eſt per ſe, & tamen ille, qui facit hanc demonſtrationem, non ſcit per ſe, hoc eſt per cauſam exemplum hoc eſt, vt omne riſibile eſt rationale, omnis homo eſt riſibilis; ergo omnis homo eſt rationalis, in hac demonſtratione ly riſibile eſt ſignum proprium, accidens propriũ, quod 1. poſt. 31. eſt prædicatum per ſe; in ſecundo modo, per quod, tamquàm per mediũ concluditur cauſa, quæ eſt ipsa rationalitas, modo ille qui ſcit rationalitatem, per hoc medium non ſcit illam, per ſe, ideſt per cauſam, dicentem propter quid, q̃m ly riſibile, non
Dub. eſt cauſa, ſed eſt effectus cauſatus. ¶ Sed dices contra, ſi riſibile eſt prædicatum per ſe, in ſecundo modo, ergo quãdo rationalitas concluditur, per ly riſibile, concluditur: per id quod eſt per ſe; & per conſequens ille, qui ſcit ra-
Sol. nalitatem per ly riſibile, ſcit per ſe. ¶ Dicitur quòd, & ſi ipſum riſibile ſit prædicatum per ſe in ſecundo modo, tamen ſcientia: quæ habetur per ipſum, non eſt ſcientia per ſe, ideſt non eſt ſcientia per cauſam, & hoc vult intelligere Ariſt. quando dicit (non per ſe ſciet). i.
Dub. non ſciet per cauſam. ¶ Dices demonſtrationes, quæ procedunt per ſigna, ſi non faciunt ſcire per cauſam, ergo non ſunt demonſtratio
Sol. nes. ¶ Reſpondet Auer. & dicit, q̃ hæ demõſtrationes, nõ ſunt veræ, nec ſũmę demõſtrationes, q̃m demonſtratio ſimpliciter, eſt illa, quę largitur ſummã veritatẽ: ex quo demonſtratio quia, non dicitur demonſtratio ſimpliciter; q̃m non facit ſcire per cauſam: ſed non per hoc remouetur a genere demonſtrationis; quoniam demonſtratio eſt triplex; alia ſimpliciter 1. poſt. 7. alia propter quid 1. poſt. 95. alia demonſtratio quia 1. poſt. 99. & 1. phyſicorũ 1. & 2. de anima 12. 6. met. 1. quæ tres ſpecies demonſtrationis, ad inuicem differunt: quoniam demonſtratio ſimpliciter, habet medium, quod abſoluit, ſimul duo quæſita: ſcilicet eſſe, & cauſam 1. poſt. 7. & 2. poſt. 12. demonſtratio propter quid, abſoluit vnũ quæſitum, ſcilicet propter quid effectus, ſed demonſtratio, quia abſoluit vnum quæſitum, ſcilicet eſſe cauſæ, & ſic variæ ſunt ſpecies demonſtrationis, quoniam abſoluunt varia quæſita: ſunt etiam diuerſæ; quoniam habent diuerſa media, demonſtratio enim ſimpliciter habet medium, quod eſt notum ſecundum nos, & ſecundum naturam 1. poſt 12. & eſt ſola cauſa formalis 1. poſt. 11. & 95. demonſtratio verò propter quid habet medium; quod eſt notum natura tantum, & poteſt eſſe, omne genus cauſæ 2. poſt. 48 demonſtratio quia: habet medium, quod eſt notum ſecundum nos, tãtum 1. poſt. 96. & 1. phyſicorum 2. quod eſt ſignum ſenſatum effectus, poſterius in eſſe 1. poſt. 8. & ſic vna ſpecies, non conuenit, cum alia, ſed ſũt ad inuicẽ valde diuerſæ, tũ ratione medij, tum etiam ratione quæſiti, vnde demonſtratio propter quid, non eſt demonſtratio ſimpliciter, & demonſtratio quia, non eſt demonſtratio ſimpliciter, nec propter quid, ſed eſt demonſtratio in genere, imo vera, & perfecta; & ſi non eſt vera, dicitur, quòd non eſt vera reſpectu demonſtrationis ſimpliciter quæ procedit per cauſam, duplex enim eſt demonſtratio vera: alia quæ procedit per cauſam veram, alia eſt demonſtratio vera, quæ procedit per effectum, verum demonſtratio, quia eſt vera demonſtratio, quoniam procedit per effectum verum, ſed non eſt vera; q̃m non procedit per cauſam veram. ¶ Dices de- *Dub.*
monſtratio quia, procedit per cauſam 1. poſt. 8. ergo eſt vera demonſtratio: quoniam procedit, per veram cauſam. ¶ Dicitur quòd ſi *Sol.*
procedit, per veram cauſam, non per cauſam veram eſſendi, ſed per cauſam veram, cognoſcendi, quæ cauſa cognoſcendi, eſt effectus, vt fumus facit cognoſcere ignem, vt ſi fumus eſt, ergo ignis eſt, fumus enim eſt ſignum, ſignificans ignem, ſed ignis eſt cauſa eſſendi; fumum vt 1. poſt 8. & hic dicit Auer. ex quibus omnibus collige, quòd ſcire eſt triplex, ſicuti demonſtratio eſt triplex, ſcire ſimpliciter, quod habetur, per cauſam notam nobis; & natura 1 poſt. 12. ſcire propter quid. quod habetur per cauſam, quæ eſt nota ſecundum naturam per ſe: tamen eſt notificata nobis per effectum: ſcire quia, quod habetur per ſignum, ſeu per effectum proprium, primum habetur per demonſtrationem ſimpliciter, ſecundum per demonſtrationem propter quid, tertium verò per demonſtrationẽ, quia, iuxta illud Ariſt. 1. phiſicorum 43. & 1. de partitibus animalium cap. 1. non quodlibet fit ex quolibet ſed determinatum ex ſuo determinato: ſic non quodlibet ſcire habetur per quamlibet demonſtrationem: ſed tale ſcire per talem demonſtrationem, vt ſcire ſimpliciter,

plicitet, per demõſtrationem ſimpliciter: ſcire propter quid, p demonſtrationem ppter quid, & ſcite, quia per demonſtrationẽ quia,

Tex. 56 *Propter ipſum igitur oportet, & medium, tertio & primum medio ineſſe.*

A v e r. hunc textum continuat hoc pacto postquam Ariſt. enunciauit, quòd ſigna lui occaſione non faciant ſcire concluſiones, vera ſcientia, quia eis ſcitur prius, per poſterius, & enunciauit etiam, quòd ſuæ præmiſſę, etiam non ſciantur, vera ſcientia: niſi quando ſciuntur: per ſuas cauſas, narrauit cauſam communem ambabus rebus, ſimul, id est eſſendi ſignorum concluſiones neſcire, vera ſcientia, dicens, quòd ideo ſcientia concluſionum non est vera: quoniam qui curat rem, ſcire vera ſcientia non est, ei aditus ſciendi illam: niſi per cauſam quæ ſcientia per cauſam eſt ſciẽtia in ſummo, & eſt conformis operi naturæ, & qui neſcit per cauſam; ſed per ſignum, non ſcit in ſummo, & ſicut res reperitur in rerũ natura, & enunciauit etiam, quòd oportet medium in demonſtratione eſſe cauſam, vt 1. poſt. 7. & 15. ex quibus omnibus concludit Auer. quòd Ariſt. vult in hoc textu, quòd medium oportet ineſſe primo eſſentialiter, & medium ineſſe minori eſſentialiter, ex quo.

Diuiſio textus. ¶ Diuiditur iſte textus, in duas partes; in prima facit quod dictum eſt in 2 ibi (non igitur) infert corolarium, quòd impoſſibile eſt demonſtrationem transgredi de arte, ſeu de genere in artem, ſeu in genus, quo igitur ad primum concludit, Ariſt. & dicit (igitur) quaſi dicat, ſequitur ex dictis. quòd (oportet) nota verbum ſignificans neceſſitatem (medium ineſſe tertio) id eſt neceſſe eſt medium (ineſſe) id est prædicari de tertio, id est de minori extremo hoc eſt de ſubiecto (propter ipſum) id est per ſe neceſſario, & conuertibiliter (& primum medio ineſſe) id eſt oportet primum, id eſt maiorem extremitatem, ſcilicet prædicatum, ineſſe medio, propter ipſum, hoc eſt oportet prędicatum concluſionis ineſſe; hoc eſt prædicari de medio, propter ipſum, id eſt per ſe proprie, & neceſſario, quaſi dicat Ariſt. quòd illi tres termini, qui ingrædiuntur demonſtrationem ſimpliciter, hoc modo ſe habere debent videlicet, quòd medius terminus qui eſt cauſa: perſe prædicetur de ſubiecto, & prędicatũ perſe; prædicetur de medio verbi gratia, in hac demonſtratione; omne rationale eſt riſibile, omnis homo eſt rationalis, ergo omnis homo eſt riſibilis, & Nota quòd per hæc verba, Ariſt. intelligit demonſtrationẽ factam in prima figura, in qua medium ſubijcitur in maiori, & prædicatur in minori: & nó ſine cauſa, quoniam demonſtrationes fiunt in prima figura ſolum: quoniam primæ figura eſt ſciẽtialior omnibus alijs. 1. poſt. 103. ¶ Dices, ſi medium, quod eſt cauſa ſubijcitur in maiori, & prædicatur in minori: dicendo omne rationale eſt riſibile, omnis homo eſt rationalis, tunc ſequeretur, quòd prædicatio innaturalis, ingrederetur demõſtrationẽ: quod eſt contra Auer. in Epit. log. cap. de demon. vbi inquit quòd inter alias conditiones, quę requiruntur ad demonſtrationem, eſt vt in ea ſit prædicatio naturalis, conſequentia probatur: quoniam vt ipſe met inquit, in cap. allegato: tunc eſt prædicatio naturalis: quando cauſa prædicatur de cauſato modo quando dicitur omne rationale, eſt riſibile, cauſatum prędicatur de cauſa: & ſic eſt prædicatio innaturalis. **Dub.**

¶ Dicas, quòd duplex eſt prædicatio innaturalis, alia eſt ſecundum modum, alia eſt ſecundum rem: tunc dicitur quòd prædicatio innaturalis, ſecundum modum ingrædiuntur demonſtrationem, & non ſecundum rem. de his vide quæ diximus in quæſito de medio demonſtrationis, & in textu vndecimo. **Sol.**

¶ Amplius, Dices ſi iſti tres termini ingredientes demonſtrationem, ſunt ad inuicem conuertibiles, & per ſe ad inuicem prædicantur ergo medium per ſe prædicatur de duobus, ſcilicet de minori extremo, & de maiori extremo; dicere hoc eſt contra Auer. t. cęli 125. vbi ait, quòd illud quod prædicatur de vno, & conuertitur cum illo, non prædicatur de alio: quoniam vnum non conuertitur cum duobus. ſed medium prædicatur de tertio. id eſt de minori; ergo non poteſt prædicari de maiori, hoc eſt de prædicato. **Dub.**

¶ Dicitur cũ Auer. in allegata auctoritate; quòd quando ſunt duo, quæ ad inuicem conuertuntur, tunc vnum poteſt prædicari de illis conuertibiliter, vt homo & riſibile, hæc duo ad inuicem prædicantur, & conuertuntur, de quibus ipſum rationale conuertibiliter prædicatur. **Sol.**

¶ Dices, quid intelligit Ariſt. per iy (mediũ) **Dub.** Nota quòd medium eſt duplex: aliud naturale, aliud logicum mediũ naturale dicitur tribus modis, vno modo ſumitur pro loco inferiori, alio modo p medio sphęre, alio modo pro medio, quod eſt inter duo extrema cõtraria, Adhuc mediũ eſt duplex 4. cęli 16. Aliud eſt medium ſecundum comparationem, vt aer, & aqua, ſunt elementa media inter ignẽ, qui eſt ſimpliciter leuis, & terrã quę eſt ſimpliciter grauis aliud eſt mediũ per compoſitionẽ, ex extremis, vt ſunt medij colores. 5. phyſicorum 51. & in cap. de oppoſitis Medium logicum eſt duplex, aliud prioriſticum, aliud verò poſterioriſticum medium, prioriſticum eſt terminus bis ſumptus, in præmiſſis ante concluſionem

cluſionem, in præmiſſis; & dicitur prioriſticum, quoniam definitur primo priorum capite quinto vbi ait Ariſtoteles medium quidem voco, quod, & ipſum in alio, & aliud in ipſo eſt, medium verò poſterioriſticum eſt illud, quod eſt cauſa ſcientiæ, & dicitur poſterioriſticum, quoniam Ariſtoteles declarauit ipſum primo poſteriorum ſeptimo, & vndecimo 48. 49. 52. quibus ergo ſignificatis, ſic ſtantibus dicitur, quòd Ariſtoteles hic non intelligit medium naturale; ſed logicum, non prioriſticum; ſed poſterioriſticum, quod eſt cauſa propria per ſe neceſſaria, habens tres conditiones, videlicet de omni, per ſe, & in quantum ipſum. ¶ Dices, quare vocatur medium? ¶ Dicas, quoniam participat de natura vtriuſque extræmi quoniam eſt ſubiectum, & prædicatum in maiori ſapit naturam maioris, & in maiori ſapit naturam minoris, ex quibus concludas, quòd in demonſtratione demonſtratur primum de tertio per medium hoc eſt demonſtratur; quod de quo mediãte quo, ideſt prædicatum de ſubiecto mediante medio termino, quæ omnia debent eſſe propria, ideſt vnius propriæ, & peculiaris ſcientiæ, & non vnus terminus, debet eſſe vnius ſcientiæ, & alter alterius ſcientiæ aſſignat cauſam Ariſtoteles, & dicit.

Dub. (beside "& in quantum ipſum. ¶ Dices")
Sol. (beside "catur medium? ¶ Dicas")

Non igitur eſt alio genere tranſcendentem monſtrare: vt geometriam arithmetica.

Postqvam Ariſtoteles concluſit, quòd oportet medium per ſe, & primo ineſſe tertio, & primum eſſentialiter ineſſe medio, hoc eſt, quòd iſti tres termini, ſcilicet medium primum, & tertium, debent eſſe proprij vnius, & eiuſdem ſcientiæ, nunc infert correlarium, quòd impoſſibile eſt tranſgredi de vna ſcientia, in aliam ſcientiam, & quoniam hanc rem Auer. in hoc cõmento, & in quinto quæſito poſterioriſtico abvnde declarat, ideo cum Auer. dicamus, verum pro intelligentia dicendorum eſt ſciendum, quòd nil aliud eſt dicere demonſtratio fit ex proprijs: niſi quòd propoſitiones, ex quibus fit demonſtratio: & quæſitũ quod concluditur per illas propoſitiones, ſint vnius generis, ideſt vnius propriæ, & peculaਿis ſcientiæ: hoc eſt ſi propoſitiones ſunt mathematicæ, quæſitum etiam quod concluditur debet eſſe mathematicum: & ſic in alijs ſcientijs: ſed quando propoſitiones ſunt mathematicæ, & quæſitum eſt naturale, vel alterius ſcientiæ: tunc demonſtratio non conſtat ex proprijs, immo illa non dicitur demonſtratio, & talis tranſgreſſus non datur, quibus ſic declaratis, dicit Ariſtoteles (non igitur eſt ex alio genere tranſcendentem monſtrare (quaſi dicat (igitur) ex dictis ſequitur, quòd ſi termini ingredientes demonſtrationem, debent eſſe proprij, & ſecundum quòd ipſum, ideſt quòd illius ſcientiæ, cuius eſt medium debet etiam eſſe quæſitum: quod concluditur per illud medium, (non eſt) iddeſt non licet (traſcendere) ideſt accipere pręmiſſas, ſeu medium, (ex alio genere) ideſt ex alia ſcientia, (& monſtrare) ideſt demonſtrare) quæſitum alterius ſcientiæ) vt geometricum arithmetica) nunc Ariſtoteles dat exemplum dicens (vt) verbi gratia non licet demonſtrare, (geometricum) ideſt quæſitum, (Arithmetica) ideſt demonſtratione, hoc eſt per arithmeticam demonſtrationem: hoc eſt non licet demonſtrare concluſionem in geometria, per propoſitiones arithmeticas, ex quibus omnibus ſequitur, quòd omnis demonſtratio debet conſtare ex proprijs: hoc eſt propoſitiones, ſi ſunt vnius ſcientiæ eiuſdem etiam ſcientiæ debent eſſe concluſiones: quæ concludnntur per illas propoſitiones, aliter commicteretur tranſgreſſus, qui eſt impoſſibilis ¶ Dices, contra nam Ariſtoteles in textu 59. aſſerit clariſſimè, quòd tranſgreſſus eſt poſſibilis, & poteſt fieri, ergo ſibi contradictorius. ¶ Dicitur, quòd ſcientiæ ſunt biſariæ, quædam habent ſubiectum idem ſimpliciter, ideſt vniuocum; vel quodam modo, ideſt analogum: quędam verò ſunt ſcientiæ, quæ habent ſubiectum ęquiuocum, quam diſtinctionem innuit Ariſtoteles, his verbis: quare aut ſimpliciter, neceſſe eſt idem eſſe genus, aut aliquo modo; ſi debet demonſtratio tranſgredi: qua diſtinctione præhabita conceditur, quòd tranſgreſſus poteſt fieri in ſcientijs habentibus, idem ſubiectum ſimpliciter, ideſt vniuocum, vel idem quodam modo, ideſt analogum: non autem in ſcientijs habentibus ſubiectum æquiuocum, vnde poſſunt defendi duæ concluſiones, vt patet ex dictis.

Dub. (beside "tranſgreſſus, qui eſt impoſſibilis ¶ Dices,")
Sol. (beside "poteſt fieri, ergo ſibi contradictorius. ¶ Di-")

Tria enim ſunt, quæ ſunt in demonſtrationibus, vnum concluſio demonſtrata hoc autem eſt; quod ineſt generi, alicui, per ſe: vnum autem dignitates: dignitates autem ſunt, ex quibus tertium genus ſubiectum: cuius paſſiones, & per ſe accidentia declarat demonſtratio. Tex. 57 Idem te. 76.

Postqvam Ariſt. notificauit, quòd oportet medium tertio, & primũ medio ineſſe propter ipſum, vnde non cõtingit demonſtrãté traſcendere; de genere in genus: volẽs nũc declarare, ꝙ nõ datur tranſgreſſus, vt hoc probet paulo altius orditur numerando ea, quæ

ingrediuntur demonſtrationem, ſimul ea
declarando vnde. ¶ Diuiditur iſtæ textus
in duas partes in prima parte, determinat
numerum eorum, quę ingrediuntur de-
monſtrationem, in ſecunda ibi (vnum
concluſio) nominat proprio nomine, quæ ſunt
illa, quæ ſunt in demonſtrationibus, ſimul de
clarando illa, ſic dicens tria enim ſunt, quæ
ſunt in demonſtrationibus, aliquis enim
quærens, ab Ariſtotele, ò Ariſtoteles quot
ſunt numero illa, quæ ſunt in demonſtrationi
bus? Reſpondet Ariſtoteles, vt interrogatus
quaſi dicat hoc fuit declaratum in libro prio-
rum, capite quinto, & primo poſteriorum 26.
tamen iterum dicamus, nunc ſi tu neſcis, quot
ſunt dico quòd ſunt tria, & quæcumque eſſe
ponuntur non plura, nec pauciora, quæ ſunt
Petitio. in demonſtrationibus. ¶ Dices, quare dixit in
Sol. demonſtrationibus? ¶ Dicas, quoniam 1. po-
ſteriorum 7. 8. & 95. 99. demonſtrationes
ſunt tres, prima ſimpliciter 1. phyſicorum in
prologo, & 2. poſteriorum 12. ſecunda pro-
pter quid 1, poſteriorum 96 tertia. quia pri-
mo phyſicorum 2. & 6. methaphiſicorum 1.
nec non 2. de anima 12. & 2 poſteriorum 20.
Petitio. ¶ Iterum dices à quo habet hoc demonſtra-
Sol. tio, ſcilicet quòd fit ex tribus? ¶ Dicas, ꝙ ha-
bet hoc a ſyllogiſmo genere ſuo, vt dicit Au.
1. poſt. in prologo, & 1. priorum cap. 5. Ariſt.
hoc enim per accidens competit demonſtra-
tioni: quoniam in tantùm demonſtratio fit ex
tribus: in quantum eſt ſyllogiſmus, & ſic ratio
ne generis, & per accidens: quoniam quod cō
petit ſpeciei, ratione generis per accidens, cō-
petit: & è contra vt 1 poſt. 38. 39. nec non 4.
phyſicorum 45. & 5. phyſicorum primo luce
clarius reperitur. ¶ Dices, ò Ariſt. ſi tria ſunt
illa quæ ſunt in demonſtrationibus, vellem
ſcire, quod eſt primū, & quomodo vocatur?
¶ Reſpondet Ariſt. & dicit (vnum) ideſt pri-
mum (concluſio) ideſt vocatur proprio nomi-
Dub. ne concluſio. ¶ Dices, quid ſibi vult conclu-
Sol. ſio? ¶ Reſpondet, & dicit (demonſtrata) ideſt
quæ demonſtratur adde tu per demonſtra-
Dub. tionem. ¶ Dices quid ſibi vult concluſio de-
Sol. monſtrata? ¶ Dicas, ideſt prædicatum conclu
ſionis, quod demonſtratur de ſubiecto con-
Dub. cluſionis. ¶ Dices, prædicatum eſt duplex:
aliud per ſe: aliud vero per accidens 1. poſt.
32. quod eſt illud prædicatum, quod de-
Sol. monſtratur? ¶ Reſpondet Ariſtoteles, & di-
cit (hoc autem eſt, quod ineſt generi, alicui
per ſe) quaſi dicat, ſi tu neſcis quod prædica-
tum eſt illud, quod demonſtratur, eſt (hoc) id
eſt eſt illud, quod (ineſt generi) ideſt quod
prędicatur de ſuo ſubiecto (per ſe) ideſt quod
Dub. eſt proprium, & eſſentiale. ¶ Dices, prædica-
tum per ſe, eſt duplex, aliud eſt in primo mo-
do dicendi, per ſe, aliud verò in ſecundo mo
do dicendi per ſe, quod prædicatum per ſe
demonſtratur de ſubiecto? ¶ Dicas, quòd eſt Sol.
prædicatum per ſe, in ſecundo modo, quod
eſt accidens proprium, & eſſentiale, vt ait Ari
ſtoteles primo poſteriorum 52. (vnum au-
tem dignitates, dices, ò Ariſtoteles quod eſt
ſecundum; quod eſt in demonſtratione, &
quomodo appellatur? ¶ Reſpondet, Ari- Sol.
ſtoteles, & dicit (vnum (ideſt ſecundum) di-
gnitates (ideſt vocatur dignitates. ¶ Dices, Sol.
quid ſibi vult dicere dignitates. ¶ Reſpon- Dub.
det, & dicit ſi tu neſcis hoc vocabulum digni
tates, dico quòd ſunt (illa ex quibus) ideſt
fit demonſtratio, vt dicit in textu 58. vel
ſunt illa ex quibus, ideſt per quas demonſtra
tur prædicatum de ſubiecto, in concluſio-
ne, vt ſe exponit in textu 76. quæ dignita-
tes ſunt propoſitiones, ſeu præmiſſæ demon-
ſtrationis. ¶ Dices, quod eſt tertium, quod Dub.
eſt in demonſtrationibus? ¶ Reſpondet, & Sol.
dicit (tertium) ſupple tu, quod eſt in de-
monſtrationibus: eſt & vocatur (genus).
¶ Dices, quid ſibi vult genus. ¶ Reſpon- Dub.
det, & dicit genus, (ſubiectum) ideſt ge- Sol.
nus, nil aliud ſignificat, niſi ſubiectum, Ari
ſtoteles ſe exponit in textu 69. & 76. ¶ Di- Dub.
ces, quid eſt ſubiectum? ¶ Reſpondet, & Sol.
dicit, ſi neſcis quid eſt ſubiectum, dico quòd
ſubiectum eſt illud, (cuius paſſiones, & per
ſe accidentia declarat demonſtratio) ideſt
illud eſt ſubiectum, adde tu, poſterioriſti-
cum (cuius) ideſt de quo ſubiecto, ipſa de-
monſtratio declarat, (paſſiones) adde tu
ignotas, ineſſe; non paſſiones communes,
& ſeparabiles, ſed illas paſſiones ignotas,
quæ ſunt per ſe, vt ſe ipſum declarat in te-
xtu 76. quæ ſunt accidentia eſſentialia ter-
tio cæli primo, & primo cæli primo, quæ
ſunt prædicata, in ſecundo modo dicendi
per ſe primo poſteriorum 179. de quibus
accidentibus fiunt demonſtrationes eſſendi,
& cauſarum, ideſt demonſtrationes ſimplici-
ter, & nota quòd Ariſtoteles dixit, quòd
demonſtratio declarat accidentia, ad diffe-
rentiam definititionis, quæ declarat ſubſtan
tiam dixit etiam (cuius) notando, quòd paſ
ſiones, quas declarat demonſtratio, ſunt
propriæ ipſius ſubiecti. ¶ Sed dices, con- Dub.
tra nam demonſtratio declarat definitionem
accidentis, vt aſſerit Auer. ſecundo poſte-
riorum 40. 42. & in octauo quæſito poſte
rioriſtico quæ definitio eſt ſubſtantis: er-
go demonſtratio non ſemper declarat ac-
cidentia. ¶ Dicitur, quòd verum eſt
quòd demonſtratio declarat definitionem
accidentis; Tamen illa definitio acci-
dentis, eſt accidens, & demonſtratur per
modum

modum paſſionis, nam definitio, & definitum idem eſt 1. phyſicorum 5. & 7 metha. 40. ſed nota quòd ſi dixit Ariſtoteles ſubiectum eſt id, cuius paſſiones, & per ſe accidentia declarat demonſtratio: intelligendo de ſubiecto poſte rioriſtico, ad differentiam ſubiecti prioriſtici de quo conſideratur 1. priorum capite primo.

Dub. ¶ Sed dubitabis dicens, ſic demonſtratio, 1. poſteriorum 9. conſtat ex proprijs, primo po ſteriorum 66. ſed dignitates primo poſterio- rum 74 ſunt communes, ergo dignitates non ſunt in demonſtrationibus, nec demonſtratio

Sol. nes conſtant ex dignitatibus. ¶ Dicas, quòd aliquod ingredi demonſtrationem, bifariam intelligitur, vno modo actu, & formaliter, alio modo virtute: tunc dicitur, quòd dignita tes non ingrediuntur demonſtrationem for maliter, & actu; ſed aptitudine, & virtute. præ miſſæ vero propriæ, & peculiares actu, &

Dub. formaliter. ¶ Dices, quare Ariſtoteles po tius nominauit dignitates communes, & non nominauit præmiſſas proprias, quæ actu ſunt

Sol. in demonſtrationibus? ¶ Dicitur, quoniam alloquitur nouitios, quibus ſatisfaciendum eſt per notiora: & quoniam dignitates ſunt no tiores, quoniam ſunt communes, primo phy ſicorum quarto 57. & tertio phyſicorum ſe cundo, nec non ſecundo de generatione, & corruptione, ſi ideo potius nominauit digni-

Dub. tates; quàm proprias præmiſſas. Dices, Ariſto teles numerans ea, quæ ſunt in demonſtratio nibus, primo numerat concluſionem, ſecun do ad dignitates, tertio ſubiectum, ſed in te xtu 76. numerans eadem peruerſo ordine vti tu; primo enim numerat genus, ſecundo di gnitates, tertio paſſiones, idest concluſiones: ex quo videtur; quòd non ſit memor ſeruati ordinis, in his quæ numerauit in hoc texto.

Sol. ¶ Dicitur, quòd Ariſtoteles in hoc non ha buit ſollicitudinem, ſed ſatis eſt numeraſſe omnia, quæ ingrediuntur demonſtrationem,

Dub. & nullum relinquere. ¶ Dices quomodo probatur, quòd illa, quæ ponuntur in demon-

Sol. ſtratione, non ſunt niſi tria? ¶ Dicas, quòd demonſtratio non habet hoc a ſe; & vt demon ſtratio eſt a propria natura ſua: ſed à ſyllogi ſmo, qui eſt genus, cui per ſe competit hoc, vt patet primo priorum in capite de prima, ſecunda, & tertia figura, vnde fiat ratio talis ſyllogiſmus fit ex tribus terminis, primo po ſteriorum 26. & 134. nec pluribus, nec pau cioribus; ſed demonſtratio eſt ſyllogiſmus, primo poſteriorum 8. ergo demonſtratio fit ex tribus, nec pluribus, nec paucioribus.

Dub. ¶ Amplius, dices, ait Ariſtoteles quòd demon ſtratio declarat accidentia, ſi hoc eſſet verum, tunc demonſtratio, vel eſſet infinita, vel face ret ſcire quæſitum infinitum: quod eſt impoſ ſibile, & probatur: quia accidentia 4. met. 12 ſunt infinita: ſed demonſtratio declarat accidentia 2. poſt. 13. 17. 18. 19. ergo demonſtratio eſt infinita, vel facit ſcire quæſitum. ¶ Dicas, quod

Sol. accidentia ſunt infinita, quæ ſunt communia: quoniam inſequuntur materiam quæ eſt cauſa infinitatis 3. phyſicorum 65. non autem acci dentia propria, quæ ſequuntur formam de qui bus eſt demonſtratio 1. poſt. 52. 35. 153.

Ex quibus quidem igitur demonſtratio contingit eadem eſſe. Tex. 50

POSTQVAM Ariſt. declarauit numerum, & qualitatem, idest quot, & quę ſunt illa: quæ ſunt in demonſtrationibus, determinando tria tantū eſſe, nec plura, nec pauciora: vt ſunt dignitates, ſeu præmiſſæ: & concluſio; & ſubie ctum, nunc declarat quod horū trium eſt, et poteſt eſſe commune in diuerſis ſcientijs, & quod non poteſt eſſe cōmune in diuerſis ſciē tijs: vt bene ſentit Auer. ¶ Diuiditur iſtæ te- Diuiſio textus. xtus in tres partes, in prima declarat quod horum trium eſt cōmune, pluribus ſcientijs & quod non in 2. ibi (quemadmodum) exem plo manifeſtat ſcientias diuerſas, in 3. ibi (non eſt arithmeticam) declarat, quod non licet per de monſtrationem arithmeticam demonſtrare accidentia de magnitudinibus, quo igitur ad primum: ait ſic, ex quibus quidem igitur de- monſtratio, idest illa ex quibus fit demonſtra tio, quæ ſunt dignitates, ſeu maiores propoſi- tiones (contingit eadem eſſe (idest poſſunt eſ- ſe eadem, & communia diuerſis ſcientijs: quo rum autem genus alterum, idest quarum ſciē tiarum (genus) idest ſubiectum (eſt alterum) idest diuerſum adde tu, propoſitiones mino- res, non poſſunt eſſe eędem, & cōmunes (quē admodū arithmeticæ, & geometriæ (nunc dat exemplum, ſicut mos ſuus eſt de ſcient. js: quę habent ſubiectum alterum, ſeu diuerſum (non eſt arithmeticam demonſtrationem coaptare ad accidentia magnitudinibus) idest non licet coaptare demonſtrationem arithmeticam, & per illam demonſtrationem, demonſtrare ac cidentia de magnitudinibus: quæ magnitudo eſt ſubiectū in geometria (niſi magnitudines, numeri ſint) quaſi dicat Ariſt. tunc demon- ſtratio arithmetica poſſet demonſtrare acci- dentia de magnitudine, quando magnitudi- nes eſſent numeri: idest quando ſubiectum vnius ſcientię, contineretur ſub ſubiecto alte- rius ſcientiæ, ſicut ſi magnitudines continē- rentur ſub numeris. ¶ Dices, quō poſſibile eſt Dub. hoc ¶ Reſpōdet, & dicit excuſādo ſe, hoc vel Sol. ſe declarare in ſequētibus, p hęc verba dicēs, (hoc aūt, vt contingit in quibuſdam) idē quo- modo hoc fieri poteſt in quibuſdam ſcientijs

poſterius dicetur? ¶ Dices vbi hoc dicitur?
Dub. ¶ Dicas, in 1. poſt. in textibus 59. 60. 61. 61.
Sol. ¶ Sed dices, quomodo vna ſcientia eſt diuerſa ab alia? ¶ Reſpondet Ariſt. hic, & in textu
Dub. 179. & dicit, quòd tunc ſcientia eſt vna, quando habet vnum ſubiectum: & tunc ſunt plures, & diuerſæ ſcientiæ, quando habent plura, & diuerſa ſubiecta, vnde ex vnitate, vel pluralitate, & identitate, & diuerſitate ſubiectorũ ſumitur vnitas pluralitas, & ſcientiarum diuerſitas.
Dub. ¶ Dices contra, ſi hoc eſſet verum; tunc ſcientia naturalis mathematica, & medicina quæ ſunt tres ſcientiæ diſtinctæ, & diuerſæ, eſſent vna ſcientia, quoniam habent vnum ſubiectum, quod eſt corpus.
Sol. ¶ Dicas quòd intelligitur ſic; videlicet quòd ab vnitate ſubiecti; cum ſuo modo conſiderandi, & à pluralitate ſubiectorum, cum ſuis modis conſiderandi ſumitur vnitas, pluralitas, & ſcientiarum diuerſitas, modo, & ſi hę tres ſcientiæ habeant vnum ſubiectum, tamen non habent vnum modum conſiderandi; ſed habent plures modos conſiderandi, per quos ad inuicem differunt, ex quibus collige, quòd tranſgreſſus fieri non poteſt de vno genere, ſeu de vna ſcientia in aliud genus, ſeu in aliam ſcientiam verbi gratia, ſi fit demonſtratio in ſcientia arithmetica, oportet quòd illa demonſtratio demonſtret accidentia propria de numero; qui eſt ſubiectum in arithmetica; & non de magnitudine, quæ eſt ſubiectum in geometria; quoniam accidentia, quæ per ſe competunt vni ſubiecto, per accidens, competunt alteri, vnde illa demonſtratio eſſet per accidens, quoniam faceret ſcire per accidens.

Tex. 59 *Arithmetica verò demonſtratio, ſemper habet*
Vide in *genus, circa quod demonſtratio, & alia conſi-*
tex. 71. *militer,*
idem.

Poſtquam Ariſt. notificauit, quòd dignitates, ſeu maiores propoſitiones, poſſunt eſſe communes pluribus ſcientijs minores verò propoſitiones, non poſſunt eſſe communes pluribus ſcientijs, ex eo quia non datur tranſgreſſus, de vna ſcientia in aliam ſcientiam, quemadmodum non licet demonſtrare, quæſitum geometricum per demonſtrationem arithmeticam, nunc vult oſtendere, quòd demonſtratio arithmetica debet notificare accidentia propria de genere ſuo; ideſt de ſubiecto ſuo proprio; & non de ſubiecto geometrię quæ eſt alia ſcientia ab arithmetica, cauſa intentionis eſt; quoniam nullo modo poteſt dari tranſgreſſus de vna ſcientia in aliam ſcientiã: ſed pro faciliori intelligentia.
Diuiſio textus. ¶ Diuiditur iſte textus in tres partes, in prima declarat, quòd arithmetica ſcientia, & non ſolum ipſa ſed omnes aliæ ſcientiæ, habent proprium ſubiectum: de quo demonſtrant propria accidentia, in 2. ibi (quare) notificat quomodo poſſibile eſt tranſcedere de genere in genus, in 3. ibi (aliter verò) declarat quomodo impoſſibile eſt tranſcendere de genere in genus, quo igitur ad primum, dicit ſic arithmetica, verò demonſtratio, ſemper habet (genus) ideſt ſubiectum proprium (circa quod) nota quod illud verbum (circa) græce dicitur (peri) hoc eſt (de) quaſi dicat quod arithmetica demonſtratio ſemper habet genus ſubiectum: (circa quod) ideſt de quo genere ſubiecto proprio. demonſtrantur propria accidentia, in ſcientia arithmeticæ.
Dub. ¶ Dices ſola arithmethica, habet ſubiectum proprium?
Sol. ¶ Reſpondet quaſi dicat, non ſolum arithmetica habet proprium ſubiectum: ſed etiam aliæ ſcientiæ conſimiliter habent ſubiectum proprium determinatum, de quo demonſtrant propria, & determinata accidentia.
Alia expoſitio. ¶ Vel dicas, vt dicit Auer. in com. quod ſicut tres termini demonſtrationis; quæ fit in arithmetica non traſcendunt naturam arithmeticæ, ideſt naturam numeri, ſimiliter etiam eſt in alijs ſcientijs.
Dub. ¶ Dices, ſi per ly (circa) debemus intelligere (de) quare Ariſt. potius dixit (circa) & non dixit (de?) dicens circa quod eſt demonſtratio, & non de quo eſt demõſtratio?
Sol. ¶ Pro ſolutione eſt notandũ, quod demonſtratio eſt de ſubiecto, & eſt de accidentibus ſubiecti: tamen eſt de accidentibus in recto, vnde ſi dicamus accidentia demonſtrantur de ſubiecto, eſt etiam demonſtratio de ſubiecto in obliquo, ideſt de accidentibus ipſius ſubiecti, volens Ariſtoteles declarare quod de ſubiecto non eſt demonſtratio, in recto, ſed in obliquo, vtitur illa præpoſitione (circa) quę denotat obliquum caſum: vnde poſſumus dicere, quod demonſtratio eſt de ſubiecto obliquè ideſt de accidentibus ſubiecti, quæ accidentia verè demonſtrantur de ſubiecto, & ſic demonſtratio per ſe eſt de accidentibus, & per accidens eſt de ſubiecto attribuere enim ſubiecto, quod attribuitur accidenti eſt attributio per accidens, & indirectè, vt teſtatur Auer. 4. phyſicorum 45. hinc patet intelligentia textus primi libri priorum: quando dicit circa demonſtrationem, & primi poſt. quando dicit circa orationes; & 76. & primi phyſicorum in textu 1. manifeſtum, quòd quæ ſunt circa principia, & in 1. cæli 1. & 3. cæli primo ſcientia de natura eſt circa corpora, & in 1. de anima, vbi dicitur, quæcumque accidunt circa ipſam in textu 3. & in 2. de generatione & corruptione 1. vbi inquit circa vocata elementa, ideſt de vocatis elementis, vbiq; enim ly (circa) exponitur pro (de).

Quare, aut ſimpliciter neceſſe eſt idem eſſe genus, aut aliquo modo: ſi debet demonſtratio tranſcendere.

Postqvam Ariſt. declarauit, quòd ſcientia arithmetica habet genus hoc eſt ſubiectum proprium, de quo oſtendit accidentia propria: nunc oſtendit quomodo eſt poſſibile transgredi de genere, in genus, ideſt de vna ſcientia, in aliam ſcientiam, & dicit, (Quare aut ſimpliciter neceſſe eſt idem eſſe genus, aut aliquo modo,) quaſi dicat ex dictis ſequitur, quòd ſi demonſtratio debet trãſcendere, ideſt debet accipere medium vnius ſcientiæ, & concludere concluſionem alterius ſcientiæ, neceſſe eſt, (aut genus) ideſt ſubiectum vtriuſque ſcientiæ eſſe, (idem ſimpliciter) ideſt vniuocum, (aut aliquo modo), ideſt aut ſi nõ eſt vniuocum debet eſſe idem; (aliquo modo) ideſt analogum, & ſic quaſi dicat Ariſt. eſt poſſibilis tranſitus de vna ſcientia, in aliam ſciẽtiam ex quo ſumitur, quòd in ſcientijs habentibus ſubiectum, idem ſimpliciter ideſt vniuocum poteſt fieri tranſitus; aut in ſcientijs habentibus ſubiectum, aliquo modo ideſt analogum.

Aliter vero, quòd impoſſibile, manifeſtum: ex eodem enim genere neceſſe eſt extrema, & media eſſe: namq; ſi non per ſe, accidentia erunt.

Postqvam Ariſt. declarauit, quomodo poteſt fieri tranſitus de vna ſcientia in aliam ſcientiam; nunc declarat quomodo tranſitus, non poteſt fieri; ſed pro intelligentia, nota quòd dictum eſt, quòd quando plures ſcientiæ habent vnum ſubiectum vniuocũ vel analogum tunc poteſt fieri tranſitus de vna ſcientia in aliam; nunc declarat, quòd quando plures ſcientiæ, non habẽt ſubiectum vniuocum, vel analogum: tunc non poteſt fieri tranſitus de vna ſcientia in aliam; & dicit (aliter vero) ideſt ſi ſubiectum vnius ſcientiæ, (aliter eſt) ideſt eſt aliud, & diuerſum ideſt non eſt vniuocum; nec analogum à ſubiecto alterius ſcientiæ, (impoſſibile eſt) ideſt impoſſibilis eſt tranſitus: hoc eſt non poteſt fieri trangreſſus de vna in aliam. ¶ Vel ſi præmiſſæ ſunt vnius ſcientiæ, manifeſtum eſt quòd impoſſibile eſt concludere concluſionem alterius ſcientiæ, (ex eodem enim genere neceſſe eſt extrema, & media eſſe.), nunc aſſignat cauſam; & dicet (enim) pro quia quaſi dicat: Ideo non poteſt fieri tranſitus de vna ſcientia in aliam ſcientiam, quia (extrema) ideſt maius extremum, & minus extremum, & media neceſſe eſt vt ſint, (ex eodem genere), ideſt eiuſdem proprij generis, ideſt ſubiecti: quaſi dicat maius extremum, quod concluditur de minori extremo, hoc eſt prædicatum quod concluditur de ſubiecto, per medium debet eſſe proprium, & per ſe hoc eſt prædicatum debet eſſe proprium de ſubiecto proprio, per medium proprium; quoniam extrema nõ poſſunt eſſe de genere magnitudinis, & media de genera numerorum, veluti exemplo paret: nam non licet in ſtatua facere capud ex auro, & pedes ex argento; ſed tota ſtatua debet eſſe ex eodem genere, & ex eadem materia, veluti capud, & pedes ex auro, (nãq; ſi non ſunt per ſe accidentia erunt) nunc aſſignat cauſam quare extrema, & media debent eſſe propria, & per ſe dicens: quoniam ſi non (ſunt per ſe), ideſt propria, erunt per accidẽs valet enim conſequentia, quod non eſt per ſe, eſt per accidens, 1. poſt. 32. & per conſequens demonſtratio, quæ fieret ex illis per accidẽs, non eſſet demonſtratio per ſe; ſed per accidens, & potius ſyllogiſmus diceretur, vnde ſequitur concluſio vera, quòd tunc demonſtratio traſcendit de vna ſcientia in aliam: quãdo illæ ſcientiæ habent ſubiectum vniuocum; vel analogum, & tunc demonſtratio, non tranſcendit, quando ſcientiæ habẽt ſubiectum diuerſum; & æquiuocum, & ex hoc textu nota regulam, quæ eſt, quòd id quod non eſt per ſe, eſt per accidens.

Propter hoc geometriæ non licet mõſtrare: quòd contrariorum vna eſt ſcientia: ſed neq, quòd duo cubi cubus: neq; alij ſcientiæ, quod alterius. Tex. 60

Postqvam Ariſtoteles notificauit, quòd demonſtratio debet fieri ex his: quæ ſunt propria, & eiuſdem generis ſubiecti, & quòd non licet demonſtrationem transgredi de vna ſcientia in aliam ſcientiam: nunc quæ dixit concludit, & de ſingulis, exempla aſſignat. ¶ Diuiditur iſte textus in duas partes, in prima parte concludit, quæ ſupra dixit in 2. declarat quomodo eſt poſſibile vni ſcientiæ demonſtrare quæſitum alterius ſcientiæ & dicit (propter hoc) ideſt propter cauſam aſſignatam. ¶ Dices, quæ eſt iſta cauſa aſſignata. ¶ Dicas, quoniam demonſtratio conſtat ex proprijs. Ideo quaſi dicat (geometriæ non licet monſtrare: quòd contrariorum vna eſt ſcientia) ideſt non conuenit ſcientiæ geometriæ (monſtrare). Nota quòd hoc verbum ſignificat duo, videlicet manifeſtare, vt 1 poſt. 1. & ſic conuenit inductioni, quæ monſtrat ideſt manifeſtat, & ſignificat demõſtrare naturaliter ignotum, hic autem nõ ſumitur pro manifeſtare: ſed pro demonſtrare, vnde dicitur, quòd ſcientiæ geometriæ non licet demon-

Margin notes: *Alia expoſitio.* — *Diuiſio textus.* — *Petitio*

monſtrare videlicet hoc quæſitum, ſcilicet (quòd contrariorum vna eſt ſcientia, quoniã non eſt proprium ſcientiæ geometriæ, ſed potius ſpectat ad dialecticam, vel ad methaphiſicam: quæ dialectica in hoc imitatur methaphiſicam: quoniam ſicut methaphiſica, quæ eſt ſcientia communis. 1. poſt. 70. & in hoc commento ait Auer. poteſt demõſtrare quæſita omnium artium: quoniam ipſa eſt domina, & regina omnium ſcientiarum, ſic dialectica tentat demonſtrare omnia quæſita omnium ſcientiarum: tamen methaphiſica cum maiori certitudine aſſignat cauſam quæſitorum, aliarum artium, dialectica vero magis probabiliter, & ſic hoc quæſitum, quod pertinet ad dialecticam, quæ eſt facultas diuerſa à geometria, non demonſtratur in geometria, (ſed neq; , quòd duo cubi cubus), nunc aſſignat ſecundum exemplum; quaſi dicat non ſolum, non licet ſcientiæ geometriæ demonſtrare hoc quæſitum; ſcilicet ꝙ cõtrario rum eadem eſt ſcientia; ſed neq; licet ſcientiæ geometriæ demonſtrare hoc aliud quæſitum; ſcilicet quòd duo cubi; ſint vnus cubus, cauſa eſt quoniã hoc quæſitum pertinet ad ſtereometriam, (neq; alij ſcientiæ, quod alterius. (concludit dicens, quòd non ſolum illud quæſitum; quod pertinet ad dialecticã, & ad ſtereometriã, nõ licet, vt demonſtrent in geometria; ſed etiam vniuerſaliter, nõ licet cuicumq; ſcientiæ) quod alterius) ideſt demonſtrare adde tu quæſitũ quod eſt alterius ſciẽtiæ diuerſæ ab illa vt optime inquit Auer. in cõmento, vbi dicit ſic non eſt alicuius particularis artificis demonſtratiuarum artium cõmonſtrare, quod peculiare eſt arti communi conſideranti, eus inquantum eus: ſicut nõ eſt geometriæ conſiderare contraria, neq; conſiderare vnum, & multa; nec etiam eſt alicuius particularis artis conſiderare, quod proprium eſt alterius particularis artis. ¶Sed non ta ꝙ ſi ars particularis conſiderat aliquam paſſionem artis communis, illam conſiderat quatenus facit illam contrahi ad ſuum ſubiectum, pro vt in phyſica conſideratur de animæ potentijs, ex quo ſequitur, ꝙ nõ licet imponere falcẽ in meſſam alienam, quod nil aliud ſignificat, niſi quod eſt proprium vni, non competit alteri, nec demonſtratur de altero. ¶Sed Dices, o, Ariſt. dixiſti, quod tranſitus de vna facultate, in aliam fieri poteſt, quo modo nũc dicit, quòd eſt impoſſibilis huiuſmodi tranſitus? ¶Reſpondet & dicit.

Petitio.

Reſpon.

Niſi quæcumq; ita ſe habent inter ſe, vt ſit alterum ſub altero,

POSTQVAM Ariſt. intulit concluſionem eorum, quæ ſupra dixit, quòd tranſgreſſus de vna ſcientia in aliam fieri non poteſt nunc declarat, in quibus ſcientijs hoc fieri poteſt, & dicit verum pro intelligentia eſt Notandum, quòd ſcientiæ ſunt duobus modis, quædam ſunt ſcientiæ ſubalternatæ, & quædam ſubalternantes & ideo dicuntur ſic quoniam habent ſubiectum alterum, ſub altero, nunc dicit Ariſt. ꝙ tranſitur non poteſt fieri (niſi) adde tu in ſcientijs, (quæcumq; ita ſe habẽt interſe,)vt ſit alterum ſub altero) ideſt quæ habent ſubiectum ſubalternatum, & ſub alternans & ſic in iſtis ſcientijs ſubalternatis, & ſubalternantibus, poteſt fieri tranſgreſſus. ¶Sed Dices da exemplum? ¶Reſpondet per exempla dicẽs, quaſi dicat ſi tu ignoras, quæ ſunt ſcientiæ ſubalternæ, & ſubalternatæ, (vt perſpectiua ad geometriam, & armonica ad arithmeticam.) ideſt perſpectiua ſubalternatur geometriæ; & armonica ideſt conſonãtia, ſeu muſica ſubalternatur arithmeticæ, & ſic iſtis ſcientijs, & non alijs licet, & conuenit demonſtrare quæſitum alterius ſciẽtiæ, quod innuit Auer. in illis verbis, quando dicit; aliquando autem inuenitur in artibus ſpecies conuenientiæ, quædam, videlicet vna ars vtatur pro principio, vel principijs cuius morit eſt commonſtrari in alia arte, quod quidem pro maiori parte inuenitur in arte, quæ alteri eſt ſubalterna, quam met ſententiam ipſe Auer. aſſerere quoq; videtur in quæſitis poſterioriſticis, in quæſito quinto.

Petitio.

Reſpon.

Neque ſi quid ineſt lineis, non ſecundum quòd linea, & ſecundũ quòd ex principijs proprys. Tex. 61

POSTQVAM Ariſtoteles declarauit ꝙ non licet tranſcendere de vna ſcientia in aliã ſcientiam: nunc vult illud iterum confirmare. ¶ Diuiditur iſte textus in duas partes, in prima facit quod dictum eſt, in 2. ibi) vt ſi rectæ pulcherrima linearum) exemplo declarat quod dixit, quo ad primum, verum pro intelligentia dicendorum eſt Notandum, ꝙ tunc vna ſcientia demonſtrat aliquod prædicatum de ſubiecto quando illud prædicatum ineſt illi ſubiecto, ſecundum quòd illud propriæ perſe: & conuertibiliter: vt riſibile ineſt homini, in quantum homo, & non per aliud, & ratione alterius veluti, ſi ſortes eſt riſibilis non niſi per accidens, & inquantum eſt homo: ſed quando eſt aliquod prædicatum, quod ineſt alicui ſubiecto, non ſecundum ꝙ ipſum: tunc illa ſcientia, non poteſt demonſtrare illud prædicatum, de illo ſubiectu, 1. poſt. 36. & 76. quo ſtante exponatur textus ſic (Neque) quaſi dicat Ariſt. non ſolum non licet ſcientiæ geometriæ non demonſtrare quæſita ſupra dicta,

Diuiſio textus.

d ijta, quæ ſunt alterius ſcientiæ, ſed etiam (inquæ) ſcientiæ geometriæ, & alijs ſcientijs, omnibus adde tu licet, & conuenit, (ſi quid) idest ſi aliquod prædicatum (ineſt) ideſt cōpetit, (lineis) vt ſubiectis, (non ſecūdum quòd lineæ), ideſt non primo, & per ſe demonmonſtrare de lineis: quoniam illa prædicata demonſtrantur de ſubiectis quæ ſunt propria eſſentialia illis, non autem prædicata quæ inſunt ſubiectis communiter, & per accidens. ¶ Dices, quæ ſunt iſta prædicata, quæ inſunt lineis, non ſecūdū quod lineæ, ideſt proprie, & per ſe? ¶ Reſpondet Ariſt. & dicit, (& ſecūdum, quòd ex principijs proprijs), quaſi dicat, illa ſunt prædicata propria, quæ inſunt ſubiectis, ſecundum ipſum, quę fluunt ex principijs illius ſubiecti, & è contrariò, illa non ſunt prædicata propria, & ſecundum quòd ipſum quæ non fluunt ex principijs proprijs illius ſubiecti; ex quo ſequitur, ꝙ non licet geometriæ demonſtrare prędicatum aliquod, quod competit lineis, non ſecundum quòd lineæ, ideſt ſecundum quòd non prouenit, & fluit ex proprijs principijs linearum, adde tu, & ſimiliter non licet vlli ſcientiæ demōnſtrare de ſuo ſubiecto aliquod prædicatum: quod nō fluat ex proprijs principijs illius ſubiecti, ideſt quod non eſt propriū, & eſſentiale illi ſubiecto. ¶ Dices, o, Ariſt. quod eſt hoc prædicatum quod ineſt lineis non ſecundum ꝙ lineę

Dub.

ſunt, & quod non fluit ex proprijs principijs linearum? ¶ Reſpondet; & dicit.

Sol.

Vt ſi recta pulcherrima linearum: aut ſi in contrarium ſe habet circumferentiæ: non enim ſecundum quòd proprium genus ipſorum eſt: ſed ſecundum quòd commune aliquod eſt.

Pᴏsᴛǫᴠᴀᴍ Ariſtoteles aſſeruit, ꝙ nō conuenit demonſtrare prædicatum de lineis, quod non competit lineis inquantum lineæ ſunt, ideſt primò, & per ſe, nunc exemplo, vt mos ſuus eſt, vult declarare, id quod dixit, & quaſi dicat, ſi tu ignoras quod eſt illud prædicatum, quod competit lineis, non inquantum lineæ ſunt, ideſt non propriè nec per ſe: ſed communiter, hoc eſt, (vt) ideſt verbi gratia ſi diceres in hac propoſitione, linea recta eſt pulcherrima omnium linearum: hoc prędicatum ſcilicet: (pulcherrima) eſt prædicatum quod competit lineæ: non inquantum lineæ propriæ, & per ſe: quoniam non fluit ex proprijs principijs lineæ, ſed eſt prædicatum cōmune, quod competit multis alijs, & ideo non licet geometriæ demonſtrare hoc prædicatum de linea recta: quoniam inquit Auer. illa demonſtratio, quæ fieret ex tali prædicato, non fluēte ex proprijs principijs ſubiecti: non eſt demonſtratio per ſe conſtans ex eſſentialibus, ſed potius dicitur ſyllogiſmus: qui non eſt demonſtratiuus, vnde Nota regulam candide lector, quæ eſt talis quæcunq; prædicata quæ competunt ſubiectis, & illa prædicata non ſunt inquantum ipſum, non propria eſſentialia, non demonſtrantur de illis ſubiectis, vera demonſtratione, ſed probantur de illis per ſyllogiſmos communes; & non demonſtratiuos, ex quo bene inquit Ariſt. 2. de gen. anim. cap 6 quando dicit logicam appello demonſtrationem quæ fit ex communibus, & non ex proprijs principijs, immo rationes, quæ non ex principijs ducuntur ſunt inanes, quod idem 8. top. ſcriptum reliquit. ¶ Dices quodnam eſt prædicatū, quod competit alicui inquantū ipſum, & fluit ex principijs illius? ¶ Dicitur, quod eſt ipſum riſibile, quod competit homini inquantum homo eſt, & demonſtratur de homine per propria principia hominis; ſcilicet per ipſam rationalitatem, dicendo ſic omne rationale eſt riſibile, omnis homo eſt rationalis; ergo omnis homo eſt riſibilis: & hæc dicitur vera demōſtratio, ſi vero riſibile non eſſet prædicatum proprium de homine; tunc non diceretur demonſtratio, quia non fieret ex proprijs, ſed ſyllogiſmus communis; & demonſtratio logica, & inanis ratio (aut ſi in contrarium ſe habet circumferentiæ,) non contentus vno exēplo nunc aſſignat aliud exēplum, Ariſt. ad maiorem declarationem: quaſi dicat ſiue fuerit illud prædicatum ſcilicet, quòd linea recta eſt pulcherrima linearum (aut) ideſt ſiue fuerit hoc aliud prædicatum ſcilicet quòd linea recta (ſe habet) pro) eſt) in contrarium, ideſt cōtraria,) circumflexę) ideſt lineę circulari quaſi dicat, nec illud prius dictum, nec hoc, nunc dictum, non competit geometrię demonſtrare de lineis: quoniam illa demonſtratio, non eſſet ex eſſentialibus. ¶ Dices quare hæc duo prędicata non poſſunt demonſtrari de lineis ¶ Reſpondet Ariſt. & dicit (non enim ſecundum quòd propriū genus ipſorum eſt) enim pro quia adde tu lineæ, non ſunt proprium (genus) ideſt ſubiectum proprium (ipſorum) ideſt prædicatorum ſcilicet pulcherrimi, & contrarij circumflexe, quaſi dicat hæc duo predicata ſcilicet pulcritudo, & contrarietas non ſunt prædicata propria de lineis, quoniā lineæ non ſunt proprium ſubiectum ipſorū, (ſed ſecundum commune aliquod eſt) quaſi dicat: ſed ſi hæc prædicata inſunt lineis, non inſunt lineis inquantum lineæ ſunt, ſed ſecū dum quod commune aliquod eſt, ideſt ſed inquantum inſunt alicui ſubiecto communi ſecundum quod commune id, per quod commune inſunt; & competunt lineis: & proprie & per

Petitio

Reſpon.

Dub.

Sol.

Dub. & per ſe. ¶ Dices linea circularis eſt perfe-
ctior, & pulcrior omnibus lineis, teſte Ariſt.
1. cæli à 30. vſque ad 32. & in textu 12. quo-
modo hic dicit, ꝙ recta eſt pulcherrima? ait
etiam ibidem, ꝙ linea recta non eſt contra-
ria circulari, quomodo hic dixit ꝙ recta eſt cō
Sol. traria circulari? ¶ Dicitur, ꝙ hic Ariſt. non
loquitur aſſertiue ſcilicet, ꝙ linea recta eſt
pulcherrima: ſed per modum exempli, & in
figura ſimiliter linea recta eſt contraria circu
lari. ly contraria intelligitur diſperata; & di-
uerſa, veluti Auer. primo phyſicorum 41. vn
de recta, & circularis ſunt duo contraria, ideſt
diſperata, & diuerſa: & ſic intelligitur 1. phyſi
corum 41. & 1. poſt. 31. ex quibus omnibus: tu
Poſterioriſta habeas, ꝙ prædicatum quod in
ſcientia demonſtratur de ſubiecto, debet eſſe
proprium eſſentiale illi ſubiecto; non cōmu-
ne, & accidentale, & ſic demonſtratio erit
propria vnius artis, & non tranſcendens de
vna artem in aliam artem.

Tex. 61 ***Manifeſtum autem, & ſi fuerint propoſitiones vniuerſaliter: ex quibus eſt ſyllogiſmus: quòd neceſſe eſt, & concluſionem perpetuam eſſe huiuſmodi demonſtrationis, & vt ſimpliciter dicam demonſtrationis.***

POSTQVAM Ariſt. oſtendit propoſi-
tiones demonſtrationis ſimpliciter eſſe per
ſe, & neceſſarias, & vniuerſales, & oſtendit
etiam, quòd non licet tranſgredi de vna ſcien
tia in aliam ſcientiam, & quòd demōſtratio
non poteſt fieri de accidentibus communi-
bus; nunc vult declarare, quòd concluſio
quæ ſequitur ex propoſitionibus vniuerſali-
bus, debet eſſe æterna, perpetua; & non cor-
ruptibilis; & per conſequens, quòd corrupti-
Diuiſio textus. bilium non eſt ſcientia demonſtratiua. ¶ Di-
uiditur iſte textus in duas partes, in prima fa-
cit quod dictum eſt, in ſecunda ibi (non eſt
ergo). Reſpondet cuidam tacitæ obiectioni,
quo igitur ad primum, dicit Ariſt. manifeſtū
autem). adde tu ex dictis ſupra, (&) ideſt quòd
(ſi fuerint propoſitiones vniuerſaliter), ſicut
in rei veritate ſunt; ex quibus propoſitioni-
bus ſuppleru) eſt ſyllogiſmus demonſtrati-
uus: (quòd neceſſe eſt, & concluſionem,) ad-
de tu quæ ſequitur ex illis præmiſſis, (eſſe per
petuam); ideſt vniuerſalem, (huiuſcemodi de
monſtrationis), ſcilicet quæ fit ex præmiſſis
vniuerſalibus,) & vt ſimpliciter dicam demō
ſtrationis) quæres enim demonſtrationis,
præmiſſæ debent eſſe vniuerſales, & conclu-
ſio, quæ ſequitur ex illis præmiſſis, etiam de-
bet eſſe vniuerſalis? Reſpondet, & dicit expo
nendo ſe, (&) pro ideſt demonſtrationis ſim
Dub. pliciter. ¶ Dices demonſtratio propter quid,
& quia: non ne fiunt ex præmiſſis vniuerſali-
bus? ¶ Dicas, quòd ſic tamen hic primo, & per *Sol.*
ſe eſt ſermo de demonſtratione ſimpliciter ſe
cundario, & analogice de demonſtratione
propter quid; & quia, ex quibus ſequitur cla-
ra textus ſententia, quòd ſi propoſitiones, ex
quibus eſt demonſtratio ſimpliciter fuerint
neceſſariæ, & vniuerſales neceſſarium eſt, vt
concluſio huius demonſtrationis, ſit neceſſa-
ria. & vniuerſalis. ¶ Sed Dices, ſi verum eſt in *Dub.*
dubitanter, quòd propoſitiones demonſtra-
tionis debent eſſe vniuerſales: quare hic lo-
quitur conditionaliter, dicens ſi fuerint pro-
poſitiones vniuerſaliter, nam conditio (ſi) nō *Sol.*
ponit in eſſe; ſed dicit dubitationem. ¶ Dici-
tur quòd ly (ſi) hic nō ſumitur dubitatiue; ſed
aſſertiue veluti ſumpſit Ariſt. primo poſterio
rum. 8. vnde legatur textus ſic ſi pro quia, qua
ſi dicat Ariſt. ſi propoſitiones fuerint, (ſi) ideſt
quia propoſitiones fuerint vniuerſales. ¶ Ite- *Petitio.*
rum Dices, quare Ariſt. dixit propoſitiones.
vniuerſaliter. & nō dixit vniuerſales? ¶ Dicas. *Sol.*
quòd non ſufficit in demonſtratione præmiſ-
ſas eſſe vniuerſales, ſolum: ſed etiam debent
eſſe vniuerſales vniuerſaliter, nam hæc pro-
poſitio eſt vniuerſalis, tantum homo eſt ratio-
nalis; ſed hæc omnis homo eſt rationalis eſt
vniuerſalis vniuerſaliter: quoniam additum
eſt illud ſignū vniuerſaliter ſignificatiuum
quod eſt ly omnis veluti docuit Ariſt. 1. peri
hermenias cap. 5. ¶ Sed iterum Dices quare *Petitio.*
propoſitiones demonſtrationis, debent eſſe
vniuerſales? ¶ Dicas, quoniā propoſitiones par *Sol.*
ticulares, & ſingulares non ingrediuntur de-
monſtrationem, quoniam demōſtratio fit in
prima figura, & non in omnibus modis pri-
mæ figuræ; ſed tantum in primo modo pri-
mæ figuræ, qui dicitur barbara, vt notat. Ariſt.
primo poſt. 103. quod etiam innuit Auer. 1.
poſt. 8. vbi inquit demonſtratio enim eſt ſyl-
logiſmus veræ figuræ, & per veram figuram
intelligit primam figuram. ¶ Dices, quando di *Petitio.*
cit Ariſt. quòd ſyllogiſmus fit ex propoſitio-
nibus ly (ex) quomodo ſumitur hic? ¶ Dicas, *Reſpon.*
quòd non ſumitur hic; vt dicit cauſam efficiē
tem, vt 5. met. cap. de ly ex nec ſumitur pro
poſt. vt 1. phyſicorum 43. ſed pro vt dicit cau
ſam materialem: quoniam propoſitiones ſūt
materia demonſtrationis, ex quibus tanquàm
ex materia, vt ait Auer. 1. poſt. in prologo fit
demonſtratio. ¶ Dices quomodo valet hæc *Dub.*
conſequentia, ſi propoſitiones ſunt vniuerſa-
les, ergo concluſio eſt perpetua? ¶ Pro intelli- *Sol.*
gentia eſt Notandum: quòd quæ ſunt neceſſa-
ria ſunt ſempiterna, & perpetua. 6. ethicorum
cap. 4. ſed id quod eſt vniuerſale eſt neceſſa-
rium. 1. poſt. 36. ergo vniuerſale eſt ſempiter
num; & perpetuum propoſitiones demonſtra

tiones

tionis ſunt neceſſariæ:& vniuerſales ſequitur quòd ſunt ſempiternæ.& perpetuæ, & quoniam à ſempiternis & perpetuis, non ſequitur niſi ſempiternum:& perpetuum: ergo ſi propoſitiones in demonſtratione ſunt vniuerſales,& perpetuæ ex ipſis neceſſariò ſequitur concluſio perpetua,& vniuerſalis:iuxta præceptum Ariſt. à tali non ſequitur niſi tale,7. met.28.& 12.met.13.& 58.nec non 2. phyſicorum 13.& 16.& 1.de par.animalium cap. primo homo generat hominem, equs equum per ſe,ſi verò aliter non niſi per accidens, ex quo ſequitur,ꝙ tā præmiſſæ, quàm concluſio nes demonſtrationis,debent eſſe vniuerſales & perpetuæ:non ſingulares,nec particulares & corruptibiles, de quibus non eſt ſcientia, nec ex quibus prouenit ſciētia. *Dub.* ¶ Dices ſingulariū,& corruptibilium poteſt ne eſſe ſciētia aliquo modo? *Reſpon.* ¶ Reſpondet Ariſt.& dicit.

Non eſt igitur demonſtratio corruptibilium,neq; ſcientia ſimpliciter:ſed ita ſicut ſecundum accidens quoniam non vniuerſalis ipſius eſt,ſed aliquando,& quodam modo.

POSTQVAM dixit Ariſt.ꝙ concluſio demōſtrationis ſimpliciter; debet eſſe vniuerſalis, & perpetua:nunc reſpondet tacite obyectioni,inferendo quoddā correlatiuum quę obyectio eſt talis,an corruptibilium poſſit eſſe demonſtratio,& ſcientia ſimpliciter,& inferendo dicit, (non eſt ergo demonſtratio corruptibilium,) idеſt ſi præmiſſæ ex quibus fit demonſtratio ſimpliciter ſunt vniuerſales & perpetuæ,ex quibus ſequitur concluſio vniuerſalis:& perpetua cuius concluſionis vniuerſalis,& perpetuæ eſt ſcientia ſimpliciter, ergo ſequitur ꝙ demonſtratio non eſt corruptibiliū.hoc eſt earum quæ non ſunt vniuerſalia, & perpetua,nec ſcientia demōſtratiua ex quibus ſumatur hęc ratio,ſumendo maiorem de ſoris 6. ethicorum cap. 4 7 met.53.12. met. 5.æternorum,& perpetuorum eſt ſcientia ſimpliciter,ſed corruptibilia, non ſunt æterna; nec ſempiterna:qm̄ hæc ſunt oppoſita,& non ſe cōpatiuntur,ergo corruptibiliū non eſt demonſtratio:nec ſciētia ſimpliciter: quod quidem confirmat Ariſt. 7.met.35. *Sol.* ¶ Dices,quare Ariſt.dicit corruptibilium non eſt demonſtratio,nec ſcientia ſimpliciter? *Dub.* ¶ Dicas,quòd ſumit hæc,vt ſinonima, & vt vnum exponit reliquum,dicendo ſic demōſtratio. (&) ideſt ſciētia ſimpliciter. ¶ Dices, cōtra finis differt ab inſtrumento,cuius eſt finis, vt ſecare differt à ſerra, ſed ſcientia ſimpliciter eſt finis, demōſtrationis,vt teſtatur Ariſt. 1. priorum cap.1.& 1.poſt.7.& demonſtratio eſt modus ſeu inſtrumentum 1.poſt.8.ergo ſcientia ſimpliciter, toto cęlo differt à demōſtratione & per cōſequens vnū,non eſt expoſitiuum alterius. ¶ Dicitur,ꝙ verū eſt,ꝙ finis differt ab inſtrumento ratione,& definitione: tamen re, & ſubiecto ſunt idē vnde licet ſciētia demōſtratiua ſit finis demōſtrationis, eſt tamen idē ſubiecto,cū demonſtratione, & ideo Ariſt. multotiēs hæc nomina ſolet cōfundere, & alterū ſumere,pro altero,(ſed ita ſicut ſecundū accidens), nunc declarat quomodo de corruptibilibus poteſt eſſe ſcientia, aliquis enim poſſet dicere,o, Ariſt. dixiſti quod corruptibiliū nō eſt ſcientia,vellē ſcire corruptibiliū, omnino nō eſt ſciētia,vel aliquo modo non, & aliquo modo ſic? Reſpōdet Ariſt. & dicit verū,Nota ꝙ ſciētia de aliqua re poteſt haberi duobus modis:vno modo per ſe,alio modo per accidēs:quo ſtante,dicit Ariſt. ꝙ de corruptibilibus nō habetur ſciētia per ſe, ſed de corruptibilibus habetur ſciētia per accidens. *Sol.* ¶ Dices,quare de corruptibilibus nō habetur ſciētia per ſe;ſed ſecūdū accidēs? *Dub.* ¶ Reſpōdet & dicit (qm̄ non vniuerſalis ipſius ſed quodāmodo) quaſi dicat;qm̄ ſcientia per ſe eſt ipſius vniuerſalis,ſed ſcientia rei corruptibilis, non eſt ſcientia ipſius vniuerſalis:quod ſēper eſt,& vniuerſaliter. & omni modo, ſed ipſū corruptibile eſt aliquādo,in aliquo tēpore & quodā modo ſecundū quid,& ꝑ accidēs. *Dub.* ¶ Dicet vniuerſale eſt corruptibile ergo nō eſt perpetuū,ergo ex præmiſſis vniuerſalibus nō ſequitur cōcluſio perpetua,antecedens ꝓbatur 8 met.27.aſſerit Auer. ꝙ vniuerſale eſt corruptibile. *Sol.* ¶ Auer ibidē reſpōdet dicēs,ꝙ vniuerſale eſt corruptibile per accidēs,nō per ſe ſed per aliud ad corruptionē ſingulariū: qm̄ vniuerſale eſt in ſingularibus 7.met.57.quod confirmat Ariſt.in cap.de ſubſtantia, cū dicit nō exiſtentibus primis ſubſtātijs, impoſſibile eſt aliquid aliorū remanere:hoc eſt nō remanēt ſecundę ſubſtātię,nec accidentia,nec remanet vniuerſale; vt 2.poſt. 67. clare liquet. *Replica* ¶ Dices cōtra, qñ ſunt duo indiuidua, quibus cōpetit vnū pędicatū, veluti eſſe corruptibile,& vni nō cōpetit ratione alterius, tūc illud pędicatū cōpetit indiuiduis,ratiōe tertij,ſed hoc tertiū eſt vniuerſale:ergo vniuerſale: primo,& per ſe eſt corruptibile,& nō ꝑ accidēs. *Sol.* ¶ Dicitur,ꝙ illud tertiū,cui cōpetit illud ꝓdicatū,ſcilicet corruptibile,nō eſt ipsū vniuerſale,ſed eſt materia prima, quę eſt cauſa corruptionis,in indiuiduis,vt teſtatur Ar.7 met.53 vbi aſſerit ꝙ ſingulariū,nec eſt definitio, nec demōſtratio;qm̄ habēt materiā, cuius natura talis eſt;vt eſſe,& nō eſſe cōtingat:quare corruptibilia ſunt omnia ſingularia. ¶ Dices contra, ſi per materiam; indiuidua ſunt corruptibilia: ergo materia eſt magis corruptibilis

quoniã ſemper propter quod vnumquodq; tale, & illud magis primo poſt. 15. & 2. met. 4 ſed indiuidua ſunt corruptibilia, propter materiam: ergo materia eſt magis corruptibilis: quod eſt cõtra Ariſtotelem primo phyſicorũ 82. vbi aſſerit materiam eſſe ingenitam, &

Sol. æternam. ¶ Dicitur, quòd regula Ariſtotelis allegata 1. poſt. 15. eſt vera in prædicatis analogicæ dictis, hoc eſt in prædicatis quæ cõpetunt duobus. vni tamen, vt cauſæ alteri, verò vt cauſato modo licet corruptibile competat indiuiduis, vt petro, & antonio, propter materiam, non per hoc ſequitur, quòd competat materiæ; quoniam materia eſt cauſa corruptionis: tamen ipſa non corrumpitur, & ſi corrumpitur, non corrumpitur per ſe, ſed per accidens 1 phyſicorum 82 & 12. met. 12.

Dub. ¶ Iterum Dices, q corruptibilium eſt ſcientia, ex auctoritate Ariſt. 7. met. 35. 53. & 11. met. 1.

Sol. ¶ Dicitur ibidem ab Ariſt. q corruptibiliũ eſt ſcientia, ſub ratione vniuerſali; non ſub ratione particulari: quod confirmat Auer. 1. poſt. 167. hoc eſt ſub ratione ſpeciei, non ſub ratione ſingularis, quod declarat Auer. 2. poſt. 94. cum dicit nos enim ſcire ſocratem eſſe rationalem eſt ob nos ſcire ipſum eſſe hominem.

Replica ¶ Dices contra, nam quorum ſunt definitiones, eorum ſunt demonſtrationes, & ſcientiæ per ſe, & non per accidens 1. poſt. 64. ſed compoſitorum ſingularium, ſunt definitiones 1. poſt. 32. Auer. & 1. de anima 11. necnõ 8. met. 9. & vltimo verum etiam 7. met. 12. ergo cõpoſitorũ ſingularium corruptibilium eſt ſciẽtia, per definitionem per demonſtrationẽ, & per ſe non per accidens, & ſub ratione particulari, non ſub ratione vniuerſali.

Sol. ¶ Dicitur, quòd ſi corruptibilium eſt definitio, non ſub ratione particulari; ſed ſub ratione ſpecifica, & vniuerſali, non enim ſortes definitur, vt ſortes: ſed vt eſt homo: vnde quando dicitur ſortes eſt animal, rationale non eſt animal rationale inquantum eſt ſortes; ſed inquãtum eſt homo; nam quod competit per ſe ſuperiori ſpeciei per [accidẽs] competit inferiori indiuiduo: & quod per ſe competit generi, per accidens competit ſpeciei primo poſt. 38 hinc dicebat Ariſt. 7. met. 35. & 53. corruptibilia namq; non ſunt manifeſta his, qui ſcientiam habent, cum à ſenſu abſceſſerint: & rationibus eiſdem in animo ſeruatis; non erit amplius, neq; definitio, neq; demonſtratio.

Tex. 63 *Quando autem ſit : neceſſe eſt alteram non vniuerſalem eſſe propoſitionem : & corruptibilẽ quidẽ quoniam, & concluſio exiſtente non vniuerſalem autem quoniam hoc quidẽ erit, illud verò non erit, in quibus; quare non eſt ſyllogizare vniuerſaliter ſed quod nunc.*

Postquam Ariſt. declarauit, quòd ſi propoſitiones demonſtrationis ſunt vniuerſales, & æternæ oportet etiam concluſionem eſſe vniuerſalem, & æternam, & cum concluſio ſit vniuerſalis, & æterna ſequitur, q ſcientia eſt æternorum: & non corruptibilium, nũc vult declarare, q ſi concluſio quę ſequitur ex propoſitionibus, non eſſet vniuerſalis, & ęterna oporteret eſſe ſingularis, & ſi eſſet ſingularis: tunc eſſet corruptibilis, & per conſequẽs, vna ex propoſitionibus eſſet ſingularis: & corruptibilis, & quoniam iſte textus eſt continuus, & non patitur diuiſionem, ideo relicta diuiſione ad ſententiam declarandam deueniamus: ſed pro intelligentia eſt Notandum id, quod dicit Auer. 1. poſt. 160. & in hoc cõmẽto quod quãdo ſyllogiſmus cõcludit cõcluſionẽ ſingularẽ. ſeu corruptibilẽ, neceſſe eſt, vt altera pręmiſſa ideſt minor pręmiſſe, ſit ſingularis & corruptibilis; quoniam concluſio ſemper ſequitur debiliorem partem ſyllogiſmi, quo ſtante dicit Ariſt. (quãdo autem ſit) ideſt quãdo autem ſit ſupple, tu concluſio: non vniuerſalis, ideſt ſingularis: & corruptibilis (neceſſe eſt) ideſt neceſſariò: ſequitur alteram ideſt minorẽ propoſitionem, (nõ vniuerſalẽ) ideſt ſingularem, non perpetuã, ſed corruptibilẽ eſſe & ſequi, ex illa propoſitione corruptibilis quoniam à tali, non ſequitur niſi tale, vt à corruptibili, corruptibile, ſicut ab æterno æternum: iuxta illud quod ſeminatur in præmiſſis, colligitur in concluſione (quoniam, & cõcluſio exiſtente) ideſt quoniam concluſione exiſtente particulari, ſingulari corruptibilis (nõ vniuerſalẽ autem), ideſt oportet minorẽ propoſitionẽ, non eſſe vniuerſalem, ideſt perpetuã, ſed ſingularẽ: & caducã: & corruptibilẽ (quoniã hoc quidẽ erit, illud verò non erit in quibus) nunc aſſignat cauſam: quare minor ꝓpoſitio eſſet corruptibilis ſi cõcluſio eſſet corruptibilis, & dicit qm̃ ſubiectum cõcluſionis erit; & nõ erit, verbi gratia in hoc ſyllogiſmo omnis homo eſt animal, ſortes eſt homo ergo ſortes eſt animal, iſ ſortes qui eſt ſubiectũ cõcluſionis, eſt corruptibilis modo eſt, & modo nõ eſt; nũc eſt viuus, & nũc erit mortuus, vnde ꝓpoſitio quæ fit ex tali ſubiecto corruptibili, & ſingulari eſt ſingularis, & corruptibilis (quare non eſt ſyllogizare vniuerſaliter, ſed quod nunc) ex quibus cõcludit, & dicit q quãdo minor eſt ſingularis, & corruptibilis, ex illa non poſſumus ſyllogizare, hoc eſt ex illa non ſequitur concluſio vniuerſaliter, ſeu vniuerſalis, ſed vt nunc, ideſt ſequitur concluſio ſingularis de ſubiecto, & de tempore, & ideo dixit, vt nunc. vnde ſequitur quod quando in ſyllogiſmo eſt aliqua propoſitio ſingularis, non dicitur demõſtratio ſimpliciter, nec quia, nec propter

ꝓpter quid, ſed dicit ſyllogiſmus in cōmuni: & Nota, ꝙ neq; dicitur ſyllogiſmus: niſi ſecū dum figuram; ſed non ſecundum modū: quoniam propoſitio ſingularis, non ingreditur

Dub. verū ſyllogiſmū ¶ Sed Dices cōtra, nā Ariſt. 1. poſt. 38 & 40. inquit ꝙ de ſingulari, ſubiecto, demonſtratur prædicatū vniuerſale, ergo ſingulare ingreditur demonſtrationē, & per

Sol. conſequens ſyllogiſmū. ¶ Dicitur, ꝙ ſecundū phyloſophos, ſingulare eſt duplex, aliud æternū, vt cęlū Luna, Sol. phenix, aliud corruptibile, vt ſortes & Plato; tunc dicitur, ꝙ de ſingulari æterno, demōſtratur prædicatū vniuerſale, & hoc ingreditur demonſtrationē. & ſyllogiſmū & de hoc ſingulari eſt ſcientia; non autē de ſingulari corruptibili, quod nō ingreditur demonſtrationē, nec ſyllogiſmū, nec de eo habetur ſciētia 7. met. 35. 53. & 11. met. 1. ſed nota, ꝙ nec ſingulare ęternū, vt ſingulare eſt, ingreditur demonſtrationē; ſed inquantū habet naturā cōmunem vniuerſalē prædicabilē de pluribus, de qua natura cōmuni; & vniuerſali demonſtratur prædicatū vniuerſale, &

Replica ſic ingreditur demonſtrationē. ¶ Dices cōtra nā Auer. 1. poſt. 160. 161. & 162. clare inquit, ꝙ ſingulare corruptibile ingreditur demonſtrationē;

Sol. ¶ Dicas ꝙ non ingreditur demōſtrationē ſimpliciter; ſed demonſtrationem. quæ dicitur ſecundū quid, & per accidens, & æquiuoce dictā quę nil aliud eſt, niſi ſyllogiſmus, nec verè ſyllogiſmus. ſed ſyllogiſmus ſecun

Petitio. dū figurā, & nō ſecundū modū. ¶ Dices quid eſt iſte ſyllogiſmus ſecundū figuram, & nō ſe

Reſpon. cundum modum? ¶ Dicas ꝙ iſte eſt vt omnis homo eſt rationalis, ſortes eſt homo, ergo ſortes eſt rationalis, iſte eſt ſecundum primam figuram. quia habet medium quod ſubijcitur in maiori, & prædicatur in minori, ſed non eſt ſecundum modum: quia eſt in nullo modo primæ figuræ; quoniam nullus modus eſt in prima figura: nec in ſecunda, nec in tertia, qui fit ex aliqua propoſitione ſingulari: ſed omnes fiunt ex vniuerſali, & particulari, quæ particularis ꝓpoſitio differt à ſingulari, ſicut vniuerſale differt, à particulari: vt latius diximus.

Tex. 64 *Conſimiliter autem ſe habet, & circa definitiones; quoniam definitio aut eſt principium demonſtrationis, aut demonſtratio poſitione differens, aut concluſio quædā demonſtrationis.*

Cvm Ariſt. oſtendit, ꝙ nec demōſtratio, nec ſcientia ſimpliciter eſt de rebus corruptibilibus, ſed ſolū de rebus æternis, nunc declarat, ꝙ hoc nō eſt proprium demonſtrationis, ſed etiam competit definitionibus fieri de rebus æternis: verum pro intelligentia eſt ſciendum, ꝙ inquit Ariſt. 2. poſt. 46. & Auer. in Epit. log. cap. de def. & in cap. de triplici ſpetie definitionis, necnon 1. de anima 12. & 6. met. 1. ꝙ genera definitionis ſunt tria, quę omnia ſapiunt demonſtrationem: & ſunt aliquid ipſius demonſtrationis; & ideo multæ conditiones, quę competunt demonſtrationi: competunt etiam definitionibus, teſte Auer. 1. poſt. in prologo ex quo ſequitur, ꝙ ſi vna de conditionibus competentibus demonſtrationi, eſt vt fiat, ex æternis & non corruptibilibus; neceſſe eſt etiam quòd definitiones fiant de rebus æternis, & non corruptibilibus; & ratio eſt in promptu quoniam propoſitiones demonſtrationis, & concluſiones demonſtrationis; & demonſtratio ſunt æternę, ſed quælibet definitio, aut eſt principium demōſtrationis, aut concluſio demonſtrationis, aut tota demonſtratio. ergo omnis definitio eſt de rebus æternis ideo inquit Ariſt. ſic (conſimiliter autem ſe habet, & circa definitiones) quaſi dicat, ſicut ſe habent demonſtrationes, (conſimiliter) id eſt ſimili ratione ſe habent definitiones; ſed demonſtrationes ſunt de rebus æternis ſic etiam definitiones ſunt de rebus æternis, & hac ratione motus Ariſt. in 7. met. 53. dixit & 11. met. 1. quòd neq; demonſtratio, neq; definitio corruptibilium eſt, & hoc non niſi propter quamdam affinitatem, quam habent demonſtrationes cum defini-

Dub. tionibus & è contra. ¶ Dices quomodo ſequitur hæc conſequentia; ſcilicet quòd ſi demonſtrātio eſt de rebus æternis, definitio etiam eſt de rebus æternis? ¶ Reſpondet aſſignando

Sol. cauſam & dicit.

Quoniam definitio, aut eſt principium demonſtrationis, aut demonſtratio poſitione differens, aut concluſio quædam demonſtrationis.

Postqvam Ariſtoteles declarauit conſimilitudinem, quam habet demonſtratio, cum definitione; & è contra nunc aſſignat cauſam, in hac ſecunda parte textus; quare definitio eſt de rebus æternis, ſicut demonſtratio, & dicit (Quoniam definitio omnis; aut eſt principium demonſtrationis, aut demonſtratio poſitione differens; aut cōcluſio demonſtrationis,) quaſi dicat ideo definitio eſt de rebus æternis, & non de corruptibilibus; quoniā definitio, vel eſt tota demonſtratio, vel eſt aliquid demonſtrationis, hoc eſt, vel principiū demonſtrationis, vel cōcluſio demōſtrationis, & ſicut demōſtratio eſt de æternis, & nō de corruptibilibus ſimiliter definitio eſt de æternis, & nō corruptibilibus.

Petitio. ¶ Dices quæ definitio eſt principium demon

Reſpon. ſtrationis? ¶ Nota quod definitiones, quę ſunt

principia demonſtrationis, ſunt duobus modis; quædam ſunt poſitiones in ſcientiis, quæ dantur per res intrinſecas definiti, & iſtæ dicuntur definitiones ſubiectorū, quæ ſunt notæ per ſe, non per aliud niſi via compoſitionis, vel diuiſionis, & iſtæ definitiones, quæ ſunt principia, non demonſtrant alias definitiones illorum ſubiectorum: quorum ſunt definitiones, quoniā 7. top. cap. ſecundo & 2. poſteriorum vigeſimo vnius rei vna eſt definitio vna forma, vna quiditas; & ſi per has definitiones, demonſtrarentur aliæ definitiones illorum ſubiectorum, ſequeretur vt ait Auer. ſecundo poſteriorum vigeſimoſecundo idem demonſtrari per idem, & fieri petitiones in principio; ſed per iſtas definitiones demonſtrantur ſolum accidentia eſſentialia ignota: vt primo de anima vndecimo inquit Auer. quædam verò ſunt definitiones, quæ ſunt principia demonſtrationis, quæ conſtant ex cauſis extrinſecis, vt ex cauſa efficiente; & finali connexa: tamen cum re definita per quas demonſtrantur definitiones accidentium, nō ſubiectorum ſecundo poſteriorum 37. 44. & octauo quæſito poſt nec non in cap. de def. quibus ergo ſic ſtātibus, dicas reſolute quòd Ariſtoteles hic intendit per definitionem, quæ eſt principium demonſtrationis, quæ eſt per ſe nota, & datur per cauſas extrinſecas, vt dicit Auer. hic & in cap. de def. illa vero conclusio quæ eſt concluſio demonſtrationis, eſt naturaliter ignota, & datur per cauſam intrinſecam, ſcilicet per formā, quę definitio naturaliter ignota demonſtratur, per definitionem naturaliter notam.

Dub. ¶ Dices da exemplū de illa, quæ eſt principium demonſtrationis, hæc eſt, vt Eclypſis eſt interpoſitio terræ, inter ſolem, & Lunam, illa verò quæ eſt concluſio demonſtrationis, hæc eſt vt Eclypſis eſt priuatio luminis, in Luna prima datur per cauſam extrinſecam, vt per cauſam efficientem: ſecūda verò datur, per cauſam intrinſecam, ſcilicet per formam; & hæc ſecunda demonſtratur per primam; vt in hac demonſtratione, patet interpoſitio terræ inter Solem, & Lunā, eſt priuatio luminis, ſed Eclypſis eſt interpoſitio terræ, ergo Eclypſis eſt priuatio luminis.

Dub. ¶ Iterū Dices, ergo vnius Ecypſis erunt duæ definitiones, quod eſt contra Ariſt. 3. top. cap. 2. & 3. met. 3. vbi inquit, quòd vnius rei

Sol. vna tātum eſt definitio, ¶ Dicitur, q̄ vnius rei vna eſt definitio, vnius generis, ſed vnius rei poſſunt eſſe plures definitiones, diuerſi generis, prima enim dicit propter quid quoniam aſſignatur, per cauſam efficientem: ſecunda verò dicit quiditatē, quoniam aſſignatur per

Petitio. cauſam formalem. ¶ Iterum Dices, quomodo definitio eſt demōſtratio poſitione differens?

Reſpon. ¶ Reſpōdet Auer. & dicit quòd hic locus eſt fortis & difficilis perſcrutationis: tamen dicamus, & nos: ſed pro facili intelligentia, eſt Notandum: q̄ quando dicit Ariſt. q̄ definitio eſt demonſtratio, intelligitur; ſic hoc eſt illi termini: qui faciunt demonſtrationē, illi met faciunt definitionem: vnde quando dicitur q̄ definitio eſt demonſtratio, nil Aliud ſignificat, niſi q̄ ex illis terminis, ex quibus fit demonſtratio, ex illis met fit ipſa definitio: ſed definitio differt à demōſtratione, ordine, modo, & figura terminorū, nā alius eſt ordo, terminorū, qui ſeruatur in demonſtratione: quā ille qui ſeruatur in definitione, quoniā in demonſtratione, primò ponitur differentia, ſecundò ponitur genus 2. poſt. 78. 79. 7. met. ſed in definitione, primò ponitur genus, deinde differentia hoc eſt demonſtratio incipit à cauſa, & finit in eſſentiam, definitio verò incipit ab eſſentia, & finit in cauſam: ſed ſi facile hoc intelligere deſideras, habeas hoc exēplum; accipiantur tres termini, ex quibus fit demōſtratio, vt interpoſitio terræ. pro medio termino, priuatio luminis, pro maiori extremo, Eclypſis pro minori extremo, & fiat hæc demonſtratio, interpoſitio terræ inter Solē, & Lunam. eſt priuatio luminis; Eclypſis eſt interpoſitio terræ, ergo Eclypſis eſt priuatio luminis, in hac demonſtratione, primo ponitur differentia, quæ eſt interpoſitio, vel id quod tenet locum differentiæ ſecundo ponitur genus, vel id quod tenet locum generis, quod eſt priuatio luminis ex iſtis met terminis fit definitio: ſed mutatur ordo: nam id quod primo fuit poſitum in demonſtratione, vltimo ponitur in definitione, & quod vltimo fuit poſitum in demonſtratione, primò ponitur in definitione: vnde ſumatur Eclypſis, pro re definita, quæ eſt minor extremitas, dicēdo ſic, Eclypſis eſt priuatio luminis, propter interpoſitionem terræ: ex quo habes quo modo definitio eſt tota demonſtratio, poſitione ſ seu ordine terminorū differens; quæ demonſtratio abſoluit eſſe, & cauſam abſoluit, eſſe in concluſione: qm̄ concludit eſſentiam, & quiditatem, & abſoluit cauſam, in medio: qm̄ illud mediū eſt cauſa. & dicit propter quid ex quo definitio; quæ reſultat ex ipſa demōſtratione dicit quid, & propter quid, dicit quid, quādo dicit Eclypſis eſt priuatio luminis; & dicit propter quid, quando dicit propter interpoſitionē terræ, & in hoc conuenit definitio, cum demonſtratione, ſcilicet in cauſa dicēte quid & propter quod, & Nota q̄ qā in demonſtratione cōcluditur illa definitio, quæ dicit eſſe, quæ eſt priuatio luminis. dicitur definitio; cum cauſa vt teſtatur Auer. 8. met. 13. & illa definitio, quæ dicit propter quid, & eſt me

drum

diū, dicitur definitio ſine cauſe: quia eſt imme diate, ſi enim quis diceret, propter quid Eclypſis eſt interpoſitio terræ, non poſſet aſſignare aliā cauſā; quā ipſe eſt propter quid, vnde ait Auer. quòd demonſtratio eſt definitio, in potentia, hoc eſt, quòd illi termini, qui actu continent formam demonſtrationis, potentia cōtinent formam definitionis, verum vt actu ſiat definitio, oportet, vt mutetur forma demonſtrationis, ab illis terminis, & introducatur forma definitionis; quæ forma demonſtrationis eſt hæc, vt primo ponatur differentia, pro medio termino: & ſecundo ponatur genus pro maiori extremo: ſed in definitione oppoſito modo, ſcilicet vt primo ponatur genus, ſecūdo differentia, exemplum in demonſtratione quo vtitur Auer. 2. poſt. 45. & in 8. quæſ. 5. poſt. extinctio ignis in nubibus, eſt ſonus in nubibus: ſed tonitrus eſt extinctio in nubibus ergo tonitrus eſt ſonus in nubibus, in hac demōſtratione; primo ponitꝰ differētia, quę eſt extinctio ignis, ſecūdo ponitur genus, quod eſt ſonus in nubibus, mutentur modo iſti termini, hoc modo, videlicet id quod fuit primo poſitum, in demonſtratione poſtponatur in definitione: & id quod fuit poſtpoſitum in demonſtratione, præponatur in definitione, dicendo ſic, tonitrus eſt ſonus in nubibus, propter extinctionem ignis: ecce iam patet, quòd illi met termini, qui potentia continent definitionem, ex illis actu eſt facta, & educta definitio: quę eſt definitio perfecta 2. poſt 8. & agregata vt in cap. de definitione inquit Auer. ex duabus definitionibus in perfectis, ex vna dicente, quid, quę datur per formam, & dicit eſſentiam, & quidditatem: quę eſt concluſio demonſtrationis, & ex alia dicente propter quid, quę eſt medium in demonſtratione, & datur per cauſā efficientē, & hoc eſt illud quod dicit Auer. 8. met. 13. cum dicit, ſed ſi definitio non continuerit cauſam, propter quam inuenitur forma. tunc definitio non erit manifeſta; nec perfecta, quaſi dicat, quòd definitio, quæ ſolum aſſignatur per formam, non eſt perfecta: ſed diminuta, ſed vt ſit perfecta, & completa, debet dari per ambas cauſas, ſcilicet per formam, & per efficientem, vt per formam dicat quid, & per efficientem dicat propter quid. ¶ Dices, quare Ariſt. dixit, quòd

Petitio. definitio eſt concluſio quædam demonſtrationis? ¶ Dices, quòd definitio eſt duplex: quædam ſubiecti, & hæc eſt concluſio demonſtrationis, quia quando fuerit ignota, quædam eſt definitio paſſionis, quæ eſt concluſio demonſtrationis, ſimpliciter declarans, quòd loquitur de definitione paſſionis, quæ eſt concluſio demonſtrationis ſimpliciter, ideo dixit

Reſpon.

Petitio. (quædam). ¶ Dices, quare definitio paſſionis eſt definitio quædam? ¶ Dicitur, ſed nota quòd ſicut accidens 7. met. 2. eſt quoddam ens non ſimpliciter, ſed ſecundum quid ſic definitio accidentis, non eſt vere, & ſimpliciter definitio; ſed ſecundum quid 7. met. 13. 14. & 17. & quoniam definitio, quæ eſt concluſio demonſtrationis, non eſt definitio ſubſtantiæ 6. met. 1. & 2. de anima 12. ſed eſt definitio accidentis, ideo dixit definitio eſt concluſio quędam, & nota aliud, quòd multis modis definitio vocatur ab Ariſt. vocatur enim principiū demonſtrationis, vt hic, & 2. poſt. 46. & 1. de anima 11. vocatur medium vt 2. poſt. 97. vbi inquit, ratio maioris eſt medium, vocatur etiā cauſa, no ſine maximo artificio, vocatur enim principium: quoniam eſt principium in compoſitione demonſtrationis, & vltimum, & finis in reſolutione eiuſdē, vocatur cauſa, quoniam ex ipſa dependet effectiue paſſio, ideo dixit 1. poſt. 11. quòd demonſtratio eſt ex cauſis, non ſolum in cognoſcendo, ſed etiam in eſſendo, vocatur medium, quoniam non ſolū, per ipſum cognoſcitur concluſio: ſed eſt medium, inherentiæ paſſionis cum ſubiecto. ¶ Dices, ſi definitio dicens propter, quid ſumitur pro medio in demonſtratione, ergo ſequitur, quòd definitio, vt definitio erit medium; & non vt cauſa. ¶ Dicitur, quòd non accipitur, vt definitio, ſed vt cauſe dicens propter quid, vt teſtatur Auer. in 2. & 8. quæſ. & 2. poſt. 37. dum inquit, non poſſe definitionem naturaliter occultā, alia ratione innoteſcere, quàm per demonſtrationem, dum medium eius medius ſumatur, tamquàm cauſa illius cōcludendæ definitionis. ¶ Amplius dices, ſi definitio educitur in actu, a demonſtratione mutando tantùm terminos, tunc ſequæretur, quod genus ingrederetur demonſtrationem, quod quidem eſt contra Ariſt. 2. poſt. 9. & contra Auer. 1. poſt. 41. & 2. poſt. 94. ¶ Dicitur, quòd definitio eſt duplex, alie quæ ſit ex vero genere, quod prędicatur de definito, & nō cōuertitur, veluti eſt animal, & conſtat ex differentia, vti eſt rationale, dicendo animal rationale eſt differentia hominis: alia vero eſt definitio quæ non conſtat ex vero genere, ſed ex aliquo, quod tenet vicem generis, & differentię & hæc eſt illa definitio, quæ perfectiſſima vocatur, ab Auer. quæ dicitur agregata, ex duabus definitionibus imperfectis: verbi gratia, interpoſitio terræ, eſt definitio æclypſis imperfecta; quæ tenet locum differentiæ, & priuatio luminis, eſt alia definitio æclypſis, & quæ tenet locum generis: ex quibus duabus imperfectis, ſit vna perfecta: dicendo ſic, æclypſis eſt priuatio luminis, ob interpoſitionem terræ: nota quòd priuatio luminis, eſt definitio æclypſis, & conuertitur cum æclypſi, & tenet locum

Dub.

Sol.

Reſpon.

locum generis, in definitione perfecta, & interpoſitio tenet locum differentiæ; & ideo ait Auer. in cap. de definitionibus, quòd genus eſt concluſio demonſtrationis, ideſt definitio, quæ datur per formam, vt eſt priuatio luminis, eſt genus; hoc eſt tenet locum generis, & ſic genus non concluditur, nec ingreditur demonſtrationem; quando eſt vere genus & prædicatum; ſed id quod tenet locum generis, & ſi verum genus ingreditur demonſtrationem: non niſi demonſtrationem æquiuocè 2. poſt. 94. inquit Auer.

Dub. ¶ Dices, dixit Ariſt. quòd definitio eſt demonſtratio, & ſi differt a demonſtratione, non niſi ordine terminorū, vellem ſcire, ſunt ne plures differentiæ, per quas definitio differt a demonſtratione?

Reſpon. ¶ Dicas, quòd ſunt multæ aliæ, prima eſt declarata ſecunda eſt, quoniam definitio ſemper eſt vniuerſalis, & affirmatiua 2. poſt. 10. Ariſt. demonſtratio autem poteſt eſſe negatiua, & particularis, tertia eſt quod demonſtratio eſt accidētium, ſed definitio eſt ſubſtātiarum 11. met. 1. & 1. poſt 52. 6. met. 1. & 2. poſt. a texto 9. vſque ad 19. quarta differentia eſt, quoniam demonſtratio dat quæſitum; quod in concluſione, & propter quid in medio: ſed definitio dat quid eſt 2. poſt. 17. quinta differentia eſt, quia definitio eſt ſola formatio rei, ſiue conceptio, ſed demonſtratio eſt aſſertio fides, & verificatio: quoniam definitio nihil probat diſcurrendo, demonſtratio vero ſemper quæſitum naturaliter ignotum cōcludit, vt 2. poſt. 1. & 1. poſt. 1. & 8. vnde dicebat Dilucidiſſimus Themiſtus 2. poſt. cap. 12. demonſtrationes, & definitiones minus minimo differre.

Dub. ¶ Dices demonſtratio notificat definitionem quæ eſt concluſio demonſtrationis, per aliam definitionem: quæ eſt principium demonſtrationis; ergo erit ſyllogiſmus logicus, & non demonſtratiuus, vt 2. poſt. inquit Auer. com. 47.

Sol. ¶ Dicitur quòd tunc dicitur ſyllogiſmus logicus, quando concludit definitionem quæ non eſt naturaliter ignota; ſed quando concludit definitionem naturaliter ignotam

Petitio. dicitur demonſtratiuus. ¶ Dices, illa definitio naturaliter ignota, quæ demon-

Reſpon. ſtratur, quæ definitio eſt? ¶ Dicas, quòd eſt definitio imperfecta, & quid nominis 2. poſt. 44 & dicitur quid nominis; quoniam dicit quid mediatum, & non propter quid, & non concluditur vti definitio eſt, ſed vti quæſitum.

Dub. ¶ Dices, 2. poſt. 16. partes definitionis ad inuicem, non prædicantur, ergo vna definitio non demonſtratur per aliam: ergo non eſt verum, quando dicitur; quòd definitio dicens, quid demonſtratur per definitionem, dicentem propter quid: quæ ambæ ſunt partes de-

Sol. finitionis perfectæ. ¶ Dicitur, quòd partes definitionis imperfectæ ad inuicem, non prædicantur; ſed partes definitionis perfectæ ad inuicem, prædicantur, & vna demonſtratur per reliquam verbi gratia, ſi dicerem, homo eſt animal bipes, animal, & bipes ſunt partes huius definitionis, & vna non prædicatur de altera, non enim dicimus animal eſt bipes, nec bipes eſt animal & harum partiū vna non demonſtratur per aliam, vti Auer. 2. poſt. 16. declarauit, ſed partes definitionis perfectæ ad inuicem prædicantur, & quando vna fuerit ignota, demonſtratur per aliam, vti priuatio luminis, eſt vna pars; & interpoſitio terræ, eſt alia pars, vna prædicatur de altera, & demõſtratur, per alteram veluti ſi diceremus, interpoſitio terræ, eſt priuatio luminis: æclypſis eſt interpoſitio terræ, ergo æclypſis eſt priuatio luminis, quod quidem tamquam poſterioriſti cum arcanum, inter alia declarat Auer. in quæſ. poſt. cap. de definitionibus.

Eorum verò, quæ ſæpe fiunt demonſtrationes, & ſcientiæ, vt Lunæ defectus; manifeſtum quòd ſecundum quòd quidem tales ſunt, ſemper ſunt ſecundum quòd verò non ſemper ſecundum partem: ſecundum partem ſunt quemadmodum autem defectus, conſimiliter alijs. Tex. 65. Idem 1. poſt 18. 2. poſt. 67. 2. phy. 55.

Poſtquam Ariſt. oſtendit ſcientiam demonſtratiuam, & definitiuam non eſſe particularium; & corruptibilium, ſed rerum vniuerſalium, & æternarum: nunc reſpondet tacitæ obiectioni, quam aliquis afferre poſſet.

Diuiſio textus. ¶ Diuiditur iſte textus in duas partes, in prima parte Ariſt. aſſignat ſolutionem, ad dubitationem, in ſecunda ibi (manifeſtum) declarat quomodo ſolutio illa eſt vera: ſed pro ſolutionis intelligentia eſt ſciendum: quòd in rerum natura ſunt quædam res; quæ ſemper ſunt quædam vero numquam, & quædam in receſſu temporum fiunt, quæ aliquo tempore fiunt, & aliquo tempore non fiunt; & iſte tertius modus eſt alius a duobus primis; quod enim ſemper inuenitur impoſſibile eſt, vt in aliqua hora priuetur: & quod ſemper eſt priuatum impoſſibile eſt, vt in aliqua hora inueniatur, quæ omnia videre eſt ab Auer. 1. de gen. & cor. com. 51. & 2. phyſicorū 48. quibus ſtantibus; quæritur ab Ariſt. ò Ariſt. tu dixiſti ſupra, quòd rerum æternarum, quæ ſemper ſunt, fiunt demonſtrationes: & definitiones: vellem ſcire illarum rerum; quæ nō ſunt ſemper, ſed aliquando ſunt, & aliquando non ſunt, fiunt ne demonſtrationes, & ſcientiæ? ¶ Reſpondet Ariſt. & dicit aſſerendo, quòd eorum quæ non ſemper ſunt, ſed ſæpe fiunt, & generantur ſunt demonſtrationes ſcientiæ ideſt demonſtratiua, & definitiua. ¶ Dices

ò Ariſt.

o, Ariſt. quæ ſunt illæ res, quæ ſepe, & non ſẽper fiunt? Reſpondet Ariſt. quaſi dicat, ſi tu Petitio neſcis quæ ſunt illa, quæ ſepe fiunt, (vt) ideſt verbi gratia, ſunt multa: tñ inter alia eſt vnum, quod vocat hoc nomine (defectus) ideſt Eclypſis Lunæ. Dub. ¶ Dices, o, Ariſt. dixiſti ſupra, ꝙ eorũ ſunt demonſtrationes, & definitiones, quę ſunt ſemper modo defectus Lunæ non eſt ſẽper. Ergo non eſt vndique verum quod dicit.

Manifeſtum quòd ſecundum quòd, quidem tales ſunt, ſemper ſunt: ſecundum quòd verò non ſemper, ſecundum partem ſunt: quemadmodũ autem defectus, conſimiliter alijs.

POSTQVAM Ariſtoteles aſſignauit ſolutionem, ad obiectionem nunc declarat illã ſolutionem eſſe veram, & dicit (manifeſtum, ꝙ ſecundum quòd quidem tales ſunt, ſemper ſunt), quaſi dicat, quòd defectus Lunę, & alia, quæ ſepe fiunt, poſſunt ſumi duobus modis: vno modo in vniuerſali, alio modo in particulari, quo ſtante dicit Ariſt. quòd in tantum de Lunæ defectu ſunt demonſtrationes, & ſcientiæ, in quantum conſideratur in vniuerſali; vt defectus eſt non autem in particulari; & pro hoc ſignato defectu, & ne credas, ꝙ Ariſt. loquitur ſolum de defectu Lunæ, addit in textu, & dicit (conſimiliter in alijs,) ſcilicet non ſolum Lunæ defectus in vniuerſali conſideratus, ſed etiam omnia alia, quæ ſæpe fiunt, (cõſimiliter), ideſt quæ quando in vniuerſali cõſiderantur, & non in particulari, de illis ſunt Dub. demõſtrationes, & definitiones. ¶ Dices, quæ Sol. ſunt hæc alia, quæ ſæpe fiunt? ¶ Dicas, vt ſunt tonitrua, terræ motus, ortus, occaſus, hiems, & æſtas, cometa, ſtellæ cadentes, ſtipulæ ardẽtes ſeges, dali, ſidus volans, caudele, trabes, columnæ, teretres, lanceę, clypei, globbi, faces, pyramides, draco volans, & alia. quæ fiunt in prima regiona aeris. vt teſtatur Ariſt. in 1. meteororũ per totũ, de quibus omnibus, non ſub ratione ſignata ſingulari; & particulari, ſed ſub ratiõe vniuerſali, eſt ſciẽtia: vt teſtis eſt Auer. in hoc com. & Ariſt. 7. met. 35. & 12. met. 1. nec nõ Auer. 1. poſt. 167. & ſic de his habetur ſcientia per accidens: non per ſe & primo, & ſi de his habẽtur aliqua veritas, ſub ratione particulari, illa veritas eſt corruptibilis; ſed veritas, quæ de his habetur, ſub ratione vniuerſali, eſt incorruptibilis. Vt optima ĩquit Auer. Dub. 1. poſt. 164. ¶ Dices, quomodo intelligitur, quando dicitur, ꝙ de Eclypſi in vniuerſali ha- Sol. betur ſcientia, & non in particulari? ¶ Pro intelligentia ſcias, ꝙ ſpecies, vt homo ſub ſe habet plura indiuidua, quæ ſpecies eſt æterna, & vniuerſalis indiuidua, verò ſunt corruptibilia, ſcientia primo, & per ſe propriè habetur de ſpecie de homine 7. met. 37. & 1. poſt. 38. ſi habetur ſcientia de indiuiduis, non niſi per accidẽs, & reſpectu ſpeciei, verbi gratia, ſi de quodã homine, vti de franciſco habetur ſcientia, non habetur ſcientia, vt quidam homo ſignatus, & ſingularis eſt: qm̃ ſic eſt corruptibilis, ſed de franciſco habetur ſcientia, & ſimiliter de omnibus indiuiduis in vniuerſali, inquantum eſt homo 2. poſt. 94. Auer. à pari, de hac ſignata ſingulari Eclypſi, quæ fit nũc, non habetur ſcientia: quoniam ſic eſt particularis, & corruptibilis, ſed de ipſa habetur ſciẽtia ĩ vniuerſali, ideſt vt Eclypſis eſt, quod quidem aſſerit Ariſt. 7. met 35. 53. 12. met. 1. & Auer. 1. poſt. 167. hinc dicebat. Ariſt. 1. poſt. 181. & 2. poſt. 67. eius, quod eſt à fortuna nõ eſt ſcientia per demonſtrationẽ: qm̃ non eſt vt neceſſariũ, neq; tamq̃ vt plurimũ eſt, quod à fortuna, ſed quod præter hæc fit, demonſtratio autem alterius, horũ omnis enim ſyllogiſmus, aut per neceſſarias, aut per eas, quę vt plurimũ propoſitiones, quæ omnia confirmãs 2. phyſicorũ 55 ſic ait ratio enim eſt, aut eorũ, quæ ſemper ſunt, aut eorũ, quæ frequenter. ¶ Dices ſcientia de rebus eſt per cauſam 1. Dub. poſt. 7. 2. poſt. 48. 1. phyſicorũ 1. 2. phyſicorũ 27. 8. met. 12. & 2 met. 4. ſed ęterna ſũt cauſa, & non habent cauſam 2. cęli in paraphraſi ſũma ſecunda quæſito quarto, ergo de æternis non habetur ſcientia; ſed de corruptibilibus, quæ habẽt cauſã. ¶ Dicitur eũ Auer. 2. cęli in Sol. paraphraſi ſũma ſecunda, quęſito 4 ꝙ eterna ſunt in duplici differentia, quædã enim ſunt æterna, quæ non habent cauſam; ſed ſunt cauſa, quædã vero ſunt æterna, quę nõ ſunt cauſa ſed habent cauſã vt confirmat Ariſt. 8. phyſ. 15. quo ſtante, dicitur, ꝙ æternorũ, quæ habẽt cauſam eſt ſcientia per cauſã; ſed æternorum, quæ non habẽt cauſã nõ eſt ſciẽtia per cauſã Dub. ¶ Iterũ Dices eorũ, quæ, ſæpe fiunt, per quam demonſtrationẽ eſt ſcientia? vel per demõſtrationẽ ſimpliciter, vel propter quid, vel quia? Sol. ¶ Dicas, ꝙ eſt ſciẽtia per demonſtrationẽ ſim- Replica pliciter. ¶ Dices cõtra ſcientia, quę habetur ꝑ demonſtrationẽ ſimpliciter 1. poſt. 11. & 2. poſt. 95. eſt per cauſã formalẽ, ſed ea quę ſępe fiunt, nõ habẽt cauſã formalã: ſed habẽt cauſã efficiẽtẽ, 2. poſt. 67. ergo nõ poſſunt ſciri per Sol. demõſtrationẽ ſimpliciter. ¶ Dicitur, ꝙ licet non habeãt cauſam formalẽ: tñ ipſa ſciuntur Replica per cauſã efficientẽ. ¶ Dices ergo ſequæretur quòd cauſa efficiens, eſſet medium in demõſtratione ſimpliciter: quod eſt contra Auer. 1. Sol. poſt. 11. & 2. poſt. 95. ¶ Dicitur ꝙ in rebus quę dicũtur tranſeuntes mediũ eſt cauſa efficiẽs, ſed in rebus, quę ſũt ſemper mediũ eſt forma. Replica. ¶ Dices ergo mediũ in demõſtratione ſimpliciter, erit cauſa efficiens. ¶ Dicas, ꝙ cauſa effi- Sol. ciens eſt mediũ, nõ vt efficiẽs eſt, ſed vt tenet

locum

locũ formæ, vt teſtat Auer. 1. poſt. 34. clarius 35. *Replica* ¶ Dices, contra cauſa quæ eſt medium in demonſtratione ſimpliciter, eſt illa qua poſita ponitur effectus, & qua remota remouetur effectus, & qua exiſtente exiſtit effectus, qua futura futurus eſt effectus 2. poſter. 58. & 1. poſter. 34. & 35. ſed poſita cauſa efficiente, non ponitur, nec remouetur effectus 1. poſt. 34. & 2. poſt. 67. ergo cauſa efficiens non eſt medium in demonſtratione ſimpliciter: vnde ſequitur, quòd nec vt efficiens, nec vt tenet locum formæ eſt medium in demonſtratione ſimpliciter. *Sol.* ¶ Reſpondet Auer. 1. poſt. 34. & 35. 2. poſt. 67. & dicit, ꝙ cauſa efficiens eſt duplex, alia neceſſaria, alia vero contingens: tũc dicit ipſe, ꝙ cauſa efficiens contingens, non infert effectum; ſed poſita, & remota cauſa efficiente neceſſaria ponitur; & remouetur effectus: & hæc eſt medium in demõſtratione ſimpliciter, vt tenet locum formæ. *Dub.* ¶ Dices, ſi res tranſeuntes, vt æclypſis habet formam, vt inquit Auer. 8 met. 13. quare non ſciuntur per formam, ſed per cauſam efficientem? *Sol.* ¶ Reſpõdet Auer. ibidem, & dicit ꝙ in iſtis, quæ ſæpe fiunt reperitur forma. tñ illa forma eſt ignota, & cum ſit ignota, non poteſt eſſe medium in demõſtratione: qm̃ medium in demonſtratione debet eſſe, notum imo notiſſimum: & qm̃ quæ dicit Auer. In com. ſunt clara, ideo non amplius oportet immorari in his.

Tex. 64 *Quoniam autem manifeſtum, quòd vnumquodq; demonſtrare non eſt, niſi ex vniuſcuiuſque principijs.*

POSTQVAM Ariſt. probauit, ꝙ demonſtratio ſimpliciter debet fieri ex veris, primis, & immediatis, neceſſarijs & ex his, quæ ſunt per ſe, & non per accidens, nec ex corruptibilibus ſed ex æternis vniuerſalibus, nunc vult declarare, ꝙ non ſufficit hoc in demõſtratione; ſed ẽt requiritur, ꝙ principia ſint propria in demonſtratione; & non cõmunia, cauſa intentionis eſt: qm̃ vt dicit Auer. illa, quæ non ſunt ꝓpria, numerantur cum illis: quæ ſunt per accidens: vt 3. meteororum 1. inquit Auer. quæ per accidens nullo modo intrant demonſtrationem, 1. poſt. 41. 2. poſt. 94. ideo id quod demonſtrã debet demonſtrari per illas res; quæ ſunt per ſe, proportionatæ; propriæ, quæ quidem res in tantum dicuntur per ſe, in quã ſum prædicatum ſumitur in definitione ſubiecti, vel e cõtra vt 1. poſt. 30. 31. 35. & 153. & ille res in tantum dicuntur proportionatæ, in quantum ſunt eiuſdem generis, ideſt ſubiecti; de quo ars conſiderat, & quatenus conuertuntur cum ſubiecto, appellantur propriæ. & per iſtas res ſic conditionatas. vnumquodque quæſitum debet demonſtrari de ſuo ſubiecto, vt optime inquit hic Auer. ¶ Diuiditur iſte textus in duas partes, in prima parte declarat, ꝙ demonſtratio debet fieri ex proprijs; in ſecunda ibi (ſi quod mõſtratur) aſſignat cauſam: quare debet fieri ex proprijs, quo ad primum, ait Ari. (qm̃ autem manifeſtum) ſupple tũ ex dictis, & ex dicendis. *Diuiſio textus.* ¶ Dices quod eſt manifeſtum ex dictis & dicendis? ¶ Reſpondet, & dicit (quod vnumquodq; demonſtrare) ideſt ꝙ (demonſtrare) ideſt ſcire per demõſtrationẽ ſimpliciter, vel vnumquodq; demonſtrare, id eſt demonſtratio (non eſt) ideſt non fit niſi ex vniuſcuiuſq; principijs (ideſt niſi ex principijs, hoc eſt præmiſſis (vniuſcuiuſque) ideſt prædicati, quaſi dicat Ariſt. quòd vnaquæque demonſtratio conſtat ex principijs proprijs, non communibus. *Petitio.* ¶ Dices, quæ ſunt principia propria? *Reſpon.* ¶ Dicas quòd principia propria dicuntur illa, quæ ſunt ex ſubiecto, proprio conuertibili & ex prædicato proprio, & cõuertibili, quod proprium demonſtratur de ſuo ſubiecto proprio, per cauſam propriam. *Petitio.* ¶ Dices, quare principia debent eſſe propria? *Reſpon.* ¶ Reſpondet, & dicit.

Si quod monſtratur, inſit ſecundum quod illud.

NVNC aſſignat cauſam, quare principia debent eſſe propria, ex quibus fit demonſtratio & dicit (ſi) pro quia (quod monſtratur) illud quod monſtratur, ideſt prædicatum ignotum quod demonſtratur adderẽ de ſubiecto (inſit ſecundum, quòd illud) ideſt in eſt adderẽ ſubiecto (ſecundum quòd illud) ideſt primo, proprie; & per ſe, vnde fiat hæc ratio, ſic prædicatum quod demonſtratur de ſubiecto, eſt proprium; ergo principia per quæ demonſtratur illud prędicatum de ſubiecto, debent eſſe propria: ex quibus nota quòd ſicut id, quod generatur, non generatur niſi ex determinatis; & proprijs; & non ex cõmunibus, vt ait Ariſt. 1. phyſicorum 43. & 1. de par. an. cap. 1 ſic id, quod demonſtratur, non demõſtratur ex quibuſlibet principijs, vt 1. top. 101. loco definitionis, & 1. poſt. 101. ideſt non quodlibet quęſitum demonſtratur ex quolibet medio termino ſed ex medio proprio; quod eſt cauſa propria immediata, & conuertibili, cum eo, quod demõſtratur. *Dub.* ¶ Sed dices, quid intelligit Ari. per ly (vnius cuiuſque) *Sol.* dicas, quòd intelligit prædicatum, quaſi dicat quòd vnumquodque prædicatum proprium demonſtratur de ſubiecto proprio, per propria principia illius prędicati, ex quo nota quòd medium in demonſtratione, non eſt cauſa minoris, ſed maioris, hoc eſt prædicati demonſtrandi de ſubiecto, *Notandum.* veluti teſtatur Ariſt. 1. poſter. 7, & 9. nec non

2. poſt.

2.poſt. 97. verum etiam Auer. 1. poſteriorum com. 11. ſed ſi medium fuerit cauſa minoris, non niſi ad bene eſſe ob melius; & per accidens, & hac gloſa gloſantur omnes auctoritates in contrarium, exemplum eſt clariſſimum in hac demonſtratione; interpoſitio terræ inter Solem, & Lunam eſt priuatio luminis; æclypſis eſt interpoſitio terræ inter Solem, & Lunam, ergo æclypſis eſt priuatio in Luna, nota quòd ly interpoſitio quæ eſt medium; eſt cauſa priuationis, quæ priuatio eſt maius extremum: ſi vero eſt cauſa minoris ſcilicet, ipſius æclypſis, hoc eſt ob melius, & per accidens: primo tamen; & per ſe eſt cauſa priuationis: quæ eſt maius extremum, hæc eſt rei veritas.

Tex.67 *Et ſi ex veris, & indemonſtrabilibus monſtratum ſit, & immediatis.*

POSTQVAM Ariſtoteles oſtendit, quòd demonſtratio ſimpliciter debet fieri ex præmiſſis proprijs, nunc infert correlarium contra Briſonem; qui facit demonſtrationem ex præmiſſis communibus, dicens quòd non ſufficit quòd præmiſſæ demonſtrationis ſimpliciter ſint veræ; & indemonſtrabiles, & primæ, ſed etiam debent eſſe propriæ, non communes, vt faciant ſcire propriè, & per ſe, & non per accidens: quoniam intentum demonſtrationis eſt, quòd res ſciatur per ea, ex quibus eſt, illa enim eſt ſcientia conueniens operi naturæ, vt teſtatur Auer. primo poſteriorum 41. & ſecundo poſteriorum 94. & in hoc commento, quod quidem Ariſtoteles decretauit in ſecundo methaphiſicorum quarto quando dixit ſicut res ſe habet ad eſſe. ſic ſe habet ad cognoſci. ¶ Diuiditur iſte textus, pro faciliori intelligentia, in duas partes principales, in prima infert corrolarium contra Briſonem, in 2. ibi (eſt enim ſic) docet rationem Briſonis; quo ad primum, ſed eſt notandum, quòd quælibet demonſtratio, quæ facit ſcire, neceſſe eſt vt fiat, ex præmiſſis veris, indemonſtrabilibus, primis, & proprijs, & ſi præmiſſæ fuerint veræ, indemonſtrabiles: & primæ, & non fuerint propriæ, tunc erunt communes: & demonſtratio illa, quæ fit ex talibus præmiſſis communibus, non facit ſcire propriè, & per ſe, ſed communiter; & per accidens, quæ ab Ariſtotile logica demonſtratio appellatur; quoniam eſt vniuerſalior, & remotior a proprijs principijs, veluti Ariſtoteles in ſecundo de gene. an. cap. ſexto teſtatur, immo ait ibidem Ariſtoteles quòd rationes; quę non ex proprijs principijs fiunt, inanes ſunt veluti etiam in 8. top. & primo methaphiſicorum 44. clarius primo cęli 70. & 4. phyſicorum 87. nec non 8. phyſicorum 70, quibus ſic ſtantibus, lege litteram hoc pacto: (& ſi) id eſt licet, id quod (monſtratum ſit,) id eſt demonſtratum ſit, (ex veris) id eſt ex premiſſis veris, & immediatis, adde tu, & non ex proprijs, id eſt licet præmiſſæ demonſtrationis, ſint veræ, & immediatæ: non ſunt ſufficientes ad faciendam ſcientiam; ſed quaſi dicat Ariſtoteles debent eſſe etiam proprie.

Eſt enim ſic monſtrare: quemadmodum Briſo quadraturam: ſecundum commune enim monſtrant tales rationes: quod & alteri inerit: quocirca & in alijs coaptabuntur rationes, non cognatis; igitur non ſecundum quòd illud ſed: ſecundum accidens: neque enim coaptari poßet demonſtratio, & in aliud genus.

POSTQVAM Ariſtoteles narrauit quòd non ſufficit, quòd præmiſſæ demonſtrationis ſimpliciter, ſint veræ in demonſtrabiles, & immediatæ, quoniam cum his conditionibus non faciunt ſcire ſimpliciter; & propriæ, ſed ſecundum accidens, nunc adducit demonſtrationem Briſonis; quæ conſtat ex præmiſſis veris, indemonſtrabilibus; & immediatis, ſed non proprijs, & ſic non facit ſcire ſimpliciter; & proprie; ſed communiter, & per accidens, ſed pro faciliori intelligentia eſt Notandum, quòd Briſo cupiens ſcire hoc quæſitum, ſcilicet circuli quadraturam. & faciens demonſtrationem, accipiebat præmiſſas veras, indemonſtrabiles, & immediatas; ſed non proprias, ſed communes, vnde numquam poterat ſcire illud quæſitum, proprie, & per ſe; ſed per accidens; & hoc quidem rationabiliter, quoniam a tali non ſequitur, niſi tale: vt homo generat hominem, & equs equum ſecundo phyſicorum 13. 26. & 7. methaphiſicorum 28. nec non 12. metaphiſicorum 18. ſed præmiſſæ; quæ accipiuntur a briſone ſunt communes, & per accidens: ergo ſcientia, quæ dependet ab illis, non erit niſi communis; & per accidens. ¶ Dices quæ eſt demõſtratio, quam facit Briſo? ¶ Dicas quòd hæc eſt videlicet illa inter ſe paria ſunt, quæ eiſdem maiora minoraque habentur, hoc eſt in quibus reperitur maius, & minus, in his æquale dabitur, ſed datur quadrangulus maior circulo, & quadrangulus minor circulo, ergo dabitur quadrangulus equalis circulo; manifeſtum enim eſt, quòd hęc demonſtratio eſt ex cõmunibus, vnde dicit Ariſt. (eſt enim Petitio Reſpon.

BB ſic de-

ſic monſtrare quemadmodum Briſo quadraturam) quaſi dicat quòd qui demonſtrat, ſolum ex præmiſſis veris indemonſtrabilibus, & immediatis; & non proprijs (eſt monſtrare quemadmodum Briſo quadraturam) ideſt monſtrat, eo modo: quo Briſo demonſtrat quadraturam. ¶ Dices quomodo Briſo demõſtrat quadraturam? ¶ Dicas hoc modo, videlicet ex præmiſſis veris, indemonſtrabilibus, & immediatis: tamen non proprijs, ſed communibus (ſecundum commune enim monſtrant tales rationes) quaſi dicat Ariſt. quę rationes, ideſt demonſtrationes ęquiuocæ dictæ demõſtrãt (ſecũdũ) .i. per (cõmune) .i. p mediũ cõmune, hoc eſt per pręmiſſas cõmunes, (quod, & alteri inherit) dices quid eſt commune? Reſpondet, & dicit, quod alteri ineſt: hoc eſt quod competit vni ſubiecto, & alteri ab illo ſubiecto (quocirca, & in alijs coaptabuntur rationes non cognatis) concludit Ariſt. & dicit, quòd (rationes) ideſt ęquiuocę demonſtrationes (coaptabuntur) ideſt conueniunt alijs (non cognatis) ideſt non eiuſdem generis ſubiecti; ſed diuerſi generis ſubiecti, quoniã maior huius demonſtrationis, ſupra factæ a Briſone: non ſolum eſt vera de magnitudinibus; ſed etiam de numeris, de temporibus, & de alijs: patet ergo quomodo demonſtratio Briſonis eſt ex veris, indemonſtrabilibus, & immediatis, ſed non ex proprijs, ſed ex communibus: ad plura ſubiecta (igitur non ſecundum, quod illud ſcit, ſed ſecundum accidens). ¶ Dices ò Ariſt. hęc demonſtratio Briſonis, quę fit ex communibus facit ſcire? Reſpondet Ariſt. & dicit; quòd ille qui ſcit per hanc demonſtrationem Briſonis; & ſimiliter per quamlibet demonſtrationem, quæ fit ex communibus, non ſcit (ſecundum quod illud ideſt nõ ſcit per ſe propriè, & ſimpliciter, ſed ſcit (ſecundum accidẽs) ideſt falſo, & ſophiſtico modo, quia ipſa eſt demonſtratio apparẽs; quoniam Briſo exiſtimabat eſſe demonſtrationem: ſed non eſt demonſtratio, vnde ſequitur ratio, ſicut res eſt, ſic debet ſciri 2. met. 4. ſed res eſt per propria, & non per communia vt 4. quęſito poſt. inquit Auer. ergo per propria, & non per communia debet ſciri; & per conſequens, vera demonſtratio debet fieri ex proprijs, & non ex communibus (neque enim coaptari poſſet demonſtratio, & in aliud genus) nunc Ari. aſſignat cauſam; quare qui ſcit per demonſtrationem conſtantem ex communibus, non ſcit per ſe: ſed per accidens: & dicit quoniam demonſtratio non (coaptatur) id eſt non traſcendit de vno genere in aliud (genus) ideſt non demonſtrat prędicatum, quod competit vni ſubiecto, de altero ſubiecto, quoniam quod eſt proprium vni non competit al-

Dub. Sol. (left margin, beside "monſtrat, eo modo" and "quadraturam. ¶ Dices")

Dub. Sol. (left margin, beside "¶ Dices ò Ariſt.")

teri, vt riſibile, ſi demonſtratur de homine, non demonſtratur de æquo. ¶ Dices propoſitio indemonſtrabilis, eſt propria, vt homo eſt rationalis, ergo Briſo faciens demonſtrationem, ex indemonſtrabilibus fecit ex proprijs Dub.
¶ Dicas, quòd non valet dicere eſt indemonſtrabile, ergo eſt proprium, quoniam hęc propoſitio ignis eſt calidus, cignus eſt albus, & coruus eſt niger, eſt indemonſtrabilis, quoniã eſt ſenſata, & tamen non eſt propria, vnde dicas, quòd non omne indemonſtrabile eſt propriũ. Sol.
¶ Amplius primo poſteriorũ 36. omne primum eſt proprium, ſed Briſo facit demonſtrationem ex primis, ergo ex proprijs Dub.
¶ Dicas, quòd primum eſt duplex, aliud conuertibile, vt homo eſt rationalis, aliud eſt primum non conuertibile, vt ſuperficies eſt alba: tunc dicitur, quòd demonſtratio Briſonis fit ex primis, non conuertibilibus: & ſic non ex proprijs, ex quibus omnibus oritur hęc ratio, apud poſterioriſtas: illa demonſtratio facit ſcire per ſe propriè, in ſummo, & ſimpliciter, quę fit ex pręmiſſis veris, primis immediatis, indemonſtrabilibus neceſſarijs, & proprijs: ſed demonſtratio Briſonis licet fiat ex veris indemonſtrabilibus, & immediatis, quia non fit ex proprijs, ideo non facit ſcire, immo nec deberet dici demonſtratio: ſed potius ſophiſtica ratio, ſeu ſyllogiſmus, & ſi facit ſcire, non niſi per accidens: ex quo nominatur potius ratio inanis, & ſi demonſtratio æquiuocæ demonſtratio dicatur, vt ſecundo poſteriorum 94. reliquit Auer. Sol.

Vnumquodq; autem ſcimus, non ſecundũ accidẽs, quãdo ſecundũ illud cognoſcamus, ſecundum quod ineſt ex principijs illius ſm̃ quod illud. Tex. 68

Poſtqvam Ariſt. notificauit, quòd demonſtratio ſimpliciter nõ ſolum debet fieri, ex præmiſſis veris, indemonſtrabilibus, & immediatis; ſed etiam ex proprijs, ad hoc vt faciat ſcire, & ſi non fieret ex proprijs, fieret ex communibus, & ſic non faceret ſcire per ſe ſed per accidens; & quoniam notitia quid nominis eſt principium, fons, origo, & caput omnis noſtræ cognitionis. Themiſtio referente 2. poſt. cap. 9. Ideo nunc intendit declarare, quid eſt ſcire per ſe, & non per accidens ſed pro maiori huius textus intelligentia. ¶ Diuiditur in duas partes, in prima declarat, quid eſt ſcire per ſe; & non per accidens, in 2. ibi (vt duobus rectis) exemplo declarat, quod eſt ſcire per ſe, quo igitur ad primum ait, (vnumquodq; autem ſcimus, non ſecundum accidens) ideſt tunc nos ſcimus (vnumquodq;) ideſt prædicatum; adde tu, de ſubiecto, (non ſecundum accidens) ideſt per ſe propriè, id enim Diuiſio textus.

enim quod non eſt ſecundum accidens eſt per ſe 1 poſt. 32. & 59. vnum enim eſt expoſitiuum alterius, quod enim non eſt per accidens, eſt per ſe, & quod eſt per ſe, non eſt ſecundum accidens, veluti videre eſt 2. phyſicorum 3. (quando ſecundũ illud cognoſcamus,) hoc eſt tunc nos ſcimus per ſe, aliquod prædicatum de ſubiecto: quando (cognoſcimus) ideſt ſcimus illud, (ſecũdum quod illud) ideſt primo, hoc eſt per propria principia, continẽtia medium; quod eſt propria cauſa illius; quod ſcitur, veluti Ariſt. met. teſtatur 1. poſt. 7. cum dicit ſcire autem arbitramur vnumquodq; ſimpliciter, non ſophiſtico modo, cũ cauſam arbitramur cognoſcere, propter quã res eſt.

Petitio. ¶ Dices quid intelligit Ariſt. per ly (vnumquodq;) pro intelligentia eſt ſciendum, quòd dicit Ariſt. 1. poſt. 57. & 76. quòd in ſcientia demonſtratiua, tria reperiuntur; ſubiectum de quo demonſtratur, & paſſio, quæ de ſubiecto demonſtratur, & dignitates; ſeu præmiſſæ, per quas demonſtratur paſſio de ſubiecto, quo ſtante dicas quòd Ariſt. per vnumquodq;, non intelligit vnumquodq; horum trium, ſed vnumquodq; prædicatum, quæſitum naturaliter ignotum, quod quæritur, ſciri de ſubiecto veluti eſt propria, & eſſentialis paſſio; & Nota quòd ly vnum quodq; tam hic, quàm in textu 7. ſumitur eodem modo ſed primo phyſicorum in textu 1. non ſumitur ſicuti ſumitur hic, ſed ibi per vnumquodq;, Ariſt. intelligit corpus naturale: vt ſe exponit Ariſt. primo phyſicorum 35

Petitio ¶ Amplius Dices quid intelligitur per ſcire ſecundum accidens? Pro notitia eſt ſciendum, primo elementorum 1. ſophyſticum eſt ſinonimum apparenti, & non exiſtenti: vnde apparens ſcientia, & non exiſtens ſophiſtica, dicitur. Amplius Nota quòd aliud eſt ſcire per medium, quod eſt accidens, & aliud eſt ſcire, quod eſt per accidens, quoniam ſcire per medium, quod eſt accidens proprium eſſentiale; analogicè ſibi competit definitio ipſius ſcire, vt ait Auer. 1. poſt. 95. ſcire verò per accidens, eſt ſcire æquiuoce; ſolo nomine, & ſine definitione: veluti omne per accidens, tale eſt æquiuoce tale; quod ſcire per accidens, poteſt eſſe multiplex vno modo dicitur ſcire per accidens, vt opponitur ad ſcire per ſe. Alio modo ſcire per accidens, ideſt per fallaciam accidentis, 1. elenchorum cap. proprio quod ſcire per accidens, tunc eſt, quando illud quod competit ſubiecto, credimus ineſſe prædicato per ſe, & quod competit prædicato per ſe credimus ineſſe, ſcilicet per ſe, vt Ariſt. primo poſt. 41. aſſerit hoc ergo dicitur ſcire per accidens, quando attribuitur accidenti; quod competit ſubiecto; & quod attribuitur ſubiecto, quod competit accidenti & eſt attributio per accidens. 4. phyſicorum 45. Auer. & vt reſolute habeas omnia, dicas quòd quãdo demonſtratur aliquod prædicatum de aliquo ſubiecto; & illud prædicatum non fuerit proprium illius ſubiecti; vel licet fuerit proprium ſubiecto; & non demonſtratur per cauſam propriam, vt cumq; credimus demonſtrare, non tamen demonſtramus: ſed ſumus decepti ſophyſtice, & per accidens: vt exemplo poteſt manifeſtari: vt ſi volumus demonſtrare, quòd homo eſt ſenſibilis: nunquàm poſſumus demonſtrare hoc prædicatum de homine: niſi ſophiſtico modo: quoniam non eſt prædicatum proprium homini, ſed animali, vt Ariſt. teſtatur 3. de partibus animalium cap. 4. & 2. de partibus animalium cap. 8. necnon in libro de ſomno, & vigilia, cap. 2. verum etiam 2. de anima textu 16. de quo animali, tamquàm de proprio ſubiecto, debet demonſtrari, ſimiliter etiam quando volumus demõſtrare aliquod prædicatum de ſubiecto: & licet illud prædicatum ſit proprium ſubiecto, ſi non demonſtratur per medium, quod eſt cauſa propria, ſed per medium cõmune; tunc per accidens, & ſophiſtico modo demonſtramus: quoniam cauſa communis eſt cauſa remota, & per accidens 1 poſt. 66. & 3. meteororum cap. 1. cum dicit Auer. cauſæ quæ non ſunt propriæ numerantur cum his; quæ ſunt per accidens; quod per accidens; nec propinquum; nec remotum, ingreditur demonſtrationem; vt 1. poſt. 68. & 41. loquitur Auer. vnde ſcire rem per accidens, eſt ſcire rem alio modo quo eſt; quod eſt ſcire falſum, vt 4. quæſito; poſt. inquit Auer. & ſcire æquiuocum: ſed ſcire ſimpliciter, & per ſe eſt, quando demonſtratur prædicatum propriũ de ſubiecto proprio: per cauſam propriam; & illa eſt vera: & perfecta ſcientia, concors operi naturæ, quæ quidem habetur de re, per cauſam propter quam illa res eſt: vt Ariſt. aſſerit 2. met. 4. vt in hac demonſtratione: omne rationale eſt riſibile, ergo omnis homo eſt riſibilis: quibus ergo ſic ſtantibus, lege literam ſic, (vnũquodq; autem ſcimus) adde tu prædicatum, quæſitum naturaliter ignotum ideſt eſſentiale accidens, de ſuo proprio ſubiecto, non per accidens; ſed per ſe, & ſimpliciter, quando illud (cognoſcimus ex principijs proprijs,) ideſt per ſua propria principia, quæ continẽt mediũ, quod eſt propria cauſa, per quam cognoſcimus, vnumquodq; prædicatum de ſuo ſubiecto.

Vt duobus rectis æquales habere, cui ineſt per ſe, quod dictum eſt ex principijs huius.

CVM explicauit, quod eſt ſcire, quod non eſt per accidens, nunc more ſuo exemplo declarat, quod eſt ſcire per ſe, quod non eſt ſcire per accidens; ſed pro intelligentia eſt sciẽdum, quòd habere tres angulos, æquales, eſt accidens proprium primò, & per ſe cõpetẽs triangulo, vt teſtatur Ariſt. 1. poſt. 43. & quando hoc accidens proprium demonſtratur de triangulo: tamquàm de ſuo proprio ſubiecto, debet demõſtrari per principia propria habentia medium; quod eſt propria cauſa illius prædicati, & ſic illa demõſtratio, quæ demonſtrat tale prædicatum proprium de ſuo ſubiecto proprio, cui per ſe ineſt, facit ſcire per ſe, & non per accidens: vnde oritur hæc ratio, id eſt ſcire per ſe, & non ſecundum accidens; quod habetur per principia propria, & per cauſam propriam; ſed hoc prædicatum ſcilicet habere tres angulos æquales habetur per principia propria; ergo hoc ſcire eſt per ſe, & non ſecundum accidens, ſed Nota quòd licet Ariſt. aſſignet hoc exemplum de triangulo: tñ non ſolum valet de triãgulo: ſed de omni proprio prædicato; quod per ſe ineſt ſuo proprio ſubiecto: vnde dicit Ariſt. (vt duobus rectis æquales habere cui ineſt) ideſt ſcire hoc prędicatũ, ſcilicet habere tres angulos, adde tu de triangulo vel de ſuo ſubiecto, (cui ineſt per ſe) ideſt de quo triãgulo, per ſe prædicatur, in ſecundo modo dicendi per ſe, (ex principijs huius), ideſt per propria principia, nõ eſt ſcire ſupple tu p accidens; ſed eſt ſcire

Dub. proprie, per ſe, & ſimpliciter. ¶Sed Dices, videtur quòd hic Ariſt. concedit, quòd mediũ in demonſtratione eſt cauſa minoris, & non

Sol. maioris extremi. ¶Dicas quòd ſi medium eſt cauſa minoris, hoc eſt per accidens; ſecundũ quid, & ob melius tamen; primò & per ſe, eſt cauſa maioris: veluti Auer. in commento 1 decretauit; ſed vt melius intelligatur, ſiat hæc demonſtratio, omnis figura plana tribus lineis cõtenta, habet tres angulos equales duobus rectis; ſed triangulus eſt figura plana tribus lineis contenta; ergo triangulus habet tres angulos æquales duobus rectis, in hac demonſtratione; late patet, quòd medium eſt definitio minoris, ſcilicet ipſius trianguli, ſed hoc eſt vtile ad demonſtrationem, mediũ eſſe cauſam minoris, vt teſtis eſt Ariſt. 1. de anima

Dub. 11. ¶Sed Dices contra medium enim in demonſtratione, debet eſſe definitio; vt definitio eſt; & non vt cauſa, quoniam Ariſt. nominat medium, ſub nomine definitionis, vt clarè patet 1. poſt. 48. & 49. nec non 2. poſt. 41. 95. & 97. vbi ait ſic, ratio eſt medium; ſed ratio 1. poſt. 30. & 31. clarius Auer. 8. phy. 75. eſt definitio, ergo medium eſt definitio: vt de

Sol. finitio, & non, vt cauſa. ¶Dicas reſolutè, quòd vbiq; repetiuntur ſententię. Ariſt. & Auer. auctoritates aſſerẽtes medium in demonſtratione, eſſe definitionem, & non cauſam, omnes quidem ſunt intelligendæ hoc modo, videlicet quòd definitio, non vt definitio eſt medium, ſed vt eſt cauſa; & quòd hæc noſtra expoſitio ſit vera vide ſi placet quomodo Ariſt. ſe ipſum declarat, 2. poſt. 7. 17. 56. 57. & 63. vbi dicit ſic medium eſt cauſa; & cauſa eſt medium, & quid clarius; & hoc quidem, vt omninò aduerſarij ſileant probatur alio modo per teſtimonium, quod non mentitur, quando enim Ariſt. definit ipſum ſcire, nõ definit per definitionem; ſed per cauſam, dicens ſic 1. poſt. 7. 11. 55. 70. 95. 97. 99. 101. 165. 166 ſcire eſt per cauſam, 2. poſt. 48. nec non 1. phy. 1. 2, phy. 27. 1. met. cap. 3. 1 met. 4. nec non 8. met. 12. multa eſſent alia teſtimonia; ſed quoniam res eſt clara, ideò relinquantur; & ſciant omnes, quòd ſcire habetur per cauſam, tamquàm per medium, & non per definitionem; & ſi per definitionem, non vt definitio eſt, ſed vt eſt cauſa. ¶Sed dices, contra nam ſi cauſa

eſt medium, ergo definitio eſt medium: quoniam ſecundo poſteriorum 48. & ſecundo phyſicorum 28. & 31. cauſa eſt quid, & definitio ergo ſi cauſa eſt medium, ſequitur q̃ definitio eſt medium. ¶Dicitur, quòd propria Replica

cauſa eſt, quid: tamen quando propria cauſa Sol. ſumitur pro medio in demonſtratione non ſumitur vt dicit quid, ſed vt eſt prædicatum per ſe. ¶Sed hæc ſolutio patitur difficultatem;

nã Auer. in 2. quæ poſt dicit ſic mediũ in demonſtratione, ſimpliciter; eſt cauſa maioris, Replica hoc eſt eius definitio, vbi exponit cauſam per definitionem, ergo definitio, vt definitio eſt medium; & vt dicit quid, & non vt eſt propria cauſa, & prædicatum per ſe. ¶Dicitur, ſed Nota ex Ariſt. 1. poſt. 1. 2. poſt. 95. q medium in Sol. demonſtratione eſt forma. Nota aliud q cauſæ 2. poſt. 48. & 2. phy. 27. ac 8. met. 12. nec non 5. met. cap. 1. & 1. de gen. an. cap. 1. verũ etiam Ariſt. fateri videtur in 1. de pat. an. cap. 1. & in libro de ſomno, & vigilia, cap. 4. clarius tamen 12. met. cap. 3. ſunt quatuor videlicet materia, quam 1. phy. 82. definiuit Ariſt. & 2. phy. 10. & 28. & 5. met. cap. de elemento, finis 3. met. 3. & 2. de anima 34. & 37. nec non 1. de pat. an. cap. 1. & 2. phy. 29. efficiens 2. phy. 70. & 29. & forma quam Ariſt. definiuit, 7. met. 60. cum dixit forma eſt: qua res eſt: quod confirmat Auer. 7 met. 37. cum dicit à materia res habet, vt ſiat, à forma verò res habet, vt ſit: & ideò 2. poſt. 48. 58. & 8. met. 12. ait Auer. quòd forma eſt cauſa, propter quam res eſt 2. de anima 2. & 10. metaphyſicorũ 5; his ergo ſic ſtantibus ſcias, q qñ inquit Auer. cauſa ideſt definitio, dicit hoc ad declarandum

dum, quòd non omnis cauſa eſt medium in demonſtratione; ſed tantùm cauſa formalis, quoniã definitio eſt forma, vt teſtatur Ariſt. 3. met. 3. 7. met. 40. & 8. top. cap. 2. & 2. poſt. 20. verùm etiam in libro de ſubſtantia orbis cap. 1. quod etiam confirmat 8. met. 5. ex quo infertur, quòd principia demonſtrationis debent continere medium, quod medium ſi eſt definitio non ſumitur, vt definitio: & vt prædicatum in quid; ſed ſumitur, vt eſt propria cauſa, & vt eſt prædicatum per ſe, & ſcias: q cauſa propter quam Ariſt. aliquãdo nominat medium, in demonſtratione ſub nomine definitionis, hoc facit, non niſi ad denotandum; quòd nulla alia cauſa inter cauſas, poteſt eſſe medium in demonſtratione ſimpliciter, primò, & per ſe: niſi forma, quæ natura ſua habet hoc officium, ſcilicet generare ſciẽtiã; quod teſtatur Auer. 3. met. 3. cum dicit forma, autem eſt melior alijs; quia ſciẽtia rei per illam eſt perfectior: quàm ſcientia rei per aliam.

Tex.69 *Quare ſi per ſe, & illud ineſt, cui ineſt, neceſſe eſt medium in eadem cognatione eſſe.*

POSTQVAM Ariſt. notificauit, quod eſt ſcire per ſe, & non per accidens, quod quidem exemplo declarauit: nunc quaſi Epilogando, quæ dixit, concludit ſuum intentum. Diuiſio textus. ¶ Diuiditur iſte textus in quatuor partes: in prima facit: quod dictum eſt in ſecunda ibi, (ſi verò non) reſpondet tacitæ obiectioni, in tertia ibi, (differunt) ponit differentiam inter ſcientiam ſubalternatam, & ſubalternantem in quarta ibi (quare ex his manifeſtum eſt.) concludit quæ dixit, quò igitur ad primum dicit, (quare) adde tu ex dictis ſupra ſequitur, quòd ſi per ſe, & illud ineſt, cui ineſt, neceſſe eſt medium in eadẽ cognatione eſſe), pro verborum & textus intelligẽtia eſt Notandũ quòd hæc verba patiuntur plures expoſitiones, & prima hæc eſt ſupponẽdo vnum, quòd omne per ſe eſt neceſſarium, vt primo poſt. 36 inquit Auer. hoc ſic ſtante, dicas, (ſi per ſe & illud ineſt, cui ineſt), hoc eſt ſi prædicatum ineſt per ſe, id eſt ex neceſſitate ipſi ſubiecto: cui ineſt, id eſt ſi prædicatũ; quod (ineſt) id eſt prædicatur de eo, (cui ineſt) id eſt de quo prædicatur, (eſt per ſe, id eſt neceſſarium ex hoc antecedente: ſequitur hoc conſequens, ſcilicet, q (neceſſe eſt) id eſt neceſſariò, ſequitur,) mediũ) ſcilicet, per quod; illud prædicatũ neceſſariũ ineſt ſuo ſubiecto neceſſario (eſſe) id eſt vt ſit vt reperiatur; (in eadem cognatione), id eſt vt etiam ſit in eadem proprietate; videlicet vt ſit ex neceſſitate, hoc eſt neceſſarium: Alia ex ¶ Vel dicendum ſupponendo vnum, quòd id quod eſt per ſe, eſt proprium 1. poſt 36 & 2. poſitio. poſt. 94 hoc ſtante dices, quòd ſi prædicatũ, quod prædicatur de ſubiecto eſt proprium, neceſſe eſt medium etiam eſſe propriũ ¶ Dices, quid ſibi vult prędicatum proprium ſubiectum proprium, & medium proprium? ¶ Dices, quòd ſi ſubiectum eſt proprium, id eſt eſt vnius facultatis, prædicatum, quod demonſtratur de illo ſubiecto, debet eſſe etiam proprium, id eſt etiam debet eſſe illius met facultatis, & ſcientiæ cuius eſt ſubiectum, & medium; per quod, illud prædicatum prædicatur & demonſtratur de illo ſubiecto, debet eſſe illius met ſcientiæ; & hoc eſt illud, quod dicit Ariſt. neceſſe eſt medium in eadem cognatione eſſe; & ſic omnes termini qui ingrediũtur demonſtrationem debent eſſe proprij; id eſt eiuſdem generis ſubiecti, & facultatis: quoniam non licet accipere medium vnius ſcientiæ, & concludere prædicatum de ſubiecto alterius ſcientiæ: tunc enim non eſſet ſcire per ſe, & propriè; ſed ſecundum accidens; & per conſequens, non eſſet demonſtratio analogicè dicta faciens ſciẽtiam; ſed eſſet demonſtratio ex communibus, æquiuocè dicta, ſophiſtica potius generans deceptionem; quàm ſcientiam, exemplum pro tironibus, & pro intelligentia nota, quòd tres termini ingrediuntur demonſtrationem 1. poſt. 57. 76. & 134. medium, ſubiectum & prædicatum, ſi medium eſt phyſicum, prædicatũ etiam phyſicum; & medium eſt phyſicum: tunc demonſtratione, quæ fit ex his terminis fit ex proprijs, id eſt ex terminis vnius, & eiuſdem ſcientiæ; & hæc demonſtratio facit ſcientiam; ſed ſi tu ſumeres medium vnius ſcientiæ, ſcilicet ſcientiæ naturalis, de inde acciperes prædicatum alterius ſcientiæ, ſcilicet mathematicæ, & ſubiectum alterius ſcientiæ ſcilicet medicinæ: tunc illa demonſtratio, non eſſet ex proprijs ſed ex communibus, & non faceret ſcientiam, diceretur potius ſophyſtica ratio, teſte Ariſt. 2. de gen. an. cap. 6. & potius diceretur ſaltus de palo in perticam.

Si verò non, ſed quemadmodum armonica per aritmeticam, talia autem monſtrantur quidem ſimiliter.

POSTQVAM Ariſt. in prima parte huius textus notificauit, quòd medium debet eſſe in eadẽ cognatione, hoc eſt debet eſſe eiuſdem generis, cum extremis, nunc vult declarare, quã identitate medium debet eſſe cum extremis; & dicit (ſi verò non) hoc eſt ſi verò extrema, id eſt ſubiectum in demõſtratione; quod eſt minus extremum, & prædicatum; quod eſt maius extremum, ſunt eiuſdem generis,

neris, hoc eſt vnius, & eiuſdem facultatis; & medium (non) eſt eiuſdem facultatis; ſed alterius, illa quidem demonſtratio, quæ fit ex talibus; quæ ſunt diuerſæ facultatis, abſq; du-
Dub. bio fit etiam ex proprijs. ¶ Sed Dices, ſi totú oppoſitum dictum eſt ſupra, quomodo hoc
Sol. erit verum. ¶ Nota pro intelligentia, ꝙ quando ſunt duæ ſcientię, quarum vna dicitur ſubalternata, ſeu inferior, vt muſica, & altera dicitur ſubalternans, ſeu ſuperior, vt arithmetica, ſi extrema ſunt vnius ſcientiæ, vt ſcientiæ ſubalternatæ, & inferioris, vt muſicæ, & medium eſt alterius ſcientiæ ſubalternantis, ſeu ſuperioris, vt arithmeticæ; tunc quaſi dicat Ariſt. demonſtratio, quæ fit ex talibus extremis, & medio, abſq; vllo dubio fit etiam ex proprijs, & ideò dicit Ariſt. (ſi vero non) ideſt ſi extrema ſunt vnius ſcientiæ, & medium (non) eſt illius met ſcientiæ, ſed eſt alterius ſcientiæ, tunc demonſtratio; quæ fit ex talibus, fit ex proprijs: dat exemplú Ariſt. quomodo hoc eſt verum, & dicit (quemadmodum armonica per arithmeticam,) ideſt quando demonſtrantur quæſita armonica hoc eſt ſcientiæ muſicæ, (per arithmeticam,) ideſt per medium ſcientiæ arithmeticæ, illa demóſtratio; quæ fit de talibus, eſt demóſtratio ex proprijs, (talia) ideſt prædicata armonica, (auté) ideſt quidem, (monſtrantur) ideſt demonſtrantur de ſubiecto, per medium arithmeticum, (ſimiliter) ideſt eadem ratione, ſicut demonſtrátur omnia prædicata propria, de proprijs ſubiectis, per media propria.

Differunt vero ipſum enim quia alterius ſcientiæ, ſubiectum namq; genus alterum: ipſum vero propter quid ſuperioris: cuius per ſe paſſiones ſunt.

POSTQVAM Ariſtoteles poſuit conuenientiam inter ſciétiam ſubalternatam, ideſt inferiorem: nunc ponit differentiam inter
Dub. vtramq;. ¶ Dices, quæ eſt hæc differentia: quá
Sol. nunc ponit Ariſt. ¶ Reſpondet Ariſt. & dicit, quòd adde tu ſcientia ſubalternans, & ſcientia ſubalternata differunt, in hoc ſcilicet, (enim) pro quia ſignú redditiuum cauſæ ſciétia ſubalternata, dicit (quia) ideſt eſſe, quod eſt (alterius ſcientiæ) ideſt pertinet ad alterá ſciétiam, hoc eſt ad ſcientiam inferiorem, & ſubalternatam; ſcientia verò ſuperior, ſubalternans; dicit propter quid, illius eſſe, ideſt dat cauſam illius eſſe; verbi gratia, logicus dicit eſſe, hoc ſcire eſt per cauſam, 1. poſt. 7. ſed logicus non poteſt dicere propter quid, huius eſſe ſcilicet propter quam cauſam, ſcire eſt per cauſam; ſed hoc pertinet ad artificem ſuperiorem: ideſt ad methaphyſicam, exemplum pro tironibus, vt ſi dicerem homo eſt riſibilis, nunc dico eſſe, ſed quando dico homo eſt riſibilis, quia eſt rationalis, nunc dico
cauſá; & propter quid homo eſt riſibilis. ¶ Dices, quaré ſciétia ſubalternata differt à ſcientia ſubalternante? ¶ Reſpúdet Ariſt. & dicit, Dub. Sol.
(namq;) pro quoniam (genus) ideſt ſubiectú, ſcientiæ ſubalternatæ (eſt alterum) ideſt diuerſum: adde tu à ſubiecto ſcientiæ ſubalternantis, & ſuperioris, (cuius) ideſt de quo ſubiecto, (ſunt) ideſt oſtenduntur paſſiones. ¶ Di- Dub.
ces 3. cęli 1. paſſionis ſunt propriæ, & communes, quæ paſſionis oſtédunt de ſubiecto ¶ Re- Sol.
ſpondet, & dicit (paſſiones per ſe), ideſt non communes: ſed propriæ, & eſſentiales. ¶ Dices Dub.
ſi ſubiectum ſcientiæ ſubalternatæ eſt diuerſum, à ſubiecto ſcientiæ ſubalternátis, quomodo paſſiones, quæ demonſtrantur de vno, poſ-
ſunt demonſtrari de altero? ¶ Dicas, quòd ſi Sol.
habent diuerſum ſubiectum, vniuocum, ſed habent idem ſubiectum analogum.

Quare, & ex his manifeſtum, quod non eſt demonſtrare vnumquodq; : niſi ex vniuſcuiuſque principijs.

POSTQVAM Ariſt. exemplo, vt mos ſuus eſt manifeſtauit, quæ ſupra dixit: nunc concludit omnia, quæ dixit ſic dicens: (quare) ideſt ergo, (&) ideſt ex ſupradictis, & infra dicendis, (eſt manifeſtum) ideſt claré, & manifeſte ſequitur (: quòd non eſt demonſtrare vnumquodq;) ideſt quòd vnumquodq; quæſitum naturaliter ignotum, hoc eſt vnumquodq; prædicatum proprium non poteſt demonſtrari, de ſubiecto proprio: (niſi ex vniuſcuiuſq; principijs) ideſt niſi ex proprijs
cauſis: tanquam medijs terminis. ¶ Dices prin- Dub.
cipia, ex quibus demonſtratur vnumquodq; prædicatum de ſubiecto; cuius debent eſſe
principia ſubiecti: vel prędicati. ¶ Dicas quòd Sol.
debent eſſe principia prædicati; quod manifeſtauit verba Ariſt. quádo dicit ſic non eſt demonſtrare vnumquodq; : niſi ex principijs vniuſcuiuſq; quòd, hoc eſt tunc propriæ demóſtrantur prædicata propria de ſubiectis proprijs: quando demóſtrantur per propria principia illorum prædicatorum.

Sed horum principia habent commune; ſi vero Tex. 70
manifeſtú eſt hoc; manifeſtum, & quòd non eſt vniuſcuiuſq; propria principia demóſtrare.

POSTQVAM Ariſt declarauit, ꝙ tam extrema, quàm medium debent eſſe eiuſdem facultatis, ad hoc vt demonſtratio faciat ſcire per ſe, & non ſecundum accidens, in hoc textu ſatisfacit cuidem tacitæ obiectioni in-
ſurgendo duo correlaria vadc. ¶ Diuiditur iſte Diuiſio textus.
textus

textus in tres partes, in prima ſoluit obyectionem, in 2. ibi (ſi vero) infert primum correlarium dicens, quòd nulla ſcientia poteſt demonſtrare ſua principia, in 3. ibi (erunt enim) infert aliud correlarium, dicens quòd ſi aliqua ſcientia demonſtrat principia aliarū ſcientiarum, illa eſt domina, & regina omniū ſcientiarum, quò igitur ad primum. Aliquis poſſet dicere, o Ariſt. principia horum ſubiectorum ſcilicet quorum vnum eſt ſubalterno, ideſt principia ſcientiarum, quarum vna eſt inferior hoc eſt ſubalternata, & alia ſuperior hoc eſt ſubalternans, habent ne aliquod commune ſcie ſuperius: hoc eſt aliquam ſcientiā ſuperiorem, quæ poteſt demonſtrare principia harum ſcientiarum? ¶ Reſpondet Ariſt. & dicit, quòd ſic principia ſcientiæ ſubalternatæ, & ſubalternantis, habent, (communa) ideſt genus, ſeu ſcientiam communem ſuperiorem, quæ habet hoc priuilegium, ſeu potentiā poſſe demonſtrare principia: tàm ſcientiæ ſubalternatæ, quàm ſciētię ſubalternātis.

Dub. ¶ Sed Dices quæ eſt hæc ſcientia communis, quæ habet tantam vim ſeu potentiam demonſtrandi, principia cuiuſcumq; ſcientiæ quam vim nulla aliarum ſcientiarum habet?

Sol. ¶ Reſpondet Auer. in commento, & dicit, quòd eſt, & vocatur prima philoſophia, ſeu ars communis, quæ proprio vocabulo methaphiſica appellatur: & aſſignat cauſam Auer. & dicit quoniam methaphiſica conſiderat ens, inquantū ens, & de entis ſpeciebus, ſed ſubiecta artium ſunt ſpecies entis, ergo prima philoſophia curat demonſtrare principia, & cauſas omnium artium, ex quo ſequitur: quòd nulla ars poteſt demōſtrare ſua propria principia, ſcilicet per demonſtrationem ſimpliciter, vt dicit Auer. in commento, ſed poteſt illa demōſtrare per ſigna, vt dicit Auer. hic & 2. poſt. 33. nec non 2. phy. 22 & 26. cum hactamen conditione, quando ſcilicet quando latuerint, & fuerint ignota, quod quidem rarò, aut numquàm contingit, vt teſtatur Auer. 2. poſt. 33. (ſi vero manifeſtum eſt hoc) nunc Ariſt. infert primum correlarium, & dicit (ſi) pro quia hoc eſt manifeſtum, ſcilicet, quòd methaphiſica eſt facultas communis ad omnes ſcientias: quoniā poteſt demonſtrare principia cuiuſcumque ſcientiæ, (manifeſtum & quod non eſt cuiuſcumq; propria principia demonſtrare (quaſi dicat manifeſtè ſequitur, quòd cuiuſcumq; ſcientiæ, hoc ad vnamquamq; ſcientiam propriam, & particularem, (non eſt) ideſt non pertinet: hic enim hoc verbum (eſt) non dicit exiſtētiam, ſed pertinentiam ſicuti 1. poſt. 3. demonſtrare propria principia.

Dub. ¶ Dicet Aliquis quare quælibet ſcientia propria, & particularis non poteſt demonſtrare ſua propria principia? Sol.

¶ Dicas quoniam principia ſcientiæ ſunt per ſe nota, in illa ſcientia, & id quod eſt per ſe notum; vel ſupponitur, vt notum demonſtrari, non poteſt: quoniam demōſtratio eſt de ignoto naturaliter 2. poſt. 12. Auer.

¶ Dices, quæ ſunt propria principia? Dub.

¶ Dicas, quòd ſunt illa, quæ competunt vni arti, & non alteri ab illa iuxta proprij definitionem 5. top. cap. 1. Sol.

¶ Dices quæ ſunt illa principia propria: quomodo nominātur? Dub. ¶ Dicas, vt in logica omnis doctrina, & omnis diſciplina fit ex præſiſtente cognitione primo, poſt. 1. ſcire eſt per cauſam 1. poſt. 7. ſimiliter, in philoſophia naturali, motus eſt, multitudo entium 1. phy. 8. natura eſt 2. phy. 3. quæcumq; natura conſtant, omnia aut quædam mouentur. 1. phy. 11 ex nihilo nihil fit 1. phy. 32. plures formas naturales eſſe in materia 2. phy. 21. formas mutari de materia in materiā 4 phy. 17. natura agit propter finem 2. phy. 74. formæ ſpecificæ habēt proprias materias. 8. phy. 46. natura nil fruſtra facit 1. cæli 32. 3. de anima 45. natura de poſſibilibus facit quod melius eſt, 2. cęli 74 hæc quidem ſunt propria principia, & ſuppoſitiones in logica & philoſophia, quæ ſunt nota de ſe, & non demonſtrantur à proprio artifice, in propria arte: ſed Nota quòd non demonſtrantur à proprio artifice, per demonſtrationem ſimpliciter, vel propter quid, 2. poſt. 33. ſed per demōſtrationem quia, quando fuerint ignota: ſed demonſtrantur, per demōſtrationem propter quid ab artifice communi: hoc eſt à methaphiſico: & quoniam de hac materia abunde fuit dictum in præcognitione de ſubiecto, ideo vide ibi & vtilia videbis.

Erunt enim illa omnium principia, & ſcientia: illorum domina omnium: & namq; magis ſcit qui ex ſuperioribus cauſis ſcit. ex prioribus enim ſciut, quum ex non cauſatis ſciat cauſis: quare ſi magis ſciut, & maxime: & ſi ſcientia illa eſſet, & magis maxime.

POSTQVAM Ariſt. intulit vnum correlarium, ſcilicet quòd propria principia vniuſcuiuſq;, & propriæ artis nullo modo poſſunt demonſtrari in arte propria: in qua ſunt principia, ſed ſi demonſtrantur, non demonſtrantur niſi à metaphiſico: nunc infert aliud correlarium, dicens (erunt enim illa omniū principia, & ſcientia illorum domina omnium) quaſi dicat ſi principia propria ſcientiæ, propriæ, & particularis demonſtrantur, per principia communia ſcientiæ, methaphiſicæ: tūc ſequitur quòd illa principia, ſcilicet communia, methaphiſica erunt principia omniū principiorum propriorum, & ſcientia illorum prin-

principiorum methaphiſicalium, erit domina:& regina omnium aliarum ſcientiarum: quoniam ipſa poteſt demonſtrare principia aliarum ſcientiarum,& habet poteſtatem ſuper illis, aliæ vero ſcientiæ particulares, ſunt veluti ſubditæ,& pediſſequæ, & habent obedire, illi,& omnes recurrunt ad ipſam; quæ dat propter quid omnium principiorum ſingularum, artium,&quòd methaphiſica eſt domina omnium ſcientiarum,ſic probat dicens, (Et namq; magis ſcit qui ex ſuperioribus cauſis, ſcit ex prioribus enim ſciuit, cum ex non cauſatis ſciat cauſas,quare ſi magis ſciuit,& maxime,& ſi ſcientia illa eſſet, & magis,& maxime,)quaſi dicat Ariſt. ſcire eſt per cauſam vt 2,met.4 & 1. poſt.7.nec non 1. poſt. 48. ſed methaphiſicus magis ſcit per cauſam, quàm cæteri artifices: quoniam ipſe cognoſcit per cauſas ſuperiores altiſſimas, & alij per cauſas inferiores,& quanto aliquis magis ſcit per cauſam.tanto magis dicitur ſcientificus. Amplius methaphiſicus ſcit per cauſas maximas: quoniam ſcit per cauſas non cauſatas, ergo maximè ſcit ex quibus ergarur ratio:ſicut ſe habet ſimpliciter ad ſimpliciter,ſic ſe habet magis, ad magis;& maximè ad maxime, regula eſt topica, ſed ſcire per cauſam dicitur ſcire, ergo ſcire magis per cauſam,eſt magis ſcire, ergo ſcire maximè per cauſam eſt maximè ſcire,ſed methaphiſicus ſcit per cauſam, & non ſolum per cauſam, ſed per magis cauſam:& non ſolum per magis cauſam, ſed per maximam cauſam: quoniam ſcit per cauſam, non cauſatam,ſed per cauſam altiſſimam ſuperiorem, ergo methaphiſicus non ſolum dicitur ſciens,ſed magis ſciens,& non ſolum ſciens, ſed maximè ſciens, ſuper omnes ſcientes, ex quo patet,ꝙ methaphiſica eſt omnium humanarũ,ſeu acquiſitarũ ſcientiarũ domina, & imperatrix,regina. Vnde nomen ſciẽtis augetur à nomine ſciẽtiæ,à ſcientia enim dicitur ſciẽs & à magis ſcientia,magis ſciens, & à maximè ſcientiã dicitur maxime ſciens, ſed methaphiſica eſt maximè ſcientia, ergo methaphiſicus dicitur maximè ſciẽtificus.

Tex.71. *Demonſtratio autem non coaptatur in aliud genus:niſi, vt dictum eſt,geometria in methanicas,aut perſpectiuas,& arithmetica in harmonicas.*
Idem 1.
poſt.59.
& 60.

Postqvam Ariſt. declarauit in quibus ſcientijs poteſt fieri tranſitus, & in quibus non poteſt fieri tranſitus, verum etiam manifeſtauit,quòd methaphiſica poteſt demonſtrare principia omnium aliarum ſcientiarum,nunc vt teſtę inquit Auer. facit Epilogum,breuiter colligendo omnia; quæ ſupra narrauit;cauſa huius intentionis eſt,quoniam vt inquit Auer.ſic expedit in concluſione orationum demonſtratiuarum; vel vt inquit Ariſt. in 3.rethoricorum cap. 13. in rebus difficilibus debet fieri Epilogus, ad memoriæ renouationem:ex quo Epilogus,nihil aliud eſt;niſi quædã breuis ſumma omnium dictorum,vt teſtatur Auer. 5.phy.5. dum inquit eum declarauit iſta,perfecit ſermonem in dando ſummam de his;quæ declarauit, vt eſt mos ſuus in ſermonibus demonſtratiuis. ¶Dices ad quid deſeruit Epilogus? ¶ Dicas, ad memoriæ conſeruationem omnium eorũ; quæ longiſſimis verbis fuerunt dicta; in tractatu hinc dicebat Ariſt. in libro de memoria; & remiſcentia.cap.1.ſenſus eſt præſentiũ ſpes futurorum,memoria verò facti,ſeu præteritorum. ¶Diuiditur iſte textus in tres partes,in prima Epilogat illa, quæ dixit in 2. ibi (niſi)reſpondet tacitæ dubitationi, in 3. ibi (geometriæ)dat exemplum, in quibus namq; ſcientijs demonſtratio,poteſt traſcẽdere, quo igitur ad primum,dicit Ariſt. (Demonſtratio autem)dicit(autem)Nota quòd iy(autem)ſolet ſumi pluribus modis. Vno modo continuatiue,ideſt pro vt dicit continuationem vnius libri,cum alio libro;vel vnius textus, cũ alio textu;veluti ſumitur in 1.de gen. & cor. tex. 1.& 3.de anima t qui liber de gen continuatur cum libro de cęlo, & tertius de anima cũ ſecundo libro de anima: Alio modo ſumitur diuiſiue,vt 1.de anima 84.t.phy. t. & 3. de anima 6 Auer. Alio modo, pro ſed veluti t. phy.2. Alio modo pro igitur denotans concluſionem, &hoc modo ſumitur hic. Vnde dicit Ariſt.(autem)ideſt igitur ſignificans concluſionem omnium dictorum, (demonſtratio nõ coaptatur)ideſt demonſtratio,non tranſit,(in aliud genus), ideſt adde tu de vno genere in aliud genus, ideſt de vna ſcientia, in aliã ſciẽtiam. ¶Sed Dices, quid ſignificat dicere hoc, ſcilicet demonſtratio non tranſit de vna ſciẽtia,in aliam ſcientiã? ¶Dicas, quòd demoſtratio non accipit præmiſſas vnius ſcientiæ, & concludit quæſitum alterius ſcientiæ. ¶ Dices contra,nam idem Ariſt. in hoc libro; in textu 59.clarius in textu 60. aſſerit,quòd demonſtratio poteſt traſcendere de vno genere, in aliud genus. ¶Reſpondet Ariſt. hic, & in textu 60 & dicit(niſi)quaſi dicat,quòd demõſtratio, non poteſt traſcendere (niſi) ideſt ſi ſcientię(nõ ita ſe habent),adde tu inter ſe;& quomodo ſe debet habere?hoc modo videlicet,vt vna ſit ſub altera;videlicet, vt vna ſit ſubalternans, & alia ſit ſubalternata, & ſi tales ſcientiæ non fuerint ſubalternatæ,& ſubalternantes:aut ſi habuerint ſubiectum ęquiuocam,demonſtratio non tranſcendit: ſed ſi, fuerint

Dub. Sol. Diuiſio textus. Dub. Sol. Dubi Sol.

fuerint modo ſupradicto, vel habuerint ſubiectum idem idest vniuocum, aut ſi non idem ſimpliciter, ideſt vniuocum purum admi- nus, ſi habuerint ſubiectum idem, aliquo modo, ideſt analogum: tunc demonſtratio in talibus ſcientijs traſcendere poteſt, (vt dictum eſt) relegat te Ariſt. hoc dixiſſe, & optime declaraſſe in textibus 58. 59. & 60,

Geometrica in mechanicas, aut perſpectiuas.

NVNC Ariſtoteles exemplo declarat, in quibus ſcientijs demonſtratio poteſt traſcendere, & dicit, (geometriæ) ideſt præmiſſæ geometriæ poſſunt traſcendere, (in mechanichas) ideſt poſſunt concludere concluſiones mechanicas, (& Aritmethicæ) ideſt præmiſſæ aritmethice poſſunt traſcendere,) in armonicas (, ideſt poſſunt concludere concluſiones armonicas, ideſt muſicas, & cauſa eſt; quoniam ſunt facultates, quæ ſunt ſubalternatæ, &, ſubalternantes; & gaudent hoc priuilegio, ad differentiam ſcientiarum; quę non ſunt ſubalternantes, & ſubalternatæ; & quæ non habent ſubiectum vniuocum; nec analogum; ſed habent ſubiectum pure æquiuocum, & diuerſum. Ex quibus defenduntur duæ concluſiones, & prima eſt talis, in ſcientijs poteſt fieri tranſitus, dico in ſcientijs ſubalternantibus, & ſubalternatis: vel in ſcientijs habentibus ſubiectum vniuocum, purum, vel analogum. Secunda concluſio eſt talis, ſcilicet in ſcientijs non poteſt fieri tranſitus, dico in ſcientijs non ſubalternatis; nec ſubalternantibus habentibus ſubiectum omnino diuerſum, & pure æquiuocum.

Due concluſiones defendūtur

Prima cōcluſio

Secunda cōcluſio.

Tex. 72 *Difficile autem eſt cognoſcere, ſi ſciuit: aut non.*

POSTQVAM Ariſtoteles notificauit, quòd ſcientia demonſtratiua non poteſt haberi, niſi ex proprijs principijs, ipſius rei, & ſi aliter eſſet illa cognitio, non eſſet demonſtratiua; nec ſcientifica, vt optime aſſerit Auer. in quæſito 4 poſt. nunc proponit difficultatem; quæ reperitur ad cognoſcendum, quando aliquis ſcit per principia propria, & cauſa difficultatis eſt, quoniam ad hoc, vt principia ſint propria, requiruntur multe cōditiones: quod innuit Auer. in com. cum dicit. Poſtquàm cōmoſtrauit, ꝙ præmiſſæ, quæ ſunt demōſtrationum partes, oporteat amplecti tres conditiones, quarum vna eſt, ꝙ ſunt vniuerſales; ſecunda, ꝙ ſint per ſe: & Tertia, ꝙ ſint prime, & quādo cauſis inſunt hæ conditiones, ſunt cauſæ propriæ proxime illi rei cuius ſunt cauſæ, præponens Auer. cauſam difficultatis dicit ſic & quia quanto entia ſunt plurium conditionum; tanto difficilius eſt illa eſſe, aut cognoſci, ideo pro maiori textus intelligentia. ¶ Diuiditur iſte textus in tres partes, in prima proponit difficultatem, quæ reperitur in cognoſcendo, quando aliquis ſcit demonſtratiue; & quando non ſcit in ſecunda ibi (difficile eſt enim) aſſignat cauſam difficultatis, in 3. ibi (exiſtimamus) reſpondet cuidam dubitationi; quantum ad primum dicit Ariſt. (Difficile) Nota quòd ſcire demonſtratiuum, habetur per principia propria, primo poſteriorum nono 66. 67. nec non 2. de gen. an. cap. 6. quo ſtante, poſſet dicere Aliquis, o, Ariſt. eſt facile, vel difficile cognoſcere, (ſi) adde in Aliquis ſciuit ex principijs proprijs: aut non ſciuit ex principijs proprijs? Reſpondet Ariſtoteles huic petitioni, & ſimul præponens difficultatem, quaſi dicat, ſi tu neſcis, an hoc ſit facile, vel difficile, dico quaſi dicat Ariſtoteles: quòd eſt difficile, ſed Nota, quòd nos habemus tria nomina, vnum eſt quod dicitur falſum: Aliud quod dicitur impoſſibile. Aliud verò quod dicitur difficile, vt teſtatur Ariſt. primo cęli t 19. ſcias quòd falſum, & impoſſibile non eſt idem quoniam, vt dicit Ariſtoteles ibidem te non ſtantem dicere, te ſtare, eſt falſum: tamen non eſt impoſſibile quoniam ſi tu ſedes, non eſt impoſſibile, te ſtare, ſimiliter te citharizantem, non autem cantantem, cantare dicere, falſum quidem eſt: ſed non eſt impoſſibile; ſed ſimul ſtare, & ſedere, vt ſi dicerem ſortes ſtat; & ſedet non ſolum eſt falſum; ſed eſt impoſſibile, quod quidem aſſerit Ariſtoteles nono methaphyſicorum 8. & quinto methaphiſicorum 34. ſcias etiam; ꝙ hoc nomen (difficile) ſolet dicere difficultatem; vt acquiſitio ſcientiarum, eſt difficilis, & laborioſa; maximo enim cum labore, & ſudore acquiruntur ſcientiæ veluti innuit Ariſt. ſecundo methaphyſicorum 1. & 2. cœli 63. necnon galenus in prima particula aphoris. com. 1. ſolet etiam dicere impoſſibilitatem, vt aſſerit Auer. 3. phyſicorū t 2. vt hominem volare eſt difficile, ideſt impoſſibile. ¶ Dices, quomodo hic ſumit Ariſtoteles? ¶ Dicas quòd ſumitur hic, vt dicit difficultatem, non impoſſibilitatē: quaſi dicat Ariſt. (difficile eſt) ideſt non eſt impoſſibile; ſed laborioſum. ¶ Dices, o, Ariſt. quod eſt illud, quod eſt difficile, & laborioſum? ¶ Reſpondet Ariſt. & dicit difficile & laborioſum eſt, (cognoſcere) ſed dices quid eſt difficile cognoſcere? dicit hoc videlicet, (ſi Aliquis ſciuit aut non ſciuit) ¶ Dices, quare eſt difficile, & laborioſum cognoſcere, quādo aliquis ſciuit, aut non? Reſpondet aſſignādo cauſam, ſic dicens.

Diuiſio textus.

Petitio

Sol.

Petitio

Sol.

Petitio

Difficile eſt enim cognoſcere: ſi ex vniuſcuiuſq; principijs, ſcimus aut non: quod eſt ſcire.

POSTQVAM Ariſtoteles propoſuit

difficul-

difficultatem, quæ reperitur in cognoſcendo
quando aliquis ſciuit per propria principia;
& quando non ſciuit per propria principia: nunc aſſignat cauſam huius propoſitæ difficultas, Aliquis enim dicit, o Ariſtoteles quare eſt difficile cognoſcere, ſi Aliquis ſciuit ex propriis principiis? Reſpondet dicens (enim) pro quia (difficile eſt cognoſcere, ſi ſcimus ex principiis vniuſcuiuſq; ideſt ex principiis propriis illius, quod intendimus ſcire:) (enim) pro quia principia propria debent habere multas conditiones: vt faciant ſcire, & propter multitudinem harum conditionum generatur difficultas: quod quidem aſſerit Auer. in com. cum dicit quanto enim ſunt plurium conditionum, tanto difficilius eſt illa ſcire, eſſe dat cognoſci.
Dub. ¶ Dices, ſi principia non haberent iſtas conditiones, quid
Sol. ſequeretur? Reſpondet Ariſtoteles primo poſteriorum nono, & dicit quòd non facerent
Dub. ſcire. ¶ Iterum Dices, quot ſunt numero iſtæ
Sol. conditiones? Reſpondet Ariſtoteles primo poſteriorum nono, & dicit quòd ſunt ſex.
Dub. ¶ Dices quæ ſunt? Reſpondet ibidem, & di-
Sol. cit, quòd principia debent eſſe vera, prima, immediata, priora, & cauſa concluſionis, imo addit Auer. in epit. log. cap. de demon. quòd conditiones quas debent habere principia demonſtrationes, ſunt nouem, & Prima eſt quod ſit vera; ſecunda, quòd ſit vniuerſalis. Tertia, quòd ſit neceſſaria. Quarta, quòd prædicatio ſit per ſe. Quinta quòd eius præmiſſæ ſint cauſa inuentionis concluſionis, non ſolum noſtræ cognitionis. Sexta, quòd prædicatio in eis ſit ſecundum curſum naturalem. Septima, quod cum hoc, quòd ſunt priores, ſecundum eſſe, ipſa concluſione ſint etiam priores, ſecundum cognitionem. Octaua eſt, quòd prædicatum in ei ſit prædicatú, prima prædicatione. Nona autem eſt, quod ſint propriæ. Decima, quod in eis ſit prædicatio quorundam de aliquibus,
Dub. primo hoc eſt ſine medio. ¶ Dices, ſi aliqua iſtarum conditionum defecerit, quid ſeque-
Sol. retur? ¶ Reſpondet Auer. in quæſito 4. poſt. & dicit, ſic qui verò rem, per præmiſſas quibus deficit aliqua iſtarum conditionum, ſciret illam: aliter quàm eſt, ex quo non ſciret illam, per res neceſſarias, ex quibus conſtituitur eſſentia rei; & notum eſt, quòd qui eſt deuius ab hac parte doctrinæ, & latuerunt eum dæ conditiones, iam latuerit illum, quid ſit ſcientia quæſita in hac arte, vnde exponatur textus ſic. (Difficile eſt) ideſt laborioſum eſt cognoſcere, ſi Aliquis ſciuit, aut non ſciuit; quoniam difficile eſt cognoſcere, quando ſcimus, (ex) ideſt per principia, (vniuſcuiuſq;) ideſt propria: tamquam per inſtrumenta facientia ſcientiam; quæ principia propria: ideo dicuntur propria, quoniam continent medium quod eſt cauſa propria: vt ait Auer. 1. poſt. 1 c. ex quo optimè inquit Auer. in com. difficile eſt nobis, verè affirmare nos ſcire rem per cauſam proximam eſſentialem, & proportionatam: quoniam vltimæ cauſæ propriæ, vt plurimum nos latent: & loco ipſarum accipimus accidentia propria, quod etiam confirmat 1. poſt. 36. 2. poſt. 20. & 94. in Epit. log. cap. de idem. & in cap. de def. clarius 7. met. 41. & 8. met. 5. nec non 4. cæli 6. 26. nec non 8. phy. 32. & 5. phy. 10. & 1. de anima atque propria accidentia dependent ab ipſis; vnde melius eſt ſcire rem, eo modo, quo poſſumus: quàm omnino eam ignorare, & ideo arduum, & difficile: & maxime laborioſum eſt, ipſum ſcire, te ſi Aliquis quæreret, cur magnes attrahit ferrum: & cur reubarbarum purgat coleram: non enim eſt dicendum: quia eſt calidú, vel frigidum, quoniam hæc ſunt paſſiones; quæ vltimam rei cauſam, & differentiam conſequuntur; ſed eſt dicendum in communi, quia hoc prouenit ex principiis, & cauſis occultis. hinc enim felix dicitur ille, qui potuit rerum cognoſcere cauſas. ¶ Sed Dices, Ariſt. definiens Dub.
demonſtrationem, 1. top. 1. non fecit mentionem & 1. poſt. 8. de tot; & tantis conditionibus: ſed dixit demonſtratio eſt, quando ex veris, & primis, ſyllogiſmus erit ergo principia, quæ faciunt ſcire, debent eſſe tantum vera, & prima, & non debent habere tot & tantas conditiones. ¶ Dicitur, quòd per illam particulam Sol.
ſcilicet (ex primis) intelliguntur aliæ conditiones: vnde in 1. poſt. nominauit expreſſè, in textu 9. in primo top. tacitè ſupponens, declaraſſe omnes in 1. poſt. & ideo dicit Ariſt. 1. top. cap. 1. quòd figuraliter, & ſummatim pertranſiuit de demonſtratione ¶ Dices, ſi Ariſt. præponit Dub.
tantam difficultatem, in habendo ipſum ſcire: ergo videtur dehortari illos, qui volunt ſcire. ¶ Dicitur, quòd nó præponit difficultatem Sol.
cauſa dehortandi; ſed vt qui intendunt nauigare per tam altum, ac profundum mare ſcientificum: & ſint attenti, ac ſtudioſi, & totú animum applicent, vt acquirant vltimá eorú perfectionem: ex parte ſcientiæ, & hæc eſt beatitudo humana, vt inquit Auer. 2. de. par. an. cap. 7. ad differentiam illorú, qui volunt denominari per ſcientiam, & exaltari, & gloriari gloria magna, ſine labore, & faſtidio, abſq; hoc, quod ſint digni, vt inquit Auer. 2. de par. an. cap. 7. clarius 1. elenchorum cap. 1. (quod eſt ſcire) ideſt (quod) ſcilicet cognoſcere, ſi ex vniuſcuiuſq; principiis ſcimus, aut non, (eſt ſcire, quoniam non ſolum debemus ſcire per propria principia, ſed debemus etiam cognoſcere, quod ſcimus per propria principia, quod innuit Ariſt. 1. poſt. 7. ¶ Dices, quomodo cognoſcimus, quod Dub.
ſcimus per propria principia? ¶ Dicas, quid Sol.
habe-

habemus regulas cognoſcendi propria principia. ¶ Dices, quæ ſunt iſtæ regulæ. ¶ Dicas, quod **Dub.** **Sol.** iſta ſunt propria principia, quæ habent tres conditiones, ſcilicet de omni per ſe, & ſecundũ quod ipſum, veluti recte ſcribit Auer. in com.

Exiſtimamus autem, ſi habeamus ex veris quibuſdam ſyllogiſmum, & primis, ſcire hoc autem non eſt.

POSTQVAM Ariſt. aſſignauit cauſam difficultatis, ſcilicet quãdo difficile eſt cognoſcere quñ Aliquis ſcitur, & quñ non ſcitur, nunc Reſpondet cuidã dubitationi: Aliquis enim poſſet dicere, o, Ariſt. ſi nos haberemus ſyllogiſmũ, qui non fieret ex tot, & tantis conditionibus, in nono textu pręnotatis: ſed tantum ex veris, & primis, poterimus ne dicere, quod per talem ſyllogiſmum ſcimus? Reſpondet Ariſt. & dicit, quod ſi nos haberemus talem ſyllogiſmum factum, ex his duabus conditionibus, tantum non verè ſciremus, (ſed exiſtimamus) ideſt credimus ſcire: dicit Auer. tamen res non eſt ita, vt in paraphraſi inquit, hoc eſt nõ ſcimus ſed quaſi dicat Ariſt. oportet ad hoc, vt ſciamus habere ſyllogiſmum cum omnibus conditionibus nominatis, in nono textu; vbi inquit etiam quod principia propria, ſic erunt eius, quod demonſtratur; & hoc his conditionibus erit ſyllogiſmus; non autem demõſtratio: qm̃ non faciet ſcientiam, ex quibus omnibus lege literam: hoc pacto. (ſi habeamus ex veris quibuſdam ſyllogiſmũ, & primis,) hoc eſt ſi nos habeamus ſyllogiſmum ex pręmiſſis tm̃ veris, & primis, & non cum omnibus, quę fuerunt numeratę in textu nono, (exiſtimamus) ideſt credimus ſcire, (hoc autem non eſt) quaſi dicat tamen non ſcimus, qm̃ (hoc) ſcilicet ſcire ſolum, per præmiſſas veras, & primas, (non eſt ſcire), ſcilicet ſimpliciter: quod quærimus per demonſtrationem ſimpliciter, ſed eſt ſcire per accidens, & ſophiſtico modo, vt inquit Ariſtoteles primo poſteriorum 67. contra Briſonem. ¶ Dices, quid intelligit **Dub.** Ariſtoteles per ly (primis) exponit Auer. ideſt ex immediatis. ¶ Dices, ſi non ſuffi- **Dub.** cit, vt aliquis ſciat, quòd habeat ſyllogiſ- **Sol.** mum ex veris, & primis tantùm quid aliud requiritur? ¶ Reſpondet, & dicit; quod non ſolum principia debent eſſe vera, prima, ideſt immediata; ſed etiam debent eſſe cognata, ideſt propria quod aſſerit ſic dicens.

Sed oportet primis cognata eſſe.

Tex. 73 pro hoc tex. videt poſt. 2. 74. 75 76. POSTQVAM Ariſtoteles propoſuit difficultatem, quæ reperitur in cognoſcendo: quando Aliquis ſcit, ex proprijs principijs: & quando non ſcit ex proprijs, principijs, & dixit quòd ſi aliquis componit ſyllogiſmum, ex veris, & primis, ſolum exiſtimat, & credit ſcire: tamen non ſcit, nunc declarat, quod non ſolum principia debent eſſe vera, & prima, ſed debent eſſe propria, & declarat, quæ ſunt propria principia in omni ſcientia, ex quo infert conuenientiam, & differentiam inter principia, & concluſiones, & ſubiectum. ¶ Diuiditur iſte textus in quatuor ***Diuiſio textus.*** partes, in prima declarat, quòd principia non ſolum debent eſſe vera, & prima, ſed etiam debent eſſe propria, in ſecunda (dico autem) declarat principia propria in vnaquaque ſcientias quæ ſunt, in 3. ibi (quid igitur ſignificant,) ponit conuenientiam; & differentiam inter principia, & concluſiones, in 4. ibi (vt quid vnitas), exemplo declarat omnia quæ dixit, quo ad primum Aliquis diceret, o, Ariſtoteles dixiſti, quòd quando nos componimus ſyllogiſmum ex veris, & primis: ſolum tunc non ſcimus ſimpliciter; ſed exiſtimamus ſcire, vel lem ſcire cauſam: quare non certe ſcimus? Reſpondet, & dicit, (ſed) pro quoniam (oportet) ideſt ſimpliciter neceſſarium eſt; quòd principia, vt faciant ſcire, non ſolum debent eſſe vera, & prima, (ſed etiam debent eſſe,) cognata primis, ideſt debent eſſe propria, & vt inquit Auer. debent eſſe Proportionata. ¶ Dices quare oportet vt ſint propria? ¶ Di- **Dub.** citur quoniam principia poſſunt eſſe vera & **Sol.** non propria vt omne rationale eſt bipes eſt propoſitio vera tamen non eſt propria quoniam non eſt conuertibilis poſſunt etiam eſſe principia prima & non propria vt ſuperficies eſt alba vnde ſequitur quòd qui vult ſcire vt habeat principia non ſolum vera prima ſed etiam propria & ſic ſcit vere per ſe & ſimpliciter. ¶ Dices, quę ſũt principia propria quomo- **Dub.** do cognoſcuntur? ¶ Reſpondet Ariſt. & dicit. **Sol.**

Dico autem principia in vnoquoq; genere hæc: quæ quòd ſunt, non contingit monſtrare.

POSTQVAM Ariſtoteles in prima parte huius textus declarauit quòd principia ex quibus fit demonſtratio non ſolum debent eſſe vera & prima, ſed etiam oportet eſſe propria nunc declarat in hac ſecunda parte textus quæ ſunt principia propria & quaſi dicat ſi tu neſcis quæ ſunt principia propria (Dico) ideſt declaro (principia) adde tu propria (hęc) Dices quæ? Reſpondet quaſi dicat ſunt illa (quæ) non contingit (Nota quòd ly) contingit (varijs modis ſumitur & primo modo pro ſequitur vt patet in definitione ſyllogiſmi. Alio modo pro vt dicit quodlibet vt primo phyſicorum 43. 44. 45. 46. Alio modo pro eſt vt primo priorum cap. quarto hic vero ſumitur pro eſt quaſi dicat Ariſtoteles, quòd principia non contingit ideſt non

eſt & hoc modo ſe exponit 1. poſt. t. 4. quando dicit poſitionem quidem dico quam non eſt monſtrare hoc eſt principia propria ſunt illa quæ neceſſario non ſunt (monſtrare) ideſt nemonſtrabilia, ſed ſunt indemonſtrabilia & non poſſunt demonſtrari (in vno quoq; genere) ideſt in vnaquaq; ſcientia propria & demõſtratiua vt etiam ſe exponit Ariſt. in textu 76 quoniam ſunt adeò nota in illa ſcientia quæ non poſſunt demonſtrari in illa ſcientia veluti recte inquit Ariſt. 1. poſt. t. 4. quod etiam cõfirmat Auer. 2. poſt. 33. 2. phy. 22. 26. & 12. met 5. vbi aſſerit quòd nullus artifex proprios & particularis poteſt demõſtrare propria principia in propria ſcientia quoniam principij demonſtrationis & ſcientiæ 2. poſt. t. 4 clarius 4 met. 16. non eſt demonſtratio quando fuerint nota ſed quando contingerit quòd fuerint principia ignota tunc proprius artifex poterit illa demonſtrare ſed non per demonſtrationem ſimpliciter nec per demonſtrationem propter quid, ſed ſolum per demonſtrationem quia vt teſtatur Auer. 12. met. 5. & 2. phy. 22. quod quidem raro aut nunquam cõtingit vt dicit Auer. 2. poſt. 33 ſed nota quòd proprius artifex ſolum per demonſtrationem quia poteſt demonſtrare principia quando fuerint ignota ſed methaphiſicus qui eſt Artifex communis 1. poſt. 70. poteſt demonſtrare illa per demonſtrationem propter quid dãdo cauſam illorum vt inquit Auer. in Epit. met tractatu primo cap. primo & ideò dicit Ariſt. in vnoquoq; genere ideſt in vnaquaq; ſcientia ad de in propria quoniam in alia ſcientia quæ non eſt propria ſed communis, vt eſt methaphiſica principia poſſunt demonſtrari logicus enim qui eſt artifex proprius & particularis non poteſt probare hoc principium in logica ſcilicet quod ſcire eſt per cauſam quoniam eſt per ſe notum & in hoc principia propria, quæ dicuntur poſitiones 1. poſt. 14. differunt à dignitatibus quoniam dignitates ſunt ſimpliciter & in omni ſcientia indemonſtrabile.

Dub. ¶Dicet, o, Ariſt. id quod demonſtratur, vel non demonſtratur duobus modis poteſt demonſtrari & non demonſtrari vno modo quo ad eſſe Alio modo quoad ꝓpter quid vellem ſcire nunc ſi principia propria nõ demonſtrantur quomodo non demonſtrantur?

Sol. Reſpondet Ariſt. & dicit quòd non demonſtrantur (quòd ſunt) ideſt non demonſtrantur eſſe quoniam ſunt adeò nota quo ad eſſe quæ nulla indigent probatione probante ipſa eſſe.

Dub. ¶Iterum dices eſſe eſt duplex aliud ſimplex aliud compoſitum ſi principia ſunt nota quo ad eſſe vellẽ ſcire quoad quod eſſe ſimplex vel cõpoſitum? Reſpondet 1. poſt. 2. & dicit quòd ad eſſe compoſitum quoniam principia præcognoſcuntur eſſe vera & in hoc principia differunt à ſubiecto quoniam ſubiectum eſt notum quo ad eſſe ſimplex principia vero quo ad eſſe ſimplex & compoſitum quoniam compoſitum ſupponit ſimplex non enim poſſunt haberi duo ſi non ſupponitur vnum.

¶Dices quarè per ly (in vnoquoq; genere) debemus intelligere ideſt in vnaquaq; ſcientia? Dub.

¶Dicam quoniam ſubiectum, quod genus ab Ariſt. appellatur 1. poſt. 57. 58. 59 76. 179. eſt caput ſcientiæ quoniam ſi ſubiectũ eſſet ignotum tunc non eſſet ſcientia quoniam de non ente non habetur ſciẽtia 1. poſt. 10. & 2. poſt. 32. Sol.

¶Dices ſi per genus intelligitur ſubiectũ quarè potius dixit genus quàm ſubiectũ? Dub.

¶Dices quoniam mos eſt Ariſt. vti his tribus nominibus quando vult nominare ſubiectũ vel dicit genus, vel ſubiectum, vel compoſitum & non ſine maximo artificio vocat enim genus reſpectu ſpecierum, quæ ſunt partes ſubiectiuæ de quibus prædicatur vt anima quæ eſt ſubiectum in libro de anima dicitur genus reſpectu ſuarum ſpecierum quæ ſpecies ſunt partes ſubiectiuæ vt vegetatiua ſenſitiua & intellectiua 2. de anima 27. de quibus anima vt generi prædicatur hinc ſumitur quòd ſubiectum prædicatur tamen non vt ſubiectum ſed vt eſt genus, vocat etiam ſubiectum reſpectu prædicas, quod prædicatur de ſubiecto vt 1. prio. ũ cap. 1. vocat compoſitum reſpectu principiorum vt 1. phy 64. & 65. nunc nota quòd quando dicit Ariſt. 1. poſt. 179. ſubiectum eſt id de quo indagantur partes principia & paſſiones dixit partes ſubiectiuas reſpectu generis dixit principia reſpectu compoſiti dixit paſſiones reſpectu ſubiecti & ideo nunc vocat genus, nunc ſubiectum, & nunc compoſitum his ſic ſtantibus conſtrue literam hoc modo, quaſi dicat Ariſt. principia demonſtrationis non ſolum debent eſſe vera prima ſed neceſſarium eſt eſſe cognata primis ideſt debent eſſe propria quæ propria ſunt cognata ideſt affinia cũ primis, quæ principia propria (dico) ideſt declaro eſſe (hæc) ſcilicet quæ (non contingit monſtrare) ideſt quæ neceſſario non poſſunt demonſtrari eſſe quoniam ſunt nota, eſſe ſcilicet vera.

Quid igitur ſignificant & prima & quæ ex his, accipitur. quod autem ſunt principia quidem, neceſſe eſt accipere, alia vero monſtrare.

Poſtquam Ariſt. declarauit quæ ſũt propria principia in vnaquaq; ſcientia in hac tertia parte ponit conuenientiam inter principia, & concluſiones, ſed pro intelligentia. Nota quòd dixit Ariſt. primo poſt. 2. quòd dignitates, quæ nunc ab ipſo prima nuncupantur

ſunt præcognoſcuntur quia ſunt veræ & non
dixit quid ſignificant nomina earũ nunc vult
docere quòd non ſolum dignitates præcogno
ſcuntur quia ſunt veræ, ſed etiam quid nomi-
nã earum ſignificant In quo conueniunt cum
quæſitis quoniam quæſita præcognoſcuntur
quid nomina eorum ſignificant & conueniũt
etiam cum ſubiecto quoniam de ſubiecto
Dub. etiam præcognoſcitur quid ſuum nomen ſi-
gnificat. ¶ Dices quare Ariſt. in 2. textu ſolum
dixit quòd dignitates præcognoſcuntur quia
ſunt veræ, & non dixit quid ſignificant nomi-
na earum? Reſpondet in textu 76. & dicit quod
quodlibet præcognitum aliqua præcognitio
ne quando fuerit notum illa præcognitione
non oportet vt præcognoſcatur illa præcogni
tione ſed ſupponitur tamquam notum modo
dignitates ſunt præcognite quid nominis imo
notiſſime ideo in 2. textu Ariſt. omiſit ſed
quando fuerint ignotæ quoad quid nominis
tunc oportet vt precognoſcantur quid nomi
na earum ſignificant & ſic intelligitur hic di-
cit ergo Ariſt. ſic (quid igitur ſignificant &
prima & quæ ex his accipitur) dicit igitur quę
dictio notat exeqtionem dicendotum (&)
quaſi dicat quòd ſubiectum (&) prima, ideſt:
principia prima vt ſunt dignitates (&) quæ ex
his, ideſt concluduntur, & ſciuntur (ex his) ſci
licet dignitatibus veluti ſunt quæſita & con-
cluſiones conueniunt in hoc tam dignitatis
quàm concluſiones & ſubiecta quòd quando
ſunt nota quid ſignificant non præcognoſci-
tur de ipſis, ipſum quid ideſt nomen ipſorum,
ſed (accipitur) ideſt ſupponitur, tamquam no-
Dub. tum. ¶ Sed dices, o, Ariſt. cum duæ ſint præco
gnitiones vna eſt, quæ dicitur, quid ſignificat
nomen, & alia eſt, quia eſt 1. poſt. 2. quæro ſi
principia non præcognoſcuntur quoad quid
nominis: quoniam ſunt nota hac præcogni-
tione, & accipiuntur, ergo principia demon-
Sol. ſtrantur, quod ſunt ideſt quia ſunt. Reſpódet
Ariſt. & dicit, (quòd autem principia ſunt ne-
ceſſe eſt accipere) quaſi dicat, non ſolum ne-
ceſſe eſt principia eſſe præcognita, quid nomi
nis: ſed etiam neceſſe eſt accipere, (ideſt ne-
ceſſariũ eſt ſupponere,) quòd ſunt (ideſt quia
Dub. ſunt. ¶ Dices, ipſum quod dicitur duobus mo-
dis. Vnum ſimplex. Aliud compoſitũ, 1. poſt,
2. ſi principia ſunt nota, quòd ſũt, quæro quo
ad quod eſſe ſunt; nota ſimplex, vel compo-
Sol. ſitum? Reſpondet Ariſt. 1. poſt. 2. & dicit, quod
dignitates, ſeu principia pręcognoſcũtur, quia
ſunt vera, ideſt quoad quod compoſitum, ad
differentiam ſubiecti: de quo præcognoſcitur,
Dub. quia eſt ſimplex, ideſt ſi eſt. ¶ Dices, o, Ariſt.
ſumus ne dubij de hoc, an certi, & ſecuri: ſcili
cet, quòd principia ſunt nota, quòd ſunt vera?
Sol. ¶ Reſpondet Ariſt. & dicit, (quidem) de pro

certè denotans certitudinem; quaſi dicat om-
nes poſterioriſtæ pro certo habeãt, quòd prin
cipia ſunt nota: quòd ſunt vera, & quid nomi
na eorum ſignificant. ¶ Dices, quid intelligit Dub.
Ariſt. per ly (prima?) Dicas, quòd intelligit Sol.
principia: & quare dixit prima, & non dixit
principia? Dicas, quòd hoc fecit Ariſt. ad de-
notandum, quòd principia debẽt eſſe propria
quoniam idem eſt dicere primum, & pro-
prium 1. poſt. 13. ¶ Dices, 2. poſt. 1. & 2. nec nõ Dub.
39. & 7. met. 59. quia eſt non eſt præcogni-
tio; ſed eſt quæſtio, quæ quæſtio eſt contraria
præcognitioni, 2. poſt. 33. quomodo ergo di-
cit Ariſt. quòd principia præcognoſcuntur
quia ſunt vera? ¶ Dicitur, quòd ly quia eſt quã
do eſt ignotum, tunc dicitur quæſtio, ſed quã
do eſt notum, tunc dicitur præcognitio, vt 1.
poſt. 2. ait Auer. ¶ Dices, ſi principia pręcogno Dub.
ſcuntur eſſe; quæ ſunt illa; quæ demonſtran-
tur eſſe? Reſpondet Ariſt. & dicit, (Alia verò
monſtrare) quaſi dicat, neceſſe eſt (mõſtrare)
ideſt demonſtrare per demonſtrationem (alia)
ideſt quæſita naturaliter ignota. ¶ Dices, qua
re quæſita vocantur alia ab Ariſt.? Dicas quo-
niam ſunt naturaliter ignota; & principia ſũt
naturaliter nota. ¶ Dices, ſi ſunt alia, à quibus
ſunt alia: Dicitur, quòd ſunt alia à principijs.
& quare ſunt alia à principijs? Dicas, quoniã
quęſita ſunt naturaliter ignota, & principia
ſunt naturaliter nota, & quoniam naturaliter
notum eſt aliud diuerſum; & differens à natu-
raliter ignoto: ideo quæſita dicuntur alia, ſeu
diuerſa à principijs.

Vt quid vnitas, aut quid rectum, & triangulum: eſſe autem vnitatem accipere, & magnitudinem, altero verò monſtrare.

Poſtquam Ariſt. declarauit conue-
nientiam inter principia, & concluſiones, quod
ambo ſunt nota quoad quid nominis: & de-
clarauit differentiam, quæ eſt inter principia,
& concluſiones; quoniam principia accipiun
tur eſſe; ſed concluſiones demonſtrantur eſſe,
nunc vult exemplo manifeſtare id, quod di-
xit: quaſi dicat ſi deſideras exemplum de dic- Tex. 74
tis, hoc eſt & primo de ſubiecto, (vt quid vni-
tas) quæ vnitas eſt ſubiectum in arithmeticis,
quod ſubiectum oportet quemlibet artificem
præcognoſcere, (quid) ideſt nomen ſubiecti;
ſed quando ſubiectum eſt notum, quid ſuum
nomen ſignificat, ars non præcognoſcit illud:
ſed deſpicit tamquam notum, ¶ Dices Ariſt. Dub.
non facit mentionem de ſubiecto in parte ſu
periori huius textus; ſed tãtum de principijs,
& de his; quæ concluduntur ex principijs, vti
ſunt quęſita: quare nunc dat exẽplum de ſub-
iecto? Dicas, vt ponat conuenientiam inter Sol.
ſubie-

ſubiectum, & quęſita: quoniam tam ſubiectũ, quàm quæſitum præcognoſcitur, quid ſuum nomen ſignificat: & quòd hoc ſit verum dat exemplum de recto; & de triangulo, quę ſunt quæſita: quando dicit, (aut quid rectum, & triã gulum) quaſi dicat Ariſt. non ſolum vnitas; quæ eſt ſubiectum præcognoſcitur, quid ſuũ nomen ſignificat; ſed etiam (rectum & triangulum) quæ ſunt quæſita, præcognoſcuntur quid eorum nomen ſignificat; ſed quaſi dicat Ariſt. differt vnitas; quę eſt ſubiectũ à recto, & triangulo; quæ ſunt quæſita: quoniam (eſſe autem vnitaté accipere, & magnitudinem,) ideſt quoniam ſupple tu neceſſe eſt (accipere) ideſt ſupponere, (eſſe) vnitatem, & magnitudinem, quæ ſunt ſubiecta, quæ non demonſtrã tur eſſe, (altera verò mõſtrare) dicit (verò) pro ſed neceſſe eſt, adde tu (monſtrare) ideſt demonſtrare per demõſtrationem, (altera) ideſt quæſita (eſſe) & ſic ſubiectum conuenit, cum quęſito, quoniam de vtriſq; præcognoſcitur, quid nominis, ſed differunt: quoniam ſubiectum accipitur, & præcognoſcitur eſſe quæſitum vero demonſtratur eſſe. ¶ Dices, ſi quæſita demonſtrantur eſſe, vellem ſcire, quod nam eſt hoc eſſe? ¶ Reſpondet Auer. in paraphraſi & in hoc commento, & dicit, quòd eſt eſſe in ſubiectis, hoc eſt quæſita prædicata, quæ ſunt accidentia eſſentialia, demonſtrantur eſſe in ſubiectis ſuis: in quibus ſunt quod eſſe in ſubiectis vocatur ineſſe, ex quo dicas, quòd quęſita demonſtrantur eſſe, ideſt ineſſe ſuis ſubiectis: quod ineſſe vocatur inherẽtia; quæ inherentia eſt eſſe accidentis q̃m accidentis eſt alteri in eſſe quę inherẽtia eſt naturaliter ignota; hinc Nota ꝙ quæſitũ, ſeu prædicatũ, non ſolũ pręcognoſcitur quid nominis, ſed etiã præcognoſcitur eſſe, q̃m ſumitur in præmiſſis, vt notum nam ſicut præmiſſæ ſumuntur eſſe, ſic etiam quæſitum, quod accipitur in præmiſſis; ex quo recte inquit Auer in hoc com. quòd prædicatum enunciationis differt à prædicato quæſiti: ideſt concluſionis, quoniam prædicatum præmiſſarum debet admitti eſſe, ſed prædicatum quæſiti demonſtratur ineſſe.

Tex. 74 *Sunt autem, quibus vtuntur in demõſtratiuis ſciẽtijs, alia quidem propria vniuſcuiuſq; ſcientia, alia vero communia: communia autem ſecundum proportionem: quoniam vtile vtique quantum in eo: quod ſub ſcientiam eſt genere.*

POSTQVAM Ariſt. notificauit principia in quacunque ſcientia, debere eſſe nota omni noticia: quid nominis, & quia eſt, quoniam principia ſunt veluti locus ianuæ, quem nemo ignorare debet, 2. met. 1. nunc Ariſt. vult docere, quòd principia; quæ ſupponuntur eſſe in qualibet ſcientia, & non demonſtrantur eſſe, ſunt duobus modis: Quædam ſunt propria, & quædam ſunt communia. ¶ Diuiditur iſte textus in duas partes, in 1. docet quòd principia ſunt duobus modis propria; & communia, & reſpondet tacitæ obiectioni in 2. ibi (propria quidem) exemplo declarat; quæ ſunt principia propria; & quę communia quo ad primũ poſſet dicere Aliquis, o, Ariſt. illa principia, quibus vtuntur poſteriſtę, & omnes ſcientifici in ſcientijs demonſtratiuis, quot modis dicuntur? ¶ Reſpondet Ariſt. & dicit, quod ſunt duobus modis; & dicit (ſunt autem) adde tu principia, (quibus) ſcilicet principijs, (vtuntur) poſterioriſtę, & omnes ſcientifici, (in ſcientijs demonſtratiuis), ideſt in ſcientijs, quę per demonſtrationem habentur. (Alia quidem propria vniuſcuiuſq; ſcientię. Alia verò communia. Nota ꝙ dixit (alia) quoniam principia propria ſunt alia ideſt vel de diuerſa à principijs communibus; & communia ſunt alia, & diuerſa à proprijs, ex quo clariſſime patet: quòd principia, quę ingrediuntur demonſtrationem ſunt duobus modis communia, & propria.

Communia autem ſecundum proportionem. quoniam vtile vtique, quantum in eo; quod ſub ſcientiam eſt genere.

POSTQVAM Ariſtoteles manifeſtauit, quòd principia, quibus poſterioriſtę vtuntur in ſcientijs demonſtratiuis; ſunt duo communia & propria: nunc Reſpondet tacite obiectioni, quę eſt talis. nam poſſet Aliquis dicere, quòd id quod dicit Ariſt. eſt contra ſeipſum: quoniam 1. poſt. 9 & 67. ait quòd demõſtratio fit ex proprijs, non autem ex communibus: imo 2. de gen. an. cap. 6. inquit quòd inanes ſunt rationes; quę non ex proprijs ducuntur principijs, clarius 8. top. cap. de inſ artijs: vbi dicit Ariſt. impoſſibile eſt demonſtrare quippiam, cum quis non incipit à proprijs principijs: quod confirmat 1. top. cap. 1. cum dicit demonſtratio eſt, quando ex veris, & primis, ſyllogiſmus erit ex quibus verbis, late patet quòd demonſtratio non fit ex communibus: Reſpondet Ariſt. & dicit, quòd principia communia vſitantur in ſcientijs demonſtrationis, (ſecundum propoſitionem) ideſt ſecundum, quòd ſunt proportionata illis ſcientijs, & vt ſunt contracta ſumpta, & appropriata. verbi gratia; hoc principium eſt commune pluribus ſcientijs; ſcilicet ſi ab æqualibus æqualia demas; quæ remanent ſunt æqualia, hoc enim principio vtitur geometra; & naturalis, & Arithmeticus, & alij vnde eſt principium commune; & nulli ſcientię determinatę additum: quando verò Aliquis iſtorum vtitur hoc

tur hoc

tur hoc principio, non accipit illud in ſua cõmunitate; & generaliter, & vt commune eſt; ſed ipſum contrahit ad ſubiectum illius ſcientiæ, in qua vult vti, quemadmodum ſi geometra vult demonſtrare aliquod quæſitum per hoc principium commune: non dicit in communi, ſic ſi ab æqualibus æqualia demas; ſed dicit ſic contrahendo ipſum, ſi ab æqualibus magnitudinibus; arithmeticus vero nec in ſua generalitate accipit hoc principium; ſed contrahit ipſum, & dicit ſic, ſi ab æqualibus numeris; & ſimiliter alij artifices: qui hoc vtuntur principio, omnes cõtrahunt ipſum ad ſubiectum artis; eſt aliud exemplum clarius pro iunioribus, verbi gratia, quando dicimus homo eſt animal, ly animal nõ prædicetur de homine; quando communiter, & abſolute ſumitur, & ſimpliciter, vt commune eſt, quoniam animal eſt rationale, in rationale ſimiliter homo eſſet rationalis, & in rationalis, ſed prædicatur de homine contractim, per ſuam differentiam, dicendo ſic, homo eſt animal cum potentia ad rationem; vt recte inquit Auer. ſecundo poſteriorum 94. Ex quibus late patet quòd principia communia, non ſumpta communiter, & in ſua generalitate, ingrediuntur demonſtrationem; ſed appropriatè ad genus artis. ¶ Vel aliter dicendum, ſed pro intelligentia eſt notandum, quòd Ariſtoteles ſecundo phyſicorum 26. inquit, quòd ſol et homo copulatim generant hominem, non vnum ſine alio; ſed differenti modo, ſol vniuerſaliter, & virtute, homo verò formaliter, & ſpecifice, quod quidem innuit Ariſt. 12. met. 33. 34. & 2. de gen. & corrup. 56. acceſſu, & receſſu ſolis facit contraria; quo ſic ſtante; principia communia ingrædiuntur demonſtrationem virtute, & potentia, ſicut ſol ingreditur generationem; principia verò propria actu, & formaliter, ſic homo, hoc eſt ſortes ingreditur generationem. ¶ Dices principia communia ſolum ſufficiunt ne ad ſcientiam? ¶ Dicas, ſed pro ſolutione nota, quòd ſol, ſeu virtus ſolis, quæ eſt virtus communis concurrit abſq; agente particulari, ad generationem animalium, quæ fiunt ex putrefactione; tamen illud animal quod generatur, non eſt animal perfectum vt ſcribit Auer. 12. methaphiſicorũ 18. 40. & 18. quando dicit calor igneus ſolis, & ſtellarum diffuſus in aqua, & terra generat animalia ex putrefactione nata, & vniuerſaliter omnia, quæ fiunt ſine ſemine, & cauſa eſt, quoniam agens vniuerſale non producit animal perfectum, niſi mediante agente particulari; à ſimili principia communia non agenerant perfectam ſcientiam: niſi mediantibus principijs proprijs. ¶ Iterum Dices, o Ariſt. quare oportet accipere principia

Alia ſol.

Dub.

Sol.

communia in ſcientijs? Reſpondet & dicit. (quoniam vtile vtiq;) idest ideò oportet præcognoſcere principia communia in ſcientijs, (quoniam) nunc reddit cauſam (vtile eſt accipere,) ſcilicet confert in ſcientijs accipere hæc principia, inquantum pertinent ad genus ſubiecti: quod continetur ſub illa ſcientia. ¶ Dices, ſi principia ſunt duobus modis cõmunia, & propria. o. Ariſt. da exemplum de vtriſq; principijs? Reſpondet Ariſt. & primo dat exemplum de proprijs deinde de communibus.

Dub.

Sol.

Propria quidem quemadmodum lineam eſſe talem, & rectum.

P O S T Q V A M Ariſtoteles declarauit q. principia, quibus Poſterioriſtæ vtuntur in ſcientijs demonſtratiuis, ſunt duobus modis, ſcilicet propria, & communia, nunc exemplo declarat, quæ ſunt principia propria, & quæ ſunt communia, ſed primo declarat, quæ ſunt propria, ſecundo quę ſunt communia, ex quo hæc ſecunda pars Diuiditur in duas partes in prima declarat principia propria in ſecunda, ibi (communia vero), declarat exemplo principia communia, quo ad primum. ¶ Dices, o, Ariſt. quæ ſunt principia propria? Reſpondet, & dicit (quidem Notando certitudinem, quòd (propria) quaſi dicat principia ſunt (quemadmodum) idest verbi gratia, (lineam eſſe talem,) pro intelligentia Nota quòd definitio ſubiecti in ſcientia, eſt proprium principium in illa ſcientia, vt linea eſt ſubiectum in geometria; definitio lineæ eſt principium proprium in illa ſcientia. ¶ Dices quæ eſt definitio lineæ? Reſpondet & dicit, (Vt linea eſt talis. ¶ Dices, quid eſt linea, quaſi dicat linea eſt longitudo, ſine latitudine cuius extremitates ſunt duo puncta (& rectum,) idest linea recta, eſt extenſio à puncto in punctum: & ſic hæ duæ definitiones, datæ de linea: ſunt principia propria in ſcientia. ¶ Dices, declara per exempla notiora, iſtas definitiones ſubiectorum: quæ ſunt principia propria in ſcientijs. ¶ Dicas, verbi gratia demonſtratio eſt ſubiectum in libro primo poſt. definitio demonſtrationis; quæ eſt hæc primo poſteriorum 8. ſcilicet ſyllogiſmus ſcientialis, ſimiliter in libro priorum ſubiectum eſt ſyllogiſmus; definitio ſyllogiſmi eſt principium proprium, ſcilicet oratio in qua quibuſdam poſitis, neceſſe eſt aliud euenire, ſimiliter anima eſt ſubiectum in libro de anima, definitio animæ, quæ eſt actus primus corporis phiſici organici, potentia vitam habentis, eſt principium proprium in ſcientia, ſimiliter etiam omnes definitiones ſubiectorum, ſunt propria principia

Dub.

Dub.

cipia in ſcientijs. ¶ Dices,o, Ariſt. quæ ſunt principia communia? Reſpondet,& dicit.

Communia verò, vt ſi ab æqualibus æqualia auferantur, quòd æqualia ſunt reliqua: ſufficiens autem eſt vnumquodq; horum, quantum eſt in genere: idem enim faciet. & ſi non de omnibus acceperit, ſed in magnitudinibus ſolum, arithmetica autem in numeris.

POSTQVAM Ariſtoteles dedit exemplum de principijs proprijs in ſcientia, nunc exemplificat, quæ ſunt principia communia, & dicit,(communia verò ( )verò) pro certe quaſi dicat hæc ſunt, (vt) verbi gratia, ſi ab æqualibus equalia auferantur,(reliqua) ideſt illa, quæ remanent ſunt æqualia,) ſufficiens autem eſt nnmquòdq; horum ; quantum eſt in genere. (Dices hæc principia communia, poſſunt ne eſſe propria? Reſpondet & dicit quòd ſic. ¶ Dices, quomodo hoc fieri poteſt? quaſi dicat hoc modo, videlicet ſi accipitur, hoc principium in magnitudinibus, ſic eſt proprium ſcientiæ geometriæ dicendo ſic, ſi ab æqualibus magnitudinibus æquales auferātur? quæ remanent ſunt equales, ſi vero accipitur, hoc principium in numeris ſic eſt proprium principium arithmeticæ, & commune omnibus conclusionibus aritmeticæ dicendo ſi ab æqualibus numeris, æquales auferantur, qui remanent ſunt æquales? & ſic eſt proprium,& commune, dicitur proprium generi ideſt ſubiecto ſcientiæ, & commune omnibus concluſionibus, illius generis; & ſic exponens textum dicit Ariſt.) ſufficiens autem vnumquodq; horum,(ſcilicet principiorum: ad id omne quæ itum in genere eſt,) ideſt vnumquodq; horum principiorum communium ſumptum, quantum pertinet ad genus ſubiectum, de quo eſt ſcientia, ideſt in ſua communitate; & generalitate eſt commune; ſed quando contrahitur fit proprium, (idem enim faciet,) ideſt ſi geometra [non de omnibus,) ideſt in ſua communitate, & generalitate accipiet illud principium commune, (ſed ſolum in magnitudinibus, arithmeticus, autem in numeris faciet, dico idem ſecūdum proportionis rationem. quoniam ſicut illud principium commune, eſt verum in magnitudinibus, ſic etiam eſt verum in numeris: & ſic manifeſtum eſt, quomodo eadem principia poſſunt eſſe propria. ¶ Da exemplum magis clarum; quomodo vnum poteſt eſſe commune, & proprium. Dicas, ſic verbi gratia riſibile, quod eſt accidens proprium, eſt commune, & eſt proprium, eſt commune ad indiuidua, ad Franciſcum. Sortem & ad alia; ſed eſt proprium vni ſpeciei, vt homini nullū enim animal eſt riſibile: niſi homo, non enim æquus, nec leo eſt riſibilis ex quibus poteſt defendi, hæc cōcluſio, quòd demonſtratio ſimpliciter fit ex cōmunibus tamen nō ex cōmunibus ad plures ſpecies; ſed ex communibus ad plura indiuidua, quæ communia ad plura indiuidua ſunt propria, vnius ſpeciei.

Sunt autem propria quidem, & quæ accipiuntur eſſe circa quæ ſcientia ſpeculatur inexiſtentia per ſe. Tex.

POSTQVAM Ariſt. poſuit quæ ſunt principia communia, & quæ propria, nunc exponit terminos, & partes, conſtruentes concluſionem, vt ſunt quæſitum, ſeu maius extremum, & ſubiectum ſeu minus extremū, declarat etiam quomodo præcognoſcitur concluſio, ſeu quæſitum. ¶ Diuiditur iſte textus in tres partes, in prima declarat partes concluſionis, ſcilicet ſubyectum: & quæſitum, in 3. ibi (horum autem paſſiones per ſe), ponit differentiam inter ſubiecta, & quæſita: quantum ad primum: ſed pro intelligētia eſt ſciendum, quòd illa, quæ ingrediuntur demonſtrationem 1. poſt. 57. & 134. ſunt tria, quorum Primum eſt medium; Secundum eſt ſubiectum. Tertium eſt quæſitum, ſeu prædicatum his ſic ſtantibus, dicit Ariſt. (ſunt autem propria quidem) ideſt ſubiecta propria, & Nota, quòd dixit propria, denotando quòd demonſtratio fit non ſolum ex prædicatis proprijs, ſed etiam ex ſubiectis proprijs: ad differentiam ſyllogiſmi, qui fit ex prædicatis; & ſubiectis communibus,(&) pro ideſt quaſi dicat illa ſunt propria ſubiecta (quæ accipiuntur) ideſt præcognoſcuntur eſſe. ¶ Dices, dignitates, accipiuntur eſſe primo poſt. 2. 72. 73. 76 & tamen non ſunt ſubiecta; Reſpondet Ariſt. quaſi dicat non omnia, quæ præcognoſcuntur eſſe, ſunt propria ſubiecta, ſed illa ſunt propria ſubiecta, quæ præcognoſcuntur eſſe; & (circa quæ) ideſt de quibus ſubiectis proprijs, præcogniti eſſe, (ſcientia) ſcilicet demonſtratiua, ideſt demonſtratio (ſpeculatur) ideſt demonſtrat, (inexiſtentia) ideſt illa, quæ inſunt proprijs ſubiectis. Dices illa, quæ ſunt in ſubiectis, ſunt duobus modis, quędam ſunt per accidens, vt ſunt accidentia cōmunia, & quædam ſunt per ſe, vt ſunt accidentia eſſentialia, vellem ſcire ſi ſcientia demonſtrat accidentia; quæ inſunt ſubiectis: quæ accidentia, illa, quæ ſunt per accidens, an illa, quæ ſunt per ſe. ¶ Reſpondet, & dicit (per ſe) ideſt ſcientia demonſtrat accidentia per ſe, hoc eſt quæ ſunt per ſe, in ſecundo modo, quæ ſunt accidentia eſſentialia, ad differentiam accidentium; quæ non ſunt per ſe; ſed per accidēs,

Margin notes: Diuiſio textus. (beside "cluſio, ſeu quæſitum. ¶ Diuiditur iſte textus"); Dub. (beside "quæ ſunt in ſubiectis, ſunt duobus modis"); Sol. (beside "ſunt per ſe. ¶ Reſpondet").

quæ accidentia per accidens;nullo modo demonſtrat demonſtratio,ex quibus ſequitur ꝙ illa ſunt propria ſubiecta; quæ præcognoſcuntur eſſe,& de quibus demonſtrantur accidentia eſſentialia ; quæ expoſitio ſumitur ab Ariſt.1.poſt.52.cum inquit accidentium, verò non perſe:quomodo determinata ſunt per ſe,non eſt ſcientia demonſtratiua , clarius tamen in tex.57. vbi declarans ſubiectum proprium;& accidentia ; quæ demonſtrantur de ſubiecto proprio, ſic aſſerit genus ſubiectum, cuius paſſiones , & per ſe accidentia declarat demonſtratio.¶Dices,ſi ſubiecta propria præcognoſcuntur eſſe;vellem ſcire,quando præcognoſcũtur eſſe,ante,vel poſt demõſtrationẽ; ¶Reſpondet Auer. in com. & dicit antequàm fiat demonſtratio,oportet,vt præcognoſcatur ſubiectum eſſe;& non ſolum ſubiectum. ſed etiam quæſitum quid ſuum nomen ſignificat; verbi gratia,antequàm fiat hæc demõſtratio: omne rationale eſt riſibile , omnis homo eſt rationalis,ergo omnis homo eſt riſibilis,oportet,vt prius præcognoſcatur ꝙ homo eſt , qui homo eſt ſubiectũ:quoniam ſi homo,& quodlibet aliud ſubiectũ,non eſſet de ipſo non potetit haberi ſcientia: iuxta illud 1.poſt. 10. & 2. poſt.32. de non ente non habetur ſcientia; & etiam oportet vt præcognoſcatur quæſitum,quod eſt riſibile,quid ſuum nomen ſignificat,ex quibus præcognitis,fit demõſtratio 1. poſt.1.2.poſt 101.1.met.48. 6.top. in primo loco definitionis,ac etiam 6. ethicorũ cap 4.

Vt vnitates arithmetica geometria verò puncta, & lineas.hæc enim accipiunt eſſe,& hoc eſſe.

POSTQVAM ſupra declarauit,quę ſunt ſubiecta propria,& quo modo pręcognoſcuntur,nunc per exempla exponit , & nominat ſubiecta propria. ¶ Dices,quæ ſunt ſubiecta propria;quæ accipiuntur eſſe?Reſpondet dicens (vt) id eſt verbi gratia (vnitates arithmetica) id eſt ſcientia,arithmetica, antequam faciat demonſtrationem præcognoſcit eſſe vnitates;quæ ſunt ſubiecta propria , & ipſas accipit eſſe ; & de inde demonſtrat accidentia de vnitatibus:tamquàm de ſubiectis.¶ Dices, ſolum arithmetica præcognoſcit ſubiectũ eſſe? *Dub.* Reſpondet Ariſt. quaſi dicat,non ſolum arithmetica, ſed etiam (geometria) accipit eſſe propria ſubiecta.¶Dices , quæ ſunt hæc propria ſubiecta;quæ accipit eſſe geometria, & quomodo vocantur proprio nomine? Reſpondet, *Sol.* & dicit ipſa nominando,(puncta, & lineas) adde tu ſcientia geometriæ accipit præcognoſcit eſſe tamquàm ſubiecta(hęc enim accipiũt eſſe) id eſt arithmetica:& geometria,(accipiunt) id eſt præcognoſcunt,(hæc)ſcilicet vnitates,& puncta:tãquàm propria ſubiecta, de quibus propriis ſubiectis, dictæ ſcientię demonſtrent accidẽtia eſſentialia.(& hoc eſſe)Dices arithmetica,& geometria,& omnes aliæ ſcientiæ accipiunt,& præcognoſcunt eſſe ſubiecta propria,cum eſſe dicatur duobus modis. vno modo eſſe ſimplex,quod dicitur,ſi eſt, alio modo compoſitũ quod dicitur quia eſt 5 poſt.5. vellẽ ſcire quod eſſe præcognoſcitur de ſubiectis propriis?omne eſſe ſcilicet ſimplex, & compoſitum,an hoc particulare eſſe?Reſpondet Ariſt.& dicit non omne eſſe, ſed particulare eſſe ſcilicet(hoc eſſe)Dices,quod eſſe ſimplex vel cõpoſitũ?quaſi dicat Ariſt non eſſe cõpoſitũ,ſed eſſe ſimplex,quod dicitur ſi eſt,quoniam eſſe cõpoſitũ,quod dicitur,quia eſt non præcognoſcit,ſed demõſtratur de ſubiecto, 2. poſt. 1.&2.¶Dices,eſſe ſimplex præcognoſcitur de ſubiecto,vt homo eſt,hoc eſt exiſtentia ſubiecti;hoc videtur falſum:quoniam ſubiectũ,quod præcognoſcitur in ſcientia eſt vniuerſale;ſed exiſtentia eſt ſingularia,quoniam eſt accidens 2. poſt. 1. modo eſt,& modo non eſt; & ſic eſt corruptibilis. *Dub.* ¶Dicitur,ꝙ illa exiſtentia; quæ præcognoſcitur de ſubiecto,non eſt ſingularis,quoniam non eſt de ſingulari,& ſignato ſubiecto; vt de quodã homine ſignato, vt de ſorte , ſed eſt de ſubiecto vniuerſali:vt de homine , & ſic illa exiſtentia nõ eſt corruptibilis. *Sol.* ¶Dices, cõtra vniuerſale eſt corruptibile,1.met.27.vt homo,ergo exiſtentia vniuerſalis etiam erit corruptibilis. *Replica* ¶Dicas,ꝙ ſi vniuerſale, eſt corruptibile;non eſt corruptibile perſe,vt ibidẽ inquit Auer.ſed ſecundũ accidẽs , & ſecundũ partẽ, vt homo inquãtũ homo vniuerſalis,nõ eſt corruptibilis perſe,ſed eſt corruptibilis per accidens:quoniam pars hominis ſubiecta,de qua prędicatur homo eſt corruptibilis;veluti eſt ſortes; & Plato. *Sol.* ¶Dices, ſi ſubiectũ præcognoſcitur eſſe,& præmiſſæ præcognoſcũtur eſſe,quæ differẽtia erit inter ſubiectũ, & præmiſſas? *Dub.* ¶Dicitur,ꝙ illud eſſe,quod præcognoſcitur de pręmiſſis,dicitur eſſe cõpoſitũ quod vocatur quia eſt,eſſe verò quod pręcognoſcitur de ſubiecto, eſt eſſe ſimplex,quod vocatur,ſi eſt,& ſic differt ſubiectũ à præmiſſis,per huiuſmodi pręcognitionẽ. *Sol.* ¶Dices,ergo ſequeretur,ꝙ tres erũt præcognitiones, vna quid nominis, alia eſſe ſimplex . Alia eſſe cõpoſitum, quod eſt contra Ariſt.1.poſt.2.vbi aſſerit duas eſſe præcognitiones. *Replica* ¶Dicas,ꝙ duę ſũt pręcognitiones in genere,vt quid nominis,& quia eſt;ſed ſunt tres in ſpecie:quoniam illud quia eſt,diuiditur in ſimplex,& compoſitum. *Sol.*

Horum autem paſſiones perſe: quid quidem ſignificat vnaquaq; accipiunt.

POSTQVAM declarauit, quæ ſunt ſubiecta propria in aliquibus ſcientiis ; quæ præ-

pro nomine nominauit, nunc ponit differentiam, inter ſubiectum, & quæſitum; ſed pro intellectu eſt notandum, quòd de ſubiecto præcognoſcitur quid nominis; & quia eſt, & de quæſito, quod paſſio appellatur præcognoſcitur ſolum, quid ſuum nomē ſignificat, quo ſtante; nunc ait Ariſtoteles (autem) pro ſed (horum) ideſt propriorum ſubiectorum; quæ accipiuntur eſſe, & quid nominis, (paſsiones) ideſt quæſita, (per ſe). Nota quod paſsio 3. cœli primo Auer. eſt duplex, alia communes, & per accidens, alia propria eſſentialis, & per ſe. Ideo dicit Ariſtoteles per ſe, ad differentiam aliarum paſsiuonum; quæ ſunt communis, & per accidens, (quid quidem ſignificat vnaquæq; accipiunt;) ideſt ſcientia arithmetica, & ſcientia geometria, & omnes aliæ ſcientiæ; & artes (accipiunt) ideſt præcognoſcunt, (quid ſignificat vnaquæq;) ideſt nomina paſſionum, ideſt quid ſignificat vnaquæq; paſsio, ideſt nomen vniuſcuiuſq; paſsionis, antequàm tales ſcientiæ demonſtrant illam de ſubiecto, hinc Nota, quòd quando dicit Ariſtoteles in tex. 2. vt triangulum quid ſignificat, per ly triangulú intelligit paſsioné; & non ſubiectú.

Vt arithmetica: quòd quid impar, aut par: aut quadrangulum; aut cubus: geometria verò quid irrationale, aut refrangi, aut concurrere.

Nunc declarat per exempla illas paſsiones; quæ præcognoſcuntur, quid ſignificant nomina earum. Aliquis enim dicet, o, Ariſtoteles da mihi exemplum de paſsione: quæ præcognoſcitur quid ſignificat Reſpondet, Ariſtoteles, & dicit. (Vt) ideſt verbi gratia. (Arithmetica) ſcientia accipit; & præcognoſcit (quid) Nota quòd ipſum quid; eſt duplex. Aliud eſt quid rei, quod dicitur definitio explicans rei quiditatem. Aliud eſt quid nominis, res enim eſt, & ſignificatur; ſed nomen; ſeu vòx ſignificat, verbi gratia. hæc vox ſubſtantia ſignificat hominem, & equum; & alia vt refert Ariſtoteles in ante prædicamentis, cap. vltimo, & Nota quòd definitio quid rei, eſt ſolum illarum rerum; quæ ſunt, & reperiuntur; ſed quid nominis eſt rei; quæ eſt, & rei quæ non eſt, ſecundo poſteriorum 32. Vnde dicit Ariſt. ꝙ arithmetica accipit, & præcognoſcet quid ſignificat, hoc nomen ſcilicet par; & impar, quæ ſunt paſſiones eſſentiales, & per ſe huius ſubiecti, ſcilicet numeri, (aut quadrangulú, aut cubus) & quaſi dicat etiam arithmetica præcognoſcit, quid ſignificat hæc nomina ſcilicet, quadrangulum, aut cubus: quæ etiam ſunt paſsiones per ſe, & quaſi dicat Ariſt. non ſolum arithmetica; ſed etiam (geometria) accipit; & præcognoſcit, quid ſignificat hoc nomen ſcilicet, (irrationale) & quid hoc nomen (refrangi), quę ſunt quæſita, & paſsiones, ſimiliter quid ſignificat hoc nomen (concurrere) quæ omnia ſunt quæſita, & paſſiones: quæ debent præcognoſci: antequàm demonſtrantur de eorum ſubiectis. ¶ Dices, ſi præcognitiones ſunt duæ: vna quid nominis, alia eſſe, ſeu quia eſt dictum eſt, quòd paſſio præcognoſcitur, quid nomen ſuum ſignificat vellem ſcire paſsiones, eſſe præcognoſcuntur; vel demonſtrantur; & quærunt de ſubiecto. Dub.

Quòd autem ſunt monſtrant, & per communia, & ex demonſtratis, & aſtrologia cõſimiliter.

Nunc Ariſtoteles declarat differentiam, quæ eſt inter ſubiectum, & quæſitum, de ſubiecto enim præcognoſcitur quia eſt; & quid nominis, de quæſito ſeu de paſſione, ſolum quid nominis. ¶ Dicet aliquis, o Ariſt. ſi ſcientiæ omnes, vt arithmetica, & geometria; præcognoſcunt quid ſignificant nomina paſſionum: vellem ſcire illæ met ſcientiæ præcognoſcunt; vel demonſtrant eſſe paſſiones? Reſpondet Ariſtoteles, & dicit (quòd autem ſunt mõſtrant) quaſi dicat omnes ſcientiæ vt arithmetica, geometria, aſtrologia, (autem) pro ſed (monſtrant) ideſt demõſtrant, quærunt (quòd ſunt) ideſt paſſiones eſſe; & ſic patet, quòd ſcientiæ præcognoſcunt de ſubiecto: quid nominis, & eſſe, ſed de paſſione, quid nominis ſolum; & quærunt & demonſtrant paſſiones eſſe. ¶ Dices, id quod accipitur, & præcognoſcitur eſſe, non demonſtratur, ſecundo poſt. 33. ſed paſſio accipitur eſſe in præmiſſis, ergo ſciẽtiæ non quærunt; & demonſtrant paſſiones eſſe. verbi gratia in hac demõſtratione accipitur paſſio eſſe, & ſupponitur dicẽdo, ſic omne rationale eſt riſibile, omnis homo eſt rationalis ergo omnis homo eſt riſibilis. Nota modo ꝙ ly riſibile, quod eſt paſſio & maius extremum accipitur eſſe, in maiori præmiſſa, & ſicut præmiſſæ accipiuntur eſſe ſimiliter paſſio, quæ eſt in præmiſſis, accipitur eſſe, ergo non demonſtratur eſſe. ¶ Dicitur, ꝙ quando paſſio demonſtratur eſſe, non intelligitur ꝙ demõſtratur eſſe, ideſt ꝙ exiſtat per ſe; ſed demonſtratur eſſe, in alio, ideſt in ſubiecto, quod eſſe in ſubiecto dicitur ineſſe: vnde quando quæritur, vtrum homo ſit riſibilis, non quæritur vtrum riſibile ſit, ſed vtrum inſit homini, vt per hæc inquit Auer. 1. poſt. 73. ꝙ prædicatum, non demõſtratur eſſe; ſed ineſſe. ¶ Nota replicã ſi per te paſſio in præmiſſis accipitur, & præcognoſcitur eſſe, ergo accipitur, & præcognoſcitur ineſſe, & ſic nõ demonſtratur ineſſe; conſequentia probatur, 7. methaphyſicorum. 2. 3. 4. accidentis eſſe, eſt alicui ineſſe; ſed paſſio eſt accidens vt patet in cap. de qualitate ergo eſſe Dub. Sol. Replica

paſſio-

paſſionis eſſe eſt alteri ineſſe; ſed per ſe paſſionem eſſe accipitur in præmiſſis, ergo paſſionẽ ineſſe accipitur, & præcognoſcitur in præmiſſis: ergo paſſionem nec eſſe, nec ineſſe demonſtratur: ſed accipitur. ¶ Dicitur, ꝙ ſi eſſe, vel ineſſe paſſionis accipitur, & præcognoſcitur in præmiſſis, non niſi modo confuſo; enim verò demonſtratur ſcitur modo diſtincto, & ſic differt paſſio in præmiſſis, à paſſiõe in quæſito, quoniam in præmiſſis accipitur, & in quæſito demonſtratur.

Dubi. ¶ Dices, ſi paſſio demonſtratur, per quæ principia demonſtratur, per propria ſolum, vel per principia communia ſolum, vel per vtraq; ? Reſpondet Ariſt. & dicit, [& per cõmunia] ideſt paſſiones demonſtrantur, de ſubiectis, quaſi dicat, per principia propria, (&) quaſi dicat non ſolum per principia propria: ſed etiam per principia communia; & per vtraq; ; ſed differenti modo, per principia propria paſſiones demonſtrantur immediate, & formaliter de ſubiectis, ſed per principia communia mediatè, & virtualiter.

Dub. ¶ Dices, ſi per propria, & per communia principia demonſtrantur paſſiones de ſubiectis quarè Ariſt. ſolum nominauit communia, & non propria?

Sol. ¶ Dicas, quoniam certum, & clarũ eſt ꝙ per principia propria demõſtrantur paſſiones: ſed videtur falſum, ꝙ per cõmunia demõſtrantur paſſiones: tamen non eſt falſum, quãdo, vel virtualiter, vel contractim, ſumpta demonſtrant paſſiones de ſubiectis, (Et ex demonſtratis), ideſt quæ principia cõmunia ſunt demonſtrata, ideſt nota, tamen non demõſtrata, & nota per demonſtrationem; ſed ſunt mõſtrata ideſt nota, per ſe ipſa, vt 1. top. aſſerit Ariſt. ex quibus principijs cõmunibus, per ſe notis, demonſtrantur paſſiones naturaliter ignotæ, (& aſtrologia conſimiliter,) quaſi dicat Ariſt. non ſolum arithmetica, & geometria accipiunt, & præcognoſcunt nomina paſſionum, ſed(conſimiliter) ideſt ſimili modo, aſtrologia) præcognoſcit, nomina paſſionũ quas demonſtrat de ſubiecto; addas tn, nõ ſolum iſtæ tres ſciẽtiæ, ſcilicet arithmetica, geometria, & aſtrologia: ſed omnes ſcientiæ ſpeculatiuę; & artes operatiuę, præcognoſcũt ſubiectum eſſe, & quid nominis; & quæſitũ quid ſignificat, nomen ſolum & demonſtratur eſſe & hæc eſt regula vniuerſalis.

Tex. 76 *Omnis enim demõſtratiua ſcientia, circa tria eſt: & quæcunq; eſſe ponuntur.*

Postqvam Ariſtoteles docuit, ꝙ omnis demonſtrator, qui vult demonſtrare aliquod prædicatum, quæſitum de ſubiecto, ante quàm faciat demonſtrationem, debet præcognoſcere premiſſas, quia ſunt veræ, & etiam ſubiectum eſſe & quid ſuũ nomen ſignificat, & debet etiam præcognoſcere quæſitũ, quid ſuum nomen ſignificat, ex quibus prius præcognitis, & acceptis fit demonſtratio: vt ipſemet. Ariſt. confirmat, 1. poſt. 1. 2. poſt. 1 or. 1; top. in primo loco definitionis, nec non t. met. 48. clarius 6. ethicorum cap. 4. vbi ait omnis doctrina, & omnis diſciplina fit ex præſiſtente cognitione, nunc oſtendit, quòd non ſemper oportet de ſubiecto præcognoſcere eſſe; & quid nominis; nec de præmiſſis, quia ſunt veræ, nec de paſſione quid ſignificat, vt bene inquit Auer. in com. cauſa intentionis eſt, ne quis credat, ꝙ de ſubiecto ſemper oportet præcognoſcere eſſe, & quid nominis ſimiliter de præmiſſis, quia ſunt veræ, & quid nominis, & de quæſito quid nominis.

¶ Diuiditur iſte textus in quatuor partes, in prima repetit numerum præcognitorum, quem declarauit in textu 2, & 57. vt concludat ſuum intentum, in ſecunda ibi(hæc autem ſunt) nominat nomine proprio, quę ſunt hæc tria præcognita; in 3. ibi (nonnullas tamen ſcientias) declarat ſuum intẽtum, quod eſt hoc ſcilicet, quòd non ſemper hæc tria præcognita, debent præcognoſci in quarta ibi (ſed nihil minus) reſpondet tacite obyectioni, quo igitur ad primum, dicet Aliquis; Diuiſio textus.

o, Ariſtoteles illa circa quæ verſatur, omnis ſcientia demonſtratiua, quot ſunt vnum, an plura, & ſi non vnum; ſed plura quot ſunt in numero determinato? Reſpondet quaſi dicat, ſi tu neſcis quæ ſunt, dico quòd, (omnis ſcientia demonſtratiua,) ideſt ſpeculatiua, (eſt) ideſt verſatur, (circa) ideſt de (tria) ideſt tribus, hoc eſt omnis ſcientia ſpeculatiua, conſiderat de tribus. ¶ Dices, poſſunt ne eſſe plura? Reſpondet, & dicit, (quæcunq; eſſe ponuntur) ideſt omnia, & quæcunque poſſent poni, & circa quæ quælibet ſcientia poteſt verſari; nec ſunt plura, nec pauciora quàm tria, & quaſi dicat Ariſtoteles, hic proprius, & determinatus numerus.

Petitio. ¶ Dices tu declara, o, Ariſtoteles quæ ſunt, & quomodo vocantur?

Reſpon. ¶ Reſpõdet, quaſi dicat quæ ſunt illa, & quomodo nominantur; fuit dictum in tex. ſecundo & 57. tamen ad memoriam, & tamquàm interrogatus: ab aliquo diſcipulo, & quoniam facit ad meum intentum declarandum, iterum repeto quo modo proprio nomine nominantur hæc tria.

Hęc autem ſunt; genus: cuius per ſe paſſionum eſt ſpeculatiua, & communia, quę dicimus dignitates: ex quibus primo demonſtrant, & tertium paſſiones: quarum quid ſignificat vnaquaq; accipit.

POSTQVAM Ariſt. determinauit, repetendo tamen, ꝙ illa circa, quæ omnis demonſtratiua ſcientia verſatur, ſunt tria, nunc proprio nomine nominat, quæ ſunt illa, & quaſi dicat Ariſt. ſi tu non recordaris, quæ ſunt; & quomodo nominantur, ſicuti diximus in textu 2. & 57. iterum ad memoriam declaro, & nomino proprio nomine; dices quæ ſunt. Reſpondet, & dicit, (hæc autem ſunt) Dices, quę ſunt quomodo nominantur? Reſpondet, quaſi dicat primum eſt, & nominatur (genus) idest ſubiectum, vt ſe expoſuit in tex. 57. ¶ Dices quid eſt genus, ſeu ſubiectum? Reſpondet in tex. 57. & hic dicens, (cuius per ſe paſſionum eſt ſpeculatiua,) quaſi dicat illud eſt genus, ſeu ſubiectum, (cuius) idest de quo ſubiecto ſupple tu ſcientia demonſtratiua, (eſt ſpeculatiua) idest ſpeculatur, perſcrutatur, & demonſtrat, (paſſionum) idest paſſiones. ¶ Dices paſſiones t. cęli t. & 3. cęli t. Auer. ſunt communes, & per accidens, aliæ vero ſunt per ſe, propriæ, & eſſentiales: quas paſſiones ſcientia demonſtratiua demonſtrat de ſubiecto? Reſpondet, & dicit (per ſe) idest paſſiones per ſe, proprias eſſentiales; quæ ſunt prædicata, in ſecundo modo dicendi per ſe, quæ propria, & eſſentialia accidentia, vt clare aſſerit in tex. 57 ¶ Dices, quod eſt ſecūdū, & quomodo nominatur? Reſpondet, quaſi dicat (&) aliud & ſecundum vocatur, (communia) idest principia communia. ¶ Dices, o, Ariſtoteles nomina hoc ſecundum proprio nomine, quæ ſunt hæc principia communia, Reſpondet clarius. & dicit, (quæ) ſcilicet principia communia, ſi tu neſcis: quomodo nominantur; (Dicimus) quaſi dicat, non ego ſolus; ſed omnes philoſophi dicimus, ſeu nominamus (dignitates) in quibus maxime hoc nomen dicere conſueuimus: quoniam ſunt digna credi ab omnibus, & quas dignitates oportet quemlibet adiſcentem habere primò poſt. 14. ¶ Dices iſtæ dignitates, pro quo deſeruiunt ſcientiæ demonſtratiuæ? Reſpondet quaſi dicat, ꝙ hæc principia communia, quę dicuntur dignitates, deſeruiunt ſcientijs demonſtratiuis: tāquàm media, & inſtrumenta, (ex quibus) idest per quæ principia communia, dicta dignitates tamquàm per media, & inſtrumenta, (demonſtrant) idest ſcientiæ demonſtratiuæ demonſtrant: perſcrutatur paſſiones, per ſe proprias, & eſſentiales ignoras, de genere, ſeu de ſubiecto. ¶ Dices, quod eſt tertium, quomodo nominatur? Reſpondet, & dicit, (& tertium), quaſi dicat nominatur, (paſſiones) idest accidentia per ſe eſſentialia. ¶ Dices, ſcientia ſpeculatiua præcognoſcit paſſiones, vel non? Reſpondet, & dicit, (quarum quid ſignificat vnaquęq; accipit) idest ſcientia demonſtratiua, (accipit) idest præcognoſcit paſſiones: hoc modo videlicet, non eſſe: ſed quid ſignificat, vnaquæq; ipſarum, idest quid ſignificat nomen: tamen demonſtrat paſſiones eſſe, vnde poſſumus dicere, quòd paſſiones præcognoſcuntur, & demonſtrantur, ſunt pręcognitum, & quæſitum præcognitum præcognitione quid nominis ſolum ſed ſunt, quęſitum, quoad eſſe ipſarum. ¶ Dices, o, Ariſtoteles; vellem ſcire, eſt ne inconueniens, ſi aliqua ſciētia non præcognoſcet ſubiecta, dignitates, & paſſiones antequàm ex ipſis faciat demonſtrationem? Reſpondet & dicit.

Non nullas, tamen ſcientias, nihil prohibet; quædam horum deſpicere: vt genus, non ſupponere eſſe ſi ſit manifeſtum; quòd eſt. non enim ſimiliter planum, quod numerus eſt, & quòd frigidum, & calidum, & paſſiones. non accipere, quid ſignificant, ſi ſint planæ: quemadmodum neq; communia, non accipit: quid ſignificat hoc quod eſt; æqualia ab æqualibus demere, quoniam notum.

POSTQVAM Ariſtoteles repetit numerum præcognitorum, dicens, quòd ſunt tria ipſaq; proprio nomine nominauit, nunc declarat ſuum intentum, ſoluendo tacitam difficultatem. Aliquis enim poſſet dicere, o, Ariſtoteles oportet ne omnes ſcientias præcognoſcere; hæc tria, aut oportet aliquas ſcientias præcognoſcere, & aliquas non? Reſpondet Ariſtoteles in tex. 2. & dicit, quòd neceſſarium eſt omnes ſcientias, præcognoſcere, hæc tria antequàm faciant demonſtrationem ex his: tamen nunc clarius ſe exponit dicens; quòd ſi aliquæ ſcientiæ habent ſubiectum, notum eſſe, & quid nominis, non oportet illas ſcientias in quibus, illud ſubiectum eſt notum omni præcognitione præcognoſcere: ſed ſed deſpicere, & ſupponere; tamquàm notum, ſimiliter etiam: quando præmiſſæ ſunt notæ quid nominis, & quia ſunt veræ, & quæſitum eſt notum, quod ſignificat; nec oportet ſcientias hæc præcognoſcere cauſa eſt in promptu quoniam ars, & quælibet ſcientia, nō verſatur circa nota, & facilia; ſed circa ignota, & difficilia, vt ſecundo ethicorum cap. 3. aſſerit Ariſtoteles, quæ omnia declarat ſic dicēs, (non nullas tamen ſcientias) (tamen) pro ſed quaſi dicat licet dictum ſit in textu ſecundo, quòd oportet omnes ſcientias præcognoſcere: hæc tria ante demonſtrationem; tamen intelligitur quando fuerint ignota; ſed quando fuerint nota, & reuelata, (nihil prohibet,) idest non eſt inconueniens (non nullas ſcientias,) idest multas ſcientias (deſpicere) idest ſpernere, non præcognoſcere; ſed ipſa derelin-

relinquere tamquàm nota ſenſata, & facilia. ¶ Dices, quæ oportet deſpicere quando ſunt nota? Reſpondet, & dicit (vt) ideſt verbi gratia (genus) ideſt ſubiectum, ſi ſit manifeſtum) ideſt quando eſt manifeſtum, & notum: non oportet ipſum præcognoſcere, (eſſe) ¶ Dices eſſe eſt duplex, aliud eſt eſſe eſſentiæ. Aliud eſt eſſe exiſtentiæ. 3. de anima nono, & ſecundo poſteriorum 33. primo phyſicorum 60 66. & 79. primo poſteriorum 42. ſi ſubiectum eſt notum eſſe, quod eſſe. ¶ Dicas, eſſe exiſtentiæ, hoc eſt quando ſubiectum eſt, & exiſtit in rerum natura; non oportet ipſum præcognoſcere, nec oportet ipſum demonſtrare: quoniam qui vult demõſtrare, ea, quæ ſunt nota, & per ſe manifeſta eſt deridendus, iuxta illud Ariſtotelis ſecundo phyſicorum 6. vbi ait tentare demõſtrare naturam eſſe, ridiculum eſt, quoniam naturam eſſe eſt per ſe notum, (non enim ſimiliter planum): Aliquis diceret, o, Ariſtoteles ſcientiæ ipſæ ſunt ne ſimiles in hoc, ſcilicet quod debent præcognoſcere ſubiectum, quæſitum, & dignitates? Reſpondet, & dicit, (planum) ideſt ex dictis eſt manifeſtum, (non enim ſimiliter) ideſt quòd non omnes ſcientiæ, (ſimiliter) ideſt ſimili modo ſe habent: quoniam aliquæ ſcientiæ, quæ habent ſubiectum, quæſitum, & dignitates: quæ non ſunt præcognita debent præcognoſcere illa; & non deſpicere illa; aliquæ vero, quę habent ſubiectum notum, non debent illud præcognoſcere: & ſic ſcientiæ, non ſimiliter ſe habent, circa hæc etia præcognita (quòd numerus eſt) nunc dat exemplum de ſubiecto, quod quando eſt notum eſſe, non debet præcognoſci eſſe: quaſi dicat ſcientia aritmethica, nõ præcognoſcit, ſed deſpicit, ꝙ numerus eſt, qui numerus eſt ſubiectum, & ꝙ frigidum, & calidum) dat aliud exemplum de ſubiecto, & dicit, (& quod frigidum) ideſt ſubiectũ in quo eſt frigiditas: vt nix, eſt adeo notum eſſe, quod non præcognoſcitur, (calidum) quaſi dicat ſimiliter (calidum) ideſt ſubiectum, in quo eſt caliditas, vt ignis eſt, adeò notum, quòd non debet præcognoſci, (& paſſiones non accipere, quid ſignificant; ſi ſunt planæ,) nunc dat exemplum docendo nos, ꝙ ſicut valet de ſubiecto, quod quando eſt notum eſſe, non debet pręcognoſci: ſed ſcientia debet ipſum deſpicere, ſic etiam quando paſſiones ſunt notæ, & manifeſtæ: quid ſignificant nomina ipſarum, non debet ipſas vlla ſcientia præcognoſcere: ſed deſpicere, & tamquàm notas relinquere, (quemadmodũ, neq; communia, non accipit quid ſignificant) quaſi dicat Ariſtoteles, quòd ſicut ſcientia, non accipit: nec præcognoſcit ſubiectum & paſſiones, quando ſunt nota eſſe, vel quid nominis, (quemadmodum) quaſi dicat ſic etiam, (neq; ideſt ſcientia (non accipit) ideſt non præcognoſcit, (communia) ideſt principia communia; quæ ſunt dignitates communes, (quid ſignificant,) ideſt nomina eorum quoniã ſunt nota, & non debẽt tali præcognitione præcognoſci, ideſt quando termini principiorum communium ſunt noti, quid ſignificant nomina ipſorum, non debent præcognoſci, (hoc quod eſt). ¶ Dices, o, Ariſtoteles da exemplũ de principio communi, de quo non debet præcognoſci quid nominis? Reſpondet & dicit, (hoc) quaſi dicat hoc eſt principium commune. Dices quod eſt? Reſpondet, & dicit (æqualia ab æqualibus demere) quaſi dicat, hoc eſt principiũ commune. vt ſi ab æqualibus æqualia demas: quæ remanent ſunt æqualia, (quoniam notum). Dices, quare hoc principium commune non debet accipi, nec pręcognoſci, quid nominis? Reſpondet, & dicit: aſſignando cauſam, (quoniam) eſt (notum) ideſt manifeſtum, quid talis principij communis ſignificant nomina terminorum: ex quibus omnibus oriri videtur talis regula, quòd tunc aliqua ſunt præcognoſcenda, quando fuerint ignota; ſed quando ſunt nota, nõ oportet, nec debent præcognoſci, iuxta illud Ariſtotelis primo top. cap. 9. qui dubitant vtrum oportet deos honorare, & parentes diligere, an non? pęna indigent, qui verò vtrum nix alba, aut non? ſenſu. ¶ Dices ſi de præcognitis Ariſtoteles verba fecit in tex. 2. quare iterum hic? Dicitur, quòd ibi per accidens mentionem fecit, de illis: vt manifeſtaret; quòd omnis ſcientia fit ex præcedente cognitione, hic verò conſiderat de his per ſe, vt ſunt principia demonſtrationis. ¶ Vel dicas, quòd ibi, vt in prohemio confuſo modo, hic verò, vt in tractatu diſtincto modo conſiderat de his. ¶ Amplius, dicit Ariſtoteles, quòd multæ ſcientiæ accipiũt ſubiecta eſſe, & multę ſcientiæ non accipiunt ſubiecta eſſe; ergo ſequitur, ꝙ multę ſcientiæ non accipiunt ſubiecta eſſe; & ſi nõ accipiunt ſubiecta eſſe: ergo demonſtrant illa ſubiecta eſſe quod eſt contra Auer. 1. poſt. 70. 71. 73. 75. & ſecundo poſteriorum 53. 1. phyſicorũ vltimo ſecundo phyſicorum 22. 26. 2. de anima 27. 29. 6. methaphyſicorum primo 4. cęli 32. nec non 12. methaphyſicorum quinto, vbi aſſerit, quòd nulla ſcientia; nec vniuerſalis; nec particularis demonſtrat ſuum ſubiectum eſſe; ſed vel ſubiectum eſt notum per ſe vel accipitur tamquàm notum ab alia arte, vel pręſupponitur; tamquàm notum, hic quidem argumentandi modus eſt optimus, & non poteſt negari, & probatur ſic: qm̃ dicit Ariſt. ꝙ ſcientia non præcognoſcit paſſionem eſſe, ſed demonſtrat paſſionem eſſe, à ſimili: ſi aliquæ

Dub. *Sol.* *Alia ſol.* *Dub.*

quæ ſcientię non pręcognoſcunt ſubiectum eſſe, ergo demonſtrant ſubiectum eſſe. ¶ Dicetur, negando conſequentiam; quoniam & ſi aliquę ſcientiæ non præcognoſcant ſubiectum eſſe, non per hoc demonſtrant ſubiectum eſſe; quoniam illud ſubiectum eſſe eſt notum, & tunc ſequeretur argumentum, quando illud ſubiectum eſſe, eſſet ignotum; tunc enim ſcientia demonſtraret illud eſſe, ſicut paſsionem eſſe, ſcientia non accipit, nec præcognoſcit; ſed illam eſſe demonſtrat; quoniam ignotum eſt paſsionem eſſe.

Sed nihil minus natura tria hæc ſunt. circa quod monſtrat, & quę monſtrat, & ex quibus.

Postqvam Ariſt. declarauit, quòd non nullę ſcientię, quando habent ſubiectum notum eſſe, & quid nominis, non pręcognoſcunt ipſum ſimiliter, quando paſsiones illius ſubiecti ſunt planę, & manifeſtę: quid ſignificant nomina earum, & dignitates: quando ſunt manifeſtę quia ſunt verę, & quid nomina earum ſignificant: nunc concludendo omnia: quę dixit reſpondat tacitæ obiectioni. ¶ Dicet enim Aliquis, o Ariſt. illa circa: quę verſatur omnis ſcientia demonſtratiua, poſſuntne eſſe plura: quàm tria? Reſpondet, & dicit, quòd quecunq; poſſent poni in ſcientia demonſtratiua: non ſunt niſi tria. ¶ Iterum Dices poſſent ne eſſe minora tribus? nunc Reſpondet, & dicit (nihil minus ſunt, quàm tria) ideſt non ſunt minora tribus. ¶ Dices quomodo probatur? Reſpondet, & dicit (natura) ideſt perſe manifeſtum eſt, quòd non ſunt minora tribus. Vnde fiat talis ratio, tot talia, & tanta, debent eſſe pręcognita, quot quanta, & qualia ſunt ſufficientia, ad faciendam ſcientiam demonſtratiuam: ſed tria, in numero, ut dignitates ſubiectum; & paſsio ſunt ſufficientia ad faciendam ſcientiam demonſtratiuam: ergo tria tantum debent eſſe, nec plura, nec pauciora: iuxta illud Ariſtotelis primo phyſicorum 50, & 3. de par. an. cap. quarto fruſtra fit per plura, quod poteſt fieri per pauciora: & non ſine cauſa illa, quæ ingrediuntur ſcientiam demonſtratiuam debent eſſe, ſolum tria: quoniam ſcientia demonſtratiua eſt perfecta, 1. poſteriorum 7. & primo phy. 1. Auer. oportet, ut proueniat ex illis quę ſunt in numero perfecto, veluti eſt numerus trinarius 1. cęli 2.

¶ Dices, quę ſunt hęc tria? Reſpondet Ariſt. & nominat ipſa alio nomine; ab illo, quo prius nominauit ipſa, & dicit (circa quod) quaſi dicat Primũ vocatur illud, (circa quod) ideſt de quo, ideſt vocatur ſubiectum de quo ſubiecto, (monſtrat) ideſt ſcientia demonſtratiua demonſtrat. ¶ Dices, quod eſt ſecundum? Reſpondet & dicit, (& quę monſtrat) ideſt ſecundum de quo conſiderat; omnis ſcientia demonſtratiua vocantur, (paſsiones) ſeu prædicata accidentia eſſentialia, (quæ) adde tu, prędicata quæſita, ſcientia demonſtratiua: monſtrat, ideſt demonſtrat de ſubiecto. ¶ Dices, tertium quomodo vocatur? Reſpondet, & dicit, (&) ideſt & tertium eſt, (ex quibus, ideſt dignitates,) ex quibus (ideſt per quas dignitates: tamquàm per inſtrumenta, & media demonſtratiua paſsiones eſſentiales, de quo, tamquàm de ſubiecto; vnde patet quòd illa, quæ conſiderantur, in ſcientia, tria ſunt videlicet de quo; quod, & quo ideſt ſubiectum, (de quo) demonſtratur, (quod) ideſt propria paſſio mediante, (quo) ideſt medio termino. Ex hoc textu, Nota quòd in ſcientia ſunt plura conſiderata, & nõ eſt niſi vnum ſubiectum quoniam in ſcientia præter ſubiectum, conſiderantur principia ſubiecti, & paſsiones, ſubiecti; quæ non ſunt ſubiectum ſed ſunt aliquid ſubiecti; & potius dicuntur conſiderata in ſcientia: vt innuit Ariſtoteles primo cęli, & 3. cęli primo cum inquit ſcientia de natura ferè plurima, videtur circa corpora, per quæ corpora intelligit ſubiectum, ſcientiæ: & horum paſsiones, adhuc circa principia: quæ paſſiones, & principia, non ſunt corpus. & ſubiectum, ſed ſunt aliquid corporis ſubiecti, & ideo dicuntur conſiderata in ſcientia. Vnde valet dicere, quòd ſubiectum in ſcientia eſt conſideratum in ſcientia ſed non valet dicere conſideratum in ſcientia eſt ſubiectum in ſcientia, cum multa conſiderentur in ſciẽtia; quæ non ſunt ſubiectum in ſcientia, hæc ſufficiant pro expoſitione, & horum textuum intelligentia, credo tamen non aliquid dixiſſe, ſine ratione, & auctoritate Ariſtotelis, & Auer. ſi iſti grauiſſimi viri errant, quod abſit, ego cum illis, ſi vero non ipſi errant, æquidem ſpero non erraſſe, ſed vera dixiſſe, quæ veritas, ſit dicta, & expoſita ad laudem Beatiſſimæ Virginis Mariæ, cui ſemper honor, & gloria.

F I N I S.

MERCVRII CVOCI NEAPOLITANI PHILOSOPHIÆ & Medicinæ peritiſsimi de Clariſsimo viro D. Franciſco Antonio Viuolo Carmen ad Lectorem.

TRiton dum tremula gurgite coclea
Turbato pelagi concitat Aequora,
Dum Iunc atherea ſede recondita
Nubes perpetuis pauerit imbribus;
Dum phæbe niueis Aſtra rotatibus
Complet: VIVOLO huic fama ſuperſtiti
Stabit. Sic Sophia viuere honoribus
Felix; ſic Chalybem temporis alitis
Virtute ipſe poteſt vſque retundere
Sic docti Placuit gloria nominis.

REGISTRVM.

ABCDEFGHIK LMNOPQRSTVXYZ AA BB CC DD.

Omnes ſunt duerniones præter a, quæ eſt ſemiſſ.

Imprimatur.

V. Quatrimanus Vic. Gen. Neap.

Paulus Regius vidit. Idem f. 34.

NEAPOLI, Apud Horatium Saluianum, & Cæſarem Cæſaris, & Fratres, MDLXXXII.